

סֵפֶר

אוֹצֵר-הַקּוֹנְטְרָסִים

חֵלֶק ז'

וְהוּא לְקוּיֵי קוֹנְטְרָסִים יְקָרִים מִפֶּז וּמִפְּנִינִים, שְׁנֵדֶפְסוּ וְנִתְפָּשְׁטוּ כְּכַר
בְּעוֹלָם, הַמְדַבְּרִים עַל כָּל מִינֵי נוֹשְׂאִים בְּחַיֵּי הָאָדָם, מֵה שְׁעוֹבֵר עָלָיו
בְּרוּחַנִיּוֹת וּבְגִשְׁמִיּוֹת, וּמְחַזְּקִים וּמְאַמְצִים וּמְכַנְיָסִים בּוֹ תִקְוָה וְאוֹר
וְחַיּוֹת לְהַמְשִׁיךְ בְּחַיָּיו. וְיוֹרֵה לוֹ דְרָכִים וְעֲצוֹת קְלוֹת וּנְעִימוֹת אֵיךְ
לְעֹבֵר אֶת זֶה הָעוֹלָם בְּטוֹב וּבְנְעִימִים וּבְאֶשֶׁר אֲמַתִּי, לְהִיּוֹת דְּבוּק
בְּחַיֵּי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֲשֶׁרֵי לוֹ.

*

בְּנוֵי וּמִסֵּד עַל-פִּי דְבָרֵי

רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אוֹר הַגְּנוֹז וְהַצָּפוֹן

בּוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ

רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ הַקְּדוֹשׁ

אוֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רֵז לֹא אָנִים לִיה

רַבֵּי נִתָּן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ,

וּמְשַׁלֵּב בְּפִסּוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, פְּתוּבִים וּמֵאַמְרֵי חֻכְמֵינוּ
הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים זוֹהַר הַקְּדוֹשׁ.

*

הוֹבָא לְדַפּוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְרֶסֶלֶב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

שְׁנַת תּשנ"ד לְפָרֵט קָטָן

הכתובת להשיג את הספר הקדוש הזה
וכל ספרי אדמו"ר מוהר"ן מברסלב זי"ע
וספרי תלמידיו הקדושים

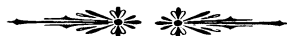

בארץ ישראל
יבנאל עיר ברסלב
גליל

בארצות הברית
מתיבתא היכל הקודש – חסידי ברסלב

Mesifta Heichal Hakodesh
1129-42nd street
Brooklyn N.Y. 11219

מוסדות "היכל הקודש" חסידי ברסלב בארץ ובחו"ל
שע"י עמותת "ישמח צדיק – קהילת ברסלב בגליל"
בנשיאות כ"ק מוהרא"ש שליט"א – הצדיק מיבנאל
רח' רבי נחמן מברסלב 1, ת.ד. 421 יבנאל, 15225
טלפון רב קווי: 04-6708356 פקס: 04-6708359

על-ידי העצות שנתגלין בעולם,
דיהינו שיודעין בעולם לתן עצת
לנפשם פל אחד ואחד מה שצריך,
על-ידי-זה גדלה האמונה, בבחינת
(ישעיה כה, א): "אודה שמך פי
עשית פלא עצות מרחוק אמונה
אמן", שעל-ידי העצות גדלה
האמונה.

(לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן ה)

אוֹצֵר הַקּוֹנְטְרָסִים

חֵלֶק ז'

ה	אָסוּר לְהַתְיַאֵשׁ
כז	צָא מִהַלְחָץ
מז	חָבַל עַל הַזְּמַן
סט	חַיִּים נְעִימִים
צט	חֲכֵה קָצֵת
קיט	חֲלֹשֶׁת עֲצָבִים
קמג	תִּשְׁתַּחֲרַר מִהַלְחָץ
קעא	אֵל תִּקַּח לֵלֵב
רא	אֵל תִּשְׁבֵּר
רלז	בְּטוֹל זְמַן
רנט	דְּמִיוֹנוֹת שׁוֹא
רפג	דְּחִיקַת הַשָּׁעָה
שמג	יָם סוֹעֵר
שעא	יָמֵי הַנְּעוּרִים
שצט	דְּרֹךְ הַתְּשׁוּבָה

קוֹנְטֵרַס

אַסוּר לְהִתְיַאֵשׁ

יִגְלֶה אֶת גְּנוּת הַיְאֹשׁ, וְאִיךָ שֶׁהוּא הוֹרֵס אֶת
הָאָדָם בֵּין בְּגִשְׁמֵי וּבֵין בְּרוּחָנֵי, וַיְכַנִּיס תְּקוּוּהָ
וְהִתְחַזְקוּת בְּלֵב הָאָדָם, וַיִּתֵּן לוֹ יַעֲצוֹת אִיךָ לְצִאֵת
מִהַיְאֹשׁ.

*

בְּנוֵי וּמִיֶּסֶד עַל-פִּי דְבָרֵי

רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן
בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ
רַבֵּי נַחֲמָן מִבְּרֵסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ.

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תְלַמִּידוֹ, מוֹרְנוּ

הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רִז לֹא אָנִיס לִיה
רַבֵּי נִתָּן מִבְּרֵסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ,

וּמִשְׁלֵב בְּפֶסוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, פְּתוּבִים וּמֵאמְרֵי
חֻכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֶהר הַקְּדוֹשׁ.

*

הוּבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֵסֶלֶב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׂיִסוּד לְמוֹדוֹ
הַטּוֹב שֶׁל רַבְּנוֹ ז"ל הוּא עַל קֶטֶב
נִקְדָּה זוֹ, שְׂאָסוּר לְהִתְיַאֵשׁ בְּשׁוּם
פְּנִים וְאֶפֶן, וְאֶפְלוּ שְׁעוּבָר עַל הָאָדָם
מֵה שְׁעוּבָר, עִם כָּל זֹאת אָסוּר לְיַאֵשׁ
עֲצָמוֹ, כִּי כָל זְמַן שְׂאָדָם חַי, יֵשׁ לוֹ
תְּקוּהָ לְתִקּוֹן הַכֹּל.

(אמרי מוהרא"ש, חלק ב', סימן תקנ"ד)

קוֹנְטָרַס

אַסוּר לְהִתְיַאֵשׁ

א.

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, שְׁחַיֵּי הָאָדָם
מְלֵאִים גְּסִיוֹנוֹת קָשִׁים וּמְרִים, וּבְכָל יוֹם עוֹבְרִים
עָלָיו מִשְׁבָּרִים וְצָרוֹת יְסוּרִים וְהַרְפָּתָקָאוֹת אַחֲרֵים,
עַד שֶׁהִרְבֵּה אֲנָשִׁים נוֹפְלִים בְּדַעְתָּם, כְּאִלּוּ אֶבֶד
מְנוּס וְתִקְוָה מֵהֶם, וּכְאִלּוּ אֵף פֶּעַם כְּבָר לֹא יִוָּשְׁעוּ
מֵרַב הַצָּרוֹת, הַקְטָנוֹת וְהִירִידוֹת שְׁעוֹבְרוֹת עֲלֵיהֶם,
וְזֶה הוֹרֵס אוֹתָם יוֹתֵר מִכָּל הַצָּרוֹת, כִּי הֵיאוּשׁ הוּא
גְּרוּעַ יוֹתֵר מִכָּל הַצָּרוֹת וְהִיְסוּרִים שְׁעוֹבְרִים עַל
הָאָדָם, כִּי כָּל זְמַן שֵׁשׁ לָאָדָם אֵיזוֹ תִקְוָה, וְרוּאָה
אוֹר בְּחַיָּו, שְׁפַעֵם יֵצֵא מִמְצֵבוֹ, אֲזִי יַעֲשֶׂה כָּל מִינֵי
פְּעֻלוֹת שְׁבַעוּלָם לֹא לְהִתְיַאֵשׁ, וְסוּף כָּל סוּף יֵצֵא
מִהַסְבוּךְ שְׁנִסְתַּבֵּךְ וַיֵּצֵא מִכָּל צָרוֹתָיו, לֹא-כֵן

כְּשֶׁאָדָם נוֹפֵל בְּיָאוּשׁ, אִזְ עוֹזֵב אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי, וְזֶה מֵה שֶׁהוֹרֵס אוֹתוֹ, וְאֶכֶן כָּל אָדָם הֵיזָה יְכוּל בְּנִקְל לְצֵאת מִכָּל הַסְּבוּכִים שְׁלוֹ, אִם רַק הֵיזָה יוֹדֵעַ שֶׁ"אָסוּר לְהִתְיָאֵשׁ"; עַל-כֵּן רָאָה אֶהוּבִי, בְּנִי, מֵה לְפָנֶיךָ וְאָף שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ, שֶׁקִּשָּׁה לְךָ מְאֹד בְּתֵימִים וְעוֹבְרֵת עָלֶיךָ מְרִירוֹת דְּמְרִירוֹת וְכוּ', וְאַתָּה סוֹבֵל יְסוּרֵי תִפְתּוֹת מִמֶּה שֶׁנִּסְתַּבְּכַתּוּ בְּצָרוֹת כְּאֵלוֹ שֶׁלֹּא חָלַמְתָּ וְכוּ', עִם כָּל זֹאת עָלֶיךָ לְדַעַת, כִּי "אָסוּר לְהִתְיָאֵשׁ", וְהֵיָאוּשׁ לֹא יַעֲזוֹר לְךָ, אֲלֹא עוֹד יִגְבִּיר עָלֶיךָ אֶת הַצָּרוֹת וְהַמְרִירוֹת, עַד שֶׁתָּבוֹא לְמַבּוּי סְתוּם, וְלֹא תוּכַל לְפָנוֹת לֹא לְיָמִין וְלֹא לְשְׂמָאל, וּמִזֶּה בָּא שֶׁנִּכְנָסוֹת לְאָדָם מִחֲשָׁבוֹת שֶׁל הַתְּאֲבָדוֹת, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, וְלָכֵן אִם תִּכְנִיס אֶת דְּבָרֵי אֱלֹהִים בְּלִבְךָ, אִזְ תִּרְאֶה כִּי עֲדִין זֶה לֹא סוּף הָעוֹלָם, וְאִם רַק תִּקַּח אֶת עֲצָמְךָ בְּיָדְךָ, וְתִתְיָשֵׁב הַיּוֹם, אִזְ תִּרְאֶה שֶׁמִּכָּל צָרָה יְכוּלִים לְצֵאת, וְכִיצַד? עַל-יְדֵי שֶׁתִּפְּנֶה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאָף שֶׁמְרַב יָאוּשׁ אֶתָּה כָּל-כָּף רְחוּק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וַיֵּשׁ לְךָ עוֹד טְעָנוֹת עַל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְכוּ'; עָלֶיךָ לְדַעַת, כִּי כָּל זֶה בָּא מִחֲמַת קְלָקוּל דַּעְתְּךָ; כִּי בְּאֵמֶת מִי שֶׁיּוֹדֵעַ אֶת רַחֲמָנוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֵיךְ שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מְרַחֵם עַל בְּרִיּוֹתָיו, וְרוֹצֵה

להיטיב להם, הוא לא היה נופל בַיִּאוּשׁ. וְעַקֵּר
הַיִּאוּשׁ הוּא, שְׁנִדְמָה לוֹ כְּאֵלוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
אֵינוֹ צָרִיךְ אוֹתוֹ, וְאֵינוֹ רוֹצֵה בוֹ, וְכֵאלוֹ רוֹצֵה לְנַקֵּם
בוֹ, וְדַמְיוֹן זֶה בּוֹנֶה לְאָדָם כָּל מִינֵי מַחְשָׁבוֹת שֶׁל
הַבַּל, וְרוֹקֵם בוֹ כָּל מִינֵי שְׁנָאָה, עַד שָׁרֵב בְּנֵי-אָדָם
כְּשֶׁהֵם מִיֵּאֲשִׁים, הֵם מִסְתּוֹבְבִים עִם טְעָנוֹת עַל
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּאֵלוֹ הוּא אֲשֶׁם בְּצִרּוֹתֵיהֶם
וְכוֹי, וְכֵאלוֹ הוּא סִבֵּךְ אוֹתָם וְכוֹי, וּבְאֵמַת הוּא
יִתְבַּרֵךְ אָב הַרְחֵמֵן וְרוֹצֵה לְהוֹצִיא אֶת כָּל אֶחָד
מֵהַסְּבוּכִים שְׁלוֹ, אִךְ הָאָדָם עַל-יְדֵי חֲטָאֵיו שֶׁחֲטָא,
קִלְקַל אֶת מַחוֹ וְדַעַתּוֹ, עַד שֶׁעוֹלוֹת בְּדַעַתּוֹ תָּמִיד
מַחְשָׁבוֹת שֶׁל כְּפִירוֹת וְאִפִּיקוֹרְסוֹת, וּבְזֶה נֶעְקַר
מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, וּבְרָגַע שֶׁהוּא נֶעְקַר מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ,
עַל-יְדֵי-זֶה הוּא מִסְתַּבֵּךְ בְּסְבוּכִים יוֹתֵר גְּרוּעִים;
וְלִכֵּן אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיִּקָּר, אֵי עֲצָף וִיהִי אֱלֻקִּים עִמָּךְ,
וְתוֹזֵפָה לְצֵאת מִכָּל הַצָּרוֹת שֶׁלָּךְ — אִם תִּצִּית אֶת
כָּל מֵה שֶׁאֲנִי מִבְקֵשׁ מִמָּךְ, הַרְגֵּל אֶת עֲצָמָךְ לְדַבֵּר
עִמוֹ יִתְבַּרֵךְ כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְהִבֵּן אֶל
אָבִיו בְּשִׁפְתַי הָאֵם שֶׁלָּךְ, הֵינּוּ בְּלִשׁוֹן שֶׁאֲתָה רָגִיל
בָּהּ, וְתִיחַד לְעֲצָמָךְ מְקוֹם פְּנוּי שֶׁאֵין שָׁם בְּנֵי-אָדָם,
וְשָׁם תִּרְגִּיל אֶת עֲצָמָךְ לְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבַּרֵךְ בְּתַמִּימוֹת

וּבְכַשִּׁיטוֹת גְּמוּרָה, וְאַף שְׁבִתְחֻלָּה יִדְמָה לָךְ כָּל
 הָעֲנָן בְּצִחוֹק וְכוּ', וּמִי שׁוֹמֵעַ אוֹתָךְ וְכוּ', וּמִי צָרִיךְ
 אוֹתָךְ וְכוּ', וְהֵאֵם אֵין זֶה סֵתֵם דְּבָרִים בְּטִלִּים וְכוּ',
 הֵאֵם פֶּעַם אֲנִשֵּׁעַ וְכוּ'? ! לֹא-כֵן, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר,
 אַתָּה תִּהְיֶה חֲזָק בְּעִבוּדָה הַקְּדוּשָׁה הַזֹּו, וּתְסַפֵּר
 לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ אֶת כָּל לְבָבְךָ, וּבּוֹא תְּבוֹא מִדֵּי יוֹם
 בְּיוֹמוֹ חֵק וְלֹא יַעֲבֹר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְתִשְׁפֹּךְ אֶת כָּל
 אֲשֶׁר עִם לְבָבְךָ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּתְסַפֵּר לוֹ כָּל מֵה
 שְׁמַעִיק לָךְ, וְכָל מֵה שְׁמַנְח עַל לְבָבְךָ, וְתִהְיֶה רָגִיל
 בָּזֶה, אִם תִּהְיֶה עֶקֶשׁן גָּדוֹל לֹא לְהִתְיַאֵשׁ מִנְקֻדָּה זֹו,
 הֵינּוּ מִנְקֻדַת הַתְּפִלָּה וְהַתְּבוּדוֹת וְשִׁיחָה בֵּינּוּ
 לְבֵין קוֹנּוֹ, אִז תִּרְאֶה נוֹרְאוֹת וְנִפְלְאוֹת שְׁיַעֲשֶׂה עִמָּךְ
 הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי בְּאַמַּת אֵין שׁוֹם מְצִיאוֹת
 בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְהוּא יִתְבָּרַךְ מְחִיָּה מְהִיָּה
 וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלֵה, וְדוּמָם, צוּמַח, חִי,
 מְדַבֵּר, הֵם עֲצָם עֲצָמִיּוֹת חִיּוֹת אֶלְקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי
 הַכֹּל לְבוֹשׁ לְגִבֵּי הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְכֵן הָאָדָם
 שֶׁהוּא כְּלוֹ מִרְמ"ח אֵיבָרִים וְשִׁס"ה גִּידִים, הַכֹּל
 לְבוֹשִׁים לְאַמַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁיִשְׁרֶה בְּתוֹךְ
 הָאָדָם, כִּי בְּלֹא הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵין לְאָדָם קִיּוֹם
 כָּלֵל, וְהוּא הַמְּחִיָּה וּמְהִיָּה אֶת הָאָדָם, וְהוּא נוֹתֵן בּוֹ

חיות, אף האדם מרב בלבול דעתו ועקמומיות לבבו
 נשבר כל-כף, עד שעולים לו תמיד ספקות עליו
 יתברך, והוא תמיד מסתבך בצרות אחרות, מאחר
 שהוא עוקר עצמו ממנו יתברך, אבל בו ברגע
 שיקח את עצמו בידיו, ויחזר אליו יתברך, אז הכל
 ישתנה; על-כן אהובי, בני היקר, זכר כי "אסור
 להתיאש", ומכל הצרות והיסורים והבלבולים שלך
 בוא תבוא אל המקום המיוחד שיחדת לעצמך,
 ותתחיל לדבר עמו יתברך כאשר ידבר איש אל
 רעהו והבן אל אביו, ותספר לו את כל מה שמעיק
 לך, ואז תראה איך שסוף כל סוף ירד ממך החשך
 והעננים המסבבים אותך, ותזכה להמשיך עליך
 ערבות, ידידות, זיו אור השכינה הקדושה, והוא
 ימשיך עליך שפע בגשמי ושפע ברוחני, העקר
 "אסור להתיאש"; והכלל הזה תחקק היום בדעתך,
 ואז אם תהיה חזק בזה, תראה איך שאני צודק,
 ואיך שלא יחסר לך שום דבר — לא בגשמיות ולא
 ברוחניות, אם רק תקיים את דברי אלה!

ב.

אהובי, בני, ראה לעשות כל מיני פעולות

שְׁבַע עוֹלָם לְשַׁמַּח אֶת עֲצָמָהּ, כִּי הַשְׂמֵחָה הִיא רְפוּאָה
בְּגַשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת, וְכָל הַצָּרוֹת וְהַיְסוּרִים שֶׁאָדָם
סוּבֵל, הֵם רַק מַחֲמַת חֶסֶד הַשְׂמֵחָה, וְכָל מִה
שֶׁמִּמְשִׁיךְ אֶת עֲצָמוֹ יוֹתֵר לְעֲצָבוֹת וְלִמְרִירוֹת
וְלִדְכָאוֹן, עַל-יְדֵי-זֶה נִכְנָס בּוֹ יְאוּשׁ, וּמִיֵּאֵשׁ אֶת
עֲצָמוֹ מִחַיָּו, וְזֶה גוֹרֵם לוֹ הַרְבֵּה צָרוֹת בֵּין בְּגַשְׁמִי
וּבֵין בְּרוּחָנִי, כִּי הַיְאוּשׁ בָּא לְאָדָם רַק מַחֲמַת
עֲצָבוֹת וְדְכָאוֹן; וְעַל-כֵּן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר,
לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת שֶׁבַע עוֹלָם לְשַׁמַּח אֶת עֲצָמָהּ,
וְהַשְׂמֵחָה תִּכְנִיֵס בָּהּ גְּדֻלוֹת הַמַּחֲיִן, שֶׁתִּדַּע שֶׁעַדִּין
לֹא סוּף הָעוֹלָם, וְעַדִּין אַתָּה יְכוּל לְהוֹשִׁיעַ אִם רַק
תִּקַּח אֶת עֲצָמָהּ בְּיָדֶיךָ, וְתִמְשִׁיךְ עָלֶיךָ אֶת הַשְׂמֵחָה
הָאֲמִתִּית — לְשַׁמַּח בּוֹ יִתְבַּרֵךְ. כִּי בְּאֵמַת הוּא
יִתְבַּרֵךְ מִחַיָּה, מִהֵוָה וּמִקַּיִם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה,
וְהוּא אָב הַרְחֻמָּן, וְרוּצָה בְּטוֹבַת בְּרִיּוֹתָיו, אִךְ הָאָדָם
מֵרַב יְאוּשׁוֹ נִדְמָה לוֹ כְּאִלּוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רוּצָה
לְהַעֲנִישׁוֹ, וּכְאִלּוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵינוֹ צָרִיךְ
אוֹתוֹ, וּכְאִלּוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּכַעַס וּבְקַפִּידוֹת
עָלָיו וְכוּ', וְכַדוּמָה מִחֲשָׁבוֹת שֶׁל הֶבֶל, שֶׁעוֹבְרוֹת
עַל הָאָדָם; עַל-כֵּן רָאָה, בְּנֵי, לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי
פְעֻלוֹת שֶׁבַע עוֹלָם לְהִיּוֹת תָּמִיד בְּשִׂמְחָה, כִּי הַשְׂמֵחָה

היא רפואה לאדם בין בגשמי ובין ברוחני, בגשמי — העצבים של האדם מתחזקים כשהוא שמח, וברוחניות — מתרחב לו מחו ונדעתו כשהוא שמח, ורואה ש"אסור להתיאש" בשום פנים ואופן, ואם תצית אותי בדבר זה, אז תראה נוראות נפלאות שיעשה עמך הקדוש-ברוך-הוא.

ג.

אהובי, בני היקר! ראה להוציא מלבך כל מיני קנאה ושנאה, ולבל תקנא בשום ברירה שבעולם, מכל שכן שלא תשנא שום ברירה שבעולם, ועל-ידי-זה תצא מהיאוש שלך, כי רב רבם של בני-אדם שהתיאשו מתייהם, ומרים להם מאד החיים, הכל בא להם מרב קנאה שמקנאים בזולתם, ונדמה להם שהם אף פעם לא יוכלו לעלות לדרגה ולהצלחת חבריהם, ועל-ידי-זה הם נשברים לגמרי יותר ויותר. ובאמת הכל שטות ורעות רוח, כי אצלו יתברך הכל אפשרי כי בן יום ולילה מתהפך המזל לאדם, ובפרטיות אם יש לו רצונות חזקים אליו יתברך, ואינו מיאש את עצמו

אָסוּר לְהִתְיַאֵשׁ

בְּשׁוּם פָּנִים וְאָפֶן, וְאִינוּ מִתְפַּעֵל מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם, וְאִינוּ מִפֶּחַד מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם, אֲזַ בּוֹדֵאֵי יִזְכֶּה לְהַצְלִיחַ, אֲבָל כָּל הַצָּרוֹת וְהַיְסוּרִים שְׁעוֹבְרִים עַל הָאָדָם הֵם רַק כְּשֵׁנוּפֵל לַיְאוּשׁ, וְהַיְאוּשׁ בָּא מִחֲמַת קִנְאָה שֶׁהוּא מְקַנֵּא בְּגִדְלָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְזֶה הוֹרֵס אוֹתוֹ לְגַמְרֵי; וְעַל-כֵּן רָאָה, אֱהוֹבֵי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, לְהוֹצִיא מִמֶּךָ כָּל מִינֵי קִנְאָה וְשִׁנְאָה שֵׁשׁ בְּלִבֶּךָ עַל זוּלָתְךָ, הַדְּבֵק אֶת עֲצָמְךָ רַק בּוֹ יִתְבַּרְךָ, וְתִדַּע שֶׁהוּא יִתְבַּרְךָ מִחַיָּה, מְהִיָּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיָּאָה כְּלָה, וְדוּמָם, צוּמָח, חֵי, מְדַבֵּר, הֵם עֲצָם עֲצָמֵי חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ, וְעַל-כֵּן מָה שֵׁיךָ לְקַנֵּא בְּזוּלָתוֹ, בּוֹדֵאֵי סוּף כָּל סוּף אַחַר הָרַע יָבֹוא הַטּוֹב, וְגַם לֶךָ יִהְיֶה טוֹב, וְיֵאִיר לֶךָ אוֹרוֹ הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, הָעֵקֶר תִּזְכֹּר שׁ "אָסוּר לְהִתְיַאֵשׁ", וְאַף שְׁעַכְשׁוֹ נִדְמָה לֶךָ שְׁכָלָם מִצְלִיחִים, וְאַתָּה מִנְחַ בְּשֵׁאוֹל תַּחֲתִיּוֹת וּמִתַּחֲתָיו, אֵל תַּחֲשֹׁב זֹאת כְּרָגַע אֲדִרְבָּה תִּדַּע שְׁגַם לֶךָ יֵשׁ כַּחוֹת עֲצוּמִים לְהַצְלִיחַ — אִם רַק תִּקַּח אֶת עֲצָמְךָ בְּיָדֶיךָ, וְהָעֵקֶר הוּא לְהֵאֱמִין בּוֹ יִתְבַּרְךָ בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁיטוֹת, וְהֵאֱמוּנָה תַעֲלֶה אוֹתְךָ אֶל תְּכֵלִית הָעֲלִיָּה, וְתוֹצִיא אוֹתְךָ מִכָּל מִינֵי יְאוּשׁ.

.ד.

אהובי, בני, ראה לחזק את עצמך בכל מיני
אפנים שבעולם, ואפלו שאתה כבר גפלת ונשלת
במקום שנפלת ונשלת וכו', ונדמה לך כאלו אין
לך מנוס ותקוה, תזכר את דברי רבנו ז"ל שגלה
לנו, ש"אסור להתיאש" בשום פנים ואפן. ובאמת
אם תכניס את דברי רבנו ז"ל בלבך ודעתך, אז
תראה שאכן "אסור להתיאש", ולא תרויח שום
דבר בזה שמתיאש, אדרבה יהיה לך יותר מר
בחייה בין בעולם הזה ובין בעולם הבא; ועל-כן
תעשה כל מיני פעולות שבעולם לא להתיאש. ועקר
הפעולות הוא להכניס בדעתך אמתת מציאותו
יתברך, לידע שהוא יתברך מתייה, מהנה ומקיים את
כל הבריאה כלה, ודומם, צומח, חי, מדבר, הם
עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, והוא יתברך כל
יכול, ובודאי יכול לעזור לך גם-כן, ואף שעכשו
מרב מרירותך וצרותיך נדמה לך כאלו, חס
וחלילה, הקדוש-ברוך-הוא בכעס וברגז עליך,
תדע שכל זה הוא עצת היצר הרע, שלא די שעקר
אותך כמו שעקר, אלא רוצה לאבד ממך את

אָסוּר לְהִתְיָאֵשׁ

הָעוֹלָם הַזֶּה, וְהָעוֹלָם הַבָּא גַם יַחַד; עַל-כֵּן אֵל
תְּהִיָּה בְּטֹלָן, וְרָאָה לְקַחַת אֶת עֲצָמָךְ בְּיַדְיָךְ, וְאִז
וַיִּקָּא תַּצְלִיחַ.

ה.

צָרִיךְ שְׁתַּחֲזֵק אֶת עֲצָמָךְ, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר,
בְּכָל מִינֵי הַתַּחֲזֻקִּיּוֹת שֶׁרַק יְכוּלִים לְהִתְחַזֵּק, וְתִדַּע
שֶׁ"אָסוּר לְהִתְיָאֵשׁ" בְּשׁוּם פָּנִים וְאִפְּנֵי, כִּי הֵיאִוּשׁ
הוּא כַח הַסְּטָרָא אַחְרָא, שֶׁהוּא כַח הָרַע הַמְּכֻסָּה
וּמִסְתִּיר אֶת אַמְתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, כִּי הָאָדָם צָרִיךְ
לְהִגִּיעַ אֶל מַדְרָגָה כְּזוֹ בְּזֵה הָעוֹלָם, עַד שֶׁלֹּא יִרְצֶה
שׁוּם רְצוֹן אַחֵר בְּלִעְדֵי רְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ, וַיְהִיָּה גְכָלֵל
רְצוֹנוֹ לְרְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ, שְׂאִז הוּא מִגִּיעַ לְמַדְרָגָה הַכִּי
עֲלִיוֹנָה בְּזֵה הָעוֹלָם, שְׂאִין לוֹ רְצוֹן אַחֵר, רַק כְּמוֹ
שֶׁרְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ כֵּן הוּא רוֹצֶה, וְזֶהוּ אֲשֶׁר רְצוֹן
גִּימְטְרִיקָה שְׂמ"ו, הֵינּוּ מִי שְׂאִין לוֹ שׁוּם רְצוֹן אַחֵר,
רַק רְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ, עַל-יְדֵי-זֶה שְׂמוֹ יִתְבָּרֵךְ גְכָלֵל בּוֹ,
וְהוּא גְכָלֵל בּוֹ יִתְבָּרֵךְ. וְאִין לָךְ עוֹד תַּעֲנוּג וְשַׁעֲשׂוּעַ
יוֹתֵר מִזֶּה שֶׁהָאָדָם מְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי לְגַבֵּי
הָאִין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְאִינוּ רוֹאֵה לְפָנָי מְרָאָה עֵינָיו

רק אמתת מציאותו יתברך, ואינו שומע באזניו רק את קולו יתברך, ואינו מרגיש רק את אמתת מציאותו יתברך, ואז כשאדם בא לדרגה כזו, אז הוא כבר יושב בעולם הבא, ואף שהוא נמצא בעולם הזה, נתקיים אצלו — "עולמך תראה בתייך", שבעודו בעולם הזה הוא כבר בדגמת העולם הבא, שמשעשע את עצמו בשעשוע דמלכא, לא-כן כשיש לאדם רצון אחר מבלעדי רצונו יתברך, ועוקר את עצמו ממנו יתברך, רחמנא לצלן, ורוצה בדיוק ההפך מרצונו, אז נופל ליאוש, לדפאון ולעצבון, ונעשה עצוב ומעצבן ומדכא, עד שמרב יאוש רוצה להתאבד, וכל מה שנסתרת ממנו יותר אלקותו יתברך, יותר חשך ומר לו, עד שיש בני-אדם שכל-כף נפלו ביאוש עמק, שהחיים אינם שוים אצלם, ורק רוצים למות, ומחכים ליום שיוכלו כבר לצאת מזה העולם המר והחשוך וכו', ובאמת בדקות בא להם דבר זה, מחמת כפירות ואפיקורסות, שנסתרת מהם אמתת מציאותו יתברך; כי למי שהתגלתה אמתת מציאותו יתברך, איך שאין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, הרי אין הוא רוצה שום רצון אחר

מִבְּלַעֲדֵי רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְלֹא אֲכַפֵּת לוֹ אִם הוּא
 בְּעוֹלָם הַזֶּה אוֹ בְּעוֹלָם הַבָּא; וְעַל-כֵּן רְאֵה, אֲהוּבִי,
 בְּנֵי הַיֶּקֶר, מֵהַ לְפָנֶיךָ, וּרְאֵה לְצֵאת מֵהֵיאוּשׁ שְׁלֶךָ,
 וְהִדְבֵּק אֶת עֲצָמְךָ בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְהִרְגַּל אֶת עֲצָמְךָ
 לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבַּרֵךְ בְּלִשׁוֹן שְׂאֵתָה רְגִיל בָּהּ, וְהִדְבּוּר
 הוּא כְּלִי לְהִמְשַׁכֵּת הַשְּׁפַע, וְאִף פַּעַם לֹא תִרְצֶה
 רְצוֹן אַחֵר מִבְּלַעֲדֵי רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ, וּמֵה שֶׁהוּא יִתְבַּרֵךְ
 רוּצָה, זֹאת תִּקְבַּל, וְאִז אִם תִּהְיֶה חֲזוּק בְּזֶה, תִּרְאֶה
 נִסִּים וְנִפְלְאוֹת, שְׂדוּד הַטֶּבַע, שְׂיַעֲשֶׂה עִמָּךְ הַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל צַעַד וְשַׁעַל; אֲשֶׁרִי מִי שֶׁשָּׂם
 דְּבוּרִים אֵלָיו אֶל תּוֹךְ לְבוֹ, וְאִז טוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים.

ו.

צָרִיךְ שֶׁתַּחֲזוּק אֶת עֲצָמְךָ, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר,
 וְתִצֵּא מֵעֲצָמְךָ, וְתִתְחִיל לְהִסְתַּכֵּל עַל הַמְּצִיאוֹת, כִּי
 רַב אֵלֹהֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר מֵיֵאֲשִׁים אֶת עֲצָמָם, הֵם
 נִכְנָסִים בְּתוֹךְ עֲצָמָם וְחַיִּים בְּכַדִּידוֹת, וְאֵינָם רוּצִים
 לְהַפִּיר אֶת הַמְּצִיאוֹת, וְזֶה הוֹרֵס אוֹתָם לְגַמְרִי, עַד
 שְׁנוֹפְלִים בִּיאוּשׁ גָּמוּר, וּמְחַכִּים לְיוֹם מִיתָתָם,
 וְשׁוֹכְבִים בַּמָּטָה, וּמְתַגְלָגְלִים בָּהּ וְכוּ', וּבִבְקָר

אָסוּר לְהִתְיַאֵשׁ

יט

אוֹמְרִים מִי יִתֵּן עָרֵב, וּבְעָרֵב אוֹמְרִים מִי יִתֵּן בֶּקֶר, וְחַיִּים בְּמִרְרוֹת, וְשׁוֹם דָּבָר שֶׁבְּעוֹלָם אֵינּוּ עוֹזֵר לָהֶם, אֲדַרְבֵּה הֵם מְסַתְּפִכִּים יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי מִי שֶׁמִּיֵּאֵשׁ מִחַיָּו, לוֹ כָּל-כָּף מֶרֶ, עַד שֶׁכָּל מֵה שִׁיעֵשָׂה, לֹא יֵלֵךְ לוֹ, כִּי הֵיאֹשׁ הוֹרֵס אֶת הָאָדָם, וְכָל מֵה שִׁידְבְּרוּ עִמוֹ, כְּבָר לֹא יִקְבֵּל וְכוּ', אִם לֹא שִׁיתְחִיל לְהִסְתַּפֵּל עַל הַמְּצִיאוֹת, וְהִיא — לֵידַע כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מָסַר לוֹ אֶת נְשַׁמְתּוֹ, הֵינּוּ שֶׁחִבֵּר אֶת נְשַׁמְתּוֹ שֶׁהִיא חֶלֶק אֱלוֹךְ מִמַּעַל מִמַּשׁ, וְהִכְנִיסָהּ בַּגּוֹף הַמְּגֻשָּׁם וְהַמְּזוּהָם הַזֶּה, וְעָלְיוֹ לְהַשְׁתַּדֵּל לְחִבֵּר אֶת נְשַׁמְתּוֹ עִם גּוּפוֹ, לְזַכֵּךְ אֶת גּוּפוֹ בְּאִפְסָן שֶׁתֵּאִיר בּוֹ נְשַׁמְתּוֹ, כִּי הַנְּשָׁמָה הִיא חֶלֶק אֱלוֹךְ מִמַּעַל. וְלָמָּה אֵין הָאָדָם זוֹכֵה לְהַרְגִּישׁ אֶת נְשַׁמְתּוֹ וְלְהַרְגִּישׁ עֲרֵבוּת, נַעַם, זִיו וְחַיּוּת בְּחַיָּו? מִפְּנֵי שֶׁהַגּוֹף הָעֶכוּר מְכַסֶּה אוֹתָהּ; הַגּוֹף בָּא מִחִמָּר עֵב, וּמִשָּׁם בָּאוֹת הָעֲצָבוֹת וְהַמְּרִירוֹת, וְעַל-כֵּן צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי פְּעֻלוֹת שֶׁבְּעוֹלָם לְהָאִיר נְשַׁמְתּוֹ עַל גּוּפוֹ, שֶׁתֵּאִיר רוּחַנִיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ עַל הַחִמָּר הַמְּגֻשָּׁם. וְלָזֶה זוֹכִים עַל-יְדֵי תַקְוָה הַשְׁמָחָה, וְלְהִתְחִיל לְהִסְתַּפֵּל בְּמְצִיאוֹת, כִּי הַמְּצִיאוֹת הִיא שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הוֹרִיד אֶת נְשַׁמְתּוֹ מֵרוּם גְּבוּהֵי מְרוֹמִים,

וְהִכְנִיסָהּ בְּגוֹף עָכוּר כְּזֶה, וְהִכְנִיס אוֹתָךְ בְּמַצָּבִים
כָּאלוֹ, אֲשֶׁר אַתָּה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת
שְׂבָעוֹלָם לְצֵאת מֵהַמְּשֻׁבְּרִים וְהַמְּתַחֲחִים, וְשִׂיֵּאִיר לְךָ
תָּמִיד; וְעַל-כֵּן אִם תִּקְבֹּל אֶת דְּבָרֵי אֱלֹהִים, אִזּוֹ תִּחְיֶה
חַיִּים נְעִימִים, חַיִּים עֲרָבִים וּמְתַקִּים, וְכָל הַמְּרִירוֹת
תִּתְּנֶנּוּ לְטוֹבָה, וְכָל הַמְּנִיעוֹת יִתְּנֶנּוּ לְנְעִימוֹת,
וְאִם חֵס וְשָׁלוֹם, לֹא תִרְצֶה לְקַחַת אֶת הַדְּבָרִים
לְתִשׁוּמַת לְבָבְךָ, אִזִּי תִסְתַּבֵּךְ יוֹתֵר וְיוֹתֵר; עַל-כֵּן
אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, אֵל תִּהְיֶה חָכֵם בְּעֵינֶיךָ וְעֹזֵב כְּכֹר
אֶת כָּל הַשְּׁטִיּוֹת וְהַדְּמִיוֹנוֹת שְׁלָךְ, אֶת כָּל הַמְּרִירוֹת
וְהִיאֹשׁ שְׁלָךְ, וְתִזְכֹּר שׁ "אִסוּר לְהִתְיַאֵשׁ", וְאַתָּה
יָכוֹל לְהִשְׁתַּנּוֹת — אִם תִּקַּח אֶת עֲצֻמְךָ בְּיָדֶיךָ
בְּתַמִּימוֹת וּבְפְשִׁיטוֹת גְּמוּרָה. וְהַעֲקֵר — הַרְגֵל אֶת
עֲצֻמְךָ לְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבָּרַךְ בְּלִשׁוֹן פְּשׁוּטָה, בְּלִשׁוֹן
שְׂאֵתָה רְגִיל לְדַבֵּר עִם זולָתְךָ, אֲשֶׁר כָּל דְּבוּר וְדְבוּר
שְׂמַדְבֵּר עִמוֹ יִתְבָּרַךְ, הוּא הַצְּלָחָה כְּזוֹ שֶׁאֵין לְתֹאֵר
וְאֵין לְשַׁעַר כָּלָל. וְרַבְּנוּ ז"ל גָּלָה לָנוּ אֲשֶׁר כָּל
הַצְּדִיקִים לֹא הִגִּיעוּ אֶל מִדְּרַגָּתָם, רַק עַל-יְדֵי
הַעֲבוּדָה הַקְּדוּשָׁה הַזֹּה, וּבְפְרִטוֹת כְּשֶׁאָדָם מְמַרְמֵר
מְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבָּרַךְ, זֶה מוֹצִיא אֶת כָּל הַמְּרִירוֹת
מִמֶּנּוּ, וּמְאִירָה בּוֹ נְשִׂמָתוֹ; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁאֵינוֹ מְטַעֵה

אֶת עֲצָמוֹ כָּלָל, וּמְקַיֵּם כָּל זֹאת בְּתַמִּימוֹת
וּבַפְּשִׁיטוֹת.

ז.

רְאֵה, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְהַכְנִיס בְּעֲצָמְךָ אֶת
אֲמִתּוֹת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, הֵינּוּ שֶׁתַּחֲזֹר בְּעֲצָמְךָ תָּמִיד
עַל דְּבָרֵי הָאֱמוּנָה, שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ מְלֵא כָּל הָאָרֶץ
כְּבוֹדוֹ, וְאִין שׁוֹם מְצִיאֹת בְּלִעְדֵּי יִתְבָּרֵךְ כָּלָל,
וְהוּא יִתְבָּרֵךְ מְחִיָּה, מְהִיָּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה.
וּבְזֶה שֶׁתַּחֲזֹר הַרְבֵּה עַל הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, בְּזֶה
תִּפְגַּס בְּךָ תִּקְוָה, שְׁסוּף כָּל סוּף אַחַר הָרַע יָבוֹא
הַטּוֹב, עַד שֶׁתִּזְכֶּה לְהַשִּׁיג שְׁגָם הָרַע הוּא פָּסָא
לְטוֹב, וּבְיִדְאֵי הִיָּה צָרִיךְ לְעֵבֶר עָלֶיךָ מֵהַ שְׁעֵבֶר,
כְּדֵי שֶׁתִּזְכֶּה לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ בְּדַרְךְ וּבְאִפְּן
הַזֶּה, וְאֵל תַּחֲשֹׁב כְּרַגַּע כְּאֵלוֹ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
בְּכַעַס וּבְרָגִז עָלֶיךָ, כְּאֵלוֹ הוּא רוֹצֵה לְנַקֵּם בְּךָ,
אֲדִירָבָה הוּא יִתְבָּרֵךְ טוֹב לְכָל, וְרַק רוֹצֵה לְעֹזֹר לְךָ,
וּמֵהַ שְׂאֵתָה כָּל-כֶּף מְמַרְמֵר, זֶה מֵרַב הָעֲצָבוֹת
וְהַכְּפִירוֹת שֵׁישׁ בְּךָ; עַל-כֵּן רְאֵה, אֱהוּבִי, בְּנֵי,
לְהוֹצִיא מִמֶּךָ אֶת הַכְּפִירוֹת וְאֶת הָעֲצָבוֹת, וְתַכְנִיס

בְּעֲצֻמָּה אָמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאִז תִּרְאֶה אֵיךְ
 כָּל הַחַיִּים יִשְׁתַּנּוּ לְךָ לְגַמְרִי, וְיֵאִירוּ לְךָ מְאֹד מְאֹד;
 וְאֵל יִהְיוּ קָלִים בְּעֵינֶיךָ דְּבוּרִים אֱלוֹהִים, כִּי הֵם עֲקָרִים
 גְּדוּלִים וְיִסּוּדוֹת חֲזָקִים בִּיְהוּדוֹת, כִּי הָאָמוּנָה
 הַקְּדוּשָׁה הִיא יִסּוּד וְעֵקֶר בְּקִיּוֹם הַתּוֹרָה וְהַמְצׁוּוֹת,
 וְכָל הַיְהוּדוֹת תְּלוּיָהּ רַק בְּאָמוּנָה; אֲשֶׁר־מִי שֶׁיִּהְיֶה
 חֲזָק בְּאָמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, וְאִז יִרְאֶה שׁ"אָסוּר
 לְהִתְיַאֵשׁ", וְיֵצֵא בְּאֵמֶת מִהֵיאִוֶּשׁ שְׁלוֹ.

ח.

צָרִיךְ שֶׁתִּזְכֹּר, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, שֶׁבְּזֶה הָעוֹלָם
 עוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִשְׁבָּרִים וְגַלִּים, וְאִין לְךָ
 אָדָם שֶׁלֹּא יַעֲבִרוּ עָלָיו מְרִירוֹת וְצָרוֹת בְּכָל יוֹם,
 וְעֵקֶר הַהִתְחַזְקוֹת לְחֲזֵק עֲצֻמוֹ לְעֵמֵד עַל עֵמֶדוֹ הוּא,
 עַל-יָדֵי יְדִיעָה זֹו — שֶׁצָּרִיכִים לִידַע שׁ"אָסוּר
 לְהִתְיַאֵשׁ" בְּשׁוּם פְּנִים וְאִפֵּן יִהְיֶה מֶה שֶׁיִּהְיֶה וְיִהְיֶה
 אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, וְכִשְׁאָדָם יוֹדֵעַ דְּבַר זֶה, אִז מְצַלִּיחַ
 בְּדַרְכּוֹ, לֹא-כֵן אִם נוֹפֵל בְּיֵאוּשׁ, וּמִיֵּאֵשׁ עֲצֻמוֹ, אִז
 הוּא מְלֹא כִשְׁלוֹנוֹת; וְעַל-כֵּן, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר,
 רְאֵה לַעֲשׂוֹת כָּל מִיּוֹנֵי פְּעֻלוֹת שְׁבַעֲוֹלָם, שֶׁלֹּא תִיַּאֵשׁ

עצמך אפלו שנדמה לך שכבר הכל שחור, ואינך רואה שום מנוס ותקנה איך לצאת מהצרות ומהיסורים שלך, עם כל זאת עליך לזכור, שהיו כבר דברים כאלו מעולם, שברגע האחרון כשהיה נדמה לך כאלו אבד מנוס ותקנה ממנו, וכאלו הכל חשך וצלמות, וכאלו אף פעם לא יושע, אז דיקא באה הישועה; כי באמת הוא יתברך מנסה את האדם בכל מיני נסיונות, לראות אל מי יפנה בעת צרתו, כי רק בשביל זה עובר על האדם מה שעובר, כי הלא אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והוא יתברך מחיה, מהיה ומקים את כל הבריאה כלה, ולא שיך בכלל שיש איזה דבר נגדו יתברך, כי אפלו הנגד שהוא כלל ההסתרות והצרות, המרירות והיסורים, זה גם-כן ממנו יתברך, והכל בשביל הבחירה והנפיון, לראות אל מי יפנה האדם בעת צרתו ומרירותו, וזה עקר השעשוע בכל העולמות, כשאדם המלא קלפות והסתרות מתחזק, ואינו מיאש את עצמו בשום פנים ואפן, רק בורח אליו יתברך, זה עקר השעשוע בכל העולמות, ודבר זה שום מלאך ושום שרף אינו יכול להראות, ועל-כן גדלת האדם

נִמְדָּדֶת כְּפִי מִדַּת הַתְּחִזְקוֹתוֹ, וְאַף שִׁיּוֹרֵד וְנוֹפֵל בְּכָל
פַּעַם בִּירִידוֹת וּנְפִילוֹת מְגִנּוֹת, וְנִשְׁלָךְ בְּעַמֶּק בּוֹר
וְדוֹת, עִם כָּל זֹאת אֵינוֹ מְיַאֵשׁ אֶת עַצְמוֹ, רַק מִתְחִיל
בְּכָל פַּעַם לַחֲזוֹר מִחֻדָּשׁ אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וּבֹא לְפָנָיו
יִתְבַּרֵךְ בְּלֵב נִשְׁבָּר וְנֹדֶכָה, וּמְסַפֵּר לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ אֶת
כָּל לְבוֹ וְכָל מֵה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו בֵּין בְּרוּחָנִי וּבֵין
בְּגִשְׁמִי; בְּנִי! בְּנִי! אֵין דְּבוּרִים לְפָרֵשׁ וּלְסַפֵּר
וּלְגַלּוֹת אֶת גְּדֹל הַשְּׁעִשׁוּעַ אֲשֶׁר הָאָדָם הַזֶּה גּוֹרֵם
אֵז לְמַעֲלָה, כִּי דִיְקָא מְלַכְלוּכִים וְזִהְמוֹת וִירִידוֹת
וּנְפִילוֹת כְּאֵלוֹ שֶׁהוּא נִמְצָא בָהֶם, אֵינוֹ מְיַאֵשׁ אֶת
עַצְמוֹ רַק בָּא בְּלֵב נִשְׁבָּר אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וּמִתְחַנֵּן
וּמִבְקֵשׁ לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ, שְׂיַחֲוֶס וְיִרְחַם עָלָיו וְיִוְצִיאֵהוּ
מִהַפֶּח הַנִּשְׁבָּר שֶׁנִּפֵּל לְשָׁם, וּמְסַפֵּר אֶת כָּל לְבוֹ,
כְּאֲשֶׁר יְסַפֵּר הַבֵּן אֶל אָבִיו וְאִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, וּמְכַנֵּס
בְּעַצְמוֹ אֲמוּנָה פְּשׁוּטָה לְדַעַת שֶׁבְּכָל תְּנוּעָה וַתְּנוּעָה
שֶׁם אֵלּוּפּוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֵין לְתֹאֵר וְאֵין לְשַׁעַר אֶת
גְּדֹל הַשְּׁעִשׁוּעִים שֶׁהָאָדָם הַזֶּה גּוֹרֵם בְּכָל הָעוֹלָמוֹת,
וּמְלֹאכֵי מַעֲלָה מְקַנְאִים בְּאָדָם הַזֶּה שֶׁאֵינוֹ מְיַאֵשׁ
אֶת עַצְמוֹ; עַל-כֵּן רְאֵה, אֲהוּבִי, בְּנִי הַיְקָר, לְזַכֵּר אֶת
דְּבָרֵי רַבֵּנוּ ז"ל, שֶׁהַזְהִירָנוּ מְאֹד בְּכַמָּה וּכְמָה
לְשׁוֹנוֹת, שֶׁ"אָסוּר לְהִתְיַאֵשׁ" בְּשׁוּם פָּנִים וְאָפֵן,

וְאֶפְלוּ שְׂיַעֲמָדוּ עָלָיו כָּל אַנְשֵׁי הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וַיִּרְצוּ
 לְרַחֲקוֹ וּלְגָרְשׁוֹ וּלְהַפִּילוֹ וּלְהַשְׁלִיכוֹ, וַיִּרְגִּישׁ בְּעֲצָמוֹ
 שֶׁהוּא הֵכִי גָרוּעַ וְהֵכִי מְלַכְלָךְ וְהֵכִי מְזֻהָם, וּכְאֵלוֹ
 אֵין לוֹ לֹא עוֹלָם הִבָּא וְלֹא עוֹלָם הִזָּה, עִם כָּל זֹאת
 הוּא תִזְק בְּדַעְתּוֹ לְהִיּוֹת דְּבוּק בּוֹ יִתְבַּרְךָ בְּדַבְּקוֹת
 אָמֶת, וְאֵינוֹ רוֹצֶה שׁוּם רְצוֹן אַחֵר מִבְּלַעֲדֵי רְצוֹנוֹ
 יִתְבַּרְךָ; בְּנִי! בְּנִי! הָאָדָם הִזָּה הֵכִי מְאֹשֶׁר בְּעוֹלָם,
 מֵאֲחֵר שְׁשׁוּם מִבְּטָחוֹ רַק בּוֹ יִתְבַּרְךָ, וְאֵינוֹ מְיֹאֵשׁ אֶת
 עֲצָמוֹ בְּשׁוּם פְּנִים וְאֶפֶן; אֲשֶׁרִי מִי שְׂבָא אֶל יְדִיעָה
 זוֹ, וְאִז טוֹב לוֹ לְנַצַּח נְצָחִים.

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

אָסוּר לְאָדָם לִיָּאֵשׁ אֶת עֲצָמוֹ, חֵס וְשָׁלוֹם,
וְאֶפְלוּ אִם נָפַל לְמָקוֹם שְׁנֹפֵל, חֵס וְשָׁלוֹם,
וּמִנַּח בַּשָּׂאוֹל תַּחֲתִיּוֹת מִמָּשׁ, רַחֲמָנָא
לְצַלָן, אֶף-עַל-פִּי-כֵן אֵל יִתְיָאֵשׁ עֲצָמוֹ
מִהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּשׁוֹם אֶפֶן שְׁבַעֲוֹלָם, כִּי גַם
מִשֵּׁם יְכוּלִים לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, כִּי
מֵלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ.

(לקוטי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן ז')

קונטרס

צא מהלחץ

יעזרר ויחזק את נשמות ישראל שלא יפלו בדעתם, ויזכו לצאת מהלחץ — זה הדחק, שעובר עליהם מכל מיני צרות ויסורים ופחדים שעוברים עכשו בעולם בכלליות ובארץ ישראל בפרטיות.

*

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורבנו
רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו.

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אגיס ליה
רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו,
ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, כתובים, ומאמרי חכמינו
הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

*

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובכ"א

צא מהלחץ

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁאִין לָךְ עוֹד דְּבַר
הַהוֹרֵס אֶת הָאָדָם בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת
כְּמוֹ הַלַּחֲץ, שְׂמִכְנִים בְּעֲצָמוֹ לַחֲץ תְּמִידִי,
וְזֶה מַה שֶּׁהוֹרֵס אוֹתוֹ לְגַמְרִי, וְעַל-כֵּן
צָרִיף לְהִיּוֹת עֶקֶר עֲבוּדַת בַּר יִשְׂרָאֵל לְצֵאת
מִהַלַּחֲץ, וַיִּדְבִּיק עֲצָמוֹ תְּמִיד בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ,
וַיֵּדַע שְׁאִינוֹ מְכַרְח לַעֲשׂוֹת שׁוּם דְּבַר,
עָלָיו רַק לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה וּבְדַבְּקוֹת, וַיִּרְגִּישׁ
חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ בְּכָל פְּרִטֵי הַבְּרִיאָה,
וְעַל-יְדֵי-זֶה יִגָּאֵל מִיָּצְרוֹ הַרוֹדֵף אוֹתוֹ.

(אמרי מוֹהֲרָא"ש, חֵלֶק ב', סִימָן תְּקַנָּה)

קוֹנְטְרָס

צא מֵהַלַּחֵץ

א.

בְּנֵי! רְאֵה לְצֵאת מֵהַלַּחֵץ וְהִדְחֵק שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ
עֲכָשׁוּ, צָרוֹת וְיִסּוּרִים, קִטְנוֹת וְחִלְשׁוֹת הַדַּעַת,
פְּחָדִים וְיִתְרִים וְרִדִּיפוֹת שְׁאֵתָה נִרְדָּף מֵעֲצָמָךְ, פִּי
עָלֶיךָ לְדַעַת אֲשֶׁר כָּל אֱלוֹ הַפְּחָדִים הַיִּתְרִים, הַלַּחֵץ,
הַדְּחֵק וְהַצָּרוֹת הַמְרוֹרוֹת וְעִגְמַת הַנֶּפֶשׁ שְׁעוֹבְרִים
עָלֶיךָ, לֹא יִבְיֹאוּךָ לְשׁוֹם דָּבָר רַק אֶל הַשְּׂאוֹל תַּחֲתִית
וּמַתְחָתָיו, כִּי בָזָה שְׂאָדָם מִפְּחָד מְכֹל דָּבָר, זֶה רַק
מְקַצֵּר לוֹ אֶת הַחַיִּים, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיךְ לְהִתְנַהֵג עַד
שְׁנֵאֲבֹד לְגַמְרִי, כִּי מֵרַב פִּחָד שְׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם הוּא
נִחְלָשׁ לְגַמְרִי, כִּמוֹ שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּבֹא
בְתָרָא י.): גּוֹף קָשָׁה פִּחָד שׁוֹבְרוֹ; כִּי הַפְּחָד יִכּוֹל

לְשׁוֹבֵר אֶפְלוֹ אֶת הַגּוֹף הַקָּשָׁה בְּיוֹתֵר, וְעַל-כֵּן מֵה
 וְלָמָּה לָךְ לְהַמְשִׁיךְ אֶת עֲצָמְךָ כָּל-כָּף אֶל הַפְּחַד
 וְהַלְחָץ וְהַדְחָק, שֶׁלֹּא יָבִיאוּ אוֹתָךְ אֶל שׁוֹם דְּבָר
 רַק אֶל הַכְּשָׁלוֹן בַּחַיִּים, לְזֹאת רְאֵה, אֶהוּבִי, בְּנִי
 הַיָּקָר, לְקַחַת אֶת עֲצָמְךָ בְּיָדְךָ, וְתֹאמֶר לְעֲצָמְךָ: מֵה
 יוֹעִילוּ לִי אֵלֹה הַפְּחָדִים וְהַלְחָץ שֶׁמִּפְחָדִים וְלוֹחֲצִים
 עָלַי, הֲלֹא מִבְּלַעֲדֵי רְצוֹנִי יִתְבָּרֵךְ אֵין יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת
 לִי שׁוֹם דְּבָר, וְאִם-כֵּן לָמָּה לִי לְהַרְדֵּף מֵעֲצָמִי, כִּי
 בְּאִמָּת כָּל הַיְרָאוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת וְהַפְּחָדִים שֶׁל הַקָּל
 וְהַלְחָץ וְהַדְחָק שֶׁלוֹחֲצִים וְדוֹחֲקִים וּמִפְחָדִים אוֹתִי,
 זֶה הַכֹּל מִפְּנֵי שֶׁשָּׂכַחְתִּי מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, כִּי אִם אֲזָכְרָה
 לְזִכֹּר מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, וְאֲזָכְרָה לְחַזֹּר בְּתִשׁוּבָה אֲמַתִּית,
 בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, אֲלִיו יִתְבָּרֵךְ, אֲזַי אֵין לִי מֵה לְפַחַד
 וּמֵה לְהַתִּירָא מִשׁוֹם דְּבָר וּמִשׁוֹם בְּרִיָּה שֶׁבְּעוֹלָם,
 כִּי הוּא יִתְבָּרֵךְ מִנְּהִיג אֶת עוֹלָמוֹ בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית,
 בְּהַשְׁגָּחָה נוֹרְאָה וְנִפְלְאָה מְאֹד; וְעַל-כֵּן, אֶהוּבִי, בְּנִי
 הַיָּקָר, כְּשֶׁתְּכַנִּיס בְּעֲצָמְךָ דְּבוּרִים אֵלֹה, כְּכֹר תִּגְאָל
 וְתוֹשַׁע בִּישׁוּעַת עוֹלָמִים; אֲשֶׁרִי מִי שֶׁאֵינִי מְטַעֵה
 אֶת עֲצָמוֹ כָּלֵל, רַק מְכַנִּיס דְּבוּרִים אֵלֹה אֶל תּוֹף לְבוֹ,
 וְאֲזַי טוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים.

ב.

בְּנֵי! רֵאֵה לַחֲזֹק אֶת עֲצֻמָּה מְכַל מֵה שְׁעוֹבֵר
עָלֶיךָ, וְאַף שְׂאֲנֵי יוֹדֵעַ שְׁקֻשִׁים וּמְרִים לְךָ הַחַיִּים
עֲכָשׁוּ מְאֹד מְאֹד מְכַל הַפְּחָדִים וְהַלְחָצִים שְׁמִפְחִידִים
וְלוֹחְצִים אוֹתְךָ, עִם כָּל זֹאת עָלֶיךָ לְדַעַת, אִם תִּזְכֶּה
לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה עֲכָשׁוּ אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, וְתִקְיָם
אֶת מְצוּוֹתָיו יִתְבַּרְךָ, וְתִזְהַר לְהִנָּיֵחַ בְּכָל יוֹם תְּפִלִּין
כְּשֵׁרוֹת, וְתִקְבַּע מְזוּזוֹת כְּשֵׁרוֹת עַל דְּלָתוֹת בֵּיתְךָ,
עַל-יְדֵי-זֶה יִתְבַּטְּלוּ מִמֶּךָ כָּל הַפְּחָדִים וְהַלְחָצִים
וְהַיִּרָאוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת, כִּי בְּזֶה שְׂאֲדָם נִזְהָר לְהִנָּיֵחַ
תְּפִלִּין כְּשֵׁרוֹת בְּכָל יוֹם, הוּא מִמְּשִׁיף עַל עֲצֻמוֹ
חַיִּים, כִּי כָּל הַמְּנִיחַ תְּפִלִּין זוֹכֵה לְחַיִּים, וְהוּא דְבוֹק
בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבַּרְךָ, וְכֵן מִי שְׂזוֹכֵה לְקַבֵּעַ מְזוּזוֹת
כְּשֵׁרוֹת עַל דְּלָתוֹת בֵּיתוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה הַקְּדוֹשׁ-כְּרוֹף-
הוּא שׁוֹמֵר אוֹתוֹ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר בְּבֵיתוֹ; וְלִכֵּן רֵאֵה,
אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְדַקְדֵּק מְאֹד לְהִנָּיֵחַ בְּכָל יוֹם
תְּפִלִּין כְּשֵׁרוֹת, וְכֵן שְׁתִּהְיֶינָה מְזוּזוֹת כְּשֵׁרוֹת עַל
דְּלָתוֹת בֵּיתְךָ, וְאִז יִקְיָם אֶצְלְךָ זֶז מוֹת, שְׁהַמּוֹת לֹא
יִכְנָס בְּתוֹךְ בֵּיתְךָ, וְאֵל יִקְלוּ בְּעֵינֶיךָ, אֶהוּבִי, בְּנֵי,
דְּבָרִים אֵלוֹ, כִּי מְצוֹת תְּפִלִּין מִמְּשִׁיכָה עַל הָאָדָם
דְּבִקוֹת עֲצוּמָה בּוֹ יִתְבַּרְךָ, כִּי בְּזֶה שְׂאֲדָם זוֹכֵה לְחֹזֵר

בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וּמְנִיחַ תְּפִלִּין בְּכֹנֶנָה לְהַמְשִׁיךְ
 עַל עֲצָמוֹ הָאֲרֶת יְדִידוֹת זִיו שְׂכִינַת עֲזוֹ יִתְבָּרֵךְ,
 עַל-יְדֵי-זֶה נִתְחַדְּשִׁים לוֹ מַחֲזִין חֲדָשִׁים, וְתִכְרָף-וּמְיָד
 כְּשֶׁאָדָם זֹכֶה לְמַחֲזִין חֲדָשִׁים לְהִיּוֹת דְּבוּק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ,
 עַל-יְדֵי-זֶה כֻּלָּם יֵרְאִים וּמִפְחָדִים מִמֶּנּוּ, וְהוּא אֵינוֹ
 מִתְיָרָא וּמִתְפַּחַד מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם, וְכֵן הוּא
 בְּמִזְוִזוֹת, שֶׁהֵן אוֹתִיּוֹת זֹז מְוֹת, כְּשֶׁאָדָם זֹכֶה לְקַבֵּעַ
 מְזוּזוֹת כְּשֵׁרוֹת עַל דְּלָתוֹת בֵּיתוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה זֹז מְוֹת
 מִמֶּנּוּ, שֶׁהֵם הַלְחָצִים וְהַפְחָדִים וְהִירְאוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת;
 וְעַל-כֵּן רְאֵה, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקָּר, בְּעֵתִים הַלְלוּ לַחֲזוֹר
 בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ, וְאַפְלוּ שְׂפֵכָר עֲשִׂיתָ
 בְּחַיֶּיךָ מַה שְׁעֲשִׂיתָ, וְעִבְרָתָ כָּבַר עַל כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה,
 חֵס וְשְׁלוֹם, עִם כָּל זֹאת עֲדִין רַחֲמָנוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ גְּדוֹלָה
 מְאֹד, וְהוּא מְחַכֶּה וּמְקַנֵּה שֶׁתָּשׁוּב אֵלָיו בְּתִשׁוּבָה
 שְׁלֵמָה, וְעַל-כֵּן הַדְּבָר הָרֵאשׁוֹן שֶׁאַתָּה צָרִיךְ הוּא
 — לְהִנָּיֵחַ בְּכָל יוֹם תְּפִלִּין כְּשֵׁרוֹת, וְתִמְסֹר אֶת
 נַפְשֶׁךָ עַל דְּבָר זֶה בְּכָל יוֹם לְהִנָּיֵחַ תְּפִלִּין כְּשֵׁרוֹת,
 וְכֵן תִּקְבַּע מְזוּזוֹת כְּשֵׁרוֹת עַל דְּלָתוֹת בֵּיתְךָ, וְאִז
 עַל-יְדֵי-זֶה יִתְרַחֵב לְבָבְךָ וְדַעְתְּךָ, וְלֹא תִהְיֶה בְּלַחֲץ;
 בְּנֵי, בְּנֵי! אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁקֵּשָׁה וְכִבֵּד לְךָ בְּפַעַם אַחַת
 לַחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, כִּי מֵרַב יִרְדָּתְךָ וּנְפִילְתְךָ

וְחַלִּישוֹת דַּעְתָּךְ מִמָּה שֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ עֲכָשׁוּ, מֵהֶלַחֵץ
 וְהִדְחַק שְׁלוֹחֲצִים וְדוֹחֲקִים אוֹתְךָ, עַל-יְדֵי-זֶה אַתָּה
 מְבַהֵל וּמְבַלְבֵּל מְאֹד, לָכֵן אֲבַקֵּשׁ מִמֶּךָ, אֶהוֹבִי,
 בְּנִי, אִם אַתָּה רוֹצֶה בְּאַמֶּת לְצִאת מִכָּל הַצָּרוֹת
 וְהִסּוּרִים שֶׁנִּפְלְטָה בָּהֶם, רְאֵה לְצִיַּת אוֹתִי וְתַנִּיחַ
 תְּפִלִּין, וְזֶה יוֹצִיא מִמֶּךָ אֶת כָּל הַיְרָאוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת,
 וְחַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (בְּרִכּוֹת ו'): הַתְּפִלִּין הֵם
 עוֹ לְיִשְׂרָאֵל, דְּכַתִּיב: "וַיֵּרְאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם
 הַיְיָ הַנִּקְרָא עָלֶיךָ וַיֵּרְאוּ מִמֶּךָ" — אֵלֹהֵי תְּפִלִּין
 שֶׁבְּרֵאשׁ, כִּי בָּזָה שְׂאֵדָם מִנִּיחַ תְּפִלִּין, עַל-יְדֵי-זֶה
 כָּלֵם מִתֵּיִרָאִים וּמִתְּפַחְדִּים מִמֶּנּוּ, וְהוּא אֵינוֹ צָרִיךְ
 לִירָא וְלִפְחֹד מֵאַף אֶחָד בְּעוֹלָם, וְאָמְרוּ חַכְמֵינוּ
 הַקְּדוֹשִׁים (מְנַחֹת מ"ד): כָּל הַמְּנִיחַ תְּפִלִּין מֵאַרְיֵךְ
 יָמִים; וְעַל-כֵּן בָּזָה שְׂמִפְחִידִים אוֹתְךָ עֲכָשׁוּ שְׁמִי
 יוֹדֵעַ מַה יִּקְרָה לָּךְ, תִּלְעַג לָהֶם, כִּי בָּזָה שְׂתַנִּיחַ בְּכָל
 יוֹם תְּפִלִּין כְּשֵׁרוֹת, עַל-יְדֵי-זֶה תִּזְכֶּה לְאַרְיִכוֹת יָמִים,
 וְכֵן עַל-יְדֵי מְצוֹת מְזוּזָה, אִם תִּהְיֶה זֹהִיר בָּהּ מְאֹד,
 יִשְׁמַר אוֹתְךָ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִכָּל מִיַּיִ חֻטָּאִים
 וְעוֹנוֹת, וְכִמְאַמְרָם, זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה (מְנַחֹת מ"ג): כָּל
 שֵׁישׁ לוֹ תְּפִלִּין בְּרֵאשׁוֹ וּמְזוּזָה בְּפִתְחוֹ הַכָּל בְּחֻזְקָה
 שְׁלֵא יִחֻטָּא; וְעַל-כֵּן, אֶהוֹבִי, בְּנִי, מֵה שֶׁעֲבַר עַד

עכְשׁוֹ כְּכֹר עֶבֶר, רְאֵה לְשׁוֹב עֲכָשׁוֹ בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה
 אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְתִנִּיחַ בְּכָל יוֹם תְּפִלִּין כְּשֵׁרוֹת, וְשִׁתְּהִיָּה
 לְךָ מְזוּזָה עַל פֶּתַח בֵּיתְךָ, וְעַל-יְדֵי-זֶה תִּזְכֶּה כְּכֹר
 לְצֵאת מֵהַלְחָץ וְהִדְחָק, מֵהִירָאוֹת וְהַפְחָדִים שֶׁנִּפְלְתָה
 בָּהֶם, וְתִזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ עָלֶיךָ דְּבִקּוֹת עֲלִיּוֹנָה וְנוֹרָאָה
 מְאֹד, וְזֶה שֶׁיִּדְוֶה לְכָל בֵּר יִשְׂרָאֵל, מִי שֶׁרַק נִזְהָר לְהִנָּיֵחַ
 בְּכָל יוֹם תְּפִלִּין כְּשֵׁרוֹת, וּבְשָׁעָה שְׁמֹנִיחַ תְּפִלִּין, הוּא
 מְכֻוֵן שֶׁהוּא מְלַבֵּשׁ אֶת עֲצָמוֹ בְּכֶתֶר הַמְּלֶכֶה, וְכֵן
 נִזְהָר שִׁתְּהִיָּנָה לוֹ מְזוּזוֹת כְּשֵׁרוֹת עַל דְּלֹתוֹת בֵּיתוֹ,
 וּמְכֻוֵן שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹמְרוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא
 נֹצֵל מִכָּל מִינֵי יִרְאוֹת חִיצוֹנִיּוֹת וּמִכָּל מִינֵי פְחָדִים
 וּמִכָּל מִינֵי לְחָצִים שֶׁבְּעוֹלָם; וְעַל-כֵּן עָשָׂה זֹאת,
 אֲהוּבֵי, בְּנֵי הַיָּקָר, בְּרָגַע זֶה רְאֵה לְבָרַח אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ,
 וְתַחֲפֵשׂ אַחַר זוּג תְּפִלִּין, וְתַתְּלִבֵּשׁ בְּתְּפִלִּין, וְתִבְדֹּק
 אִם יֵשׁ בְּבֵיתְךָ מְזוּזוֹת כְּשֵׁרוֹת, וְאִז תֵּצֵא מֵהַלְחָץ
 וּמֵהִדְחָק שְׁלוֹחְצִים וְדוֹחְקִים אוֹתְךָ, וְיִשְׁפַע עָלֶיךָ
 שִׁפְע רַב שְׁלֵא תֵאֲרָת מִיָּמֶיךָ.

ג.

בְּנֵי! רְאֵה לְדַבֵּק אֶת עֲצָמְךָ עֲכָשׁוֹ בּוֹ יִתְבָּרֵךְ,
 וְתִכְנִיס בְּדַעְתְּךָ אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְתִדַּע שְׂאִין

שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והוא יתברך מחיה
ומהנה ומקים את כל הבריאה בלה, ודומם, צומח,
חי, מדבר, הם עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך,
ועל-כן מה ולמה לה להכנס בלחצים ובפחדים
יתרים? ! ראה להמשיך את עצמה רק אליו יתברך,
ותהיה תמיד מישוב בדעתה, ואל תכניס אימה ויראה
יתרה בתוך ביתה, כי בפרוש אמרו חכמינו הקדושים
(גטין ו:): לעולם אל יטיל אדם אימה יתרה בתוך
ביתו, וכל המטיל אימה יתרה בתוך ביתו סוף
הוא בא לשלש עברות: גלוי עריות, שפיכות דמים
וחלול שבת, כי טבע של האדם כשהוא נעשה עצבני
ונכנס בלחצים ובפחדים יתרים, אזי הוא מוציא את
העצבים שלו על אשתו ועל ילדיו ומתפרץ עליהם,
וצועק ומכה אותם מכות אכזריות, וזה אשר עוקר
אותו משני העולמות, כי על-ידי-זה הוא בא לידי
עברות של גלוי עריות, רחמנא לצלן, כי עקר
הנאוף בא לאדם רק על-ידי פגעם וקפידות ועצבים,
כי בזה שאדם נכנס בפגעם וברציחה ובעצבים, והוא
מכה את ילדיו, בזה הוא מאבד את דעתו לגמרי,
כי הפגעם מאבד את הדעת לגמרי, ועל-כן אמרו
חכמינו הקדושים (ספרי מטות קנ"ז): בא לכלל פגעם

בא לכלל טעות, כי תכף-ומיד פשאדם נכנס בכעס,
הוא בא לידי טעות, כי מאבד את דעתו לגמרי,
ועל-כן אמרו חכמינו הקדושים: המקרע בגדיו
בחמתו והמשבר פלים בחמתו והמפזר מעותיו
בחמתו יהא בעיניו כעובד עבודה זרה (שבת ק"ה:),
ודבר זה רואים בחוש, אדם שהוא מאבד את דעתו,
רחמנא לצלן, ונעשה עצבני וזורק חפצים ושוברם
בחמתו, על-ידי-זה לבסוף הוא פופר בעקר, וזהו
שאדם עובד עבודה זרה, רחמנא לצלן, כי ברגע
שאדם בכעס וברציחה, ומכה את אשתו ואת ילדיו,
בזה הוא מוריד מעצמו כל זיק של יראת שמים,
ועל-כן אמרו חכמינו הקדושים (נדרים כ"ב:) כל
הכועס אפלו שכונה אינה חשובה פנגדו, משבח
תלמודו ומוסיף טפשות, כי הוא נעשה טפש לגמרי,
וזוהי עבודה זרה שאדם בא על-ידי-זה, וכן חלול
שבת בא לאדם על-ידי שאבד את דעתו לגמרי, כי
מי שזוכה לדעת ולידע, אשר אין בלעדיו יתברך
כלל, ושבת היא שמו של הקדוש-ברוך-הוא, הרי
הוא שומר שבת, אף מחמת שאדם אבד את דעתו
לגמרי, מרב הלחצים והצרות והיסורים והקטנות
וחלישות הדעת והעברות שעבר, על-ידי-זה אינו

זוֹכָה לְדַעַת מַה זֶה שַׁבָּת וְעַל זֶה הוּא מְחַלֵּל שַׁבָּת,
 וְהַכֵּל בָּא עַל-יַדֵי שְׂאֵבֶךָ אֶת דַּעְתּוֹ וְהוּא שׁוֹפֵךְ
 דָּמִים, שֶׁהוֹרֵג אֶת עַצְמוֹ וְהוֹרֵס אֶת בֵּיתוֹ, כִּי בְּרָגַע
 שְׂאִין הָאָדָם מֵיֵשֵׁב אֶת עַצְמוֹ הֵיכֵן הוּא בְּעוֹלָם
 וְאִיךָ שֶׁהוּא תְּלוּי רַק בְּיָדוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 עַל-יַדֵי-זֶה הוּא נִכְנָס בְּלִחְצִים וּבְכַחְדִּים וּבְאֵימוֹת
 יְתָרוֹת וְנִהְרָס לְגַמְרֵי; וְעַל-כֵּן רָאָה, אֱהוֹבִי, בְּנֵי
 הַיָּקָר, לְצֵאת מֵהַלְחָץ וְהַדְּחָק הַזֶּה שֶׁנִּפְלְתָה בָּהֶם,
 וְתַתְּחִיל לְדַבֵּק אֶת עַצְמָךְ עַל-כָּל-פָּנִים עֲכָשׁוּ אֵלָיו
 יְתַבְּרָךְ, וּרְאֵה לְהִמְשִׁיךְ עַל עַצְמָךְ עֲרֻבוֹת, נְעִימוֹת,
 יְדִידוֹת, זִיו וְחַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יְתַבְּרָךְ, וְתַצִּיר לְעַצְמָךְ
 אֲשֶׁר אֵין בְּלַעֲדָיו יְתַבְּרָךְ כָּלֵל, וּבְכָל תְּנוּעָה וְתַנּוּעָה
 שֶׁם אֵלּוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְעַל-כֵּן מַה וְלָמָּה לָךְ לִהְיוֹת
 בְּכַעַס וּבְרָצִיחָה וּבְקִפְדוּת, וְלָמָּה לָךְ לְהוֹצִיא אֶת
 הָעֲצָבִים שֶׁלָּךְ עַל אִשְׁתְּךָ וְעַל יְלָדֶיךָ?! רָאָה לִהְיוֹת
 מֵיֵשֵׁב בְּדַעְתְּךָ, וְהִרְגַּל אֶת עַצְמָךְ לְדַבֵּר אֵלָיו יְתַבְּרָךְ
 כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְהִבֵּן אֶל אָבִיו, כִּי אֵין
 לָךְ עוֹד דָּבָר טוֹב מִזֶּה, כִּי בָּזָה שְׂאָדָם מִרְגִּיל אֶת
 עַצְמוֹ לְדַבֵּר אֵלָיו יְתַבְּרָךְ בְּלִשׁוֹן וּבְשִׁפְתַי הָאֵם שְׁלוֹ,
 עַל-יַדֵי-זֶה נִמְשָׁךְ לְבָבוֹ אַחַר הַדְּבוּרִים, וְאֵם הֵייתָ
 יוֹדַע, אֱהוֹבִי, בְּנֵי, מַעֲלַת הָאָדָם הַזּוֹכָה לְדַבֵּר וְלִשְׁוֹחַ

וּלְסַפֵּר אֵלָיו יִתְבַרֵךְ אֶת כָּל מַה שְּׁעוֹבֵר עָלָיו, אֲזַי הָיִיתָ
 עוֹסֵק בְּזֶה כָּל הַיּוֹם כְּלוּ, וְעַל-יְדֵי-זֶה הָיִיתָ יוֹצֵא מִכָּל
 הַלְחָצִים וְהַפְחָדִים הַיִּתְרִים שְׁנִכְנַסְתָּ בָּהֶם; וְעַל-כֵּן
 רָאָה, אֱהוֹבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, לְצִיֵּת אוֹתִי מִהַרְגֵעַ הַזֶּה,
 וְתִשְׁפַח מִכָּל הָעֶבֶר שְׁלִי, וְהִדְבֵק אֶת עֲצָמְךָ רַק
 בּוֹ יִתְבַרֵךְ, וְתִרְגֵּל אֶת עֲצָמְךָ לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַרֵךְ,
 וְתִסְפֹּר לוֹ אֶת כָּל מַה שְּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ וְאֶת כָּל הַפְחָדִים
 הַיִּתְרִים, וְאֶת כָּל הַלְחָצִים וְהַדְחָקוֹת שְׁעוֹבֶרֶת עָלֶיךָ,
 וְעַל-יְדֵי-זֶה תִזְכֶּה לְהִנָּצֵל מִלְחָץ וּמִפְחָד וּמִיָּרְאוֹת
 חִיצוֹנִיּוֹת, וְשׁוּם בְּרָיָה שְׁפִעוּלָם לֹא תוּכַל לְשַׁלֵּט
 עָלֶיךָ, אֲלֹא יִמְשְׁכוּ עָלֶיךָ עֲרֹבוֹת, יְדִידוֹת, זִיו וְחַיּוֹת
 אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבַרֵךְ, וְתִדַּע, שְׁכָכְלָה תִנּוּעָה וְתִנּוּעָה שָׁם
 אֲלוֹפּוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְאִם תִּצְיֵת אוֹתִי בְּדַבָּר זֶה, אֲזַי
 תִּרְאֶה, אֱהוֹבִי, בְּנֵי, אֵיךְ שְׁעוֹלָמְךָ תִּירֵשׁ בְּחַיֶּיךָ.

.ד

בְּנֵי! בְּנֵי! רָאָה לְבָרַח אֵלָיו יִתְבַרֵךְ, הִינּוּ
 שְׁתִּרְגֵּל אֶת עֲצָמְךָ לְלַכֵּת אֶל מְקוֹם פְּנוּי שְׁאִין
 שָׁם בְּנֵי-אָדָם, וְתִפְרֹשׁ וְתִסְפֹּר לוֹ יִתְבַרֵךְ אֶת כָּל מַה
 שְּׁמַעִיק לְךָ, כִּי עָלֶיךָ לְדַעַת, אֱהוֹבִי, בְּנֵי, אֲשֶׁר אֵין
 לְאָדָם אֶף אֶחָד בְּזֶה הָעוֹלָם רַק הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,

כִּי הוּא מְחַיֶּה וּמְהַיֵּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָהּ, וְדוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, הֵם עֵצִים עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאֵל יִטְעֵךְ יִצְרָךְ כְּאֵלוֹ יֵשׁ מִי שְׂיָכוֹל לַעֲזוֹר לָךְ מִבְּלַעֲדָיו יִתְבָּרֵךְ, תִּדְעַ כִּי הַכֹּל הֶבֶל וְרַעוֹת רֹחַ, כִּי אֵין לוֹ לְאָדָם רַק הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֵצָמוֹ, אֲשֶׁר הוּא שׁוֹמֵר עָלָיו וְכֹל מֵהַשְׁהָאָדָם מִמְּשִׁיךְ עֲצָמוֹ יוֹתֵר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, עַל-יַד־יְזֵה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹמֵר אוֹתוֹ, וְעַל-כֵּן מֵהַוְלָמָה לָךְ לְהַמְשִׁיךְ אֶת עֲצָמְךָ אֶל הַלְּחָץ, אֶל הַדְּחָק וְאֶל הַיְרָאוֹת וְהַפְּחָדִים, כִּי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (גִּטִּין ע'.): שְׁלֹשָׁה דְבָרִים מְכַחֲשִׁין כַּחוֹ שֶׁל אָדָם: פְּחַד, דְּרָךְ וְעוֹן, וּבְאֵמֶת הֵם תְּלוּיִים זֶה בְּזֶה, כִּי בְּזֶה שְׁהָאָדָם מְכַנֵּס בְּעֵצָמוֹ פְּחָדִים, עַל-יַד־יְזֵה הוּא צָרִיךְ לִילֵךְ בְּגָלוֹת וּלְהִסְתַּוְּבַב בַּדְּרָכִים, וְעַל-יַד־יְזֵה הוּא כָּא לִידֵי עֲוֹנוֹת, כִּי בְּזֶה שְׁאָדָם מְסַתְּוֵבב בְּרַחוּבוֹת וְהוֹלֵךְ נֶעַ וְנָד, הוּא כָּא לְעֲוֹנוֹת וּלְחֻטָּאִים עֲצוּמִים, וּבְפֶרֶט לְפָנֵם הַבְּרִית, שְׁנֹכָשׁל בְּרֵאיוֹת אֲסוּרוֹת, וְעַל-יַד־יְזֵה הוּא כָּא לְהוֹצֵאת זָרַע לְבִטְלָהּ, וְזֶה הוֹרֵם לוֹ אֶת כָּל הַכַּח וּמְכַנֵּס בּוֹ לְחֻצִים וּפְחָדִים יִתְרִים; וְעַל-כֵּן רָאָה, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיְקָר, לְצִיַּת אוֹתִי בְּרַגַע זֶה, לְלַכֵּת אֶל מְקוֹם שְׂאִין שֵׁם בְּנֵי-אָדָם,

וְתַחֲחִיל לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרְךָ בְּלִשׁוֹן שְׂאֵתָהּ רָגִיל בָּהּ,
 וְתִסְפֹּר לוֹ יִתְבַּרְךָ אֵת כָּל מַה שְּׁלוּחֶיךָ לָךְ, וְתִדַּע שֶׁהוּא
 יִתְבַּרְךָ שׁוֹמֵעַ כָּל דְּבוּר וְדְבוּר שְׂאֵתָהּ מְדַבֵּר אֵלָיו,
 וְעַל-יְדֵי-זֶה תִּזְכֶּה לְהִגִּיעַ אֶל יִשׁוּב הַדַּעַת אֲמַתִּי,
 שֶׁלֹּא תִירָא וְלֹא תִפְחַד מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׂבַעֲוֹלָם, וְכֵן
 תִּהְיֶה סִבְלָן גָּדוֹל, וְחֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים אָמְרוּ (מְדַרְשׁ
 תַּנְחוּמָא, פְּרַשְׁת חַיִּי שָׂדֵה, סְעִיף ב'): הַזְקֵנָה קוֹפְצָת
 עַל הָאָדָם מִפְּנֵי כַּעַס בָּנִים; וְרוּאִים דְּבָר זֶה בְּחֹוֶשׁ,
 כְּשֶׁאָדָם נֶעֱשֶׂה עֲצָבָנִי, הוּא מוֹצִיא אֶת הָעֲצָבִים
 שְׁלוֹ עַל הַיְלָדִים, וְעַל-יְדֵי-זֶה הַזְקֵנָה קוֹפְצָת עָלָיו,
 כִּי אָדָם צָרִיף לְהַרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְהִגִּיעַ אֶל מִדַּת
 הַסְּבָלָנוּת, שֶׁשׁוּם דְּבָר לֹא יוּכַל לְשַׁבֵּר אוֹתוֹ, וְשׁוּם
 דְּבָר לֹא יוּכַל לְהַכְנִיסוֹ בְּלִחְצִים וּבְכַפְחָדִים כְּלִשְׂהֵם,
 וְאִז הוּא זוֹכֶה לְאַרְיכוּת יָמִים וְשָׁנִים, וְזוֹכֶה לְטַעַם
 טַעַם הָאוֹר הַגָּנוּז שְׂבֵכֵל יוֹם, כִּי הוּא יִתְבַּרְךָ מְחִיָּה
 וּמְהִיָּה וּמְקַיִם אֶת כָּל הָאָדָם, וּבְכָל יוֹם וְיוֹם מֵאִיר
 אוֹר הַגָּנוּז מִכָּל הָעוֹלָמוֹת, וְאִי אֶפְשָׁר לְזַכּוֹת לָזֶה כִּי
 אִם עַל-יְדֵי מִדַּת הַסְּבָלָנוּת, שְׁלִזָּה זוֹכִים עַל-יְדֵי תַקְוָה
 הָאֱמוּנָה בּוֹ יִתְבַּרְךָ, וּלְאֱמוּנָה אִי אֶפְשָׁר לְזַכּוֹת כִּי אִם
 עַל-יְדֵי רַבּוּי תַפְלָה וּבִקְשָׁה וְשִׁיחָה בֵּינוּ לְבֵין קוֹנוֹ,
 שְׁעַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְהִיּוֹת דְּבוּק בְּחַי הַחַיִּים; וְעַל-כֵּן

רֵאָה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְצִיַּת אוֹתִי בְּדָבָר זֶה, וְצֵא
 מֵהַלחָץ וּמֵהַפְחָד וְהִירָאוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת שְׁלוֹחַצוֹת
 וּמִפְחִידוֹת אוֹתְךָ, וְהִדְבֵּק אֶת עֲצָמְךָ בּוֹ יִתְבַרְךָ,
 וְתִדַּע שְׂאִין לְךָ רַק הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאִם אַתָּה
 צָרִיךְ מִשְׁהוּ רֵאָה לְבַקֵּשׁ רַק מִמֶּנּוּ יִתְבַרְךָ, כִּי רַק הוּא
 יִתְבַרְךָ יוֹכֵל לְעֹזֹר לְךָ, וְאִז תִּהְיֶה בְּנַחַת וּבְסִבְלָנוֹת
 גְּדוֹלָה. וְחַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (קְדוּשֵׁין מ"א):
 רְגֹזָן לֹא עָלְתָה בְּיָדוֹ אֶלָּא רְגֹזְנוּתָא, בְּזֵה שְׁתִּהְיֶה
 בְּכַעַס וּבְרְגֹזְנוֹת, לֹא תִרְוִיחַ שׁוֹם דְּבָר רַק כַּעַס
 וְרְגֹזְנוֹת, כִּי הָעֲצָבִים שְׂאֵתָה מוֹצִיא עַל יְלָדֶיךָ וְעַל
 אֲשֵׁתְךָ זֶה לֹא יָבִיא אוֹתְךָ לְשׁוֹם דְּבָר רַק אֶל לְחָצִים
 וּפְחָדִים יוֹתֵר גְּדוֹלִים, וְעַל-כֵּן צֵא מֵהַלחָץ שְׁלָךְ,
 צֵא מֵהַפְחָדִים שְׁלָךְ, וְתִתְחִיל לְחִיוֹת חַיִּים אֲמִתִּיִּים,
 חַיִּים נְצַחִיִּים, הִדְבֵּק אֶת עֲצָמְךָ בּוֹ יִתְבַרְךָ, וְתִחַזַּק
 אֶת עֲצָמְךָ בְּכָל מִינֵי אֲפָנִים שְׁבַעוּלָם, אֲפִלוּ שְׁכָבָר
 עֲשִׂיתָ מֵהַ שְׁעֲשִׂיתָ, רֵאָה לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה שְׁלָמָה
 אֵלָיו יִתְבַרְךָ, וְתִבּוֹא וְתִתְחַנֵּן לְפָנָיו יִתְבַרְךָ, שְׂיַחֲוֶם
 וִירַחֵם עָלֶיךָ וְיוֹצִיאֲךָ מֵהַצָּרָה שְׁנַפְלֹתָ בָּהּ, וְאִז תִּרְאֶה
 אֶת הַנְּסִים הַנְּגָלִים שְׂיַעֲשֶׂה עִמָּךְ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 וְשׁוֹם בְּרִיָּה לֹא תוּכַל לְךָ.

ה.

צָרִיף שֶׁתִּדַע, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, אֲשֶׁר קִדְּם בִּיאַת
הַמְּשִׁיחַ יִתְאַסְּפוּ כָּל אַמּוֹת הָעוֹלָם, וַיְהִיו מִתְגַּרְיִן זֶה
בָּזֶה, וַיְהִיו פְּחָדִים גְּדוֹלִים וְאִימוֹת יִתְרוֹת וּלְחָצִים
כְּבָדִים עַל עַם יִשְׂרָאֵל, וְאִי אֶפְשָׁר לְהִנְצֵל מִזֶּה
כִּי אִם עַל-יְדֵי תַקְוָה הָאֲמוּנָה, לְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ
בּו יִתְבַּרֵּךְ, וְלִידַע אֲשֶׁר הוּא יִתְבַּרֵּךְ מִחַיָּה וּמְהֵוָה
וּמִקַּיִם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְאִין שׁוּם מְצִיאוֹת
בְּלַעֲדָיו יִתְבַּרֵּךְ כָּלֵל, וְהוּא יִתְבַּרֵּךְ מִנְהִיג אֶת עוֹלָמוֹ
בְּהַשְׁגָּחָה נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה עַד מְאֹד, אִין אָדָם נוֹקֵף
אֶצְבָּעוֹ מִלְמַטָּה אֶלָּא אִם בֵּן מְכַרְיִזִין עָלָיו מִלְמַעְלָה
(חֲלִין ז' :) וְאֶפְלוֹ צִפְרָא קַלִּילָא מִבְּלַעֲדֵי שְׂמִיָּא לֹא
מְצַטְדִּיא (יְרוּשְׁלָמִי, שְׁבִיעִית, פָּרָק ט', הַלְכָה א'), אֶפְלוֹ
צְפוּר קִטְנָה אֵינָה נִתְפָּסֶת בְּלַעֲדֵי רְשׁוֹתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא, וְעַל-כֵּן מָה וְלָמָּה לָּךְ לְהִתְפַּחַד וְלִירָא
מֵאַמּוֹת הָעוֹלָם, בְּזֶה שֶׁתְּבָרַח אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, יֵשׁ לָךְ
מְקוֹם בְּטוּחַ הַיֵּכָן לְהִתְחַבֵּא, וּבְאַמֶּת מִי שֶׁזּוֹכָה
לְהִגִּיעַ לְאַמוּנָה שְׁלֵמָה בּו יִתְבַּרֵּךְ, הֲרִי הוּא בְּטוּחַ
שֶׁלֹּא יִקְרָה לוֹ שׁוּם דְּבָר, וְאֵינּוּ מִפְּחָד מְשׁוּם בְּרִיָּה
שֶׁבְּעוֹלָם, וְהוֹלֵךְ לְבִטָּח בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי כָּל הַצְּרוֹת
וְהַיְסוּרִים, הַמְרִירוֹת וְהַמְכַּאוּבִים, הַלְחָצִים, הַדַּחְקוֹת

וְחַלִּישוֹת הַדַּעַת שְׁעוֹבָרִים עַל הָאָדָם, הֵם רַק מַחֲמַת
 שְׂאִין לוֹ אַמוּנָה, כִּי מִי שְׂאִין לוֹ אַמוּנָה, חָיָיו אֵינָם
 חַיִּים כָּלֵל, כִּי הוּא תָּמִיד בְּיָרְאוֹת חִיצוֹנִיּוֹת, וְהוּא
 תָּמִיד נִמְצָא בְּלַחְצִים וּבְדַחְקוֹת גְּדוֹלָה, לֹא-כֵן מִי
 שְׂמַאֲמִין בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, אֲזִי הוּא הָאָדָם הַמֵּאֲשֵׁר בְּיוֹתֵר,
 כִּי יֵשׁ לוֹ עַל מִי לְסַמֵּךְ, וְתָמִיד הוּא רָגִיל לְדַבֵּר
 אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, כִּי אָדָם שְׂאִינוֹ מְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבַּרֵּךְ,
 זֶה מִפְּנֵי שְׂאִין אַמוּנָתוֹ שְׁלֵמָה, כִּי אִם הָיָה הָאָדָם
 מֵאֲמִין בְּאַמוּנָה אֲמֵתִית, אֲשֶׁר אֵין בְּלִעְדָּיו יִתְבַּרֵּךְ
 כָּלֵל, וּבְכָל תְּנוּעָה וְתַנּוּעָה שָׁם אֲלוֹפּוֹ שֶׁל עוֹלָם,
 אֲזִי הָיָה תָּמִיד מְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, כִּי אֵל מִי יִפְּנֶה
 בַּעַת צָרָה, אִם לֹא אֵל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא? ! וְעַל-כֵּן
 מֵה וּלְמָה לוֹ לְסַפֵּר אֶת צְרוּתָיו וְאֶת מְרִירֵיוֹתָיו, אֶת
 יְסוּרָיו וְדַחְקוֹתָיו וְהַלְחָץ שֶׁלוֹ אֵל בְּשׁוֹר וְדָם, אֲשֶׁר לֹא
 יוּכַל לְעֹזֹר לוֹ, אֵלָּא יוֹסִיף לוֹ יְגוֹן עַל יְגוֹנוֹ וְצָרוֹת עַל
 צְרוּתָיו? ! עָלָיו לְבָרוּחַ רַק אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ; וְעַל-כֵּן רָאָה,
 אֶהוּבִי, בְּנִי, וְשָׁמַע בְּקוֹלִי, וְהִרְגִּיל אֶת עֲצָמָךְ עַכְשָׁיו
 לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְתִבּוֹא וְתִשְׁתַּטַּח לְפָנָיו יִתְבַּרֵּךְ,
 וְתִבְקֹשׁ מִמֶּנּוּ בְּרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּנִים שְׂיַחֲוֶס וְיִרְחַם
 עָלֶיךָ, וְיִמְשִׁיךְ עָלֶיךָ רַחֲמִים רַבִּים, רַחֲמִים עֲלֵאֵיִם,
 רַחֲמִים עֲצוּמִים, וְעַל-יְדֵי-זֶה תִּרְאֶה מֵה יִיָּאֲרַע עִמָּךְ.

שְׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יַעֲשֶׂה עִמָּךְ נִסִּים וְנִפְלְאוֹת,
 וְשׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבְּעוֹלָם לֹא תוּכַל לַגְעֵת בָּךְ, וְאִם הָיָה
 עִם יִשְׂרָאֵל יוֹדֵעַ מֵהַסּוּד הַזֶּה, הָיָה נִגְאָל תַּכְּף-וּמְיָד,
 כִּי עַקֵּר הַגְּאֻלָּה תְּלוּי רַק בְּאַמוּנָה הַקְדוּשָׁה, כִּי
 כָּל מֵה שֶׁהָאָדָם מְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ יוֹתֵר בְּאַמוּנָה
 הַקְדוּשָׁה בּוֹ יִתְבַרֵּךְ, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא מְדַבֵּק אֶת
 נַשְׁמָתוֹ בּוֹ יִתְבַרֵּךְ, וּבְזֶה תְּלוּיָהּ כָּל הַגְּאֻלָּה, וְעַל-כֵּן
 אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (שֵׁבֶת קי"ט): לֹא חָרְבָה
 יְרוּשָׁלַיִם אֲלָא בְּשָׂבִיל שֶׁפָּסְקוּ מִמְּנָה אַנְשֵׁי אַמְנָה;
 וְלִכֵּן עֲכָשׁוּ כְּשֶׁכָּל אַמּוֹת הָעוֹלָם רוֹצוֹת לְהַתְגַּבֵּר
 עַל יְרוּשָׁלַיִם, עַקֵּר הָעֲצָה הִיא רַק לְהַכְנִיס בְּעֲצָמוֹ
 אַמוּנָה קְדוּשָׁה, וּלְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר בְּאַמוּנָה
 הַקְדוּשָׁה, בְּאַמוּנָה פְּשוּטָה בּוֹ יִתְבַרֵּךְ, וְכֵן לְהַחֲדִיר
 אֶת הָאַמוּנָה הַקְדוּשָׁה בְּעַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה
 יְרוּשָׁלַיִם תִּפְדָּה, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצָמוֹ יִבְנֶה
 לָנוּ אֶת בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, כִּי הַכֹּל תְּלוּי בְּאַמוּנָה פְּשוּטָה
 בּוֹ יִתְבַרֵּךְ, וְחֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים אָמְרוּ (תְּמִיד כ"ח):
 אִיזוּהִי דְרָךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּכְבוֹר לוֹ הָאָדָם? יַחֲזִיק בְּאַמוּנָה
 יִתְרָה; כִּי בְּזֶה שֶׁהָאָדָם יִכְנִיס אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי
 בְּאַמוּנָה הַקְדוּשָׁה, שֶׁזוֹ אַמוּנָה יִתְרָה, שֶׁיִּמְשִׁיךְ עַל
 עֲצָמוֹ אַמוּנָה פְּשוּטָה יוֹתֵר מִמָּה שֶׁיִּכְוֹל, עַל-יְדֵי-זֶה

יִנָּצַל מִכָּל חֻבְלֵי הַמְּשִׁיחַ, כִּי צָרִיף לְהַכְנִיס בְּעֶצְמוֹ
 כָּל-כֹּף הַרְבֵּה אָמוּנָה, עַד שְׂיִהְיֶה שְׁטוּף עִם אָמוּנָה,
 וְיִהְיֶה מְסַבֵּב עִם אָמוּנָה, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (תְּהִלִּים פ"ט):
 "וְאָמוּנָתְךָ סְבִיבוֹתֶיךָ", שְׂיִהְיֶה מְסַבֵּב לְגַמְרֵי עִם
 הָאָמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְחֵיוֹת חַיִּים
 אֲמִתִּיִּם, חַיִּים נְצַחִיִּם, וְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יַעֲשֶׂה
 עִמּוֹ נְסִים וְנִפְלְאוֹת; וְלִכֵּן רְאֵה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר,
 מֵאַחַר שֶׁכָּבֵר עָבַר עָלֶיךָ מֵה שֶׁעָבַר בְּחַיֶּיךָ, וְעַדִּין
 עוֹבֵר עָלֶיךָ מֵה שֶׁעוֹבֵר, וְקוֹרֵה עֲכָשׁוּ בְּעוֹלָם כָּל
 מֵינֵי פְחָדִים וְיִרְאוֹת חִיצוֹנִיּוֹת, שֶׁכָּל אַמּוֹת הָעוֹלָם
 מִתְגָּרוֹת זֹו בְּזוֹ, וְכֹלֵן רוּצוֹת לְבַלַּע אֶת עַם יִשְׂרָאֵל,
 חֵס וְשָׁלוֹם, אֵינן שׁוֹם עֲצָה אַחֲרֵת רַק לְהַכְנִס אֶל תּוֹךְ
 הָאָמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, לְצִיֵּר לְעֶצְמוֹ אֵיךְ שֶׁכָּל הָעוֹלָם
 כָּלוּ אֵינן סוֹף בְּרוּךְ הוּא וְאֵינן בְּלִעָדֶיךָ יִתְבָּרַךְ כָּלֵל,
 וְעַל-יְדֵי-זֶה בְּאֵמֶת יִהְיֶה נֹצֵל מִכָּל מֵינֵי צָרוֹת וְיִסּוּרִים
 וּמִכָּל מֵינֵי מְלַחְמוֹת וּפְחָדִים יִתְרִים, וְיִזְכֶּה לְצֵאת
 מֵהַלְחָץ וְהַדְּחָק שָׁלוֹ, וְיִזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ עַל עֶצְמוֹ
 עֲרִבוּת, נְעִימוּת, יְדִידוּת וְחֵיּוֹת אֱלֻקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ,
 וְתִהְיֶה לוֹ אֲרִיכוּת יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת, וְיִזְכֶּה לְשִׁמְעַ
 קוֹל שׁוֹפְרוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ, אֲשֶׁר יִגְלֶה וּיְפָרְסֵם אֶת
 אֲמִתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּגִלוּת הַזֶּה, עַד אֲשֶׁר "וַיֵּדַע

צא מהלחץ

כָּל פְּעוּל כִּי אַתָּה פְּעַלְתָּ וְיָבִין כָּל יְצוּר כִּי אַתָּה
 יִצְרָתוֹ, וַיֹּאמֶר כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאִפּוֹ הַיְיָ"ה אֱלֹקֵי
 יִשְׂרָאֵל מִלֶּךְ וּמִלְכוּתוֹ בְּכֹל מְשָׁלָה"; אֲשֶׁרִי מִי
 שְׁמַחֲזֵק אֶת עֲצָמוֹ בְּעֵתִים הַלְלוּ בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה,
 שְׂאֵז יִהְיֶה נִצֵּל מִחֲבָלוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ, וַיִּזְכֶּה לְצֵאת
 מִהַלְחָץ וּמִהַדְּחָק, מִהַפְּחָדִים וּמִהַיְרָאוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת,
 וַיִּרְאֶה נְסִים נְגָלִים שֶׁיַּעֲשֶׂה עִמּוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 אֲשֶׁרִי לוֹ בָּזָה וְאֲשֶׁרִי לוֹ בְּבָא!

תם וּנְשָׁלֵם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

קוֹנְטָרַס

חֶבֶל עַל הַזְּמַן

יעורר את האדם לשמר על זמנו היקר, ויחזיקו לא לבטל את הזמן היקר, כי אין לה עוד דבר יקר בחיי האדם כמו הזמן, אשר תכף-ומיד פֶּשֶׁרָק עוֹבֵר עָלָיו הַיּוֹם וְהַשָּׁעָה, פֶּכֶר לְעוֹלָם לֹא יִחְזֹר לוֹ. וַיִּגְלֶה עֲצוֹת אֵיךְ יִכּוֹל לְהַרְוִיחַ בְּכָל שָׁעָה וּבְכָל יוֹם בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחַנִּיּוֹת רִוַח נִפְלָא.

*

בְּנוֹי וּמִיֶּסֶד עַל-פִּי דְבָרֵי

רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוֹז וְהַצָּפוּן
בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ
רַבֵּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ.

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ

הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רִז לֹא אָנִים לִיה
רַבֵּי נִתָּן מִבְּרֶסְלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ,

וּמִשְׁלָב בְּפִסְוִקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֵהר הַקְּדוֹשׁ.

*

הוֹבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסְלָב

עִיה "ק יְרוּשָׁלַיִם תוֹבֵב" א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: רוֹאִים בְּגִי-אָדָם
שְׂמָאֲבָדִים אֶת הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי וְהַנְּצָחִי
עַל-יְדֵי שְׂמִבְטָלִים אֶת הַזְּמַן הַיָּקָר שֶׁלָּהֶם,
כִּי בְּאֵמֶת מִי שְׂיֹדֵעַ קִצָּת בִּידֵיעוֹת הַבוֹרָא
יִתְבַּרֵךְ שְׁמוֹ, וְיֹדֵעַ אִיךָ שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא מְחַיֶּה וּמְהַיֶּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה
כְּלָה, וְדוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, הֵם עֲצָם
עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, אֲזוּ הִיא
יֹדֵעַ אִיךָ חָבֵל עַל הַזְּמַן הַיָּקָר לְבִטְלוֹ
בְּהֶבֶל וְרִיק.

(אמרי מוהרא"ש, חלק ב', סימן תקנו)

קוֹנְטָרַס

חֶבֶל עַל הַזְּמַן

א.

צָרִיךְ שְׂתַדַּע, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, אֲשֶׁר אֵין לְךָ
עוֹד דְּבַר יוֹתֵר יָקָר בְּחַיֵּי הָאָדָם כְּמוֹ הַזְּמַן, כִּי עַם
הַזְּמַן יְכוּלִים לְהַרְוִיחַ וּלְהַצְלִיחַ בֵּין בְּגִשְׁמֵי וּבֵין
בְּרוּחָנִי, וְאִם הָיוּ בְּנֵי-אָדָם יוֹדְעִים אֵיךְ לְנַצֵּל אֶת
הַזְּמַן, הָיוּ מְצַלִּיחִים תָּמִיד, וּמְחַמַּת שָׂרֵב בְּנֵי-אָדָם
אֵינָם יוֹדְעִים אֶת חֲשִׁיבוֹת הַזְּמַן וּמְבַטְּלִים אוֹתוֹ
בְּהֶבֶל וָרִיק, עַל-יְדֵי-זֶה יֵשׁ לָהֶם כְּשִׁלּוֹנוֹת גְּדוּלִים
בְּחַיִּים בֵּין בְּרוּחָנִי וּבֵין בְּגִשְׁמֵי; עַל-כֵּן רְאֵה,
אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְחַקֵּק בְּדַעְתְּךָ תָּמִיד כִּי "חֶבֶל עַל
הַזְּמַן", אוֹ שְׂתַלַּךְ לְעַבֵּד, אוֹ שְׂתַלְמַד אֶת הַתּוֹרָה
הַקְּדוּשָׁה, אֲשֶׁר כָּל לְמוֹד וְלְמוֹד זוֹהִי מְצוּהָ בְּפָנָי
עֲצֻמָּה, אוֹ שְׂתַקְיִם אֶת מְצוּתָיו יִתְבָּרֵךְ, אוֹ

שמתפלל, אשר כל דבור ודבור שמתפללים אליו יתברך הוא הצלחה נצחית, ובאפן הזה תצליח בין בגשמי ובין ברוחני, לא-כן אם תבלה את הזמן בפטפוטי דברים בטלים, ותסתובב בין יושבי קרנות, זה לא יביא אותך לשום דבר רק אל כשלון גדול, כי תפל באין סומך; לכן ראה לזרז את עצמך מרגע זה, ותברח מכל מיני יושבי קרנות וממושבים לצים, ותמיד תהיה עסוק במשהו, או באיזו עבודה, או באיזה למוד, או לעשות טובה לזולתך או לעזר בבית, ללכת בטל זו עברה שאין עליה מחילה, וכשתדע דבר זה, אשר "חבל על הזמן", אז באמת תצליח בין בגשמי ובין ברוחני, כי תמיד תהיה עסוק במשהו.

ב.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, כשאדם חס מאד על זמנו, ויודע ש"חבל על הזמן", ומכניס בדעתו יקרת הזמן, אז תמיד יצליח, כי אף פעם לא ילך בטל, ולא יסתובב בלי כלום וכו', רק תמיד יעשה משהו, או ילמד תורה, או יעסק בעסקי משא

ומתן, סתם להסתובב בטייל, ולא לעשות מאומה,
 את זה אף פעם לא תמצא אצלו, וכן לשבת
 ולפטר דברים בטיילים ודברים של מה בכך, אף
 פעם לא יעשה, מאחר שיודע את יקרת הזמן;
 על-כן ראה, אהובי, בני היקר, להכניס בדעתך
 יקרת הזמן, כי "חבל על הזמן", וימינו כצל עובר,
 הנה אנחנו פה והנה אנחנו נהיה כבר שם, ואם-כן
 מדוע לא תזרוז את עצמך ותעשה כל מיני פעולות
 שבעולם להיות תמיד עסוק במשהו, או להתמיד
 בלמוד התורה הקדושה, או לקיים את מצוותיו
 יתברך, או לעסק בעסקי משא ומתן בפרנסה,
 העקר אל תלך בטייל, כי הבטלה מביאה לידי זמה
 ולידי שגעון, ורב המשגעים שנשתגעו, זה בא להם
 רק מחמת שהיה להם משעמם, ולא ידעו מה
 לעשות עם זמנם, ועל-ידי-זה השתגעו, לא-כן מי
 שתמיד עסוק באיזה עסק, אזי תמיד יהיה זריז
 ונשכר, ויצליח דרכו.

ג.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, אשר אין לך

אֲבֹדָה כְּאַבְדַת הַזְמַן, וְעַל-כֵּן אַתָּה צָרִיךְ לְשָׁמֵר מְאֹד
עַל זְמַנְךָ. וּכְבֹר אָמַר הַחֶכֶם: "הַזְמַן הָאוֹבֵד אֵין לוֹ
תְּשׁוּלוּמִין לְעוֹלָם", כִּי דָבָר גִּשְׁמִי כְּשֶׁמְאַבְדִים אוֹתוֹ,
עֵדִין יְכוּלִים לְהַחְזִירוֹ, אֲבָל דָּבָר רוּחָנִי, תִּכְף-וּמְיָד
כְּשֶׁרַק עוֹבֵר הַזְמַן, זוֹהִי אֲבֹדָה נְצַחִית, וְאֵין לָהּ
תְּשׁוּלוּמִים לְעוֹלָמִים, עַל-כֵּן רְאֵה לְהִיּוֹת זְרִיז
וְנִשְׁפָּר, וְתִמֵּד תִּזְכֹּר כִּי "חֶבֶל עַל הַזְמַן", וְעַל-כֵּן
אוֹ שֶׁתַּעֲסֵק בְּמִשְׁאֵל וּבְמִתְּנָן וּבְפִרְנֹסָה לְפִרְנֹס אֶת בְּנֵי
בֵיתְךָ, אֲשֶׁר זֶה גַם-כֵּן מְצוּהָ, אוֹ שֶׁתַּעֲסֵק בְּאִיזוֹ
מְצוּהָ וּתְקַיֵּם רְצוֹנוֹ יְתִבְרַךְ, אֲשֶׁר כָּל יְגִיעָה וַיְגִיעָה
שֶׁהָאָדָם מְתִינֵגַע בְּעִשְׂיַת הַמְצוּהָ, זֶה בְּעִצְמוֹ מְצוּהָ,
כִּי גַם הַיְגִיעָה בַּמְצוּהָ נִקְרָאת מְצוּהָ, וּמְכַל שְׂכָן
מְצוּת לַמּוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, שֶׁהִיא הַמְצוּהָ הַכִּי
גְּדוּלָה, אֲשֶׁר כָּל דְּבוּר וְדְבוּר שֶׁהָאָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה,
זוֹהִי מְצוּהָ אַחֲרַת, וְכָל יְדִיעָה וַיְדִיעָה בְּמִשְׁפָּטֵי
הַתּוֹרָה, הֵרִי הִיא הַצְּלָחָה נְצַחִית, וְאֵין לָהּ עוֹד שְׂכָר
יּוֹתֵר גְּדוּל מִלְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה — כְּשֶׁאָדָם
מְתִמֵּד בְּמִקְרָא, מְשֻׁנָּה, גְּמָרָא, מְדֻרָשׁ, הַלְכוֹת
וְאַגְדוֹת, בְּרִיתוֹת וְתוֹסְפּוֹתוֹת, נִגְלָה וְנִסְתָּר, שְׂבֻזָּה
מְדַבֵּק אֶת עִצְמוֹ בְּחֻכְמָתוֹ יְתִבְרַךְ, וְאֵין לָהּ יָקָר מְזוּהָ,
וְכֵן אִם תִּזְכֶּה לְהַתְּפִיל לְפָנָיו יְתִבְרַךְ הַתְּפִלוֹת

הקבועות: שחרית, מנחה, מעריב וחסות, אשר כל תפלה ותפלה עושה תקון בכל העולמות, אין לתאר ואין לשער מעלתך בשמים, אם רק תכון פרוש המלות במה שאתה מוציא מפיה, על אחת כמה וכמה אם תזכה להרגיל את עצמך לדבר עמו יתברך באשר ידבר איש אל רעהו והבן אל אביו, ותשיח ותספור לו יתברך בתמימות ובפשיטות גמורה בשפת האם שלך, בשפה שאתה רגיל בה, ותשפך את כל לבך לפניו יתברך, אי אפשר לתאר במלים את גדלותך בשמים, כי אצלו יתברך מאד מאד חשובה תפלה, וכשאדם מתפלל לפניו יתברך, על-ידי-זה מקרב את נשמתו אל שרשה, וממשיך עליו אור גדול ונורא עד מאד, כי התפלה היא בסוד יחוד הפנימי בכל העולמות, והתורה והמצוות הם בסוד יחוד החיצוני שבכל העולמות, וזו מעלת האדם הזוכה לעשות תפלות מהתורה שלמד, הינו שפשוטה ללמד את התורה הקדושה, ואחר-כך מתפלל ומבקש ומתחנן לפניו יתברך, שיזכה להבין ולהשכיל מה שלמד, ויזכה לקיים את הלמוד שלמד, על-ידי-זה בעצמו זוכה שנעשה יחוד הפנימי ויחוד החיצוני שבכל העולמות, ואין

חבל על הזמן

לתאר ואין לשער שכרו בשמים; ועל-כן ראה, אהובי, בני היקר, מה לפניך, ואיך ש"חבל על הזמן", ואיך שיכולים להצליח מאד מאד בזה העולם — הן בגשמיות והן ברוחניות, ובאמת גם הגשמיות היא רוחניות, אם רק מכוונה לשם שמים, ובסוד (משלי ג, ו): "בכל דרכיך דעהו, והוא יישר ארחותיך"; פי כשאדם מכוון בעשית הגשמיות בעסק פרנסתו גם-כן לעשות רצונו יתברך, כדי לפרנס את אשתו ואת בניו, הרי זה בעצמו מצוה, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (כתבות ג.) על פסוק (תהלים קו ג): "עשה צדקה בכל עת" — זה הין ומפרנס את אשתו ובניו; ועל-כן זכר אהובי בני היקר, כי חבל מאד על הזמן היקר, וזרו את עצמך בכל פרט ופרט מחייך, ולעולם אל תלך בטל, כי הבטלה מביאה לידי זמה ולידי שעמום (כתבות נט.), ובזה שתשמר על זמנך היקר, אז תצליח בין בגשמי ובין ברוחני, וכל אלו הצדיקים הגדולים במעלה שזכו לשני שלחנות, הכל הנה רק בזכות ששמרו על זמנם, וידעו ש"חבל על הזמן"; אשרי מי שמכניס דבורים אלו בלבו, ואז טוב לו כל הימים.

אהובי, בני היקר! ראה להיות תמיד בשמחה,
 כי השמחה מרחבת את הדעת, ומכניסה בָּאָדָם
 ישוב הדעת, שִׁידַע אֵיךְ שְׂזַמְנוּ יָקָר עַד מְאֹד, וְאֵין
 עַל זֶה שׁוֹם תְּשׁלֹמִים, כִּי הַיּוֹם וְהַשָּׁעָה וְהַרְגַע
 שְׁעָבְרוּ, כְּבָר לְעוֹלָם לֹא יַחְזְרוּ אֵלָיו, וְכִשְׁיַדַע יְדִיעָה
 זו, אֲזִי יִשְׁמַר מְאֹד עַל זְמַנּוֹ, וְכֵן אַף פַּעַם לֹא יִפְלֵ
 בְּעֲצָבוֹת וּבְעֲצָלוֹת, בְּדַכְאוֹן וּבְמַרְירוֹת, וְלֹא יִהְיֶה
 מְעֲצָבֹן, כִּי הֵרִי "חבל על הזמן" לְבַזֵּז אוֹתוֹ עַל
 הַבָּלִים כְּאֵלוֹ, וּבְאַמַּת עַל-יְדֵי שְׂמִחָה אֲמַתִּית —
 כְּשֶׁאָדָם שָׁשׂ וְשִׂמַח עַל נֵעַם חֶלְקוֹ שְׂזָכָה לְהַבְרָא
 מְזַרַע יִשְׂרָאֵל וְלֹא עָשָׂנִי גוֹי, וְאֵף שֶׁהוּא יוֹדַע
 שְׁעַדִּין הוּא מְלַכְלֵךְ וּמְזַהֵם בְּכָל מִינֵי לְכַלּוּכִים
 וְזִהְמוֹת מְרַב חֲטָאֵיו הַמְרַבִּים, עִם כָּל זֹאת הוּא
 מַחְיֶה וּמַחְזֵק אֶת עַצְמוֹ בְּזֶה שְׂזָכָה לְהַבְרָא מְזַרַע
 יִשְׂרָאֵל וְלֹא עָשָׂנִי גוֹי, אֲשֶׁר הַשְׂמִיחָה הַזֹּאת עוֹלָה עַל
 כָּל הַשְׂמִחוֹת, וּבְשְׂמִיחָה הַזֹּאת הָאָדָם יְכוּל לְשׁוּב
 בְּאַמַּת בְּתִשׁוּבָה אֲמַתִּית, אֲפִלוּ שֶׁהוּא כְּבָר כְּמוֹ
 שֶׁהוּא וְכוּ', וְאֲפִלוּ שֶׁנִּכְשַׁל כְּבָר בְּמָה שֶׁנִּכְשַׁל וְכוּ',
 כִּי הַשְׂמִיחָה בְּנִקְיַת יְהוּדוּתוֹ יְכוּלָה לְהַחְזִירוֹ

בתשובה, ולא עוד אלא השמחה תקצר את זמנו. כי על-פי-רב מי שהוא בעצבות ובמרירות ובמרה שחורה, לו נדמה כאלו לעולם יחיה, ועל-כן מרים ומרורים לו החיים, ומבקש את נפשו למות, כי אינו יכול לסבל את החיים מרב ירידתו ונפילתו בקטנות דעתו ונפילת מחו, לא-כן כשאדם שש ושמח, אז רואה כי הזמן הבל, הבל הבלים כצל פורח. ואמר החכם: "בשמחה ובצחוק יראה אצלו הזמן קצר, ולדואגים ומצטערים יראה יותר ארוך"; הינו על-ידי שהוא תמיד שש ושמח נקצר זמנו, ויכול לעבר על הכל, לא-כן מי שהוא תמיד בעצבות ובמרירות, ודואג ומצטער על עולם שאינו שלו, אצלו מתארכים הימים והשעות, עד שנופל ביאוש גמור, ומבזבז את זמנו היקר בהבל וריק; ולכן ראה, אהובי, בני היקר, לחזק עצמך בכל מיני אפנים שבעולם להיות תמיד בשמחה, ותשמח את עצמך בכל מיני אפנים, ותרגיל עצמך לשמע כלי זמר תמיד, אשר זוהי מצוה הכי גדולה — להיות שש ושמח בנקדת יהדותו, שזכה להברא מזרע ישראל ולא עשני גוי, אשר השמחה הזו מאד יקרה אצלו יתברך, כי למעלה מאד

חבל על הזמן

נז

מתפארים עם בר ישראל אשר זוכה לשמח
בתמימות ובפשיטות על שמחת יהדותו, כי בזה
מראה את טהר לבבו, שעל אף שחטא ופגם הרבה
מאד וכו', עם כל זאת הוא מחזק את עצמו לשוב
אליו יתברך, ושש ושמח על נעם חלקו, שעל-כל-
פנים זכה להברא מזרע ישראל, וזה גורם למעלה
יחוד גדול עד מאד ולא עוד אלא שבזה העולם
זוכה להרחבת הדעת כזו, שהזמן אצלו קצר עד
מאד, כי רואה איך שהזמן פורח — הנה יום והנה
לילה והנה הכל כצל פורח, ועל-כן הוא יודע
ש"חבל על הזמן" לבזבזו במרירות ובדאגות,
בעצבות, במחלקת ובמריבות, לא-כן מי שהוא
תמיד איש עצוב ומלא דאגות, ושורה במקרה
שחורה, אזי הקטנות מתגברת ומתפשטת עליו, עד
שנופל ביאוש גמור, ויוצא לריב עם כל אחד,
ומסתבך במחלקת וגורם קנאה ושנאה, שאז מרים
לו החיים מאד; לכן ראה, אהובי, בני, מה לפניך,
ואל תהיה בטלן, ותדע שאצלו יתברך מאד מאד
חשוב מי ששב אליו, ומי שמהפך את החשך לאור
גדול, את העצבות והמרירות לשמחה אמיתית, את
המניעות לנעימות, זה עקר גדלותו של האדם,

וְלִכְּנֹן רָאָה לְהַפִּיץ אֶת כָּל מְרִירוֹתָי וְדַאֲגוֹתַי אֶל
 שְׂמֵחָה אֲמַתִּית, וְתִשְׂמַח בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה
 תִּזְכֶּה בְּאַמֶּת לְצֵאת מֵהַחֹשֶׁךְ, מִהִירִידוֹת מֵהַנְּפִילוֹת
 וּמֵהַמְּנִיעוֹת שְׁלֵךְ, וְתִזְכֶּה לָשׁוּב בְּאַמֶּת בְּתִשׁוּבָה
 שְׁלֵמָה, וְתִתְחִיל לְשָׁמֵר עַל זְמַנְךָ הַיָּקָר, וְאִז תִּצְלִיחַ
 דְּרָכְךָ בְּזֶה וּבְבֹא לְנִצַּח נְצָחִים.

ה.

אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר! רָאָה לְהִרְגִיל אֶת עֲצֻמְךָ
 לְהַשְׁתַּדֵּל לַעֲשׂוֹת תָּמִיד חֹסֵד עִם זֹולְתְּךָ, כִּי כָּבֹד
 אָמַר הַחֲכָם: "הִרְבֵּה לַעֲשׂוֹת חֲסָדִים, כִּי הַזְּמַן
 מִתְהַפֵּךְ — פֶּעַם יִשְׁפִּיל הַנִּכְבָּדִים וּפֶעַם יָרִים
 הָעֲבָדִים"; וְלַעוֹלָם לֹא תִדַּע מָה יֵלֵךְ יוֹם, כִּי בְּזֶה
 שֶׁתִּרְגִּיל אֶת עֲצֻמְךָ לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וְחֹסֵד עִם זֹולְתְּךָ,
 אִךְ פֶּעַם לֹא תִדַּע מָה יָבִיא לְךָ יוֹם הַמַּחְרָת, וּפֶן
 וְאוֹלֵי לְמַחֵר תִּצְטָרֵךְ אֶתָּה לְהַגִּיעַ לְטוֹבַת זֹולְתְּךָ;
 וְעַל-כֵּן זָכַר כִּי בְּמִדָּה שְׂאֵדָם מוֹדֵד בָּהּ מוֹדְדִים לוֹ
 (מְגִלָּה יב:), וּכְפִי שֶׁהוּא מִתְנַהֵג עִם זֹולְתוֹ כֵּן
 לְמַחְרָת יִתְנַהֵגוּ עִמוֹ, וְאָמַר הַחֲכָם מִכָּל אָדָם (קֹהֶלֶת
 יא ב): "שִׁלַּח לַחֲמֶךָ עַל פְּנֵי הַמַּיִם, כִּי בָרֵב הַיָּמִים

תמצאנו"; כי בזה שתמיד תעסק בצדקה וחסד עם זולתך, כשיתהפך לך הזמן ואתה תצטרך, אז יהיה לך כבר מוכן עזר. ובאמת מי שזוכה לשמר על זמנו היקר, והוא תמיד איש חסד, הקדוש-ברוך-הוא עוזר לו והוא אינו מצטרך לזולתו, ואף פעם לא יצטרך לטובת זולתו, אבל עם כל זאת מן השמים מנסים את האדם בכל יום ויום לראות את מדותיו, איה ששהו יתנהג עם זולתו, ובמדה ההיא מודדין לו; ועל-כן ראה, אהובי, בני היקר, לשמר על זמנה, ותשתדל לעסק רק במדת החסד עם זולתך. ועקר החסד תתחיל בביתך עם אשתך וילדיך, כי לא תדע מה ילד יום, ומתי תצטרך להגיע לעזרתם; אשרי מי ששם דברים אלה על לבו, ושומר את זמנו היקר, ויודע כי הזמן לעולם לא יעמד על מקום אחד, כי גלגל חוזר בעולם — היום הזמן כף, ולמחר הזמן אחרת, ודבר זה סובב גם לעני, אשר הוא שרוי בדחקות, או איש חולה, אשר הוא שרוי במכאובים ויסורים גדולים, שאסור לו לפל בדעתו ביאוש ובמרירות כאלו לעולם לא יושע, וכאלו אף פעם לא יתרפא, ולא יקום מחליו, וכאלו אף פעם לא יצא מחובותיו ודחקותו, אל

יאמר זאת, כי אין הזמן עומד על מקום אחד, היום
 הזמן כף שאֵתה בַּעֲנִיּוֹת וּבִדְחָקוֹת, מְלֵא חוֹבוֹת, או
 אֵתה חוֹלָה וְסוֹבֵל יְסוּרִים וּמְכַאוֹבִים, וְלִמְחָר
 יִתְהַפֵּךְ הַזְמַן בְּדִיּוֹק אַחֲרָת, שְׁלֵא יִחְסֹר לָךְ שׁוּם
 דְּבַר, וְתִזְכֶּה לַעֲשִׂירוֹת גְּדוֹלָה, וְתִהְיֶה בְּרִיא וְשָׁלֵם;
 וְלִכֵּן, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְמָה לָּךְ לִפְלֵ בְּדַעְתָּךְ
 כָּל-כֶּף מִמָּה שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ — בֵּין בְּגִשְׁמִי וּבֵין
 בְּרוּחֲנִי, הַדְּבֵק אֶת עֲצָמְךָ בּוֹ יִתְבַרֵךְ, וְתִדַּע שֶׁהוּא
 יִתְבַרֵךְ מִחַיָּה וּמְהֵיָה וּמְקַיִם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה,
 וְהַזְמַן הוּא בְּיָדוֹ יִתְבַרֵךְ, וְהוּא מְשַׁנֶּה עֲתִים וּמַחְלִיף
 אֶת הַזְמַנִּים, וְאֵף שֶׁהַיּוֹם אֵתה נִמְצָא בְּדְחָקוֹת
 גְּדוֹלָה, מְלֵא חוֹבוֹת, וְכֵן סוֹבֵל יְסוּרִים וּמְכַאוֹבִים,
 אִם רַק תִּבְרַח אֵלָיו יִתְבַרֵךְ, וְתָבֵא לְפָנָיו יִתְבַרֵךְ
 בְּתַפְלָה וּבְתַחֲנוּנִים, וְתִסַּפֵּר לְפָנָיו יִתְבַרֵךְ אֶת כָּל
 לְבָבְךָ וְכָל מַה שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשִּׁיטוֹת
 גְּמוּרָה, כַּאֲשֶׁר יִדְבַר אִישׁ אֶל רַעְהוֹ וְהִבֵּן אֶל אָבִיו,
 אֲזִי תִרְאֶה אֵיךְ הַזְמַן יִתְהַפֵּךְ לָךְ לְטוֹבָה; וְיִזְכֹּר כָּלֵל
 זֶה, כִּי הַזְמַן הוּא בְּיָדוֹ יִתְבַרֵךְ, וּכְשֶׁאָדָם מְקַשֵּׁר אֶת
 הַזְמַן אֶל לְמַעְלָה מִן הַזְמַן, שֶׁהוּא הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא, אֲזִי יִזְכֶּה שִׁיתְהַפֵּךְ לוֹ הַכֹּל לְטוֹבָה, עַל-כֵּן אֵף
 פַּעַם אֵל תִּהְיֶה בְּקִטְנוֹת הַדַּעַת, שֶׁבֵּא בְּדַרְךָ כָּלֵל

לְאֵלוֹ שֶׁנִּפְלוּ תַּחַת הַזְּמַן, שְׁחוּשְׁבִים שֶׁהַזְּמַן בְּיָדָם, וְעַל-כֵּן הֵם מְמַרְמְרִים בַּזְּמַן שֶׁעוֹבֶרֶת עֲלֵיהֶם עֲנִיּוֹת וְדַחְקוֹת אוֹ מְכַאוּבִים וְיִסּוּרִים, לֹא-כֵן כְּשֶׁאָדָם יוֹדֵעַ אֲשֶׁר הַזְּמַן הוּא בְּיָדוֹ יִתְבַּרֵךְ, אֲזִי הוּא זוֹכֵה לְעֵלוֹת מִהַזְּמַן וּמִהַמָּקוֹם אֶל לְמַעְלָה מִהַזְּמַן וּמִהַמָּקוֹם, שֶׁהוּא הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצָמוֹ, וְזוֹכֵה לְהַוְשֵׁעַ בִּישׁוּעָה נְצַחִית; אֲשֶׁר־י מִי שֶׁמְכַנֵּס דְּבָרִים אֵלָיו בְּלִבּוֹ וְאִז טוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים.

ו.

אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר! זְכֹר אֲשֶׁר אֵין כָּל הַזְּמַנִּים שְׁוִים, וְאֵין כָּל הַיָּמִים שְׁוִים, וְאֵין כָּל הָעֵתִים שְׁוִים, וְאֵין כָּל הַרְגָעִים שְׁוִים, וְעַל-כֵּן אֵל יִפְתָּךְ יִצְרָךְ כְּאֵלוֹ לְעוֹלָם לֹא תוּכַל לְהַשְׁתַּנּוֹת, וּכְאֵלוֹ לְעוֹלָם כְּבָר לֹא תִצָּא מִמְצוּקוֹתֶיךָ וּמִחֻבוֹתֶיךָ, וּכְאֵלוֹ אַתָּה אָבוֹד כְּבָר לְגַמְרִי, וּכְאֵלוֹ אֵין לְךָ כְּבָר שׁוֹם תִּקְנָה, תִּלְעַג וְתִשְׁחַק לוֹ, וְתִדַּע כִּי הַזְּמַנִּים וְהַיָּמִים, הַשְּׁעוֹת וְהַרְגָעִים הֵם בְּיָדוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְאִם תִּזְכֶּה לְחֹזֵר אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ בְּאַמְתּוֹ, אֲזִי אַתָּה יְכוּל לְהַשְׁתַּנּוֹת בֵּן יוֹם וּבֵן לַיְלָה, כִּי מֵה שֶׁעָבַר עָלֶיךָ בַּיּוֹם וּבַזְּמַן הַזֶּה, בֵּן

לִילָה אֶחָד הַכֹּל יִשְׁתַּנֶּה לָּךְ לְטוֹבָה, וְהָעֶקֶר תְּלוּי
כְּפִי שֶׁתְּבָרַח אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְיִתְדַבֵּק אֶת מַחַ מַחֲשַׁבְתְּךָ
בוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיִתְדַע אֲשֶׁר הוּא יִתְבָּרַךְ מְחִיָּה, מְהִיָּה
וּמְקַיִם אֶת כָּל הַבְּרִיָּאָה כְּלָה, וְדוּמָם, צוּמַח, חֵי,
מְדַבֵּר, הֵם עֵצִים עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ,
וְהוּא יִתְבָּרַךְ נִמְצָא וְאֵין זוּלָתוֹ נִמְצָא, וְאִם צָרִיכִים
יִשׁוּעָה אוֹ הֶרְחָבָה, הַמְּקוֹם הַיְחִידִי לַפְּנוּת אֵלָיו הוּא
רַק אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאִזּוֹ כְּשֶׁתְּבָרַרְנָה לָּךְ יְדִיעוֹת אֱלוֹהֵי,
אִזּוֹ תְּבֵא אֶל הַהִשְׁכָּלָה הַזֶּה, אֲשֶׁר "אֵין כָּל הַזְּמַנִּים
שְׁוִים, וְאֵין כָּל הַיָּמִים שְׁוִים, וְאֵין כָּל הָעֵתִים שְׁוִים,
וְאֵין כָּל הָרְגָעִים שְׁוִים".

ז.

אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, זְכֹר מֵאִמֵּר הַחֲכָם: "בֶּן-
אָדָם! אֱלוֹהֵיִתְּ מְעִיֵן בְּמַעַט שְׁנֵשְׁאָר מִיָּמֶיךָ, הָיִיתְּ
מוֹאֵס בְּמָה שֶׁתִּקְנֶתוּ מִמַּעַט מֵאוֹיֶיךָ וְהָיִיתְּ מְקַצֵּר
מִחֲרִיצוֹתֶיךָ וְתַחֲבוּלוֹתֶיךָ"; וְעַל-כֵּן אֲשַׁאל אוֹתְךָ
מִדּוּעַ תִּקַּח אֶל לְבָבְךָ מַה שְׁזוּלָתְךָ מְדַבֵּר וְאוֹמֵר
עָלֶיךָ, וּמַה שֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, מִדּוּעַ לֹא תִשְׁתַּדֵּל לַחֲזוֹר
בְּתִשׁוּבָה וְתַעֲזֹב אֶת כָּל הַהֶבְלִים וְהַשְׁטִיּוֹת

שְׁמִסִּיתָךְ יִצְרָךְ? ! מִדּוּעַ אַתָּה מְכַנֵּס חֲרִיצוֹתֶיךָ,
 וְאַתָּה עוֹשֶׂה כָּל מִינֵי תַחבּוּלוֹת לְהַצְלִיחַ בְּדַבָּר
 גִּשְׁמִי, שְׂאִין לוֹ שׁוּם תַּכְלִית וְתַקְוָה? ! יוֹתֵר טוֹב
 לָךְ לְהַכְנִיס בְּעֶצְמְךָ אֲמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַּרְךָ, אֲשֶׁר
 כָּל רָגַע וְרָגַע שֶׁהָאָדָם זוֹכֶה לְהֶאֱמִין בּוֹ יִתְבַּרְךָ, הוּא
 גְּדֻבָּק בְּרָגַע הַהוּא בּוֹ יִתְבַּרְךָ, כִּי הָאֲמוּנָה הַיָּא
 הַדְּבֻקוֹת וְהַדְּבֻקוֹת הַיָּא הָאֲמוּנָה, וְאִין לָךְ עוֹד
 מִצְוָה יוֹתֵר גְּדוּלָה מִמִּצְוֹת הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה —
 לְהֶאֱמִין בּוֹ יִתְבַּרְךָ בְּתַמִּימוֹת וּבְפְשִׁיטוֹת גְּמוּרָה,
 אֲשֶׁר הוּא יִתְבַּרְךָ מִחַיָּה וּמְהֵרָה וּמִקְרִים אֶת כָּל
 הַבְּרִיאָה כְּלָה, וּמְנַהֵיג אֶת עוֹלָמוֹ בְּהַשְׁגָּחָה נוֹרָאָה
 וְנִפְלְאָה עַד מְאֹד, אֲשֶׁר כָּל הַמִּצְוֹת כְּלוּלוֹת בְּמִצְוֹת
 הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קִיט פו): "כָּל
 מִצְוֹתֶיךָ אֲמוּנָה" — כָּל הַמִּצְוֹת כְּלוּלוֹת בְּמִצְוֹת
 הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, וְעַל-יְדֵי אֲמוּנָה יִזְכֶּה לְקַיֵּם אֶת
 הַמִּצְוֹת בְּשִׁלְמוֹת בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת, וְכֵן לְמוֹד
 הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁיִּלְמַד עִם אֲמוּנָה, אֲזִי יֵאִיר לוֹ
 הַלְמוּד בְּאִפְסָן אַחֵר לְגַמְרֵי, כִּי יִתְגַּלֶּה לוֹ אִיךָ שֶׁהַכֹּל
 לְכֹל מְגַלִּים אֶת אֲמִתּוֹת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרְךָ, אֲשֶׁר כָּל
 זֶה הוּא עֵקֶר הַצְּלַחַת הָאָדָם, לֹא-כֵן כְּשֶׁאָדָם שֶׁ
 אֶת תַּחבּוּלוֹתָיו וְחֲרִיצוֹתָיו בְּגִשְׁמִיּוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה —

לְהַשְׁתַּלֵּט עַל זוּלָתוֹ, וְרַץ אַחַר כֶּסֶא וְאַחַר כְּבוֹד,
 בְּזֶה מִסְתַּבֵּךְ בְּמַחְלָקַת וּבְמַרְיוֹת. וְדָבָר זֶה עוֹקֵר
 אוֹתוֹ מִן הַשָּׁרֵשׁ; וְעַל-כֵּן זָכַר, אֱהוֹבִי, בְּנִי, בְּמַעַט
 יְמֵיךָ שֶׁנִּשְׁאַרוּ לְךָ, כִּי מָה אַתָּה יוֹדֵעַ מַה יֵּלֵד לְךָ
 יוֹם הַמַּחְרָת, וּמִי יוֹדֵעַ אִם יֵשׁ לְךָ בְּכָל־ל יוֹם
 הַמַּחְרָת; עַל-כֵּן אֱהוֹבִי, בְּנִי הַיָּקָר, הֲיִי מְמַאֵס
 בְּהֶבֶל, וְתִהְיֶה מְקַצֵּר מִחַרְיְצוֹתֶיךָ וּמִתְחַבּוּלוֹתֶיךָ,
 שְׂאֵתָה רוּצָה לְהִסְתַּבֵּךְ עִם זוּלָתְךָ, יוֹתֵר טוֹב לְךָ
 לְבָרַח אֵלָיו יְתַבְּרֶךָ, וְתִכְנִיֵס בְּעֶצְמְךָ יְדִיעַת אַמְתַּת
 מְצִיאוֹת יְתַבְּרֶךָ, אֲשֶׁר אֵין בְּלִעְדָיו יְתַבְּרֶךָ כָּל־ל,
 וּבְכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה שָׁם אֵלּוּפּוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְאֵין
 אָדָם נוֹקֵף אֶצְבָּעוֹ מִלְמַטָּה אֶלָּא אִם-כֵּן מְכַרְיִזִין
 עָלָיו מִלְמַעְלָה (חֲלִין ז:), וְאֵין אָדָם נוֹגֵעַ בַּמָּה
 שְׂמוּכָן לְחִבְרוֹ וְאֵין מְלָכוֹת נוֹגְעַת בְּמְלָכוֹת חֲבֵרְתָהּ
 אֶפְלוּ כְּמֵלֵא נִימָה (יוֹמָא ל.ח.); וְעַל-כֵּן מַה יַּעֲשֶׂה לְךָ
 אָדָם, כִּי אֶפְלוּ רִישׁ גְּרָגִיתָא מִן שְׂמִיָּא מִנּוּ לִיה
 (בְּרָכוֹת נח.). [זֶה שְׂמִמְנָה עַל הַבְּיּוֹב וְעַל הַבּוֹרוֹת גַּם
 הוּא נְתַמְנָה מִן הַשָּׁמַיִם]; וְעַל-כֵּן מַה וְלָמָּה לְךָ
 לְהִתְעַסֵּק עִם זוּלָתְךָ, יוֹתֵר טוֹב לְךָ לְהִכְנִיֵס אֶת
 חַרְיְצוֹתֶיךָ רַק בְּאַמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, שֶׁהִיא הַדְּבָקוֹת,
 וְתִדְבֵּק אֶת עֶצְמְךָ בּוֹ יְתַבְּרֶךָ, וְתִדַּע אֲשֶׁר (מִשְׁלֵי כח

(כ): "איש אמונות רב ברכות"; וכשתכניס את מחך, דעתך, עיונה וחריצותך וכל תחבולותיך להשיג את מדת האמונה הקדושה, שהיא הדבקות בו יתברך, אז דיקא תצליח בכל דרכיך, ותהיה איש מצלח, והזמן יהיה בידיך תמיד.

ח.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, שאין לך עוד דבר יקר בתי האדם כמו הזמן, כי הזמן אין לו תחליף כלל, כי תכף-ומיד כשעובר היום או השעה או הרגע, כבר לעולם לא יחזר אליך; ועל-כן זכר היטב, כי "חבל על הזמן", ועם הזמן יכולים לקנות הכל, אבל את הזמן אי אפשר לקנות בשום ממון שבעולם, ורואים בחוש איך שבני-אדם מבלים את זמנם להבל ולריק, ומבזבזים את הזמן היקר בשטיות, במריבות ובמחלקת ובפוליטיקה של הבל, אשר אין יוצא מזה מאומה — לא בגשמי ולא ברוחני, כי מפטפוטי דברים בעלמא, בדברים של מה בכך, אין יוצא לאדם שום דבר, רק מאבד את הזמן בידיים, אשר לעולם לא יחזר

אליו, על-כן ראה לחכם, אהובי, בני היקר, ושמו
 על זמנו, ואז תמיד תצליח בדרךך, כי מי שזוכה
 לשמו על זמנו, הוא מצליח בכל אשר יפנה —
 בין בגשמי ובין ברוחני, כי עקר הצלחת האדם,
 שיצליח בזה העולם, תלויה רק בשמירת הזמן,
 ובמי שזוכר תמיד ש"חבל על הזמן".

ט.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, כי ימי חייו
 של האדם הם מנויים וספורים בזה העולם, ועל-כן
 אסור לעשות שום תכניות על להבא, כי מה יודע
 האדם מה ילד יום, ואם יזכה ליום המחרת, כי
 כמה בני-אדם הלכו לישן ולא קמו בבקר, וכן כמה
 אנשים עשו תכניות על עסקיהם להגדילם
 ולהרחיבם, ולבסוף נתהפך עליהם הגלגל, וירדו
 מנכסיהם לגמרי, ונעשו עניים מרודים ובעלי
 חובות, והכרחו לברח מעירם מרב בושות וחרפות
 שהיו מנת חלקם, וכן כמה אנשים עשו כל מיני
 תכניות על להבא, ופתאם נחלו במחלה ממארת,
 והסתבכו ביסורים נוראים ונפלו למכאובים

וְחִלָּאִים שְׁלֵא הֶעֱלוּ עַל דַּעְתָּם, רַחֲמָנָא לְצִלָּן;
 וְעַל-כֵּן רָאָה, אָהוּבִי, בְּנֵי הַיְקָר! וְאֵל תַּעֲשֶׂה שׁוּם
 תְּכַנְיֹת עַל לְהַבָּא, רַק זֹאת עֲשֵׂה, בְּנֵי, וְהַנְצִל מִכָּל
 מִיָּנִי פְרַעַנְיֹת וְרַעוֹת שְׂיִכּוּלוֹת לַעֲבֹר עַל הָאָדָם
 כַּנְּ"ל, וְתִשׁוּב בְּתִשׁוּבָה אֲמֵתִית אֵלָיו יְתַבְרַךְ, וְתִרְגִּיל
 אֶת עֲצֻמְךָ לְדַבֵּר עִמּוֹ יְתַבְרַךְ כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל
 רֵעֵהוּ וְהִבֵּן אֶל אָבִיו, וְתִהְיֶה רְגִיל לְדַבֵּר אֵלָיו
 יְתַבְרַךְ בְּשִׁפְתַי הָאֵם שְׁלֶךְ, הִינּוּ בְּשִׁפְתַי שְׂאֵתָה רְגִיל
 בָּהּ, וְתִסְפֹּר לְפָנָיו יְתַבְרַךְ אֶת כָּל לִבְךָ וְכָל מַה
 שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ בְּפִרְטֵי פְרִטְיֹת, וְתִהְיֶה רְגִיל בְּזֹה
 תְּמִיד, וְאֵת כָּל רְצוֹנְךָ וְתִשׁוּקְתְךָ שְׂאֵתָה רוֹצֶה
 וּמִשְׁתּוֹקֵק תִּגְלֶה לְפָנָיו יְתַבְרַךְ, אֲשֶׁר מִכָּל דְּבוּר
 וְדְבוּר שֶׁהָאָדָם מְדַבֵּר עִמּוֹ יְתַבְרַךְ נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ
 דְּבָרִים עֲלִיוֹנִים לְמַעַלָּה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, כִּי הַדְּבוּר
 יֵשׁ לוֹ כַּח גְּדוֹל מְאֹד מְאֹד לְהוֹצִיא מִהַכַּח אֶל הַפַּעַל
 כָּל מַה שְׂרוֹצִים, וְרַק לְפָנָיו יְתַבְרַךְ תִּסְפֹּר אֶת כָּל
 הַתְּכַנְיֹת שְׂאֵתָה רוֹצֶה לְהוֹצִיא מִהַכַּח אֶל הַפַּעַל
 בְּזֹה הָעוֹלָם, וְאִזּוּ דִּיקָא תַצְלִיחַ, כִּי אֵין עוֹד הַצְלָחָה
 יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִזֹּו שְׂאָדָם מִרְגִּיל אֶת עֲצֻמוֹ לְדַבֵּר
 וּלְסַפֵּר אֶת כָּל לְבוֹ רַק לְפָנָיו יְתַבְרַךְ; אֲשֶׁרִי מִי
 שְׂמִרְגִּיל אֶת עֲצֻמוֹ לְלַכֵּת בְּדֶרֶךְ הַתְּמִימָה וְהַפְּשׁוּטָה

הַזֵּן, אֲשֶׁרֵי לוֹ בְּזָה, וְאֲשֶׁרֵי לוֹ בְּבָא!

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׁבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

קוּנְטָרַס

חַיִּים נְעִימִים

יְגַלֶּה לְכָל אָדָם עֲצוֹת וְהַדְרָכוֹת אֵיךְ לַחַיּוֹת חַיִּים
עֲרֵבִים וְנְעִימִים, וְאֵיךְ יוֹכֵל לְעַבֹּד אֶת זֶה הָעוֹלָם
בְּטוֹב וּבְנְעִימִים, וְיִהְיֶה דְבוּק תָּמִיד בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ
יִתְפָּרֵךְ.

*

בְּנוֵי וּמִסֵּד עַל-פִּי דְבָרֵי

רַבֵּנוּ הַקְדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן

בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוּנְנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ

רַבִּי נַחֲמָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ.

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ

הַקְדוֹשׁ, אֹר נַפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רִז לֹא אָנִים יִיה

רַבִּי נַתָּן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ,

וּמִשְׁלָב בְּפֶסוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאַמְרֵי

חֻכְמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֶהר הַקְדוֹשׁ.

*

הוֹבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְרֶסֶלֶב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: בְּזֶה הָעוֹלָם
יְכוּלִים לְחַיּוֹת חַיִּים עֲרָבִים, נְעִימִים
וּמְתַקִּים, אִם רַק מְדַבְּקִים עֲצָמָם בְּחַי
הַחַיִּים בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וּמְכַנְיָסִים בְּדַעְתָּם
תָּמִיד אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, שְׂאִין
שׁוֹם מְצִיאֹת בְּלַעַדָּיו יִתְבַּרֵךְ, וְזֶה
נִקְרָא חַיִּים נְעִימִים וְאֲמַתִּיִּים; אֲשֶׁרִי
מִי שְׂזוּכָה לְהַגִּיעַ לָזֶה.

(אֲמַרִי מוֹהֲרָא"ש, הַלְכָה ב', סִימָן תִּקְנוֹז)

קוֹנְטָרַס

חַיִּים נְעִימִים

א.

עַל הָאָדָם לְדוֹן אֶת עֲצָמוֹ וְאֶת אַחֲרָיִם תָּמִיד לְכַף
זְכוּת

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אִם אַתֶּם רוֹצִים לְחַיּוֹת
חַיִּים אֲמִתִּיִּים, חַיִּים נְצַחִיִּים, "חַיִּים נְעִימִים",
וּלְהַרְגִישׁ כָּל מִינֵי נַעַם וְעִרְבּוּת בְּחַיֵּיכֶם, תִּשְׁתַּדְּלוּ
תָּמִיד לְדוֹן אֶת זוּלַתְכֶם לְכַף זְכוּת, וְכֵן תִּרְאוּ לְדוֹן
אֶת עֲצָמְכֶם לְכַף זְכוּת, כִּי בְּדֶרֶךְ כָּל הַמְרִירוֹת
וְהַצָּרוֹת וְהִיסוּרִים שֶׁהָאָדָם סוֹבֵל — הֵן מֵעֲצָמוֹ וְהֵן
מֵאַחֲרָיִם, הוּא רַק עַל-יְדֵי שְׂאִינוֹ מְלַמֵּד זְכוּת הֵן עַל
עֲצָמוֹ וְהֵן עַל אַחֲרָיִם; כִּי עַל הָאָדָם לְהַרְגִיל אֶת
עֲצָמוֹ תָּמִיד לְלַמֵּד זְכוּת עַל כָּלֶם. עַל עֲצָמוֹ אָדָם

צָרִיךְ תָּמִיד לְחַפֵּשׂ רַק זְכוּת, וְלִידַע פִּי מַה שֶּׁהָיָה — כָּבֵר הָיָה, וְאֵין בּוֹכִים עַל דְּבַר שֶׁהָיָה, וְאִף שֶׁעָשָׂה אִיזוֹ טְעוֹת גְּדוֹלָה בְּחַיּוֹ, וְיִצְאָה מִזֶּה אִי נְעִימוֹת, אוֹ שֶׁהִפְסִיד עַל-יְדֵי-זֶה הֶפְסֵד גְּדוֹל מְאֹד בֵּין בְּמִמוֹן וּבֵין בְּנִפְשׁוֹת, חֵס וְשָׁלוֹם, עִם כָּל זֹאת אֵין זֶה תְּכֵלִית לְחַיּוֹת עִם רְגִשׁוֹת אֲשֶׁמָּה כָּאֵלוֹ עָשָׂה אֶת הַטְּעוֹת הַחֲמוּרָה בְּיוֹתֵר בְּחַיִּים, וְהַכֵּל נִמְשָׁךְ מִהַטְּעוֹת שָׁלוֹ וְכִדּוּמָה כָּל מִינֵי רְגִשׁוֹת אֲשֶׁמָּה שֶׁמִּשְׁלִיךְ וְזוֹרֵק עַל עֲצָמוֹ, אֲשֶׁר דְּבַר זֶה בְּעֲצָמוֹ מְשַׁבֵּר אֶת הָאָדָם לְגַמְרֵי, וּמְכַנֵּס אוֹתוֹ בְּדַכְאוֹן פְּנִימִי וּמְמַרְר לֹו אֶת הַחַיִּים, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה מִסְתּוֹבֵב מְבַהֵל וּמְבַלְבֵּל. וּבְאֻמַּת אֵין זֶה יַעֲזֶה כָּלֵל, אֲדַרְבָּה זֶה עֵקֶר הַכְּשָׁלוֹן שֶׁל הָאָדָם כְּשֶׁתָּמִיד מְלַמֵּד עַל עֲצָמוֹ חוֹב, כָּאֵלוֹ הוּא אֲשֶׁם בְּמָה שֶׁקָּרָה. וְכִמוֹ-כֵן עִם אַחֲרִים אָסוּר לְהַטִּיל תָּמִיד אֶת הָאֲשָׁמָה עַל זוּלָתוֹ, כָּאֵלוֹ דִּיקָא עַל-יְדֵי זוּלָתִי נִאָרַע לִי דְבַר זֶה, וְהוּא הָאֲשֶׁם בְּכָל אִי הַנְּעִימוֹת וְהַמְרִירוֹת וְהַצָּרוֹת וְהִיסוּרִים שֶׁקוֹרִים לִי, וְתָמִיד אָנוּ מְחַפְּשִׁים קֶרֶבָן לְהַשְׁלִיךְ עָלָיו אֶת הָאֲשָׁמָה, כָּאֵלוֹ הוּא אֲשֶׁם בְּאִי הַצְּלָחַתְנוֹ. וּבְאֻמַּת זֶה טְעוֹת גְּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד, וְזֶה נוֹגֵעַ לְכַפִּירוֹת וְאִפִּיקוֹרְסוֹת, כִּי הַמְּאַמֵּין הָאֻמַּתִּי

אֲשֶׁר אֵין בְּלִעְדֵּי יִתְבַּרְךָ כָּלֵל, וְהוּא יִתְבַּרְךָ מִחַיָּה
 וּמִהוּיָה וּמִקַּיִם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְדוּמָם, צוּמָת,
 חֵי, מְדַבֵּר, הֵם עֵצִים עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ,
 וְדָבָר קָטָן אֵינּוּ נֶעֱשֶׂה מֵעֲצָמוֹ אֶלָּא בְּרִצּוֹן הַמַּאֲצִיל
 הָעֲלִיּוֹן, מִי שֶׁמְכַנִּים בְּעֲצָמוֹ יְדִיעוֹת אֱלוֹ, אִף פַּעַם
 לֹא יִטִּיל אֶת הָאֲשָׁמָה — לֹא עַל עֲצָמוֹ וְלֹא עַל
 אֲחֵרִים, אֶלָּא יֵדַע שֶׁכֶּךָ סִבְבוּ אֹתוֹ מִלְמַעְלָה,
 וְעַל-כֵּן מַה שֶּׁיְּדוּן לְכַף חוֹב הֵן אֶת עֲצָמוֹ וְהֵן
 אֶת אֲחֵרִים, הֵלֵא זֶה בְּעֲצָמוֹ יִמָּרֵר אֶת הַחַיִּים עַד
 שֶׁתִּמְיֵד יִבְקֹשׁ אַחַר הַמָּוֶת מְרִירוֹת שְׁעוֹבֶרֶת
 עָלָיו; כִּי כְּשֶׁאָדָם נוֹפֵל בְּדַעְתּוֹ בְּרִגְשׁוֹת אֲשָׁמָה אוֹ
 שֶׁמִּטִּיל רִגְשׁוֹת אֲשָׁמָה עַל אֲחֵרִים, זֶה מְבִיא אוֹתוֹ
 לְדַכְּאוֹן פְּנִימִי, עַד שֶׁכָּל-כֶּךָ מָרִים לוֹ הַחַיִּים וְנוֹפֵל
 בִּיאוֹשׁ עֲמַק, עַד שֶׁמְבַקֵּשׁ אֶת נַפְשׁוֹ לָמוֹת, וְכָל חַיּוֹ
 חַיִּים מְרוֹרִים גְּרוּעִים מְמָנוֹת, וְתִמְיֵד אוֹמֵר: "הֵלֵנִי אֵי
 הִיָּה כְּבָר מֵת וְנִפְטָר מִן הָעוֹלָם הַמְתַּסְּכָל הַזֶּה,
 שֶׁהֵבִיאוֹ אֶל כָּל הַמְרִירוֹת וְהַדְּכְאוֹנוֹת הָאֵלוֹ".
 וּבִאֲמַת מִי שֶׁרַק מְכַנִּים אֶת עֲצָמוֹ בַּמְדָּה הַיְקָרָה הַזֹּאת
 שֶׁל לְמוֹד זְכוּת, לְלַמֵּד זְכוּת הֵן עַל עֲצָמוֹ וְהֵן עַל
 אֲחֵרִים, עַל-יְדֵי-זֶה רוֹאֶה כְּבָר עוֹלָם אַחַר לְגַמְרִי,
 כִּי בְּזֶה שֶׁאָדָם מְלַמֵּד עַל עֲצָמוֹ זְכוּת, וְאִפְלוֹ שֶׁעֲשֶׂה

כְּכֹר מֵה שְׁעָשָׂה, עִם כָּל זֹאת אֵיךְ שֶׁהוּא יֵשׁ אֶצְלוֹ
 נִקְדוּת טוֹבוֹת, וְעֲדִין אֵינּוּ הִכִּי גְרוּעַ בְּעוֹלָם, וְאֶפְלוֹ
 שְׁעָשָׂה טְעִיּוֹת וְשִׁטְיֹת בְּחַיּוֹ הַפְּרָטִיִּים וְהַכְּלָלִיִּים,
 עִם כָּל זֹאת הוּא רַק בֶּן אָדָם, וְהֶהָכֵרַח לוֹ לַעֲשׂוֹת
 טְעִיּוֹת. וְכִמוֹ-כֵן עִם אַחֲרִים, תָּמִיד צְרִיכִים לְהִסְתַּכֵּל
 רַק עַל הַטּוֹב שֶׁבְּכָל אֶחָד וְאֶחָד וְאֶפְלוֹ שְׁרוּאִים
 שְׁאֶחָד רַע גָּמֹר, צְרִיכִים לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ וּלְמַצֵּא בּוֹ
 אֵיזֶה טוֹב, כִּי לֹא יִמְלֹט שְׁלֹא יִהְיֶה טוֹב אֶצְלוֹ זוֹלָתוֹ,
 וְעַל-יַדֵּי שְׁאֶדָם מְרַגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ לְהִסְתַּכֵּל תָּמִיד עַל
 הַטּוֹב — הֵן שֶׁל עֲצָמוֹ וְהֵן שֶׁל אַחֲרִים, עַל-יַדֵּי-זֶה
 נִדְבֵק בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וּמִמְשִׁיךְ בְּתוֹךְ עֲנִיָּנוּ וְעֲנִיָּנֵי חֲבֵרוֹ
 אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא; כִּי אֶפְלוֹ שִׁיְהִיָּה כְּבָר
 בְּמָקוֹם שִׁיְהִיָּה, וְנִפְּל בְּמָקוֹם שֶׁנִּפְּל, וְנִתְלַכְּלֵךְ בְּמָה
 שֶׁנִּתְלַכְּלֵךְ, עִם כָּל זֹאת עָלְיוֹ לְהִמְשִׁיךְ גַּם שָׁם אֶת
 הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלִידַע וּלְהוֹדֵעַ אֲשֶׁר גַּם
 בְּמָקוֹמוֹ נִמְצָא הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי בְּלַעֲדָיו
 יִתְבַּרֵךְ אֵין שׁוּם מְצִיאוֹת כָּלֵל, וְהוּא מְחִיָּה וּמְהוּה
 גַּם אֶת הַמָּקוֹם שְׁלוֹ, וְאִם עָשָׂה אֵיזוֹ טְעוּת אוֹ אֵיזוֹ
 שְׁטוּת, בּוֹדֵאֵי זוֹ כְּנֹנֶה עֲלִיוֹנָה שֶׁקָּשָׁה לְהַשִּׁיג, כִּי
 דִּיקָא מֵהַטְעוּת וְהַשְׁטוּת הַזֶּה אִם יִחְזֹר אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ,
 עַל-יַדֵּי-זֶה יַעֲשֶׂה הַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוֹלָה לְעוֹד אֲנָשִׁים

שְׁעָבְרוּ אֶת הַטְּעוֹת וְהַשְּׁטוֹת הַזֹּז וַיִּחְזִירָם לְמוֹטָב.
 וְכִמוֹ-כֵן צְרִיכִים תָּמִיד לְחִפּוּשׁ וּלְבִקּוּשׁ וּלְמַצָּא
 נִקְדוּת טוֹבוֹת בְּזוּלָתוֹ וְלְדוּנוֹ לְכַף זְכוּת, וְאַפְלוּ
 שְׁעָשָׂה הַמַּעֲשֵׂה הַכִּי גְרוּעַ וְהַכִּי מְלַכְלָךְ, עִם כָּל
 זֹאת צְרִיכִים לִידַע שֶׁהוּא אֵינוֹ רַק בֶּן אָדָם, וְכָל
 אֶחָד יְכוּל לַעֲשׂוֹת טְעוֹת וּשְׁטוֹת, וְכָל אֶחָד יְכוּל
 לְחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יְתַבַּרֵךְ; וְעַל-כֵּן בְּזֶה,
 בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים, שֶׁתַּרְגִּילוּ אֶת עֲצָמְכֶם לְדוֹן אֶת
 עֲצָמְכֶם וְזוּלַתְכֶם תָּמִיד לְכַף זְכוּת, עַל-יְדֵי-זֶה יִהְיֶה
 עֲרֶךְ לְחַיִּיכֶם וְתַרְגִּישׁוּ "חַיִּים נְעִימִים", עֲרָבִים
 וּמְתַקִּים, כִּי כָל חַיִּיכֶם כָּבֵר יִהְיוּ מְלֵאֵי תִכּוֹן וְעֲרֶךְ.
 לֹא-כֵן כְּשֶׁאָדָם דָּן אֶת עֲצָמוֹ אוֹ אֶת זוּלָתוֹ לְכַף
 חוֹב, אִזּוֹ נַעֲשֶׂה רִיק וְחַי חַיִּים בְּלֵי עֲרֶךְ; כִּי בְּרִגְעַ
 שְׁמוֹצִיאִים אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִחַיִּיהֶם אוֹ
 מִחַיִּים שֶׁל אַחֲרִים, הֵינּוּ שְׂאִינָם רוֹצִים לְהֶאֱמִין
 שֶׁהַכֹּל מִמָּנוּ יְתַבַּרֵךְ, וְהוּא יְתַבַּרֵךְ נִמְצָא וּמְבַלְעָדָיו
 אֵין שׁוֹם נִמְצָא, כָּבֵר נַעֲשִׂים הַחַיִּים מְלֵאֵי רִיקְנוּת
 וּבְלֵי עֲרֶךְ. וְעַל-כֵּן רְאוּ, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים, לְהַכְנִים
 בְּחַיִּיכֶם וּבְחַיִּי אַחֲרִים אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 וְתוֹרִידוּ אֶת הַשְּׂכִינָה בְּזֶה הָעוֹלָם, וְתִדְעוּ אֲשֶׁר אֵין
 בְּלַעֲדָיו יְתַבַּרֵךְ כָּלֵל, וְתָמִיד תִּשְׁתַּדְּלוּ לְלַמֵּד זְכוּת

הן על עצמכם והן על אחרים, ולחפש ולבקש ולמצא רק את הטוב, ורק על-ידי-זה יהיה ערך לתייכם, ותרגישו כל מיני נעם וערבות ומתיקות בתייכם; וזכרו זאת היטב, כי הוא כָּלֵל גדול בתיים, כי בלי למוד זכות — הן על עצמו והן על אחרים, אי אפשר להתקיים בזה העולם כָּלֵל, כי רב המרירות והדכאונות בא רק מחמת שתיים עם רגשות אשמה, ותמיד ממרמרים מהעבר, הן מה שעבר עליו מעצמו, והן מה שעבר עליו מאחרים, אבל בו ברגע שהאדם דן את עצמו ואת אחרים לכף זכות, ויודע ועד אשר אין בלעדיו יתברך כָּלֵל, על-ידי-זה דיקא חי חיים נעימים, ערבים ומתקיים.

ב.

על האדם למסור נפשו בפעל ממש כדי להיות
תמיד בשמחה

בני ובנותי היקרים! אם אתם רוצים לחיות "חיים נעימים", ערבים ומתקיים, עליכם למסור את נפשכם להיות תמיד בשמחה, ואף שאני יודע שמרב הצרות והיסורים והמרירות שעוברים

עליכם בתייכם, ההכרח לכם להמשיך אל העצבות
והדפאון, כי טבע של אדם שנמשך תמיד אל
העצבות והמרירות, כי מרב צרות ויסורים
ומכאובים שעוברים עליו מעצמו ומאחרים,
ההכרח לו להשבר ולהמשיך אל העצבות והעצלות,
שזה בעצמו הורס את החיים לגמרי, עד שהם
נעשים בלתי נסבלים ומבקש מותו, כי אינו יכול
כבר לסבל את המרירות שסובל בתייו; ועל-כן אם
אתם באמת רוצים לחיות "חיים נעימים" ערבים
ומתקים, עליכם למסור את נפשכם במסירות נפש
ממש להיות רק בשמחה, ותעשו כל מיני פעולות
שבעולם להיות בשמחה, לשמע כלי זמר כל היום
כלו, אשר דבר זה מעלה ומגביה את מצב הרוח,
ומחדיר תקנה באדם, ומרחיב את דעתו, כי שמיעת
כלי זמר מושכת את האדם מאוד מאוד אל השמחה.
וכן צריכים לרקד בכל יום אפלו בינו לבין עצמו,
ואף שזה נראה כאלו הוא שוטה, עם כל זאת
במקום לחיות חיים מרורים ודפאון עד שיבקש את
מותו, יותר טוב לשיר לעצמו נגונים של שמחה
ולשמע כלי זמר, ולרקד מרב שמחה, כדי שיחדיר
בעצמו את מדת השמחה, שאז דיקא ירגיש כל

מיני טעם ו"חיים נעימים" בחייו. ועליכם לדעת, בני ובנותי היקרים, אשר אין עוד דבר ועבודה קשה כל-כף לאדם כמו להגיע אל מדת השמחה, כי מרב צרות ויסורים ומכאובים ומרירות שאדם סובל בין בגשמי ובין ברוחני, ההכרח לו להיות תמיד בעצבות ובעצלות ובדפאון, כי עוברים על כל אחד ואחד בזה העולם כל מיני צרות ויסורים ומכאובים רעים, זה סובל מעצמו שהוא בעל יסורים גדול וחי ברגשות אשמה, שעשה את הדבר הכי מגונה והכי רע בעולם, או שעשה טעות כזו שהוא משלם עכשו מחיר כבד מאד מאד, או זה סובל מאשתו ואינו מסתדר עמה כלל, ועל-ידי-זה ביתו נתהפך לגיהנום ממש, ומרים לו החיים יותר ממנות, או זה סובל מילדיו יסורי תנפת, שממררים לו את חייו ואינם הולכים בדרכו, אלא עושים הפוך רצונו, שכל זה שובר את האדם לגמרי ומכניס בו דפאון פנימי, עד שאי אפשר לו לצאת מזה, או זה סובל מעניות ודחקות ומסבב בחובות ואין לו פרנסה, ובעלי החובות אצים ורצים אחריו, אשר דבר זה מכניס בו מרירות עצומה, כי מרגיש משפל לגמרי וכדומה, כל מיני צרות ויסורים

שָׁאֲדָם סוּבֵל בְּחַיֵּיו, וּמִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ עוֹבְרֶת עָלָיו
מְרִירוֹת וְעִגְמַת נֶפֶשׁ חֲדָשָׁה, אֲשֶׁר כָּל זֶה מִמְּשִׁיךְ
אוֹתוֹ אֶל הַמְּרִירוֹת וְהַעֲצוּבוֹת וְהַעֲצָלוֹת, עַד שֶׁיֵּשׁ
כֶּאֱלוֹ שְׂאִינָם רוֹאִים שׁוֹם תִּקְוָה וְאוֹר בְּקִצָּה
הַמְּנַהֲרָה, אֲשֶׁר כָּל זֶה גוֹרֵם לְאָדָם לְהִיּוֹת מְמַרְמֵר
וּמְדַכָּא וְעָצוּב וְשָׁבוּר, וְכָל חַיֵּיו הֵם חַיֵּי מוֹת מִמֶּשׁ.
עַם כָּל זֹאת עֲלִיכֶם לְדַעַת, שֶׁיְכוּלִים לְצֵאת מִזֶּה אִם
רַק תִּקְחוּ אֶת עֲצֻמְכֶם בְּיַדְכֶם, וְתִמְסְרוּ אֶת נַפְשְׁכֶם
בְּפַעַל מִמֶּשׁ לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וְאִף שֶׁתִּרְאוּ
בְּעֵינַי אַחֲרַיִם כְּחֹסְרֵי דַעַת, חֵס וְשָׁלוֹם — מֵה בְּכַף,
עֲלִיכֶם לְדַעַת, כִּי הַחַיִּים הֵם הַחַיִּים שְׁלָכֶם, וְאִם
אַתֶּם רוֹצִים לְחִיוֹת "חַיִּים נְעִימִים", עֲלִיכֶם לְשִׁמְעַ
כְּלֵי זֶמֶר כָּל הַיּוֹם כְּלוּ, וְכֵן לְשִׁיר בְּעֲצֻמְכֶם כָּל מִינֵי
שִׁירִים וְנִגּוּנִים שֶׁל שִׂמְחָה, וְתִרְקְדוּ בְּכָל יוֹם, וְאֵל
תִּסְתַּכְּלוּ עַל אַחֲרַיִם כָּלֵל, וְדִיקָא עַל-יְדֵי-זֶה תִּנְתַּקּוּ
אֶת עֲצֻמְכֶם מִהַמְּרִירוֹת וְהַדְּכָאוֹנוֹת שֶׁנִּכְנְסוּ בְּכֶם,
וְתִזְכּוּ לְהִיּוֹת שְׂמֵחִים וְעֲלִיזִים, וְעַל-יְדֵי-זֶה דִיקָא
תַּחֲיוּ "חַיִּים נְעִימִים" עֲרֵבִים וּמְתַקִּים. אֲבָל הַהֶכְרַח
לְגַלוֹת לָכֶם, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, שֶׁדָּבָר זֶה בָּא
לְאָדָם קִשָּׁה יוֹתֵר מִכָּל הָעֲבוּדוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, כִּי יוֹתֵר
קָל לְאָדָם לְהַתְּעַנּוֹת הַרְבֵּה תְּעֵנִיּוֹת וּלְסַגֵּף אֶת עֲצָמוֹ

בְּכֹל מִיָּנִי סְגוּפִים, וְלִלְמַד הַרְבֵּה תוֹרָה וּלְקַיֵּם אֶת
מִצְוֹתָיו יִתְבָּרֵךְ, אֲבָל קִשָּׁה וְכָבֵד לוֹ לִהְיוֹת אֶפְלוֹ
קִצֵּת בְּשִׂמְחָה, כִּי טָבְעוּ שֶׁל הָאָדָם שְׂנֵמֶשֶׁף רַק אַחַר
הַעֲצוּבוֹת וְהַעֲצָלוֹת וְהַדְּכָאוֹנוֹת וְהַמְרִירוֹת, שְׁזָה
בְּעֲצָמוֹ מִפִּיל אוֹתוֹ לְנוֹקְבָא דְתֵהוּמָא רַבָּא; כִּי כָּל
הַצְרוֹת וְהִיסוּרִים וְהַמְרִירוֹת שְׁעוֹבְרִים עַל בְּנֵי-אָדָם,
הֵם רַק מִחֲמַת רַב עֲצָלוֹת וְדְכָאוֹנוֹת שְׁעוֹבְרִים עָלָיו
הֵן מַעֲצָמוֹ וְהֵן מֵאַחֲרִים, וְאִינוֹ מִסְתַּדֵּר עִם עֲצָמוֹ
וְאִינוֹ מִסְתַּדֵּר עִם אַחֲרִים, הַכֹּל רַק מִחֲמַת הַעֲצָבוֹת
וְהַמְרִירוֹת שְׂנֵכְנָסוּ בּוֹ, עַד שֵׁשׁ בְּנֵי-אָדָם שְׂאִי
אֶפְשָׁר לָהֶם בְּשׁוּם פָּנִים וְאֶפֶן כָּבֵד לְצֵאת מִנֶּגַע
הַצְרַעַת הַזֶּה שֶׁל הַעֲצָבוֹת וְהַמְרִירוֹת, וְכֹל בֵּיתָם
מִלֵּא עֲצָבוֹת וְעֲצָלוֹת, וְהַקִּירוֹת שְׁבִבֵית צוֹעֲקִים
עֲצָבוֹת וּמְרִירוֹת, וְתִכְךָ כְּשֶׁנִּכְנָסִים לְתוֹךְ בֵּיתָם, כָּבֵד
נִמְשָׁכֶת גַּם עַל הָאָדָם הַזֶּה עֲצָבוֹת וְעֲצָלוֹת וּמְרִירוֹת
וְאִין לוֹ טַעַם בְּחַיִּים. כִּי רוֹאִים בְּעוֹלָם בְּנֵי-אָדָם
שְׁפֹל-כֶּף נִכְנָסוּ בְּעֲצָבוֹת וּבְמְרִירוֹת, עַד שְׁפֹל מִי
שְׂנִפְגָּשׁ עִמָּם, נִמְשָׁכֶת גַּם עָלָיו עֲצָבוֹת וְעֲצָלוֹת, וְזֶה
הוֹרֵס אֶת הָאָדָם לְגַמְרֵי, כִּי לֹא דִי שֶׁהוּא בְּעֲצָמוֹ
מִלֵּא עֲצָבוֹת וּמְרִירוֹת, אֶלָּא שְׂנֵמֶשֶׁכֶת גַּם עַל
אַחֲרִים עֲצָבוֹת וּמְרִירוֹת, וְלִכֵּן הַעֲצָה הַיְעוּצָה לְצֵאת

מכל זה היא לשמח מאד מאד, ולהכריח את עצמו להיות בשמחה, ולשמע כלי זמר, ולרקוד ולשיר בעצמו, וכן לשמח את אחרים, ודיקא על-ידי-זה שאדם מכריח את עצמו להיות בשמחה וכן לשמח את אחרים, על-ידי-זה נמשכת עליו שמחה, ואז מרגיש ערוך לתיו, וחי חיים ערבים ומתקים "חיים נעימים", שכל יום ויום הוא מלא תכן, מלא ערוך. וזכרו תמיד, אשר אי אפשר להגיע אל מדת השמחה אלא על-ידי מסירות נפש ממש, להכריח את עצמו בכל הכחות להיות בשמחה, ולא להסתכל על אף אחד, אלא לשמע כלי זמר, ותמיד ישמעו בתוך ביתו כלי זמר, עד שמהקירות יצאו כלי זמר. ועליכם לדעת, כי עקר הצלחת הילדים הוא רק כפי מצב הרוח בבית, אם ההורים תמיד שמחים ועליזים, אזי גם הילדים מצלחים ונתרחבת דעתם, וקולטים את הלמוד שלומדים עמם, וכן הם ממשמעים וגורמים נחת רוח, והם מישבים בדעתם, לא-כן אם הבית מלא מרירות ועצבות, על-ידי-זה הילדים מבהלים ומבלבלים, ואינם קולטים את הלמוד שלומדים עמם, ומהפכים את הבית, ואינם ממשמעים כלל,

וסובלים מהם צרות ויסורים ומכאובים רבים; ועל-כן ראו, בני ובנותי היקרים, להכריח את עצמכם להיות תמיד שמחים ועליזים, ותשתדלו שבביתכם ישמעו תמיד כלי זמר, והמצב-רוח יהיה תמיד שמח, ודיקא על-ידי-זה תהיה לכם סבלנות לילדים וסבלנות לעצמכם, עד שתחיו "חיים נעימים" ערבים ומתקים.

ג.

על האדם לקיים את מצוותיו ותברך בלי שום חכמות והשפלות כלל, רק בדרך קבלת על

בני ובנותי היקרים! ראו למסור את עצמכם לגמרי אליו ותברך, ותקיימו את מצוותיו ותברך בתמימות ובפשיטות גמורה בלי שום חכמות כלל, אלא בדרך קבלת על, כי עליכם לדעת, שתכלית פונת הבריאה היתה בשביל האדם, שיעשה לו יתברך בזה העולם דירה בתחתונים (תנחומא בחקותי), הינו שגם בזה העולם ימשיך את אמתת מציאותו יתברך, ויראה תמיד בכל דבר את רוחניות חיות אלקותו יתברך, שזה כלל המצוות

שְׁצוּנוּ הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁהֵן מְחַלְקוֹת בְּדוּמָם,
 צוּמָח, חַי, מְדַבֵּר, הֵינוּ שְׂיֵשׁ מְצוּוֹת שְׂשִׁיכוֹת
 לְדוּמָם, וַיֵּשׁ מְצוּוֹת שְׂשִׁיכוֹת לְצוּמָח, וַיֵּשׁ מְצוּוֹת
 שְׂשִׁיכוֹת לְחַי, וַיֵּשׁ מְצוּוֹת שְׂשִׁיכוֹת לְמְדַבֵּר, וְהַכֹּל
 לְכָל כְּדֵי לְגַלוֹת שְׂבִכָּל פָּרֵט וּפָרֵט מִפְּרִטֵי הַבְּרִיאָה,
 דוּמָם, צוּמָח, חַי, מְדַבֵּר, שֵׁם נִמְצְאָת אֲמַתַּת
 מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְעַל-כֵּן בָּזָה שְׂאֲתָם מְקִימִים אֶת
 מְצוּוֹתָיו יִתְבַּרֵךְ בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁטוּת גְּמוּרָה בְּדַרְךְ
 קְבֻלַּת עַל, עַל-יְדֵי-זֶה אַתֶּם עוֹקְרִים אֶת עֲצַמְכֶם
 מִגְּשָׁמִיּוֹתְכֶם, וְנִכְלָלִים בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבַּרֵךְ;
 וְעַל-כֵּן רְאוּ, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, לְקַיֵּם אֶת כָּל
 הַתְּרִי"ג מְצוּוֹת שְׁצוּנוּ הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי יֵשׁ
 בְּאָדָם רַמ"ח אֵיבָרִים וְשֵׁס"ה גִּידִים, וּכְנֻגָד זֶה יֵשׁ
 רַמ"ח מְצוּוֹת עֲשֵׂה וְשֵׁס"ה לֹא תַעֲשֶׂה, וּכְשֶׁאָדָם
 מְקַיֵּם מְצוּוֹה וְנִזְהָר מֵאִיזוֹ עֲבָרָה, עַל-יְדֵי-זֶה נַעֲשֶׂה
 סִימָן שֶׁהַמְּשִׁיךְ עָלָיו אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ דַּרְךְ
 אוֹתוֹ הָאֵיבָר אוֹ אוֹתוֹ הַגִּיד, וְלִכְן כְּשֶׁמְקַיֵּם אֶת
 כָּל מְצוּוֹתָיו יִתְבַּרֵךְ, עַל-יְדֵי-זֶה מְהַפְּכִים אֶת
 הַגְּשָׁמִיּוֹת לְרוּחַנִיּוֹת, וְכָל הַחַיִּים נִתְהַפְּכִים לְ"חַיִּים
 נְעִימִים", עֲרַבִים וּמְתַקִּים, וְזוֹ הִיְתָה תְּכֵלִית
 הַבְּרִיאָה, שֶׁהָאָדָם יִתְעַנֵּג בְּעַרְבוּת, נְעִימוֹת, יְדִידוֹת,

חיות אֱלֵקוּתוֹ יִתְבַּרְךָ. וְאֵל כָּל זֶה זוֹכִים דִּיקָא
כְּשֶׁמְקִימִים אֶת מְצוּוֹתָיו יִתְבַּרְךָ בְּתַמִּימוֹת
וּבְכַשְׁיטוֹת גְּמוּרָה, וּמְשָׁלִיכִים מֵעֲצָמָם אֶת כָּל
הַחֲכָמוֹת שֶׁל הֶבֶל; כִּי זֶה לְעַמַּת זֶה, עֵקֶר הַמְרִירוֹת
שֶׁהָאָדָם סוֹבֵל בְּזֶה הָעוֹלָם הוּא רַק כְּשֶׁעוֹקֵר אֶת
עֲצָמוֹ מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ, וְהוֹלֵךְ עִם חֲכָמוֹת שֶׁל הֶבֶל,
וְחוֹקֵר חֲקִירוֹת שֶׁל שְׁטוֹת, וְנִמְשֵׁךְ אַחֲרֵי הַכּוֹפְרִים
וְהָאֶפִיקוֹרְסִים הַרְשָׁעִים הַמְתְּלוֹצְצִים מִהַתּוֹרָה
וְהַמְצוּוֹת, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה הֵם מְסַלְּקִים אֶת שְׂכִינַת עֲזוֹ
יִתְבַּרְךָ מִזֶּה הָעוֹלָם, וְתַכְף-וּמְיָד כְּשֶׁדוֹחִים אֶת
הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִזֶּה הָעוֹלָם וּמַחֲיִיחֵם הַפְּרָטִיִּים,
עַל-יְדֵי-זֶה מְרַגְּיִשִׁים כָּל מִינֵי מְרִירוֹת וְרִיקְנוֹת
בְּחַיִּים, וְרָעִים וּמְרִים לָהֶם הַחַיִּים, עַד שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי-
אָדָם שֶׁהֵם כָּל-כָּף מְתַסְּפְלִים מְרַב מְרִירוֹת וְעֲצָבוֹת,
עַד שֶׁאֵינָם רוֹאִים שׁוֹם בֵּית מְנוּס אֶלָּא לְאַבֵּד אֶת
עֲצָמָם לְדַעַת, רַחֲמָנָא לִישׁוֹבָן, כִּי מֵאַחַר שֶׁנִּתְקַו
וְנִתְרַחֲקוּ לְגַמְרֵי מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ, עַל-יְדֵי-זֶה עָשׂוּ חֲלָל
בְּחַיִּיהֶם וּבְכָל הָעוֹלָם כְּלוּ, וְאִזּוֹ דִּיקָא מְרִים וּמְרוֹרִים
לָהֶם כָּל הַחַיִּים, כִּי בְּלִי הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵין
לְחַיִּים שׁוֹם עֵרֶךְ וְטַעַם, וְהָאָדָם מְסַתּוֹכֵב בְּעוֹלָם
בְּלִי שׁוֹם תְּכֵלִית, וְרָע וְמָר לוֹ הַכֹּל; וְלִכֵּן רְאוּ, בְּנֵי

ובנותי היקרים, מה לפניכם, אם רק תשליכו
 מעצמכם את החכמות של הבל וההשפלות של
 שטות של הכופרים והאפיקורסים והמינים
 והרשעים, ותמשיכו בעצמכם אמונה פשוטה בו
 יתברך, ותקיימו את מצוותיו יתברך בדרך קבלת על
 בלי שום חכמות והשפלות כלל, דיקא על-ידי-זה
 תמצאו את הקדוש-ברוך-הוא בכל פרט ופרט
 מפרטי הבריאה, והיכן שרק תהיו ותסתובבו הן
 בדוממים ובצומחים, בהרים ובגבעות, בשדות
 ויערים, ותראו שם כל מיני אילנות וצמחים שונים
 ומשנים זה מזה והן שתראו חיות מחיות שונות,
 ותסתובבו בין כל מיני מדברים, בין כל מיני
 בני-אדם בעולם, עם כל זאת שום דבר שבעולם
 לא יוכל להפיל אתכם, מאחר שתמצאו גם בהם
 את אמתת מציאותו יתברך, פי בכל פרט ופרט
 מהבריאה יש מצוות, להורות ולגלות לנו אשר אין
 בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל אלקות גמורה היא,
 ולכן פשמים את המצוות, על-ידי-זה ממשיך על
 עצמו "חיים נעימים", ערבים ומתקים, ומדבק את
 כל העולם בלו עם דבר מציאותו יתברך; ולכן
 ראו, בני ובנותי היקרים, לא להיות בטלנים כלל,

אָלָא תַחֲזֹרוּ בְתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יְתַבְרַךְ, וְתִבְרָחוּ מִכָּל מִינֵי מִינִים וְאִפְיֻקוּרְסִים וּרְשָׁעִים אַרוּרִים הַמְדַבְּרִים נְגִדוֹ יְתַבְרַךְ, וְתִדְבְּקוּ אֶת עֲצֻמְכֶם עִם כָּלל יִשְׂרָאֵל הַמְאֲמִינִים בְּנֵי מְאֲמִינִים בּוֹ יְתַבְרַךְ, וּמְקִימִים אֶת מְצֻוֹתָיו יְתַבְרַךְ בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁטוֹת גְּמוּרָה, וּבִינֵיהֶם תִּסְתַּוְּבֻּבוּ תָמִיד, וְתִלְמְדוּ מֵהֶם אִיךָ לְקַיֵּם אֶת מְצֻוֹתָיו יְתַבְרַךְ בְּדֶרֶךְ קְבִלַת עַל בְּלֵי שׁוּם הַשְּׁפָלוֹת וְשִׁכְל עֲצָמֵי כָּלל, וְדִיקָא עַל-יְדֵי-זֶה תִּרְגְּשׁוּ כָּל מִינֵי "חַיִּים נְעִימִים", עֲרָבִים וּמְתַקִּים, וְכָל חַיִּיכֶם יִהְיוּ מְלֵאֵי עֶרֶךְ, וְיִהְיֶה כְּדַאי לְכֶם לְחַיּוֹת, מֵאַחַר שֶׁתִּרְגְּשׁוּ בְּכָל מְקוֹם וּמְקוֹם שֶׁתִּבְאוּ וְתִסְתַּוְּבֻּבוּ וְתִסְתַּכְּלוּ אֶת אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יְתַבְרַךְ; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁמְחַדִּיר יְדִיעוֹת אֵלּוֹ הֵיטֵב הֵיטֵב בְּתוֹךְ לְבוֹ, וּמְקַיֵּם אֶת מְצֻוֹתָיו יְתַבְרַךְ בְּלֵי שׁוּם חֲכָמוֹת וְהַשְּׁפָלוֹת כָּלל, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה יִהְיוּ נַעֲשִׂים לוֹ צְנוּרוֹת וּפְתָחִים לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ עֲרָבוֹת, נְעִימוֹת, יְדִידוֹת, חַיּוֹת וְזִיו שְׂכִינַת עֲזוֹ יְתַבְרַךְ, וְכָל הַחַיִּים שְׁלוֹ יִהְיוּ "חַיִּים נְעִימִים", אֲשֶׁרֵי לוֹ.

.ד.

אֵל לוֹ לְאָדָם לְהִסְתַּכֵּל עַל אַחַר כָּלל, רַק

להשתדל לבנות את נקדת עצמו

בני ובנותי היקרים! אם אתם רוצים לחיות "חיים נעימים", ערבים ומתקנים, הרגילו את עצמכם להסתפל רק עליכם, ואף פעם אל תתערבו בעסקי אחרים, כי מה אתם יודעים מה שעובר על אחרים, כי בדרך כלל רואים בזה העולם שכל אחד מקנא בזולתו ותמיד חושב כי לזולתו יש יותר ממה שיש לו, וזה אשר הורס לו את כל החיים, עד שיש בני-אדם שכל-כף ממרמרים בחייהם, ורע וקר להם מאוד מאוד, מאחר שמרגישים את עצמם הנמוכים והרחוקים והחסרים ביותר, כי משוים את עצמם לזולתם, ורואים שלזולתם יש מכל טוב, וממילא רואים את עצמם חסרים מכל. ובאמת זו טעות גדולה מאוד מאוד, כי אין אדם יודע מה שבלבו של חברו, ואם בני-אדם היו יודעים מה שעובר על זולתם, אף פעם לא היו מקנאים באחרים, ותמיד היו ממשיכים את עצמם רק אליו יתברך, כי אין לקנא בזה העולם באף אחד, אלא צריכים להיות תמיד שמחים ועליזים עם הנקדה של עצמם ולשמח במה שיש להם, ולא להסתפל

על אחרים כָּלל בשום פְּנִים וְאֶפֶן. וְעַלֵיכֶם לְדַעַת,
 כִּי כָל הַמְרִירוֹת וְהַמְצוּקָה שְׁעוֹבֶרֶת עַל הָאָדָם הִיא
 רַק מִחֲמַת שֶׁהוּא תָּמִיד מְסַתְּפֵל עַל אַחֲרִים וּמְקַנָּא
 בָּהֶם, אֲבָל בּוֹ בְּרָגַע שְׂאִינוֹ מִתְבַּלְבֵּל מִשׁוּם דְּבָר
 וּמִשׁוּם בְּרִיָּה שְׂבָעוּלָם, רַק מְסַתְּפֵל עַל עֲצָמוֹ, וְשׂוֹשׁ
 וְשׂוֹמֵחַ בַּמָּה שֵׁשׁ לוֹ, אֲזוֹ דִּיקָא יַחְיָה חַיִּים עַרְבִים
 וּמִתְקִים, וְלָכֵן תִּשְׁתַּדְּלוּ תָּמִיד לְהִסְתַּפֵּל רַק עַל
 עֲצַמְכֶם, וְתִהְיוּ הֵכִי מְאֹשְׁרִים בְּחַיֵיכֶם, וְכָל דְּבָר
 קָטָן שֵׁשׁ לָכֶם תִּשְׁמַחוּ מְאֹד מְאֹד עִם זֶה, וְתִרְגְּלוּ
 אֶת עֲצַמְכֶם לִתֵּן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 עַל כָּל הַחֹסֶד חֲנֻם שֶׁעָשָׂה עִמָּכֶם, שֶׁנִּתֵּן לָכֶם אֶת
 הַדְּבָר הַקָּטָן, וְאַף שֶׁבְּאַמַּת גְּדוּמָה לָכֶם שְׁזָה דְּבָר
 קָטָן וּפְעוּט כְּנֶגֶד מַה שֵׁשׁ לְאַחֲרִים דְּבָרִים גְּדוּלִים,
 עִם כָּל זֹאת עַלֵיכֶם לְחִיוֹת תָּמִיד עִם עֲצַמְכֶם, הִינוּ
 לְהִיוֹת שְׂמֵחִים בַּמָּה שֵׁשׁ לָכֶם, וְעַל כָּל אָדָם לְהִיוֹת
 שְׂמֵחַ בְּחִלְקוֹ תָּמִיד, כִּי זֶה עֵקֶר הַשְּׂלֵמוֹת שֶׁצָּרִיכִים
 לְהַגִּיעַ אֵלֶיהָ, וְדִיקָא עַל-יְדֵי-זֶה חַיִּים "חַיִּים
 נְעִימִים", עַרְבִים וּמִתְקִים, לֹא-כֵן מִי שֶׁתָּמִיד
 מְסַתְּפֵל עַל זולָתוֹ, וְתָמִיד חֵי בְּקַנְיָא מַה וְלָמָּה
 לְזוּלָתִי יֵשׁ יוֹתֵר מִמֶּנִּי, וְאִינוֹ שְׂמֵחַ בְּחִלְקוֹ, אָדָם
 כְּזֶה כָּל חַיּוֹ מְמַרְמְרִים וּמְרִים לוֹ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ;

ועל-כֵּן ראו, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, לְהִמָּשֵׁךְ אֶת
עֲצָמְכֶם אֶל יְדִיעָה זו, לִידַע אֲשֶׁר כָּל מֵה שֵׁשׁ לָכֶם
זֶה הַטּוֹב וְהַיָּפֶה בְּיוֹתֵר, וְתִשְׁמְחוּ עִם הַדָּבָר שֶׁלָּכֶם,
וְיִהְיֶה בְּעֵינֵיכֶם שׂוּה עֶרְךָ יוֹתֵר מִכָּל הוֹן דְּעֵלְמָא,
כִּי סוּף כָּל סוּף זֶה שֶׁלָּכֶם וּמֵה לָּכֶם מֵאַחֲרִים, וְאִז
אִם תַּחֲיוּ בְּצוּרָה כְּזוֹ לִהְיוֹת תָּמִיד שְׂמֵחִים וְעֹלִיזִים
בְּמֵה שֵׁשׁ לָכֶם, אִז דִּיקָא תַּחֲיוּ "חַיִּים נְעִימִים",
עֲרָבִים וּמְתַקִּים, כִּי אֵין לָכֶם עוֹד נֵעַם וְעֲרָבוּת
בְּחַיִּים כְּמִי שֶׁשָּׂמַח בְּחֶלְקוֹ, וְעַל-כֵּן לֹא תִמָּצְאוּ
חַיִּים נְעִימִים אֶלָּא בְּבְנֵי-אָדָם שֶׁתָּמִיד שְׂמֵחִים
בְּחֶלְקֵם, וְאֶפְלוּ שְׂאִין לָהֶם כְּלוּם, עִם כָּל זֹאת הֵם
שְׂמֵחִים מְאֹד מְאֹד עַל כָּל דָּבָר קָטָן שֵׁשׁ לָהֶם,
וּמְחַבְּבִים וּמְיַקְרִים אֶת הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד מְאֹד כְּאִלוּ
שְׂוֵה מְלִיוֹנִים, וְדִיקָא בְּאֶפֶן כְּזֶה חַיִּים "חַיִּים
נְעִימִים"; וְלָכֵן בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, תִּמְשִׁיכוּ עַל
עֲצָמְכֶם הַמְּדָה הַיְקָרָה הַזֹּאת לִהְיוֹת שְׂמֵחִים בְּחֶלְקְכֶם
תָּמִיד, וְעַל-יְדֵי-זֶה תִרְגְּשׁוּ "חַיִּים נְעִימִים", עֲרָבִים
וּמְתַקִּים, וְתִהְיוּ תָּמִיד הַמְּאֻשְּׁרִים בְּיוֹתֵר, וְאִף פַּעַם
אֵל תִּסְתַּכְּלוּ עַל זוּלְתְּכֶם כָּלֵל, מֵה לָּכֶם עִם זוּלְתְּכֶם,
זֶה שֶׁלָּכֶם וְזֶה שֶׁלָּהֶם, וּמִמִּילָא לֹא תוּכְלוּ לְהַשִּׁיג
עִם קִנְיָה מְאוּמָה, אֶלָּא יִתְמַרְרוּ חַיִּיכֶם, וְעַל-כֵּן מֵה

וְלָמָּה לָכֶם לְמַרַר אֶת חַיֵּיכֶם כָּל-כָּף, תִּשְׁכִּילוּ
 וְתִכְנִיֶסוּ בְעַצְמְכֶם יְדִיעוֹת אֱלוֹ, שֶׁהֶכְרַח לְהִיּוֹת
 שְׂמֵחִים וְעֲלִיזִים בְּחֻלְקֵיכֶם שְׁנַתֵּן לָכֶם הַקְדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא, וְדִיקָא עַל-יְדֵי-זֶה שְׁתַּהֲיוּ תָמִיד שְׂמֵחִים
 וְעֲלִיזִים בְּמָה שְׁיֵשׁ לָכֶם, עַל-יְדֵי-זֶה תַּחֲיוּ "חַיִּים
 נְעִימִים", וְיוֹסִיף עֲלֵיכֶם הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּהִנֵּה
 וְכִהְנֵה; אֲשֶׁרִי מִי שְׁחִי אֶת חַיֵּי בְּצוּרָה כְּזוֹ שְׁכַל
 מָה שְׁיֵשׁ לוֹ זֶה הַטּוֹב וְהַיָּפֶה בְּיוֹתֵר, וְאִינוּ מְקַנָּא
 בְּזוּלָתוֹ כָּלֵל.

ה.

**יֵשׁ לְבָרַח מִכָּל מִינֵי מַחְלָקַת וּמְרִיבוֹת אוֹ וּכְפוּחִים
 שֶׁל מָה בְּכָף**

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ לְבָרַח מִכָּל מִינֵי
 מַחְלָקַת וּמְרִיבוֹת שְׁיֵשׁ בֵּין בְּנֵי-אָדָם, אֲשֶׁר דָּבָר זֶה
 מְמַרַר אֶת הַחַיִּים, וּמְבִיא אֶת הָאָדָם לְחַיֵּי מְרִירוֹת
 וְעַצְבוֹת כִּי כָּל הַצָּרוֹת וְהַיְסוּרִים וְהַמְרִירוֹת
 שְׁעוֹבְרִים עַל בְּנֵי-אָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם, הֵם רַק מַחְמַת
 שְׂמֵתֶעְרָבִים בְּעֶסֶק זוּלָתָם, וְתָמִיד רַבִּים וְחוֹלְקִים
 עַל אַחֲרִים, וְזֶה מָה שְׂמֵכְנִים בְּאָדָם כָּל מִינֵי

מְרִירוֹת, כִּי מִי שְׁבוֹרַח מִמַּחְלָקַת וּמְרִיבוֹת, וְאִינוֹ
 מִתְעַרֵּב בְּשׁוּם מַחְלָקַת וּמְרִיבוֹת וְאִינוֹ נִכְנָס בְּשׁוּם
 וּכְוֹחִים עִם אֶף אֶחָד, דִּיקָא הוּא חֵי "חַיִּים
 נְעִימִים", עֲרָבִים וּמִתְקִים, לֹא-כֵן מִי שֶׁתָּמִיד עָסוּק
 בְּמַחְלָקַת וּבְמְרִיבוֹת עִם זֹלְתוֹ, וְתָמִיד תּוֹחֵב אֶת
 אָפוֹ בְּדַבָּרִים וּבַעֲסָקִים שְׂאִינָם שְׂיָכִים אֵלָיו, הוּא חֵי
 חַיִּים מְרוֹרִים, כִּי אֵין לָךְ עוֹד צֶעַר וְיִסּוּרִים
 וּמִכְאוּבִים כְּמִי שֶׁמְעַרֵּב תָּמִיד בְּמַחְלָקַת, שְׂאֵז כָּל
 הַמַּח וְהָרָאשׁ שָׁלוֹ עִם זֹלְתוֹ, וְזֶה עוֹקֵר אוֹתוֹ
 לְגַמְרֵי, הֵן מַעֲצָמוֹ וְהֵן מִהַחֲבָרָה, כִּי בְּנֵי-אָדָם אֵינָם
 יְכוּלִים לְסַבֵּל בְּעַל מַחְלָקַת, וְאֵז אֵין לוֹ חַיִּים
 בְּגִשְׁמֵי וּבְרוּחָנֵי; כִּי בְּאַמֶּת מִי שֶׁמְכַנֵּס אֶת עֲצָמוֹ
 בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְיִוְדַע וְעַד שְׂאֵין
 בְּלִעָדָיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכֹל אֱלֻקוֹת גְּמוּרָה הִיא,
 הוּא אֶף פְּעַם לֹא יִתְעַרֵּב בְּשׁוּם רִיב וּמַחְלָקַת, וְאֶף
 פְּעַם לֹא יִתּוֹפֵחַ בּוֹכּוּחֵי סָרְק וְהֶבֶל, כִּי מָה לוֹ עִם
 אַחֲרִים כִּי יוֹדַע וְעַד אֲשֶׁר הוּא יִתְבָּרֵךְ מְחִיָּה וּמְהִיָּה
 וּמְקִים אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְהַכֵּל מִמָּנוּ יִתְבָּרֵךְ,
 וְעַל-כֵּן לְמָה לוֹ לְצֵאת וְלָרִיב עִם כָּל אֶחָד, מִי שֶׁ
 אוֹתוֹ לְתַקֵּן אֶת הָעוֹלָם?! וְלָכֵן רָאוּ, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
 הַיְקָרִים, לְהִיּוֹת חֲכָמִים וּפְקָחִים, וְתִבְרָחוּ מִכָּל מִינֵי

מחלקת ומריבות, ולבל יהיה לכם שום חלק
 במחלקת ובמריבות, ומכל שפן וכל שפן שלא
 תפנסו בוכוחים של הבל וסרק שאינם מביאים
 לשום דבר, רק עוקרים אתכם מחי החיים ממנו
 יתברך, שאז דיקא מי שהיא בעל מחלקת טועם
 טעם המות בזה העולם, רחמנא לישזבן; ועל-כן
 ראו, בני ובנותי היקרים, לברח מכל מיני מחלקת
 ומריבות, והיכן שאתם רק רואים איזו מחלקת או
 מריבות, תברחו משם כמו שבורחים מאש שורפת,
 ועל-ידי-זה תנצלו מהכל ותחיו "חיים נְעִימִים",
 ערבים ומתקים, ויהיה לכם טוב כל החיים.

ו.

על האדם לשמר מאוד מאוד על דבורו, שלא ידבר
 כל העולה על רוחו

בני ובנותי היקרים! ראו לשמר מאוד מאוד על
 דבור פיהם, שלא תדברו כל העולה על רוחכם, כי
 כל הצרות והיסורים שעוברים על האדם בזה
 העולם עד שמבקש את נפשו למות, זה רק מחמת
 הפה, שהפקירו לדבר בו כל העולה על רוחו; כי

רואים בני-אדם שבשביל שהחליקה לשונם, ודברו
 איזה דבור שאין צריכים לדבר נגד זולתם, או
 ספרו איזה ספור מחייהם הפרטיים, שדבר זה סבך
 אותם והכניס אותם לצרות גדולות, והכל היה
 מפני שהחליקה הלשון, שכל זה גרם להם מה
 שגרם; ועל-כן ראו, בני ובנותי היקרים, לשמור
 מאוד מאוד על דבור פיהם לבל תדברו כל העולה
 על רוחכם, אשר דבר זה עוקר את האדם לגמרי,
 וממרר לו את החיים עד שאינו מרגיש שום טעם
 בחיים, וכל הצרות והיסורים והמרירות והדכאונות
 שעוברים עליו, הכל מחמת הפה שאינו שומרו,
 ומדבר דברים כאלו שלא היו צריכים לדבר, או
 מגלה דברים כאלה שהשתיקה יפה להם; ועל-כן
 ראו, בני ובנותי היקרים, אם אתם רוצים לחיות
 "חיים נעימים", ערבים ומתקים, אזי תשמרו מאוד
 מאוד על דבור פיהם, ואל תדברו כל העולה על
 רוחכם, ועל-ידי-זה תנצלו מכל רע. ואם היו
 בני-אדם יודעים את הסוד הזה, שכל הפשלונות
 והאכזבות והמרירות והדכאונות של האדם, הם רק
 מחמת הדבור, שמדברים ומפטפטים כל העולה
 על רוחם, אזי היו שומרים מאוד מאוד על הדבור;

ועל-פֶּן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, רְאוּ לְהִיּוֹת פְּקָחִים,
 וְשָׁמְרוּ מְאֹד מְאֹד עַל דְּבוּרְכֵם, וְאַל תִּפְלְטוּ וְאַל
 תִּזְרְקוּ דְבוּרִים שֶׁל מַה בְּכֶף, שֶׁדָּבַר זֶה יַעֲקֹר אֶתְכֶם
 מִשְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְתִשְׁתַּדְּלוּ מְאֹד
 לְשָׁמֵר מִהַיּוֹם עַל דְּבוּר פִּיכֶם, לֹא לְהוֹצִיא מִפִּיכֶם
 דָּבָר שֶׁאֵין צְרִיכִים, וְעַל-יְדֵי-זֶה דִּיקָא יִתְהַפְּכוּ
 חַיִּיכֶם לְ"חַיִּים נְעִימִים", עֲרָבִים וּמִתְקִים.

ז.

עַל הָאָדָם לְחַפֵּשׂ תְּמִיד אַחַר הַשְּׁלוֹם שְׁמֹבִיא
 שְׁלוֹת הַנֶּפֶשׁ

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! תִּשְׁתַּדְּלוּ תְּמִיד שְׂיִהְיֶה
 שְׁלוֹם בֵּינְכֶם וּבֵין נְשׁוֹתֵיכֶם וּבֵין יְלָדֵיכֶם וּבֵין
 שְׂכֵנֵיכֶם וּבֵין מְשֻׁפְּחָתְכֶם, כִּי הַשְּׁלוֹם הוּא שְׁלוֹת
 הַנֶּפֶשׁ, וְשְׁלוֹם הוּא שְׂמוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 וְתִכְרֶף-וּמִיד כְּשֶׁאָדָם מְדַבֵּק אֶת עֲצָמוֹ בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ,
 עַל-יְדֵי-זֶה הוּא נִמְשָׁךְ תְּמִיד אַחַר הַשְּׁלוֹם, וּבוֹרַח
 מִכָּל מִינֵי מַחֲלָקַת שֶׁל הֶבֶל, וְאֵינוֹ נִכְנָס בְּשׁוֹם
 וּכְבוֹחִים, רַק מוֹשֵׁךְ אֶת עֲצָמוֹ אֶל הַשְּׁלוֹם הָאֱמֵתִי
 שֶׁהוּא הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצָמוֹ, אֲשֶׁר שְׂמוֹ שְׁלוֹם,

וְאִזְ דִּיקָא מִי שְׁנַמְשָׁךְ תְּמִיד אַחֲרֵי יתְבַרְךְ, הוּא חֵי
 "חיים נעימים", עֲרָבִים וּמְתָקִים; וְעַל-כֵּן תִּשְׁתַּדְּלוּ,
 בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, לְהִיּוֹת תְּמִיד בְּשָׁלוֹם עִם כָּל־
 כִּי הַשָּׁלוֹם הוּא שְׁלוֹת הַנֶּפֶשׁ, וּמִמְשִׁיךְ עַל הָאָדָם
 "חיים נעימים", עֲרָבִים וּמְתָקִים, וְכָל מָה שֶׁאָדָם
 מִכְּנִיס אֶת עֲצָמוֹ בְּיוֹתֵר בְּמִדַּת הַשָּׁלוֹם וְהַאֲהָבָה,
 שְׂאוֹהֵב אֶת כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל, וּמִשְׁתַּדֵּל לְחִיּוֹת אֹתוֹ
 בְּשָׁלוֹם, עַל-יְדֵי-זֶה חֵי אֶת חַיֵּי בְּטוֹב וּבְנְעִימִים,
 וְלְהַפּוֹךְ מִי שֶׁאֵינוֹ רוֹצֵה לְקַבֵּל דְּבָרִים אֱלוֹ, אֲלֵא
 הוּא חֲכָם בְּעֵינָיו, עַל-יְדֵי-זֶה סוֹבֵל כָּל מִינֵי צָרוֹת
 וְיִסּוּרִים וּמְכָאוּבִים וּמְסִתּוֹבֵב בְּדְכָאוֹנוֹת; וְלִכֵּן
 תִּשְׁתַּדְּלוּ, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, לְהִמְשִׁיךְ אֶת עֲצָמְכֶם
 רַק אֶל מִדַּת הַשָּׁלוֹם, לְהִיּוֹת בְּשָׁלוֹם וּבְאֲהָבָה,
 בְּאַחְוָה וּבְרַעוּת עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד, הֵן בְּבֵיתְכֶם וְהֵן
 עִם הַשְּׂכָנִים וְהֵן עִם הַקְּרוֹבִים וְהַרְחוּקִים, הֶעֱקֹר
 שְׂיֵהָיָה תְּמִיד שָׁלוֹם וְשְׁלוֹהַ בֵּינֵיכֶם, וְעַל-יְדֵי-זֶה
 יִהְיוּ חַיֵּיכֶם "חיים נעימים", עֲרָבִים וּמְתָקִים; אֲשֶׁר־
 מִי שֶׁמְכָנִיס דְּבוּרִים אֱלוֹ לְתוֹךְ לְבוֹ, וְתְּמִיד נִמְשָׁךְ
 אַחֲרֵי הַשָּׁלוֹם, שֶׁהוּא שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 שְׁעַל-יְדֵי-זֶה כָּל חַיֵּי יִהְיוּ "חיים נעימים" וּמְלֵאִים
 תְּכֵן, וְיִחְיֶה אֶת חַיֵּי בְּשָׁלוֹת הַנֶּפֶשׁ, וְלֹא יִחְסֹר לוֹ

מאומה כל ימי חיינו.

ח.

על האדם לדבק עצמו תמיד רק בו יתברך,
ולהכניס עצמו באמונה הקדושה

בני ובנותי היקרים! ראו לדבק את עצמכם בו
יתברך, ותמיד תכניסו בעצמכם ידיעות אלו, אשר
אין בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל אלקות גמור
הוא, ותצירו לעצמכם, שכל העולם כלו הוא אור
אין סוף ברוך הוא, ואתם נמצאים בתוך האור
ומחביאים את עצמכם בתוך האור הזה, ואז דיקא
חייכם יהיו "חיים נעימים", ערבים ומתקים, כי
אין לה עוד חיים נעימים פחיי האמונה הקדושה,
שאדם מאמין בו יתברך, ויודע שאין בלעדיו
יתברך כלל, וכל העולם כלו משגח בהשגחה פרטי
פרטית ממנו יתברך, ודבר גדול ודבר קטן לא
נעשה מעצמו אלא הכל ממנו יתברך, וכפי
שתחזירו בעצמכם ידיעות אלו, כן תזכו להכליל
לגמרי בו יתברך, כי האדם נמשך אחר מחשבתו,
ובמקום שאדם חושב שם כל האדם, ועל-כן אם

אדם חושב רק מהקדוש-ברוך-הוא, ומכניס את עצמו תמיד רק באין סוף ברוך הוא, על-ידי-זה הוא נכלל בו יתברך, וחי "חיים נעימים", ערבים ומתקים, שזה החיים של הצדיקים, שהם תמיד דבוקים רק בו יתברך, ואין במחשבתם ובמחם רק אמתת מציאותו יתברך, ועל-בן זוכים לעשות שדוד הטבע, ורואים נסים נגלים על כל שעל ופסיעה; כי מי שמכניס את עצמו לגמרי באין סוף ברוך הוא, ואינו רואה לפני עיניו רק את אמתת מציאותו יתברך, ואינו שומע משום דבר רק את קולו יתברך, ואינו מרגיש משום דבר רק את אלקותו יתברך, כל חייו נתהפכים לחיים רוחניים, ודיקא הוא חי "חיים נעימים", ערבים ומתקים; אשרי מי שאינו מטעה את עצמו כלל בזה העולם, רק מכניס את עצמו באמת בידיעות אלו, ומקים את כל זאת, שאז כל חייו יהיו "חיים נעימים", ערבים ומתקים, ויתענג בנעם זיו שכנת עזו יתברך, ועולמו יראה בחייו, ויחיה עוד בזה העולם כדגמת העולם הבא; אשרי לו בזה ואשרי לו בבא.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!

מִי שֵׁשׁ לוֹ אֲמוּנָה — חַיִּיו
חַיִּים, אֲבָל בְּלֹא אֲמוּנָה, חַס
וְשָׁלוֹם, אֵין לוֹ חַיִּים כָּלֵל.

(שיחות הר"ן, סימן קב)

קוֹנְטָרַס

חֶכְהָהּ קֶצֶת

יְגַלֶּה נִפְלְאוֹת בְּמַעֲלַת הָאָדָם שֵׁישׁ לוֹ סִבְלָנוֹת,
וְאֵינוּ דוֹחֵק אֶת הַשָּׁעָה, וְלֹהֲפוּךְ — כָּל הַצָּרוֹת
וְהַיְסוּרִים וְהַפְּשָׁלוֹנוֹת בְּחַיִּים בָּאִים רַק מִחֶמֶת
דְּחִיקַת הַשָּׁעָה, שְׂאֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְחַכּוֹת.

*

בְּנוֹי וּמִיֶּסֶד עַל-פִּי דְבָרֵי
רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹרֵחַ הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן
בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנָנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנֵינוּ
רַבֵּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלָב, זְכוֹתוֹ יִגְן עָלֵינוּ.

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ
הַקְּדוֹשׁ, אֹרֵחַ נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רֵז לֹא אָנִים לִיָּהּ
רַבֵּי נַתָּן מִבְּרֶסְלָב, זְכוֹתוֹ יִגְן עָלֵינוּ,
וּמִשְׁלָב בְּפֶסוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי
חֻכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזוֹהַר הַקְּדוֹשׁ.

*

הוּבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי
חֲסִידֵי בְּרֶסְלָב
עִיָּה "ק יְרוּשָׁלַיִם תוֹכֵב" א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, אִם הָיָה לְאָדָם
סְבָלָנוּת, וְלֹא הָיָה מְמַהֵר כָּל-כָּף בְּכָל
עֲנִיָּו בְּפִזְיוֹת, אֲזִי לֹא הָיָה מְסַתְּבֵף
בְּצָרוֹת וְיִסּוּרִים, כִּי כָל מֵה שְׂאָדָם סוֹבֵל
הוּא רַק מִחֲמַת שְׂאִינוֹ יְכוּל לְצַמְצֵם עֲצָמוֹ
וְאִינוֹ יְכוּל לְחִכּוֹת, וְעַל-יְדֵי-זֶה נוֹפֵל
לְמָקוֹם שְׁנוּפֵל וְנִכְשָׁל בְּמֵה שְׁנִכְשָׁל, אֲבָל
אִם הָיָה מְחַפֵּה קֶצֶת, כָּבֵר הָיָה זוֹכֵה
לִישׁוּעָה.

(אמרי מוהר"ש, חלק ב', סימן תקנח)

קוֹנְטֵרַס

חֲכֵה קֶצֶת

א.

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, אֲשֶׁר בְּזֵה
הָעוֹלָם אֵי אֶפְשָׁר לְעֵבֵר בְּשָׁלוֹם אֶת הַחַיִּים, אֲלֵא
עַל-יְדֵי מַדַּת הַסְּבָלָנוֹת — לְחֻכּוֹת לְכֹל פָּרֵט וּפְרֵט
קִדְּם שְׂרוּצִים לְקַבֵּל וּלְהַשְׁיֵג אוֹתוֹ, כִּי אִם תִּדְחַק
אֶת הַשְּׁעָה, עַל-יְדֵי-זֶה תֵּאבֹד אֶת הַכֹּל, כִּי מִי
שֶׁדִּוְחַק אֶת הַשְּׁעָה — הַשְּׁעָה דִּוְחַקְתּוֹ, וּלְהַפֵּךְ —
כֹּל מִי שֶׁנִּדְחָה מִפְּנֵי הַשְּׁעָה — הַשְּׁעָה נִדְחַקְתָּ
מִפְּנֵיו (בְּרֻכּוֹת סד); עַל-כֵּן רְאֵה לְהַרְגִּיל אֶת עֲצֻמְךָ
לְחֻכּוֹת בְּסֻבָּלָנוֹת עַל כָּל דְּבָר שֶׁאַתָּה רוֹצֵה לְהַשְׁיֵג,
וְאִז בְּאֻמַּת תּוֹזֵפָה לְהַשְׁיֵגוֹ, לֹא-כֵן אִם תִּרְצֶה לְדְחַק
אֶת הַשְּׁעָה, לֹא תִקְבֵּל שׁוֹם דְּבָר, אֲלֵא עוֹד תִּפְּל
בְּפַח יְקוּשׁ, וְתִתְעָרֵב בְּמַחְלָקַת וּבְמַרְיבוֹת, וַיַּעֲבֵרוּ

עליך צרות ויסורים משברים וגלים; אשרי מי שזוכה להגיע אל מדת הסבלנות, וזוכה לחפות לכל דבר שרוצה לקבל ולהשיג, ואז טוב לו בזה ובכא; כי זה עקר גדול בחיי האדם, שיהיו לו כחות לחפות, ודבר זה סובב הן בגשמיות והן ברוחניות, בגשמיות — כשרוצה להשיג פרנסה או לקבל משרה טובה, או להצליח בחייו, עקר העצה — לחפות קצת, ולא לדחק את השעה, ואם מרגיל את עצמו לחפות, אז סוף כל סוף יגיע אל מה שרצה, והן ברוחניות כשאדם רוצה לחזור בתשובה, עליו לדעת, כי אי אפשר לדחק את השעה, וכשרוצה לעשות תשובה אי אפשר לו להתקרב פתאם אל הקדשה, אלא ההכרח לו שיעברו וילך בכל המקומות שהיה בתחלה, ויצטרף ויתלבן שם, כדי שיעלה משם את כל הנצוצות הקדושים שנפלו על-ידי חטאתיו המרבים, שזה סוד 'רצוא ושוב' 'עיל ונפיק', כי אי אפשר לדחק את השעה ולהעלות בפעם אחת את כל הנצוצות והקדשות שאבד על-ידי חטאתיו המרבים, וכשהיה לה שכל לחפות קצת, אז סוף כל סוף תזכה להכנס אל הקדשה; ועל-כן אהובי, בני

הַיָּקָר, רֵאֵה לְהַרְגִּיל אֶת עֲצָמְךָ בְּמִדַּת הַסְּבָלָנוֹת,
וּלְחִכּוֹת וּלְקוֹוֹת בֵּין בְּגִשְׁמֵי וּבֵין בְּרוּחָנֵי, וְאִז
תִּצְלִיחַ דַּרְכְּךָ תָּמִיד.

ב.

צָרִיךְ שֶׁתִּדַּע, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, פִּי קֹדֶם שְׂאֵתָה
מוֹכֵן לְצֵאת לָרִיב עִם זוּלָתְךָ, עָלֶיךָ לְהִתְיָשֵׁב, אִם
כִּדְאִי כָּל הָרִיב וְהַמְחַלְקָת, וּבַפְּרָטִיּוֹת בְּשַׁעֲה שְׁהָרִיב
הוּא בְּתוֹךְ מְשַׁפְּחָתְךָ וּבֵין וְקִרְוֹבֶיךָ וְכוּ', כִּי מְחַלְקָת
אַחַת דּוֹחָה מְאֹה פְּרֻנְסוֹת, בְּזֶה שְׁנֹכְנָסִים בְּמְחַלְקָת
וּבְמָרִיבוֹת, גּוֹרְמִים שְׂמָאָה אֲנָשִׁים יֵאָבְדוּ אֶת
פְּרֻנְסָתָם, כִּי לְכָל אֶחָד יֵשׁ הַצֵּד שְׁלוֹ וְכוּ', וְכִּי
מְתַאֲסָפוֹת מְשַׁפְּחוֹת מְשַׁפְּחוֹת וְכָל אֶחָד מְחַזֵּיק
מִהַצֵּד שְׁלוֹ וְכוּ', וּמֵרֵב הָרִיב וְהַמְחַלְקָת גּוֹרְמִים
שְׂאֵתָה מְקַפֵּחַ אֶת פְּרֻנְסַת זוּלָתוֹ וְכוּ', עַד
שְׂמֵת־פְּטָרִים הַרְבֵּה אֲנָשִׁים מִפְּרֻנְסוֹתֵיהֶם, וְכָל זֶה
נִגְרָם רַק עַל-יְדֵי רִיב אֶחָד; וְעַל-כֵּן רֵאֵה, אֱהוּבִי,
בְּנֵי הַיָּקָר, לֹאמַר לְעֲצָמְךָ "חַכֵּה קֶצֶת", קֹדֶם שְׂאֵתָה
יּוֹצֵא לָרִיב, וְתִהְיֶה סְבָלָן גְּדוֹל, וְאִף שְׂכּוֹאֵב לְךָ
מְאֹד מִכָּל מֵה שְׁנַעֲשֶׂה וְכוּ', עִם כָּל זֹאת כְּשֶׁתְּחַכֶּה

קֶצֶת וְלֹא תֵצֵא לְרִיב עִם זֹולְתֶךָ, אֶתָּה תִמְנַע מִרִיב רְצִינִי, רִיב מִשְׁפַּחְתִּי, וְתִצִּיל אֶת פְּרִנְסָתְךָ וּפְרִנְסַת אַנְשֵׁי בֵיתְךָ; וּבְאַמַּת מִי שְׁמַרְגִּיל עֲצָמוֹ לִילֶךָ בְּדַרְךָ זֶה שְׁמַחֲכֵה קֶצֶת, וְאִינוֹ יוֹצֵא תִכְף-וּמִיד לְרִיב עִם זֹולְתוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא בְּאַמַּת מְנַצַּח לְבִסוּף, כִּי רַק בְּזֶה תְּלוּי נִצְחוֹן הַמְּלַחֲמָה בְּזֶה הָעוֹלָם — כְּשֵׁשׁ לֹו קֶצֶת סְבָלָנוֹת, וּמַחֲכֵה קֶצֶת בְּכָל דְּבַר קֶדָם שְׁרוּצָה לְהַתְּפָרֵץ בְּכַעַס וּבְקַפִּידוֹת; אֲשֶׁרִי מִי שְׁאִינוֹ מְטַעֵה אֶת עֲצָמוֹ כָּלֵל, וְאֲשֶׁרִי וְאֲשֶׁרִי מִי שֵׁשׁ לֹו סְבָלָנוֹת וּמַחֲכֵה קֶצֶת בְּכָל עֲנִינָיו, וְאִז בּוֹדָאֵי יִצְלִיחַ תְּמִיד.

ג.

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֲהוּבִי, בְּנִי, אֲשֶׁר בְּזֶה הָעוֹלָם, אֵי אֲפֹשֶׁר לְהִיּוֹת חֲכָם, וְלְדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה לְהַשִּׁיג אִיזָה דְּבַר בְּהִכְרַחֲיוֹת, הִינוּ שְׁמַכְרַח לְקַבֵּל אֶת שְׁלוֹ וְכוּ', כִּי אִם יֵלֶךְ הָאָדָם בְּדַחֲיִקַת הַשָּׁעָה, וְכָל דְּבַר שָׂרָק רוּצָה יִהְיֶה אֲצִלוֹ הִכְרַחֲי, אֲזִי יִהְיוּ לֹו הַרְבֵּה אַכְזָבוֹת בְּחַיָּיו, וְיִשָּׁבֵר בְּכָל פַּעַם וְיִסְתַּוְּבַב בְּעוֹלָם הַתְּהוֹ מִלֵּא קִשְׁיוֹת וּסְפָקוֹת, מִלֵּא הַסְּתָרוֹת

והעלמות, ולא ימצא את מקומו כלל בזה העולם, לא-כן מי שזוכה לחכות קצת, ובכל דבר שרק רוצה להשיג יש לו סבלנות, הוא באמת יקבל סוף כל סוף אם לא יאבד את חשקו ורצונו. אך העקר הוא סבלנות — לחכות קצת, כי כל העולם הזה הוא סוד המלכות, הצמצום, ששם אי אפשר להשיג ולקבל שום דבר, רק על-ידי המתנה וסבלנות, לחכות קצת. אשרי מי שמכניס בדעתו ידיעות אלו, אז דיקא יזכה לעבר את זה העולם בשלמות.

ד.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, כי בזה העולם אי אפשר להתקיים בלי סבלנות, ולהרגיל את עצמו לחכות קצת בכל דבר, כי מי שדוחק את השעה — השעה דוחקתו, ומי שנדחה מפני השעה — השעה נדחית מפניו; ודבר זה טובב בין בגשמי ובין ברוחני, כשאדם רוצה להשיג איזה דבר גשמי, ההכרח לו לחכות, ואז אם תהיה לו סבלנות, בודאי ישיג את הדבר סוף כל סוף, אם

יהיה עקשן במדת הסבלנות, ומכל שכן דבר רוחני
 — לזכות לצאת מהבוץ שנלכד בו, ולזכות להכנס
 אל תוך הקדושה, ולהשיג רוחניות השגת אלקותו
 ותברך, על זה צריכים לחפות ולקוות הרבה ימים
 ושנים, ולהיות סבלן גדול. לא-כן אם אין לאדם
 סבלנות, אזי אף פעם לא ישיג את מבקשו אפלו
 בגשמי, ומכל שכן ברוחני, כי על-ידי דחיקת
 השעה מאבדים הכל, ויש מאבדים את העולם הזה
 והעולם הבא גם יחד, ואז מאומה לא ישאו
 בעמלם, ומר להם בעולם הזה ובעולם הבא;
 על-כן עשה זאת, איפוא, בני, והרגל עצמך במדת
 הסבלנות בכל פרט ופרט מצרכיך הגשמיים
 והרוחניים, ואז תגיע אל מחוז חפצך לבטח,
 ותוציא מהכח אל הפעל מה שאתה צריך. ומה
 יעשה בזמן שמחכה ומקנה? רק מרגיל עצמו
 לשמח ולעשות את עצמו כאלו הוא שמח, כי
 השמחה מרחבת את לב האדם, וכך ירגיל עצמו
 לדבר עמו ותברך בלשון שרגיל, הינו בשפת האם
 שלו, וירבה בזה מאד מאד, כי התפלה והשיחה
 בינו לבין קונו מצמצמים את התלהבות האדם
 ומרגיעים את עצביו, וזוכה למדת הסבלנות, אשר

היא המדה היפה והיגרה ביותר בחיי האדם בזה העולם. וצריך שתדע, אהובי, בני, אשר כל הצידיקים הגדולים במעלה נוראה ונפלאה, לא הגיעו אל מדרגתם, ולא השיגו השגות אלקות במדרגה עליונה ביותר, כי אם על-ידי שהיו רגילים במדת הסבלנות, וזכו וקווי יום יום אחריו יתברך, ושפכו לבם ברחמים ובתחנונים אליו יתברך, וכן אפלו בגשמיות — העשירים לא הגיעו אל עשירותם רק על-ידי מדת הסבלנות שזכו וכו', והיתה להם סבלנות, ואף שבין כף הפסידו הרבה וכו', וכן היו להם הרבה פשלונויות ואכזבות בעסקיהם, עם כל זאת היתה להם פת הסבלנות — לחכות על אף כל משבריהם וכו', ודיקא על-ידי-זה הצליחו.

ה.

צריך שתדע, אהובי, בני, כי בזה העולם עובר על כל אחד ואחד כל מיני משברים וגלים, ואי אפשר להנצל מכל זה, רק על-ידי שמרגיל את עצמו במדה היגרה של סבלנות — לחכות קצת

עַד יַעֲבֹר-זַעַם, כִּי בְּאַמֶּת אִם תַּעֲיִן הַיֵּטֵב, תִּבְיִן
 וְתִשְׁפִּיל, כִּי הַמְּשַׁבְּרִים וְהַגְּלִים הֵם רַק כְּרָגַע מִמָּשׁ,
 וְכַעֲיִן שְׁאַמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֻכּוֹת ז.): וְכַמָּה
 זַעֲמוּ? רָגַע, לְמָשָׁל: כְּשֶׁנִּכְנַס לְבֵיתוֹ, וּמִתְחִיל אֵיזָה
 רִיב אוֹ וּפְוִחַ עָלָיו, אִם יַחֲפָה קָצָת בְּסִבְלָנוֹת, וְלֹא
 יִתְפָּרֵץ תִּתְּכֶף-וּמָיֵד רַק יָדָם וַיִּשְׁתַּק, וְלֹא יִגִּיב שׁוֹם
 דָּבָר, אִזּוֹ תִּתְּכֶף-וּמָיֵד יִגְמַר כָּל הָעֲנָיִן וְכָל הַסְּפוּר
 וְהַוּפּוֹת חֲלָף, עָבַר וּפָרַח כְּצֵל הַפּוֹרַח בְּאֹוִיר, לֹא-יִכַן
 כְּשֶׁהוּא עֹוֹנָה וּמִגִּיב, אִזּוֹ נִתְּהֵיט מִחֲלָקֶת וְרִיב גְּדוֹל,
 אֲשֶׁר יָכוֹל לְהִגָּרֵם דָּבָר כְּזֶה, שְׂיִצְטָרֵף לְבֵרַח מִבֵּיתוֹ,
 וַיְהִיָּה נַעֲשֶׂה נַע וְנָד, אוֹ אֲשֶׁתּוֹ תִּבְרַח מִהַבֵּית, וַיְהִי
 לוֹ חַיִּים רָעִים וּמְרִים. וְכֵן סוֹחֵר שְׁנִסְתַּבֵּף עִם
 הַקּוֹנִים שְׁלוֹ, אוֹ עִם יֵתֵר הַסּוֹחֲרִים וְכוּ', וּמְקַלְלִים
 אוֹתוֹ וְרָבִים עִמוֹ, אִם יַעֲנֶה לָהֶם, יָכוֹל לְצֵאת מִזֶּה
 רִיב עַד תִּגְרוֹת יָדָם וְכוּ' וּדְקִירוֹת סְפִינִים, חֵס
 וְשְׁלוֹם, אוֹ יִפְסִיד הַפְּסִידִים גְּדוֹלִים, כִּי לֹא יִקְחוּ
 כְּבָר מִמֶּנּוּ שׁוֹם סְחוֹרָה, וַיְהִיָּה לוֹ שֵׁם רַע, לֹא-יִכַן
 אִם רַק יִסְבֵּל אֶת הַחֲרוּפִין וְהַגְּדוּפִין שֶׁהֵם מִנֵּת
 חֲלָקוֹ, וְלֹא יִגִּיב כָּלָל, לְבִסּוֹף הַכֹּל יִתְהַפֵּף לְטוֹבָה,
 וַיִּמָּצֵא חֵן בְּעֵינָיו כָּל רוֹאֵיו, וַיִּצְלִיחַ דְּרָכּוֹ בְּמִשְׁאֵ
 וּבְמַתָּן, וְכָלֵם יִקְנוּ אֶצְלוֹ סְחוֹרָה, וַיִּצֵּא לוֹ שֵׁם טוֹב

חכה קצת

קט

בין כלם, וְכָל זֶה רַק עַל-יְדֵי מִדַּת הַסְּבָלָנוֹת —
כְּשִׁזְזוּכָה לְחִפּוֹת קִצָּת. וְכֵן בֵּין הַשְּׂכָנִים צְרִיכִים
סְבָלָנוֹת גְּדוֹלָה מְאֹד, לֹא לְצִאת לָרִיב עִמָּהֶם, יַעַן
כִּי הַיְלָדִים בָּאוּ לְהִתְלוֹנֵן עֲלֵיהֶם שֶׁהִרְבִּיצוּ לָהֶם, אוֹ
שִׁצְעֵקוּ עֲלֵיהֶם וְכֹדוּמָה, כִּי הִרְבֵּה פְעָמִים הַיְלָדִים
מִפְרִיזִים יֵתֵר עַל הַמְּדָה, וְתַכְף-וּמְדָד יוֹצְאִים לָרִיב
עִם הַשְּׂכָנִים וּבָאִים בְּמַרְיבוֹת, וּפְעָמִים רַבּוֹת בָּאִים
לְיַדֵּי הַפְּאוֹת, וְהַכֹּל נִתְּהוּהָ מִחֲמַת שְׁלֹא הִיְתָה לוֹ דֵּי
סְבָלָנוֹת, וְלֹא רָצָה לְחִפּוֹת קִצָּת, וְלִהְתִּישֵׁב —
שָׂמָּה הַיְלָדִים הַפְּרִיזוּ יֵתֵר עַל הַמְּדָה, כִּי רוֹאִים
בְּחֹשׁ, אֲשֶׁר הַיְלָדִים תַּכְף יִשְׁלִימוּ בִּינֵיהֶם, אֲבָל
הַשְּׂכָנִים יִשְׁאַרוּ שׁוֹנְאִים זֶה לָזֶה, וַיְהִי נֹקְמִים
וְנוֹטְרִים זֶה לָזֶה, וְהַכֹּל עַל לֹא דְבָר, רַק מִחֲמַת
שְׁלֹא רָצוּ לְחִפּוֹת קִצָּת; וְעַל-כֵּן הִרְגַּל עֲצֻמָּה, בְּנֵי,
לְחִפּוֹת קִצָּת בְּכָל פֶּרֶט בְּחִיָּדָה, לְפָנָי שְׂאֵתָה יוֹצֵא
לָרִיב עִם זוֹלָתָהּ, וְאִז תִּפְטֹר מִכָּל מִינֵי עֲגַמַת נַפְשׁ,
וְתַחֲסֹף הִרְבֵּה צְרוֹת בְּחִיָּדָה.

ו.

צְרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנֵי, כִּי כְמוֹ שְׁפָל

הֲרַפּוּאוֹת הֵם בְּסָמִים מְרִים, כֵּן רַפּוּאוֹת הַנֶּפֶשׁ
צָרִיכִין לְקַבֵּל עַל-יְדֵי מְרִירוֹת, דִּהְיֵנוּ הַמְּנִיעוֹת
שְׁצָרִיכִין לְשַׁבֵּר וְהִסּוּרִים שְׁצָרִיכִים לְסַבֵּל קֹדֶם
שְׁזוֹכִין לְרַפּוּאוֹת הַנֶּפֶשׁ בְּאַמֶּת, וְכִמוֹ שֶׁבְּחֵלִי הַגּוּף
לְפַעֲמִים הַחֲלָשָׁה גּוֹבֶרֶת כָּל-כֶּף עַד שֶׁאֵין יְכֹלֶת בְּיַד
הַחוֹלָה לְסַבֵּל מְרִירוֹת הַרַפּוּאוֹת, וְאִז הָרוֹפְאִים
מוֹשְׁכִין יְדֵיהֶם מִן הַחוֹלָה וּמֵאֲשִׁים אוֹתוֹ, כֶּף
כְּשֶׁהַעֲוֹנוֹת שֶׁהֵם חֲלִי הַנֶּפֶשׁ גּוֹבְרִים מְאֹד, אֲזִי אֵינוֹ
יָכוֹל לְסַבֵּל מְרִירוֹת הַרַפּוּאוֹת, וְאִז הוּא כִּמְעַט
מִחֶסֶד תִּקְוָה, חֵס וְשָׁלוֹם, אֲבָל הַשֵּׁם יִתְּבַרֵךְ מְלֵא
רַחֲמִים, וְכִשְׁרוּאָה אָדָם שֶׁחֲפֵץ לָשׁוּב אֵלָיו, אֲבָל
אֵין בּוֹ כַח לְסַבֵּל מְרִירוֹת הַרַפּוּאוֹת שְׁצָרִיךְ לְפִי רַב
עֲוֹנוֹתָיו הָעֲצוּמִים, אֲזִי הוּא יִתְּבַרֵךְ מְרַחֵם עָלָיו
וּמְשַׁלֵּיךְ כָּל חַטָּאתָיו אַחַר כְּתַפְּיוֹ, כְּדִי שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ
לְסַבֵּל מְרִירוֹת הַרְבֵּה בְּשִׁבִיל רַפּוּאתוֹ, רַק כְּפִי
יְכֹלֶתוֹ. וּמִזֶּה יָבִין כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּעֲצָמוֹ מִי שְׁרוּצָה
לְחוּס עַל חַיּוֹ, וְחֲפֵץ לָשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְּבַרֵךְ, וְאִז
עַל-פִּי-רַב כְּשֶׁמִּתְחִיל לְהַפְּנִס מְעַט בְּדַרְכֵי הַכְּשָׁרִים,
וְלִהְתַּקְרַב לְהַשֵּׁם יִתְּבַרֵךְ, אִז בָּאִים עָלָיו מְנִיעוֹת
וְהִסּוּרִים הַרְבֵּה מִכֶּמָּה אֲנָשִׁים, כָּל אֶחָד כְּפִי עֲנִינוֹ,
וְנִדְמָה לוֹ לְפַעֲמִים שְׂאֵי אֲפָשָׁר לְסַבֵּל מְרִירוֹת

חֲכֵה קִצָּת

קיא

וְיִסּוּרִים וּמְנִיעוֹת כְּאַלֶּה, וַיֵּשׁ שְׁנַפְלוּ מִחַמַּת זֶה
וַחֲזָרוּ וְנִתְרַחֲקוּ, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, אָבֵל הַחֶפֶץ בְּאַמַּת,
צָרִיךְ שְׂיַדַע וַיֶּאֱמִין, שְׁכַל הַמְרִירוֹת וְהַיִּסּוּרִין
וְהַמְנִיעוֹת הַבָּאִים עָלָיו הַכֹּל בְּחֶסֶד גָּדוֹל, כִּי לְפִי
עוֹנוֹתָיו הָרַבִּים הִזָּה צָרִיךְ לְסַבֵּל מְרִירוֹת הַרְבֵּה
יֹתֵר בְּשִׁבִיל רְפוּאָתוֹ שְׁלֵא הִזָּה בְּכַחוֹ בְּשׁוּם אַפֵּן
לְסַבֵּל, וְהִיָּתָה נֶאֱבָדַת תִּקְוָתוֹ, חֶסֶם וְשְׁלוֹם, אָבֵל
הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מְרַחֵם עָלָיו וְאֵינוֹ שׁוֹלַח לוֹ מְרִירוֹת
וְיִסּוּרִים, כִּי אִם לְכֹל אֶחָד כְּפִי יִכְלָתוֹ, וְאֵלוֹ
הַמְרִירוֹת וְהַיִּסּוּרִים וְכוּ' שְׂיֵשׁ לוֹ בְּוַדָּאֵי הוּא צָרִיךְ
לְסַבֵּל, וּבְוַדָּאֵי יֵשׁ בְּכַחוֹ לְסַבֵּל, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ
אֵינוֹ שׁוֹלַח לְשׁוּם אָדָם מְרִירוֹת וּמְנִיעוֹת, שְׂאֵי
אֶפְשָׁר לוֹ לְסַבֵּלֵם וּלְשַׁבְּרֵם; וְעַל-כֵּן, אֶהוּבֵי, בְּנֵי
הַיִּקָּר, אִם אַתָּה רוֹצֶה עֲכָשׁוּ לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה
אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וּלְקַבֵּל עַל עֲצָמָךְ עַל הַמְצוּוֹת, רְאֵה
לְחִזּוֹק אֶת עֲצָמָךְ, וְלֹא יִהְיֶה אֲכַפַּת לָךְ כָּלֵל מִכָּל
הַמְרִירוֹת וְהַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים שְׁעוֹבְרִים עָלֶיךָ עֲכָשׁוּ,
כִּי הַכֹּל כְּדֵי שְׁתִּזְכֶּה לְזַכֵּךְ אֶת גּוּפְךָ מִכָּל הַרַע
שְׁעִשִׁיתָ עַד עֲכָשׁוּ. וְאִם תִּהְיֶה סִבְלָן וְיִתְחַכֶּה קִצָּת,
וְלֹא תִפֵּל בְּדַעְתְּךָ כָּלֵל, אָז דִּיקָא תִרְאֶה אֵיךְ
שְׂשִׁתְּנָה מִצָּבְךָ, כִּי אֵין לָךְ טוֹב מִמֵּי שְׁזוֹכָה לַעֲשׂוֹת

תשובה, כי אצלו יתברך מאד יקר כל בר ישראל
 שעושה תשובה, ועקר התשובה תלוי רק במדה זו
 של סבלנות ולחכות קצת, ומה שעובר עליך עכשו
 מרירות בחייה, זה רק כדי שתקבל את התרופות
 למרק את עוונותיך המרבים שעשית, ואם היית
 יודע, אשר כל אלו הצרות והיסורים, המרירות
 ועגמת הנפש שעוברים עליך, הכל בא כדי לזכך
 את גשמיות גופך, אזי היית מחכה הרבה והיית
 סבלן גדול על כל אשר עובר עליך; אשרי מי
 שמכניס ידיעות אלו היטב בלבו, כי על כל בעל
 תשובה עובר מה שעובר, ואינו יודע לשית עצות
 בנפשו, כי חושב כאלו אין הקדוש-ברוך-הוא
 רוצה בו, וכאלו הוא כבר אף פעם לא יכנס אל
 הקדשה, כפי כל המרירות והחשכות והקטנות
 שעוברות עליו, אבל בידיעות אלו יזכה לעבר על
 הכל, כי תכף-ומיד כשתעבר עליו איזו מרירות,
 ידע תכף כי זה למען מרק את חטאתיו המרבים,
 ואם יעמד בנסיון, ויסבל על כל מה שעובר עליו,
 ולא יטיח דברים כלפי מעלה, אז דיקא יצליח
 בחייו, ויזכה שיקבלוהו בתשובה שלמה.

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, כִּי אֶת זֶה
הָעוֹלָם אֵי אֶפְשָׁר לְעַבֵּר, כִּי אִם עַל-יַדֵּי מַדַּת
הַסְּבָלָנוּת וְלַחֲכוֹת קִצָּת עַל כָּל דָּבָר שֶׁצָּרִיךְ, כִּי אֵי
אֶפְשָׁר בְּשׁוּם פְּנִים וְאִפֵּן לְהַגִּיעַ לְאִיזָה דָּבָר בְּעוֹלָם,
כִּי אִם עַל-יַדֵּי מַדַּת הַסְּבָלָנוּת, וְלְהַרְגִיל אֶת עֲצֻמוֹ
לְלַחֲכוֹת לְכָל דָּבָר, וְכָל מָה שֶׁמְחַכָּה יוֹתֵר, וַיֵּשׁ לוֹ
יוֹתֵר סְבָלָנוּת, הוּא מַשִּׁיג וּמְקַבֵּל אֶת מְבַקְשׁוֹ יוֹתֵר
בְּנֶקֶל, כִּי מַדַּת הַסְּבָלָנוּת הִיא הַתְּרוּפָה הַטּוֹבָה
בְּיוֹתֵר בֵּין בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבֵין בְּרוּחָנִיּוֹת, וּבְלִי סְבָלָנוּת
אֵי אֶפְשָׁר לְהִתְקַיֵּם בְּזֶה הָעוֹלָם כָּלֵל; וְלִכֵּן, אֲהוּבִי,
בְּנֵי הַיֶּקֶר, אִם אַתֶּם רוֹצֵה לְהַצְלִיחַ בְּחַיֶּיךָ הַרְגֵּל אֶת
עֲצֻמְךָ בְּמַדַּת הַסְּבָלָנוּת, וְאִם אַתֶּם אֵינְךָ מְקַבֵּל אִיזָה
דָּבָר אוֹ אִיזָה חֲפֵץ שְׂאֵתָה רוֹצֵה — אַל תִּתְיַאֵשׁ,
רַק הַרְגֵּל אֶת עֲצֻמְךָ לְלַחֲכוֹת, וְכָל מָה שֶׁתְּחַכָּה יוֹתֵר,
וְתִהְיֶה סְבָלָן יוֹתֵר כָּךְ תִּצְלִיחַ. וְזִכֹּר כָּלֵל זֶה, כִּי
תִצְטָרֵךְ לָזֶה כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, כִּי חַיֵּי הָאָדָם מְלֵאִים
נְסִיוֹנוֹת קָשִׁים וּמְרִים, וְעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהַ
שְׁעוֹבֵר בְּכָל יוֹם וַיּוֹם — מְרִירוֹת דְּמְרִירוֹת, צָרוֹת
וְיִסּוּרִים מְשֻׁנִּים, כָּל אֶחָד כְּפִי עֲנִינּוֹ, זֶה בְּעֲנִיּוֹת

וְדַחֲקוֹת, זֶה בְּחֻבּוֹת, זֶה בְּבְרִיאוֹת וְכוּ', כִּי אֵין לָךְ אָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם שֶׁלֹּא יַעֲבֹר עָלָיו מֵה שֶׁיַּעֲבֹר — כָּל מִינֵי טְלִטּוּלִים וְיִסּוּרִים וּבְלִבּוּלִים, וְאֵי אֶפְשָׁר לַעֲבֹר עַל זֶה כִּי אִם עַל-יַדֵּי מִדַּת הַסְּבָלָנוֹת, וְלְהַרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְחִפּוֹת עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר וּכְפִי שְׂמִחָה וְסוּבֵל עַל הַכֹּל, כְּמוֹ-כֵן מְצַלִּיחַ סוּף כָּל סוּף, וּמְגִיעַ אֶל מְבַקְשׁוֹ. אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ סְבָלָנוֹת וְכַח לְחִפּוֹת, וְאִז דִּיקָא יִצְלִיחַ כָּל יְמֵי חַיָּיו.

ח.

צָרִיךְ שֶׁתִּדַּע, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לַעֲבֹר אֶת זֶה הָעוֹלָם בְּלֵי סְבָלָנוֹת, וְהֵיכֵן שָׂרָק תִּסְתַּוֵּב בְּזֶה הָעוֹלָם, הַהֶכְרַח שֶׁתִּהְיֶה לָךְ סְבָלָנוֹת, וְלְחִפּוֹת עַל כָּל דָּבָר, כִּי אִם לֹא, אֲזִי תִסְתַּבֵּךְ בְּכָל מִינֵי מְרִיבוֹת וְיִסּוּרִים, צָרוֹת וְעֲגָמַת נֶפֶשׁ עַל לֹא דָבָר, וְאִם הֵייתָ סְבָלָן וּמְחַכֶּה קָצַת, הֵייתָ פּוֹטֵר מִעֲלִיךְ כָּל מִינֵי בְּעִיּוֹת וְצָרוֹת. וְאַתָּן לָךְ כְּמָה דְגָמָאוֹת אֵיךְ בְּלֵי סְבָלָנוֹת מְסַתְּבָכִים בְּצָרוֹת וּבְיִסּוּרִים, וְלִהְפוֹךְ עַל-יַדֵּי סְבָלָנוֹת לְחִפּוֹת קָצַת, רַק מְצַלִּיחִים. בְּבֵית עִם אֲשֶׁתְּךָ אוֹ לְהַפּוֹךְ הָאִשָּׁה עִם

חֲפָה קֶצֶת

קטו

בְּעֵלָהּ, הַהִכָּרַח לִידַע כִּי שְׁנֵיכֶם שׁוֹנִים זֶה מִזֶּה, כִּי
אֵין שְׁנֵי בְּנֵי-אָדָם יוֹמִים זֶה לָזֶה, וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרִכּוֹת נח.): כָּשֶׁם שֶׁפָּרְצוּפִיהֶם
שׁוֹנִים, כֶּף יַעֲוִתִיהֶם שׁוֹנוֹת, וּמְכַל שְׁכָן אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ
הֵם שְׁנֵי הַפְּכִים לְגַמְרִי, וּבּוֹדֵאֵי נַעֲשֶׂה בְּכָל פַּעַם
אֵיזָה בְּלִבּוֹל וְחִכּוּף אוֹ סִכּוּף, וְאִם תִּתְּכֶף-וּמְיָד
קוֹפְצִים וְיוֹצְאִים לָרִיב וּמְקַלְלִים זֶה אֶת הָאָמָא
שְׁלָהּ, וְזוֹ אֶת הָאָמָא שְׁלוֹ, אוֹ אֶת הַמְּשַׁפְּחָה וְכוּ',
וְרַבִּים זֶה עִם זֶה בְּגִדּוּלוֹת, מַה קוֹרָה לְבִסּוּף?
שֶׁהָאֶחָד בּוֹרַח מִהַבַּיִת, וְאֵז מִתְּחִיל לְהִיּוֹת מֵרַמָּא
— הֵן לְבַעַל וְהֵן לְאִשָּׁה, וּמְכַל שְׁכָן כְּשֵׁי שׁוֹנֵי יְלָדִים,
וְכָבֵר צְרִיכִים טוֹבוֹת מְאֻנְשִׁים וּמְקַרְוֵי מְשַׁפְּחָה
שְׂתִּתְעַרְבוּ לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם, אוֹ צְרִיכִים לְלַכֵּת לְרַבָּנוֹת
בְּשִׁבִיל גְּרוּשִׁין, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, וְאִם הָיוּ לְכַתְחָלָה רַק
מִחֲפִים קֶצֶת, וּמִתְאַפְּקִים וְסוֹבְלִים, אֵז הַכֹּל הָיָה
עוֹבֵר, וְכֵאלוֹ אֵף פַּעַם לֹא קָרָה דְבָר. וְכֵן בֵּין
הַשְּׂכָנִים, נִכְנָסִים הֵבֵן אוֹ הֵבֵת וּבּוֹכִים שְׂחִבְרָם
פְּלוּנֵי הַרְבִּיץ לָהֶם אוֹ בַּעַט בָּהֶם, אוֹ בְּזָה וְחִרְף
אוֹתָם וְכוּ', אִם תִּתְאַפֵּק בְּסִבְלָנוֹת, וּתְחַפֵּה קֶצֶת,
וְתִצָּא לְבַרֵּר וְתִדְבֵּר בְּצוּרָה יָפָה, אֵזִי נִסְתִּים כָּל
הַסְּפוּר, וְהַכֹּל עָבַר בְּשְׁלוֹם, וְלִהְפוּף אִם אֵין לָךְ

סבלנות, ותכף-ומיד תצא לחוץ, ותתחיל לריב עם השכנים, וממלה למלה באים לידי מריבות והפאות, עד שהרבה פעמים באים לידי שפיכות דמים ממש, רחמנא לצלן, ומערבים את המשטרה, ומתחילות בעיות רציניות, כאשר ידוע ומפרסם דבר זה בין שכנים; ובאמת היו יכולים לחסוך את כל הצרות והבעיות ועגמת הנפש והבזיונות ושפיכות הדמים ובזבוז זמן ובזבוז כסף, אם רק היו מרגילים את עצמם לסבל ולחכות קצת, ואז היזה הכל משתנה לגמרי רק לטובה. ומכל שכן בעבודה, אם יש בעל-הבית קשוח, שמצער ומבזה אותה, ויש שם איזה פועל, פגע רע, שהתלבש עליה, ורוצה להרס אותה, ולעקר אותה ממקומה וכו', אם תצא תכף-ומיד לריב עם בעל-הבית שלך, אזי תאבד את העבודה שלך, ולא תהיה לך משנה בפרנסה, וכן זה הפועל הפגע רע, אשר רוצה להוציא אותה משם, אם תתחיל לריב אתו, לבסוף תצטרך באמת לעקר, ולא תהיה לך פרנסה, לא-כן אם תסבל ותחכה קצת, ואף שבעל-הבית משפיל אותה, ורוצה רק להשתלט עליה, אהה חכם ושותק וסובל, אז לבסוף יתהפך להיות לך

חֲכֵה קֶצֶת

קיז

לְאוֹהֵב וְלָרַע הַטּוֹב בְּיֹתֵר, וְכֵן הַפּוֹעֵל הַפּוֹגֵעַ רַע, שֶׁהַתְּלַבֵּשׁ עָלָיָהּ, אִם רַק תִּסְבַּל וּתַחַכֶּה, תִּרְאֶה אִיךָ שֶׁגִּחְלִים הוּא חוֹתֶה עַל רֵאשׁוֹ, כִּי לְבִסּוֹף הוּא יִפֹּל בַּפֶּחַ. וְכֵן עוֹד הַרְבֵּה דְגִמָּאוֹת יֵשׁ בְּעוֹלָם בְּחַיֵּי יוֹם יוֹם, מֵה שֶׁקוֹרָה בְּרַחוּב אוֹ בֵּין יְדִידִים אוֹ בֵּין קְרוֹבֵי מְשֻׁפָּחָה וְכוּ' וְכוּ', אִם רַק מְרַגֵּיל הָאָדָם אֶת עֲצָמוֹ לְסִבַּל עַל כָּל הָעוֹבֵר עָלָיו, אוֹ מְחַכֶּה קֶצֶת וְאִינוֹ נוֹפֵל בְּעֲצָבוֹן, אֲזַי לְבִסּוֹף כָּל הָרַע שֶׁרָצוּ לַעֲשׂוֹת לוֹ, יִפֹּל עַל שׁוֹנְאוֹ, וְדָבָר זֶה בְּרוּר עַד מְאֹד, כִּי הָעֶקֶר בְּזֶה הָעוֹלָם הוּא לְחַכּוֹת קֶצֶת, וְלִהְיוֹת סִבְלָן, אִם הָאָדָם סוֹבֵל וּמְחַכֶּה, אֲזַי מְצָלִיחַ תָּמִיד. אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁמְכַנִּים דְּבוּרִים אֵלָיו תָּמִיד בְּלִבּוֹ, וְאֲזַי יִצְלִיחַ בְּכָל דְּרָכָיו.

ט.

צָרִיךְ שֶׁתִּדַע, אֶהוּבֵי, בְּנֵי הַיָּקָר, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לַעֲבֹר אֶת זֶה הָעוֹלָם כִּי אִם עַל-יְדֵי סִבְלָנוֹת, לְסִבַּל עַל כָּל מֵה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו, וְלְחַכּוֹת עַל כָּל פֶּרֶט וּפְרֶט שֶׁהוּא צָרִיךְ, וְלֹא יִדְחַק אֶת הַשְּׁעָה, כִּי כָּל הַדּוּחַק אֶת הַשְּׁעָה — הַשְּׁעָה דּוּחַקָתוֹ, וְכָל הַנְּדָחָה מִפְּנֵי

השָׁעָה — הַשָּׁעָה נִדְחָקָת מִפְּנֵיו. וְכָל אֵלוֹ
שֶׁהִצְלִיחוּ בַּחַיִּים, הָיָה רַק מִחֲמַת מִדַּת הַסְּבָלָנוֹת
שֶׁהִיְתָה לָהֶם, וְדָבָר זֶה סוֹבֵב בֵּין בְּגִשְׁמִי וּבֵין
בְּרוּחָנִי, בְּגִשְׁמִיּוֹת אִי אֶפְשָׁר לְהִצְלִיחַ רַק אִם יֵשׁ לוֹ
מִדַּת הַסְּבָלָנוֹת, וַיֵּשׁ לוֹ עֲצָבִים חֲזָקִים לְחַכּוֹת, כְּגוֹן
כְּשֶׁאֶחָד פּוֹתַח חֲנוּת, וְרוֹצֵה לְהִצְלִיחַ, עָלָיו לְחַכּוֹת
הַרְבֵּה בַּסְּבָלָנוֹת גְּדוֹלָה, וְלֹא לְהִתְעַצֵּבֵן כְּשֶׁאֵין
נִכְנָסִים קוֹנִים, אוֹ כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ מִתְחָרִים, אֲלֹא יַעֲשֶׂה
בְּחִכְמָה וַיַּחֲכֶה, וְאִזּוֹ יִצְלִיחַ בַּחֲנוּתוֹ, וְכֵן בְּכָל דָּבָר
גִּשְׁמִי צְרִיכִים רַק לְחַכּוֹת וְלִסְבָּל, וְאִזּוֹ מִצְלִיחִים,
וְאִף שֶׁנִּדְמָה לוֹ עֲכָשׁוֹ כְּאִלוֹ הַכֹּל יִהְיֶה כְּשֶׁלּוֹן, אִם
רַק יַחֲכֶה בַּסְּבָלָנוֹת, סוּף כָּל סוּף יִצְלִיחַ בַּפְּרָנְסוֹתוֹ.
וּמִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בְּרוּחָנִיּוֹת אִי אֶפְשָׁר לְהַכְנִס
לְשׁוֹם דָּבָר שֶׁבְקֻדְשָׁהּ, כִּי אִם עַל-יְדֵי מִדַּת
הַסְּבָלָנוֹת, כִּי צְרִיכִים לְחַכּוֹת הַרְבֵּה מְאֹד מְאֹד עַד
שֶׁזּוֹכִים לְצֵאת מִהָרַע וּמִהַחֲשֵׁךְ שֶׁנִּלְכַּד בָּהֶם, כָּל
אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי שִׁיּוֹדֵעַ אֶת נִגְעֵי נַפְשׁוֹ וּמְכַאוּבָיו,
כִּי אִי אֶפְשָׁר לְצֵאת בְּפַעַם אַחַת מִהַבּוֹץ וּמִהַחֲשֵׁךְ
שֶׁנִּפְל לְשָׁם, כִּי לַפְעָמִים הָאָדָם חָטָא כָּל-כֶּף הַרְבֵּה,
עַד שֶׁיִּכּוֹל לְקַחַת לוֹ יָמִים וְשָׁנִים, עַד שֶׁיִּזְכֶּה לְצֵאת
מִהַפֶּח הַנִּשְׁבָּר שֶׁנִּפְל לְשָׁם, עַל-יְדֵי רַבּוּי מַעֲשָׂיו

חכה קצת

קיט

המגנים שעשה, רחמנא לצלן, ואם לא הגיע לו כח הסבלנות לחכות, אזי יחזור אחרנית, וכן עד שנכנסים אל הקדשה, לזכות לטהר ולקדש את מחשבתו, לחשב תמיד ממנו יתברך, גם-כן צריך לקחת זמן רב מאד, כי האדם הוא תכלית ההפוך מרוחניות, ועד שזוכה להפך את הגשמיות לרוחניות, לזכך את גשמיות גופו, צריך לקחת הרבה זמן, ואם לא יהיה לו הכח הזה לחכות, אזי בודאי לעולם לא יצא מהבוץ שלו, ולא יזכה להכנס אל תוך הקדשה. וצריך שתדע שעל כל הצדיקים עברו כל הנסיונות האלו של סבלנות, והיו מחכים הרבה מאד עד שזכו למה שזכו; על-כן, אהובי, בני, אל ירע לך כשאתה רואה שעובר עליך מה שעובר, וזה ימים ושנים שאתה רוצה לעקר את עצמך מהרע ומהחשך, ובכל פעם אתה נופל יותר ויותר וכו' וכו', עליך לדעת, כי הכל נסיונות מלמעלה שמנסים אותך, לראות אם יש לך לב אמת, ואתה רוצה באמת להתקרב אליו יתברך, ועל-כן זורקים אותך בכונה בכל אותם הלכוכים והבוץ, לראות אם תהיה לך סבלנות לחכות עד שתכנס אל הקדשה, ואם תהיה עקשן

גדול, ולא תתפעל משום ברִיה שבעולם, וכן משום דבר שעובר עליך בין בגשמי ובין ברוחני, אלא תמשיך את עצמך אליו יתברך בעקשנות מפלגת, אז סוף כל סוף תזכה לצאת מהבוץ ומהחשך שנפלת לשם, ותזכה להפוך את גופך הגשמי להיות כלי להשגת רוחניות חיות אלקותו יתברך. לזאת ראה, אהובי, בני היקר, לא להיות בטלן, אלא חזק ואמץ במדת הסבלנות — בין בגשמיות ובין ברוחניות, ותמיד תחכה, ואז תצליח דרכך.

תם ונשלם שבת לאל בורא עולם!

קוֹנְטֵרס

חֵלְשֵׁת עֲצָבִים

יגלה לאדם את ההפסד שגורם לעצמו על-ידי
חלשת עצבים, ויזריק את האדם, ויתן לו עצות
נפלאות איך לצאת מחלשת-עצבים, ואיך להגיע
לעצבים חזקים.

*

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורבנו
רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו.

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אגיס ליה
רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו,

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, כתובים ומאמרי
חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש.

*

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובכ"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שָׁרַב בְּנֵי-אָדָם אֲשֶׁר
הֵם עֲצָבָנִים, זֶהוּ רַק מַחֲמַת חֲלֵשֶׁת
עֲצָבִים, וְזֶה מַכְנִיס בָּהֶם דְּפֹאֹן וְכַעַס
וְרָצִיחָה, וְתִיִּיהֶם אֵינָם תִּיִּים כָּלֵל, כִּי הֵם
תָּמִיד נִמְצָאִים בְּלֶחֶץ פְּנִימִי, וְאֲזִי נִגְהָרְסִים
תִּיִּיהֶם לְגַמְרִי, וְעַל-כֵּן מִי שֵׁשׁ לוֹ עֲצָבִים
חֲלָשִׁים, עָלָיו לְשָׁמֵר מְאֹד מְאֹד עַל
הַבְּרִיאוֹת, וְיֹאכֵל וְיִשְׁתֶּה וְיִישֵׁן דִּיקָא, וְכֵן
יִשְׁמַע כְּלִי זָמֵר, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִתְחַזְּקוּ
עֲצָבָיו, וְיִזְכָּה לְרַפּוּאָה שְׁלֵמָה וְיַעֲבֹר עַל
הַכֹּל.

(אמרי מוהרא"ש, חלק ב', סימן תקנט)

קוֹנְטָרַס

חֵלְשֵׁת עֲצָבִים

א.

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֲהוּבֵי בְּנֵי הַיָּקָר, שְׁכֹל הַצָּרוֹת
שֶׁהָאָדָם סוֹבֵל — הֵן מֵעֲצָמוֹ וְהֵן מֵאַחֲרִים, הֵן רַק
מִחֲמַת "חֵלְשֵׁת עֲצָבִים", כִּי כְּשֵׁיִשׁ לָאָדָם עֲצָבִים
חֲזָקִים, אֲזִי שׁוֹם דָּבָר שֶׁבְּעוֹלָם לֹא יוּכַל לְשִׁבֵר
אוֹתוֹ וּלְבַטְלוֹ, כִּי הוּא עוֹמֵד חֲזָק בְּדַעְתּוֹ, וְשׁוֹם
דָּבָר לֹא יוּכַל לְבַטְלוֹ אוֹ לְבַלְבְּלוֹ, אֲבָל בְּרִגַע שֵׁיִשׁ
לָאָדָם "חֵלְשֵׁת עֲצָבִים", זֶה הוֹרֵס אֶת כָּל חַיּוֹ;
וְעַל-כֵּן לֹא תִמָּצָא צָרוֹת וְיִסּוּרִים שֶׁעוֹבְרִים עַל
בְּנֵי-אָדָם, אֲלֵא אֲצֵל אֱלוֹ שֵׁיִשׁ לָהֶם "חֵלְשֵׁת
עֲצָבִים" — שֶׁהֵם תְּמִיד נִשְׁבָּרִים מֵאַחֲרִים, עַד
שְׁמָרִים וּמְרוֹרִים לָהֶם הַחַיִּים, וְהֵם תְּמִיד שְׂרוּיִים
בְּדַפְאוֹן וּבְעֲצָבוֹן, וְהַכֹּל מִחֲמַת "חֵלְשֵׁת הָעֲצָבִים";

על-כֵּן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנִי, לְקַחַת אֶת עֲצָמָךְ בְּיָדְךָ, וְתִדַּע, שְׂיִכּוּלִים לְהִתְרַפֵּא מִ"חֲלֻשַׁת הָעֲצָבִים", אִם רַק רוּצִים, וְהֶעֱקָר לְקַחַת אֶת עֲצָמוֹ בְּיָדִים, כִּי בְּזֶה הָעוֹלָם יֵשׁ בְּחִירָה לְאָדָם, אִם רוּצָה — יְכוּל לְהִתְרַפֵּא מִהַמְחָלוֹת הַחֲמוּרוֹת בְּיוֹתֵר הַתְּלִיּוֹת בְּ"חֲלֻשַׁת הָעֲצָבִים", וְאִם אֵינּוּ רוּצָה וְלֹא יִרְצָה, אֲזִי לֹא יִתְרַפֵּא, כִּי הַבְּחִירָה בְּיָדוֹ, כִּי הָעֲצָבִים הֵם בְּיַד הָאָדָם — אִם הוּא מְתִישֵׁב בְּאַמֶּת, וְרוֹאֶה וּמְתַבּוֹנֵן אֵיךְ עוֹבְרִים עָלָיו הַחַיִּים, וְאֵיךְ שְׂכָכָר עֲבְרוּ עָלָיו כָּל-כֶּף הַרְבֵּה יָמִים, שָׁבוּעוֹת, חֲדָשִׁים וְשָׁנִים, וְלֹא פָעַל שׁוּם דָּבָר עִם "חֲלֻשַׁת הָעֲצָבִים", אֲזִי יִתִּישֵׁב בַּדָּבָר — לָמָּה לוֹ לְמַרַר אֶת עֲצָמוֹ כָּל-כֶּף? מִדּוּעַ לוֹ לְהִתְעַצֵּב וְלִהְיוֹת בְּכַעַס עַל זָלְתוֹ, וּלְקַנֵּא בְּכָל אֶחָד?! יוֹתֵר טוֹב לוֹ לְהִכְנִים אֶת עֲצָמוֹ בְּמַדַּת הַשְּׂמִחָה, וּלְשַׂמַּח אֶת נַפְשׁוֹ בְּכָל אֲשֶׁר יוּכַל, אֲשֶׁר זֶה יַחֲזִק אֶת הָעֲצָבִים שְׁלוֹ; עַל-כֵּן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנִי הַיָּקָר, לְחַזֵּק אֶת עֲצָמָךְ לְהִיּוֹת בְּשְׂמִחָה, וּבְזֶה תִּזְכֶּה לְעֲצָבִים חֲזָקִים, וְשׁוּם דָּבָר בְּעוֹלָם לֹא יוּכַל לְבַלְבֵּל אוֹתְךָ, וּלְנַתֵּק אוֹתְךָ מִחַיִּיךָ; אֲשֶׁרִי מִי שְׂמַצִּית אֶת כָּל זֶה, וְאֲזִי יִתְרַפֵּא מִ"חֲלֻשַׁת הָעֲצָבִים", וְיִזְכֶּה לְהִגִּיעַ לְעֲצָבִים חֲזָקִים.

ב.

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, אֲשֶׁר כָּל
הַמַּחְלוֹת וְהַחֲלָאִים שֶׁבָּאִים עַל הָאָדָם, עַל-פִּי-רֹב
הֵם מַחְמַת עֲצָבִים, כִּי כִשְׁאָדָם עֲצָבָנִי, אֲזִי כָּל דְּבַר
קָטָן מֵעֲצָבָן אוֹתוֹ, וְזֶה מְכַנִּיסוֹ לְלַחְצִים, עַד שֶׁנַּחֲלָה
לְגַמְרִי, רַחֲמָנָא לְצֻלָן, וְרוּאִים בַּחוּשׁ, אֲשֶׁר כָּל
הַחוֹלִים סוּבְלִים גַּם מֵעֲצָבִים, כִּי הֵם מְאֹד עֲצָבָנִיִּים,
וְכִשְׁבָּא הָרוּפָא, וּמְדַבֵּר עִמָּהֶם, וּמְנַחֵם וּמְחַזְקֵם
וּמְעוֹדְדֵם, עַל-יְדֵי-זֶה לְאֵט לְאֵט מִתְקַרְרִים
וּמְתִישְׁבִים לָהֶם הָעֲצָבִים, וְעַל-יְדֵי-זֶה הֵם
מְתַרְפְּאִים, וְהַחוּשׁ מֵעִיד, כִּי כִשְׁהָרוּפָא נִכְנָס אֶל
הַחוֹלָה, וּמְדַבֵּר אֵתוֹ בְּצוּרָה יָפָה, וּמְעוֹדְדוֹ וּמְחַזְקוֹ
וּמְאַמְצוֹ, וְאוֹמֵר לוֹ: "הִנֵּה נִרְאָה טוֹב הַיּוֹם, וְעוֹד
מֵעַט תֵּצֵא מִמַּחֲלָתְךָ," עַל-יְדֵי-זֶה הָעֲצָבִים
נִשְׁקָטִים, וְהוּא מְתַרְפֵּא לְאֵט לְאֵט, כִּי הַמַּחְלוֹת
וְהַחֲלָאִים תְּלוּיִים בְּעֲצָבִים, וְעַל-כֵּן מִי שְׁזוּכָה
לְעֲצָבִים חֲזָקִים, וְאִינוֹ מִתְפַּעֵל מִשׁוּם דְּבַר
שֶׁבְעוֹלָם, בְּנִקְל לוֹ לְהִשְׁמַר מִכָּל מִינֵי מַחְלוֹת,
וְאִפְלוּ אִם נִחֲלָה, חֵס וְשְׁלוֹם, עַל-יְדֵי-זֶה מְתַרְפֵּא
יוֹתֵר בְּקִלּוֹת, מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲצָבִים חֲזָקִים;

וְעַל-כֵּן, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, אִם תִּדְעוּ דָבָר זֶה, אֲזִי
 תִּעֲבֹד עַל עֲצָמְךָ שִׁיְהִיו לְךָ עֲצָבִים חֲזָקִים, וְאִם לֹא
 תִּקַּח כָּל דָּבָר אֶל לִבְךָ, רַק תִּצְחַק מֵהַכֹּל, עַל-יַדֵּי-זֶה
 תִּזְכֶּה לְעֲצָבִים חֲזָקִים, וְשׁוּם דָּבָר שֶׁבְעוֹלָם לֹא יוּכַל
 לְהַפְיִלְךָ וּלְהַחֲלִישְׁךָ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן לְהַחֲלוֹתְךָ; וְיִזְכֹּר
 כָּלֵל זֶה — אֲשֶׁר הָעֲצָבִים הֵם בְּיַדֵּי הָאָדָם, וְאִיךָ
 שְׁבוּחַר — בְּזֶה יַחֲזִיק, אִם בּוֹחֵר בְּחַיִּים קָלִים,
 וְאִינוּ מִתְעַצְבֵּן עַל שׁוּם בְּרָיָה שֶׁבְעוֹלָם, וְלֹא אֲכַפֵּת
 לוֹ שׁוּם דָּבָר, עַל-יַדֵּי-זֶה מִתְחַזְּקִים הָעֲצָבִים שְׁלוֹ,
 וּלְהַפּוֹד — אִם כָּל דָּבָר מְעַצְבֵּן אוֹתוֹ, וְכָל דָּבָר
 שֶׁקוֹרָה אֲכַפֵּת לוֹ, עַל-יַדֵּי-זֶה נִחְלָשִׁים הָעֲצָבִים
 שְׁלוֹ, וּלְבִסוּף, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, נִחְלָה בְּמַחֲלַת שְׁבֹר
 עֲצָבִים; וְעַל-כֵּן רְאֵה, אֱהוּבִי, בְּנֵי, מֵה לְפָנֶיךָ, וְקַח
 הַכֹּל בְּקִלּוֹת, וְאֵל תִּקַּח כָּל דָּבָר אֶל לִבְךָ, וְעַל-יַדֵּי-
 זֶה תִּזְכֶּה לְהִתְרַפֵּא מִכָּל מִינֵי מַחֲלַקַת וְחֲלָאִים,
 וְתִזְכֶּה לְעֲצָבִים חֲזָקִים, וְתִצְחַק מֵהַכֹּל.

ג.

צָרִיךְ שֶׁתִּדְעוּ אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, שֶׁבְזֶה הָעוֹלָם
 עָקָר הַשְּׁלֵמוֹת הוּא שְׂמִחָה — לְהִיּוֹת תָּמִיד שֶׁשׁ

חֲלֻשַׁת עֲצָבִים

קכז

וְשִׂמְחָה, וְלֹא לְהִתְבַּלְבֵּל מִשׁוֹם דְּבָר, וּבְזֶה מְחֻזָּק אֶת
הָעֲצָבִים שְׁלוֹ, וְשׁוֹם דְּבָר שֶׁבְּעוֹלָם אֵינוֹ יְכוּל
לְבַטְלוֹ וּלְבַלְבְּלוֹ, וְנִהְיָה חֻזָּק עִם עֲצָמוֹ, וַיֵּשׁ לוֹ
בְּטָחוֹן עֲצָמִי, לֹא כֵן כְּשֶׁאָדָם נִמְשָׁךְ אֶל הָעֲצָבוֹת
וְהָעֲצָלוֹת, הַמְרִירוֹת וְהַדְּפָאוֹן, אֲזֵי נִחְלָשִׁים עֲצָבָיו,
עַד שֶׁהוּא פּוֹחֵד מִכָּל בְּרִיָּה שֶׁבְּעוֹלָם, וַאֲיֵן לוֹ שׁוֹם
בְּטָחוֹן עֲצָמִי וְעַל-יְדֵי-זֶה יֵשׁ לוֹ כָּל מִינֵי כְּשָׁלוֹנוֹת
בְּחַיָּיו;

עַל-כֵּן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, לְחֻזָּק אֶת
עֲצָמָךְ בְּמִדַּת הַשְּׂמִיחָה, וְתִשְׂמַח תָּמִיד, וְתִשְׂמַח אֶת
אֲחֵרִים, וְעַל-יְדֵי-זֶה תִּזְכֶּה לְעֲצָבִים חֻזְקִים, וְתִצְלִיחַ
בְּכָל אֲשֶׁר תִּפְנֶה, כִּי "חֲלֻשַׁת הָעֲצָבִים" תְּלוּיָהּ
בְּעֲצָבוֹת וּבְדְפָאוֹן וּבְמְרִירוֹת, וְחֻזְקָה עֲצָבִים, הֵינּוּ
עֲצָבִים חֻזְקִים, עֲצָבִים בְּרִיאִים, זֶה תְּלוּי בְּשִׂמְחָה
— שֶׁמִּשְׂמַח אֶת עֲצָמוֹ וְשֵׁשׁ וְצוּחֵק מֵהַכֹּל, שֶׁאֲזֵי
בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה — יִצְלִיחַ.

.ד.

צָרִיךְ שִׂמְחָה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, שֶׁכָּל

הַמַּחְלֻקוֹת וְהַמְרִיבוֹת שֵׁשׁ בְּעוֹלָם, הַכֹּל מִחַמַּת
 חֲלֻשַׁת-עֲצָבִים, כִּי נִדְמָה לְאָדָם כָּאֱלוֹ זִלְתוֹ יְכוּל
 לְקַחַת מִשְׁהוּ מִמֶּנּוּ, וְעַל-יְדֵי-זֶה הוּא נִכְנָס
 לְמַתְחִים, וּמַתְחִיל לָרִיב עִם זִלְתוֹ, וּבְאֵמַת הַכֹּל
 דְּמִיּוֹן, כִּי מִי שֵׁשׁ לוֹ אֲמוּנָה שֶׁהַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ,
 וְאִין שׁוֹם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדָיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְהוּא
 יִתְבָּרֵךְ, מִתְּיָה, מְהִיָּה וּמְקִים אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה,
 אִזְ אִף פַּעַם אֵינוֹ מִתְעַצְבֵּן עַל אִף אֶחָד, וַיֵּשׁ לוֹ
 עֲצָבִים חֲזָקִים, וְאֵינוֹ מִתְפַּעֵל מִשׁוֹם בְּרִיָּה, וְאֵינוֹ
 מְקַנָּא בְּשׁוֹם בְּרִיָּה, וּמְכָל שֶׁכֵּן שָׂאֵינוֹ יוֹצֵא לְחֶלֶק
 וְלָרִיב עִם זִלְתוֹ, וּכְלָל זֶה תִּנְקֻט בְּיָדְךָ — מִי
 שָׂאוּחֻז בְּמַחְלָקַת וּבְמְרִיבוֹת, וְתָמִיד הוּא מוֹכֵן
 לְצֵאת וּלְהִתְקוּטֻט, זֶה מוֹרָה עַל "חֲלֻשַׁת הָעֲצָבִים"
 שְׁלוֹ, וּלְהַפּוֹךְ — מִי שֶׁהוּא אִישׁ שְׁלוֹם וְתָמִיד שָׁשׁ
 וְשִׂמְחָה, וְאֵינוֹ מִתְפַּעֵל מִשׁוֹם בְּרִיָּה, וְהוּא חֲזָק
 בְּעֵצְמוֹ, זֶה מוֹרָה עַל עֲצָבִים בְּרִיאִים; אֲשֶׁרִי מִי
 שָׂאֵינוֹ מְטַעֵה אֶת עֵצְמוֹ, וַיּוֹדַע שֶׁהַמַּחְלֻקוֹת
 וְהַמְרִיבוֹת, הַקְּנָאָה וְהַשְּׁנָאָה בָּאִים רַק מִחַמַּת
 "חֲלֻשַׁת עֲצָבִים", וּבּוֹרַח מִזֶּה, וּמְרַפָּא אֶת עֲצָבָיו,
 אִזְ יִזְכֶּה לְהִיּוֹת בְּשְׁלוֹם עִם כָּלֵם.

ה.

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, בְּזֶה שְׁאַתָּה רַב
 עִם אֲשֶׁתְּךָ, וְאַתָּה מְדַקְדֵּק אַחֲרֶיהָ עַל כָּל פֶּרֶט וּפְרֶט
 בְּמָה שֶׁהִיא עוֹשָׂה, וְאַתָּה רוֹצֵה חֲשָׁבוֹן עַל כָּל פֶּרֶט
 וּפְרֶט, זֶה בָּא לְךָ מִ"חֲלֹשַׁת עֲצָבִים", כִּי מִי שֵׁישׁ
 לוֹ עֲצָבִים חֲזָקִים, אֵינּוּ מְדַקְדֵּק כָּל-כֶּף בְּבֵיתוֹ, וְאֵינּוּ
 רַב עִם אֲשֶׁתּוֹ, וְאֲדִרְבָּה הוּא תָּמִיד דֵּן אוֹתָהּ לְכַף
 זְכוּת, וְהוּא חֵי חַיִּים טוֹבִים, חַיִּים נְעִימִים, עֲרָבִים
 וּמְתַקֵּים, כִּי עֵקֶר שְׁלוֹם-בֵּית תְּלוּי רַק בְּעֲצָבִים
 חֲזָקִים, וּמִי שֵׁישׁ לוֹ עֲצָבִים בְּרִיאִים הוּא אֵף פֶּעַם
 לֹא יָרִיב עִם אֲשֶׁתּוֹ, וַיֵּשׁ לוֹ סְבָלָנוֹת, לֹא כֵן מִי
 שֶׁהוּא חוֹלֵה עֲצָבִים, וְעֲצָבָיו חֲלָשִׁים, הוּא תָּמִיד
 יִמָּצָא אֵיזוֹ עוֹלָה עַל אֲשֶׁתּוֹ, וְתָמִיד יָרִיב עִמָּה;
 עַל-כֵּן רָאָה, אֱהוּבִי, בְּנֵי, מֶה לְפָנֶיךָ, וְתִדוֹן אֶת
 אֲשֶׁתְּךָ לְכַף זְכוּת תָּמִיד, וּבְרַגַע שְׁאַתָּה רוֹצֵה לְרִיב
 עִמָּה, תִּדַּע שֵׁישׁ לְךָ "חֲלֹשַׁת עֲצָבִים", וְאַתָּה חוֹלֵה,
 וְתִשְׁתַּדֵּל לְהִתְרַפָּא; אֲשֶׁרִי מִי שְׁזוֹכָה לְהִתְרַפָּא,
 וְזוֹכָה לְעֲצָבִים חֲזָקִים, שְׂאֵז יִהְיֶה הַשְּׁלוֹם בְּבֵיתוֹ.

ו.

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, שְׂרַבְנוּ, וְזָכְרוּנוּ

לְבָרָכָה, הַזְהִירָנוּ מְאֹד מְאֹד לֹא לְהַכּוֹת אֶת הַיְלָדִים, רק לְדַבֵּר עִמָּם בְּצוֹרָה יָפָה, וּלְהַסְבִּיר לָהֶם כְּמוֹ שְׂמֻסְבִּירִים לְגֹדוֹל, וְכָל אֱלוֹ הַהַפְּאוֹת, הַמְרִיבוֹת וְהַצְּעָקוֹת, שְׂמֻפִּים, רְבִים וְצוֹעֲקִים עַל הַיְלָדִים, זֶה בָּא מִ"חֲלֻשַׁת עֲצָבִים", כִּי כָּל מִי שִׁוִּיתָר חֲלָשׁ בְּעֲצָבָיו, הוּא מִכָּה אֶת יְלָדָיו וְצוֹעֵק עֲלֵיהֶם, וְעוֹשֶׂה רַעַשׁ גְּדוֹל, לֹא כֵן מִי שֵׁישׁ לוֹ עֲצָבִים בְּרִיאִים, וַיֵּשׁ לוֹ סִבְלָנוֹת אֶל הַיְלָדִים, וְאֵף פַּעַם אֵינוֹ מִכָּה אוֹתָם, וְתַמִּיד מְדַבֵּר אִתָּם בְּצוֹרָה יָפָה, וּמְסַבֵּיר לָהֶם כְּמוֹ שְׂמֻסְבִּירִים לְאָדָם גְּדוֹל, וּמְדַבֵּר אִתָּם כְּמוֹ שְׂמֻדְבָּרִים אֶל גְּדוֹל, אֲזִי הַיְלָדִים גְּדֻלִים בְּרִיאִים, כִּי טֹבַע יְלָדִים, שְׂמֻקְבָּלִים אֶת הַחֲנוּךְ בְּבֵית, וּכְמוֹ שֶׁהֵם רוֹאִים בְּבֵית, כֵּן הֵם מִתְנַהֲגִים — אִם הֵם רוֹאִים בְּבֵית רק עֲצָבִים, וְשֵׁישׁ שָׂמָּה "חֲלֻשַׁת עֲצָבִים" — הֵן מִהָאֵב וְהֵן מִהָאֵם, אֲזִי הֵם יוֹרְשִׁים אֶת חֲלֵי הָעֲצָבִים מֵהֶם, וְהֵם גַּם-כֵּן נַעֲשִׂים עֲצָבָנִים וּבְעֵתֵי־יָם, לֹא כֵן אִם הֵם רוֹאִים בְּבֵית, שֶׁהַכֹּל הוֹלֵךְ בְּשֶׁקֶט, וְאֵין שָׁם עֲצָבִים, וַיֵּשׁ לְהוֹרִים עֲצָבִים חֲזָקִים וְסִבְלָנוֹת לְיְלָדִים, עַל-יְדֵי-זֶה גַם הֵם מֵיֹשְׁבִים בְּדַעְתָּם, וְאֵף פַּעַם אֵינָם צוֹעֲקִים וְאֵינָם רְבִים בִּינֵיהֶם; עַל-כֵּן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנִי, מֵה לְפָנָיִךְ,

ותשתדל לרפא את עצביך, ואל זה תזכה רק על-ידי מדת השמחה — שתהיה שש ושמח תמיד, ואז תתרחב לך דעתך, ועצביך יהיו חזקים.

ז.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, שעקר מחלת העצבים שאדם סובל מ"חלשת העצבים" הוא, מחמת שאינו ישן כראוי, כי השנה היא ההכרח לעצבים, ומי שמחסר בשנה, על-ידי-זה יסבל על העצבים, וכבר אמרו חכמינו הקדושים על פסוק: והנה טוב מאד — זו השנה, וכי שנה טובה? הלא אמרו: שנה לרשעים — טובה להם וטובה לעולם, ולצדיקים — רע להם ורע לעולם? אלא מתוך שישנים, מתישבת דעתם, ויכולים ללמד תורה הרבה, הרי לך שההכרח לישון; ועל-כן ראה, אהובי, בני היקר, לשמור מאד על דבר זה — שתישן כל צרכך, ואל תסגף את עצמך בשנה, כי בלי שנה יתבלבל מחך ויחלשו עצביך, ותגרום לעצמך הרבה צרות מרות, וכשתישן כל צרכך, בזה תזכה לעצבים בריאים, ותוכל ללמד תורה,

ולא תתפעל משום ברִיָּה שֶׁבְּעוֹלָם, וְתִהְיֶה מְצַלַּח
בְּכָל עֲנִינֶיךָ.

ח.

צְרִיךְ שֶׁתִּשְׁתַּדֵּל, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְהִיּוֹת אִישׁ
שֶׁמַּח תָּמִיד, וְאֵל תֵּצֵא לָרִיב עִם שְׂכֵנֶיךָ וַיְדִידֶיךָ
וּמְשִׁפְחֶתְךָ, כִּי הַכֹּל בָּא מִחֶמֶת חֲלֵי הָעֲצָבִים, כִּי מִי
שֵׁישׁ לוֹ עֲצָבִים חֲזָקִים, הוּא אֶף פֶּעַם לֹא יִגִּיב
לְאַחֵרִים מֵהַ שְׂאוֹמְרִים עָלָיו, וּמֵהַ שְׂמֵדְבָרִים מִמְּנוֹ
הוּא צוֹחֵק מֵהֶם, וְלִהְיוֹךְ — מִי שֶׁסּוֹבֵל עַל
הָעֲצָבִים, כָּל דָּבָר קָטָן מְעַצְבֵּן אוֹתוֹ; עַל-כֵּן רְאֵה,
אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְהִזְהַר בְּדָבָר זֶה מְאֹד מְאֹד, כִּי
הָעֲצָבִים — אִם לֹא שׂוֹמְרִים עֲלֵיהֶם, יְכוּלִים לְקַבֵּל
שָׂבֵר עֲצָבִים, חֵס וְשְׁלוֹם, שְׂאֲחֵר-כֶּף קָשָׁה וְכָבֵד
מְאֹד לְהִתְרַפֵּא מִזֶּה, וַיּוֹתֵר טוֹב לְהִיּוֹת חָכָם קֹדֵם,
מֵאֲשֶׁר יִהְיֶה אֲחֵר-כֶּף מְאֲחֵר; עַל-כֵּן הִרְגֵּל אֶת
עֲצָמְךָ לֹא לְהִגִּיב לְשׁוֹם בְּרִיָּה שֶׁבְּעוֹלָם מְכֹל מֵהַ
שְׂמֵדְבָרִים עָלֶיךָ, אֲדַרְבֵּה תִצְחַק מִכֵּלָם, וְאֵל תִּתְפַּעֵל
מִשׁוֹם בְּרִיָּה שֶׁבְּעוֹלָם, וְזֶה יִגְלֶה אֶת חֲזַק עֲצָבֶיךָ,
שֶׁאֲתָה אֵינְךָ מִתְפַּעֵל מִשׁוֹם בְּרִיָּה שֶׁבְּעוֹלָם.

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, שְׁמַחֲלַת
הַעֲצָבִים הִיא מַחֲלָה קָשָׁה מְאֹד מְאֹד, כִּי מִי שֶׁנוֹפֵל
בְּעֲצָבִים, מְאֹד קָשָׁה לְהוֹצִיא אוֹתוֹ מִשָּׁם, אֲלֵא אִם
יִקַּח אֶת עֲצָמוֹ בְּיָדָיו, כִּי בְּאֵמֶת מְכַל מַחֲלָה שֶׁל
שְׁגָעוֹן, הָאָדָם יָכוֹל לְהִתְרַפֵּא — אִם יִקַּח אֶת עֲצָמוֹ
בְּיָדָיו, אֲבָל הַצָּרָה שֶׁל "חֲלֻשַׁת הַעֲצָבִים" הִיא
שֶׁהָאָדָם נוֹפֵל בְּקִטְנוֹת הַדַּעַת, וְחוֹשֵׁב שֶׁהוּא כָּבֹד
אִף פַּעַם לֹא יוּכַל לְצֵאת מִהַמָּצָב שֶׁלְתוֹכוֹ נֹפֵל,
עַל-כֵּן תַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, כִּי לֹא כֵן הַדְּבָרִים,
כִּי אֵין לָךְ שְׁגָעוֹנוֹת בְּעוֹלָם שְׁלֵא יְכוּלִים לְצֵאת
מֵהֶם — אִם רַק לוֹקְחִים אֶת עֲצָמָם בְּיָדֵים, וְעַקֵּר
הַלְקִיחָה בְּיָדֵים הִיא — עַל-יְדֵי הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה
— לְהֵאֱמִין כִּי הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְחַיֶּה, מְהִינָה
וּמְקִים אֶת כָּל הַבְּרִיָּאָה כְּלָה, וְעַל-כֵּן לֹא צָרִיף
לְפַחַד מִשׁוּם בְּרָיָה שְׁבָעוֹלָם, כִּי "חֲלֻשַׁת הַעֲצָבִים"
מְכַנִּיסָה בְּאָדָם פְּחָדִים — שְׁמַפְחֵד מְכַל בְּרָיָה, וְכֵן
מְכַנִּיסָה בּוֹשׁוֹת — שְׁמַתְבִּישׁ לְצֵאת לְחוּץ,
וּמַתְבִּישׁ לְהִסְתּוֹבֵב בֵּין אֲנָשִׁים, שְׁמָא יִסְתַּכְּלוּ עָלָיו,
שְׁמָא יְגִיבוּ וַיִּדְבְּרוּ עָלָיו, וְהַכֹּל מִצַּד "חֲלֻשַׁת

עצבים", ומי שיש לו אמונה פשוטה בו יתברך, ויודע שהוא יתברך מחיה, מהנה ומקים את כל הבריאה כלה, אז יש לו עצבים חזקים, ואינו מפחד משום ברירה שבעולם, ומכל שכן שאינו מתבייש משום ברירה שבעולם, רק הולך בתמימות ובפשיטות, ואז הוא מצליח את דרכו; על-כן אבקש ממך מאוד מאוד, בני, שתראה להכניס בעצמך הדבורים האלו, למען תזכה לעצבים חזקים, ולא תפחד מאף ברירה בעולם, ועל-ידי-זה תצליח דרכך.

.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, שבזה העולם עוברים על כל אחד ואחד משברים וגלים, ואין לה אדם שלא יעברו עליו משברים וגלים, רק כל אחד חושב, שאצל חברו טוב, ורק אצלו חשך ומר ומרור, וכל זה בא לו מתמת "חלשת עצבים", כי מי שיש לו עצבים חזקים, הוא יודע את האמת, כי העולם הזה כצל עובר, ועובר על כל אחד משברים ויסורים, מרירות והרפתקאות, עניות

ודחקות, עליות וירידות, ואפלו מי שיש לו כֶּבֶד
 עשירות, הוא נתקע בבלבולים ובחובות, ופוגש
 באנשים גנבים וערממיים, ומכל שכן מי שהוא
 עני, צר וקר לו מאד מרב הדחקות וההלואות
 שחייב לבני-אדם, וזה עובר על כל אחד ואחד בזה
 העולם מהקטן עד הגדול, אך מי שיש לו עצבים
 חזקים, הוא אינו מפחד משום דבר, והוא תמיד
 עובר על הכל, ובפרט בשזוכה לאמונה ברוחה
 ומזככת, שמאמין שהכל בידי הקדוש-ברוך-הוא,
 ואין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, אז הוא
 עובר על הכל, והוא חזק ואמין מאד, ואינו מפחד
 משום ברִיָּה שבְּעוֹלָם, ואינו חונף את שום אדם,
 ועל-ידי-זה הוא מצליח דרכו, לא כן מי שיש לו,
 רחמנא לצלן, "חלשת עצבים", והוא גם מלא
 ספקות באמונה הקדושה, ונכנסה בו כֶּבֶד רוח של
 כפירות ואפיקורסות, הוא תמיד שבור, ותמיד
 מקנא בשני, כי אולי השני יותר מצליח ממנו,
 ושָׂמָא לשני יש יותר שם בעולם ממנו וכו', והכל
 בא מחמת "חלשת עצבים", על-כן ראה, אהובי,
 בני היקר, לקחת את עצמך בידך, ותעזב כֶּבֶד את
 כל השטיות, מדוע לא תרגיל את עצמך לדבר אליו

יתברך, כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ? ! וְתִלְךָ לְמָקוֹם
פְּנוּי, אֲשֶׁר אֵין שָׁם בְּנֵי-אָדָם, וְכָל מָה שְׁמַעֲיִק לְךָ
רְאֵה לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְזֶה יִכְנִיס בְּךָ בְּטַחֲוֹן חֲזָק
עַד מְאֹד, וְתִהְיֶה עִם לֵב אֲמִיץ וְחֲזָק, וְזֶה יִכְנִיס בְּךָ
עֲצָבִים חֲזָקִים, וְתֵעָבֵר עַל הַכֹּל.

יא.

צְרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, כִּי כָּל אֵלוֹ
הַהֲרֵהוּרִים הָרָעִים וְהַמְּחַשְׁבוֹת הָרָעוֹת וְהַסְּתַפְּלִיּוֹת
הָרָעוֹת, שֶׁהָאָדָם נִמְשָׁךְ אַחֲרֵיהֶם — שְׁמַסְתַּכֵּל
תָּמִיד בְּשִׁקּוּץ, תַּעוּב, עֲרֹם, וְנֹאֲוֶף, וְכֵן מְהַרְהֵר
בְּהֲרֵהוּרִים רָעִים וּבְרַעֲיוֹנוֹת רָעִים, וּמְדַמָּה לְעֲצָמוֹ
דְּמִיוֹנוֹת, עַד שֶׁבָּא לְיָדֵי שְׁפִיכַת זֶרַע לְבִטְלָה, וְכֵן
בָּא לְיָדֵי נֹאֲוֶף בְּיָדַיִם וְכוּ' וְכוּ', הַכֹּל בָּא מִחַמַּת
"חֲלָשֶׁת עֲצָבִים", כִּי מִי שֵׁישׁ לוֹ עֲצָבִים חֲזָקִים,
שׁוֹם בְּרָיָה שְׁבָעוּלָם לֹא תִבְלָבֵל אוֹתוֹ, וּמִכָּל שִׁפְן
שְׁשׁוֹם תְּמוּנָה לֹא תִבְלָבֵל אוֹתוֹ, וְהוּא לֹא יִהְרָהֵר
בְּשׁוֹם הֲרֵהוּרִים רָעִים, וּמִכָּל שִׁפְן שְׁלֹא יִלְךָ וַיִּסְתַּכֵּל
בְּמָקוֹמוֹת מְגֻנִים וּמְזֻהָמִים, כִּי אֲצִלוֹ הַתְּכָלִית הִיא
לְהִסְתַּכֵּל תָּמִיד אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְזֶה בָּא מִחַמַּת שֵׁישׁ

לוֹ עֲצָבִים חֲזָקִים; וְעַל-כֵּן, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר! אִם
 כָּבֹד נִפְלְאָה בְּפִחַ נְשָׁבֵר, וְאַתָּה מְהֵרָה הִרְהוּרִים
 רָעִים, וְאַתָּה פּוֹגֵם בְּפָגַם הַבְּרִית — הוֹצֵאת זֶרַע
 לְבִטְלָה, וְנִכְשַׁלְתָּ בְּמָה שֶׁנִּכְשַׁלְתָּ וְכוּ', וְגַם
 עֲכָשׂוּ אֶתָּה מִסְתַּפֵּל בְּכָל מִינֵי פּוֹנוּגְרַפְיָה, רַחֲמָנָא
 לְצַלָּן, רַחֲמָנָא לְשִׁזְזוֹן, בְּתַמוּנוֹת תּוֹעֵבָה, וְכָל דְּבָר
 מְבַלְבֵּל אוֹתָךְ, תִּדְעַ שְׁנֵיהֶם בָּא לָךְ מִ"חֲלֻשַׁת עֲצָבִים",
 וְלָכֵן הִרְגַּל אֶת עֲצָמְךָ לְבִקְשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ בְּתַמִּימוֹת
 וּבְפִשְׁטוֹת גְּמוּרָה, שְׁיִוְצִיא אוֹתָךְ מֵהַפִּחַ הַיָּקוּשׁ
 הַזֶּה שֶׁנִּפְלְאָה אֵלָיו, וְתִבְקַשׁ הַרְבֵּה, שְׁיִהְיוּ לָךְ עֲצָבִים
 חֲזָקִים, וְשִׁתְּהִי תָמִיד שְׂמִחַ וְתִצֵּא מֵהַעֲצָבוֹת, כִּי
 הַעֲצָבוֹת הֵיא סֵם הַמָּוֶת לְעֲצָבִים, וּמִי שֶׁסּוֹבֵל
 מֵעֲצָבִים, הֵהֱכִיחַ לוֹ לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת
 שְׁבַע עוֹלָם לְשִׁמְעַ כְּלֵי זֶמֶר וְכְלֵי שִׁיר, וְשִׁיחֵיהֶם שְׂמִחַ,
 וְזֶה עָקֵר הַרְפוּאָה לְ"חֲלֻשַׁת הַעֲצָבִים" — לְהִיּוֹת
 רַק שְׂמִחַ תָּמִיד, וְלְשִׁמְעַ כְּלֵי זֶמֶר, וְלֹא לְהַנִּיחַ
 בְּעֲצָמוֹ אֶת הַעֲצָבוֹת וְהַעֲצָלוֹת כְּרָגַע, וְכָכָל שֶׁתִּשְׂמַח
 יוֹתֵר, תִּזְכֶּה לְעֲצָבִים חֲזָקִים יוֹתֵר, וְאִזּוֹ כָּבֹד לֹא
 תִהְרָה שׁוֹם הִרְהוּרִים רָעִים, רַק מִחֲשֻׁבוֹתֶיךָ
 תִּהְיֶינָה מִחֲשֻׁבוֹת נוֹרְמָלִיּוֹת — שֶׁתִּחַשֵּׁב עַל
 מְצִיאוֹת הַחַיִּים, וְאִיךָ שֶׁהוֹלְכִים הַחַיִּים, וְתִזְכֶּה

לְזִכּוֹן הַדַּעַת; אֲשֶׁר־י מִי שְׁלֹקֶחַ דְּבוּרִים אֵלֹו אֶל
 לְבוֹ, וּמַתִּיָּה אֶת עֲצָמוֹ בָּהֶם.

יב.

צָרִיךְ שֶׁתִּדַע, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, כִּי אֵין לְךָ עוֹד
 סֵם הַמּוֹת לְ"חֲלֻשַׁת עֲצָבִים" כְּמוֹ הַמַּדָּה הַרְעָה שֶׁל
 מָרָה שְׁחוּרָה וְעֲצָבוֹת, שֶׁזֶה הוֹרֵס אֶת הָאָדָם לְגַמְרִי,
 וּכְכֹל שֶׁהָאָדָם יוֹתֵר עֲצוּב, זֶה מוֹרָה עַל "חֲלֻשַׁת
 עֲצָבִים" שֶׁלוֹ, לֹא בֵּן מִי שֶׁהוּא תָּמִיד שְׂמֵחַ, וְשֶׁר
 לְעֲצָמוֹ נְגוּנִים שֶׁל שְׂמֵחָה, וּמְשֻׁמַּח אֶת אַחֲרִים, זֶה
 מֵרָאֵה שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲצָבִים חֲזָקִים, וְעַל־כֵּן אִם כָּבֵר
 נִכְשָׁלֶת בַּמָּה שְׁנִכְשָׁלֶת, וְנִפְלֶת בַּמָּה שְׁנִפְלֶת, וַיֵּשׁ
 לְךָ עֲצָבִים חֲלָשִׁים, רְאֵה לְשֻׁמַּח אֶת עֲצָמְךָ בְּכֹל
 מִיַּי אֶפְנִים שְׁבָעוּלָם, וְתִשְׁמַע כְּלֵי זְמֵר, וְתִרְקֹד מְרֹב
 שְׂמֵחָה, וְתִדַּע שֶׁזֶה עֵקֶר רְפוּאֵת "חֲלֻשַׁת הָעֲצָבִים",
 וְאֵל יִהְיוּ דְבוּרִים אֵלֹו קָלִים בְּעֵינֶיךָ, כִּי כָּבֵר אָמַר
 הַחֲכָם מְכַל אָדָם: "אִם חֲכַמָּת — חֲכַמָּת לְךָ, וְאִם
 לְצַת — לְבִדָּד תִּשָּׂא"; מַה יֵּשׁ לְךָ עִם אַחֵר, אִתָּה
 סוּבֵל מִ"חֲלֻשַׁת עֲצָבִים", רְאֵה לְשֻׁמַּח אֶת עֲצָמְךָ
 בְּכֹל מִיַּי אֶפְנִים שְׁבָעוּלָם, וְתִשְׁמַע כְּלֵי זְמֵר וּכְלֵי

קלט

חֲלֻשַׁת עֲצָבִים

שִׁיר, אֲשֶׁר יוֹצִיאוּ אוֹתָךְ מֵרוּחַ רָעָה, מֵעֲצָבוֹת
וּמִמְרִירוֹת וּמִ"חֲלֻשַׁת עֲצָבִים", וְתִזְכֶּה לְהִיּוֹת בְּרוּחַ
טוֹבָה, רוּחַ שְׂמֵחָה, עֲצָבִים חֲזָקִים, וְעַל-יְדֵי-זֶה
תֵּעָבֵר עַל הַכֹּל בְּנֶקֶל.

יג.

צָרִיךְ שְׂתַדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי, אֲשֶׁר הַחַיִּים שֶׁל
הָאָדָם מְלֵאִים נִסְיוֹנוֹת קָשִׁים וּמְרִים, וְאֵין מִי שְׂיִצֵּא
מִזֶּה, אֶלָּא מִי שְׂיֵשׁ לוֹ אָמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַּרְךָ,
וְאִף שָׂרֵב בְּנֵי-אָדָם מִתְלוֹצְצִים מִדְּבוּרִים אֵלוּ, וְגַם
אֲצִלָּם הַדְּבוּרִים פְּשׁוּטִים מְאֹד, אֲבָל אַחַר הָעִיוֹן
וְהַתְּבוּנָנוֹת, הַהִכָּרַח לְהוֹדוֹת שְׂאֵין שׁוֹם תְּכֻלִּית
אַחֲרַת בְּזֵה הָעוֹלָם, רַק לְשׁוּב אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, וְעַקֵּר
הַתְּשׁוּבָה הִיא לְהִכְנִיס בְּדַעְתּוֹ אֲמִתּוֹת מְצִיאוֹתוֹ
יִתְבַּרְךָ, וְלִדְבֹק אֶת עֲצָמוֹ בּוֹ יִתְבַּרְךָ, וַיֵּדַע, אֲשֶׁר אֵין
שׁוֹם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדָיו יִתְבַּרְךָ כָּלֵל, וְהוּא יִתְבַּרְךָ
מִחֲיָה, מְהִינָה וּמְקִיָּים אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְעַכְשָׁו
אֲשָׂאֵל אוֹתָךְ — הֵאֵם בְּגִלְל בְּנֵי-אָדָם, אֲשֶׁר
צוֹחֲקִים מִדְּבוּרִים אֵלוּ, אַתָּה צָרִיךְ לְהִתְפַּעֵל?! הֲלֹא
אַתָּה צָרִיךְ לְרַפֵּא אֶת "חֲלֻשַׁת הָעֲצָבִים" שְׁלֹךְ, שְׁנֵה

הורס אותך לגמרי, עד שאתה מתחבא בחדרך, ואתה אינך רוצה לצאת לחוץ, וכך אתה מתבייש מבני-אדם, ואתה אינך רוצה לדבר עם שום ברך שבעולם, מדוע לא תחשב, שזה בא לך מחמת "חלשת עצבים"?! כי אם היו לך עצבים חזקים, אז לא היית מפחד משום ברך שבעולם, ולא היית מתבייש משום ברך שבעולם, כי מה יעשה לך אדם?! הלא הקדוש-ברוך-הוא מחיה, מהנה ומקים את כל הבריא כלה, ודומם, צומח, חי מדבר, הם עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, אשר הלביש את עצמו בלבוש הזה, אשר באמת אחר ההתבוננות האמתית איז בלעדיו יתברך כלל, ועל-כן מדוע לא תכניס בדעתך דבורים אלו, ואז תזכה, שיפתח לך ודעתך להשיג השגות נוראות ונפלאות מאד באמונה הקדושה. ועקר ההשגה הכי גדולה — שתדע שהוא יתברך עומד על ידך, ושומע דבוריך, וכך דבור ודבור שאתה מדבר עמו יתברך, הוא שוקד על אמרי פיך, על-כן ראה לפתח את פיך, ולדבר עמו יתברך כאשר ידבר איש עם רעהו, ותמיד תטיל עמו יתברך, וזה יוציא אותך מ"חלשת העצבים", מפחדים של הבל

וימהתפעלות מבני-אדם, ולא תתפעל משום בן
 אדם, ותצא מחדרך אשר אתה סוגר את עצמך
 שמה, ותצא מהבושה דסטרא אחרא, שאתה
 מתבייש מכל אדם, ואינך רוצה להתערב בין
 בני-אדם, אשר כל זה הוא משגעון פשוט —
 מ"חלשת עצבים", ראה לקחת את עצמך בידך,
 ואז תצליח בחייה; זכר, אהובי, בני, אם תקבל את
 דברי אלו, תצליח בחייה, ותזכה לעצבים חזקים,
 ולא עוד אלא תוכל לחזק אנשים אחרים; אשרי
 מי שמכניס בדעתו אמונה פשוטה בו יתברך,
 ואינו מתפעל משום בריה שבעולם, שעל-ידי-זה
 יזכה לרפא את העצבים שלו, ועל-ידי-זה יזכה
 לעבר את זה העולם בשלום; אשרי לו בזה ואשרי
 לו בכא!

תם ונשלם, שבה לאל בורא עולם!

מְצוּה גְדוּלָה לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד,
וְצָרִיף לְהִתְגַּבֵּר בְּכָל הַפְּחוֹת לְהִרְחִיק
הַעֲצָבוֹת וְהַמָּרָה שְׁחוּרָה, וְלְהִיּוֹת אֶף
שִׂמְחָה תָּמִיד, וְהִיא רְפוּאָה לְכָל מִינֵי
חוֹלָאֹת, כִּי כָּל מִינֵי חוֹלָאֹת בָּאִין
מֵעֲצָבוֹת וּמָרָה שְׁחוּרָה.

(לקוטי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן כד)

קוֹנְטָרַס

תִּשְׁתַּחֲרַר מֵהַלַּחֵץ

יִגְלֶה שְׁפָל הַבְּעִיּוֹת שְׁעוֹבֵרוֹת עַל הָאָדָם הֵן רַק
מִחֲמַת הַלַּחֵץ שְׁמֵלַחֵץ אוֹתוֹ כֹּל דְּבָר, וְהוּא נוֹטֵל
עַל עֲצָמוֹ דְּבָרִים יוֹתֵר מִכֹּחוֹ, וְזֶה אֲשֶׁר מְמוֹטֵט
אוֹתוֹ וְאֵת כֹּחוֹ וְחֶשְׁקוֹ לַחֲיוֹת.

*

בְּנוֹי וּמִיֶּסֶד עַל-פִּי דְבָרֵי

רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אוֹר הַגְּנוֹז וְהַצָּפוֹן

בוֹצֵינָא קַדִּישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ

רַבִּי נַחֲמָן מְבַרְסֵלַב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ.

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ

הַקְּדוֹשׁ, אוֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רִז לֹא אָנִים לִיה

רַבִּי נִתָּן מְבַרְסֵלַב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ,

וּמִשְׁלַב בְּפִסּוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי

חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֵהר הַקְּדוֹשׁ.

*

הוֹבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֵסֵלַב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: מִי שְׁרוּצָה לְעַבֵּד אֶת
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְרוּצָה לְהִיּוֹת אִישׁ
כָּשֶׁר, עָלָיו לְהִשְׁתַּחֲרֵר מִכָּל מִינֵי לְחָצִים,
וְצָרִיךְ שִׁיְהִי בֶן חוֹרִין אֲמִתִּי, כִּי עִם
לְחָצִים אֵי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם פָּנִים וְאֶפֶן לְעַבֵּד
אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְעַל-כֵּן עַל הָאָדָם
לְקַחַת כָּל דְּבַר בְּקִלּוֹת, וְלֹא יִכְנִיס עֲצָמוֹ
בְּשׁוּם לְחָצִים.

(אמרי מוהרא"ש, חלק ב', סימן תקס)

קוֹנְטֵרַס

תִּשְׁתַּחֲרַר מִהַלְחֵץ

א.

לְהִזָּהַר מְאֹד לֹא לַחֲיוֹת תַּחַת לְחֻצִים

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְדַעַת, כִּי עֶקֶר
חֻכְמַת הַחַיִּים הוּא לְהִקְלֹל אֶת הַחַיִּים וְלֹא לְהַכְבִּיד
אוֹתָם, וְעַל-כֵּן צָרִיכִים לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל מִינֵי אָפְנִים
שֶׁבְּעוֹלָם לְהוֹרִיד מִמֶּנּוּ כָּל מִינֵי לְחֻצִים, כִּי הַלְחָצִים
הוֹרְסִים אֶת הָאָדָם בֵּין בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבֵין בְּרוּחָנִיּוֹת, כִּי
רוּאִים שָׂרֵב בְּגֵי-אָדָם כָּל-כֶּף מְבַהֲלִים וּמְבַלְבְּלִים
רַק מְרַב הַלְחָצִים שְׁלָהֶם בְּגִשְׁמִיּוֹת, וְקָשָׁה וְכָבֵד
לָהֶם מְאֹד עֲבוֹדַת יוֹם יוֹם, מֵאַחַר שֶׁהֵם נְתוּנִים תַּחַת
לְחֵץ עֲצוּם, כִּי הֵם חוֹשְׁבִים שֶׁהֵם חִיָּבִים לְגַמֵּר מֵהַ
שְׁלָקְחוֹ עַל עֲצָמָם, וּמֵאַחַר שֶׁאֵין זֶה הוֹלֵךְ לָהֶם, אֲזִי

החיים בלחץ נורא, וזה אשר הורס את חיייהם
 לגמרי. וכמו־כן ברוחניות עקר המניעה לקיים את
 מצוותיו יתברך ולשמר שבת-קדש ולהתמיד
 בלמוד התורה הקדושה הוא רק מרב הלחצים,
 שאדם חושב כאלו זה על כבד עד מאד, ודבר זה
 מכניס אותו בלחץ, ותכף-ומיד כשהוא בלחץ,
 קשה לו לקיים את רצונו יתברך, אבל בו ברגע
 שאדם יוריד מעצמו את הלחצים, וידע אשר כל
 מצוותיו יתברך שצנה לנו הן ערבות ומתקות למי
 שמקימן וכן למוד התורה הקדושה שהוא חכמתו
 יתברך, אין לה עוד נעם וערבות יותר מזה, מפל
 שכן וכל שכן שמירת שבת-קדש שאדם זוכה
 לשמר שבת-קדש, שהוא עצם עצמיות אלקותו
 יתברך, כי שבת היא שמא דקדשא בריך הוא,
 תכף-ומיד כשאדם יודע זאת, על-ידי־זה מוריד
 ממנו כל מיני לחצים, ועושה את זה בחפץ לב,
 ואדרבה הוא שש ושמח לקיים את מצוותיו יתברך,
 וללמד את תורתו הקדושה שהיא חכמתו יתברך,
 ולשמר שבת-קדש שהיא עצם רוחניות חיות
 אלקותו יתברך. וכמו־כן הוא בגשמיות, תכף-ומיד
 כשאדם מוריד מעצמו את כל הלחצים, ויודע

שֶׁהוּא לֹא צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת שׁוּם דָּבָר, אֲלֵא הוּא עוֹשֶׂה
 אֶת הַכֹּל בְּחֶפְזָ לֵב בְּלִי שׁוּם עַל, אֲזִי מִמִּילָא יְכוּל
 לַעֲשׂוֹת כָּל דָּבָר אֲפֹלוּ הִקְשָׁה בְּיֹתֵר; כִּי עֲקָר
 הַמְּנִיעָה שְׁמוֹנֶעֶת אֶת הָאָדָם מִלְּבַצֵּעַ דָּבָר גִּשְׁמִי,
 הֵינּוּ שְׁיַעֲסֵק בְּאִיזוֹ עֲבוּדָה אוֹ יִקְיִים אִיזָה עֲנִיָּן רוֹחֲנִי
 שְׁאֵלוּ מְצוּוֹתָיו יִתְבָּרַךְ וְלִמּוּד תּוֹרָתוֹ שֶׁהִיא חֲכָמָתוֹ
 יִתְבָּרַךְ, זֶהוּ רַק מַחֲמַת שְׁלוֹקָתָא אֶת הַדָּבָר בְּדֶרֶךְ שֶׁל
 לַחֲץ, וְתִכְףּ-וּמִיד כְּשֶׁאָדָם חִי עִם לַחֲץ, אֲזִי קָשָׁה
 וְכָבֵד לוֹ הֵן הַגִּשְׁמִיּוֹת וְהֵן הַרוֹחֲנִיּוֹת, כִּי אִף אֶחָד
 אֵינּוּ יְכוּל לְחִיּוֹת עִם לְחָצִים, כִּי לְחִיּוֹת פִּתַּח
 לְחָצִים זֶה הוֹרֵס אֶת הַבְּרִיאוֹת וְהַעֲצָבִים לְגַמְרִי, עַד
 שְׁרוּאִים בְּנֵי-אָדָם שֶׁהִגִּיעוּ לְהִתְמוֹטְטוֹת עֲצָבִים רַק
 מַחֲמַת הַלַּחֲץ הַכָּבֵד שֶׁהִמְשִׁיכוּ עֲלֵיהֶם — הֵן
 בְּגִשְׁמִיּוֹת, שָׁאֵת כָּל עֲבוּדָתָם וְעִסְקִיָּהֶם הֵם לְקַחוּ
 בְּרִצִּינּוֹת הַכִּי גְדוּלָּה, וְחִיו בְּלַחֲץ קְבוּעַ, וְעַל-יַד־זֶה
 הִתְמוֹטְטוּ לְגַמְרִי וּבָאוּ לְהִתְמוֹטְטוֹת עֲצָבִים. כְּמוֹ-
 כֵּן בְּרוֹחֲנִיּוֹת, כְּשֶׁאָדָם מִלְּחִיץ אֶת עֲצָמוֹ בְּקִיּוּם
 מְצוּוֹתָיו יִתְבָּרַךְ וּבְלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וְאֵינּוּ
 עוֹשֶׂה אֶת זֶה מִתּוֹךְ חֶשֶׁק, כִּי אֵינּוּ מְעֲרִיף אֶת
 הַרוֹחֲנִיּוֹת שְׁבָהֶם, אֲזִי נִכְנָס לְלַחֲצִים, וְהַלְּחָצִים
 הָאֵלוּ מְבִיאִים אוֹתוֹ לְיַד הַתְּמוֹטְטוֹת עֲצָבִים,

רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן. וְדָבַר זֶה צְרִיכִים לְדַעַת בְּיוֹתֵר
 בְּעֵלֵי תְּשׁוּבָה, הַחֹזְרִים בְּתְּשׁוּבָה אֵלָיו יִתְּבַרֵךְ,
 עֲלֵיהֶם לְדַעַת שְׁעַקֵּר קַיּוֹם מְצוּוֹתָיו יִתְּבַרֵךְ צָרִיף
 לְהִיּוֹת בְּשִׁמְחָה וּבְחֶשֶׁק נִפְלָא וְלֹא תַחַת לְחֻצִּים
 וְאִיּוֹמִים, אֲדַרְבֵּה עֲלֵיהֶם לְקַיִם כָּל מְצוּהָ וּמְצוּהָ
 בְּשִׁמְחָה עֲצוּמָה, שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּזֶה רְצוֹנוֹ יִתְּבַרֵךְ,
 כִּי כִּף צוּהָ לָנוּ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלֹא יִדְקָדֵק
 בְּדְקָדוּקַי הֶבֶל וּבְחֻמְרוֹת יִתְרוֹת, כַּאֲשֶׁר דָּבַר זֶה
 בְּעֲצָמוֹ מִלְּחִיץ אוֹתוֹ, וּכְמוֹ-כֵן בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה
 הַקְּדוֹשָׁה צָרִיף לְלַמַּד אֶת חֻכְמָתוֹ יִתְּבַרֵךְ בְּדַרְךְ
 אֲהָבָה וּתְשׁוּקָה שְׁנִכְנַס בְּתוֹךְ חֻכְמָתוֹ יִתְּבַרֵךְ, כִּי
 הַתּוֹרָה הִיא הִיא חֻכְמָתוֹ יִתְּבַרֵךְ, וּכְשֶׁאָדָם לוֹמַד
 תּוֹרָה, הוּא נִכְלָל בְּחֻכְמָתוֹ יִתְּבַרֵךְ, וְאִין לֵךְ עוֹד
 תַּעֲנוּג יוֹתֵר גָּדוֹל מִזֶּה שֶׁאָדָם נִכְנַס בְּתוֹךְ חֻכְמָתוֹ
 יִתְּבַרֵךְ, וּכְשֶׁאָדָם מְקַיִם מְצוּוֹתָיו יִתְּבַרֵךְ וְלוֹמַד אֶת
 תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וְשׁוֹמֵר שֶׁבֶת בְּשִׁמְחָה וּבְאַהֲבָה,
 וְאִינוּ מְדַקְדָּק דְּקָדוּקִים שֶׁל הֶבֶל וְחֻמְרוֹת יִתְרוֹת,
 דִּיקָא עַל-יְדֵי-זֶה מִמְּשִׁיף עַל עֲצָמוֹ עֲרִבוּת, נְעִימוּת,
 יְדִידוּת, זִיו חֵיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְּבַרֵךְ, וּמִשְׁתַּחֲרַר מִכָּל
 מִיָּנִי לְחֻצִּים, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִצּוֹל מֵהַתְּמוּטְטוּת
 עֲצָבִים, לֹא-כֵן אִם אִינוּ מְקַבֵּל אֶת הַהִקְדָּמוֹת הָאֵלוּ,

אז יפנס בלחצים שהם יביאו אותו, רחמנא לישזבן, לידי שבר עצבים. וכמו־כן בגשמיות אדם שרוצה לעבד ולהרויח, אסור לו לטל על עצמו שום לחץ, כי הלחצים מלחיצים את המחין, עד שבאים לידי התמוטטות עצבים, ועל־כן ראו בני ובנותי היקרים, מה לפניכם, והזהרו מאד לא לחיות תחת לחצים לא בגשמיות ולא ברוחניות, ותמיד תזכרו שאף אחד אינו מלחין אתכם, כי אין הקדוש־ברוך־הוא בא בטרוניה עם בריותיו (עבודה זרה ג.), הינו שאין הקדוש־ברוך־הוא בא בלחץ עם בריותיו, שאתם מכרחים לעשות דבר זה, אלא מסר את הבחירה בידי בריותיו, ושום דבר אסור שיהיה תחת לחצים, הן ברוחניות — לקיים מצוותיו יתברך, ללמד תורתו הקדושה, ומכל שכן וכל שכן דברים גשמיים אסור לחיות תחת לחצים. ואם תכניסו בעצמכם ידיעות אלו, אז תצליחו בין בגשמיות ובין ברוחניות, כי הלחצים הורסים את האדם לגמרי, ורב אלו שנתרחקו מהיהדות היה זה רק מפני שלקחו כל דבר תחת לחצים עצומים, וכן אלו שהתמוטטו עצביהם, היה גם־כן מחמת שלקחו כל דבר תחת איומים ולחצים כבדים,

שְׁזֶהוּ הַפֶּךְ רִצּוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ, כִּי בְּאֵמַת הַיְסוּד וְהַעֲקָר
 בְּאֵמוּנָה הַקְדוּשָׁה לְהִיּוֹת בֶּן חוֹרִין, הֵינּוּ לְבִטֹּל אֶת
 עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֵל אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְלִידַע וּלְהַיָּדַע
 שְׂאֵין בְּלֻעָדָיו יִתְבַּרֵךְ כָּלֵל, וְהַכֹּל לְכָל אֱלֻקוֹת גָּמוֹר
 הוּא, וַיְכֻלִּים לַעֲבֹד אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְכֹל
 דָּבָר, וְתַכְף-וּמְיָד כְּשִׁיזְדַעִים יְדִיעוֹת אֵלוֹ, אִז
 מִשְׁתַּחֲרָרִים מְכֹל מִיַּגִּי לְחָצִים; וְעַל-כֵּן תַּחֲדִירוֹ
 בְּעֲצָמָכֶם, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, אֶת הַלְמוּד הַזֶּה
 שְׂאֵין בְּלֻעָדָיו יִתְבַּרֵךְ כָּלֵל, וְעַל-יְדֵי-זֶה תִּשְׁתַּחֲרָרוּ
 מְכֹל מִיַּגִּי לְחָצִים בֵּין בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבֵין בְּרוּחָנִיּוֹת, וְאֵל
 תַּתְּנוּ לְאַף אֶחָד לְהִלְחִיץ אֶתְכֶם, וְאִז נִיָּקָא תַּצְלִיחוּ
 דְרַכִּיכֶם תְּמִיד. וְזַכְרוּ זֹאת הַיֵּטֵב, וּבִיּוֹתֵר צְרִיכִים
 לְדַעַת אֶת זֶה אֵלוֹ אֲשֶׁר חוֹזְרִים בְּתִשׁוּבָה, אֲשֶׁר
 אֲסוּר לְחִיּוֹת תַּחַת לְחָצִים, אֲדַרְבָּה אָדָם צָרִיךְ
 לְהַכְנִיס אֶת עֲצָמוֹ בְּאֵמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, שְׁזֶה
 בְּעֲצָמוֹ יִשְׁחָרֵר אוֹתוֹ מְכֹל מִיַּגִּי לְחָצִים.

ב.

עֲלֵיכֶם לְדַעַת שְׂאֲסוּר לְהִלְחִיץ אֶת אַף אֶחָד

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְדַעַת, כְּמוֹ שְׂאֵתֶם

תְּשִׁתַּחֲרַר מֵהַלַּחֵץ

קנא

אֵינְכֶם רוֹצִים לְחַיּוֹת תַּחַת לְחָצִים, וְקָשָׁה וְכָבֵד לָכֶם
מְאֹד מְאֹד לְקַבֵּל לְחָצִים שְׂמֵלְחִיצִים אֶתְכֶם בֵּין
בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבֵין בְּרוּחַנִיּוֹת, כְּמוֹ-כֵן עֲלֵיכֶם לְדַעַת,
שְׂאֲסוּר לְהִלְחִיץ אֶת אֶף אֶחָד מִשׁוּם דָּבָר, הֵן הַבַּעַל
אֶת הָאִשָּׁה אֲסוּר לוֹ לְהִלְחִיצָהּ בְּשׁוּם דָּבָר שְׂבָעוּלָם,
וְהֵן הָאִשָּׁה אֶת הַבַּעַל אֲסוּר לָהּ לְהִלְחִיצוֹ בְּשׁוּם
דָּבָר שְׂבָעוּלָם, וְכֵן שְׁנֵיהֶם בְּצוּתָא אֲסוּר לָהֶם
לְהִלְחִיץ אֶת הַיְלָדִים, כִּי אִם רוֹצִים לְרְאוֹת בְּרָכָה
בַּעֲמַל זוּלָתוֹ, צְרִיכִים לְהִשְׁתַּדֵּל לְהַקְלֵם מִמֶּנּוּ אֶת
הַלַּחֵץ הַקָּשָׁה וְהַכָּבֵד שֶׁהוּלָךְ וְסוּבֵב עִמּוֹ כָּל יוֹם,
כִּי עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד עוֹבְרִים לְחָצִים מִבֵּית
וּמִבְּחוּץ, וְעַקֵּר הַהֲצִלָּה הוּא רַק לְהִסִּיר מִמֶּנּוּ אֶת
הַלַּחֵצִים. כִּי תִכְףּ-וּמִיד כְּשִׂמְלְחִיצִים אֶת מִישֵׁהוּ,
אֲזִי לְבִסוּף הוּא מִתְּבַהֵל וּמִתְּבַלְבֵּל לְגַמְרֵי עַד
שְׂיָכוֹל לָבוֹא עַל-יְדֵי כָּךְ לְהִתְמוּטְטוֹת עֲצָבִים.

וְעַל-כֵּן תִּשְׁתַּדְּלוּ, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, לְהוֹרִיד
אֶת הַלַּחֵץ שְׂמֵלְחִיצִים אֶחָד אֶת הַשְּׁנֵי, וְאֲדַרְבֵּה
תִּשְׁתַּדְּלוּ לְעֶזֶר זֶה לְזֶה, הֵן הַבַּעַל שְׂיַעֲזֹר מְאֹד
לְאִשְׁתּוֹ, וְתָמִיד יִדְבַּר עַל לְבָהּ וְיוֹרִיד מִמֶּנָּה אֶת כָּל
הַלַּחֵצִים שִׁישׁ בַּבֵּית, וְהֵן הָאִשָּׁה תִּדְבַּר תָּמִיד עַל

לב בעלה, ותסיר את כל הלחצים שמנחים עליו, ואחד יחזק ויאמץ את השני, אשר לא כדאי לחיות תחת לחצים תמידיים, כי הלחצים רק הורסים את האדם בין בגשמיות ובין ברוחניות.

ומכל שפן וכל שפן שצריכים ההורים להוריד את הלחצים מהילדים, לא להכניסם ללחץ, שהם מכרחים דיקא לעשות כן וכך, כי הלחץ שזה הדחק יכול להרס את העתיד של הילדים. ואם-כן אסור להלחיץ אף אחד ושום בר ישראל, ואם יש אצלו פועל או עובד אסור להלחיצם, כי כשמכניסים אותם בלחץ, על-ידי-זה הורסים אותם לגמרי, ושום דבר לא נעשה; ועל-כן אם רוצים להצליח בזה העולם, צריך להשמר מאד לא להלחיץ את אף אחד, ודיקא על-ידי-זה יקנה לעצמו רעים, אהובים וידידים רבים. העקר להשמר לא להלחיץ את אף אחד, וכן צריכים להשתדל לראות שבבית לא יהיה מתח ולחץ כלשהו, וכשבונים בית בצורה כזו, אז כל הבית מתנהל ככר בצורה אחרת לגמרי; ולכן ראו, בני ובנותי היקרים, להוריד את הלחצים אחד מזולתו

וּמִכָּל שֶׁכֵּן מֵהֵילָדִים, כִּי לֹא כָּל אֶחָד מֵהֵילָדִים יְכוּל
 לְחַיּוֹת תַּחַת לְחֻצִים תְּמִידִים, וְאִם תִּתְעַקְּשׁוּ עַל
 דְּבַר זֶה, אַתֶּם יְכוּלִים לְהַחְרִיב אֶת הֵילָדִים לְגַמְרֵי,
 כִּי רַב הֵילָדִים הַבְּעֵיִתִים וְהַלְקוּיִים בָּאִים רַק מִחַמַּת
 שְׁחִיו תַּחַת לַחֵץ תְּמִידִי, כְּמוֹ-כֵן כָּל הַשּׁוֹנְאִים שֵׁשׁ
 לְאָדָם זֶהוּ רַק מִחַמַּת שְׁמֵלַחֵץ אוֹתָם, וְלִהְפוּף —
 מִי שֶׁהוֹלֵךְ עִם בְּנֵי-אָדָם בְּדֶרֶךְ שֶׁל אֲהָבָה וְנֹעַם
 וִידִדוּת וּבְקִלוּת, וּמִסִּיר מֵהֶם אֶת הַלְחָצִים, קוֹנֶה
 לְעֲצֻמוֹ אוֹהֲבִים רַבִּים, כִּי בְנֵי-אָדָם אוֹהֲבִים מִי
 שְׁמוֹרִיד מֵהֶם אֶת הַלְחָצִים, וְשׁוֹנְאִים לְעֲמַת זֹאת
 אֶת מִי שְׁמֵלַחֵץ אוֹתָם; וְעַל-כֵּן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
 הַיְקָרִים, הָיוּ פְּקָחִים, וּרְאוּ מַה לְפָנֵיכֶם, וְתוֹרִידוֹ אֶת
 הַלְחָצִים זֶה מִזֶּה, וְשִׁנִּיכֶם מֵהֵילָדִים, וְכֵן מֵהַשְּׂכָנִים
 וּמֵהַקְּרוֹבִים וְהַרְחוֹקִים תִּשְׁתַּדְּלוּ לְהוֹרִיד אֶת כָּל
 הַלְחָצִים, וְעַל-יְדֵי-זֶה תִּקְנּוּ לְעֲצֻמְכֶם אוֹהֲבִים
 רַבִּים; אֲשֶׁרֵי מִי שְׁמִכְנִים דְּבוֹרִים אֵלָיו תוֹךְ לְבוֹ,
 וְאִז יִצְלִיחַ בֵּין בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבֵין בְּרוּחָנִיּוֹת; כִּי עֲקָר
 הַהֲצֻלָּה הוּא רַק עַל-יְדֵי שְׁמֵשַׁתַּחֲרָרִים מֵהַלַּחֵץ
 הַתְּמִידִי שְׁמֵלַחֵץ אֶת הָאָדָם בְּחַיֵּי יוֹם יוֹם.

ג.

שׁוּם דְּבַר אָסוּר שְׁיִהְיֶה אֶצְלָכֶם הֶכְרַחֵי לַעֲשׂוֹת
 בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְדַעַת, כִּי אִי
 אֶפְשָׁר לַעֲבֹר אֶת זֶה הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם, אֲלֵא
 כְּשִׁלּוֹקְחִים אֶת הַכֹּל בְּקִלּוֹת, וְשׁוּם דְּבַר אָסוּר
 שְׁיִהְיֶה מִכְרַח לְאָדָם לַעֲשׂוֹת תַּחַת לַחֵץ תְּמִידִי, כִּי
 עֵקֶר הַגְּלוּת הַמְּרָה שְׁעוֹבֶרֶת עַל הָאָדָם בֵּין בְּגִשְׁמֵי
 וּבֵין בְּרוּחָנִי הוּא רַק כְּשָׁחִי תַּחַת לַחֵץ תְּמִידִי,
 וּבְרָגַע שְׁאָדָם מִשִּׁתְחַרֵּר מֵהִלְחֵץ הַתְּמִידִי, עַל-יְדֵי-
 זֶה נִגְאָל מִכָּל צָרוֹתָיו. וְתִסְתַּכְּלוּ בְּמִצִּיאוֹת הַחַיִּים,
 אֲשֶׁר כָּל הַסֶּבֶל הָרַב שֶׁבְּנֵי-אָדָם סוֹבְלִים, הוּא רַק
 מִחֲמַת שְׁחִיִּים תַּחַת לַחֵץ תְּמִידִי, וְלִכֵּן אִם אַתֶּם
 רוֹצִים לְהִשְׁתְחַרֵּר מִכָּל צָרוֹתֵיכֶם, תִּשְׁתַּדְּלוּ
 לְהִשְׁתְחַרֵּר מֵהִלְחֵץ שֶׁמִּלְחִיץ אֶתְכֶם, וְתַמִּיד תִּזְכְּרוּ
 שְׁאִין דְּבַר שֶׁמִּכְרַחֵם לַעֲשׂוֹת, כִּי בְּרָגַע שְׁאַתֶּם
 לוֹקְחִים עַל עֲצַמְכֶם אִיזָה דְּבַר לַעֲשׂוֹת בְּהֶכְרַח כְּנֹגֵד
 הַרְצוֹן, אֲזִי אַתֶּם כְּבָר נִכְנָסִים לְלַחֵץ, וְהִלְחֵץ מִלְחִיץ
 אֶתְכֶם, עַד שֶׁהַנֶּכֶם נִהְרָסִים לְגַמְרִי, וּמִזֶּה בָּאָה
 הַתְּמוֹטְטוֹת עֲצָבִים, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, עַד שְׁיִשׁ
 בְּנֵי-אָדָם שְׁבָאִים לִיְדֵי הַתְּאַבְדוֹת, מִחֲמַת שְׁלִקְחוּ

על עצמם דברים שהיו למעלה מכחותיהם. ולכן
 ראו, בני ובנותי היקרים, להשתחרר מכל הלחצים,
 ואל תחיו תחת לחצים תמידיים, ותמיד תזכרו,
 אשר אין דבר שאתם מכרחים לעשות, אין משג
 של "מכרח", הקדוש-ברוך-הוא ברא את העולם
 בבחירה חפשית שיבחר האדם, ותכף-ומיד
 כשמתודע לאדם דבר זה, אזי מוריד מעצמו כל
 מיני לחצים שפּלחיצים את מחו ועצביו. והעקר
 הוא אמונה פשוטה בו יתברך, להאמין שאין
 בלעדיו יתברך כלל, והוא יתברך מחיה ומנהיה
 ומקים את כל הבריאה כלה, ודומם, צומח, חי,
 מדבר, הם עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך.
 וכשאדם בוחר רק בזה, על-ידי-זה נתרחבים דעתו
 ועצביו, ויוצא מכל מיני לחצים, כי האמונה היא
 כמו שנה טובה שהאדם ישן, ואחר-כך נתעורר
 במחין ובעצבים חזקים, כמו-כן מי שפּמכנים את
 עצמו באמונה הקדושה בו יתברך, ויודע אשר הכל
 ממנו יתברך ובוחר רק באמתת מציאותו יתברך,
 על-ידי-זה מוריד מעצמו כל מיני לחצים,
 ומשתחרר מהלחצים שפּלחיצים אותו. וזה שיך
 בין בגשמיות ובין ברוחניות, כי אי אפּשר

להשתחרר מהלחצים התמידיים שמלחיצים את האדם, אלא על-ידי אמונה פשוטה בו יתברך, כי על-פירב האדם נשבר מכל מה שעובר עליו, כי נדמה לו שכל מה שנאָרע לו וכל מה שעובר עליו, הכל היה מרצונו, ועל-ידי-זה נכנס בלחצים, אבל תכף-ומיד כשמכניס את הקדוש-ברוך-הוא בתוך עניניו, אזי משתחרר מכל הלחצים; ועל-כן עליכם לדעת דבר זה, אשר שום ענין אסור שיהיה אצלכם תחת לחץ תמידי, הינו שאתם מכרחים לעשותו, אין מכרחים שום דבר, כי אם להאמין בו יתברך בתמימות ובפשיטות גמורה, ועל-ידי-זה תצאו מכל מיני לחצים, ותשתחררו מהלחץ התמידי שמלחין אתכם.

ד.

עצות איך להשתחרר מלחצים

בני ובנותי היקרים! עליכם לדעת, אשר אין עוד דבר שמשתחרר את האדם מלחצים כמו מדת השמחה, וכשאדם שש ושמת בכל יום ויום, ומחדיר בעצמו רק נקודת השמחה, ומוסר את נפשו

תְּשִׁתַּחֲרַר מֵהַלַּחֲץ

קנז

עַל נִקְדַּת הַשְּׂמֻחָה, וּמְרַחֵק מֵעֲצָמוֹ בְּמַסִּירוֹת נֶפֶשׁ
הַכִּי גְדוּלָה, אֵת כָּל מִינֵי עֲצָבוֹת וְעֲצָלוֹת, עַל-יְדֵי-
זֶה הוּא מִשְׁתַּחֲרַר מִכָּל מִינֵי לְחָצִים, כִּי הַלְּחָצִים
בָּאִים רַק מִחֲמַת עֲצָבוֹת וּמְרִירוֹת וְדַכְּאוֹן, כִּי מִי
שֶׁהוּא תָּמִיד שֹׂמֵחַ וְאִינוֹ מִנִּיחַ אֲצִלוֹ שׁוֹם עֲצָבוֹת
וְעֲצָלוֹת, הוּא אֵף פֶּעַם לֹא חֵי תַחַת לְחָצִים, כִּי
הַלְּחָצִים בָּאִים רַק עֵקֶב הַדַּכְּאוֹן וְהַמְרִירוֹת
וְהַדְּאָגוֹת שְׁנֹכְנָסִים בָּאָדָם, שֶׁתָּמִיד דוֹאֵג מֵהַ יְהִיָּה
וְאִיךָ יְהִיָּה, וְחֵי בְּדַכְּאוֹן וּבְמְרִירוֹת, לָמָּה קָרָה לוֹ
דָּבָר כֵּזֶה, וְאִיךָ עָשָׂה טְעוֹת כֵּזֶה, אֲשֶׁר כָּל זֶה מִכְּנִס
אוֹתוֹ בְּלְחָצִים גְּדוּלִים, אֲבָל תִּכְף-וּמָדִד כְּשֶׁאָדָם שָׁשׁ
וְשֹׂמֵחַ וְרוֹקֵד מְרַב שְׂמֻחָה, וְשׁוֹמֵעַ כְּלִי זֶמֶר תָּמִיד,
עַל-יְדֵי-זֶה הוּא מִשְׁתַּחֲרַר מִכָּל מִינֵי לְחָצִים; וְעַל-
כֵּן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים, אִם אַתֶּם רוֹצִים לְהַשְׁתַּחֲרַר
מִכָּל מִינֵי לְחָצִים שְׂבָעוּלָם, עֲלִיכֶם לְשַׂמֵּעַ רַק כְּלִי
זֶמֶר וְלִהְיוֹת תָּמִיד בְּשְׂמֻחָה, כִּי הַשְּׂמֻחָה מְרַחֶבֶת אֵת
הַדַּעַת, וּפּוֹתַחַת אֵת קֶשֶׁר הַלַּחֲץ שֶׁאָדָם נִקְשָׁר בּוֹ.
וְזָכְרוּ הַיֵּטֵב דָּבָר זֶה, כִּי רַב רַבָּם שָׁל בְּנֵי-אָדָם אֲשֶׁר
חַיִּים תַּחַת לַחֲץ תָּמִידִי, זֶה בָּא רַק מִחֲמַת עֲצָבוֹת
וְעֲצָלוֹת וְדַכְּאוֹן וּמְרִירוֹת, וְלָכֵן תִּשְׁתַּדְּלוּ בְּכָל מִינֵי
אֲפָנִים שְׂבָעוּלָם לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצָמְכֶם שְׂמֻחָה

תְּמִידִית וְלִשְׂמַחַ עַל נַעַם חֻלְקֶכֶם וְתָמִיד תִּהְיוּ
 שְׂמֵחִים בַּמָּה שֵׁישׁ לָכֶם, כִּי הִיא בְּהֵא תִלְיָא, הֵינּוּ
 מִי שְׂרוּצָה לְהַשְׁחַרְר מֵהַלַּחֵץ עָלָיו לְהִיּוֹת שְׂמֵחַ
 בְּחֻלְקוֹ, וְלִדְעַת שְׂכָל מַה שֵׁישׁ לוֹ הוּא הַטּוֹב וְהַיָּפֶה
 בְּיוֹתֵר, וְלִהְיוֹן עֵקֶר הַלְּחָצִים בָּאִים לְאָדָם כְּשֵׁאִינוּ
 שְׂמֵחַ בְּחֻלְקוֹ, תְּמִיד הוּא מְקַנָּא בְּזוּלָתוֹ; וְעַל-כֵּן אִם
 אַתֶּם רוֹצִים לְצֵאת מֵהַלְּחָצִים הַתְּמִידִיִּים, תִּשְׁתַּדְּלוּ
 לְהִיּוֹת תְּמִיד שְׂמֵחִים וְעֲלִיזִים, וְזֶה יִשְׁחַרְר אֶתְכֶם
 מֵהַלַּחֵץ הַתְּמִידִי, וְכַמוֹ-כֵּן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים,
 עֲלִיכֶם לְהַרְגִיל אֶת עַצְמְכֶם לְהַתְּפַלֵּל וְלִבְקֹשׁ כָּל מַה
 שְׂאַתֶּם צְרִיכִים מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, וְתִשְׁיַחוּ וְתִסְפְּרוּ אֶת
 כָּל אֲשֶׁר עִם לְבַבְכֶם אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, כְּאֲשֶׁר יִדְבֵר אִישׁ
 אֶל רֵעֵהוּ וְהִבִּין אֶל אָבִיו בְּתַמִּימוֹת וּבִפְשִׁיטוֹת
 גְּמוּרָה, וְדָבַר זֶה יִתִּיר אֶת הַקֶּשֶׁר שֶׁנִּקְשַׁרְתֶּם בּוֹ
 תַּחַת לַחֵץ כְּבֹד; כִּי הַלְּחָצִים שֶׁמְלַחֲצִים אֶת הָאָדָם
 נִדְמִים כְּמִי שֶׁקִּשּׁוֹר בְּקִשְׁרִים רַבִּים, וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ
 לְנַתֵּק אֶת עַצְמוֹ מֵהַקִּשְׁרִים שֶׁנִּקְשַׁר בָּהֶם, שְׁזֶה כָּלֵל
 הַלְּחָצִים שֶׁאָדָם נִכְנָס בְּתוֹכָם, וְהֵם קָשִׁים עַד מְאֹד,
 עַד שֵׁישׁ בְּנֵי-אָדָם שְׂכָל-כֶּף נִכְנָסוּ בְּלְחָצִים, שְׁמַר
 וּמְרוֹר לָהֶם הַחַיִּים, וְנִדְמִים כְּמִי שֶׁכְּבוֹל בְּכַבְלִים
 רַבִּים, וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְהַחֲלִץ מִזֶּה, וְתִכְרֶף-וּמְיָד

תְּשַׁחֲרַר מֵהַלַּחֵץ

קנט

כְּשֶׁאָדָם מְרַגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר וּלְשִׁיחַ וּלְסַפֵּר
לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ, עַל-יַדֵּי-זֶה
הוּא מַתִּיר אֶת כָּל הַכְּבָלִים וְהַקְּשָׁרִים שֶׁנִּקְשַׁר בָּהֶם,
כִּי אֵין עוֹד דָּבָר שֶׁיִּכּוֹל לְהוֹצִיא אֶת הָאָדָם
מֵהַקְּשָׁרִים וּמֵהַלְחָצִים הַתְּמִידִים שְׁלוֹ, כְּמוֹ תְּפִלָּה
וְשִׁיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, שֶׁאָדָם בָּא וּמְדַבֵּר עִמוֹ
יִתְבַּרֵךְ בְּלִשׁוֹן שְׂרָגִיל בָּהּ, וְהוֹלֵךְ לְמָקוֹם שֶׁאֵין שָׁם
בְּנֵי-אָדָם, בְּפָרֵט בְּשָׂדֵה, וּמִתְחִיל לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ
בְּשִׁפְתַי הָאֵם שְׁלוֹ, וּלְסַפֵּר לוֹ יִתְבַּרֵךְ אֶת כָּל אֲשֶׁר
עוֹבֵר עָלָיו בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, שֶׁעַל-יַדֵּי-
זֶה בְּעֲצָמוֹ הוּא יוֹצֵא מִכָּל מִינֵי לְחָצִים שֶׁמְלַחֲצִים
אוֹתוֹ. וְעַל-כֵּן בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, אִם אַתֶּם רוֹצִים
לְצַאת וּלְהִשְׁתַּחֲרַר מֵהַלַּחֵץ וְהַדָּחַק שֶׁלוֹחֵץ וְדוֹחֵק
אֶתְכֶם מֵהַ שְׁעוֹבֵר עֲלֵיכֶם, הַרְגִּילוּ אֶת עֲצַמְכֶם
לְלַכֵּת לְמָקוֹם פְּנוּי שֶׁאֵין שָׁם בְּנֵי-אָדָם, וְתִסְפְּרוּ לוֹ
יִתְבַּרֵךְ בְּשִׁפְתַי הָאֵם שֶׁלְכֶם אֶת כָּל מֵהַ שְׁעוֹבֵר
עֲלֵיכֶם, וְעַל-יַדֵּי-זֶה תְּשַׁחֲרְרוּ מִכָּל הַלְחָצִים. וְזָכְרוּ
הַיֵּטֵב, אֲשֶׁר שִׁמְחָה וְתְּפִלָּה הֵן הָעֲצוֹת הָעֲקָרִיּוֹת
וְהַיְסוּדִיּוֹת לְהִשְׁתַּחֲרַר מֵהַלְחָצִים, וּכְמוֹ-כֵן לְעֹזֵר
לְזוּלָתוֹ, לְהִיּוֹת תְּמִיד מוֹכֵן לְעֹזֵר לְאַחֲרֵים, גַּם זֶה
מִשְׁחַרֵּר אֶת הָאָדָם מִכָּל מִינֵי לְחָצִים, כִּי בְּדַרְךְוֹ כָּלֵל

לְחָצִים בָּאִים לְאָדָם כְּשֶׁהוּא בֶּעַל קִנְיָאָה, וְתָמִיד
מְקַנָּא בְּזוּלָתוֹ, וּמְכַל שְׂכָן שְׂאִינוֹ רוֹצֵה לְעֹזֵר
לְזוּלָתוֹ, שֶׁכֵּל זֶה מְכַנֵּס אוֹתוֹ בְּתוֹךְ לַחֲץ תְּמִידִי,
אֲבָל תִּכְף־וּמָד כְּשֶׁאָדָם מְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ שֶׁהוּא
יַעֲזֹר לְזוּלָתוֹ וְהוּא אֵינוֹ צָרִיךְ מֵאַף אֶחָד שׁוֹם דְּבָר,
אֲדַרְבֵּה הוּא יָכוֹל לְהַשְׁפִּיעַ לְאַחֲרִים וְלְעֹזֵר
לְאַחֲרִים, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא מְשִׁתְּחַרְר מִלַּחֲץ; וְעַל־כֵּן
רְאוּ, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, מַה לְפָנֶיכֶם תִּשְׁתַּדְּלוּ
לְהִיּוֹת תָּמִיד בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וְכֵן תִּתְּפַלְּלוּ וְתִשְׁיַחֲוּ
וְתִסְפְּרוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבַבְכֶם אֵלָיו יִתְּבַרֵךְ
וְתִיטִיבוּ עִם הַבְּרִיּוֹת, וְתַעֲשׂוּ רַק טוֹבוֹת לְזוּלָתְכֶם,
וְעַל־יְדֵי כָל זֶה תִּשְׁתְּחַרְרוּ מֵהַלַּחֲץ שֶׁמְלַחֵץ אֶתְכֶם.

ה.

לְקַחַת אֶת כָּל הַחַיִּים בְּקִלּוֹת

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אִם אַתֶּם רוֹצִים לְחַיּוֹת
חַיִּים עֲרָבִים וּנְעִימִים וּמְתַקִּים, וְלִצְאֵת מִכָּל מִינֵי
לְחָצִים שֶׁמְלַחֲצִים אֶתְכֶם, תִּשְׁתַּדְּלוּ לְקַחַת אֶת כָּל
הַחַיִּים בְּקִלּוֹת, הֵינּוּ שְׂשׁוּם דְּבָר לֹא צָרִיךְ לְהִיּוֹת
הֶכְרַחֵי עֲלֵיכֶם, כִּי תִכְף־וּמָד כְּשֶׁאָדָם מְכַרִּיחַ אֶת

עֲצָמוּ בְּאִיזָה דָּבָר עַל-יַד־יָזָה נִכְנָס בְּלַחְצִים
 שְׁמֵלַחְצִים אוֹתוֹ, וְזֶה עָלוּל לְגָרֵם לוֹ הַתְּמוּטָטוֹת
 עֲצָבִים, אוֹ חֵס וְשָׁלוֹם, שְׁיָכוּל לָבוֹא לַיַּד־
 הַתְּאֲבֹדוֹת. כִּי בְּרָגַע שְׁאָדָם נִכְנָס בְּלַחְצִים, זֶה הוֹרֵם
 לוֹ אֶת הָעֲצָבִים, וְנִכְנָס בְּדַפְאוֹן וּבְעֲצָבוֹן וּבְמִרְרוֹת
 גְּדוּלָה, וּמֵאֲבֹד אֶת שְׁכָלוֹ עַד שֶׁבָּא לַיַּד־שֶׁבֶר
 עֲצָבִים, אוֹ חֵס וְשָׁלוֹם, הַתְּאֲבֹדוֹת, וְכָל זֶה מִחֲמַת
 שְׁלוֹקָחִים אֶת הַחַיִּים בְּכַבְדוֹת וּבְפָחָדִים יִתְרִים,
 וְחוֹשְׁבִים שֶׁהַכֹּל מִכְרָח לְהִיּוֹת מֵאָה אָחוּז, וְאִם אֵינִי
 נֶעֱשֶׂה כְּפִי שְׁרוּצִים אֲזִי נִשְׁבָּרִים. וּבְאֵמֶת זֹו טְעוֹת
 גְּדוּלָה, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לָבֶן אָדָם שִׁיְהִי מִשָּׁלוֹם, כָּל
 אֶחָד יֵשׁ לוֹ הַחֲסָרוֹנוֹת שָׁלוֹ, וְצָרִיף לְדַעַת וּלְהַפִּיר
 אֶת חֲסָרוֹנוֹתָיו, וְלַחֲיוֹת עִם הַמְּצִיאוֹת, וְלֹא יִקְנֹא
 בְּזוּלָתוֹ כָּלֵל, וְנִדְיָקָא עַל-יַד־יָזָה יֵצֵא מִכָּל מִינֵי
 לַחְצִים שְׁמֵלַחְצִים אוֹתוֹ, כִּי בְּדָרְךָ כָּלֵל אֶחָד מִקְנֵא
 בְּשָׁנֵי, וְרוּצָה לְחַקוֹת אוֹתוֹ, אוֹ אֶחָד רוּצָה לְכַפּוֹת
 דַּעַתוֹ עַל זוּלָתוֹ וּלְהַכְרִיחוֹ שִׁיִּתְנַהֵג כְּמוֹתוֹ, הֵן
 הַבַּעַל אֶת הָאִשָּׁה וְהֵן לְהַפֵּךְ, וְהֵן שְׁנִיָּהֵם אֶת
 הַיְלָדִים, וְהֵן בַּעַל-הַבַּיִת אֶת הַפּוֹעֵל, וּכְשֶׁהַנִּלְחָץ
 רוּצָה שְׁאֵינִי יָכוּל לְעַמֵּד בְּזָה, אֲזִי בָּא לַיַּד־
 הַתְּמוּטָטוֹת עֲצָבִים, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, אוֹ לַיַּד־

התאבדות, רחמנא לישזבן; ועל-כן ראו לקחת את
כל החיים בקלות ולא להלחין לא את עצמו ולא
את זולתו, ולהשתדל לשחק מכל החיים, ולידע כי
ימי שנותינו בהם שבעים שנה, וכל החיים הם רק
מעבר, וכמה וכמה שנים כבר עברו מהשבעים
שנה, ועוד מעט יגיע הזמן שניצא מזה העולם בלי
שום ספק, ועל-כן האם כדאי בשביל זמן קצר
כל-כך שיש לו לחיות בזה העולם, להעבירו תחת
על של לחץ ודחק, להלחין את עצמו או את
אשתו, או את הילדים, או את הפועלים, או את כל
מי שפוגש וכו' עמו במגע, הרי הוא הורס בכך את
כל חייו, כי החי תחת לחץ מתמיד, בא לידי
מחלות משנות, ומכל שכן לידי מחלת עצבים, כי
כל מחלת עצבים באה רק למי שחי תחת לחצים
תמידיים; ועל-כן בני ובנותי היקרים, ראו לקחת
את כל החיים בקלות ואל תחיו בשום לחצים,
ותשתדלו להשתחרר מכל מיני לחצים, ותמיד
תאמרו לעצמכם ולזולתכם ומכל שכן לילדיכם:
אל תפחדו ואל תתיראו משום דבר, וכן גלו לנו
חכמינו, שאל יכניס אדם אימה יתרה בתוך ביתו,
כי זה מכניס את האדם בלחצים, שעל-ידי-זה יכול

לְבוֹא לַיְדֵי אַסּוֹנוֹת גְּדוֹלִים, כִּי כָּל הָאַסּוֹנוֹת שְׂאֲרָעוּ
 לְבְנֵי-אָדָם הֵיוּ מִחֲמַת שְׁחִיו פִּתְחַת לְחָצִים תְּמִידִים,
 וְעַל-כֵּן אֲשָׁרִי וְאֲשָׁרִי מִי שְׁלוֹקַח אֶת כָּל הַחַיִּים
 בְּקִלּוֹת וְשֵׁשׁ וְשִׁמְחַ וְחֵי אֶת הַחַיִּים שְׁלוּ, וְאֵינוּ
 מִתְּפַחַד וּמִתְּבַהֵל וּמִתְּיָרָא מִשׁוֹם בְּרִיָּה שְׂבָעוּלָם,
 וּמוֹרִיד מֵעֲצָמוֹ כָּל מִינֵי מִתְּחִים, וּמִשְׁתַּחֲרַר מִכָּל
 מִינֵי לְחָצִים, שְׂאֹז דִּיקָא עוֹלָמוֹ יִרְאֶה בְּחַיָּיו.
 וְתִכְנִיסוּ יְסוּד זֶה הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב בְּתוֹךְ לְבַבְכֶם, כִּי רַב
 הַצָּרוֹת וְהַיְסוּרִים וְהַמַּחְלוֹת וְהַמְּכַאוּבִים שְׂעוֹבְרִים
 עַל בְּנֵי-אָדָם, הֵם רַק מִחֲמַת שְׂאֵינָם רוֹצִים לְקַבֵּל
 אֶת הַלְמוּד הָעֵמֶק הַזֶּה, כִּי הוּא לְמוּד עֵמֶק עֵמֶק מִי
 יִמְצְאוּ לְהַשְׁתַּדֵּל לְהַשְׁתַּחֲרַר מִכָּל מִינֵי לְחָצִים,
 וְלַחֲיוֹת אֶת הַחַיִּים בְּקִלּוֹת; אֲשָׁרִי מִי שְׂשׁוֹמֵעַ
 לְדַבְרֵים אֵלוֹ, וְאֹז טוֹב לוֹ בְּזֶה וּבְבֹא כָּל הַיָּמִים.

.ו.

לְהַשְׁתַּדֵּל לְהִיּוֹת תְּמִיד עֲסוּקִים בְּמַשְׁהוֹ

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְדַעַת, אִם אַתֶּם
 רוֹצִים לְהַצְלִיחַ בְּזֶה הָעוֹלָם וְלַצְּאֵת מִכָּל מִינֵי
 לְחָצִים, תִּשְׁתַּדְּלוּ לְהִיּוֹת תְּמִיד עֲסוּקִים בְּמַשְׁהוֹ וְאֵל

תִּסְתַּוְּבְבוּ רִיקָם בְּלִי לַעֲשׂוֹת דְּבָר, אֲלֵא אָדָם צָרִיךְ
 תְּמִיד לְהִיּוֹת עָסוּק, וְלֹא לִילֵךְ בְּטֵל, כִּי הַשְּׁעָמוּם
 מְבִיא אֶת הָאָדָם לְיַדֵּי שְׁגָעוֹן, וְהַבְּטָלָה הוֹרֶסֶת אֶת
 הָאָדָם לְגַמְרֵי, וְרַב רַבָּם שֶׁל בְּנֵי-אָדָם שִׁפְּאִים לְיַדֵּי
 לַחֵץ תְּמִידִי, זֶהוּ מַחֲמַת שְׁמִסְתַּוְּבָבִים בְּרִיקָנוֹת,
 וְאִינָם עוֹשִׂים מְאוּמָה, כִּי הַבְּטָלָה וְהַשְּׁעָמוּם הֵם אִם
 כָּל חֹטְאֵת וּמְבִיאִים לְיַדֵּי זָמָה וְלִידֵי שְׁגָעוֹן, רַחֲמָנָא
 לְצַלָן, וְעַל-כֵּן אִם אַתֶּם רוֹצִים לְהַצְלִיחַ בְּחַיֵּיכֶם,
 תִּשְׁתַּדְּלוּ בְּכָל מִינֵי אָפְנִים שֶׁבְּעוֹלָם לְהִיּוֹת עָסוּקִים
 בְּאִזָּה עֵסֶק, אֲפִלוּ דְּבָר קָל, הֶעֱקָר לְהִיּוֹת תְּמִיד
 עָסוּקִים, וְאַל תַּחֲיוּ חַיִּים רִיקָנִיִּים, שְׂזָה בְּעֵצְמוֹ
 מְכַנִּיס אֶתְכֶם בְּלַחֵץ תְּמִידִי, כִּי אִם אָדָם עָסוּק
 בְּמִשְׁהוֹ אֲזִי מְרַגֵּשׁ עֲרָבוֹת נְעִימוֹת בְּחַיִּים, אֲבָל אִם
 הָאָדָם מְסִתְּוֹבֵב בְּרִיקָנוֹת, אֲזִי נִכְנָס בְּלַחֲצִים גְּדוֹלִים
 וּכְבֵדִים, וְקָשִׁים לוֹ מְאֹד הַחַיִּים, עַד שֶׁנִּמְאָס לוֹ
 הַכָּל, וּבָא לְיַדֵּי הַתְּמוֹטְטוֹת עֲצָבִים, אוֹ לְיַדֵּי
 הַתְּאַבְדוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלָן, כִּי הַרִיקָנוֹת הוֹרֶסֶת אֶת
 הָאָדָם בֵּין בְּגִשְׁמֵי וּבֵין בְּרוּחָנִי, וְעַקֵּר הַלַּחֵץ שֶׁל
 הָאָדָם בָּא כְּשֶׁמְסִתְּוֹבֵב בְּטֵל וְרִיק, וְאִינוֹ עוֹשֶׂה
 דְּבָר; וְלָכֵן רְאוּ, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים, אִם רְצוֹנְכֶם
 לְהַשְׁתַּחֲרַר מֵהַלַּחֵץ, עֲלִיכֶם לְהִיּוֹת עָסוּקִים תְּמִיד,

וְעַל-יְדֵי-זֶה יִהְיֶה עֶרְךָ לְחַיִּיכֶם, הֵינּוּ תָּמִיד תִּשְׁתַּדְּלוּ
 לְעֶסֶק בְּמַצּוֹת וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים, בְּצַדָּקָה וְחֶסֶד עִם
 זֹולְתֵכֶם, וּמִי שֶׁמְרַגֵּיל אֶת עַצְמוֹ לְעֹזֵר לְזֹולְתוֹ, הוּא
 תָּמִיד יָכוֹל לִהְיוֹת עֶסוּק, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִשְׁתַּחֲרַר
 מֵהַלְחָצִים הַתְּמִידִיִּים שֶׁמְלַחֲצִים אוֹתוֹ, וּכְמוֹ-כֵן
 עַל-יְדֵי שְׁלוֹמֵדִים תּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וּמִתְמִידִים בָּהּ,
 יוֹצְאִים מִכָּל מִינֵי לְחָצִים, כִּי הַתּוֹרָה מְטַהֶרֶת
 וּמְזַכֶּכֶת אֶת הָאָדָם מִכָּל מִינֵי זָבָל וְזִמְזוּמָה שֶׁנֹּדְבָקוּ
 בוֹ, עַל-יְדֵי מַעֲשָׂיו הָרָעִים; וְלָכֵן רְאוּ, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
 הַיְקָרִים, לָקִים אֶת מַצּוּוֹתַי וְתִבְרַךְ, וְלַעֲשׂוֹת טוֹב
 וְחֶסֶד וְצַדָּקָה עִם זֹולְתֵכֶם, וְכֵן תִּקְנוּ לְעַצְמְכֶם קִנְיַן
 הַתּוֹרָה, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה תִּשְׁתַּחֲרְרוּ מִכָּל מִינֵי לְחָצִים
 שֶׁמְלַחֲצִים אֶתְכֶם. וְתִזְכְּרוּ דְבַר זֶה תָּמִיד, כִּי רַב
 בְּנֵי-אָדָם חוֹשְׁבִים שֶׁבְּזֶה שֶׁמְסֹתוֹבְבִים רִיקָנִים
 וּמְבַטְלִים, עַל-יְדֵי-זֶה יוֹצְאִים מִלְחָצִים, אֵין זֶה אֱלָא
 טְעוֹת גְּדוֹלָה וּמְרָה, כִּי הַלְחָצִים בָּאִים רַק עֵקֶב
 הַשְּׁעֵמוּם וְהַבְּטָלָה שֶׁהָאָדָם מְסֹתוֹבֵב מִשְּׁעֵמָם וְרִיק
 וּבְטָל, אֲשֶׁר זֶה בְּעַצְמוֹ מְלַחֵץ אוֹתוֹ מְאֹד מְאֹד,
 אֲבָל אִם הוּא עֶסוּק בְּמַשְׁהוֹ וְאֶפְלוּ בְּדָבָר גִּשְׁמִי,
 וּמִכָּל שֶׁפֶן בְּדָבָר רוּחָנִי, עַל-יְדֵי-זֶה מִשְׁתַּחֲרַר
 מֵהַלְחָצִים. וְתָמִיד תִּזְכְּרוּ כָּלֵל זֶה, אֲשֶׁר עַל יְדוֹ

תּשֶׁתְּחַרְרוּ מִכָּל מִינֵי לְחָצִים שֶׁהֵנֶכֶם גְּלַחְצִים בָּהֶם,
כִּי אֵין לָךְ עוֹד בֶּן חוֹרִין אֲלֵא מִי שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה
וּבְקִיּוּם הַמְצוּוֹת, וְעוֹזֵר לְזוּלָּתוֹ, שָׂאז הוּא נִקְרָא בֶּן
חוֹרִין אֲמֵתִי.

ז.

רְאוּ תָּמִיד לְכַבֵּד אֶת זוּלָּתְכֶם וְלֹא לְהִלְחִיץ אוֹתוֹ

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים, הַרְגִּילוּ אֶת עַצְמְכֶם לְכַבֵּד
אֶת כָּל בֶּר יִשְׂרָאֵל, וְתִקְדִּימוּ בְּשָׁלוֹם כָּל עוֹבֵר וְשׁוֹב,
וְעַל-יְדֵי-זֶה בְּעַצְמוֹ תִּנְצְלוּ וְתִשְׁתַּחֲרְרוּ מִכָּל מִינֵי
לְחָצִים, כִּי עֵקֶר הַלְּחָצִים הוּא רַק עַל-יְדֵי קִנְיָה
וְשִׁנְיָה, שֶׁמְקַנְיָים וְשׁוֹנְיָים אֶת הַזּוּלָּת, וְנִדְמָה
לְאָדָם כְּאִלוֹ זוּלָּתוֹ רוֹצֵה לְעֲשׂוֹת לוֹ אֶת הַרָע,
וּמִסְתַּוְבְּבִים בְּמִרְרוֹת עֲצוּמָה כְּלִפֵּי זוּלָּתוֹ, וְדִיקָא
עַל-יְדֵי-זֶה הָאָדָם נִכְנָס בְּלְחָצִים קָשִׁים, כִּי עַל-פִּי-
רַב בָּאִים הַלְּחָצִים רַק מִחֲמַת שְׂאִין מְכַבְּדִים אֶת
זוּלָּתוֹ, אֲדִרְבָּה שׁוֹנְיָים וּמְקַנְיָים בְּזוּלָּתוֹ, שְׂזָה
הוֹרֵס אֶת הַחַיִּים. וְתִסְתַּכְּלוּ הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב וְתִוְכַחוּ
שֶׁכָּל הַלְּחָצִים שֶׁמְלַחֲצִים אֶתְכֶם הֵם רַק מִחֲמַת
שְׁנִדְמָה לָכֶם כְּאִלוֹ זוּלָּתְכֶם שׁוֹנֵא אֶתְכֶם, וְרוֹצֵה אֶת

הָרַע שְׁלָכְכֶם, וּבִאֲמַת הַכֹּל דְּמִיּוֹן, כִּי כָל אֶחָד יֵשׁ לוֹ
הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים שְׁלוֹ, וְלָכֵן רָאוּ בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
הַיִּקְרִים, לַעֲשׂוֹת תָּמִיד חֶסֶד עִם זוּלְתְּכֶם, וּתְכַבְּדוּ
אֶת זוּלְתְּכֶם, וְדִיקָא עַל-יְדֵי-זֶה תִּשְׁתַּחֲרַרוּ מִכָּל מִינֵי
לְחָצִים. הַרְגִּילוּ אֶת עַצְמְכֶם לְדוֹן אֶת כָּל בְּנֵי-אָדָם
לְכַף זְכוּת, כִּי עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד עוֹבֵר בְּזֵה הָעוֹלָם
מֵה שְׁעוֹבֵר — צָרוֹת וַיִּסּוּרִים, קִטְנוֹת וְחִלְשׁוֹת
הַדַּעַת, עֲנִיּוֹת וְדַחְקוֹת, וְאִף אֶחָד אֵינוֹ חוֹשֵׁב
מִזוּלְתוֹ, וְזוֹ הַטָּעוֹת הַגְּדוֹלָה שֵׁישׁ בְּזֵה הָעוֹלָם,
שֶׁנֶּדְמָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּאִלוֹ זוּלְתוֹ מִסְתַּכֵּל עָלָיו
וְחוֹשֵׁב מִמְּנוֹ, וּבִאֲמַת אֵין זֶה אֱלֹא דְמִיּוֹן גְּדוֹל
שֶׁמְכַנִּים אֶת הָאָדָם בְּלְחָצִים כְּבָדִים עַד שְׁרוּאִים
בְּנֵי-אָדָם שֵׁאִינָם מְדַבְּרִים זֶה עִם זֶה מְרַב קִנְאָה
וְשִׁנְאָה שֵׁישׁ בִּינֵיהֶם, וְהַכֹּל מִחֲמַת הַדְּמִיּוֹן, אֲשֶׁר
מִלְחִיץ אוֹתָם בְּכָל מִינֵי לְחָצִים; וְעַל-כֵּן בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
הַיִּקְרִים, אִם אַתֶּם רוֹצִים לְהִשְׁתַּחֲרַר מֵהַלְּחָצִים
שֶׁמִּלְחִיצִים אֶתְכֶם, הִשְׁתַּדְּלוּ לְכַבֵּד אֶת זוּלְתְּכֶם,
וְתִדּוּנוּ אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְכַף זְכוּת, וְתַעֲשׂוּ כָּל
מִינֵי מְאֲמָצִים שֶׁבְּעוֹלָם לְהַשְׁלִים עִם זוּלְתְּכֶם, וְאִז
דִּיקָא עַל-יְדֵי-זֶה תִּשְׁתַּחֲרַרוּ מִכָּל מִינֵי לְחָצִים.
וְזָכְרוּ זֹאת הַיֵּטֵב, כִּי עַל רַב בְּנֵי-אָדָם עוֹבֵר מֵה

שְׁעוּבָר רַק מִחַמַּת דְּמִיוֹנוֹת שֶׁל קִנְיָה וְשִׁנְיָה וְלִמּוּד
 חוֹב עַל זוּלְתָם, שְׁזָה בְּעֲצָמוֹ מְכַנִּים אוֹתָם בְּלַחְצִים
 גְּדוֹלִים, עַד שֵׁשׁ בְּנֵי-אָדָם שֶׁקָּשָׁה וְכָבֵד לָהֶם לְצֵאת
 בַּחוּץ מִכָּל שָׁפֵן כְּשֵׁרוּאִים אֶת זוּלְתָם, הֵם נִכְנָסִים
 בְּלַחְצִים גְּדוֹלִים, אֲשֶׁר הוֹרְסִים אֶת יְמֵי חַיֵּיהֶם,
 וְהַכֵּל מִתְחִיל וּבָא מִחַמַּת דְּמִיוֹנוֹת, שֶׁנִּדְמָה לְאָדָם
 כְּאִלוֹ זוּלְתוֹ שׁוֹנֵא אוֹתוֹ, כְּאִלוֹ רוֹצֵה לְהִרְעֵ לוֹ,
 וְדָבָר זֶה מְכַנִּים אוֹתוֹ בְּלַחֲץ; וְעַל-כֵּן בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
 הַיְּקָרִים, אִם אַתֶּם רוֹצִים לְהִשְׁתַּחֲרַר מֵהַלַּחֲץ — זֶה
 הַדְּחַק תִּשְׁתַּדְּלוּ לְכַבֵּד אֶת זוּלְתְּכֶם וְלְדוֹנוֹ לְכַף
 זְכוּת, וְדִיְקָא עַל-יְדֵי-זֶה תִּזְכּוּ לְצֵאת מִכָּל מִינֵי
 לַחְצִים שֶׁבְּעוֹלָם.

ח.

עַל הָאָדָם לְהִיּוֹת תָּמִיד שֶׁשׁ וְשִׂמְחָה בְּחֻלְקוֹ

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! תִּשְׁתַּדְּלוּ לְהִיּוֹת תָּמִיד
 שְׂמֵחִים בְּחֻלְקְכֶם, כִּי עֲלֵיכֶם לְדַעַת, אֲשֶׁר אֵין עוֹד
 תְּרוּפָה לְאָדָם בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת כְּמוֹ מִדַּת
 הַשְּׂמֵחָה הַתְּמִידִית שֶׁאָדָם תָּמִיד שֶׁשׁ וְשִׂמְחָה, וּבִיּוֹתֵר
 צָרִיךְ לְשִׂמְחָה בְּחֻלְקוֹ, שֶׁדִּיְקָא עַל-יְדֵי-זֶה הָאָדָם

מִשִּׁתְחַרֵּר מִכָּל מִינֵי לְחָצִים, כִּי הַלְחָצִים בָּאִים
לְאָדָם רַק מִחַמַּת שְׂאִינוֹ שְׂמַח בְּחֶלְקוֹ, וְהוּא תָּמִיד
חוֹשֵׁב שְׁלֹזוּלְתוֹ יֵשׁ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, וְכֹאֵלוֹ זוּלְתוֹ יוֹתֵר
מִצְלִיחַ מִמֶּנּוּ, וְיוֹתֵר חָשׁוּב מִמֶּנּוּ, אֲשֶׁר דָּבָר זֶה
מְכַנִּיס אוֹתוֹ בְּלְחָצִים כְּבָדִים עַד מְאֹד, אֲכַל בְּזֶה
שְׂאָדָם מְרַגֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְהִיּוֹת תָּמִיד שֶׁשׁ וְשְׂמַח
וְיוֹדֵעַ שֶׁכָּל מָה שְׂיֵשׁ לוֹ זֶה הַטּוֹב וְהַיָּפֶה בְּיוֹתֵר,
וְהוּא תָּמִיד שְׂמַח בְּחֶלְקוֹ וְאִינוֹ מְקַנָּא בְּזוּלְתוֹ, אֲפֹלוֹ
שְׂיִהְיֶה לוֹ פִּי כַּמָּה וְכַמָּה יוֹתֵר מִמֶּנּוּ הוּא שְׂמַח עִם
כָּל מָה שְׂרַק חֲנֹן אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וַיִּקְא
עַל-יַדֵּי-זֶה הוּא מִשִּׁתְחַרֵּר מִכָּל מִינֵי לְחָצִים. וְדַעַת
לְנִבּוֹן, שְׂכַמְעַט שְׂאֵי אֲפֶשֶׁר לְהַשִּׁתְחַרֵּר מִלְחָצִים
תָּמִידִים אֲלֵא עַל-יַדֵּי הַמַּדָּה הַיִּקְרָה הַזֶּה — לְהִיּוֹת
שֶׁשׁ וְשְׂמַח בְּחֶלְקוֹ, וְלִידַע שְׂמָה שְׂיֵשׁ לוֹ זֶה הַטּוֹב
וְהַיָּפֶה בְּיוֹתֵר, וְלֹא יִקְנָא בְּזוּלְתוֹ כָּלֵל; אֲשֶׁרִי מִי
שְׂמַחְדִּיר יְדִיעוֹת אֵלוֹ בְּתוֹךְ לְכַבּוֹ, וְאִז יַעֲבֹר אֶת זֶה
הָעוֹלָם בְּקִלּוֹת, וְאִף פַּעַם לֹא יִחְיֶה תַּחַת לְחָצִים,
אֲלֵא יִהְיֶה בֶּן חוֹרִין אֲמִתִּי, וְיִזְכֶּה לְרֶשֶׁת אֶת הָעוֹלָם
הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא גַם יַחַד, אֲשֶׁרִי לוֹ בְּזֶה וְאֲשֶׁרִי
לוֹ בְּבֹא.

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

תִּכְּף כְּשֶׁהָאָדָם רוֹצֵה לְהִיּוֹת אִישׁ
כָּשֶׁר, וְלִהְיוֹת חַיִּים לְכֹנֶס בְּעִבּוּדָתוֹ
יְתִבְרֶנּוּ, אֲזַי תִּכְּף הִיא עֲבָרָה גְדוֹלָה
כְּשֵׁי לֹא עֲצָבוֹת, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, כִּי
הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹנֵא הַמְרָה
שְׁחֹרָה וְהַעֲצָבוֹת.

(לקוטי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן מַח)

קונטרס

אַל תִּקַּח לְלֵב

יגלה דרך נפלאה בתי האדם לעבור את זה העולם בשלום, ואף פעם לא לריב ולהתקוטט עם אף אחד, רק יהיה שש ושמת ודבוק בו יתברך, ויעסק בתורה ובמצוות תמיד, ואז עולמו יירש בחייו.

*

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון

בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבינו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו.

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אגיס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו,

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש.

*

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תוכב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: הָאָדָם צָרִיךְ לְקַחַת
אֶת הַחַיִּים בְּקִלּוֹת, וְאָסוּר לוֹ לְקַחַת לֵלֵב
מְאוּמָה, אֲפִלוּ שְׂיַעֲבֹר עָלָיו, חַס וְשְׁלוֹם,
כָּל מִינֵי צָרוֹת וְיִסּוּרִים וְהֶפְסִידִים, עִם כָּל
זֹאת אֵל יִקַּח אֶת זֶה לֵלֵב, אִזּוּ דִּיקָא יִזְכֶּה
לְאַרְיכוֹת יָמִים, וְיַעֲבֹר עַל הַכֹּל, לֹא-כֵן מִי
שֶׁלּוֹקַח כָּל דְּבָר אֶל לְבוֹ, זֶה מֵה שֶׁמְקַצֵּר
לוֹ אֶת יָמָיו, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וַיִּמַּת קִדָּם
זְמַנּוֹ.

(אמרי מוהרא"ש, חלק ב', סימן תקסא)

קוֹנְטֵרַס

אַל תִּקַּח לֵלֵב

א.

בְּנֵי הַיְקָר! עֲלֶיךָ לְדַעַת, כִּי חַיֵּי הָאָדָם בְּזָה
הָעוֹלָם מְלֵאִים בְּשִׁלוֹנוֹת, מְלֵאִים אַכְזָבוֹת, מְלֵאִים
הַפְסָדִים, מְלֵאִים צָרוֹת וְיִסּוּרִים, קִטְנוֹת וְחִלְשׁוֹת
הַדַּעַת, אִם אַתָּה רוֹצֵה לְחַיּוֹת בְּזָה הָעוֹלָם הָעוֹבֵר
חַיִּים אֲמִתִּיִּים וְנִצְחִיִּים, חַיִּים דְּבוּקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ,
עֲלֶיךָ לְהִרְגִיל אֶת עֲצָמְךָ לֹא לְקַחַת שׁוֹם דְּבָר אֶל
הַלֵּב, אִף שְׂאֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁדְּבָר זֶה הוּא הַקִּשָּׁה בְּיוֹתֵר,
סוֹף כָּל סוֹף הָאָדָם הוּא בְּשׂוֹר וְנָדָם, גּוֹשׁ עֹפֵר עַב
וְגַם, וְתַכְהֶ-וּמִיד כְּשֶׁעוֹבֵר עָלָיו אֵיזָה מִשְׁבֵּר בְּחַיִּים,
אוֹ אֵיזָה כְּשֶׁלּוֹן בְּעֶסְקָיו, אוֹ אֵיזוֹ אַכְזָבָה מֵאֵיזָה
אָדָם הוּא כְּבָר נִשְׁבָּר, כִּי הוּא לוֹקַח אֶת הַדְּבָר לֵלֵב,
לְכֵן אַתָּה צָרִיךְ לְדַעַת, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיְקָר, אִם אַתָּה

בְּאִמַּת רוּצָה לְחַיּוֹת חַיִּים אֲמֵתִיִּים, חַיִּים מְאֻשְׁרִים,
 חַיִּים עֲשִׁירִים בְּזֵה הָעוֹלָם, הַדְּבָר הָרֵאשׁוֹן שְׁעֲלֶיךָ
 לְקַבֵּל עַל עֲצָמְךָ הוּא — לֹא לְקַחַת שׁוּם דְּבָר אֶל
 הַלֵּב, יִהְיֶה אִיךָ שְׂיִהְיֶה וְיִהְיֶה מֵה שְׂיִהְיֶה, אִף שְׁנֵה
 דְּבָר קָשָׁה מְאֹד מְאֹד, סוּף כָּל סוּף אַתָּה נִמְצָא בְּזֵה
 הָעוֹלָם, וְהַכֹּל נִנְעָלָם וְנִסְתָּר מִמֶּךָ, הֵינּוּ שְׁמֵרֵב עֲוֹנוֹת
 וְחֻטָּאִים וּפְשָׁעִים שְׁעֵבֶרְתָּ בְּזֵה הָעוֹלָם, נִטְפָּשָׁה דַעְתְּךָ
 וְנִתְעַקַּם לְבָבְךָ, וְאַתָּה מְלֵא סִפְקוֹת וְקִשְׁיוֹת עָלֶיךָ
 יִתְבָּרֵךְ, שְׁמֵשׁם בָּא לְךָ שְׁאַתָּה נִשְׁבֵּר מִכָּל פֶּרֶט קִטָּן
 שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ בְּזֵה הָעוֹלָם. אִךָ עָלֶיךָ לְהוֹדִיעַךָ, כִּי אִם
 רְצוֹנְךָ לְחַיּוֹת חַיִּים אֲמֵתִיִּים, חַיִּים נִצְחִיִּים, חַיִּים
 מְאֻשְׁרִים, עָלֶיךָ לְשַׁכַּח עֲכָשׁוֹ מִהַכֹּל, וְלַעֲשׂוֹת
 הַתְּחִלָּה חֲדָשָׁה, וְלְהַרְגִיל אֶת עֲצָמְךָ לְבָרַח אֵלֶיךָ
 יִתְבָּרֵךְ, וְאֵל תִּתְיָאֵשׁ מִשׁוּם דְּבָר שְׁקָרָה עִמָּךָ, הֵינּוּ
 שְׁלֵא תִשְׁבֵּר מִשׁוּם דְּבָר, וְלֹא תִפֹּל בְּיָאוּשׁ. כִּי
 עַל-פִּי-רֵב כְּשֶׁאָדָם לֹקַח אֶל הַלֵּב כָּל מֵה שְׁקָרָה
 עִמּוֹ — הֵן מַעֲצָמוֹ וְהֵן מְאַחֲרִים, עַל-יְדֵי-זֵה הוּא
 נִשְׁבֵּר מְאֹד, וְנוֹפֵל לְיָאוּשׁ, וְכִבֵּר עֲזוֹב הַכֹּל, וּמִכָּל
 שְׁכֵן שְׁבוּרַח מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ. אֵל נָא תַעֲשֶׂה זֹאת, בְּנִי,
 הַרְגֵל אֶת עֲצָמְךָ לְדַבֵּק מִחֶךָ וּמִחֲשִׁבְתְּךָ בּוֹ יִתְבָּרֵךְ,
 וְתִכְנִיס בְּעֲצָמְךָ יְדֵיעוֹת אֲמֵתִת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ,

וַתִּדַע אֲשֶׁר אֵין בְּלִעְדֵיּוֹ יִתְבַּרֵךְ כָּלֵל, כִּי הוּא יִתְבַּרֵךְ
 מִחַיָּה וּמִהֵיָה וּמִקַּיִם אֶת כָּל הַבְּרִיָּאָה כְּלָה, וְדוּמָם,
 צוּמַח, חַי, מְדַבֵּר, הֵם עֲצָם עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ
 יִתְבַּרֵךְ, וּכְכֹל שֶׁתְּכַנִּיס אֶת עֲצָמָךְ בִּידִיעוֹת אֱלוֹ,
 כְּמוֹ-כֵן תִּזְכֶּה לְחַיּוֹת חַיִּים מְאֻשְׁרִים, חַיִּים עֲרֻבִים
 וּמִתְקִים. הָעֵקֶר "אֵל תִּקַּח לֵלֵב" כָּל מֵה שֶׁעֲבַר עָלֶיךָ,
 הַרְגֵל אֶת עֲצָמָךְ לְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְאִז טוֹב לָךְ כָּל
 הַיָּמִים, כִּי בָזָה שֶׁהָאָדָם מְרַגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר עִמוֹ
 יִתְבַּרֵךְ בְּלִשׁוֹן שֶׁרַגִּיל בָּהּ, וּמִסְפָּר לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ אֶת
 כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה בְּעֲצָמוֹ מוֹצִיא מְלָבוֹ
 אֶת כָּל הָאֲכֻזָּבוֹת וְהַכְּשָׁלוֹנוֹת, הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים
 שֶׁמְסַבְּבִים אוֹתוֹ. וּבְאֵמֶת עָלֶיךָ לְדַעַת, אֲהוּבִי, בְּנֵי
 הַיָּקָר, אִם בְּנֵי-אָדָם הָיוּ יוֹדְעִים יְדִיעָה זוֹ, שֶׁאֲסוּר
 לְקַחַת לֵלֵב שׁוֹם דְּבָר שֶׁקָּרָה עִמָּהֶם, אֲזִי הָיוּ חַיִּים
 חַיִּים נְצַחִיִּים, עֲרֻבִים וּמִתְקִים. וְעַל-כֵּן רָאָה, אֲהוּבִי,
 בְּנֵי הַיָּקָר, מֵה לְפָנֶיךָ, הַדְּבִק אֶת עֲצָמָךְ בּוֹ יִתְבַּרֵךְ,
 וְאֵל תִּקַּח לֵלֵב שׁוֹם דְּבָר, וְאִז תִּצְלִיחַ דְּרַכָּךְ, וְתַעֲבֹר
 אֶת זֶה הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם.

ב.

אַהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר! אִם אַתָּה רוֹצֵה לְחַיּוֹת חַיִּים
 אֲמֵתִיִּים, חַיִּים נְצַחִיִּים, הַרְגֵּל אֶת עֲצֻמְךָ לְדַבֵּר תָּמִיד
 עִמוֹ יִתְבָּרֵךְ, הִנּוּ שֶׁתְּצִיר בְּדַעְתְּךָ שְׂאִין שׁוֹם מְצִיאֹת
 בְּלִעְדָּיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְהוּא יִתְבָּרֵךְ מִתְּיָה וּמִהֵנָּה
 וּמִקַּיִם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְדוּמָם, צוּמָת, חֵי,
 מִדְּבָר, הֵם עֲצָם עֲצָמֵי חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ,
 וְתַכְנִיִּס בְּעֲצֻמְךָ הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב יְדִיעָה זֹו, וְאִז שׁוֹם דְּבָר
 לֹא תִקַּח לֵלֵב. כִּי בְּאַמֶּת כָּל הַצָּרוֹת וְהִיסוּרִים
 וְהַמְרִירוֹת וְהַדְּחָקוֹת וְהַעֲנִיּוֹת שְׁעוֹבְרִים עַל הָאָדָם
 הֵם רַק מִחֲמַת שְׁלוֹקַח כָּל דְּבָר לֵלֵב, וְזֶה הוֹרֵס אוֹתוֹ
 לְגַמְרִי, כִּי אִין לֶךְ אָדָם שְׁלֹא תִהְיֶינָה לוֹ אֲכֻזּוֹת
 בְּחַיִּים, אִין לֶךְ אָדָם שְׁלֹא יִהְיוּ לוֹ כְּשִׁלוֹנוֹת בְּחַיָּיו,
 אִין לֶךְ אָדָם שְׁלֹא תִהְיֶה עָלָיו בְּקִרְתַּת בְּחַיָּיו הַפְּרֻטִּים
 וְהַכְּלָלִיִּים, אִין לֶךְ אָדָם שְׁלֹא יִהְיוּ לוֹ סְכֻסוּכִים, וּמָה
 גּוֹרֵם לוֹ לְהִתְאַכְזֵב וְלִהְפֹּשֵׁל וְלִפְלֹל וְלִהְשָׁבֵר?
 כְּשִׁלוֹקַח אֶת הַכָּל לֵלֵב, מִחֲמַת שְׂאִינוֹ מִסְתַּכֵּל עַל
 הַשְּׁגָחָתוֹ הַפְּרֻטִּית, כִּי גִדְמָה לוֹ שְׁהַכָּל נֶאֱרַע לוֹ
 מֵעֲצָמוֹ, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִשְׁבֵּר לְגַמְרִי וּמִתְאַכְזֵב, וְנִעֲשֶׂה
 כּוֹשֵׁל בְּחַיָּיו, מֵאַחַר שְׁחוֹשֵׁב שְׁכָּל מָה שְׁעוֹבֵר עָלָיו
 זֶה מֵעֲצָמוֹ, וְעַל-כֵּן "אִיךָ עָשִׂיתִי טָעוֹת כְּזוֹ, וְאִיךָ

אל תקח ללב

קעז

באו לי מריבות כאלו, ואיך הגעתי למחלקת
ולסכסוכים ולמדנים כאלו?!" ולוקח את הכל ללב,
וזה מה שהורס אותו לגמרי, כי אינו מאמין שהכל
ממנו יתברך. כי המאמין האמתי יודע ועד שאין
זיו פלשהו שיעשה אדם, מבלי השגחתו הפרטי
פרטית, כי בכל תנועה ותנועה שם אלופו של עולם;
ועל-כן מה ולמה לך לקחת ללב כל מה שעבר
עליך, עליך לדעת, כי הכל ממנו יתברך, הוא יתברך
סבב עצמך שיהיה כן. ולכן אם אתה רוצה להצליח
בחייה, ראה על-כל-פנים מעכשו לא לקחת ללב
שום דבר, אלא הדבק את עצמך לגמרי אל האין
סוף ברוך הוא, ותדע שהכל ממנו יתברך, ואז
תצליח את דרכך. וזו מדרגת גדולי הצדיקים, שהם
כל-כן נכללים באין סוף ברוך הוא, עד שאינם
לוקחים ללב שום דבר, ואפלו שיש עליהם מחלקת
ומריבות ורדיפות מרשעים ארורים המעיקים להם
מאד מאד, עם כל זאת אינם לוקחים ללב, ואינם
נשברים כלל, כי הם יודעים אשר הכל ממנו יתברך,
ודיבא על-ידי-זה מצליחים. ועל-כן ראה, אהובי,
בני היקר, אם אתה רוצה להצליח בחייה, "אל תקח
ללב" שום דבר בעולם, אלא הרגל את עצמך לברח

אליו יתברך, ותמיד תסתכל רק בהשגחתו הפרטית, איך שהוא משגיח ומנהיג את עולמו בהשגחה נוראה ונפלאה מאד. וככל שתחזיר בעצמך ידיעות אלו, כל חייך ישתנו לגמרי, ותצחק מהעולם, ושום דבר לא יתפס אצלך מקום ולא יכנס בלבך, אלא הכל ישאר על הסף. מאחר שתראה שמה שקורה עמך, זהו רק ממנו יתברך, ואם-כן מה שיך להשבר, ומה שיך להיות בעצבות ובמרירות, ומה שיכת אכזבה או כשלון? ! מאחר שאתה דבוק בחי החיים בו יתברך, ואתה יודע שהכל ממנו יתברך. ואם היו בני-אדם מחדירים ללבם דבר זה, אף פעם לא היו שבורים, ולעולם לא היו עצובים וממרמרים בחייהם. ועל-כן אשרי ואשרי מי שזוכה להחזיר בעצמו ידיעות אלו, שאין בלעדיו יתברך כלל, והכל ממנו יתברך, ולא שיך לחשב: "אם הייתי עושה דבר זה או באפן כזה, או הולך במקום זה, היזה כף וכף, ומאחר שלא הלכתי למקום זה, ולא עשיתי, ולא הלכתי בדרך זו, לכן קרה לי דבר זה", זהו הבל הבלים הקשור בכפירות ואפיקורסות, שהאדם מוציא את הקדוש-ברוך-הוא מחייו הפרטיים, רחמנא לישזבן, וזה מחמת שלוקח כל דבר ללב,

ועל-ידי-זה נשפר לגמרי. אבל אם היה האדם יודע
 בידיעה מחלטה, אשר הכל ממנו יתברך, ואין
 בלעדיו יתברך כלל, ולא שיה לומר: "הייתי צריך
 לעשות כן, והייתי צריך לדבר כן, והייתי צריך
 ללכת בדרך זו, ואז הייתי מצליח". ועל-כן ראה,
 אהובי, בני היקר, רק לדבק את עצמך באין סוף
 ברוך הוא, ואז תצליח דרכך כל ימי חיך, ולא
 תתחרט כלל.

ג.

אהובי, בני, הן אמת שעוברים עליך בזה העולם
 צרות ויסורים, קטנות וחלישות הדעת — הן ממך
 בעצמך, הן מבני ביתך, הן משכניך והן ממעבידך
 שאתה עובד אצלו, עם כל זאת אם אתה רוצה
 להצליח בחיך, אל תקח שום דבר אל הלב, כי זה
 יהרס לך את הבריאות לגמרי, ומה גם שלא יועיל
 לך מאומה; כי בזה שאתה לוקח ללב כל מה שעובר
 עליך, אתה עוד רואה במפלתך, ואתה עוזר לכל
 שונאיך שיוכלו לך, ועל-כן ראה לעשות כל מיני
 פעלות שבעולם, העקר שלא יפגס אל לבך כל מה
 שעובר עליך. ואל זה תזכה דיקא אם תדבק את

עֲצֹמָךְ בּוֹ יִתְבַרְךָ. וְאַף שְׁזֵה הַדְּבָר הַקָּשֶׁה בְּיוֹתֵר, כִּי
 סוּף כָּל סוּף אָדָם הוּא גִשְׁמִי וּמְלֵא חֲטָאִים וְעוֹנוֹת
 וּפְשָׁעִים, וּמִבְקָשִׁים מִמֶּנּוּ שִׁיְהִיָּה דְבוּק בְּחֵי הַחַיִּים
 בּוֹ יִתְבַרְךָ, וְלִהְיֶמְשִׁיךְ עַל עֲצֹמוֹ הַשְּׁגָחְתּוֹ הַפְּרָטִית.
 עִם כָּל זֹאת עָלֶיךָ לְדַעַת, כִּי עַל-יְדֵי קִצָּת יִשׁוּב
 הַדַּעַת, גַּם אַתָּה יְכוּל לְזַכּוֹת לְזֶה, כִּי סוּף כָּל סוּף
 יֵשׁ מְנַהֵג לְבִירָה, אֵין הָעוֹלָם הַפְּקָר, וּמֵה שְׁעוֹבֵר
 בְּזֶה הָעוֹלָם, הַכֹּל בְּהַשְּׁגָחְתּוֹ הַפְּרָטִי פְּרָטִית, וְעַל-כֵּן
 בְּזֶה שְׁאַתָּה רוֹאֵה שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ כָּל-כָּף הַרְבֵּה צְרוֹת
 וְיִסּוּרִים וּמְרִירוֹת מִבֵּית וּמִבְחוּץ, וְהִילָדִים קָמִים
 נִגְדֶדֶךָ, וְאַשְׁתָּךְ קָמָה עָלֶיךָ, וְהַשְּׂכָנִים מְמַרְרִים לְךָ אֶת
 חַיֶּיךָ, וּמַעֲבִידֶךָ מִצִּיק לְךָ, עָלֶיךָ לְחֹזֵר עַד הַשָּׂרֵשׁ,
 שֶׁהוּא הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לִידַע שֶׁהוּא יִתְבַרְךָ מְנַהֵג
 אֶת עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים, וּבְיָדָיו יֵשׁ אֲצִלוֹ כְּנֻגָה
 עֲמֻקָּה אֵיךְ לְעוֹרֵר וּלְחַזֵּק וּלְאַמֵּץ אוֹתָךְ שֶׁתִּחְזֹר אֵלָיו
 יִתְבַרְךָ, וּכְבֹר נֶסֶה בְּכֹל מִינֵי דְרָכִים, וְלֹא הַצְּלַחְתָּ
 לְחֹזֵר אֵלָיו יִתְבַרְךָ, וְעַל-כֵּן הַהֶכְרַח לְהַכּוֹת אוֹתָךְ
 בְּמַכּוֹת מְשֻׁנוֹת כְּאֵלוֹ, כִּדֵּי שֶׁתִּצְעַק וְתִחְזֹר אֵלָיו
 יִתְבַרְךָ. וְלִכֵּן מְכַל מַה שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ "אֵל תִּקַּח לֵלֵב",
 אֲלֹא רֵאֵה לְבָרַח אֵלָיו יִתְבַרְךָ, וְאִז תִּצְלִיחַ דְּרָכֶךָ. כִּי
 בְּזֶה שֶׁתִּבְרַח אֵלָיו יִתְבַרְךָ, וְתִכְנִיס אֶת עֲצֹמָךְ הַיֵּטֵב

היטב בתוך גלוי אלקותו יתברך, ותדע שְהוּא יתברך מחיה ומְהַיֵּה ומְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיָּאָה כְּלָה, אִז דִּיקָא תְצַלִּיחַ אֶת דְּרַכְךָ; וְעַל-כֵּן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְחִזֵּק אֶת עֲצָמְךָ מִכָּל מָה שְּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, וְאֵל תִּשָּׁבֵר מִשׁוּם דְּבַר שְׁבַעוּלָם, וְאִז תִּגִּיעַ לְהַצְלָחָה בְּחַיֶּיךָ.

ד.

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, כְּשְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ אִיזָה מִשְׁבֵּר בְּחַיִּים, אוֹ אִיזוֹ צָרָה, אוֹ אִתָּה מְצַטְעֵר, אוֹ מִיִּשְׁהוּ מְצַעֵר אוֹתְךָ, עָלֶיךָ לְדַעַת שְׁהַכֵּל מִמֶּךָ בְּעֲצָמְךָ. כִּי עָלֶיךָ לְשָׁמֹר עַל עֲצָמְךָ מְאֹד, וּמָה שְּׁמִבְקָשִׁים מִמֶּךָ שְׁלֹא תֹאמֵר, אִין לָךְ הֵתֵר לוֹמֵר, וּבְרַגַע שְׁתַּסִּיר אֶת הַרְסוֹן מִפִּיךָ — תִּסְבַּל מִכָּךְ; וְעַל-כֵּן בְּשַׁעָה שְׁאִתָּה סוּבַל "אֵל תִּקַּח לֵלֵב", כִּי בְּאִמַת אִתָּה צָרִיךְ לְהִסְתִּיר וּלְהַעֲלִים כָּל דְּבַר מִמֶּךָ, וּמָה שְּׁרַק עוֹבֵר עָלֶיךָ, עָלֶיךָ לְדַעַת שְׁזָהוּ מִמֶּנּוּ יתברך, אֲשֶׁר עוֹשֶׂה הַכֵּל בְּחֻשְׁבוֹן צָדֵק. כִּי בְּאִמַת הָאָדָם גּוֹרֵם לְעֲצָמוֹ צָרוֹת וְרַעוֹת, וְרַב רַבָּן שֶׁל הַצָּרוֹת שְׁיִישׁ לְאָדָם, הוּא בְּעֲצָמוֹ אֲשֶׁם בְּהֵן, כִּי אִינוּ נִזְהָר בְּעֲצָמוֹ, הֵן שְׁמִסְפֵּר מָה שְׁאָמְרוּ לוֹ לְהִסְתִּיר, וְהֵן שְׁמַגְלֶה אֶת עַנְיָנוֹ הַפְּרָטִי, אֲשֶׁר הִיָּה עָלָיו לְהִסְתִּיר

וְלַהֲעֲלִים, וְאִם אֵינוֹ נִזְקֵר בְּדַבּוּרוֹ, אֲזִי לְבַסּוֹף זֶה
 חוֹזֵר אֵלָיו, וְאִז עוֹבֵר עָלָיו מֵה שְׁעוֹבֵר, וְלוֹקֵחַ אֶת
 זֶה לְלֵב, וְאַחֲר־כֵּן נִשְׁבֵּר לְגַמְרִי. וְעַל-כֵּן עָלִיד לְדַעַת,
 אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר! אִם עוֹבֵר עָלֶיךָ אֵיזָה מִשְׁבֵּר —
 הַכֹּל מִמֶּךָ בְּעֶצְמָךָ, וְלִכֵּן "אֵל תִּקַּח לְלֵב" כֹּל מֵה
 שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, אֲלֵא חוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ,
 וְתִקְבַּל עַל עֶצְמָךָ קִבְלָה חֲזָקָה, שְׁמֵה־יּוֹם וְהִלְאָה
 בְּשׁוֹם פָּנִים וְאַפֵּן לֹא תוֹצִיא מִפִּיךָ שׁוֹם דְּבַר
 שְׂאוּמְרִים לָךְ לְשִׁמְרוֹ, וְכֵן אִם אַתָּה רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת
 מַעֲשֵׂה מְסֻסִים, אוֹ יֵשׁ לָךְ אֵיזוֹ תְּכִנִּית, אֵל תִּדְבֵּר שׁוֹם
 דְּבַר מִיָּתֵר, וְעַל-יְדֵי-זֶה תִּצְלִיחַ אֶת דְּרָכֶךָ. כִּי אִם
 תִּדְבֵּר וְתִגְלֶה לְכָלֶם אֶת תְּכִנּוּתֶיךָ, אֲזִי תִהְיֶינָה לָךְ
 אֲכֻזָּבוֹת גְּדוּלוֹת בְּחַיֶּיךָ, כִּי בְּנֵי-אָדָם יִשְׁבְּרוּ אוֹתְךָ,
 וְיֹאמְרוּ "לָמָּה וּמָה אַתָּה צָרִיךְ לְהַכְּנִס בְּזֶה", וְיִחַלְשׁוּ
 אֶת דַּעְתְּךָ, וְאַחֲר־כֵּן תִּקַּח לְלֵב, וְתִשְׁבֵּר לְגַמְרִי.
 וְעַל-כֵּן תִּדַּע מֵה־יּוֹם וְהִלְאָה, כֹּל מֵה שְׁקוּרָה לָךְ —
 הֵן בְּגִשְׁמִיּוֹת וְהֵן בְּרוּחָנִיּוֹת, אַתָּה בְּעֶצְמָךָ אֲשֵׁם בְּזֶה.
 וְעַם כֹּל זֹאת "אֵל תִּקַּח לְלֵב" כֹּל מֵה שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ,
 אֲלֵא תִקְבַּל עַל עֶצְמָךָ מֵה־יּוֹם וְהִלְאָה לֹא לְגִלוֹת וְלֹא
 לְפָרְסֵם אֶת תְּכִנּוּתֶיךָ, וְדִיקָא עַל-יְדֵי-זֶה תִּצְלִיחַ.

הַעֲקֹר תִּקְשֹׁר אֶת עֲצָמֶיךָ אֶל הַשְּׁגָחָתוֹ הַפְּרִטִי הַפְּרִטִית,
וְאִזּוּ בְּכָל אֲשֶׁר תִּפְנֶה — תִּשְׁפִּיל וְתִצְלִיחַ.

ה.

צָרִיף שִׁתְּדַע אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, אֲשֶׁר בְּזַה הָעוֹלָם
עוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד קִטְנוֹת וְחִלְשׁוֹת הַדַּעַת,
יְרִידוֹת וְנִפְילוֹת וְעִגְמַת נֶפֶשׁ, זֶה מֵעֲצָמוֹ — שְׂאִין
הוֹלֵךְ לוֹ כְּמוֹ שֶׁהוּא רוֹצֶה, וְזֶה מֵאֲשֶׁתּוֹ, וְזֹאת
מִבְּעָלָהּ, וְשִׁנְיָהֶם מִיִּלְדֵיהֶם — שְׂאִין נֶעֱשֶׂה כְּפִי
שְׁחַפְּצִים, וּבִפְרֹט כְּשֶׁהֵילָדִים מִתְּפָרָאִים וְנֶעֱשִׂים
אֱלִימִים וּמְדַרְדְּרִים, הַשֵּׁם יִשְׁמַר, וְהַהוֹרִים אוֹבְדֵי
עֲצוֹת, וּמְצַעְרִים מְאֹד, וְאֵינָם יוֹדְעִים אֶת נֶפֶשׁם מְרַב
צָעַר וּמְכָאוֹב, וְכֵן לְעַתִּים אֵין מִסְתַּדְּרִים עִם הַשְּׂכֵנִים,
מִחֲמַת שֶׁהֵנָּם אֲנָשִׁים קָשִׁים בְּטִבְעָם, בְּעָלֵי מַחְלָקַת
וּמְרִיבוֹת, הַמְקַלְלִים וְעוֹשִׂים צָרוֹת צְרוּרוֹת, וְכֵן מִי
שֶׁעוֹסֵק בְּעֵסֶק, וּפּוֹשֵׁט רֶגֶל וְכִדּוּמָה כָּל מִינֵי צָרוֹת
וְיִסוּרִים וּמְרִירוֹת וְהִרְפַּתְקָאוֹת, שֶׁעוֹבְרִים עַל בְּנֵי-
אָדָם, אֲשֶׁר אֵין אֶחָד בְּעוֹלָם שִׁיְהִיָּה נָקִי מִזֶּה. אִךְ
עֲקֹר הָעֲצָה לְכָל הַיִּסוּרִים — לֹא לְקַחַת לֵלֵב, וְאִךְ
שְׁזֶה קָשָׁה מְאֹד, כִּי סוּף כָּל סוּף כְּשֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם
מִזֶּה שֶׁעוֹבֵר — צָרוֹת וְיִסוּרִים, קִטְנוֹת וְחִלְשׁוֹת

הדעת, עגמת נפש ומרירות, נכנס לו הכל ללב, ומרגיש את כל הכאבים וכל הצער ועגמת הנפש, עם כל זאת החכם והפקח יודע, שחבל לקחת ללב, כי אדם יכול להרס את עצמו לגמרי על-ידי שיקח את הדברים ללב. ועל-כן ראה, אהובי, בני היקר, להיות חכם ופקח, וכל מה שעובר עליך "אל תקח ללב", שלא יכנסו אל תוך לבך ודעתך כל הצרות והיסורים והכשלונות שעוברים עליך, אלא תמיד ראה לישוב את עצמך בינה לבין קונך, ותדבר ותספר לפניו ותברך את כל אשר עם לבבך וכל מה שעובר עליך. ואף שהדבר הזה נראה לך מוזר, כי סוף כל סוף "אני איש גם ומגשם, רחוק לגמרי ממנו ותברך, עדין לא יצאתי מחל אל הקודש אפלו כחוט השערה, ועדין עובר עלי מה שעובר — כל מיני ירידות ונפילות, ונתרחקתי ממנו ותברך כמו שנתרחקתי, ונפילתי לעמקא דתהומא רבא, אם-כן איך שפך בכלל שתהיה לי שיכות כביכול אליו ותברך", עם כל זאת עליך לדעת, שאין הדבר כך, כי הקדוש-ברוך-הוא מלא כל הארץ כבודו, מחיה ומטהה ומקים את כל הבריאה כלה, ודומם, צומח, חי, מדבר — הם עצם עצמיות חיות אלקותו ותברך,

אל תקח ללב

קפה

ובכל תנועה ותנועה שם אלופו של עולם, ועקר השער והפתח להכנס אליו יתברך הוא הדבור, כשאדם מרגיל את עצמו לדבר עמו יתברך, ומספר לו יתברך את כל אשר עם לבבו בתמימות ובפשטות גמורה, אזי הוא נכנס אליו יתברך, וזה אשר יוריד מלבבו כל מיני אבנים פבדות וקשות. פי בדרך כלל כשעובר על האדם צרות ויסורים ומרירות והרפתקאות — הן מעצמו, הן מאשתו, הן מילדיו, הן משכנים, הן מבעלי בתים — היכן שהוא עובד והן מבני-אדם שיש לו עסק עמהם, לבו מתעקם ומתקשה כאבן, ומר לו מאד מאד, כי אדם מתפוצץ מרב צער, כי רוצה להתפרץ ורוצה לספר למישהו כל מה שעובר עליו, ואין לו למי לספר, אבל ברגע שמרגיל את עצמו לדבר עמו יתברך, אז הכל הולך לו בנקל, ואף שבתחלה גם זה קשה וכבד לו, עם כל זאת כשמרגיל את עצמו בעבודה הקדושה הזו, אז הולך לו בקלות. ועל-כן ראה, אהובי, בני היקר, לא לקחת כל דבר אל הלב, הרגל את עצמך לדבר עמו יתברך בתמימות ובפשטות גמורה, ותספר לפניו יתברך את כל אשר עם לבבך, ואל תסתכל אחורנית, כי תדע שהקדוש-ברוך-הוא אב הרחמן,

וְכָל הַסְּבוּבִים שְׁמֹסְבֵב עִמָּךְ הוּא רַק מִפְּנֵי שְׂרוּצָה
 שֶׁתִּחְזֹר אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, וְזֶה כָּל הַטַּעַם וְהַסֵּבָה שְׂעוּבֵר
 עָלֶיךָ מֵה שְׂעוּבֵר, וְעַל-כֵּן מִכָּה אוֹתָךְ בְּכָל מִינֵי
 עֲגָמַת נֶפֶשׁ וְצָרוֹת וְיִסּוּרִים, כִּי רוּצָה שֶׁתָּבֵא וְתִשׁוּב
 אֵלָיו בַּחֲזָרָה. וְאִיךָ זוֹכִים לַחְזֹר אֵלָיו יִתְבַּרְךָ? עַל-יְדֵי
 שְׁמֵרָגִיל אֶת עֲצָמוֹ לִילֶךְ עִמּוֹ יִתְבַּרְךָ, הוֹלְכִים לְמָקוֹם
 פְּנוּי שְׂאִין שָׁם בְּנֵי-אָדָם, וּמִסְפָּרִים לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ אֶת
 כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ. וְאִיךָ שֶׁבִּתְחִלָּה נִדְמָה לָךְ שְׂאִין
 מִי שְׂשׁוּמֵעַ אוֹתָךְ, וְאִין מִי שְׂצָרִיךְ אוֹתָךְ, תִּדְעַ שְׁכָּל
 זֶה מְרַב עוֹוֹנוֹתֶיךָ, כִּי הָעוֹוֹנוֹת מְעֲלִימִים וּמְסַתִּירִים
 וּמְכַסִּים אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹת יִתְבַּרְךָ, אֲבָל בְּרָגַע שְׂאָדָם
 חִזַּק וְעִקְשָׁן גָּדוֹל, "יִהְיֶה מֵה שְׂיִהְיֶה וְיִהְיֶה אִיךָ
 שְׂיִהְיֶה, אֲנִי אָבוֹא אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, וְאֲסַפֵּר לוֹ יִתְבַּרְךָ
 אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבִי, וְכָל מֵה שְׂמַעִיק לִי, וְכָל
 הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים וְעֲגָמַת הַנֶּפֶשׁ שָׂרַק עוֹבְרִים עָלַי",
 בְּזֶה מְרוּיַח שְׁנֵי דְבָרִים, רֵאשִׁית, מְסִיר מִלְּבוֹ אֶבֶן
 כְּבֹדָה, אֶבֶן קָשָׁה, וְשֵׁנִית, יִרְאֶה נְסִים נִגְלִים שְׂיַעֲשֶׂה
 עִמּוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אָב
 הַרְחֵמֵן, וְשׁוּמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה, וְאִם הָאָדָם בָּא עִם
 לֵב אֲמַת, לֵב נִשְׁפָּר, אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, וּמְשִׁיחַ וּמְסַפֵּר
 לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ, אֵינּוּ זֶז מִשָּׁם

עד שֶהקדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְמַלֵּא מְשָׁלוֹת לְבוֹ
לְטוֹבָה. וְעַל-כֵּן רְאֵה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, לֹא לְהִיּוֹת
בְּטֶלֶן. אֲנִי מֵבִין הֵיטֵב שְׁעוֹבְרִים עָלֶיךָ כָּל מִינֵי צְרוּת
וְיִסּוּרִים וְעִגְמַת נֶפֶשׁ וַחֲלִישׁוֹת הַדַּעַת, וְאַתָּה יוֹצֵא
מִדַּעְתְּךָ מֵרַב צָעַר וְיִסּוּרִים, וּבְכַפְרֵט מֵה שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ
בְּבֵיתְךָ, עֲצָתְךָ הִיא — שְׁתַּרְגִּיל אֶת עֲצֻמְךָ לְבִרְחָה
אֲלִיו יִתְבַרֵךְ, וְתִלְךָ לְמָקוֹם פְּנוּי שְׂאִין שָׁם בְּנֵי-אָדָם,
וְתִסְפֹּר לְפָנָיו יִתְבַרֵךְ אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבַבְךָ וְכָל
אֲשֶׁר מַעִיק וּמַצְעֵר אוֹתְךָ, וְעַל-יַד־יְזֶה יִהְיֶה לְךָ בְּנִקְלָה
לְקַבֵּל הַכֹּל. וְעַל-יַד־י שְׁתַּרְגִּיל אֶת עֲצֻמְךָ לְדַבֵּר עִמוֹ
יִתְבַרֵךְ, בְּזֶה יֵשׁ לְךָ עֲתִיד גָּדוֹל, כִּי יֵשׁ לְךָ כַּחוֹת
לְמִי לְסַפֵּר וְלִשׁוֹת אֶת צְעָרְךָ הַקָּשָׁה, וְעַל-יַד־יְזֶה לֹא
תִשְׁתַּגַּע, כִּי עַל-פִּי-רַב בְּנֵי-אָדָם אֵין לָהֶם אֵל מִי
לְסַפֵּר אֶת צְרוּתֵיהֶם, וְזֶה אֲשֶׁר מְפּוֹצֵץ אֶת לְבָבְךָ.
וְעַל-כֵּן אִם אַתָּה רוֹצֵה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, לֹא לְקַחַת
אֵל הַלֵּב כָּל מֵה שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, הַרְגֵל אֶת עֲצֻמְךָ
לְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבַרֵךְ, וְאִז טוֹב לְךָ כָּל הַיָּמִים. וְאֵל
תִּסְתַּכֵּל עַל שׁוֹם בְּרִיָּה בְּעוֹלָם שְׂאוּמֶרֶת אַחֲרֶת, כִּי
בְּאֻמַּת הַחַיִּים כָּל-כֶּף קֶצְרִים, הֵנָּה אֲנַחְנוּ כָּאֵן וְעוֹד
מַעֲט נִצָּא מִכָּאֵן, וְעַל-כֵּן כָּל זְמַן שְׂאֲנַחְנוּ פֹה, עָלֵינוּ

להיות מאד מאד חזקים לדבר עמו יתברך, ואז
נצליח דרפינו תמיד.

ו.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, שבזה העולם
עובר על כל אחד ואחד בכל יום צרות ומשברים,
ואין לו במה להתחזק, אלא באמונה פשוטה, כי
המאמין האמתי, שיודע שהכל לכל אלקות גמורה
היא, אז יחזיק מעמד, לא-כן מי שחושב שהכל
טבע, הוא נשבר לגמרי; ועל-כן ראה, אהובי, בני
היקר, העקר לא לקחת ללב כל מה שעובר עליך,
אלא הדבק עצמך בו יתברך, ותדע שהכל ממנו
יתברך בהשגחה נוראה ונפלאה מאד, וכפי שתכניס
בעצמך ידיעה זו, על-ידי-זה תצליח לעבר את זה
העולם בשלום, כי סוף כל סוף ימינו כצל עובר,
הנה אנחנו כאן ועוד מעט נצא מכאן, האם בשביל
זמן כה קצר פדאי לקחת כל דבר קטן ללב, ולסבל
אחר-כך כל-כך הרבה מכאובים ויסורים קשים
ומרים?! ראה להוציא מלבך את כל העקמומיות
שיש לך עליו יתברך, ותתחיל לתן תודה והודאה
להקדוש-ברוך-הוא על כל החסד חנם שעשה עמך,

ועל-ידי-זה יתרחב לך בגשמיות וברוחניות, ועוד
 תראה הרבה טוב בתייך; על-כן ראה לדבק את
 עצמך רק בו יתברך, והרגל את עצמך לדבר אליו
 יתברך, ותספר לפניו את כל מה שעובר עליך
 בתמימות ובפשטות גמורה, ועל-ידי-זה תעבר על
 הכל.

ז.

אהובי, בני היקר, ראה לשמח את עצמך בכל
 מיני אפנים שבעולם, ואף שאני יודע מצבך,
 שעוברים עליך עכשו מצבים קשים ומרים עד מאד,
 שמשפילים, ומחרפים, ומבזים, ומגדפים אותך,
 ומדברים עליך כל דבר אסור, עם כל זאת "אל
 תקח ללב" את כל זה, רק תצחק מכלם, ותדע,
 שהקדוש-ברוך-הוא מנהיג את עולמו בחסד
 וברחמים, ומי יודע מאילו צרות מרות וקשות אתה
 נפטר בזה שמדברים עליך ומעיקים ומצערים אותך.
 ואם היית יודע את החשיבות שיש למעלה לבר
 ישראל שסובל חרופין וגדופין, ונושכים אותו
 עקרבים ונחשים ורשעים ארורים, ומדברים עליו,
 ועל-ידי-זה נפטר מכל מיני ענשים קשים ומרים

שְׁבָאִים בְּגִלְל עֲוֹנוֹתָיו, אִזְ הֵייתָ שֶׁשׁ וְשִׁמַּח עַל נַעַם
חֶלְקֶךָ, וְלֹא הֵייתָ נִשְׁבֵּר מִשׁוּם דְּבַר שְׁבָעוּלָם; וְעַל-כֵּן
רְאֵה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְקַחַת אֶת עֲצֻמָּךְ בְּיַדְיָךְ,
וּמֵהַיּוֹם וְהַלָּא "אֵל תִּקַּח לֵלֵב" שׁוּם דְּבַר שְׁעוֹבֵר
עָלֶיךָ, רַק הַדְּבִק אֶת עֲצֻמָּךְ בּוֹ יִתְבַרֵךְ, וְתִדַּע, שֶׁהוּא
יִתְבַרֵךְ אָב הַרְחֻמָּן וְרוֹצֵה בָךְ, רַק תָּשׁוּב בְּתִשׁוּבָה
שְׁלֵמָה. וְעַקֵּר הַתִּשׁוּבָה — שֶׁתִּלְךָ לְמָקוֹם פְּנוּי שְׂאִין
שָׁם בְּנֵי-אָדָם, וְתִתְחִיל לְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבַרֵךְ, וְתִסְפֹּר
לוֹ יִתְבַרֵךְ אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבְךָ בְּתַמִּימוֹת
וּבְפִשִּׁיטוֹת גְּמוּרָה, וְאִז תִּזְכֶּה לַעֲבֹר עַל הַכֹּל. הָעַקֵּר
"אֵל תִּקַּח לֵלֵב" שׁוּם דְּבַר, כִּי כָל אֱלוֹ שֶׁהִתְמוּטֵט
לְבָם — הִיָּה, מִחֲמַת שֶׁלְקַחוֹ לֵלֵב כָּל הַצָּרוֹת
וְהַיְסוּרִים וְהַמְרִירוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלֵיהֶם, וְעַל-יְדֵי-זֶה
הִתְאַמְץ וּנְחַלֵּשׁ לְבָם, וּבָאוּ לְהִתְקַף לֵב, חֵס וְשְׁלוֹם.
וְעַל-כֵּן רְאֵה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, מֵהַיּוֹם וְהַלָּא לֹא
לְקַחַת לֵלֵב שׁוּם דְּבַר, רַק רְאֵה לְדַבֵּק אֶת עֲצֻמָּךְ בּוֹ
יִתְבַרֵךְ, וְאִז תִּצְלִיחַ דְּרַכָּךְ כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ.

ח.

אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר! רְאֵה לְחִיּוֹת עִם הַמְּצִיאוֹת,
וְלִדְעַת שְׂמֵה שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ כִּךְ נִגְזֵר בְּשָׁמַיִם, וְעַל-כֵּן

"אל תקח ללב" שום דבר, אלא הדבק את עצמך
 בו יתברך, ותברח אליו יתברך, וכל מה שעובר
 עליך תספר לפניו יתברך בתמימות ובפשיטות,
 ועל-ידי-זה תוציא מלבך את כל העקמומיות ושברון
 הלב שיש לך, כי כל הצרות והיסורים והמרירות
 שעוברים על האדם, הם רק מחמת רב העקמומיות
 שיש לו, שנתעקם לבו עליו יתברך בקשיות
 ובספקות, עד שנשבר לגמרי, ומזה יש לבני-אדם
 התקפת לב. כי כל דבר קטן שעובר עליהם, הם
 לוקחים ללב בצורה קשה מאוד מאד, וזה שובר
 אותם לגמרי. ועל-כן ראה לא לקחת שום דבר ללב,
 אפלו שפל-כף מרים לך החיים, ואתה אינך יודע
 לשית עצה לנפשך, עם כל זאת ראה לשמח את
 עצמך בתקף הדחקות והקטנות, ותאמין באמונה
 פשוטה, אשר בודאי לא יעזב אותך, העקר תוציא
 מלבך קשיות וספקות שיש לך עליו יתברך. עליך
 לדעת, שחטאת, עוית ופשעת ונתלכלכת בכל מיני
 לכולוכים וחסטאים ועוונות ופשעים זה ימים ושנים,
 ולכלכת את מחך ואת עיניך ואת דבורך ואת כל
 מעשיך, ואין אתה יכול להבין אלקותו יתברך ודרכי
 הנהגותיו יתברך. ועל-כן לא בתנם שעוברים עליך

קשיות וספקות עליו יתברך, אִתָּה צָרִיךְ לְהִבִּין אֶת
זֶה, וְתִכְף־וּמָיד כְּשֶׁתִּבִּין אֲשֶׁר אֵין צָרִיכִים לְהִבִּין
כָּלֵל, וְאֵין שׁוּם קִשְׁיֹת עָלָיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, אֶלֶּא
תְּשָׁלִים עִם הַמְּצִיאֹת, וְרַק תִּחְזֹר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה,
אֲזִ תִּרְאֶה שְׁכָל חַיִּיךְ יִשְׁתַּנּוּ לְגַמְרִי. הֶעֱקַר "אל תקח
לֵלֵב" שׁוּם דְּבַר, רַק תִּחְיֶה עִם הַמְּצִיאֹת שְׁכָף נִגְזֹר
עָלֶיךָ, וְזֶה שֶׁרֵשׁ נִשְׁמָתְךָ, וְאִתָּה רַק צָרִיךְ לְבָרַח אֶלָּו
יִתְבָּרַךְ, וְאֲזִ הַכֹּל יַעֲבֹר בְּשָׁלוֹם. אִם תִּשְׁמַע לְדַבְּרֵי
אֱלוֹ, אֲזִ תִּהְיֶה הַמְּאֲשֶׁר בְּיוֹתֵר בְּתַיִךְ, וְאִם לֹא תִרְצֶה
לְקַבֵּל אֶת דְּבַרֵי אֱלוֹ, מָה אֲנִי יָכוֹל לֹאמַר לְךָ, אִתָּה
תִּהְיֶה הָאֲמָלָל הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר בְּעוֹלָם. וְעַל־כֵּן אֵל
תִּהְיֶה בְּטָלָן, בְּנֵי הַיָּקָר, אֶלֶּא רְאֵה לְחֵיוֹת עִם
הַמְּצִיאֹת, כָּף נִגְזֹר עָלֶיךָ, וְכָף אִתָּה יָכוֹל לְחֵיוֹת
בְּשָׁלוֹם וּבְאַהֲבָה וּבְדַבְּקוֹת עָלְיוֹנָה עִמוֹ יִתְבָּרַךְ. עַקַר
תִּפְקִידְךָ הוּא — לְלַכֵּת לְמָקוֹם פְּנוּי שְׁאֵין שָׁם
בְּנֵי־אָדָם, וּלְסַפֵּר לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם
לְבָבְךָ, וּתְסַפֵּר אֶת כָּל מַה שְׁמַעִיק לְךָ, וְתוֹצִיא אֶת
זֶה מִפִּיךָ, וְאִף שְׁבַתְחִלָּה יְדַמָּה לְךָ שְׁאֵין מִי שְׁשׁוֹמֵעַ
אוֹתְךָ, וְאֵין מִי שְׁצָרִיךְ אוֹתְךָ, תִּדַע שְׁכָל זֶה הוּא
מִהַדְּמִיוֹנוֹת שְׁנֹדְבָקוֹ בְּךָ, עַל־יְדֵי עֲוֹנוֹתֶיךָ הָרַבִּים.
וְאִם תִּהְיֶה חֲזָק וְאִמִּץ בְּעִבּוּדָה הַקְּדוּשָׁה הַזֹּאת כָּל

ימי חייך, אז לא תקח אל לבך שום דבר, אדרבה תחיה חיים טובים, חיים אמתיים, ערבים ומתקים; אשרי מי שמכניס דבורים אלו בתוך לבו, ואינו לוקח ללב כל הצרות והיסורים והמרירות וההרפתקאות שעוברים עליו, שאז דיקא יעבר את זה העולם בשלום, ויחיה ויירש חיי עולם הבא בעולם הזה.

ט.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר! כי בלב האדם יש שני חללים, חלל השמאלי שהוא מלא דם, וחלל הימני שהוא מלא רוח, וההפרש ביניהם הוא, שבחלל השמאלי שם כל הגבורות והתאוות והמדות הרעות והיראות והפחדים, ובחלל הימני שם שמחת החיים, אהבת ודבקות הבורא יתברך שמו, והמדות טובות, ועל-פן צריכים להמשיך את עצמו תמיד רק אליו יתברך, ולא לקחת ללב שום דבר, אלא לקיים את מאמרם ז"ל (ברכות נד.): "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך" — בשני יצריך, הינו להפוך את הלב השמאלי — הינו החלל השמאלי, לחלל ימני, שתהיה לו שמחת החיים, ויזכה לדבקות

הבורא יתברך שמו, להיות דבוק רק בתי החיים
 בו יתברך, ולא יירא ולא יפחד משום בריה שבעולם
 רק ממנו יתברך, וכן לא יאהב את אף אחד בעולם
 רק את הקדוש-ברוך-הוא. וכשזוכה לעבד על עצמו
 לא להתפעל משום בריה שבעולם, אלא לוקח את
 החלל השמאלי שהוא מלא דם, מלא גבורות, מלא
 תאוות חיצוניות ויראות נפולות, ומתפכו אל רוח
 חיים ושמחת החיים, תענוג ותשוקה וזיו וחיות
 ודבקות הבורא יתברך שמו, אז דיקא נשלמת פונת
 הבריאה. ועל-כן, אהובי, בני היקר, "אל תקח ללב"
 כל מה שעובר עליך, ואפלו שפבר נכשלת במה
 שנכשלת, ונפגמת במה שנפגמת, ונתלכלכת איך
 שנתלכלכת, ונפלת בבוי גדול מלא תאוות ומדות
 רעות, "אל תקח ללב", וראה לשוב בתשובה שלמה
 אליו יתברך, והדבק את עצמך באין סוף ברוך הוא,
 ותדע שאין בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל אלקות
 גמורה היא, ותתחיל להשתוקק אליו יתברך ותהפך
 את כל המדות הרעות למדות טובות, ואז דיקא
 עולמך תראה בחייה. כי על-ידי שזוכים להכניע
 ולבטל את חלל הלב השמאלי, אל חלל הלב הימני,
 על-ידי-זה זוכים לעבר את זה העולם בשלום. וכל

הצדיקים הקדושים אשר בארץ המה, עבדו כל ימי
חייהם להכניע את חלל הלב השמאלי אל חלל
הלב הימני, להמשיך על עצמם רוח חיים ושמת
חיים ודבקות הבורא יתברך שמו, אשר אין עוד
טוב מזה; ועל-כן ראה להחיות את עצמה במה
שתוכל, ואל תמשיך את עצמה אל הצער כלל, ואז
טוב לה לנצח. ואל תחשב אהובי, בני היקר, שזה
דבר קל, כי ההכרח לעבד על עצמו מאד מאד,
והדבר הראשון — לחיות עם המציאות, לידיע
שהוא יתברך שם את נשמת, שיהיא אור רוחני,
אור עליון מעולם האצילות, בגוף גשמי, עב, גם
וחשוף כזה, המלא תאוות ומדות רעות, אשר החלל
השמאלי מתגבר עליו עם הדמים הרעים שבוערים
בי, ועלי להמשיך את עצמי רק אליו יתברך, ולהפוך
את הרע שיהיה נעשה כפסא לטוב — זה עקר
השעשוע למעלה. ועל-כן אל תשבר מכל מה שעובר
עליך, ומכל שכן אל תפל ביאוש, כי עליך לדעת,
ענין יאוש אין כלל, העקר "אל תקח ללב" שום
דבר, ואז דיקא תזכה לעלות מעלה מעלה לבטל
את עצמה לגמרי אל אין סוף ברוך הוא, ולא להשבר
משום דבר שבועולם. העקר הרגל את עצמה לדבר

עמו יתברך, אשר על-ידי הדבור שמדברים עמו
 יתברך, על-ידי-זה בעצמו כופים את החלל השמאלי
 שבלב, ומתחילים להרגיש את החלל הימני שבלב,
 שזוהי שמחת החיים ותענוג וזיו והאשר הנצחי;
 אשרי מי שאינו מטעה את עצמו כלל, ואינו נשבר
 משום דבר שבעולם, רק נמשך תמיד אליו יתברך,
 שאז לא יחסר לו שום דבר.

י.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, אשר הלב הוא
 כסא ומשכן לשכינת עזו יתברך, ואם האדם זוכה
 לטהר ולזכך את לבו, אז זוכה שהשכינה שורה בו,
 וכשהשכינה שורה בו, אז כל הברכות מצויות אצלו,
 ועל-כן ראה, אהובי, בני היקר, לזכך ולטהר ולנקות
 את לבך, שלא תהיה בלבך שום עקמומיות וספקות
 עליו יתברך, וכן תברח מכל מיני קשיות ובלבולים
 שעולים על לבך ונדעתך, ותקשר את מחך אל לבך,
 לידע ולהודיע ולהודע, שאין בלעדיו יתברך כלל,
 והכל לכל אלקות גמורה היא, ותכניס את עצמך
 ביותר בידיעות אלו, ועל-ידי-זה בעצמו תזכך את
 לבך; כי כפי שאדם מאיר על עצמו אור, זיו וחייות

אל תקח ללב

קצו

וּדְבָקוֹת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא מְזַכֵּךְ
וּמְטַהֵר אֶת לְבוֹ, שְׁיִהְיֶה נַעֲשֶׂה כְּלִי לְהַמְשִׁיךְ אֶת
הַשְּׂכִינָה אֲצִלוֹ, וְאִזּוֹ כָּל הַבְּרָכוֹת שְׁרוּיֹת אֲצִלוֹ.
וְעַל-כֵּן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, לֹא לְקַחַת שׁוֹם דְּבָר
אֶל הַלֵּב, אֲדַרְבָּה לִידַע וּלְהוֹדִיעַ וּלְהוֹדֵעַ כִּי הוּא
יִתְבָּרַךְ מְנַהֵיג אֶת עוֹלָמוֹ בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, וְאֶפְלוֹ
שְׁעוֹבְרִים עָלָיָה כָּל-כֶּף הַרְבֵּה צָרוֹת וְיִסּוּרִים וּמְרִירוֹת,
עַד שְׁמַתְפוּצֵץ לָהּ הַלֵּב מְרַב מְרִירוֹת שְׁעוֹבְרַת עָלָיָה,
עִם כָּל זֹאת "אֵל תִּקַּח לֵלֵב" שׁוֹם דְּבָר, אֲלֵא הַרְגֵּל
אֶת עֲצָמָךְ לְהוֹדוֹת וּלְהִלָּל וּלְשַׁבַּח אֶת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ
שְׁמוֹ עַל כָּל הַחֶסֶד חֲנֻם שְׁעֲשֵׂה עִמָּךְ בְּחַיִּים חַיּוֹתָךְ,
וְעַל-יְדֵי-זֶה יִתְרַחֵב לְבָבְךָ לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן עַל לְהַבָּא,
כִּי בְּאֵמֶת כָּל הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים וְהַמְרִירוֹת שְׁעוֹבְרִים
עַל הָאָדָם, הֵם רַק עַל-יְדֵי עֲקֻמוּמִיּוֹת הַלֵּב, שֶׁהוּא
מְלֹא קִשְׁיוֹת וּסְפִקוֹת אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ, וְיוֹצֵא מִדַּעְתּוֹ
מְרַב צָעַר וְיִסּוּרִים, וְאִינוֹ יוֹדֵעַ לְשִׁית יַעֲצֶה לְנַפְשׁוֹ,
וְצוּעֵק וְשׂוֹאֵל: "מִדּוּעַ עָבַר עָלַי מִשְׁבֵּר כְּזֶה וְכוּ'?"
מִדּוּעַ נִפְלַתִּי בְּפֶתַח יְקוּשׁ כְּזֶה וְכוּ' ? מִדּוּעַ רוּדְפִים
אוֹתִי כָּל-כֶּף ? מָה עָשִׂיתִי וּמָה חָטָאתִי וּמָה פָּשַׁעְתִּי ?"
וְכוּ' וְכַדּוּמָה כָּל מִינֵי קִשְׁיוֹת שְׁעוֹלוֹת עַל לְבוֹ, עַד
שְׁמַתְעֵקֶם לְבוֹ לְגַמְרֵי מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, זֶה עֵקֶר הַצָּרוֹת

וְהִיסוּרִים. וַיֵּשׁ בְּנֵי-אָדָם שְׁפָל-כָּף וְנִכְנָסוּ בְּצָרוֹת
 וּבִיסוּרִים כְּאֵלוֹ, עַד שְׁלֹקְחִים כָּל-כָּף אֶל הַלֵּב כָּל
 דָּבָר, עַד שְׁמֵת־מוֹטֵט לְבָם, וּמְגִיעִים, רַחֲמָנָא לְצִלָּן,
 לְהִתְקַפֵּת לֵב. וְעַל-כֵּן אֲבַקֵּשׁ אוֹתָךְ מְאֹד מְאֹד, בְּנֵי
 הַיָּקָר, מִכָּל מָה שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ בֵּין בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבֵין
 בְּרוּחָנִיּוֹת — "אֵל תִּקַּח לֵלֵב", אֲלֵא הַדְּבָק אֶת
 עֲצָמְךָ בְּאֵיזֶן סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְגַם אֶתָּה יְכוּל לְצַאֵת
 מִהַפֶּחַ יְקוּשׁ הַזֶּה, עַל-יְדֵי שְׁתָּשׁוּב בְּתִשׁוּבָה אֲמֵתִית
 אֲלָיו יִתְבַּרֵךְ, וְתִתְחִיל לְקַיֵּם אֶת מְצוּוֹתָיו יִתְבַּרֵךְ
 בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁיטוֹת גְּמוּרָה.

רְאֵה לְשֹׁמֵר שֶׁבֶת-קֹדֶשׁ, וְאִזּוֹ הַשְּׁבֵת תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ,
 כִּי הַשְּׁבֵת הִיא הַלֵּב שֶׁל כָּל הַשָּׁבוּעַ, כִּי לֵב כָּלוּל
 מִשֵּׁשׁ חֲלָקִים, שֶׁהֵם נִגְדַּד הַשֵּׁשׁ יָמִים שֶׁבַשְּׁבוּעַ,
 וְעַל-כֵּן בְּזֶה שֶׁתִּשְׁמֹר שֶׁבֶת-קֹדֶשׁ, תִּמְשֹׁךְ אֶת הַלֵּב
 לְכָל שֵׁשֶׁת יָמֵי הַחֹל, וַיִּשְׁפַּע עָלֶיךָ שֹׁפַע בְּרָכָה
 וְהִצְלָחָה, וְכֵן תִּנְיִחַ בְּכָל יוֹם תְּפִלִּין, וְעַל-יְדֵי-זֶה
 תִּקְשֹׁר אֶת הַמַּח אֶל הַלֵּב, וְהַלֵּב אֶל מַחֲךָ, וְתִהְיֶה
 דְּבוּק בּוֹ יִתְבַּרֵךְ בְּחַיִּים חַיּוֹתָךְ, וְתִצָּא מִכָּל צָרוֹתֶיךָ
 וַיִּסְוֶיךָ. הָעֵקֶר "אֵל תִּקַּח לֵלֵב" כָּל מָה שְׁעוֹבֵר
 עָלֶיךָ, כִּי בְּזֶה שְׁתָּשׁוּב בְּאֲמֵת בְּתִשׁוּבָה שְׁלָמָה,

וְתִשְׁמַר שַׁבַּת-קֹדֶשׁ, וְכֵן תִּנְיַח בְּכָל יוֹם תְּפִלִּין, וְכֵן
 תִּרְחַם עַל זִוְלָתָהּ, וְתִתֵּן בְּכָל יוֹם צְדָקָה בְּהִרְחַבַת
 הַלֵּב, עַל-יְדֵי-זֶה סוּף כָּל סוּף תֵּצֵא מִצְרוּתֶיךָ. הָעֶקֶר
 אֵל תִּפְל בְּיָאוֹשׁ כָּלָל, וּמִכָּל מָה שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, בָּרַח
 לָךְ רַק אֲלִיו יִתְבַּרֵךְ, וְתִרְגִּיל אֶת עֲצָמְךָ לְדַבֵּר אֲלִיו
 יִתְבַּרֵךְ כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְהִבֵּן אֶל אָבִיו,
 וְאִז תִּרְאֶה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, אִיךָ שְׁכָל חַיֶּיךָ יִשְׁתַּנּוּ
 לְגַמְרֵי. וְאֵל תִּקַּח אֶת דְּבָרֵי אֱלֹהֵי בְקָלוֹת, אֲלֵא תִדַע
 שֶׁהֵם עֲקָרִים גְּדוּלִים בְּחַיֵּי הָאָדָם בְּגִשְׁמִיּוֹת
 וּבְרוּחָנִיּוֹת, כִּי רַב רַבָּם שֶׁל בְּנֵי-אָדָם שֶׁנִּפְלוּ לְעַמְקָא
 דִּתְהוּמָא רַבָּא, עַד שְׁאֲבָדוּ אֶת שְׁנֵי עוֹלָמוֹת, זֶה
 מִחַמַּת שְׁנַתְחַבְּרוּ אֶל רְשָׁעִים אַרוּרִים, עַרְב־רַב,
 שְׁכָפְרוּ בְּעֶקֶר, וְנִתְעַקְּמוּ לְבָבָם אַחֲרָיו יִתְבַּרֵךְ, וְנִפְלוּ
 בְּקִשְׁיּוֹת וּבְסִפְקוֹת, וְעַל-יְדֵי-זֶה עָקְרוּ אֶת עֲצָמָם
 לְגַמְרֵי מִחַי הַחַיִּים, וְחָלְלוּ שַׁבַּת וְאִינָם מְנִיחִים
 תְּפִלִּין, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שְׁמַתְאֲכֻזִּים אֶל אַחֲרִים, וְאִינָם
 רוֹצִים לְעֹזֵר לְאַחֲרִים, זֶה מָה שֶׁהוֹצִיאָם מֵעוֹלָמָם;
 וְעַל-כֵּן רָאֵה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, מָה לְפָנֶיךָ, הַדְּבָק
 אֶת עֲצָמְךָ בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְתִשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה,
 וּמֵהַיּוֹם וְהִלָּאָה אֵל תִּקַּח שׁוּם דְּבָר לֵלֵב, אֲלֵא רָאֵה
 לְשִׁמּוֹר שַׁבַּת-קֹדֶשׁ, וְאִז הַשַּׁבַּת תִּשְׁמַר עָלֶיךָ, וְכֵן

תנִיח בְּכֹל יוֹם תְּפַלֵּין כְּשֵׁרוֹת, כִּי כָּל הַמְּנִיחַ תְּפַלֵּין —
 זוֹכֵה לְחַיִּים (עֵין מְנַחוֹת מֵד.), וְתִרְבֶּה בְּנִתְיַנֵּת צְדָקָה
 בְּלֵב רָחֵב, וְתִרְחֵם עַל כָּל בְּרִיָּה, כִּי עַל-יְדֵי-זֶה יִשְׁפַע
 עָלֶיךָ שְׁפַע גְּדוֹל, אִוְרוֹת צְחָצְחוֹת, אֲשֶׁר יִתְלַבֵּשׁ
 אַחֲר־כֵּךְ בְּגִשְׁמִיּוֹת, וְתִהְיֶה לְךָ פְּרֻנְסָה בְּשְׁפַע רַב,
 וְתִצָּא מִכָּל צָרוֹתֶיךָ וְחֻבוֹתֶיךָ, וְלֹא תִדַע כְּבָר שׁוֹם
 רַע וּמַחְסוֹר. הִעָקֵר תִּהְיֶה עֵקֶשׁן גְּדוֹל לְצִיַּת לְכָל
 דְּבָרֵינוּ אֵלֹו שְׁדֵבְרָנוּ אֵלֶיךָ, וְאֵל תִּחְשַׁב כְּרָגַע שְׁרוּצִים
 לְפִתּוֹתֶיךָ, אֲלֹא כֵךְ הִיא הַמְּצִיאוֹת, שְׁאֵם לֹא תִקַּח
 לְלֵב כָּל מָה שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, אֲלֹא תִשׁוּב בְּתִשׁוּבָה
 שְׁלֵמָה אֵלֶיךָ וְתִבְרַךְ, עַל-יְדֵי-זֶה יִכְנַס בְּטָחוֹן חֲזָק
 בְּלִבְךָ, וְלֹא תִפְחַד וְלֹא תִתְבַּלְבֵּל מֵאַף אֶחָד בְּעוֹלָם,
 וְאִזּוּ דִיקָא תִחְיֶה בְּעוֹלָם הַחַרוֹת, וְיִהְיֶה לְךָ רַק טוֹב
 כָּל הַיָּמִים בְּזֶה וּבְבֹא לְנִצַּח נְצָחִים.

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם !

קונטרס
אל תשבר

יחזק ויאמץ את כל בר ישראל שיחזיק מעמד בכל מה
שעובר עליו בימי חניו, ושום דבר שבעולם לא יוכל
לשבר אותו ולא לפילו ולא יחליש דעתו כלל, רק מפל
צרותיו וירידותיו והרפתקאותיו יברח אליו ותברך,
ועל-ידי-זה יעבר את זה העולם בשלום, ויהיה תמיד
דבוק במי החיים בו ותברך.

*

בנוי ומיסד על-פי דברי
רפנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורפנו
רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו.

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו
הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אגיס ליה
רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו,
ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי
חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש.

*

הובא לדפוס על-ידי
חסיד ברסלב
עיה"ק ירושלים תובב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: עֵקֶר הַצְּלַחַת הָאָדָם
בְּזֶה הָעוֹלָם — כְּשִׁזְזָה לְהַחְזִיק מֵעַמֵּד
וְאִינוּ נִשְׁבֵּר מִשׁוֹם דְּבָר שְׂבָעוֹלָם יִהְיֶה
אִיךָ שְׂיִהְיֶה, הוּא מְרַגֵּיל עֲצָמוֹ לְבָרַח רַק
אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְכָל מֵה שְׂרַק עוֹבֵר עָלָיו
דְּבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן הוּא יוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל
בְּהַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבָּרֵךְ הַפְּרָטִית, אֲזוֹ דִּיקָא אִינוּ
נִשְׁבֵּר מִשׁוֹם דְּבָר, וְעוֹבֵר אֶת זֶה הָעוֹלָם
בְּשָׁלוֹם.

(אמרי מוהרא"ש, חלק ב', סימן תקסב)

קוֹנְטָרַס

אַל תִּשְׁבֵּר

.א

צָרִיךְ שְׂתַדַּע, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, שְׂבֻזָּה הָעוֹלָם
עוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד כָּל מִינֵי צָרוֹת וְיִסּוּרִים,
קִטְנוֹת וַחֲלִישׁוֹת הַדַּעַת, כִּי שׁוֹבְרִים אוֹתוֹ בְּכָל מִינֵי
שְׂבִירוֹת, וְהַכֹּל לְמַעַן נִסּוּתוֹ לְרֵאוֹת אֶל מִי יִפְנֶה
בַּעַת צָרְתוֹ; וְלִכֵּן רְאֵה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לֹא
לְהִשְׁבֵּר מִשׁוּם דָּבָר שְׂעוֹבֵר עָלֶיךָ, אֲדַרְבֶּה, הַרְגֵּל
אֶת עֲצָמְךָ לְבָרוּחַ אֱלֹהֵי יִתְבָּרַךְ, וְתִשְׁיַח וְתִסְפֹּר אֶת
כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבְךָ אֱלֹהֵי יִתְבָּרַךְ, הִינּוּ בְּשַׁעֲהַ שְׂמֹר
לָךְ מְאֹד, כִּי כֻלָּם עֲזָבוּ אוֹתְךָ וְכֻלָּם חוֹלְקִים עָלֶיךָ
וְכֻלָּם מְדַבְּרִים עָלֶיךָ, וְאַתָּה מְלֹא צָרוֹת וְיִסּוּרִין
וּמְכֹאוֹבִים וּמְרִירוֹת גְּדוֹלָה, עַד שֶׁנִּדְמָה לָךְ שְׂאֵבֶדֶת
אֶת שְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת יַחַד, כִּי מִגִּיעַ לְפַעֲמִים לְאָדָם

מִצָּב כָּזֶה, שְׁנֹדְמָה לוֹ שְׁאֵבֵד אֶת שְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת,
 וּכְאֵלוֹ לֹא רַק הָעוֹלָם הַזֶּה נִגְדוּ אֶלָּא גַם כָּל הָעוֹלָם
 הֵבֵא נִגְדוּ. בְּנִי, בְּנִי! בּוֹ בְּרָגַע שֶׁהִגַּעַת לְמִצָּב כָּזֶה,
 תִּדַע שְׂאֵם תַּחֲזִיק מֵעַמֵּד וְתִבְרַח אֵלָיו יִתְבַּרְךָ,
 וְתִשָּׁיחַ וְתִסְפֹּר אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבַבְךָ אֵלָיו יִתְבַּרְךָ,
 וְתִבְטֹל אֶת עֲצָמְךָ לְגַמְרֵי לְגַמְרֵי בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ
 הוּא, וְתִדַע, שְׂאֵינְךָ יוֹדַע שׁוּם דָּבָר, כִּי תִכְלִית
 הַיְדִיעָה אֲשֶׁר לֹא יָדַע, אִתָּה אֵינְךָ יוֹדַע מְאוּמָה
 מִמָּה שְׁקוֹרָה, בּוֹ בְּרָגַע שֶׁתִּהְיֶה חֲזוֹק בְּאַמוּנָה בְּרוּרָה
 וּמְזַכֶּכֶת בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְתַחֲזִיק מֵעַמֵּד לֹא
 לְהַשְׁבֵּר, תִּזְכֶּה לְהַשִּׁיג מְדַרְגָּה נוֹרְאָה וְנִפְלְאָה
 בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, כִּי בְּרָגַע שְׁאֵדָם מִיֵּאֵשׁ עֲצָמוֹ
 מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן הָעוֹלָם הֵבֵא, וְנִשְׁאַר דְּבוּק בְּחֵי
 הַחַיִּים בּוֹ יִתְבַּרְךָ, אֲזוֹ נִפְתָּחִים לוֹ כָּל הָעוֹלָמוֹת,
 וְזוֹכָה לְהִגִּיעַ אֶל מְדַרְגָּה כְּזוֹ בְּגִלּוּי אֱלֹקוֹת, אֲשֶׁר
 לֹא תֵאָר וְלֹא שֶׁעַר בְּחַיָּיו. וְתַחֲקֹק דָּבָר זֶה הַיֵּטֵב
 הַיֵּטֵב בְּדַעְתְּךָ, כִּי רַב אֵלוֹ בְּנֵי-אָדָם שֶׁהִגִּיעוּ לְמִצָּב
 כָּזֶה, שֶׁהִתְיַאֲשׁוּ מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן הָעוֹלָם הֵבֵא,
 אֵינָם יוֹדְעִים אֶל אֵיזוֹ מְדַרְגָּה יְכוּלִים לְהִגִּיעַ, אִם
 רַק יַחֲזִיקוּ מֵעַמֵּד לֹא לְהַשְׁבֵּר, וְרַק יִתְפָּסוּ אֶת עֲצָמָם
 בּוֹ יִתְבַּרְךָ, עַל-יְדֵי שִׁירְגִילוֹ אֶת עֲצָמָם לְדַבֵּר רַק

אָליוּ יִתְבַרֵךְ בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשֵׁיטוֹת גְּמוּרָה, וַיֵּאֱמִינוּ
בְּאֱמוּנָה מְזַכֶּכֶת שְׂאִין בִּלְעָדָיו יִתְבַרֵךְ כָּלֵל, אִזּוּ דִיקָא
יִזְכוּ לְהַגִּיעַ לְמַדְרָגָה כְּזוֹ שֶׁהִיא מְדַרְגַת הַצְּדִיקִים
הַקְּדָמוֹנִים. וּמִחֲמַת שָׂרֵב הָעוֹלָם אֵינָם יוֹדְעִים אֶת
זֶה, לָכֵן כְּשֶׁעוֹבֵר עֲלֵיהֶם אֵיזָה מִשְׁבֵּר בְּחַיִּים, אוֹ
נוֹפְלִים בְּמָקוֹם שְׁנוּפְלִים וְכוּ' וְכוּ', עַד שֶׁמִּגִּיעִים
לְמַצָּב שֶׁל יֵאוּשׁ, שְׁמֵיֶאֱשִׁים אֶת עֲצָמָם מִן הָעוֹלָם
הַזֶּה וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא, אִזּוּ רַחֲמָנָא לְצֻלָן, מִתְאַבְּדִים
אוֹ מִשְׁתַּגְּעִים. וּבְאֶמֶת צָרִיךְ לְהִיּוֹת בְּדִיוֹק הַהַפּוּךְ,
בְּמַצָּבִים הַכִּי קָשִׁים וְהַכִּי גְרוּעִים אָסוּר לְהִשָּׁבֵר
בְּשׁוּם פָּנִים וְאֶפֶן, אֶלֶּא צָרִיכִים לְהַחְזִיק בְּאִין סוּף
בְּרוּךְ הוּא, לִידַע וְלַהוֹדִיעַ וְלַהוֹדֵעַ אֲשֶׁר אִין בִּלְעָדָיו
יִתְבַרֵךְ כָּלֵל, וְהוּא יִתְבַרֵךְ מִחֲתִיָּה וּמִהֲוִיָּה וּמְקַיִם אֶת
כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְדוּמָם, צוּמַח, חֵי, מְדַבֵּר, הֵם
עֲצָם עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַרֵךְ, וְאִזּוּ בְּנֵי, בְּנֵי,
אִם תַּכְּנִיס בְּדַעְתְּךָ יְדִיעוֹת אֱלוֹ, וְלֹא תִשָּׁבֵר בְּשׁוּם
פָּנִים וְאֶפֶן, אִזּוּ יֵאִיר עֲלֶיךָ מְלֶךְ הַכְּבוֹד, וְתִזְכֶּה
לְרוּח־הַקֹּדֶשׁ בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת, וּבִלְבָד שִׁיְהִיָּה בְּלֵב
אַמֶּת וּבְלֵב גָּכוֹן, וְלֹא תִטְעֶה אֶת עֲצָמְךָ, וְתִתְחַיֶּה
וְתִחַזֵּק אֶת עֲצָמְךָ בְּכָל מִינֵי אֶפְנִים שְׂבַעֲוֹלָם; אֲשֶׁרִי
מִי שְׂשׁוּמַע אֶל דְּבַרֵּינוּ אֱלֹה, וְאִזּוּ טוֹב לוֹ בְּזֶה וּבְכָא

ולנצח נצחים.

ב.

בני, בני! עליך לדעת שמגיעים לאדם בזה העולם זמנים שכלם כנגדו, ואז הוא בנסיון קשה מאד מאד לא להשבר, כי מרב צרות ויסורים וקטנות ומכאובים ולוחשי לחישות שנושכים אותו בני-אדם בארס לשונותיהם, האדם יכול להשבר לגמרי, ואם זוכה להחזיק מעמד בעת צרתו ואינו נשבר משום דבר, אלא אדרבה מתחזק יותר באמונה פשוטה בו יתברך, ויודע ומאמין אשר הוא יתברך מחיה ומתהוה ומקים את כל הבריאה כלה, ודומם, צומח, חי, מדבר הם עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, והכל לכל אלקות גמור הוא, ומכניס עצמו היטב היטב בתוך ידיעות אלו, אז בו ברגע אם הוא אינו נשבר, אזי זוכה להגיע אל מדרגות גדולות להכניס מהיכל אל היכל, עד שמגיע אל הארה כזו שהיא תמיד בשמחה, אבל מצד שני יש סכנה גדולה מאד מאד לאדם, שלא יפל בנוקבא דתהומא רבא, שזו המדרגה של

הצדיקים וזה הכשלון של הרשעים, הצדיק יודע
אשר בכל צרותיו לו צר כביכול, והוא יתברך אתו,
עמו ואצלו נמצא, ומכל צרותיו שעוברות עליו
בזה העולם, הוא בא אליו יתברך בלב נשבר
ונדכא, ושופך את נפשו לפניו יתברך, שיחוס
וירחם עליו, ויזכה לצאת מן המצר, אך הרשע
מרב עוונותיו ברא קלפות ומשחיתים, שמעלימים
ומסתירים את האמונה הקדושה, ועל-ידי-זה נשבר
לגמרי, ופורק על לגמרי, ובורח ממנו יתברך, ואז
נתוספים עליו צרות על גבי צרות, וחשך על גבי
חשך, עד שנאבד ונעשה כלה לגמרי. ובאמת אין
לך דבר העומד בפני התשובה, כי אפלו מי שעבר
על כל התורה כלה, אם רק ישוב בתשובה שלמה
אליו יתברך, ויבוא ויבקש ויתתנן על נפשו, לא
יזוז משם עד שהקדוש-ברוך-הוא יקבלו. בני, בני,
הצדיקים הגדולים יודעים זאת, ועל-כן הם חוזרים
בכל יום ובכל שעה ובכל רגע בתשובה, ובוכים
ומבכים שמים וארץ, שלא יהיו נדחים מאור פני
מלך חיים, ועל-ידי-זה מאיר עליהם הקדוש-ברוך-
הוא באור נורא ונשגב מאד. ולכן ראה, אהובי, בני
היקר, אפלו שאתה כבר במקום שאתה נמצא,

וְעֲשִׂיתָ כָּל מִיּוֹנֵי מַעֲשִׂים מְגֻנִים, וְחָטָאתָ יָמִים
 וְשָׁנִים, וְגַם עֲכָשׂוּ עוֹבֵר עָלֶיךָ מֵה שְׁעוֹבֵר צָרוֹת
 וְיִסּוּרִין, רְאֵה לְקַבֵּל הַכֹּל בְּשִׂמְחָה, כִּי תִדַע שְׂאִין
 שׁוֹם מְצִיאוֹת בְּלִתֵּי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְאַפְלוּ שְׂמֻצְרִים
 לָךְ בְּנֵי-אָדָם, וְנִסְתַּלְקוּ מִמֶּךָ הַחַיּוֹת וְהָאוֹר וְהַמַּחֲיִן,
 עַד שְׂאֵתָה מְרָגִישׁ שְׂאֵתָה אָבוֹד לְגַמְרִי, וְנִדְחָה
 מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, וְאֵתָה נִמְצָא לְאַחַר יְאוֹשׁ, בְּאַמֶּת בּוֹ
 בְּרָגַע שֶׁהִגַּעְתָּ לְמַצְבִּים קָשִׁים כְּאֵלוֹ, חוֹבָה עָלֶיךָ
 שְׂתַחֲזִיק בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה
 תִּחְזֹר לְמִדְרַגְתְּךָ. וְזֶה מֵה שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים
 (שְׁבַת ל.א.), שְׂשׂוֹאֲלִין אֶת הָאָדָם: צְפִיתָ לִישׁוּעָה?
 הִינּוּ בִיעַת שְׂמַתְגַּבְרִים עַל הָאָדָם הַקְּטָנוֹת, הַדִּינִים
 וְהַיִּסּוּרִים, הַעֲבֵרוֹת וְהַחֲטָאִים, הַיְאוֹשׁ וְהַמְרִירוֹת,
 אִם אַז מְצַפֶּה לִישׁוּעָה לְחֹזֵר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, בּוֹ בְּרָגַע
 הַכֹּל מִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה; כִּי כָּל אֵלוֹ הַיִּסּוּרִין הֵם
 מִתְקִים לְרַפּוּאת הַנֶּפֶשׁ וּלְבִרוֹר וְזִכּוּף הַנֶּשְׁמָה,
 וְעַל-יְדֵי-זֶה זוֹכָה לְהַגִּיעַ לְהַתְפַּשְׁטוֹת הַגְּשָׁמִיּוֹת
 בְּבִטּוֹל וּבְהַכְנָעָה וּבְלֵב נִשְׁבֵּר, וְזוֹכָה לְהָאִיר עַל
 נַפְשׁוֹ אוֹר הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא; וְעַל-כֵּן רְאֵה, בְּנֵי,
 מֵה לְפָנֶיךָ, אִם כָּבֹד הִגַּעְתָּ לְמַצְבִּים כְּאֵלוֹ
 שֶׁהִתְיַאֲשַׁתָּ מִהָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא, בָּרַח לָךְ

רק אליו יתברך, אשר זוהי מדרגת הצדיקים שהם בכל רגע דבוקים בתי החיים בו יתברך, וזה לא נפר מבחון כלל; כי גדולי הצדיקים מוכנים למסור נפשם לגמרי אל האין סוף ברוך הוא, ועל-ידי-זה שופע עליהם אור ורוח-הקדש ברוכה, ומרגישים חיות ושמחה עצומה ודבקות גדולה באין סוף ברוך הוא, ונתחדשים אצלם בכל פעם יחודים חדשים וחדושים חדשים, ועל-כן גם אתה, אהובי בני היקר, אף שעשית מה שעשית, ונתלכלכת במה שנתלכלכת, אם רק תשוב בתשובה שלמה אליו יתברך, ולא תעזב את עצמך בשום פנים ואפן, ולא תשבר, אז ויקא יאיר עליך מלך הכבוד בעצמו, ותוכל להחזיק מעמד. העקר ראה אהובי, בני היקר, לא להשבר משום דבר שבעולם, ואפלו שכל העולם כלו כנגדך, אל תסתכל על זה כלל, ואל תאבה ואל תשמע אל שום ברירה שרוצה לנתק אותך ממנו יתברך, רק תדע אשר אין בלעדיו יתברך כלל, והדבק את עצמך לגמרי לגמרי באין סוף ברוך הוא, ואז תרגיש עצמך אדם אחר לגמרי. ואם תצית אותי בדבר זה, לא תתחרט — לא בעולם הזה ולא בעולם הבא.

ג.

בְּנֵי, בְּנֵי! רְאֵה לְחִזּוֹק אֶת עֲצָמְךָ בְּכֹל מָה
שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, וְ"אֵל תִּשְׁבֵּר" מִשּׁוֹם דְּבָר. וְעָלֶיךָ
לְדַעַת, אֲשֶׁר הָאָדָם מַגִּיעַ לְמַצְבִּים כְּאֵלוֹ שְׁנֵדְמָה לוֹ,
שֶׁהַכֹּל אָבוֹד, שְׁאֵבֵד אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה וְאֶת הָעוֹלָם
הַבָּא, כִּי בְּעוֹלָם הַזֶּה כָּלֵם מְדַבְּרִים עָלָיו וְכָלֵם
נוֹשְׁכִים אוֹתוֹ בְּאָרֶס לְשׁוֹנוֹתֵיהֶם, וְלוֹחֲשִׁים עָלָיו כָּל
מֵינֵי לְחִישׁוֹת, וּמְדַבְּרִים עָלָיו כָּל מֵינֵי לְשׁוֹן-הַרַע
וְרִכִּילוֹת וְלִיצְנוֹת, וּבְעוֹלָם הַבָּא הוּא מְרַגֵּשׁ שֶׁהוּא
מָלֵא כָּל מֵינֵי חֲטָאִים וְעוֹנוֹת, וְאֵין לוֹ כְּבָר שׁוֹם
חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. עָלֶיךָ לְדַעַת, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר,
שְׁדִיקָא אֲזוֹ צְרִיכִים לְהִתְגַּבֵּר בְּאֶמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ
יְתַבְּרֵךְ, וְלִסְלֵק אֶת דַּעַתוֹ לְגַמְרֵי, וְלִידַע אֲשֶׁר הוּא
יְתַבְּרֵךְ מְחִיָּה וּמְהִיָּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה,
וְאֵין לוֹ בְּזֵה הָעוֹלָם רַק אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא;
וְעַל-בֵּן תִּדַע, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, כְּשֶׁתַּגִּיעַ לְמַצְבִּים
כְּאֵלוֹ שְׁאֵתָה שְׁבוֹר בְּדַעְתְּךָ וּבְלִבְךָ, וְאֵתָה מָלֵא
צְרוֹת וְיִסּוּרִין וּמְכַאוּבִים רָעִים, וְעוֹבֵר עָלֶיךָ מָה
שְׁעוֹבֵר, תִּדַע אֲשֶׁר אֲזוֹ דִּיקָא צְרִיכִים לְהֶאֱמִין בּוֹ
יְתַבְּרֵךְ בְּאֶמוּנָה פְּשׁוּטָה. וְעַקֵּר הָאֶמוּנָה — לְהֶאֱמִין

בְּאִמַּת שְׂאִין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדֵיו יִתְבַּרֵּךְ כָּלֵל,
וְדַבֵּר גָּדוֹל וְדַבֵּר קָטָן לֹא נַעֲשֶׂה מַעֲצָמוֹ רַק מִמְּנוֹ
יִתְבַּרֵּךְ, וְאַפְלוּ בַעַל בְּחִירָה שְׂמַצֵּעַר אוֹתָהּ, וְאַתָּה
סוֹבֵל מִמְּנוֹ צְרוֹת וְיִסוּרִים וּמְכַאוֹבִים, תִּדַע אֲשֶׁר
שָׁם גָּנוּז רְצוֹן אֱלוֹפוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְהוּא שְׁלוּחוֹ שֶׁל
מְקוֹם, וּכְשֶׁתֵּאֱמִין בְּזֶה בְּאִמַּת, בְּלִי שׁוּם חֲכָמוֹת
וְהַשְּׁפָלוֹת, וְתִקְבֵּל הַכֹּל בְּאַהֲבָה וּבְשִׂמְחָה, מִיָּד יֵאִיר
עָלֶיךָ הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ אוֹר בְּזֶה, שְׁלֹא שַׁעֲרַת מִיָּמֶיךָ,
וְתִטְעַם טַעַם עוֹלָם הַבָּא בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּי הָעוֹלָם
הַזֶּה יִתְקַשֵּׁר לְעוֹלָם הַבָּא, וְהָעוֹלָם הַבָּא יִתְקַשֵּׁר
לְעוֹלָם הַזֶּה, וְיֵאִיר עָלֶיךָ זֵיו הַשְּׂכִינָה, עַד שְׁלֹא
יַעֲשֶׂה אֶצְלֶךָ שׁוּם רֶשֶׁם מִשׁוּם בֶּן אָדָם; כִּי בְּשַׁעֲרָה
שְׂאָדָם רוֹאֶה שְׂאִין לוֹ אֵף אֶחָד בְּזֶה הָעוֹלָם, וְאִין
לוֹ אֵף אֶחָד בְּעוֹלָם הַבָּא, אִזּוֹ דִּיקָא נִתְגַּלָּה לוֹ אוֹר
הָאִין סוּף בְּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁהוּא מְלֵא אוֹר וְחִדּוּה
וְשִׂמְחָה וְחַיּוֹת אֱלֻקוֹת. אַךְ אֵל זֶה צְרִיכִין הַתְּחִינּוֹת
עֲצוּמָה לֹא לְהִשָּׁבֵר, כִּי כְּשֶׁבָאִים לְאָדָם צְרוֹת
וְיִסוּרִין מִבַּעַל בְּחִירָה, אִזִּי בְּנִקְל שִׁישְׁכַח מִמְּנוֹ
יִתְבַּרֵּךְ, וְחוֹשֵׁב שֶׁהַבַּעַל בְּחִירָה עָשָׂה אֶת זֶה
מַעֲצָמוֹ, וְעַל-יְדֵי-זֶה מִתְחִיל לְקַלְלוֹ וּלְבַזּוֹתוֹ וּלְרִיב
עִמוֹ, וְאִזּוֹ בְּאִמַּת מְאֻבָּד אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה וְאֶת הָעוֹלָם

הבא גם יחד, אבל אם יודע ומאמין באמונה
 ברורה ומזככת שבכל אלו שמציעים אותו
 ומקפחים פרנסתו ומחרפים ומגדפים אותו
 ומדברים עליו כל הלשון-הרע והרכילות שבעולם,
 ומקללים ומבזים אותו, גם שם נמצא אלופו של
 עולם, והוא בעצמו ובכבודו יתברך מיסר אותו
 כאב את בנו, מיד פשיכניס בעצמו ידיעות אלו,
 יתפרדו ממנו כל פועלי און, ותבוא לו ישועה
 באמת. ובלבד אהובי, בני היקר, שתאמין באמת,
 אשר אין בלעדיו יתברך כלל, ואל תדבר שום דבר,
 רק תקבל את הכל באהבה, ו"אל תשבר" בשום
 פנים ואפן, אז יאיר עליך מלך הכבוד. ולכן ראה,
 אהובי, בני היקר, לחזק ולאמץ את עצמך בכל
 מיני אפנים שבעולם, ואז תראה ישועות רבות
 שיעשה עמך הקדוש-ברוך-הוא, העקר החזק
 מעמד, ואז טוב לך כל הימים.

ד.

בני, בני! ראה לחזק את עצמך מכל מה
 שעובר עליך ברוחניות ובגשמיות ו"אל תשבר"

משום דבר, אלא הדבק את עצמך בו יתברך, ותמיד תדע שכל מה שקורה עמך בין בגשמי ובין ברוחני, הכל מרשות המאציל העליון, והכל משגח רק ממנו יתברך בעצמו, על-כן מה ולמה לך להשבר כל-כך מפל דבר, הן אמת שפואבים לך הרבה דברים שאין הולך כמו שאתה רוצה, עם כל זאת אם תזכה לבטל את עצמך לגמרי באין סוף ברוך הוא, ותדע ותאמין באמונה ברוחה ומזככת, אשר אין בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל אלקות גמורה היא, על-ידי-זה דיקא תזכה לעבר את זה העולם בשלום. ועליך לדעת, פי "אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא", הינו שאפלו גדולי הצדיקים עובר עליהם מה שעובר, ועקר גדלתם היא ההתחזקות שבהם, שזוכים לחזק עצמם בכל מה שעובר עליהם ברוחניות ובגשמיות, ותמיד בטלים ומבטלים לגמרי באין סוף ברוך הוא. ועל-כן ראה, אהובי, בני היקר, מה עמך, שעוברים לך ימים ושנים, ואתה מנח ביאוש ובמרירות כזו, ראה להדביק את עצמך לגמרי באין סוף ברוך הוא, ואז תגור בעולם החרות; אשרי מי ששם דברים אלה בתוך לבו, ואז טוב לו כל הימים,

וּיִמָּנָה גַם-כֵּן בֵּין צְדִיקֵי הַדּוֹר, אֲשֶׁרֵי לוֹ וְאֲשֶׁרֵי
חֶלְקוֹ!
.

ה.

רְאֵה, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְחִזֵּק אֶת עֲצָמְךָ בְּכָל
מִינֵי אַפְנִים שְׁבָעוּלָם, וְאֵל תִּשְׁבֵּר מִשּׁוּם דְּבַר יִהְיֶה
מֵה שְׁיִהְיֶה וְיִהְיֶה אִיךָ שְׁיִהְיֶה, עָלֶיךָ רַק לְדַבֵּק אֶת
עֲצָמְךָ בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְתִשְׁתַּדֵּל לְהִיּוֹת תָּמִיד
בְּשִׂמְחָה, וְתִשְׁמַח אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְדִיקָא עַל-יְדֵי
שִׂמְחָה תִּזְכֶּה לְעֵבֵר אֶת זֶה הָעוֹלָם. כִּי זֶה הָעוֹלָם
אֵי אֶפְשָׁר לְעֵבֵר כִּי אִם עַל-יְדֵי שִׂמְחָה, וְלִצְחָק
מֵהַכֹּל, כִּי פָגְעֵי וּמִקְרֵי הַזְּמַן הוֹרְסִים אֶת הָאָדָם
לְגַמְרֵי, וְרַב בְּנֵי-אָדָם נִשְׁבָּרִים מִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר
עֲלֵיהֶם, מֵרַב עֲצָבוֹת וּמְרִירוֹת שְׂמִסְבֶּבֶת אוֹתָם, כִּי
הַצָּרוֹת וְהִיסוּרֵי הוֹרְסִים אֶת הָאָדָם לְגַמְרֵי, עַד
שְׁנוּפֵל בְּעֵינָי עֲצָמוֹ וְנִשְׁבָּר, כִּי נִדְמָה לוֹ כְּאִלוֹ אָבִד
מָנוֹס וְתִקְוָה מִמָּנוֹ, אֲבָל בּוֹ בְּרָגַע שֶׁאָדָם זוֹכֶה
לְבִטֹּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְהוּא
יֹדֵעַ וּמֵאֲמִין שֶׁהַכֹּל מִמָּנוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲזוֹ הוּא שֶׁשׁ
וְשִׂמַּח; וְעַל-כֵּן רְאֵה, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְדַבֵּק אֶת

עֲצֻמָּה בְּחַי הַחַיִּים, וְאִזּוּ יֵאִיר עֲלֶיךָ מְלֶךְ הַכְּבוֹד,
 וְתִזְכֶּה לְהַחְזִיק מֵעַמֵּד, וְשׁוּם דְּבָר שֶׁבְּעוֹלָם לֹא יוּכַל
 לְשִׁבֵר אוֹתָךְ. הָעֵקֶר הוּא שְׂמִיחָה, וְדָבָר זֶה אֵתָּה
 צָרִיךְ לְזַכֵּר תָּמִיד, לְשִׂמְחָה אֶת עֲצֻמָּה בְּכָל מִינֵי
 אֲפָנִים שֶׁבְּעוֹלָם, וְאִפְלוּ שֶׁכָּבֵר הַגְּעֵת לְמַצְבִּים כְּאֵלוֹ
 שֶׁהִתְיַאֲשַׁף מִחַיִּיךָ, עִם כָּל זֹאת עֲלֶיךָ לְהִתְחַזֵּק לֹא
 לְהִשָּׁבֵר, כִּי אִפְלוּ בְּשֵׂאוֹל תַּחֲתִית וּמִתַּחֲתָיו, שְׁנִדְמָה
 לָךְ שֶׁאֵתָּה נִמְצָא שָׁם, גַּם שָׁם אָסוּר לְהִשָּׁבֵר, וְאִם
 תִּקַּח אֶת הַקִּדְמָה זוֹ, אִזּוּ תִעָבֵר אֶת זֶה הָעוֹלָם
 בְּקִלּוֹת; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁמְכַנֵּס בְּלָבוֹ יְדִיעוֹת אֵלוֹ
 בְּתַמִּימוֹת וּבְכַשִּׁיטוֹת גְּדוֹלָה, כִּי מִי שֶׁהוּא חָכֵם
 בְּעֵינָי עֲצֻמוֹ, וְאִינוֹ רוֹצֵה לְקַבֵּל דְּבוּרִים אֵלוֹ, אִזּוּ
 יִשָּׁבֵר יוֹתֵר וְיוֹתֵר; עַל-כֵּן רְאֵה, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר,
 לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת שֶׁבְּעוֹלָם לְהִיּוֹת רַק
 בְּשִׂמְחָה, וְשִׂמְחָה תִרְחִיב לָךְ אֶת הַמַּחֲזִין וְאֶת הַדַּעַת,
 וְתִזְכֶּה לְהַפְלִיל בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, כִּי אֲצִלוּ יִתְבָּרַךְ
 "עֲזוּ וְחַדְוָה בְּמִקוּמוֹ", וְכִפִּי שֶׁאֲדָם שָׁשׁ וְשִׂמְחָה, כֵּן
 זוֹכָה לְהַפְלִיל בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְאִינוֹ נִשְׁבֵּר
 מִשׁוּם דְּבָר; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁמְחַזֵּק מֵעַמֵּד, וְאִזּוּ טוֹב לוֹ
 כָּל הַיָּמִים.

ו.

בְּנִי! רְאֵה לְחִזֵּק אֶת עֲצָמְךָ בְּכֹל מִיְּנֵי אֶפְנֵים
שְׁבַע עוֹלָם, וְשׁוּם דְּבָר שְׁבַע עוֹלָם לֹא יוּכַל לְשֹׁבֵר
אוֹתָךְ, וְאַפְלוּ שְׁאַתָּה בָּא לְמַצֵּב שְׁנִמְאָסִים לְךָ
הַחַיִּים מְרַב יְאוּשׁ, וְנִדְמָה לְךָ כְּאִלוּ אִבְדָּתְךָ אֶת
הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא גַם יַחַד, עִם כָּל זֹאת
רְאֵה, אֲהוּבִי, בְּנִי הַיְקָר, לְחִזֵּק אֶת עֲצָמְךָ בְּאַמוּנָה
פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, לִידַע וּלְהוֹדִיעַ וּלְהוֹדִיעַ אֲשֶׁר אֵין
בְּלַעֲדָיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְהַכֹּל לְכֹל אֱלֻקוֹת גְּמוּר הוּא,
וְכֹל מֵה שְׁתַּכְנִים בְּעֲצָמְךָ יְדִיעוֹת אֱלוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה
תִּזְכֶּה לְמַדְרָגוֹת רָמוֹת בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ; כִּי כָּל
אֱלוֹ הַצְּדִיקִים שְׁזָכוּ לְהִגִּיעַ לְמֵה שְׁזָכוּ, עַד לְרוּחַ-
הַקֹּדֶשׁ בְּרוּרָה, הַכֹּל הִיא עַל-יְדֵי שֶׁהִתְיַאֲשׁוּ לְגַמְרֵי
מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא גַם יַחַד, כִּי הִרְגִּישׁוּ
אֶת עֲצָמָם הִכֵּי גְרוּעִים וְהִכֵּי פְחוּתִים, עַד
שְׁנִתְבַּטְּלָה יְשׁוּתָם לְגַמְרֵי, וְעִם כָּל זֹאת הִתְחַזְּקוּ
בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה דִּיקָא
הִגִּיעוּ לְמַדְרָגָתָם; וְעַל-כֵּן בְּשַׁעַה שְׁאַתָּה נוֹפֵל
בְּדַעְתְּךָ כָּל-כָּף, רְאֵה דִיקָא אֲזוֹ לְחִזֵּק אֶת עֲצָמְךָ
בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְתִמְשִׁיךְ עַל

עצמך אור וזיו וחיות ודבקות הבורא יתברך שמו. והעולה על הכל הרגל את עצמך לדבר עמו יתברך, ולספר ולפרש את כל אשר עם לבך אליו יתברך, ודיקא על-ידי-זה תזכה להתעלות במדרגה עליונה מעלה מעלה, ותהיה עיל ונפיק, ותמשך עליך הארה עצומה. ובלבד אהובי, בני היקר, שלא תשבר משום דבר שבעולם, ואפלו שיגיעו לך המצבים הכי קשים בעולם, הדבק את עצמך אז רק בו יתברך, ותראה נסים נגלים שיעשה עמך הקדוש-ברוך-הוא, שיאיר עליך מלך הכבוד באור עליון ובזיו ובחיות ובדבקות; אשרי מי שזוכה להחזיק מעמד, ואז טוב לו כל הימים.

ז.

אהובי, בני היקר! ראה לחזק את עצמך בכל מיני אפנים שבעולם, כי בזה העולם צריכין התחזקות חדשה בכל יום ויום, ובפרט מי שעוברים עליו צרות ויסורים מבניו ומבני ביתו, עליו להתאמץ בהתחזקות עצומה לא להשבר משום דבר שבעולם, כי זה עקר מעלת בר ישראל,

שְׁאִינוּ נִשְׁבֵּר מִשׁוּם דְּבַר שְׂבָעוּלָם, וּבְכָל מָה שְׂעוּבֵר הוּא מִתְחַזֵּק וְאִינוּ מְנִיחַ אֶת עֲצָמוֹ לְפַל, וְעַל-כֵּן רָאָה לְהִיּוֹת חֲזָק, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, וְתִדְבִּיק אֶת עֲצָמָךְ בְּאֵין סוּף בְּרוּף הוּא, וְתִמְיֵד תִּחְשַׁב אֲשֶׁר אֵין בְּלִעְדֵּיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכָל אֱלֻקוֹת גָּמוֹר הוּא; כִּי הַמְּאֲמִין הָאֱמֵתִי, אֲשֶׁר מְאֲמִין בּוֹ יִתְבָּרֵךְ אֲשֶׁר בְּכָל תְּנוּעָה וְתַנּוּעָה שֵׁם אֱלוֹפוֹ שֶׁל עוֹלָם, זֶה בְּעֲצָמוֹ יִחְזַק אוֹתוֹ לְהִחְזִיק מִעֲמֵד וְלֹא לְהִשָּׁבֵר. הַעֲקָר מִה שְׂאֵתָה צָרִיף הוּא רַק לְהַרְגִּיל עֲצָמָךְ לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְלִסְפֹּר לוֹ יִתְבָּרֵךְ אֶת כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלֶיךָ בְּפָרְטֵי פָרְטִיּוֹת, כְּאֲשֶׁר יִדְבֹּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, וְזֶה יִחְזַק וַיֵּאֱמַץ אוֹתָךְ, וַיִּתֵּן בְּךָ בְּטַחֲוֹן חֲזָק לֹא לְהִשָּׁבֵר מִשׁוּם דְּבַר שְׂבָעוּלָם; כִּי בְּאֵמֶת אַחֵר יִשׁוּב הַדַּעַת אֱמֵתִי בָּאִים לִיַּדִּי מִסְקָנָה אֲשֶׁר כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה: דוּמָם, צוּמַח, חֵי, מְדַבֵּר, הֵם עֲצָם עֲצָמִיּוֹת חִיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְהוּא יִתְבָּרֵךְ מִתְּחִילָה וּמִהֵנָּה וּמִקַּיָּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְעַל-כֵּן מִה וְלָמָּה לְהִשָּׁבֵר, הֵן אֵמֶת שְׂעוּבֵר עָלֶיךָ, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, צָרוֹת וְיִסּוּרִים וּמְכַאוּבִים רָעִים עַד מְאֹד, וְאֵתָה סוּבֵל יִסּוּרֵי תַּפְתּ מִבֵּית וּמִבְּחוּץ, עִם כָּל זֹאת אִם תִּשָּׁבֵר — מַה תִּפְעַל בְּזֶה?! אֲדַרְבֶּה, תוֹסִיף

יגון על יגונך, ויסורים על יסוריך, ומכאובים על
 מכאוביך, ולכן אי־עצף ויהי אלקים עמך, ברח לך
 עכשו למקום פנוי אשר אין שם בני־אדם, ותפרש
 את כל שיחתך אליו יתברך, וכל מה שעובר עליך
 בגשמיות וברוחניות תספר לו יתברך כִּאֲשֶׁר יִדְבַר
 אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְהִבֵּן אֶל אָבִיו, וְבָזָה תִּדְבִּיק אֶת
 עֲצָמְךָ בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, כִּי בָזָה שְׂאֵדָם מִדְּבַר
 אֱלֹהֵי יִתְבָּרֵךְ וּמִסֵּפֶר לוֹ יִתְבָּרֵךְ כָּל מַה שְּׁעוֹבֵר עָלָיו,
 עַל־יְדִי־זֶה הוּא מִדְּבִיק אֶת נִשְׁמָתוֹ בּוֹ יִתְבָּרֵךְ,
 וּמִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ הָאָרֶה נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה מִכָּל
 הָעוֹלָמוֹת, עַד שְׁזוּכָה לְהִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ אֹר וְזִיו
 וְחַיּוֹת וְדַבְּקוֹת, וְיָכוֹל לְעַבֵּר עַל כָּל פְּגָעֵי וּמִקְרֵי
 הַזְּמַן; וְלִכֵּן רְאֵה, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְקַחַת אֶת
 עֲצָמְךָ בְּיָדֶיךָ וְ"אֵל תִּשְׁבֵּר" מִשׁוֹם דְּבַר שְׁבָעוֹלָם
 יִהְיֶה מַה שְּׁיִהְיֶה וְיִהְיֶה אִיךָ שְׁיִהְיֶה, אַתָּה הַדְּבִק אֶת
 עֲצָמְךָ רַק בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וּתְסַפֵּר לוֹ יִתְבָּרֵךְ
 אֶת כָּל מַה שְּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, וְעַל־יְדִי־זֶה תִּמְשֵׁךְ עָלֶיךָ
 אָמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת, וְתִזְכֶּה לְהַרְגִּישׁ תְּמִיד אֶת
 אֲמִתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְעַל־יְדִי־זֶה תִּזְכֶּה לְעַבֵּר
 אֶת זֶה הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם, וְתִדַּע וְתִאֲמִין אֲשֶׁר אֵין דֶּרֶךְ
 אַחֲרָת, וּמִי שִׁיאֲמַר לְךָ שִׁישׁ אִיזוֹ דֶּרֶךְ אַחֲרָת

לְהַנְצִיל מִפְּגְעֵי וּמִקְרֵי הַזְּמַן בְּלִי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 הוּא שִׁקְרָן וְכוֹפֵר בְּעֵקֶר, וְרוֹצֵה לְהַטְעוֹת אוֹתָךְ
 וְלַעֲשׂוֹת לְךָ שְׁטִיפַת מַח, כִּי בְּאַמַּת הָאָדָם הוּא גּוֹשׁ
 עֹפֵר, טָפָה סְרוּחָה, עֹפֵר וְאַפֵּר, וּמִהָעֹפֵר בָּא וְאֵל
 הָעֹפֵר יָשׁוּב, וְהִהְכַרְח לּוֹ לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבַּרְךָ,
 וְעַל-כֵּן אֵל יִטְעֶה אוֹתָךְ יִצְרָךְ כְּאֵלוֹ יֵשׁ אֵיזָה בַּיִת
 מָנוּס מִלְּבַד הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא; וְלִכֵּן רְאֵה לְשִׁמְעַ
 בְּקוֹלִי, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, וּבְרַח לְךָ עֲכָשׁוּ רַק אֵלָיו
 יִתְבַּרְךָ, וּתְסַפֵּר לוֹ יִתְבַּרְךָ אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבְךָ,
 וְעַל-יְדֵי-זֶה תַעֲבֹר אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה בְּשָׁלוֹם, וְתִזְכֶּה
 לְהִיּוֹת דְּבוּק בְּחַי הַחַיִּים תָּמִיד.

ח.

רְאֵה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְחַזֵּק אֶת עֲצָמְךָ בְּכָל
 מִיָּנִי אֲפָנִים שְׁבַעוֹלָם, וְשׁוֹם דְּבַר שְׁבַעוֹלָם לֹא יוּכַל
 לְשִׁבֵּר אוֹתָךְ, הָעֵקֶר רְאֵה לְדַבֵּק אֶת עֲצָמְךָ בְּאֵין סוּף
 בְּרוּךְ הוּא, וְאַפְלוֹ בְּמִצְבִּיךָ הַקָּשִׁים בְּיוֹתֵר, רְאֵה
 לְהִתְחַזֵּק בְּכָל מִיָּנִי אֲפָנִים שְׁבַעוֹלָם, וְתִמְשִׁיךְ
 בְּעִבּוּדְתָךְ עֲבוּדַת הַקֹּדֶשׁ, הֵן אָמַת שְׁלִקְחָתָּ עַל
 עֲצָמְךָ לְהִתְפַּלֵּל הַרְבֵּה אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, עֲלֶיךָ לְדַעַת

שְׁעַל תְּפִלָּה צְרִיכִין חֲזוּק בְּכָל יוֹם מִחֲדָשׁ, כִּי בְּדִרְךָ
כָּלֵל, כְּשֶׁאָדָם מְרַגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר וּלְבַקֵּשׁ
וּלְהִתְחַנֵּן אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, אֲזַי בְּתַחֲלָה נִדְמָה לוֹ כְּאִלוֹ
אֵין מִסְתַּכְּלִים עָלָיו, וְאִף אֶחָד אֵינוֹ פּוֹנֶה אֵלָיו, וְאִף
שְׁמֵרְבָה בְּתַפְּלָה, הוּא רוֹאֶה שְׂאִין לוֹ שׁוֹם מְנוּס
וּמִבְטָח, וְאִף אֶחָד אֵינוֹ רוֹצֶה לְעֲנוֹת לוֹ, וְעַל זֶה
צְרִיכִים חֲזוּק גָּדוֹל מְאֹד לֹא לְהִשְׁבֵּר, אֲלֵא לְהַמְשִׁיךְ
בְּתַפְּלָה וּבִקְשָׁה בְּעִקְשָׁנוֹת גָּדוֹלָה, וְאִף שְׁרוּאָה שְׁכָל
מֵה שְׁמֵתִפְּלֵל אֵלָיו יִתְבַּרְךָ עֲדִין לֹא נִעְנָה, עָלָיו
לְדַעַת, שְׁכָל תְּפִלָּה וּתְפִלָּה שֶׁהוּא מִתְפַּלֵּל אֵלָיו
יִתְבַּרְךָ אֵינָה הוֹלֶכֶת לְרִיק, אֲלֵא אֲדִרְבָּה, כָּל תְּפִלָּה
וּתְפִלָּה קוֹלַעַת אֶל חוּט הַשְּׁעָרָה, וּבְיַדֵּי סוּף כָּל
סוּף יִזְכֶּה לִישׁוּעָה גָּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד; כִּי הָעֶקֶר
בְּתַפְּלָה הוּא הַתְּחִזְקוֹת, לְחִזּוֹק אֶת עֲצָמוֹ בְּעִקְשָׁנוֹת
נִוְרָאָה וְנִפְלְאָה עַד מְאֹד, לְהִיּוֹת חֲזוּק וְאַמִּיץ לְבֹא
וּלְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ בְּכָל יוֹם מִחֲדָשׁ,
וְדִיקָא עַל-יְדֵי הַתְּחִזְקוֹת יִזְכֶּה לְהוֹצִיא מִן הַכַּחַ אֶל
הַפֶּעַל מֵה שְׁרוּצָה, כִּי עֶקֶר כַּח הַתְּפִלָּה הוּא רַק לֹא
לְהִשְׁבֵּר, כִּי מְנַסִּים אֶת הָאָדָם מְלַמְעָלָה בְּכָל מִינֵי
נְסִיווֹנוֹת, לְרֹאוֹת אִם לְבָבוֹ הוּא בְּאַמְתֵּי אֵלָיו יִתְבַּרְךָ,
וּבְשִׁבִיל זֶה מְסַבְּבִים עִמּוֹ בְּכָל מִינֵי סְבוּבִים,

שִׁיכְנָסוּ בּוֹ סִפְקוֹת וְקִשְׁיוֹת וְעִקְמוּמִיּוֹת עָלָיו יִתְבַּרֵּךְ,
 וְאִם הָאָדָם חֹזֵק וְאִמִּיץ מְאֹד מְאֹד לֹא לְהִשָּׁבֵר
 מִשׁוּם דְּבַר שְׂבָעוּלָם, אֲזִי דִיקָא יִצְלִיחַ בְּתַפְלָתוֹ;
 עַל־כֵּן רָאָה אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְחֹזֵק אֶת עֲצָמָךְ בְּכָל
 מִינֵי אִפְנָיִם שְׂבָעוּלָם, וְ"אֵל תִּשָּׁבֵר" מִשׁוּם דְּבַר
 שְׂבָעוּלָם, כִּי כָךְ צְרִיכָה לֵהִיּוֹת הַתַּפְלָה —
 בְּעִקְשָׁנוֹת גְּדוּלָה מְצִד אֶחָד, וּבְרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּנִים
 מְצִד שֵׁנִי, וְלֹא לְהִתְבַּטֵּל מִשׁוּם דְּבַר שְׂבָעוּלָם, אֲלֹא
 כְּמוֹ שְׂיֹצֵא לְמַלְחָמָה, וְלוֹקַח אֶת כְּלֵי הַיָּזִין וְיֹרֵה
 חֵץ אַחַר חֵץ, כַּדּוֹר אַחַר כַּדּוֹר, וְאִינוֹ מְתַפְעֵל
 מִהַשׁוֹנֵא כָּלָל, וְאִף שְׂבִיץ כָּךְ הוּא גַם־כֵּן חוֹטֵף
 מִכּוֹת, וְנוֹפֵל עָלָיו עֶפֶר וְזָבֵל וּפְסָלֵת, וְהוּא נִמְצָא
 בְּפִחַד תְּמִידִי, עִם כָּל זֹאת חֵץ מְנַסֶּה אִינוֹ מְתַפְעֵל
 מִזֶּה כָּלָל, אֲלֹא הוּא רֵץ כְּנֶגֶד שׁוֹנְאוֹ, וְיֹרֵה בּוֹ חֵץ
 אַחַר חֵץ, כַּדּוֹר אַחַר כַּדּוֹר, וְאִינוֹ מְתַפְעֵל מִשׁוּם
 בְּרִיָּה שְׂבָעוּלָם, וְכֵן צְרִיף לֵהִיּוֹת בְּתַפְלָה, לֹא
 לְהִתְבַּטֵּל מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׂבָעוּלָם, וְלֹא לְפַחַד מִשׁוּם
 מַחְשָׁבוֹת זְרוֹת הַמְעִיקִים לוֹ, וּמְכַל שֶׁכֵּן וְכַל שֶׁכֵּן
 שְׁלֵא יִתְבַּהֵל וְלֹא יִתְפַּחַד וְלֹא יִשָּׁבֵר מִשׁוּם קִשְׁיוֹת
 וְסִפְקוֹת שׁוֹכְנָסִים בּוֹ עָלָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְכָכֵל שְׂיִבְרַח
 אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, כֵּן יִתְבַּטְּלוּ כָּל הַקְּלָפוֹת וְהַהֲסָתְרוֹת;

וְעַל-כֵּן אִם אַתָּה לְקַחְתָּ עַל עֲצֻמְךָ עֲבוֹדַת הַתְּפִלָּה,
 רְאֵה לְהִיּוֹת עֲקָשָׁן גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, וְ"אֵל תִּשְׁבֵּר"
 מִשׁוּם דְּבַר שְׁבַעוּלָם, אֲלֵא בְּכָל יוֹם תָּבֵא אֵלָיו
 יִתְבַּרְךָ מִחֻדָּשׁ, וְתִסְפָּר לוֹ יִתְבַּרְךָ אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם
 לְבָבְךָ בְּתַמִּימוֹת וּבְכַשִּׁיטוֹת גְּמוּרָה, כַּאֲשֶׁר יִדְבַר
 אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְהִבִּין אֶל אָבִיו. וְהַתְּפִלָּה צְרִיכָה
 לְהִיּוֹת בְּכָל פַּעַם חֻדָּשָׁה לְגַמְרֵי כְּאֵלוֹ עֲדִין לֹא
 הִתְחִיל כָּלֵל, וְדִיקָא עַל-יְדֵי-זֶה יִצְלִיחַ, הֵינּוּ עַל-יְדֵי
 שְׁמֵת־חֵיל בְּכָל יוֹם לְבִקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן עַל נַפְשׁוֹ, כְּאֵלוֹ
 עֲדִין בְּאֻמַּת לֹא בִקֵּשׁ כָּלֵל, וְזוֹ הַפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה שְׁלוֹ
 שָׁבָא אֵלָיו יִתְבַּרְךָ; וּבְאֻמַּת לְפִי גִדְּלָתוֹ יִתְבַּרְךָ, אֲשֶׁר
 אִין לָהּ חֶקֶר, וְאִין לָנוּ הַשְּׁגָה בְּרָם וְנִשְׂאָ, בְּוֹדָאֵי עֲדִין
 לֹא הִתְחַלְנוּ כָּלֵל, וְעַל-כֵּן עֵקֶר הָעֲצָה בְּתַפְּלָה
 לַעֲשׂוֹת בְּכָל פַּעַם הַתְּחִלָּה וּלְבֹא אֲצֵלוֹ יִתְבַּרְךָ כְּאֵלוֹ
 אִף פַּעַם עֲדִין לֹא בָּא, וְזֶה עֵקֶר הָעֲצָה לְהִצְלִיחַ
 בְּמִלְחָמַת הַתְּפִלָּה. וְהֵן בְּתוֹרָה, אִם לְקַחְתָּ עַל עֲצֻמְךָ
 סֵדֶר דְּרֻךְ הַלְמוּד שֶׁל רַבְּנֵי ז"ל, לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם
 מִקְרָא, מִשְׁנָה, גְּמָרָא, מִדְּרָשׁ, הִלְכוֹת וְאֲגָדוֹת,
 בְּרִייתוֹת וְתוֹסְפּוֹת, עֲלֶיךָ לְדַעַת, כִּי אִי אֶפְשָׁר
 לְהִצְלִיחַ בְּלְמוּד אֲלֵא עַל-יְדֵי תִקְוָה הָעֲקָשָׁנוֹת, לֹא
 לְהִשְׁבֵּר בְּשׁוּם פָּנִים וְאִפֵּן מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעוּלָם,

וְאִפְלוּ לֹא מַעֲצָמוּ, וְאִף שֶׁהוּא שׁוֹכַח מֵה שֶׁהוּא
 לוֹמֵד, לֹא יִתְבַּהֵל וְלֹא יִתְבַּלְבֵּל כָּלֵל מְזֵה, אֲלֵא בְּכֹל
 יוֹם יַחֲטֵף עוֹד כַּמָּה פְּסוּקִים וְעוֹד כַּמָּה פְּסוּקִים, עַד
 שְׂיִזְכֶּה לַעֲבֹר אֶת כָּל הַתַּנ"ךְ, וְכֵן לִהְיוֹת עֶקֶשׁן גָּדוֹל
 לְלַמֵּד בְּכֹל יוֹם וְיוֹם עוֹד פָּרָק וְעוֹד פָּרָק מִשְׁנִיּוֹת
 עַד שְׂיִזְכֶּה לְסַיֵּם אֶת שְׁשֵׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, וְכֵן הוּא
 בַּש"ס, בְּכֹל יוֹם לְלַמֵּד עֲמוּד אוֹ דָף אוֹ כַּמָּה דְפָיִם
 בְּעֶקְשָׁנוֹת גְּדוֹלָה מְאֹד, וְכֵן שֶׁלְחַן עֲרוּף וּמְדַרְשׁ
 וְזֵהר וְתַקוּנִים וְכָל מִינֵי לְמוּדִים שְׂאָדָם מְקַבֵּל עַל
 עֲצָמוֹ, יִתְחִיל אֶת הַסֵּפֶר מִהֶתְחִלָּה, וְיִלְמַד בְּכֹל יוֹם
 קֶצֶת אוֹ הַרְבֵּה, אֲבָל צָרִיךְ לִהְיוֹת עֶקֶשׁן גָּדוֹל עַל
 זֶה וְלֹא לְהִשָּׁבֵר, אִף שֶׁבֵּין כֶּף יַעֲבֹר עָלָיו מֵה
 שְׂיַעֲבֹר, שְׂשִׁיבָח מֵה שְׂיִלְמַד, וְתַעֲבֹר עָלָיו חִלִּישוֹת
 הַדַּעַת, אֲסוּר לְהִתְבַּהֵל כָּלֵל מְכַל זֶה, כִּי מִי שֶׁרוֹצֵה
 לְזַכּוֹת לְהַשְׁגַּת הַתּוֹרָה, אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם פְּנִים וְאֶפֶן
 אֲלֵא עַל-יְדֵי מִדַּת הַעֶקְשָׁנוֹת, וְלֹא לְהִשָּׁבֵר מִשׁוּם
 דְּבַר שֶׁבְּעוֹלָם, וְדִיקָא עַל-יְדֵי-זֶה יִצְלִיחַ. וְכָל גְּדוֹלֵי
 יִשְׂרָאֵל שֶׁזָּכוּ לְהַשְׁיֵג הַשְּׁגוֹת הַתּוֹרָה עָבְרוּ אֶת
 הַנְּסִיּוֹן הַזֶּה, שֶׁבְּכֹל פַּעַם נִכְנָסוּ בָּהֶם סְפָקוֹת
 וּבִלְבוּלִים וְקִשְׁיוֹת, וְרָצוּ לְשִׁבֵר אוֹתָם, אֲךְ הִחֲזִיקוּ
 מִעֲמָד וְהָיוּ עֶקְשָׁנִים גְּדוֹלִים בְּלִמּוֹד הַתּוֹרָה

הקדושה, ולא עזבו עצמם בשום פנים ואפן, ודיקא על-ידי-זה הצליחו מאוד; ועל-כן ראה, אהובי, בני היקר, אם אתה רוצה באמת לקבל על עצמך על תורה, תהיה עקשן גדול מאוד מאוד על דבר זה, וראה לא להשבר בשום פנים ואפן, אלא להמשיך בכל יום ללמד תנ"ך כסדרן ומשניות כסדרן וש"ס כסדרן ומדרשים כסדרן וזהר ותקונים כסדרן וספרי הפוסקים כסדרן בעקשנות גדולה, ותתקדם בכל יום ויום עוד מעט ועוד מעט, עד שתזכה לסיים את כל התורה כלה, ותהיה על זה עקשן גדול מאוד מאוד, ולא להשבר ולא להתפעל משום ברירה בעולם שאומרת אחרת, כי מה לך עם אחרים, שהוא יכניס אותך לשאול תחתית ומתחתיו, כי שהוא אינו מענין לעזר לך, אלא רוצה לשבר אותך, ועל-כן מה יש לך עמו, ראה להיות חזק ואמיץ בדבר זה, ועל-ידי-זה תצליח דרכך תמיד. והן בפרנסה, אם לקחת על עצמך איזה ענין, אסור להשבר משום דבר שבעולם ומשום ברירה שבעולם, אלא תהיה עקשן גדול להוציא מן הכח אל הפעל רצונך וכסופיך, ודיקא על-ידי-זה תצליח, כי אי אפשר להצליח בזה

העולם, אלא על-ידי מדת העקשנות, ולא להשבר
משום דבר ומשום ברירה שבְעוֹלָם, כי בְּזֶה הָעוֹלָם
עוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד נְסִיווֹת קָשִׁים וּמְרִים,
וּבִפְרָט בְּפִרְנָסָה, יֵשׁ כָּל-כֶּף הַרְבֵּה מִתְחַרִּים אֲשֶׁר
מִחֲלִישִׁים אֶת דַּעְתּוֹ, וְרוֹצִים לְשֹׁבֵר אוֹתוֹ כְּאִלוֹ אֶבֶד
מָנוֹס וְתִקְוָה מִמֶּנּוּ, אֲבָל אִם הוּא לוֹקֵחַ אֶת עֲצֻמוֹ
בְּיָדוֹ, וְאִינוֹ מִתְפַּעֵל מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם, אֲלֵא
הוּא חֲזָק וְאַמִּיץ בְּנִקְדָּתוֹ, דִּיקָא עַל-יַדֵּי-זֶה יִצְלִיחַ
וְאִף שְׁבִין כֶּף יַעֲבִרוּ עָלָיו כָּל מִינֵי חֲלִישוֹת הַדַּעַת,
שְׂרֵאָה שְׁכָל אֶחָד מִצְלִיחַ וְהוּא אִינוֹ מִצְלִיחַ, אֵל
יִשְׁבֵּר כָּלֵל, אֲלֵא יַדַּע שֶׁהוּא תְלוּי בְּיָדוֹ יִתְבַּרֵּךְ,
וּבְיָדָיו הוּא יִתְבַּרֵּךְ אָב הַרְחֵמֶן, וְרוֹצֵה מִמֶּנּוּ תְּפִלוֹת
וּבִקְשׁוֹת, לְהִתְפַּלֵּל עַל פִּרְנָסָתוֹ, וְדִיקָא עַל-יַדֵּי-זֶה
יִצְלִיחַ, כִּי אֵין עֲנִיּוֹת מִן הָאֲמָנוֹת וְאֵין עֲשִׁירוֹת מִן
הָאֲמָנוֹת, אֲלֵא הַכֹּל בְּזִכּוֹתוֹ שֶׁל הָאָדָם. וְעַקֵּר הַזִּכּוֹת
שֶׁל הָאָדָם הוּא עַל-יַדֵּי שְׁמִדְבָק אֶת עֲצֻמוֹ בְּאֵין סוּף
בְּרוּךְ הוּא; וְעַל-כֵּן, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיִּקָּר, אִם אַתָּה
רוֹצֵה לְהִצְלִיחַ בְּפִרְנָסְתָּךְ בְּזֶה הָעוֹלָם, תִּהְיֶה עֲקֻשָּׁן
גָּדוֹל לְהוֹצִיא מִן הַכַּח אֶל הַפֶּעַל רְצוֹנָךְ וְכִסּוּפֶיךָ,
וְאֵל תִּתְפַּעֵל מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם. וְכֵן הַדָּבָר עִם
עֶסֶק הַתְּפִלָּה וְהַבְּקָשָׁה וְעִם לְמוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה,

צָרִיף לְהִיּוֹת עֶקֶשׁן גָּדוֹל וְלֹא לְהִשָּׁבֵר מִשׁוּם דְּבַר
שְׂבָעוּלָם, וּמִי שֶׁהוֹלִיף בְּדַרְךְ זוֹ, אִזּוֹ יִצְלִיחַ וְיִרְכּוּ
תְּמִיד.

ט.

אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, רְאֵה לְהִתְחַזֵּק בְּכֹל מִינֵי
אֲפָנִים שְׂבָעוּלָם, וְתִהְיֶה תְּמִיד בְּשִׂמְחָה, וְתִתְחַזֵּק אֶת
עֲצָמְךָ בְּכֹל מִינֵי אֲפָנִים שְׂבָעוּלָם, וְתִדַּע שֶׁבְּזֵה
הָעוֹלָם אֲסוּר לְהִשָּׁבֵר מִשׁוּם דְּבַר, כִּי כִּף הֵם הַחַיִּים,
כְּמוֹ שֶׁאֵתָּה רוֹאֶה, וְאֵל יִפְתָּךְ יִצְרָךְ כְּאֵלוֹ יֵשׁ יוֹתֵר
טוֹב וַיֵּשׁ יוֹתֵר רַע, אֲלֵא עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד עוֹבֵר
כְּפִי בְּחִינָתוֹ וּכְפִי נְשִׁמָּתוֹ וּכְפִי שְׂרָשׁוֹ בְּעוֹלָמוֹת
הָעֲלִיוֹנִים, וְעַל-כֵּן "אֵל תִּשְׁבֵּר" מִשׁוּם דְּבַר
שְׂבָעוּלָם, כִּי כִּף צָרִיף לְהִיּוֹת, וְעַקֵּר הַצְּלָחַת הָאָדָם
בְּזֵה הָעוֹלָם הוּא, כְּשִׂמְכָנִים בְּעֲצָמוֹ יִדְיֵעוֹת אֵלוֹ,
וַיִּוֹדַע אֲשֶׁר כִּף הוֹלְכִים הַחַיִּים בְּזֵה הָעוֹלָם, כְּמוֹ
שֶׁהוּא רוֹאֶה לֹא פָחוֹת וְלֹא יוֹתֵר, וּמִי בְּאִמַּת נִצּוֹל
מִפְּגַעֵי וּמִקְרֵי הַזְּמַן? מִי שֶׁמְדַבֵּק אֶת עֲצָמוֹ בְּאִין
סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְתְּמִיד רַק מִמְּשִׁיךְ אֶת עֲצָמוֹ אֵלָיו
יִתְבַּרֵךְ, וּמְדַבֵּר וּמְשִׁיחַ וּמְסַפֵּר לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ אֶת כָּל

אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ, וְכָל מֵה שְׁעוֹבֵר עָלָיו בְּרוּחַנִיּוֹת
 וּבְגִשְׁמִיּוֹת הוּא מְדַבֵּר רַק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ וּבוֹרַח רַק
 אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְיִודַע שְׂאִין לוֹ בְּזֵה הָעוֹלָם אֵף אֶחָד
 רַק הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הוּא זֶה שְׁמַצְלִיחַ בְּזֵה
 הָעוֹלָם, כִּי אַחֲרַת הָאָדָם עוֹבֵר יְסוּרֵי תַפְתּוֹת וְגִיּהֵנוּם
 בְּזֵה הָעוֹלָם; כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה מְלֵא מְרִירוֹת
 וּמִכְאוּבִים רָעִים, וְאִי אֶפְשָׁר לְעֵבֵר אֶת זֶה הָעוֹלָם,
 כִּי אִם עַל-יְדֵי שְׁמִדְבָק עֲצָמוֹ בְּאִין סוּף בְּרוּךְ הוּא,
 וּמְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבָּרֵךְ. וּמִי שְׂזוּכָה לְבִרַח תְּמִיד אֵלָיו
 יִתְבָּרֵךְ, הוּא מְנַצֵּחַ בְּמַלְחָמָה, לֹא-כֵן מִי שְׁמַנְתֵּק אֶת
 עֲצָמוֹ מִהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הוּא תְּמִיד יִשְׁבֵּר; וְעַל-
 כֵּן, אֶהוּבֵי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, רְאֵה מֵה לְפָנֶיךָ, לֹא תוּכַל
 לְהִתְחַמֵּק מִכָּל הַצָּרוֹת וְהַיְסוּרִים, הַבְּלוּלִים
 וְהַמְרִירוֹת, הַדְּחָקוֹת, הָעֲנִיּוֹת וְהַחֻבוֹת שְׁעוֹבְרִים
 בְּזֵה הָעוֹלָם, אֲלֵא אִם תְּדַבֵּק אֶת עֲצָמְךָ בְּאִין סוּף
 בְּרוּךְ הוּא, וְתִדַּע שְׂאִין לְךָ בְּזֵה הָעוֹלָם אֵף אֶחָד
 כָּלֵל, רַק הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצָמוֹ, אֲזוֹ נִיָּקָא לֹא
 תִשְׁבֵּר וְתִזְכָּה לְעֵבֵר אֶת זֶה הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם. וְאִם
 אַתָּה רוֹצֵה לְהַצְלִיחַ בְּחַיֶּיךָ, רְאֵה לְהַכְנִיס בְּדַעְתְּךָ
 יְדִיעוֹת אֱלוֹ, כִּי הֵם עֲקָרִים גְּדוּלִים בְּחַיֵּי הָאָדָם
 וּבְחַיֵּי הַיּוֹם יוֹם שָׁלוֹ, כִּי עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד קָם מִי

שָׁקָם — בְּעֲלֵי חוּבוֹת וְנוֹגְשִׁים וּבְעֲלֵי מְרִיבוֹת
 וּמַחְלָקֵת וְצָרוֹת מְצָרוֹת שׁוֹנוֹת, וְיִסּוּרִים מְמִינִים
 אַחֲרֵים, מֵה שְׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּזֵה הָעוֹלָם,
 וְעַקֵּר הַצְּלַחַת הָאָדָם בְּזֵה הָעוֹלָם הוּא לֹא לְהִשָּׁבֵר
 בְּשׁוּם פְּנִים וְאִפְּן, רַק לְהַחְזִיק מֵעַמָּד מִכָּל מֵה
 שְׁעוֹבֵר עָלָיו, וְדִיקָא עַל-יְדֵי-זֶה יִצְלִיחַ לְעֵבֵר אֶת זֶה
 הָעוֹלָם; וְעַל-כֵּן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיִּקָּר, לְצִיַּת
 אוֹתִי, הַדְּבִק אֶת עֲצָמָךְ בְּאֵין סוּף הוּא, וְתִדַּע שְׁכָךְ
 מִתְנַהֵג הָעוֹלָם, וְכָל מֵה שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ וְעַל כָּל אֶחָד
 וְאֶחָד, כָּךְ צָרִיךְ לְהִיּוֹת כְּפִי שָׂרֵשׁ נִשְׁמָתְךָ בְּעוֹלָמוֹת
 הָעֲלִיוֹנִים, אִךְ הַבְּחִירָה בְּיָדְךָ, אִם תִּקְבַּל אֶת יְדִיעוֹת
 אֱלֹהִים, אִזּוֹ לֹא תִשָּׁבֵר מִשׁוּם דְּבָר שְׁבַעוֹלָם, וְלֹא תִפְחַד
 מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעוֹלָם, וְתִעְבֹּר אֶת זֶה הָעוֹלָם
 בְּשָׁלוֹם, וְאִם לֹא תִקְבַּל יְדִיעוֹת אֱלֹהִים, אִזּוֹ מִכָּל דְּבָר
 קָטָן תִּשָּׁבֵר, וּמִכָּל אָדָם תִּפְחַד, וְתִהְיֶה נִרְדָּף מֵעֲצָמָךְ
 יוֹתֵר מֵאַחֲרֵים, וְזֶה יִשָּׁבֵר אֶת כָּל רוּחָךְ, וְיִחְלִישׁ אֶת
 יְדֵעָתְךָ, וְיִסְבֵּב וְיַעֲקֹם מַחֲךָ וְלִבְךָ בְּקִשְׁיוֹת וּבְסִפְקוֹת
 עָלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְאִזּוֹ תִרְגֵּישׁ אֶת מְרִירוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה
 וְהִבְלִיּוֹ, וְיִהְיֶה לְךָ הַחַיִּים מְרִים מְאֹד, וְכָל יוֹם וְיוֹם
 תִּסְבַּל מְרִירוֹת אַחֲרוֹת לְגַמְרִי; וְעַל-כֵּן רָאָה,
 אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיִּקָּר, לֹא לְהִיּוֹת בְּטָלָן, אֲלֹא הַדְּבִק אֶת

עצמך באין סוף ברוך הוא, ותדע אשר בכל תנועה ותנועה שם אלופו של עולם, ומה יעשה לך אדם מבלעדיו? תברך, אתה צריך רק לדבק את עצמך באין סוף ברוך הוא, ודיקא על-ידי-זה תזכה לעבר את זה העולם בקלות ובנקל, ותהיה דבוק בחי החיים בו? תברך.

י.

אהובי, בני היקר, עליך לדעת, כי אין שום הצלחה בזה העולם, אלא למי שמאמין בו? תברך, ומדבק את עצמו באין סוף ברוך הוא, ואינו מבלבל את עצמו משום דבר שבעולם? יהיה אף שיהיה ויהיה מה שיהיה, אלא תמיד בורח אליו? תברך, זה עקר הצלחת האדם בזה העולם; ועל-כן אהובי, בני היקר, אם אתה רוצה להצליח בזה העולם, תכניס בדעתך יסודות אלו שאמר החכם: שלשה קיומו של האדם בזה העולם: המתון, השתיקה והסבל. הינו פשאדם מרגיל את עצמו להיות מתון מתון, ועל כל דבר הוא ממתין ואינו דוחק את השעה, ומחכה ומצפה ומקנה לישועתו

יתברך, ואינו דוחק את עצמו על שום דבר, אלא
 תמיד הוא נדחק מפני השעה, ונדחק מפני האדם,
 ואינו מבלבל את עצמו משום דבר ומשום בריה
 שבעולם, רק ממתין הרבה לישועתו, ויקא האדם
 הנה יצליח בחייו הגשמיים והרוחניים בעולם הזה
 ובעולם הבא, כי אי אפשר להצליח אלא על-ידי
 מידת ההמתנה, שצריך להיות מתון מתון, ולחכות
 הרבה בזה העולם, ועל כל דבר צריכין רק לחכות
 ולקוות ולצפות, ואז סוף כל סוף יגיע אל מחוז
 חפצו לשלום. וכן הדבר במדת השתיקה, אין
 צריכין לענות לכל אחד שמחרף ומבזה אותו,
 צריכין לברח רק אליו יתברך, ולדבר ולשיח
 ולספר את כל אשר עם לבבו אליו יתברך, כאשר
 ידבר איש אל רעהו והבן אל אביו, ואל יפתח יצרו
 כאלו יש איזו עצה אחרת בזה העולם לתן לה, כי
 הכל הבל ודמיונות שוא, כי העקר בזה העולם הוא
 להרגיל את עצמו לבוא אליו יתברך בתמימות
 ובפשיטות, ולדבר ולשיח ולספר לפניו יתברך את
 כל אשר עם לבבו, ולשתק ולא להשיב למחרפו
 דבר, ומכל שכן וכל שכן שלא יטיח דברים כלפי
 מעלה, חס ושלום, בעת צרתו ומרירותו, אלא בא

יבא אליו יתְבַרֵךְ בְּרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּנִים, וַיִּבְקֶשׁ
 וַיִּתְחַנֵּן עַל גַּפְשׁוֹ, שְׂיַחֲוֶס וַיִּרְחַם עָלָיו וַיּוֹצִיאֵהוּ
 מִצָּרָתוֹ וּמִסְבָּלוֹ שְׁסוּבֵל בְּזֶה הָעוֹלָם, וְדִיקָא עַל-
 יְדֵי-זֶה יִצְלִיחַ לְעֵבֵר אֶת זֶה הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם, וְכֵן
 הַדָּבָר עִם מֵדַת הַסְּבָלָנוּת, שְׂצָרִיכִין לְסָבֵל הַרְבֵּה
 מְאֹד, כִּי זֶה הָעוֹלָם מְלֵא מְרִירוֹת וַיִּסְוִרִין
 וּמְכַאוּבִים, שְׁסוּבָלִים מַעֲצָמוֹ וּמְבַנֵּי בֵיתוֹ וּמְשֻׁכְנִים
 וּמְקֻרָבִים וּמְרַחֲוִקִים, וְאִי אֶפְשָׁר לְעֵבֵר אֶת זֶה
 הָעוֹלָם אֲלֵא עַל-יְדֵי מֵדַת הַסְּבָל, לְסָבֵל אֶת הַכֹּל.
 וְאִיךָ יָכוֹל לְסָבֵל? רַק עַל-יְדֵי שְׂמֻדְבָק אֶת עֲצָמוֹ
 בְּאֵין סוּף בְּרוּף הוּא, וּמִסְתִּיר וּמְכַסֶּה עֲצָמוֹ בְּאוֹר
 אֵין סוּף בְּרוּף הוּא, אֲשֶׁר זֶה צֵלוֹ יִתְבַרֵךְ; וְעַל-כֵּן
 רָאָה אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, לְדַעַת אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר
 לְהִצְלִיחַ בְּזֶה הָעוֹלָם אֲלֵא עַל-יְדֵי מַדּוּת אֱלוֹ, הַיְנוּ
 לְהִמָּתִין הַרְבֵּה עַל כָּל דָּבָר, וְלֹא לְדַחֵק אֶת הַשְּׁעָה
 בְּשׁוֹם פְּנִים וְאֶפֶן; כִּי רַב הַצָּרוֹת וְהַיִּסְוִרִין
 וְהַמְרִירוֹת שְׁעוֹבָרִים עַל הָאָדָם הֵן רַק מִחֲמַת
 שְׂדוּחַק אֶת הַשְּׁעָה, וְרוּצָה מֵה שְׂרוּצָה בּוֹ בְּרָגַע,
 וְאֵין זֶה הוֹלֵךְ כֶּף, כִּי לְפַעְמִים צָרִיכִין לְחַכּוֹת יוֹם
 יוֹמִים, שְׁבוּעַ שְׁבוּעִים, חֹדֶשׁ חֹדָשִׁים, וְלְפַעְמִים
 שָׁנָה וְגַם שָׁנִים, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן אָסוּר לְפַל בְּדַעַתוֹ

כָּלֵל, רק לְהִתְחַזֵּק בְּכֹל מִיָּנִי אֲפָנִים שְׁבַעְעוֹלָם
 וְלִהְמַתִּין וְלִהְמַתִּין, וְזֶה עֵקֶר הַצְּלַחַת הָאָדָם, וְכֵן
 לְהִיּוֹת רָגִיל בְּמִדַּת הַשְּׁתִיקָה לֹא לְהַגִּיב לְכָל פְּרָחַח
 וְלְכָל רָשָׁע, אֲלֵא לְדָם וְלִשְׁתֵּק לְמַחְרָפֵהוּ וְלְמַבְזֵהוּ,
 וְלִדְבֵק אֶת עֲצָמוֹ בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְאָסוּר
 לְהִשָּׁבֵר מֵאַף אֶחָד בְּעוֹלָם, כִּי כָּל זְמַן שֵׁישׁ לְאָדָם
 הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֵין לוֹ מָה לְפַחַד מִשׁוּם בְּרִיָּה
 שְׁבַעְעוֹלָם, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שְׂאִין לוֹ לְהִשָּׁבֵר מִשׁוּם דְּבָר,
 מֵאַחַר שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ נִמְצָא עִמּוֹ, אֶתוֹ וְאָצְלוֹ, וְלִזְוֶה
 זוֹכִים עַל-יְדֵי מִדַּת הַשְּׁתִיקָה, כִּי בְּזֶה שְׂאָדָם שׁוֹתֵק,
 וְאֵינוֹ מַגִּיב, עַל-יְדֵי-זֶה מֵאִיר עֲלָיו אִוְרוֹ הָאֵין סוּף
 בְּרוּךְ הוּא, כִּי בְּזֶה מְגַלֶּה פְּנִימִיּוֹת לְכָבוֹ לְטוֹבָה.
 וְכֵן הַדְּבָר בְּמִדַּת הַסְּבָלָנוּת, כָּל מִי שֶׁזוֹכֶה יוֹתֵר
 לְאַמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת, עַד שֶׁהוּא חִי עִם אָמוּנָה,
 וְיוֹדֵעַ אֲשֶׁר כָּל נְשִׁימָה וּנְשִׁימָה שֶׁהוּא נוֹשֵׁם, הוּא
 נוֹשֵׁם אִוִירוֹ יִתְבָּרֵךְ, כִּי אֵין בְּלַעֲדָיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל,
 וְהַכֹּל לְכָל אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא, אֲזִי הוּא סוֹבֵל אֶת כָּל
 מָה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו, וְאֵינוֹ נוֹפֵל בְּדַעְתּוֹ כָּלֵל, וְאֵינוֹ
 נִשָּׁבֵר; וְלָכֵן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְחַקֵּק בְּדַעְתָּךְ
 יְדִיעוֹת אֵלוֹ, וְדִיקָא עַל-יְדֵי-זֶה תְּצַלִּיחַ דְּרַבְרָךְ כָּל יְמֵי
 חַיֶּיךָ. וְתִזְכֹּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלוֹ כִּי הֵם עֵקֶרִים רַבִּים

בְּחַיֵּי הָאָדָם, כִּי עוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִשְׁבָּרִים
וְגַלִּים, עַד שֶׁהוּא מֵיֵאֵשׁ אֶת עֲצָמוֹ מִהָעוֹלָם הַזֶּה
וּמִהָעוֹלָם הַבָּא, וּמֵיֵאֵשׁ עֲצָמוֹ מִחַיּוֹ, וְאִינוֹ רוֹאֶה
שׁוֹם מָנוֹס לְנַפְשׁוֹ, אֲבָל עַל-יְדֵי שְׁמֵרָגִיל אֶת עֲצָמוֹ
לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְלִשְׁיַח וְלִסְפָּר לְפָנָיו יִתְבַּרֵּךְ אֶת
כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, וּמִחֲזֵק עֲצָמוֹ בְּכָל
מִיָּנִי אֲפָנִים שְׁבַעֲוֹלָם, וְאִינוֹ נִשְׁבֵּר וְאִינוֹ נִתְבַּטֵּל
מִשׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם, הוּא דִּיקָא יַעֲבֹר אֶת זֶה
הָעוֹלָם בְּטוֹב וּבִנְעִימִים; כִּי זֶה הָעוֹלָם הָעוֹבֵר הוּא
רַק גֶּשֶׁר קָטָן וְצָר מְאֹד, וְהַכֶּלֶל וְהָעֶקֶר לֹא לְהִתְפַּחַד
כָּלֵל, וְעֶקֶר הַצְּלַחַת הָאָדָם הוּא דִּיקָא עַל-יְדֵי מַדּוֹת
אֵלוֹ, שֶׁהוּא מְתוֹן מְתוֹן מְאֹד עַל כָּל דָּבָר, וּמִחֻכָּה
וְאִינוֹ דוֹחֵק אֶת הַשָּׁעָה, וְשׁוֹתֵק וְאִינוֹ מִגִּיב, וְהוּא
סוֹבֵל אֶת כָּל אֲשֶׁר בָּא עָלָיו, וּמִדְּבֵק אֶת עֲצָמוֹ בְּאֵין
סוּף בְּרוּךְ הוּא, וּמִדְּבֵר רַק עָמוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְדִיקָא
עַל-יְדֵי-זֶה יִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ אוֹר וְזִיו וְחַיּוֹת וְדִבְקוֹת
הַבוֹרָא יִתְבַּרֵּךְ שְׁמוֹ, וְעַל-יְדֵי-זֶה יַעֲבֹר אֶת זֶה
הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם, וְיִחְיֶה חַיִּים טוֹבִים וְנִעְיָמִים בְּזֶה
הָעוֹלָם; וְעַל-כֵּן אֲשֶׁרִי וְאֲשֶׁרִי מִי שְׁמִכְנִים דְּבָרֵינוּ
בְּתוֹךְ לְבוֹ, וְאִזּוֹ טוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים, וְיִזְכֶּה לִירֵשׁ אֶת
הָעוֹלָם הַזֶּה וְאֶת הָעוֹלָם הַבָּא גַם יַחַד; אֲשֶׁרִי מִי

רלה

אל תשבר

שאינו מטעה את עצמו כלל, אלא זוכר את הדברים
האלו תמיד, וחוזר עליהם בכל יום ויום, אשר
על-ידי-זה אף פעם לא ישבר מאף אחד, ויבטח בו
יתברך, ויחכה ויקנה תמיד לישועתו יתברך, ואז
דיקא יזכה להיות עיל ונפיק, שיכנס בשלום ויצא
בשלום, ותהיה יציאתו מן העולם הזה כביאתו,
אשרי לו בזה ואשרי לו בכא לחיי נצח.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, שְׁבֹכֵל הַצָּרוֹת וְהִיסוּרֵינָן
שְׁבַעֲוֹלָם יֵשׁ בָּהֶם אֵיזָה הֶרְחָבָה,
מִלְבָּד מֵה שְׁמַצְפִּים שְׁבַחֲסֵדוֹ יוֹשִׁיעַ
וַיִּבְטַל הַצָּרָה לְגַמְרִי, אִךְ גַּם בַּצָּרָה
בַּעֲצָמָה בְּוֹדֵאֵי יֵשׁ בָּהּ אֵיזָה הֶרְחָבָה.
וְתִסְתַּכֵּל עַל זֶה הַיֵּטֵב, וְעַל-יְדֵי-זֶה
תִּוְכַל לְסַבֵּל וּלְקַבֵּל כָּל מֵה שְׁעוֹבֵר
עָלֶיךָ כָּל יָמֶיךָ בְּאַהֲבָה, וְלֹא תִתְבַּהֵל
מִשׁוֹם דָּבָר, וְעַל-יְדֵי-זֶה תִּוְכַל
לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבַּרְךָ תָּמִיד בְּכֹל מֵה
שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, וְעַל-יְדֵי-זֶה יוֹשִׁיעַ לְךָ
הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ.

(לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן קצה)

קונטרס

בטול זמן

יגלה את יקרת הזמן, איך שהאדם יכול להצליח בו
ברוחניות וגם בגשמיות, וכן להפוך יגלה את גנות המכטל
את הזמן, אשר אין לה אבדה יותר גדולה מאבדת הזמן.

★

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון,

בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו.

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אגיס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו,

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי חכמינו

הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

*

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובכ"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: עַל הַפֶּל יֵשׁ תְּקוּן,
אָבֵל לֹא עַל בְּטוּל זְמַן, וְאָמַר, שְׂיֵשׁ יֵצֵר
הָרַע גְּדוֹל מְאֹד מְאֹד לְבִטּוֹל אֶת זְמַנוֹ, כִּי
בְּרַגְעַ שְׂמִבְטָל אֶת זְמַנוֹ, כְּכֹר מִפְסִיד הֵן
בְּגִשְׁמִיּוֹת וְהֵן בְּרוּחָנִיּוֹת, וְלֹא תִמְצָא
עֲנִיִּים בְּמִמּוֹן, אֲלֵא שֶׁהֵם עֲצָלִים
וּמְבִטְלִים אֶת זְמַנָּם, וְאִינָם עוֹסְקִים
בְּפִרְנִסָּתָם, וְכֵן לֹא תִמְצָא עַמֵּי הָאָרֶץ
בַּתּוֹרָה, אֲלֵא כְּשֶׁהֵם מְבִטְלִים אֶת הַזְּמַן
הַיְקָר בְּדַבּוּרֵי הַכֵּל וְרִיק, וְעַל-כֵּן בְּיֹתֵר
צְרִיכִים לְשֹׁמֵר עַל הַזְּמַן הַיְקָר, שְׂאֵי
אֶפְשָׁר לְקַנּוֹתוֹ בְּשׁוֹם מְמוֹן, וְאֵי אֶפְשָׁר
לְהַחְזִירוֹ כָּלֵל, וְתַכְּף-וּמְיָד כְּשֶׁרַק עֵבֶר —
נֶאֱבָד לְחִלוּטִין, וְעַל-כֵּן אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁשׁוֹמֵר
אֶת זְמַנוֹ הַיְקָר, וְאִינוֹ מְבִטְלוֹ.

(אֲמָרֵי מוֹהֲרָא"ש, חֵלֶק ב', סִימָן תְּקַס"ג)

קוֹנְטֵרִים

בְּטוֹל זְמַן

א.

צָרִיךְ שְׂתַדַּע, אֶהוּבִי, אַחֵי הַיְקָר, אֲשֶׁר אֵין לְךָ עוֹד
יֵצֵר הָרַע גְּדוֹל אֲצֵל הָאָדָם כְּמוֹ בְּטוֹל זְמַן, אֲשֶׁר בְּזָה
נִלְכָּדִים רַב בְּנֵי הָעוֹלָם, וְהוּא תַאֲוָה גְּדוֹלָה לְבַטֵּל אֶת
הַזְּמַן הַיְקָר, יוֹתֵר מִכָּל הַתַּאֲוֹת הָרַעוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, כִּי אִם
הָיָה הָאָדָם מְשֻׁפֵּיל וּמִתְבּוֹנֵן עַל יְקֵרַת הַזְּמַן, אִז הָיָה
שׁוֹמֵר עָלָיו מְאֹד מְאֹד, וּבְפִרְטוּיּוֹת שֶׁכָּל רִגְעַ שְׂרָק עוֹבֵר
לְהָאָדָם, כְּכֹר לְעוֹלָם לֹא יַחְזֹר אֵלָיו, וְעַל-כֵּן הוּא הֶפְסֵד
נֶצְחִי, כִּי כָּל דְּבָר נִתֵּן לְהִשְׁיב, אֲבָל רַק לֹא אֶת הַזְּמַן
הַיְקָר, וּכְמֵאמֶר הַחֲכָם: "אָדָם הוֹאֵג עַל אֲבוֹד דְּמִיּוֹ,
וְאֵינוֹ הוֹאֵג עַל אֲבוֹד יְמִיּוֹ" דְּמִיּוֹ חוֹזְרִים, וְיְמִיּוֹ אֵינָם
חוֹזְרִים, וְאִם הָיִיתָ יוֹדֵעַ מָה אַתָּה יְכוֹל לְפַעַל עִם זְמַנְךָ

היקר, אז לא הייתה מבטל זמנה בהכל וריק רק הייתה מוציאה מהכח אל הפעל דברים נוראים ונפלאים מאד, ועל-כן ראה, אהובי, אחי, לשמר מאד על הזמן היקר מכל הון, ושמר עצמה מאד מכל מיני בטול זמן, ואז תזכה לבוא אל ענייניך.

ב.

צריך שתזכר היטב, אהובי, אחי היקר, כי אין היום מחכה לך כלל, רק בכל יום אתה מת, כל שעה וכל רגע שרק עוברים, כבר לעולם לא יחזרו אליך, על-כן אשאל אותך מה ולמה לך לעסוק בכל מיני בטול זמן, אשר הוא העברה הכי גדולה? ! כי עם זמן יכולים לעשות הרבה מאד — או ללמד את התורה הקדושה אשר כל דבור בלמוד התורה הקדושה הוא מצוה אחת, וכמוכא בירושלמי, פאה, על המשנה: ותלמוד תורה כנגד כלם, שאפלו כל העולם כלו אינו שוה לדבור אחד של תורה (פאה, פרק א', הלכה א'), או שיכולים להתפלל אליו יתברך, אשר על ידי כל דבור תפלה, האדם מדבק עצמו לגמרי אליו יתברך, וממשיך על עצמו הארת השכינה, או שיכול לקיים איזו

מצוה, אשר מקשרת ומשלבת את נשמתו עם כלל העולמות כלם יחד, או שישכול לעזור לזלתו, אשר היא מצוה הכי גדולה, או לעסק בפרנסה — לפרנס את בני ביתו ולעזור ללומדי תורה, כי הזמן הוא יקר מאד, ואין עוד אבדה כאבדת הזמן; על-כן ראה לשמר את עצמך מאד, שלא תבוא אל בטול זמן, רק ראה לנצל את זמנך בדברים טובים, אשר אז תוכל להקרא זקן ושבע ימים, ותהיה לך באמת אריכות ימים ושנים טובות, לא כן אם תבטל את הזמן היקר שלך בהבל וריק, אין לך עוד קצר ימים ושבע רגז יותר ממנו; ועל-כן שים דעתך על הזמן היקר, ואל תבטלנו בהבל וריק, ואז תצליח דרכך תמיד.

ג.

צריך שתדע, אהובי, אחי היקר, כי חבל מאד על הזמן היקר אשר אתה מבטל, כי עם זמן יכולים לקנות הכל, אבל עם הכל אי אפשר לקנות זמן, כי כל הון דעלמא לא ישוהו, וכמאמר החכם: "הזמן אוֹבד אין לו תשלומים לעולם" ועל-כן כל עוד שהזמן בידך, ראה לנצל אותו בטוב ובנעימים — בלמוד התורה

הַקְדוּשָׁה, וּבְקִיּוּם הַמְצוּוֹת הַמְעֲשִׂיּוֹת, וְתִרְבָּה בַתְּפִלָּה, אֲשֶׁר כָּל זֶה הוּא הַצְּלָחָה נְצַחִית, וְזֶה יִלְוֶה אוֹתָךְ אֶל בֵּיתְךָ הַנְּצַחִי, וְרַק זֶה יִלְךְ לְפָנֶיךָ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּמְכַל שֶׁכֶן בְּעוֹלָם הַבָּא; עַל-כֵּן עֲשֵׂה זֹאת, אִיפֹא, בְּנִי, מֵהַר, וְהַנְּצִל מִיָּד, וּרְאֵה לְשֹׁמֵר אֶת עֲצֻמְךָ מְאֹד, שֶׁלֹּא תָבוֹא אֶל בְּטוּל זְמַן, חֵס וְשָׁלוֹם, אֲשֶׁר אֵין לְהַזְמִין שׁוֹם תְּשֻׁלוּמִים לְעוֹלָם, כִּי הַפְּסֵד הַזְּמַן אֵין לוֹ תְּשֻׁלוּמִים כָּלֵל; אֲשֶׁרִי הַזּוֹכָה לְשֹׁמֵר אֶת זְמַנּוֹ הַיָּקָר, וּמְבַלָּה אוֹתוֹ בְּטוֹב אֲמַתִּי וְנְצַחִי.

ד.

רְאֵה, אֶהוּבִי, אַחֵי הַיָּקָר לְשֹׁמֵר מְאֹד עַל זְמַנְךָ הַיָּקָר, כִּי הַזְּמַן חוֹלֵף וְעוֹבֵר, וְאִי אֶפְשָׁר לְתַפְסוֹ בְּשׁוֹם אַפֵּן שֶׁבְּעוֹלָם, כִּי כָּל רִגְעַ וְדָקָה מִמֶּשׁ שֶׁעוֹבְרִים, לְעוֹלָם לֹא יָשׁוּבוּ אֵלֶיךָ, וְעַל-כֵּן אֲשֶׁרִי מִי שֶׁזּוֹכָה לְשֹׁמֵר עַל זְמַנּוֹ הַיָּקָר, וְחוֹטֵף בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה כַּמָּה מִיָּנִי לְמוֹדֵי תוֹרָה, וְכַמָּה מִיָּנִי שִׂיחוֹת וְתַפְלוֹת וּבִקְשׁוֹת, שֶׁאֵז טוֹב לוֹ לְנַצַּח, וּכְשִׁיבוֹא הָאָדָם אֶל הָעוֹלָם הָעֲלִיוֹן, אֵז יִרְאֶה מַעֲלַת אָדָם עַל חֲבֵרוֹ — אֵיךְ שָׁמִי שֶׁזּוֹכָה לְשֹׁמֵר אֶת זְמַנּוֹ, אֵיזוֹ חֲשִׁיבוֹת וְאֵיזָה כְּבוֹד יֵשׁ לוֹ לְמַעֲלָה,

וּלְהַפּוֹף אֵין לָךְ עוֹד בְּזִיוֹן יוֹתֵר גְּדוֹל בְּעוֹלָם הַבָּא, מִזֶּה שְׁבֻבָזוֹ אֶת זְמַנוֹ הַיָּקָר בְּהֶבֶל וְרִיק, כִּי הַתְּנָא הַקְּדוֹשׁ אָמַר (אָבוֹת פ"ד): יָפָה שְׁעָה אַחַת בְּתַשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעוֹלָם הַזֶּה מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא; עֲמִד וּרְאֵה וְהַשְׁתוּמֵם! אִם בְּעַל נַפֶּשׁ אַתָּה, מַה נִּקְרָא שְׁעָה אַחַת בְּעוֹלָם הַזֶּה, אֲשֶׁר כָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא וְהַתְּעַנּוּגוֹת וְהַשְׁעִשׁוּעִים וְהָאוֹרוֹת הַרוֹחֲנִיִּים לֹא מַגִּיעִים אֶל שְׁעָה אַחַת מִהָעוֹלָם הַזֶּה; וְעַל-כֵּן אֲשַׁרִּי מִי שֶׁשׁוֹמֵר אֶת זְמַנוֹ הַיָּקָר, וּבוֹרֵחַ מִבְּטוֹל זְמַן, וְאִז טוֹב לוֹ בְּזֶה וּבְכָא לְנַצַּח נְצָחִים.

ה.

צָרִיךְ שֶׁתִּדַע, אַחֵי הַיָּקָר, אֲשֶׁר אֵין לָךְ עוֹד דְּבַר יָקָר כְּמוֹ הַזְּמַן, אֲשֶׁר בְּשׁוֹם מָמוֹן לֹא תוּכַל לְקַנּוֹתוֹ, וְהַזְּמַן פּוֹרֵחַ יוֹתֵר מֵצֵל צְפוּר הַפּוֹרֵחַ בְּאוִיר, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַחֲזִיקוֹ, כִּי אִם עַל-יַדֵּי שְׁמַקְשֵׁר אֶת הַזְּמַן אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, עַל-יַדֵּי שְׁלוּמֵד תּוֹרָתוֹ שֶׁהִיא חֻכְמָתוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְעַל-יַדֵּי שְׁמַקְיִים מְצוּוֹתָיו שֶׁהֵן רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְעַל-יַדֵּי שְׁמַדְבֵּר עִמוֹ יִתְבַּרֵךְ בְּתַפְלוֹת וּבִקְשׁוֹת, תְּחַנּוֹת וּפְיּוּסִים, שֶׁרַק בְּדָבָר זֶה יְכוּל לְתַפֵּס אֶת הַזְּמַן בְּיָדוֹ, וּמַעֲלָה אֶת

הזמן, ומקשרו אליו יתברך, וממשיך על עצמו ערכות, נעימות, ידידות, זיו וחיות אלקותו יתברך; ועל-כן ראה, אהובי, אחי היקר לשמר את עצמך מכל מיני בטול זמן, אשר בוא יבוא היום, והשעה והרגע, שתתחרט על כל מה שבטלת את זמנך היקר מכל הון, אבל כבר יהיה מאחר ולא תוכל להחזיר אליך את הזמן היקר, לכן ראה להיות חכם הרואה את הנולד, ושמר את עצמך מבטול זמן בטורם תלך ואיננו, ותמלא את זמנך עם טוב אמת ונצח.

.ו

אהובי, אחי היקר! ראה איך עוברים עליך הימים והלילות בהבל וריק ומאומה אין בידך, מדוע לא תתחיל להתישב בדעתך כי חבל על הזמן, וכל יום ויום שעובר לעולם לא יחזר אליך?! ועל-כן שמר מאוד מאוד על כל יום ויום שלך ועל כל שעה ושעה שלך, כי אין אבדה פאבדת הזמן, והזמן האובד אין לו תשלומים לעולמים, ומה שתזכה לחטף בכל יום, זה ישאר לך לנצח, ועל-כן ראה לקיים בכל יום ויום מצוות חדשות, ותשמח עמם, וכן תדבר הרבה עמו

יתברך בכל יום דבורים ותפלות חדשות, וכן תלמד בכל יום למודים חדשים מהתורה הקדושה, ובאפן הזה כל יום ויום מימי חייך יהיה שוה למשהו, ולא ילכו ולא יעברו הימים בהבל וריק, וכן גם בגשמיות — הרגל את עצמך לשפח את כל העבר שלך, ואל תחשב על העתיד, רק על היום הזה, ותשמר מאד מאד על זמנך היקר מכל הון — אל תפספס פטפוטי הבל, כי חבל על הזמן, ובזמן הזה אתה יכול — או להרויח בעבור פרנסתך בגשמיות, או להרויח בעבור פרנסתך ברוחניות; על-כן ראה, אהובי, אחי היקר, לנצל כל יום ויום, ואז בסוף לא תתחרט כלל, כי בוא תבוא על שכרך.

ז.

אהובי! זכר היטב, כי היום הזה כבר לעולם לא יהיה לך, ועל-כן מה ולמה לך לבטל את זמנך היקר בהבל הבלים?! ומכל שכן בפטפוטי דברים בטלים, אשר אל מאומה לא יביאוך, רק מיד אל השאול תחתית ומתחתיו, כי אתה צריך לדעת את האמת, אשר כנגד כל יום בזה העולם יש יום בעולם העליון, ועל-

כן כל מה שתזכה לקנות ביום הזה — איזו מצוה או
 איזה למוד או איזו שמחה בו יתברך, זה ישאר לה
 לנצח נצחים, ואפלו אם נפלת ביום הזה בפח יקוש,
 ונכשלת באיזו עברה גסה, חס ושלום, או הרהרת
 הרהורים מגנים, ונכנסת ברעיונות זרים וכו', עם כל
 זאת בזה שתשוב בתשובה עוד היום הזה, הכל יתהפך
 לטובה, כמו שאמר רבנו, זכרוננו לברכה: יש ענין
 שנתהפך הכל לטובה, ומכל שכן וכל שכן כשתכניס
 את עצמך היום הזה באמונה ברוחה ומזככת בו
 יתברך, אין לשער ואין לתאר את גדל האורות
 הצחצחות שתאיר בכל העולמות, כי כשאדם גם
 ומגשם בזה העולם המלא קלפות והסתרות ממשיך
 את עצמו אליו יתברך, ומאמין באמונה פשוטה, אשר
 אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל עצם
 עצמיות חיות אלקותו יתברך ממש, בזה הוא גורם
 שעשועים כאלו, ששום מלאך ושום שרף לא יכולים
 לעשות, ועל-כן בכל יום ויום, מכל מה שעובר עליך,
 אפלו מהירידות והנפילות הכי מגנות ומלכלכות,
 שנפלת ונשלכת בהם, אם רק תמשיך עצמך אליו
 יתברך, אזי תקשר את היום הזה אל היום שלמעלה,
 ובה יתיחדו שני העולמות — העולם הזה בעולם

הבא; אשרי מי שיתמיד בזה; ועל-כן ראה לשמר מאד מאד, אהובי, אחי היקר, לא לבטל את הזמן היקר שלך, וראה לדבר עם כל מידעיה רק דבורי אמונה והשגחה פרטית, שדבורים אלו אינם בכלל דברים בטלים, אדרבה בזה אתה מאיר ביותר את אורו יתברך בעולם הזה, וממשיך את שכינת עזו יתברך, שתדור פה בתחתונים, ובני אדם ידבקו עצמם בו יתברך.

ח.

צריך שתדע, אהובי, אחי, כי רב בני האדם משתגעים רק מהשעמום ומבטול הזמן, שהולכים בטל, ואינם עושים שום דבר, ודבר זה מעבירם על דעתם ועל דעת קונם, ונשברים לגמרי, כי באמת צריך להרגיל עצמו לעשות בכל יום משהו — או ללמד תורה, או להתעסק במצוות, או להתפלל, או להתבודד עמו יתברך, או לדבר עם אחרים דבורי התחזקות ודבורי אמונה בהשגחה פרטית, העקר להשתדל לא לבטל את הזמן בהבל וריק, אשר רק משגע את האדם ומוציאו מדעתו, רחמנא לצלן, ומה טוב ומה נעים אם יעסק גם באיזה עסק קל, העקר לא לבוא לידי בטול

זמן, שרק הורס את עצביו ושובר את רוחו, ומפילו
לנוקבא דתהומא רבא.

ט.

ראה, אהובי אחי היקר, לחזק את עצמך בכל מיני
אפנים שבְעוֹלָם, ואל תלך בטל, כי הבטלה מביאה את
האדם לידי שגעון, וכמעט שרוב המשגעים ואלו
שנופלים אל תוך דפאון פנימי, הכל נמשך להם
מבטול זמן, שהולכים בטל, ועל-ידי-זה יש להם זמן
לחשב הרבה, ונכנסים בדעתם כל מיני דמיונות — הן
על עצמם, והן על אחרים, וזה הורס להם את העצבים
לגמרי, עד שנופלים בשברון לב ונפלת רוח, ונכנסים
בדפאון עמק שנקרא דעפרסיא, שמשם נובעת העצבות
והמרירות, אשר דבר זה מביא אחר-כך את האדם
לשגעון גמור, עד שנשתגע, רחמנא לצלן; על-כן,
אהובי, אחי היקר! תראה ותשתדל לעשות כל מיני
פעלות שבְעוֹלָם להיות עסוק באיזה עסק, ואל תלך
בטל פרגע, וכבר אמר החכם: "הזמן רופא נאמן לרפא
כל חלי" הינו כשיודע איך לבלות את הזמן היקר
באיזה עסק, והוא תמיד עסוק, על-ידי-זה יתרפא מכל

מחלותיו, כי כל המחלות והחלאים באים רק מחמת
 בטול זמן — שהולך בטל, אבל כשישמר על הזמן
 היקר, אז יהיה לו הזמן רופא נאמן לרפא כל חלי
 שנדבק בו; אשרי השומר זמנו, ואינו הולך בטל, אשרי
 לו! ואז כל חיי הרוחניים והגשמיים משתנים לגמרי.

י.

ראה, אהובי, אחי היקר, איך ובמה כפר עברו
 ימיה ושנותיה — בהכל ובריק, ומאומה לא נשאר
 בידיה, מדוע לא תקח את עצמה בידיה עכשו ביום הזה
 ותיקא, ותתחיל התחלה חדשה לשמר את זמנה היקר
 מכל הון, ותלמד את התורה הקדושה, ותקיים את
 מצוותיו יתברך, ותעשה חסד בין איש לרעהו, ותעזר
 לכל בר ישראל, אשר זה בעצמו מצוה גדולה, ועקר
 העזרה בעתים הללו — לדבר תמיד עם מידעיה
 מהאמונה הקדושה בתמימות ובפשיטות גמור, כי
 בעוונותינו הרבים רוח הכפירות והאפיקורסות כל-כף
 חזק בדורותינו אלו, אשר רב רבם של אחינו בני
 ישראל נסחפים עם רוח הסערה הזה, ועל-כן אשרי

ואשרי מי שמבילה זמנו רק בדבורים קדושים של
 האמונה הקדושה, ומזכיר לכל אחד את אמתת
 מציאותו יתברך, אשר אין ערוף אליה, ואל תחשב כי
 לריק יגיע, כי כל דבור ודבור שמדברים מהאמונה
 הקדושה, זהו בעצמו מצוה גדולה, ואינו נקרא בטול
 זמן, חס ושלום, אדרבה על-ידי-זה ממשיכים את
 השכינה למטה בזה העולם, ועל-ידי-זה נתרבת
 הקדושה, ותזכה שימחלו לה על כל עוונותיה, כי על-
 ידי האמונה הקדושה, הקדוש ברוך הוא יסלח לה על
 כל עוונותיה; על-כן ראה, אהובי, אחי היקר, לחזק את
 עצמך מאד מאד, ובפרטיות להיות בשמחה כל היום
 כלו, ותרחיק ממך את העצבות והעצלות, ותתמיד
 מאד מאד בלמוד התורה הקדושה, אשר אין ערוף
 אליה, ובזה שפתמיד בתורה הקדושה תזכה להתעלות
 בתכלית העליה פי אין לה טוב מתורה, אבל מאחר
 שההכרח לבטל זמן בכל יום — הן מצד עסקי פרנסה,
 והן מצד לתת נוחא למחין, שלא יתבלבל, חס ושלום,
 וההכרח לדבר — הן בפית, והן עם חבירו, והן עם
 שכניו, והן בפרנסה, ועל-כן עשה זאת, איפא, בני,
 ותרגיל את עצמך שהדבורים יהיו רק דבורי אמונה
 והשגחה פרטית וגלוי אמתת מציאותו יתברך, שעל-

ידידה לא יהיה הזמן הפנוי בטול זמן, חס ושלום, כי גם מהבטלה תעשה קדש להשם.

יא.

ראה, אהובי, אחי היקר, לשמר את עצמך מכל מיני בטול זמן, אשר הוא תאוה כמו כל התאוות, ולא עוד אלא בתאוה זו של בטול זמן כלולות כבר כל התאוות שבעולם, כי לא יבוא האדם לידי תאוה גשמית, ולא יפל באיזו ירידה ונפילה, ולא יתרחק איזה רחוק ממנו יתברך, אם יהיה תמיד עסוק באיזה עסק, כי באמת הבטלה מביאה לידי שעמום (שגעון) ולידי זמה (נאוף), והורסת לו את חיו לגמרי, על-בן עשה זאת, איפא, בני, ותרגיל את עצמך להיות תמיד עסוק, ואף פעם אל תבטל את זמנך היקר מכל הון — או שתתפלל ותדבר עם אלקים, אשר כל דבור הוא המשכת רוחניות אלקות למטה, או שתלמד את התורה הקדושה, אשר כל למוד במקרא, משנה, גמרא, מדרש, הלכה ואגדה, מקשר את נשמתך בבורא עולם, או שתקיים את מצוותיו יתברך, אשר כל מצוה ומצוה מאחדת ומיחדת את רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו אל

העולמות העליונים, ומורידים עליה שפע אור גדול, או שתעסק במעשים טובים לעזור לנשמות ישראל ברוחניות ובגשמיות, אשר זה עולה על הכל, כי אצלו יתברך מאד מאד יקר כשמחבבים את בניו ומקרבים אותם ועוזרים להם, כי האוהב את האב יעזור לבניו, וזהו סימן מבהק על אהבת השם — כשיש לו אהבת ישראל, שמשתדל לעשות מעשים טובים עם זלתי, ושומע צערו, ומטה אזן קשבת לכל בעיותיו, ומוכן לעזור לזלתי. אחי היקר! זה עולה על הכל, ועל-כן ראה לברח מכל מיני בטול זמן, ותהיה תמיד עסוק באיזה עסק קדוש, ואז באמת תרגיש עצמך הכי מאשר בחייה, ולא תהיה בדכאון ועצבון, אלא תמיד תהיה רענן ומישב בדעתך, ועולמך תראה בחייה.

יב.

צריך שתדע, אהובי, אחי היקר, כי אין לך עוד דבר המשגע כל-כך את האדם כמו בטול זמן, כי טבעו של כל אדם, שמח מחשבתו תמיד עובד וחושב וכו', ואם הוא עסוק בלחשב דברים טובים, ומוציא מהפח אל הפעל מחשבותיו הטובות, אזי דיקא מעשיו

משתנים עם מחשבותיו, ועובדים יחד, והוא גדל ומצליח, מה שאין כן, כשעוזב את מחשבותיו לחשב כל רע, ואינו עושה שום דבר, רק יושב בטל, אז נפרדים מעשיו ממחשבתו, ואז דיקא משתגע, רחמנא לצלן; על-כן ראה אהובי, אחי היקר, לחזק את עצמך בכל מיני אפנים שבעולם, ואל תעזב את עצמך כרגע, ותמיד תהיה עסוק רק בעסק קדוש — או בקיום מצוות, או בלמוד התורה הקדושה, או בדבורי תפלה והתבודדות, שיחה בינך לבין קונך, או בעשיית טובה לזולתך, או לדבר עם חבריך דבורי אמונה בהשגחה פרטית, אשר דבר זה עולה על הכל, כי בזה שמדברים עם זלתי דבורי אמונה, ממשיכים את השכינה כאן למטה בזה העולם, ומביאים ברכה וקדשה לעולם; אשרי לו!

יג.

צריך שתדע, אהובי, אחי היקר! אשר אין לך עוד תאוה כמו בטול זמן, שדבר זה הורס את האדם לגמרי, כעין שאמרו חכמינו הקדושים (כתבות נט.): הבטלה מביאה את האדם לידי זמה ולידי שעמום, וזה כפר

שׁוֹבֵר אֶת הָאָדָם לְגַמְרֵי, עַד שְׂיוּצָא מִדַּעְתּוֹ, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, כִּי בְּאֵמַת צָרִיף כָּל אָדָם לְהַרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְהִיּוֹת תָּמִיד עָסוּק בְּאִיזָה עֶסֶק — אוֹ שְׂיִתְפַּלֵּל אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ תָּמִיד, וַיְדַבֵּר וַיְשִׁיחַ עִמּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר וַיְשִׁיחַ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, אוֹ שְׂיִלְמַד אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, אוֹ שְׂיִקִּים אֶת מְצוּוֹתָיו יִתְבַּרֵּךְ, אוֹ שְׂיִדַּבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם דְּבוּרֵי אֲמוּנָה וְהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, אֲשֶׁר אֵין לָךְ עוֹד טוֹב מִזֶּה, כִּי כָּל דְּבוּר וְדְבוּר שְׂמַדְבָּרִים עִמּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְכָל דְּבוּר וְדְבוּר שְׂמַדְבָּרִים מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵּךְ, זֶהוּ הַצְּלָחָה נְצַחִית; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁחֲזַק בָּזֶה, וְאֵינוֹ מְבַטֵּל אֶת זְמָנוֹ הַיָּקָר מִכָּל הוֹן; אֲשֶׁרֵי לוֹ בָּזֶה! וְאֲשֶׁרֵי לוֹ כִּבְאֵ!

יד.

רְאֵה, אֶהוּבֵי, אַחֵי הַיָּקָר לְשֹׁמֵר מְאֹד עַל זְמָנָךְ הַיָּקָר, אֲשֶׁר אֵין לָךְ עוֹד תַּחֲלִיף לְזָמַן שְׁנוֹתָן לָךְ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעֲלִיף לְדַעַת, אֲשֶׁר כָּל זְמַן שֶׁהָאָדָם חֵי עַל פְּנֵי הָאָדָמָה, יֵשׁ לוֹ תִקְוָה לְתַקֵּן אֶת כָּל הָעֶבֶר שְׁלוֹ, וְכֵן יֵשׁ בְּכַחוֹ לְתַקֵּן אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, כִּי יֵשׁ בְּכָל בַּר יִשְׂרָאֵל כַּחוֹת עֲצוּמִים לְהַפְּךָ אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ; וְלִהְיֶיר עֵינֵיהֶם בְּגִלּוּי אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ.

על-כן ראה לשמר עצמך מאד מאד מבטול זמן, וראה לנצל את זמנך היקר רק לדברים קדושים, ותהיה רגיל לגלות את אמתת מציאותו יתברך לכל בר ישראל, ואז תראה את גדל הנסים והנפלאות שיעשה עמך הקדוש ברוך הוא, כי בזה שעושים טובה לאחרים מתהפכות הטובות אחר-כך לעצמו; ועל-כן אשרי מי ששומר את זמנו היקר מכל הון, ומנצל את הזמן לקרב אחרים אליו יתברך.

טו.

אהובי, אחי היקר! ראה להתבונן היטב, איך שהימים והלילות עוברים עליך בריק וכו', אשר אין לה עוד אבדה פאבדת הזמן, ולהפוך — אין לה עוד יקר פיקרת הזמן; ועל-כן עשה מה שתעשה, אהובי, אחי היקר, וראה לשמר מאד על זמנך היקר, ותנצל אותו לטוב אמתתי ונצחתי — הן שתעסק במצוות ומעשים טובים, אשר על-ידי כל מצוה ומצוה שאדם זוכה לעשות ולקיים בזה העולם, זה מאיר על נשמתו אור נורא ונפלא מאד מאד, וכבר אמרו חכמינו הקדושים (סוטה ג'): כל העושה מצוה אחת בעולם

הַזֶּה הִיא מְקַדְמָתוֹ, וְהוֹלֶכֶת לְפָנָיו לְעוֹלָם הַבָּא, וְזֶה סוֹכֵב וְהוֹלֵךְ עַל כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה שְׂאָדָם זוֹכֵה לְקַיֵּם, כִּי (נְדָרִים ל"ט): הַיְי זֶהִיר בְּמִצְוָה קְלָה כְּבַח־מוֹרָה, שְׂאִין אַתָּה יוֹדֵעַ מִתֵּן שְׂכָרְךָ שֶׁל מִצְוֹת, כִּי עַל־יְדֵי כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה מִמִּצְוֹת עֲשֵׂה מִתְקַשְׂרִים רמ"ח אֵיבָרָיו הַגְּשָׁמִיִּים וְרמ"ח עוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים, וְעַל־יְדֵי שְׂמִירָה עַל כָּל מִצְוָה מִמִּצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה מִתְקַשְׂרִים וּמְתִיחֵדִים שס"ה גִּידָיו הַגְּשָׁמִיִּים וְשס"ה עוֹלָמוֹת רוּחָנִיִּים, וְנִמְשָׁף עָלָיו אוֹר רַב מְלַמְעָלָה, וְלִכֵּן רָאָה, אֶהוֹבִי, אָחִי הַיֵּקָר, לְנַצֵּל אֶת זְמַנְךָ הַיֵּקָר לַעֲשׂוֹת בּוֹ רַק מִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אֲשֶׁר יָבוֹא הַזְּמַן, שְׂיִהְיֶה לְךָ טוֹב וְנַעֲם וְעֲרֻבוֹת מִכָּל מִצְוָה וּמִצְוָה, וְכֵן רָאָה לְשֹׁמֵר אֶת זְמַנְךָ הַיֵּקָר, וְלִהְתַּמִּיד בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, אֲשֶׁר אֵין לְמַעְלָה מִזֶּה, עַד שְׂאָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (ירוּשְׁלָמִי, רֵאשׁ הַשָּׁנָה, פָּרָק ד', הַלְכָה ח'): כִּיּוֹן שְׂקִבְלַתֶם עָלֵיכֶם עַל תּוֹרָה, מַעְלָה אֲנִי עָלֵיכֶם כָּאֱלוֹ לֹא חָטַאתֶם מִימֵיכֶם, כִּי מַעְלַת לִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה עוֹלָה עַד אֵין סוּף, כִּי בְּשַׁעַת שְׂאָדָם לוֹמֵד, הוּא נִכְלָל בְּמַחוֹ וּבְדַעְתּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבְפִרְטוּיּוֹת בְּשַׁעַת שְׂמִלְמֵד אֶת תּוֹרָתוֹ לְאַחֲרִים, שְׂזֶה עוֹלָה עַל הַכֹּל, כִּי זֶה נִקְרָא תּוֹרַת חֶסֶד, כְּמוֹ שְׂאָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (סְפָה מ"ט): תּוֹרָה לְשִׁמָּה, זוֹ תּוֹרַת

חסד, והמלמד תורה לאחרים, זה נקרא תורה לשמה, וזה מאד מאד חשוב בעיניו יתברך — כשמלמדים תורה לאחרים, אשר זה עולה על הכל.

ולכן, אהובי, אחי היקר! אל תהיה בטלן, וראה רק לשקד בלמוד התורה הקדושה, וכן תלמד עם אחרים את התורה הקדושה, ותקרבם אליו יתברך; ועל-ידי-זה יתכפרו כל עוונותיך; העקר אל תבטל את זמנך היקר, וכן תרגיל את עצמך להתפלל את התפלות בכונה גדולה, ותכוין פרוש המלות, והעולה על הכל — תרגיל את עצמך לדבר עמו יתברך, כאשר ידבר איש עם רעהו בשפת האם שלך, אשר על-ידי כל זה תזכה לשמירת הזמן, וכשתרגיל את עצמך לשמר את זמנך היקר — הן בתורה, והן בתפלה, והן בקיום המצוות, ולא לבטלו, אז תרגיש ערכות, נעם, זיו וחיות בחיך, אשרי מי שאינו מטעה את עצמו כלל, אשרי לו בזה! ואשרי לו בכא!

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!

גם בלמוד התורה צריכין בחינת
הסתפקות. פי לפעמים מבלבל את
האדם מה שרוצה ללמוד יותר מדי,
פי רואה שיש הרבה ללמוד, ורוצה
ללמוד כל התורה על רגל אחת,
ומחמת זה מתבלבל מאד. ולפעמים
מתבטל על-ידי-זה, ואינו לומד
כלל. על-כן צריך שגם בתורה יהיה
לו בחינת הסתפקות, פי לא עליך
המלאכה לגמור וכו', כמו שאמרו
חכמינו, זכרונם לברכה.

(לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נד)

קוֹנְטֵרַס

דְּמִיוֹנוֹת שְׂוָא

יִגְלֶה וַיִּפְרֹסֶם אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וַאֲיִךְ
צָרִיךְ לְשָׁמֵר עֲצָמוֹ מִכָּל מִינֵי צְבוּעִים וְנוֹכְלִים
הַמְטָעִים אֶת הַבְּרִיּוֹת, וּמְנַתְּקִים אוֹתָם מִמְּנוֹ יִתְבָּרֵךְ.

*

בְּנוֹי וּמֵיֶסֶד עַל-פִּי דְבָרֵי

רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹרֵךְ הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן
בוֹצֵינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ
רַבֵּי נַחֲמָן מִבְּרֵסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ.

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תִלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ

הַקְּדוֹשׁ, אֹרֵךְ נַפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רִז לֹא אָנִיס לִיה
רַבֵּי נֵתָן מִבְּרֵסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ,

וּמִשְׁלַב בְּפִסְוֵקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, פְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מִגְּמָרָא וּמְדַרְשֵׁים וְזוֹהַר הַקְּדוֹשׁ.

*

הוֹבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֵסֶלֶב

עִיה "ק יְרוּשָׁלַיִם תוֹכֵב" א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: יֵשׁ בְּנֵי-
אָדָם שְׂסוּבָלִים סָבַל נַפְשֵׁי רַב
מְאֹד, וְהַפֵּל מִחֲמַת דְּמִיוֹנוֹתֵיהֶם,
שֶׁהַכְּנִיסוֹ עֲצָמָם כָּל-כָּךְ בְּדִמְיוֹנוֹת
שׂוּא, עַד שֶׁדָּבַר זֶה הוֹרֵס לָהֶם
לְגַמְרֵי אֶת כָּל הַחַיִּים.

(אמרי מוהרא"ש, חלק ב', סימן תקסד)

קוֹנְטָרַס

דְּמִיוֹנוֹת שְׂוֵא

.א

תְּכַלִּית הָאָדָם בְּחַיָּו הוּא לְהַפְּיֹרוֹ יִתְבַּרֵּךְ

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, כִּי עַקֵּר הַתְּכַלִּית
בְּזֶה הָעוֹלָם הוּא רַק לְהַפְּיֹר אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
לִידַע, לְהוֹדִיעַ וּלְהַנְדֵּעַ שְׂאִין בְּלַעֲדָיו יִתְבַּרֵּךְ כָּלֵל,
וְהוּא יִתְבַּרֵּךְ מְחִיָּה וּמְהִיָּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה
כְּלָה, וְדוּמָם, צוּמַח, חֵי, מְדַבֵּר, הֵם עֲצָם עֲצָמִיּוֹת
חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ בְּהַתְּלַבְּשׁוֹת הַזֶּה. וְעֲלֶיךָ לְדַעַת,
כִּי הַכֹּל הֶבֶל וְרַעוּת רוּחַ, אֲשֶׁר לֹא שֵׁף בְּגִלּוּי אֱלֻקוֹת,
הֵינּוּ כִּי עֲצָם עֲצָמִיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ מְתַלַּבֵּשׁ בְּתוֹךְ
הַבְּרִיאָה כְּלָה, כִּי אִין בְּלַעֲדָיו יִתְבַּרֵּךְ כָּלֵל, אֵךְ בְּשִׁבִיל
הַבְּחִירָה וְהַנְּסִיּוֹן יֵשׁ בְּכַח וּבְמַח הָאָדָם לְבַחֵר בְּטוֹב,

וַחֲסוּ וְשָׁלוּם בָּרַע, עַד שֶׁהֲרַע מִתְגַּשֵּׁם וּמִתְעַבֶּה בְּצוּרָה
 כְּזוֹ, שֶׁיִּכּוֹל וּמִסְגָּל לְהַפְרִיד כָּל דָּבָר שֶׁעֵינָיו רוֹאוֹת
 מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵּךְ, עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה מִזֶּה מְצִיאוֹת בְּפָנָי עֲצָמָה,
 וּמֵה גַם שֶׁעוֹד יִחַלֵּק וַיִּדְבֵּר נֶגֶד כָּל דָּבָר שֶׁבִקְדָּשָׁה,
 עַד שֶׁיֵּשׁ שֶׁנִּפְלוּ כָּל-כֶּף, שֶׁפּוֹעֲרִים פִּיהֶם נִגְדוּ יִתְבַּרֵּךְ
 וְנִגְדוּ כָּל הַקְדוּשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל. וְכֵן זֶה בְּשִׁבִיל הַבְּחִירָה
 וְהַנְּסִיּוֹן, כִּי תִכְלִית הָאָדָם בְּחַיָּו הִיא רַק לְהַפִּירוֹ
 יִתְבַּרֵּךְ, וְרַק בְּשִׁבִיל הַתִּכְלִית הַזֶּה הָאָדָם נִבְרָא (עֵין
 זֶהר בֵּא מ.ב.), וְכֵן מְצוּהָ וּמְצוּהָ שֶׁאָדָם זוֹכֶה לְקַיֵּם,
 הַכֹּל כִּדְּרֵי לְהַפִּירוֹ יִתְבַּרֵּךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קִיט,
 פו): "כָּל מְצוֹתֶיךָ אֱמוּנָה"; הֵינּוּ כָּל הַמְצוּוֹת מְבִיאוֹת
 אֶת הָאָדָם לְהֶאֱמִין בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ. וּבְאִמַּת נִטְבְּעָה בְּכָל
 בֵּר יִשְׂרָאֵל הָאֱמוּנָה הַזֹּאת, לְהֶאֱמִין בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, כִּי
 הָאֱמוּנָה הִיא הַנְּשִׁמָּה שֶׁבְּאָדָם, וְעַל-כֵּן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
 הַקְדוּשִׁים (בְּרֻכּוֹת נו.): אֲפֹלוּ רִיקָנִין שֶׁבָּךְ, מְלֵאִים
 מְצוּוֹת כְּרַמּוֹן; כִּי כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל יֵשׁ בּוֹ אִיזוֹ מְצוּהָ
 שֶׁמְקַיֵּם בְּכָל יוֹם בְּיוֹדְעִים וּבְלֹא יוֹדְעִים, וְזֶה מֵאַחַר
 שֶׁנִּשְׁמָתוֹ נִכְלָלֶת בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, אִךְ בְּשִׁבִיל
 הַבְּחִירָה וְהַנְּסִיּוֹן לְתַן שְׂכָר וְעֵנֶשׁ, סָבַב הַקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא סְבוֹת כְּאֵלוֹ, שֶׁיְהִיוּ נוֹכְלִים וְשִׁקְרָנִים,
 וַיִּטְעוּ אֶת הַבְּרִיּוֹת בְּנִכְלֵי עֲרֻמוּמִיּוֹתָם; וְעַל-כֵּן,

אַהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, אִם אַתָּה רוֹצֵה לְזַכּוֹת לְדַבֵּק אֶת
 עֲצָמְךָ לְגַמְרֵי בָּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְלַהֲמַשִּׁיךְ עַל
 עֲצָמְךָ רַק אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְלִידַע אֲשֶׁר רַק
 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַהֵיג אֶת עוֹלָמוֹ בְּהַשְׁגָּחָה נוֹרָאָה
 וְנִפְלְאָה, וְהַפֵּל לְכָל אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא, עֲלֶיךָ לְבַקֵּשׁ
 הַרְבֵּה מִמֶּנּוּ בְּכָל יוֹם בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁטוֹת גָּמוּרָה,
 וְלַהֲיֹוֹת רְגִיל בְּשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, שֶׁתַּחֲפֹשׂ וְתַמְצֵא
 לְעֲצָמְךָ מְקוֹם פְּנוּי שְׂאֵין שָׁם בְּנֵי-אָדָם, וְתִסְפֹּר לְפָנָיו
 יְתַבְרַךְ אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבַבְךָ, וְכָל מַה שֶׁעוֹבֵר עֲלֶיךָ
 תְּשִׁיחַ לְפָנָיו יְתַבְרַךְ בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁטוֹת גָּמוּרָה,
 וְאִךְ שְׁנֵדְמָה לְךָ כְּאִלוֹ אֲבָד מְנוּס וְתַקְוָה מִמֶּךָ מְרַב
 צֶעַר וְחִלְשׁוֹת הַדַּעַת שֵׁשׁ לְךָ, עִם כָּל זֹאת עֲלֶיךָ
 לְדַעַת, אֲשֶׁר אָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (עֲרוּבִין פּה):
 אֲפֹלוּ מְחִיצָה שֶׁל בְּרוֹזַל אֵינָה מִפְּסָקֶת בֵּין יִשְׂרָאֵל
 לְאַבְיֵיהֶם שֶׁבַשְׂמַיִם; הֵינּוּ אֵין דָּבָר כְּזֶה שֶׁיִּכּוֹל
 לְהַעֲלִים וְלְהַסְתִּיר אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אִם הָאָדָם
 רוֹצֵה בְּאַמֶּת לְהַפְלִיל בָּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְכָל רְצוֹנוֹ
 וְכִסּוּפּוֹ הוּא לְהַגִּיעַ רַק אֵלָיו יְתַבְרַךְ, וְאֵינוֹ תַּפְּיץ
 בְּשׁוּם שְׁטִיּוֹת וְדַמְיוֹנוֹת שֶׁל שׂוֹא וְהֶבֶל וְרִיק, וְרַק
 רוֹצֵה לְהַשִּׁיג אֶת אֲמִתּוֹת מְצִיאֹתָיו יְתַבְרַךְ, וְלַהֲתַבְטֵל
 לְגַמְרֵי אֵלָיו יְתַבְרַךְ, וּבְכַרְט כְּשֶׁמְרַגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ

לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבַּרְךָ, וּמִסַּפֵּר לוֹ יִתְבַּרְךָ כָּל מֵה שֶׁעוֹבֵר
עָלָיו בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁיטוֹת גְּמוּרָה בְּשִׁפְתַּי הָאֵם שְׁלוֹ,
אֲזַנְכוֹן לְבוֹ וּבִטּוֹחַ, שֶׁתִּשְׁרֶה בּוֹ שְׂכִינַת עֲזוֹ יִתְבַּרְךָ,
וְאַפְלוֹ שֶׁנִּמְצָא בַּמְצָבִים הַקָּשִׁים בְּיוֹתֵר וְהִירוּדִים
וְהַגְּרוּעִים בְּיוֹתֵר, שֶׁנִּכְשַׁל בְּכָל מִינֵי עֲוֹנוֹת, עִם כָּל
זֹאת אִם רְצוֹנוֹ וְכִסּוּפִיו חֲזָקִים לְחֹזֵר רַק אֵלָיו יִתְבַּרְךָ,
אֲזִי תִשְׁרֶה בּוֹ שְׂכִינַת עֲזוֹ יִתְבַּרְךָ. כְּמֵאֲמָרָם וְ"ל
(מְגִלָּה כּט.): חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
שֶׁבְכָל מְקוֹם שֶׁגָּלוּ — שְׂכִינָה עִמָּהֶם; וְעַל-כֵּן רָאֵה,
אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֵּקָר, מֵה לְפָנַי, כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ מְלֵא
אֱלֻקוֹת, וְזֶה לְעֵמֶת זֶה כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ מְלֵא "דְּמִיוֹנוֹת
שְׁוֹא", שֶׁמְטַעֵים אֶת הַבְּרִיּוֹת בְּכָל מִינֵי שְׁטִיּוֹת
וְהַבְּלִים וּשְׁקָרִים, כְּדֵי לְהַעֲלִים וּלְהַסְתִּיר וּלְכַסּוֹת אֶת
אֲמִתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרְךָ; וְעַל-כֵּן רָאֵה, אֶהוּבִי, בְּנֵי
הַיֵּקָר, לְדַעַת מֵה תְּכַלִּיתְךָ בְּזֶה הָעוֹלָם, הֲלֹא רַק
לְהַפִּיר אוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁיטוֹת גְּמוּרָה,
לְחַפֵּשׂ וּלְהַתְיַגֵּעַ וּלְמַצֵּא אֶת הָאֱלֻקוֹת שֶׁבְּתוֹךְ
הַבְּרִיאָה, אֲךָ כְּנֹגֵד זֶה גַּם יֵשׁ "דְּמִיוֹנוֹת שְׁוֹא" וְהַבֵּל,
הַמְעַלְיָמִים וּמְסַתִּירִים וּמְכַסִּים אוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ, וְזֶה
עֵקֶר הַבְּחִירָה. לְכֵן, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֵּקָר, אַל תִּהְיֶה
בְּטָלָן, וּרְאֵה מֵהֵיוֹם וְהִלָּאֵה לְהַמְשִׁיךְ עֲצָמְךָ רַק אֵלָיו

יתברך, ואל תשים לב לכל אלה ה"דמיונות שוא", שמדמים דמיונות של הכל וריק, להעלים ולהסתיר אותו יתברך. וכפי שתכניס בעצמך את אמתת מציאותו יתברך, כן תזכה לביטל ממך את כל הדמיונות של שוא, ותזכה לחיים ערבים ומתקים עוד בעולם הזה; אשרי מי שמטה לבבו ודעתו רק לידיעת אמתת מציאותו יתברך.

ב.

בכל דור מתגלים יותר אורות צחצחות, גלוי אלקות, וכנגד זה קמים כל מיני שקרנים ונוכלים, המסתירים את אורות הצחצחות, גלוי האלקות.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, כי הוא יתברך מחדש בטובו בכל יום ובכל שעה ובכל רגע מעשה בראשית, ותכלית הבריאה היא שיתגלה אורו יתברך לכל העולם כלו, עד שכלם ידעו ויפירו אותו, כמו שכתוב (ירמיה לא, לג): "כי כלם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם", עד שכל הבריאה כלה תזכה להכיר אותו יתברך, ויהיה השלום הנפלא, כי אפלו חיות

יגורו בַּיַחַד בְּשָׁלוֹם וּבְאַהֲבָה וְאַחֲוָה, כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב
 (ישעיה יא, רז): "וְגַר זָאֵב עִם כְּבֶשׂ וְנֹמֵר עִם גְּדִי
 יִרְבֹּץ, וְעֶגְל וּכְפִיר וּמְרִיא יַחְדָּו" וגו', "וּפְרָה וְדָב
 תִּרְעִינָה יַחְדָּו יִרְבְּצוּ יִלְדִיָּהֶן, וְאַרְיֵה כִּפְקָר יֹאכֵל
 תְּבִין", וְאַפְלוֹ דוֹמִם וְצוֹמֵחַ יִגְלוּ אֱלֻקוֹת, כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב
 (חֲבִקוּק ב, יא): "אֲבָן מִקִּיר תִּזְעַק", שְׁכָל הַבְּרִיאָה
 כְּלָה תִשְׁיֵר וּתִגְלֶה וּתִצְעַק וּתִפְרָסם אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ,
 וְזוֹ תְּכֻלִּית הַבְּרִיאָה, וְכִף הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַהֵג
 אֶת עוֹלָמוֹ, מֵאֲז תְּחִלַּת הַבְּרִיאָה, שְׁבֻכָל שָׁנָה וְשָׁנָה,
 בְּכָל חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ, בְּכָל שָׁבוּעַ וְשָׁבוּעַ, בְּכָל יוֹם וְיוֹם,
 בְּכָל שָׁעָה וְשָׁעָה וּבְכָל רֵגַע וְרֵגַע, מִתְּגִלָּה יוֹתֵר אֹרֹךְ
 יִתְבַּרֵךְ לְכָל אֵלוֹ הַחִפְצִים וְהָרוֹצִים לְקַבְּלוֹ; כִּי בְּכָל
 שָׁנָה בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה מִתְּחַדָּשׁת הַמְּלוּכָה, בְּסוּד: "כִּי
 לֵה' הַמְּלוּכָה וּמִשָּׁל בְּגוֹיִם" (תהלים כב, ט), "וְהָיָה
 ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד
 וְשֵׁמוֹ אֶחָד" (זכריה יד, ט), כִּי בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה בְּתִחְלַת
 הַשָּׁנָה מִתְּגִלָּה אֱלֻקוֹתוֹ עַל כָּל הַשָּׁנָה, וּמִי שְׁזוֹכָה
 לְקַבֵּל אֶז הָאֶרֶת אֱלֻקוֹתוֹ, הֵינּוּ שְׂמִמְלִיךְ עַל עֲצָמוֹ
 מְלָכוּתוֹ יִתְבַּרֵךְ, אֶז מְאִירָה לוֹ כָּל הַשָּׁנָה אֱלֻקוֹתוֹ
 יִתְבַּרֵךְ. וּכְמוֹ-כֵן בְּכָל רֵאשׁ חֹדֶשׁ מִתְּחַדָּשׁת הַלְּבָנָה,
 שֶׁהִיא הַמְּלָכַת הַשְּׂכִינָה הַקְּדוֹשָׁה, וְנִמְשָׁךְ אֹר וְזִיו

וְחִיּוֹת וּדְבָקוֹת לְכֹל הַחֹדֶשׁ, וְכַמוֹ-כֵן בְּכֹל שָׁבוּעַ
 וְשָׁבוּעַ בְּשִׁבְת־קֹדֶשׁ מְאִירָה עֵצָם עֲצָמִיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ
 יִתְבָּרֵךְ, הַמְּחִיָּה אֶת כָּל שֵׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל, וְכַמוֹ-כֵן
 בְּכֹל יוֹם וְיוֹם בִּבְקָר מִתְחַדֵּשׁ אֹרֹו יִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ
 שְׁפָתוֹב (אִיכָה ג, כג): "חֲדָשִׁים לְבָקָרִים רַבָּה אָמוֹנְתָךְ",
 בְּכֹל יוֹם מִתְחַדֵּשֶׁת הָאָמוֹנָה הַקְּדוּשָׁה, וְכַמוֹ-כֵן בְּכֹל
 שְׁעָה וְשְׁעָה מְאִיר אֹרֹו יִתְבָּרֵךְ בְּהַתְגַּלוֹת יוֹתֵר גְּדוּלָה,
 כְּמֵאֲמָרָם ו"ל (שְׁבַת קְנוּ): לֹא מִזֵּל יוֹם גּוֹרָם אֲלֹא
 מִזֵּל שְׁעָה גּוֹרָם; כִּי בְּכֹל שְׁעָה וְשְׁעָה נִתְגַּלָּה יוֹתֵר
 אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְעַל-כֵּן אָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים
 (רֵאשׁ הַשָּׁנָה טז): אָדָם נִדוּן בְּכֹל שְׁעָה, וְכֵן אָמְרוּ (שָׁם):
 אֵין דְּנִים אֶת הָאָדָם אֲלֹא לְפִי מַעֲשָׂיו שֶׁל אוֹתָהּ
 שְׁעָה; וְעַל-כֵּן אִם יָדַעַת וְשִׁכַּל וְחִכְמָה לָךְ, עֲלִיף
 לְקַבֵּל אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּכֹל שָׁנָה מִחֻדָּשׁ,
 שְׁנָה סוּד מַעֲלַת הַזּוֹכָה לְהִיּוֹת אֲצֵל הַצַּדִּיק הָאֲמֵת
 בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, שְׂאֹז מְקַבְּלִים מִמֶּנּוּ אֶת זֶה הַשִּׁכָּל,
 שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַהִיג אֶת עוֹלָמוֹ בְּהַתְחַדְּשׁוֹת
 חֻדָּשָׁה מֵאֹז בְּרִיאַת הָעוֹלָם, וּבְכֹל שָׁנָה וְשָׁנָה
 מִתְחַדֵּשֶׁת הַבְּרִיאָה, וּמְקַבְּלִים עַל עֲצָמָם אֲמַתַּת
 מְצִיאֹוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּגִלּוֹי רַב. וּמִשָּׁם נִמְשָׁךְ אַחֲר־כָּף
 שְׁבָכֵל רֵאשׁ חֻדָּשׁ שֶׁהוּא גַם-כֵּן בְּחִינַת הַמַּלְכוּת

נמשך יותר ויותר אורו יתברך על החדש הזה, שזה כלל הצרופין שבכל חדש וחדש, ואחר-כך נמשך ונתגלה ביותר אורו יתברך ביום השבת שהוא שמו של הקדוש-ברוך-הוא, שאז נתגלה עצם עצמיות אלקותו יתברך בגלוי רב כזה, שכל הבריאה שרה שירות ותשבחות אליו יתברך, כמאמרם ז"ל (מדרש שוחר טוב, תהלים צב): כשהשבת נכנסת אנו מקבלים אותה בשירים ובזמרים, שנאמר (תהלים צב, א): "מזמור שיר ליום השבת", כי בשבת אז מאיר עצם עצמיות אלקותו יתברך, ועל-כן כל השומר שבת מוחלים לו על כל עוונותיו (שבת קיח:), כי הגלוי אלקות שנתגלה ביום השבת כבר כולל בו את כל האורות של ראש השנה וראשי חודשים, כי שבת היא עצם אלקותו יתברך, כי שבת היא שמא דקדשא בריך הוא עלאה ותתאה, ועל-כן כל המענג את השבת, נותנים לו נחלה בלי מצרים (שבת קיח:), כי הגלוי אלקות שמתגלה בשבת הוא בלי שום מצרים וצמצומים, ועל-כן נאמר על שבת: ראו פי הוי"ה נתן לכם השבת, כי שבת היא בריאה שהקדוש-ברוך-הוא מסתכל עלינו ומביט וצופה עלינו, ולכן שבת משפיעה השפעה על כל ששת ימי החל, עד

שְׁבַכְל יוֹם וַיּוֹם סוּפְרִים אֶת הַיָּמִים לְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ
 קִדְשָׁת שַׁבַּת בְּכָל יוֹם, לַיַּדַּע שְׁבַכְל יוֹם וַיּוֹם מִתְגַּלָּה
 אֲוֵרוֹ יִתְבַּרְךָ שְׁקִבְלָנוּ בְּשַׁבַּת. וְכַמוֹ-כֵן הוּא בְּכָל
 שְׁעָה וְשְׁעָה מִתְחַדְּשָׁת הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְעַל-כֵּן יְכוּלִים
 לְהִתְחַדֵּשׁ בְּכָל פַּעַם, עַד שְׁגָם הוּא יִהְיֶה נַעֲשֶׂה כְּלִי
 לְהַמְשַׁכֵּת אֲוֵר וְזִיו וְחַיּוֹת וְדַבְּקוֹת הַבּוֹרָא יִתְבַּרְךָ
 שְׁמוֹ. אִךְ זֶה לְעַמַּת זֶה בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה קָמִים כָּל
 מִינֵי שְׁקָרְנִים וְנוֹכְלִים וְצַבּוּעִים חֲדָשִׁים, כָּל מִינֵי
 מְפָרְסָמִים שֶׁל שְׁקָר, שְׁמַעְלִימִים וּמְסַתִּירִים וּמְכַסִּים
 אֶת הַדַּעַת הָאֵמֶת (עֵין לְקוּיטִי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן סו),
 שֶׁהֵם כָּלֵל הַלִּיצָנִים שְׁמַתְלוֹצְצִים מִצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים
 הַמְּגַלִּים אֶת גְּדֻלַּת רֵאשׁ הַשָּׁנָה, וְאוֹתָם רְשָׁעִים
 גּוֹרְמִים לְבְנֵי-אָדָם לְהִתְרַחֵק מִהַצַּדִּיק עַל-יְדֵי נְכֻלֵי
 עֲרֻמוּמִיּוֹתָם וְקַלְקָלַת פִּיהֶם, אֲשֶׁר הֵם עוֹשִׂים שְׁטִיפַת
 מַח לְבְנֵי-אָדָם, הָעֶקֶר לְהוֹצִיא מֵהֶם אֶת כְּסָפָם וּזְהָבָם,
 כִּי כָל אֵלוֹ הַשְּׁקָרְנִים וְהַנוֹכְלִים, הַרְמָאִים וְהַצַּבּוּעִים
 אֵינן לָהֶם מִחֻשְׁבָּה אַחֲרַת רַק לְהוֹצִיא מִמָּךְ אֶת כְּסָפְךָ
 וְלְהוֹלִיכְךָ שׁוֹלָל; עַל-כֵּן רְאֵה, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר,
 מֵה לְפָנֶיךָ, מִצַּד אֶחָד אֲתָה יְכוּל לְזַכּוֹת לְהַגִּיעַ
 לְאוֹרוֹת צַחְצַחוֹת כְּאֵלוֹ, אוֹרוֹת עֲלִיוֹנִים שְׁמַתְגַּלִּים
 בְּכָל יוֹם בְּגִלוּיִים חֲדָשִׁים, אֲשֶׁר מֵאֵז בְּרִיאַת כָּל

העולמות, והשתלשלות כל העולמות מעילה לעלול
עד שירד גם כאן למטה אמתת מציאותו יתברך,
ואתה יכול להתענג בנעם זיו שכונתו יתברך בכל
שנה ושנה בהתגלות חדשה. וכמו-כן אתה יכול
להתחדש בכל ראש חודש, ואתה יכול להשיג את
האור פי טוב ביום השבת, עד שימשך עליך בכל
יום ויום ובכל שעה ושעה מחדש אור אלקותו
יתברך. ומצד שני אתה עלול להמשיך עצמך אל
הרפאים והצבועים, הנוכלים והשקרנים המעלימים
ומכסים ומסתירים כל זאת, ומתלוצצים מאורות
אלו, והם באים בכל מיני דמיונות של שוא כאלו
הם המצילים את העולם, וכאלו הם הגואלים את
עם ישראל, בשעה שנהכל הבל ורעות רוח, כי
הגאלה תהיה רק על ידו יתברך לבוד בלי שום עזר
מבן אדם, כי הוא יתברך בעצמו יגאלנו בגאלת
עולם, ואין אנו צריכים לתת לו יתברך עצות אף
ומה ואימת, כי הכל תלוי רק בידו יתברך, כי ברגע
שמתחילים לדבר מי ומה ואימת, כבר מתלבשים
בדמיונות שוא והכל הבליים, שכל אחד אומר שהוא
המשיח, והוא יגאל את עם ישראל, וכאלו הדבר
תלוי רק בחוג שלו ובקבוצה שלו, ואחרים הם

רמאים. תדע אַהויב, בְּנֵי הַיָּקָר, כִּי כָּל אֱלֹהֵי הֵם
 נוֹכְלִים וְרַמָּאִים וְשִׁקְרָנִים, וּמַדְמִים דְּמִיוֹנוֹת שֶׁל
 שׂוא, וּמַטְעִים אֶת הַבְּרִיּוֹת בְּכָל מִינֵי הַטְּעוּיֹת, כִּי
 הַגְּאֻלָּה תִּהְיֶה רַק עַל יְדוֹ יִתְבָּרֵךְ, שְׂשִׁיתְגַּלֶּה יוֹתֵר
 וְיוֹתֵר אוֹרוֹ יִתְבָּרֵךְ; אֲשֶׁרִי מִי שְׂמַכְנִים עֲצָמוֹ
 בְּלַמּוּדִים אֱלֹהֵי, לִידַע וּלְהוֹדִיעַ וּלְהוֹדֵעַ אֲשֶׁר עֵקֶר
 הַתְּכֵלִית בְּזֶה הָעוֹלָם הוּא רַק לְהַרְגִישׁ אֶת נֵעַם זֵיו
 עֲרֵבוֹת שְׂכִינָתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאִין בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל,
 וְהַכֵּל לְכָל אֱלֻקוֹת גְּמוּרָה, וּמִבְּלַעֲדֵי יְדִיעוֹת אֱלֹהֵי
 הַכֵּל "דְּמִיוֹנוֹת שׂוא", וּמִי שְׂאוּמֵר אַחֲרָת, הוּא סָתָם
 בְּעַל דְּמִיּוֹן, וְרוֹצֶה לְהַשְׁתַּלֵּט עָלֶיךָ אוֹ לְטַל אֶת
 כְּסָפְךָ. כִּי עֵקֶר הַתְּכֵלִית — לְהִיּוֹת בְּטֵל וּמִבְטָל
 בְּאִין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, וּלְהַחֲדִיר בְּעַם יִשְׂרָאֵל אֶת
 יְדִיעוֹת אֱלֹהֵי, וּבְכָרְגַע שְׂמַעְלִימִים וּמְסִתִּירִים
 וּמְתַלּוֹצְצִים מִיְדִיעוֹת אֱלֹהֵי, תִּדַע שֶׁהֵם הֵם הַשִּׁקְרָנִים
 וְהַנוֹכְלִים שְׂבִידוֹר הֵזֶה, כִּי כְּנֶגֶד זֶה שְׂבִכָּל דוֹר וְדוֹר
 מְגַלִּים יוֹתֵר אוֹרוֹת צַחְצַחוֹת גְּלוּי אֱלֻקוֹת, גְּלוּי
 הַשְּׂגָחָתוֹ הַפְּרִטִי פְּרִטִית, כְּנֶגֶד זֶה קָמִים כָּל מִינֵי
 שִׁקְרָנִים וְנוֹכְלִים וְרַמָּאִים וְצַבוּעִים, שְׂשִׁרְשָׁם
 מִהָעֲרֵב-רַב שְׂנַתְעָרְבוּ בְּעַם יִשְׂרָאֵל מְאֻמוֹת הָעוֹלָם,
 זָרַע עֲמֵלֵק שְׂמִקְרָרִים אֶת נַשְׂמוֹת יִשְׂרָאֵל מְאֻמַּתַּת

מציאותו יתברך, אשר זה עקר הגלות שאנחנו
 סובלים מאלו הערב-רב שנתערבו בנשמות ישראל,
 עד שעושים את עצמם למשיחים ולגואלי נשמות
 ישראל, שהם הם השקרנים והנוכלים והרמאים.
 ועל-כן ראה, אהובי, בני היקר, מה לפניך, וכפי
 שתכניס בעצמך ידיעות אלו, כך יתבטלו ממך כל
 מיני "דמיונות שוא", ולא יוכלו כבר לעבד עליך,
 רק תחפץ לברח אליו יתברך. ואם תקבל את דברי
 אלו, אז תהיה המאשר ביותר בתייך, כי לא תחפץ
 בשום דבר רק באמתתו יתברך, ולא תצטרך —
 לא כבוד ולא כסף וזהב, ולא מציאות ומלוכה
 וממשלה בעולם, אלא תרצה לבטל את עצמך
 באמתת אין סוף ברוך הוא.

ג.

הרמאים והצבועים, הנוכלים והשקרנים,
 מערימים על כל בני-האדם להטעותם
 ולרחקם ממנו יתברך

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, שצריכים לבקש
 בכל יום ממנו יתברך, שישמר אותו מפל מיני

רמאים וצבועים ונוכלים, שכל מגמתם היא רק להטעות את הבריות בנכלי ערמומיות, והולכים בשטה איד להערים ולרמות את בני-האדם, כי באים בכל מיני "דמיונות שוא", כאלו הם הגואלים את נשמות ישראל. וכנגד התכלית האמתית, שהיא — לגלות ולפרסם את אמתת מציאותו יתברך, ולידע שאין שום תכלית אחרת בזה העולם, רק לחזור בתשובה שלמה אליו יתברך, ולקיים את מצוותיו יתברך, ולהרבות בלמוד התורה הקדושה בהתמדה נפלאה, כי התורה היא חיינו וארץ ימינו, ובלי התורה אין לנו שום קיום כלל, כנגד זה באים הצבועים והרמאים והנוכלים לרמות את הבריות, כאלו יש תכלית אחרת בחיים; ולכן אני מזהיר אותך, אהובי, בני היקר, מאחר שכל העולם כלו נתהפך ונתערבב עד שאי אפשר להפיר איה האמת והיכן השקר, כי כל אחד ואחד צועק שאצלו האמת, כמו שכתוב (ישעיה נט, טו): "ותהי האמת נעדרת", ודרשו חכמינו הקדושים (עין סנהדרין צו.): מלמד שהאמת נעשית עדרים עדרים, וכל אחד אומר שאצלו האמת, עד שאי אפשר לדעת ולהפיר מי הוא השקרן והנוכל והרמאי, ומיהו הישר והאמת;

לזאת איצעף, בני, אם יש איזה מקום שמקרבים
אותך אליו יתברך, ומרגילים אותך לברח ולבא
אליו יתברך, וכן להתמיד בלמוד התורה הקדושה,
ולהיות ולטייל בכל חלקי התורה הקדושה, תדע
שזו אמת, כי אמת הוא רק הקדוש-ברוך-הוא, ואמת
היא רק התורה שהיא חכמתו יתברך, על-כן במקום
שמעוררים ומחזקים ומאמצים ומעודדים אותך,
שתלמד ותשקד ותתמיד בלמוד התורה הקדושה,
ותברח רק אליו יתברך בשיחה בינה לבין קונך —
שם תחזיק, ותדע שרק שם האמת. אבל אם יש
מקום שאין רוצים ואין מעודדים ואין מחזקים על
למוד התורה הקדושה ובריחה אליו יתברך על-ידי
תפלה ובקשה בינו לבין קונו, תדע שזה מקום
נוכלים ורמאים ושקרנים, וצריכים לברח משם כמו
שבורחים מאש שורפת. ואם תחדיר בעצמך ידיעות
אלו, אז לא יוכלו להערים עליך, כי בעוונותינו
הרבים, נתרבו ה"דמיונות שוא" של כל מיני נוכלים
ושקרנים וצבועים המטעים את הבריות ועוקרים
אותם מחי החיים ממנו יתברך, עד שהורסים
ומרחקים אותם ממנו יתברך ומתורתו הקדושה,
וזה בעצמו גלות השכינה, שהשכינה צועקת

וממַרְרַת בְּבְכִי עַל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּפְּלוּ בְּגָלוֹת בֵּין
 אֱלוֹ הַצְּבוּעִים וְהַרְמָאִים וְהַשְּׁקֵרָנִים, הַמְּמַלְאִים אֶת
 כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ בְּדַמְיוֹנוֹת שְׂוֹא וְשֶׁקֶר, וּבָאִים בְּגֵאוֹת
 כּוֹזְבִיּוֹת. וְלִכֵּן, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, רְאֵה לְהִזְהַר מֵהֶם
 מְאֹד מְאֹד, וְעֲלִיךָ לְדַעַת, אֲשֶׁר אֵי אֶפְשָׁר לְאָדָם
 לְהִזְהַר וּלְהִשָּׁמֵר מֵהֶם, אֲלֵא עַל-יַדֵּי שְׁמֵרָגִיל עֲצָמוֹ
 לְשִׁיחַ וּלְסִפּוֹר אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ,
 לְבוֹא וּלְהִתְחַנֵּן לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ, וּלְצַעֵק וּלְבַקֵּשׁ עַל מֵר
 נַפְשׁוֹ הַמִּנְחַת בְּגוֹלָה, וְשִׁיּוּצִיאוֹ מִהַחֲשֵׁף וּמִהֶסְתֵּר
 וּמִהֶעֱלָמָה, וּיִנְצֵל מִכָּל אֱלוֹ הַשְּׁקֵרָנִים וְהַרְמָאִים,
 הַצְּבוּעִים וְהַנוֹכְלִים, הַמְּמַלְאִים אֶת הָעוֹלָם
 בְּ"דַמְיוֹנוֹת שְׂוֹא", וְיָבוֹא וְיִבְקֵשׁ וְיִתְחַנֵּן שְׁיִהְיֶה
 נַעֲשֶׂה כְּלִי לְהַמְשִׁכַת שְׁכִינַת עֲזוֹ יִתְבָּרֵךְ, שְׁגָם הוּא
 יִזְכֶּה לְהַפִּיר אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּגֵלוֹי נוֹרָא
 וְנִפְלָא מְאֹד, כַּאֲשֶׁר זָכוּ לְזֶה כָּל הַצְּדִיקִים הַקְּדוּשִׁים,
 וְיִזְכֶּה לְהִיּוֹת דְּבוּק בְּחֵי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּאֵמֶת
 וּבְתָמִים; אֲשֶׁרִי מִי שְׁמֵרָבָה בְּתַפְלָה וּבְקִשָּׁה מִדֵּי יוֹם
 בְּיוֹמוֹ לְהִיּוֹת נִשְׁמֵר מִכָּל אֱלֹה הַשְּׁקֵרָנִים וְהַנוֹכְלִים
 וְהַרְמָאִים הַמְטָעִים אֶת הַבְּרִיּוֹת בְּ"דַמְיוֹנוֹת שְׂוֹא"
 וְהֶבֶל, וְכָל מַגְמָתָם רַק לְהוֹצִיא מִבְּנֵי-אָדָם אֶת כְּסָפָם
 וְזָהָבָם, וּבְנֵי-אָדָם מְסַכְּנִים אֵינָם יוֹדְעִים מִיִּמְנָם

ומשמאלם, ונכשלים בעניים שאינם מהגנים; פי
 צריכים רחמים רבים לידע בנתינת צדקה איך ומה
 ואימת ולמי לתן צדקה, פי ירמיה הנביא קלל את
 אנשי ענתות, שיהיו נכשלים בעניים שאינם מהגנים,
 כמאמרם ז"ל (בבא קמא טז:): אִמַר יְרֵמְיָה לִפְנֵי
 הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֲפֹלוּ בְּשַׁעַה
 שְׁעוֹשִׁים צְדָקָה הַכְּשִׁילִם בְּעֵנִיִּים שְׂאִינָם מְהַגְנִים,
 כְּדִי שֶׁלֹא יִקְבְּלוּ עֲלֵיהֶם שָׂכָר; יְרֵמְיָה הַנְּבִיא הִזְהָר
 בַּעַת חֲרַבֵּן בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, וְרָאָה וְהִתְבּוֹנֵן וְהִשְׁכִּיל
 אִיךְ נַעֲלָם וְנִסְתָּר וְנִתְכַּסָּה אֹרֶךְ הָאֵיזֵן סוּף בְּרוּךְ הוּא
 שֶׁהִזְהָר גְּלוּי בְּזִמְנָן שֶׁהִזְהָר בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ קָיָם, וְרָאָה
 בְּרוּחַ קִדְשׁוֹ אִיךְ יִקוּמוּ בְּכָל דּוֹר וְדוֹר כָּל מִינֵי
 נוֹכְלִים וְרַמָּאִים וְצָבוּעִים וְשִׁקְרָנִים, שֶׁיַּעֲלִימוּ וַיִּכְסּוּ
 וַיִּסְתְּרוּ אֶת אַמְתַּת מְצִיאֹתוֹ יְתִבְרֵךְ, שֶׁזֶה בְּעֵצְמוֹ
 גְּלוּת הַשְּׂכִינָה, חֲרַבֵּן-בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, חֲשֻׁכַת כָּל
 הָאוֹרוֹת, וְמָה גַם שֶׁהִשְׁקָר כָּל-כָּף יִתְגַּבֵּר, עַד שֶׁגְּדוּלֵי
 הַצְּדִיקִים הַמְּפָרְסְמִים הָעוֹסְקִים לְגְלוּת אֶת הָאוֹר פִּי
 טוֹב לְעַם יִשְׂרָאֵל, יִסְבְּלוּ חֲרוּפִין וְגִדּוּפִין, בְּזִיוּנוֹת
 וְשִׁפְיכוֹת דָּמִים מֵאֲנָשֵׁי דָלָא מְעֵלִי, מֵהַשִּׁקְרָנִים
 וְהַצָּבוּעִים וְהַנוֹכְלִים וְהַרַמָּאִים, וְלֹא עוֹד אֶלָּא
 שֶׁיֵּאֱמִינוּ לַשִּׁקְרָנִים וְלַצָּבוּעִים וְלַנוֹכְלִים יוֹתֵר

מִשְׂאֵמֵינוּ לְגִדּוּלֵי מִבְּחָרֵי הַצְּדִיקִים; עַל-כֵּן קָלֵל
אוֹתָם, שְׂאֵפְלוּ שְׂיִתְנוּ צְדָקָה, יִכְשְׁלוּ בְּעֵנִיִּים שְׂאֵינָם
מִהַגָּנִים, שְׂזוּ הַקְּלָלָה הַגְּדוּלָה בְּיוֹתֵר, שְׂבַר יִשְׂרָאֵל
לְבוּ מִשְׂתוֹקֵק מְאֹד מְאֹד לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ,
וְרוּצָה לְהַפְרִישׁ מִכֶּסֶפוֹ לְצְדָקָה, וְחוֹשֵׁב שְׁנוֹתָן
לְמָקוֹם טוֹב, וְלִבְסוּף כָּל מְמוֹנוֹ נִכְנָס לְבֵית הַכֶּסֶף
מִמֶּשׁ, כִּי כִשְׁנוֹתָנִים לְאֵלוֹ הַנוֹכְלִים וְהַרְמָאִים
וְהַשְׂקָרְנִים הַמְּלֵאִים זְהֵמָה וְצוֹאָה, כִּי מִעֲלִימִים
וּמִכֶּסֶם וּמִסְתִּירִים אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, זֶה
בְּעֶצְמוֹ גּוֹרֵם שְׂתֵהֵינָה הַעֲלָמוֹת וְהַסְתָּרוֹת לְאוֹר אֵין
סוּף בְּרוּךְ הוּא; וְעַל-כֵּן צְרִיכִים לְבַקֵּשׁ בְּכָל יוֹם
מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, שְׂיִהְיֶה נָקִי מִכָּל זֶה, וְיִזְכֶּה שְׂיִמְשֹׁךְ
עָלָיו אוֹרוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְתִהְיֶה לוֹ שְׂיִכּוֹת אֶל הַקִּדְשָׁה,
בְּבִנְיַן בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ הַרוֹחָנִי, עַד שְׂיִזְכֶּה לְעֹזֵר עַל-יַדֵּי
מְמוֹנוֹ שְׂתִבְנֶה הַדַּעַת הָאֲמֵת, שְׂהִיא בְּנִין-בֵּית-
הַמִּקְדָּשׁ, אֲשֶׁר עַל זֶה אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּבֹא
בְּתָרָא י.): גְּדוּלָה צְדָקָה שְׂמְקַרְבֵּת אֶת הַגְּאֻלָּה; אֲשֶׁרִי
מִי שְׂאֵינּוּ מְטַעֵה אֶת עֶצְמוֹ כָּלָל, וּמְכַנֵּס דְּבוּרִים
אֵלוֹ הֵיטֵב בְּתוֹךְ לְבָבוֹ, וְאֵז טוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים.

ד.

הצדיקים האמתיים כל מגמתם היא רק לקרב
את נשמות ישראל אליו יתברך, ולהחדיר
בהם אמונה ברורה ומזככת

צריך שתדע, אהובי בני היקר, אשר בזה העולם
צריך להתקרב אל הצדיק האמת שבדור, המגלה
ומפרסם את אמתת מציאותו יתברך בגלוי נורא
ונפלא כזה, שלא היה מימות עולם; כי בכל דור
נדור מוריד הקדוש-ברוך-הוא צדיקים קדושים
מבחרי הבריאה, אשר מגלים ומפרסמים את אמתת
מציאותו יתברך, וכל מגמתם היא לקרב את נשמות
ישראל אליו יתברך, ולהחדיר בהן אמונה ברורה
ומזככת, עד שכל בר ישראל ידע ממנו יתברך, וזו
כל מעלת גדולי מבחרי הצדיקים, שאין להם שום
נגיעה עצמית, וכל חפצם ורצונם וכסופם הוא רק
להחדיר אלקות בנשמות ישראל, עד שכלם ידעו
אותו יתברך; ועל-כן אשרי ואשרי מי שזוכה
להתקרב אל הצדיק שבדור, ויהיה נעשה כאסקפה
הנדרסת, ויבטל את שכלו וחכמתו המדמית ויצית
אותם בכל אשר אומרים, על-ידי-זה ימשך גם עליו

אור וזיו וחיות ודבקות הבורא יתברך שמו, כי מעלת הצדיקים הגדולים הדבקים בדבקות אמת בו יתברך — אין לתאר ואין לשער כלל, עד שאמרו חכמינו הקדושים (סנהדרין צג.): גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת; כי הצדיקים על-ידי רב יגיעתם וטרחתם שיגעו וטרחו ימים ושנים לבטל עצמם לגמרי אליו יתברך, זכו להיות נעשים כלי להמשכת שכירת עזו יתברך בזה העולם, ועל-כן מי שזוכה להתקרב אליהם, נמשך גם עליו אור וזיו וחיות ודבקות הבורא יתברך שמו, כי הצדיקים האמתיים גרים יותר בעולמות העליונים מאשר גרים בזה העולם, כי בזה העולם הם סובלים יסורים קשים ומרים מהקלפות והצבועים והשקרנים והנוכלים המעלימים את העולם בדמיונות של שׂוא, והם מתרפים ומגדפים את גדולי הצדיקים, וגורמים להם יסורים קשים ומרים, עם כל זאת אם תהיה מקרב אליהם, אז ימשך גם עליך מאורם הגדול. ובאמת אמרו חכמינו הקדושים (קדושין מ:): צדיקים נמשלים בעולם הזה לאילן שכלו עומד במקום טהרה, ונופו נוטה למקום טמאה, כן הקדוש-ברוך הוא מביא יסורים על צדיקים בעולם הזה, כדי שיירשו עולם

הבא; כי בשביל הבחירה והנסיון צריך לעבר על הצדיקים כל מיני יסורים קשים ומרים, שיקומו עליהם רמאים ונוכלים, צבועים ושקרנים, וידברו עליהם כל דבר אסור ויתלוצצו מהם, ויכסו ויעלימו ויסתירו את גדל קדשתם, כי באמת אם היו מתגלים בעולם, היו יכולים לקרב את כל הדור כלו אליו יתברך, כי הם שרויים תמיד במקום טהרה, בעולמות העליונים, כל מחם ומחשבתם, רצונם וכסופם ומהותם הוא רק ברוחניות חיות אלקותו יתברך, ומה שרואים אותם בזה העולם, זהו רק הענפים והעלים, כי שרשם ושרש האילן הוא כבר למעלה בעולמות העליונים, אף בזה העולם נתגלים רק הענפים והעלים שעל האילן, והקדוש-ברוך-הוא מסבב שיבאו כל מיני תולעים וירחשו על העלים ועל הענפים, שזה כלל היסורים המרים והקשים שסובלים הצדיקים בזה העולם, אף שמצד אחד הם רב רבם כבר בעולם העליון, כי אינם נמצאים בזה העולם, כי אם תמיד דבקים בחי החיים בו יתברך, והמעט דמעט שהם מתגלים בזה העולם, זה כדגמת ענפים ועלים שרוחשים עליהם תולעים ויתושים, הנושכים אותם בארס פיהם, שזה סובב

על אלו הנוכלים, הצבועים והשקרנים, המדברים
 נגד גדולי מבחרי הצדיקים הדבקים בו יתברך;
 ועל-כן ראה, אהובי, בני היקר, מה לפניה, ואיך
 ברגע אחד אתה יכול לזכות להגיע על-ידי התקרבות
 למבחרי הצדיקים, להיות גם-כן דבוק בתי החיים,
 וימשך גם עליך אור זיו וחיות ודבקות הבורא
 יתברך שמו, או חס ושלום, להתחבר אל הרמאים
 והנוכלים והצבועים, וגם אתה תתחיל לדבר נגד
 אלו הצדיקים הקדושים המפלגים במעלה נוראה
 ונפלאה מאד. ולכן, בני היקר, ראה לישוב את עצמך
 היכן אתה בעולם, ומה עשית ואיך עברו עליך
 חייך, וראה לחוס על עצמך, ותבקש ממנו יתברך
 שתזכה להיות נכלל בחלקם של הצדיקים האמתיים
 הדבוקים בתי החיים בו יתברך, אשר הם גרים
 בעולמות עליונים, ומעט אשר נתגלים בזה העולם
 הוא רק בשביל להאיר לפחותים וירודים ונפולים
 כמנו, הרחוקים והמלכלכים והמנחמים בזהמת הבלי
 העולם הזה. ותדע, אהובי, בני, שצריכים לבקש
 ולהתחנן הרבה ממנו יתברך, שלא יפל בחלקם של
 הנוכלים והצבועים המדברים על הצדיקים
 הגדולים במעלה נוראה ונפלאה מאד, כי בנגל

לְאָבֵד אֶת שְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת, וְאִז אִם תִּהְיֶה חֶזֶק וְאִמִּיץ
 בְּדַעְתְּךָ לְהִיּוֹת מְקַרָּב אֶל גְּדוּלֵי מְבַחְרֵי הַצְּדִיקִים,
 וְשׁוּם דְּבָר לֹא יוּכַל לְבַטֵּל אוֹתְךָ, אִז תִּרְאֶה שְׁגָם
 עָלֶיךָ יִמְשָׁךְ אוֹר וְזִיו וְחַיּוּת וְדַבְּקוֹת הַבוֹרָא יִתְבַּרְךָ
 שְׁמוֹ, וְתִזְכֶּה לְהַפְלִיל בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְתִתְעַלֶּה
 בְּתַכְלִית הַמַּדְרָגָה הָעֲלִיּוֹנָה אֲשֶׁר בְּשִׁבִיל זֶה בָּאת
 לְזֶה הָעוֹלָם. כִּי עַקֵּר הַתַּכְלִית שֶׁבַר יִשְׂרָאֵל בָּא לְזֶה
 הָעוֹלָם הוּא רַק לְהַפְרִיחוֹ יִתְבַּרְךָ, וְכִכֵּל שְׁנֵימִשְׁךָ אַחֲרָיו
 יִתְבַּרְךָ, כִּן הוּא מְמַלֵּא אֶת תַּכְלִית הַבְּרִיאָה, אִךְ אִי
 אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ לְזֶה, כִּי אִם עַל-יְדֵי הַתְּקַרְבוֹת אֲמִתִּית
 עַל-יְדֵי גְדוּלֵי מְבַחְרֵי הַצְּדִיקִים, שֶׁהִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 שׁוֹתֵל בְּכָל דוֹר וְדוֹר, כִּי רָאָה הִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 שֶׁהַצְּדִיקִים מוֹעֲטִים עָמֵד וּשְׁתָּלֵם בְּכָל דוֹר וְדוֹר
 (יִזְמַא לַח:), וְזֶה לְעַמַּת זֶה יֵשׁ נוֹכְלִים וְרַמָּאִים וְצְבוּעִים
 וְשִׁקְרָנִים, הַמְּחַרְפִּים וְהַמְּגַדְפִּים וְהַמְּתַלְוֹצְצִים מְגְדוּלֵי
 מְבַחְרֵי הַצְּדִיקִים; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁאֵינוֹ מְטַעֵה אֶת עַצְמוֹ
 כָּלֵל, רַק מְסַתְּפֵל עַל הַמְּצִיאוֹת, וְהַמְּחַכֶּה וְהַמְּחַפֵּשׁ
 וְהַמְּבַקֵּשׁ עַד שֶׁזוֹכֶה לְמִצָּא אֶת גְּדוּלֵי הַצְּדִיקִים, שֶׁעַל
 יָדָם דִּיקָא יִהְיֶה נִכְלָל לְגַמְרֵי בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא,
 אֲשֶׁרֵי לוֹ בְּזֶה וְאֲשֶׁרֵי לוֹ בְּבֵא.

תם ונשלם, שׁבַח לְאֵל בּוֹרָא עוֹלָם !

קוֹנְטֵרִס

דְּחִיקַת הַשָּׁעָה

יגלה איך שְׁכַל הַצְרוֹת שְׁעוֹכְרוֹת עַל הָאָדָם הֵן רַק
מַחֲמַת שְׁאִין לוֹ סְבָלְנוֹת וְדוּחַק אֶת הַשָּׁעָה,
וְעַל-יְדֵי-זֶה נוֹפֵל לְעֵבְרוֹת חֲמוּרוֹת, פִּי לְהַפּוֹךְ —
אִם הָיָה הָאָדָם סְבָלָן גָּדוֹל, וְלֹא הָיָה דוּחַק אֶת
הַשָּׁעָה, אִזּוֹ דִּיקָא הָיָה מְצָלִיחַ בְּכָל מַעֲשָׂיו, וְהָיָה
צָדִיק גָּדוֹל.

*

בְּנוֹי וּמִיֶּסֶד עַל-פִּי דְבָרֵי

רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹרֵחַ הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן
בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוּנְנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנֵינוּ
רַבֵּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ.

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ

הַקְּדוֹשׁ, אֹרֵחַ נַפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רִז לֹא אָנִיס לִיהּ
רַבֵּי נַתָּן מִבְּרֶסְלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ,

וּמְשַׁלֵּב בְּפֶסוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, פְּתוּבִים וּמְאַמְרֵי
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזוֹהַר הַקְּדוֹשׁ.

*

הוֹבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסְלָב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁפֹל הָעֵבְרוֹת שְׂאָדָם
עוֹבֵר הֵן רַק מִחֲמַת דְּחִיקַת הַשְּׁעָה, כִּי
בְּאֵמַת אִם הָיָה אָדָם סְבֹלֵן וּמְחַכָּה, אָז אָף
פְּעַם לֹא הָיָה בָּא לְעֵבְרוֹת, וְכֵן כָּל הַצָּרוֹת
שֶׁל הָאָדָם הֵן רַק מִחֲמַת דְּחִיקַת הַשְּׁעָה,
כִּי אִם אָדָם הָיָה לוֹ כַּח לְחִפּוֹת עַל כָּל
דְּבָר, אֲזִי הָיָה מְצָלִיחַ לְקַבֵּל כָּל מַה שְּׂרַק
רוֹצָה, רַק מִחֲמַת דְּחִיקַת הַשְּׁעָה מְאֻבְדִים
הַכֹּל.

(אמרי מוהרא"ש, חלק ב', סימן תקסה)

קוֹנְטֵרַס

דְּחִיקַת הַשְּׁעָה

א.

סְבֻלָּנוֹת תְּלוּיָהּ בְּאֲמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַּרְךָ,
וְלִהְיוּ — "דְּחִיקַת הַשְּׁעָה" בְּאֵה מִצַּד כְּפִירוֹת
וְאֶפִיקוֹרְסוֹת שְׁנִכְנָסוּ בּוֹ.

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, כִּי בְּזֶה הָעוֹלָם
הַעֶקֶר הוּא אֲמוּנָה, לְהַכְנִיס אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי בְּאֵין
סוֹף בְּרוּךְ הוּא, וְלִידַע, לְהוֹדִיעַ וְלִהְיוֹדַע, אֲשֶׁר אֵין
בְּלַעֲדָיו יִתְבַּרְךָ כָּלֵל, וְכָכֵל שְׂאֵדָם מְכַנִּיס אֶת עֲצָמוֹ
בְּאֲמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַּרְךָ, וְיוֹדַע שֶׁהוּא יִתְבַּרְךָ
מְנַהִיג אֶת עוֹלָמוֹ בְּהַשְׁגָּחָה פְּרִטִי פְּרֻטִית, עַל-יְדֵי-
זֶה נִתְחַזְּקַת אֲצֵלוֹ מִדַּת הַסְּבֻלָּנוֹת, וְסוּבֵל וְעוֹבֵר עַל
הַכֵּל; כִּי בְּדַרְךָ כָּלֵל מִי שֵׁישׁ לוֹ אֲמוּנָה בּוֹ יִתְבַּרְךָ,

וְיִוָּדַע שֶׁהַכֹּל רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ בְּהַשְׁגָּחָה נִוְרָאָה
וְנִפְלְאָה מְאֹד, הוּא יָכוֹל לְסַבֵּל אֶת כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר
עָלָיו, כִּי יוֹדַע אֲשֶׁר דְּבַר גְּדוֹל וְדָבָר קָטָן לֹא נַעֲשֶׂה
מִעֲצָמוֹ אֶלָּא מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, לֹא-כֵן כְּשֶׁאָדָם נוֹפֵל
מִהֶאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, אֲזִי מִתְפּוֹצְצִים עֲצָבָיו, וּמֵאֲבֵד
אֶת הַסְּבִלָּנוֹת שְׁלוֹ, וּבָא לִיְדֵי "דְּחִיקַת שָׁעָה",
שְׁרוּצָה בּוֹ בְּרַגַע מֵה שְׁעוֹלָה בְּדַעְתּוֹ, אוֹ כֶּסֶף אוֹ
תְּאֵנָה אוֹ כְּבוֹד, וְאִם אֵינּוּ מְקַבֵּל אֶת זֶה מִיָּד,
מִתְמַרְרִים חַיָּיו, וּבָא לִיְדֵי רַעוֹת רַבּוֹת, כִּי כְּשֶׁאֵין
לְאָדָם אֶמּוּנָה, עַל-יְדֵי-זֶה אֵין לוֹ סְבִלָּנוֹת, וְהוּא
דוֹחֵק אֶת הַשָּׁעָה, וּמִכְרַח לְקַבֵּל מֵה שְׁחוֹשֵׁב שֶׁמִּגִּיעַ
לוֹ, וּכְשֶׁאֵינּוּ מְקַבְּלוֹ, אָז חַיָּיו מִמְרַמְרִים מְאֹד מְאֹד,
וְהוּא שְׂרוּי בְּדַכְּאוֹן תְּמִידִי, וְהוּא תְּמִיד בְּעֲצָבוֹת
וּבְמִרְרוֹת, וּמִתְעַצְבֵּן עַל כָּל דְּבַר, כִּי מֵאַחַר
שֶׁנֶּאֱבְדָה מִמֶּנּוּ הָאֶמּוּנָה הַקְּדוּשָׁה, אָז הוּא מוֹכֵן
לְכָל הַפְּרַעַנִיּוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, כִּי כָּל הַצָּרוֹת וְהִיסוּרִים
שֶׁל הָאָדָם בָּאִים לוֹ מִפְּנֵי "דְּחִיקַת הַשָּׁעָה",
כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (בְּרֻכּוֹת סד.): "כָּל הַדוֹחֵק אֶת הַשָּׁעָה
— הַשָּׁעָה דוֹחֵקתּוֹ"; כִּי כְּשֶׁאָדָם מֵאֲבֵד אֶת
סְבִלָּנוֹתוֹ, וְרוּצָה לְקַבֵּל תַּכְּף-וּמִיָּד מֵה שְׁרוּצָה —
תְּאֵנָה אוֹ כֶּסֶף אוֹ כְּבוֹד, כְּשֶׁאֵינּוּ מְקַבֵּל אֶת זֶה, אֲזִי

נַעֲשֶׂה לוֹ מָר מְאֹד וּמִתְפּוֹצְצִים עֲצָבִיו, וְעַל-יַד־זֶה
 בָּא לַיָּדֵי רָעוֹת רַבּוֹת עַד מְאֹד. וְכֹל זֶה הוּא מִחֲמַת
 שְׁנִפְגָּמָה אָמוּנָתוֹ, עַד שְׁנִפֵּל לְגַמְרֵי מִהֶאֱמוּנָה
 הַקְּדוּשָׁה.

וְעַל-כֵּן רָאָה, אֱהוֹבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, שֶׁבְדָרוֹ כָּלֵל
 אֶלּוֹ הַרְשָׁעִים וְקָלֵי עוֹלָם, שֶׁאֲבָדוּ אֶת אָמוּנָתָם, הֵם
 דוֹחֲקִים אֶת הַשָּׁעָה, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לָהֶם לְחַכּוֹת אֶפְלוֹ
 רַגַע, וְעַל-כֵּן הֵם מְסַתְּפְכִים בְּצָרוֹת וּבִיסוּרִים קָשִׁים
 וּמְרִים עַד מְאֹד, כִּי מֵאַחַר שְׂאִין לָהֶם סְבֻלָּנוֹת
 לְשׁוֹם דְּבָר, עַל-כֵּן מְרִים לָהֶם הַחַיִּים מְאֹד מְאֹד,
 עַד שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֻכּוֹת יח:): רְשָׁעִים
 בְּחַיֵּיהֶם נִקְרָאִים מֵתִים; כִּי מֵרַב "דְּחִיקַת הַשָּׁעָה"
 הֵם מְמִיתִים אֶת עֲצָמָם, וְכֹל חַיֵּיהֶם מְרִים לָהֶם
 מִמָּוֶת; כִּי בּוֹ בְּרַגַע שֶׁאֲדָם דוֹחֵק אֶת הַשָּׁעָה
 וּפּוֹקֵעַת סְבֻלָּנוֹתָו וְאִין לוֹ שׁוֹם סְבֻלָּנוֹת לְשׁוֹם דְּבָר,
 כָּל הַחַיִּים שְׁלוֹ מִמְרָמְרִים לְגַמְרֵי, וְהוּא תָּמִיד
 מְסַתּוֹבֵב בְּעֲצָבוֹת וּבְמַרְרֵירוֹת, וְנִדְמָה לוֹ כְּאִלּוֹ אֲבָד
 מְנוּס וְתַקְנוּהָ, עַד שֶׁמֵּיֵאֵשׁ אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי מִחַיָּיו,
 וּמְקַלֵּל אֶת יוֹם לֵידָתוֹ, וּמְסַתְּפֵל עַל הָעוֹלָם בְּעֵינָיִם
 חֲשׂוֹכוֹת, וּמְסַתּוֹבֵב בְּמַרְרֵירוֹת עֲצוּמָה וּבְדַכְּאוֹן

פְּנִימִי, וְאִינוּ מוֹצֵא אֶת מְקוֹמוֹ, מֵאַחַר שְׂאֵבֵד אֶת
אֲמוּנָתוֹ, וְהוּא דוֹחֵק אֶת הַשָּׁעָה וְהַשָּׁעָה דוֹחֶקְתּוֹ,
וְאֵין לוֹ שׁוּם טוֹב בְּזֵה הָעוֹלָם כָּלָל. לֹא-כֵן מִי
שְׂזוֹכָה לְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בּוֹ יִתְבַרֵּךְ, וְהוּא רָץ וּבֹרֵחַ
אֵלָיו יִתְבַרֵּךְ, עַל-יְדֵי-זֶה נִתְרַחֵב לוֹ בְּגִשְׁמִיּוֹת
וּבְרוּחַנִיּוֹת, וַיֵּשׁ לוֹ סְבָלְנוֹת וּמַחֲכָה, וְאִף שֶׁעֲכָשׁוּ
קָשִׁים וּמְרִים לוֹ מְאֹד הַחַיִּים, וְעוֹבְרִים עָלָיו צְרוּת
וְיִסּוּרִים, כְּשֶׁהוּא חֹזֵק בְּאֲמוּנָה בּוֹ יִתְבַרֵּךְ, הוּא יוֹדֵעַ
שֶׁצָּרִיכִים לְחַכּוֹת הַרְבֵּה וְלִסְבֵּל, עַד שֶׁיִּגְיַע אֶל מֵה
שֶׁמִּגְיַע לוֹ. וּבִפְרָט מִי שֶׁמְרַגֵּיל אֶת עַצְמוֹ לְדַבֵּר
וְלִהְשִׁיחַ אֵלָיו יִתְבַרֵּךְ, וְכָל מֵה שֶׁמַּעִיק לוֹ יִסְפֹּר לוֹ
יִתְבַרֵּךְ, וּבּוֹכָה וּמְבַכָּה שָׁמַיִם וָאָרֶץ, שְׂאֵז דִּיקָא
עַל-יְדֵי-זֶה הוּא בָּא לְיַדֵּי סְבָלְנוֹת עֲמָקָה, "עֲמָק
עֲמָק מִי יִמְצְאוּנוּ" (קִהְלֵת ז, כד), שְׂאִף פַּעַם אִינוּ
מִתְעַצְבֵּן וְאִינוּ בָּא לְיַדֵּי פַּעַם וּקְפִידוֹת, אֲלֵא מַחֲכָה
עַד שֶׁיִּגְיַע יוֹם יְשׁוּעָתוֹ, וְאֵז טוֹעַם טַעַם עוֹלָם הֵבֵא
בְּעוֹלָם הַזֶּה. כִּי מִי שֶׁמְכַנֵּס אֶת עַצְמוֹ בְּאֲמוּנָה
הַקְּדוּשָׁה הַזֹּאת, וְיוֹדֵעַ וְעַד אֲשֶׁר אֵין בְּלַעֲדָיו יִתְבַרֵּךְ
כָּלָל, וְהַכֵּל לְכָל אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא, וְהוּא יִתְבַרֵּךְ
מִשְׁגִּיחַ בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית עַל עוֹלָמוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה
נַעֲשֶׂה סְבָלָן גָּדוֹל, וַיֵּשׁ לוֹ סְבָלְנוֹת עַל הַכֵּל, וְאִינוּ

דחיקת השָׁעָה

רפט

דוּחַק אֶת הַשָּׁעָה לְהַגִּיעַ דִּיקָא אֶל מַה שְּׁרוּצָה, וְאִז
מְרַגֵּישׁ כָּל מִינֵי טַעֲמִים בְּחַיָּיו; כִּי אֵין עוֹד עֲרֵבוּת
וְנַעֲיָמוּת וְחַיּוּת כְּמוֹ מִדַּת הַסְּבָלָנוּת, שְׁאָדָם חוֹקֵק
בְּדַעְתּוֹ, שְׁמִמִּילָא אֵינִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת שׁוּם דְּבָר נֶגְדַּ
רְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאִם עוֹבֵר עָלַי מַה שְּׁעוֹבֵר, עָלַי רַק
לְהִתְאַזֵּר בְּמִדַּת הַסְּבָלָנוּת, וְלִבּוֹא וּלְהִתְחַנֵּן לְפָנָיו
יִתְבָּרֵךְ וּלְבַקֵּשׁ עַל גַּפְשִׁי, שְׁיַחֹס וְיִרְחַם עָלַי,
וְיִוְצִיאֵנִי מִהַצָּרָה הַמְּרָה הַזֹּאת שְׁנַפְלְתִי אֵלֶיהָ.
וְיִרְבֶּה בְּתַחֲנוּנִים וּבְרַחֲמִים רַבִּים בְּמַתְנַת חַנּוּם, וְלֹא
יִדְחַק אֶת הַשָּׁעָה כָּלֵל, אִז דִּיקָא יִזְכֶּה לְאַרְיִכוּת
יָמִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם שְׁכָלוֹ אַרְךָ. לֹא-כֵן מִי
שְׁנַפְגְּמָה אֶצְלוֹ הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, וְנִתְמַלָּא עִם
כְּפִירוֹת וְאַפִּיקוֹרְסוֹת, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה הוּא דוּחַק אֶת
הַשָּׁעָה וּפּוֹקַעַת סְבָלָנוּתוֹ, אֲזִי סוֹבֵל מְרִירוֹת וְצָרוֹת
וְיִסּוּרִים קָשִׁים וּמְרִים, מֵאַחַר שְׁחַפֵּץ מְאֹד מְאֹד
לְהַגִּיעַ אֶל חֶפְצוֹ עוֹד בְּזֶה הָעוֹלָם, וּכְשֶׁאֵין הוֹלֵךְ
לוֹ, אִז הוּא מִתְעַצֵּבֵן וְנִעֲשֶׂה בְּכַעַס — הֵן עַל עֲצָמוֹ
וְהֵן עַל זוּלָתוֹ, וְרַב עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד, שְׁאִז הוּא
טוֹעֵם אֶת מְרִירוֹת הַגִּיהֶנוֹם עוֹד בְּזֶה הָעוֹלָם. כָּל זֶה
בָּא עַל-יְדֵי פֶגַם הָאֱמוּנָה, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה דוּחַקִים אֶת
הַשָּׁעָה וּמְאַבְדִים אֶת הַסְּבָלָנוּת.

וְעַל-כֵּן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, מֵה לְפָנָיִךְ,
 הַדְּבִק אֶת עֲצָמְךָ בּו יִתְבַּרְךָ, וְתִרְגִּיל אֶת עֲצָמְךָ
 לְדַבֵּר וְלִשְׁיַח וְלִסְפֹּר אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבְךָ עִמּוֹ
 יִתְבַּרְךָ, וְאִף שְׁבִתְחִלָּה גְדֻמָּה לָּךְ שְׂאִין מִי שְׁשׁוֹמֵעַ
 אוֹתְךָ, וּכְאִלוֹ אִתָּהּ מְדַבֵּר אֶל הַקִּיר — לֹא! לֹא!
 אֵל תִּחְשַׁב זֹאת כְּרָגַע, אֶלֹא תֶאֱמִין, אֶהוּבִי, בְּנֵי
 הַיָּקָר, שֶׁהוּא יִתְבַּרְךָ צוֹפֵה וּמַבִּיט וּמְשַׁגִּיחַ עַל כָּל
 הַבְּרִיָּאָה כְּלָה, וְשׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה, וְתִתְכַּף-וּמְיָד
 כְּשִׁבְאִים לְדַבֵּר וְלִשְׁיַח עִמּוֹ יִתְבַּרְךָ, כָּל דְּבוּר וְדְבוּר
 נִשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל, וְנִעֲשֶׂה כְּלִי לְהִמְשִׁכַת זִיו שְׁכִינַת
 עִזּוֹ יִתְבַּרְךָ לְמִטָּה, וְאִף שְׂיֵשׁ תְּפִלָּה שְׁנִשְׁמַעַת
 לְרָגַע, וְיֵשׁ תְּפִלַּת שְׁנִשְׁמַעַת לְשָׁעָה, וְיֵשׁ תְּפִלָּה
 שְׁנִשְׁמַעַת לְיוֹם וְיֵשׁ תְּפִלָּה שְׁנִשְׁמַעַת לְשָׁבוּעַ, וְיֵשׁ
 תְּפִלָּה שְׁנִשְׁמַעַת לְחֹדֶשׁ, וְיֵשׁ תְּפִלָּה שְׁנִשְׁמַעַת
 לְשָׁנָה, וְיֵשׁ תְּפִלָּה שְׁנִשְׁמַעַת לְכַמָּה שָׁנִים, עִם כָּל
 זֹאת, אִם הָאָדָם חֲזָק וְאִמִּץ בְּעִבּוּדָה הַקְּדוּשָׁה הַזֹּאת
 — לְבוֹא וּלְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְחַנֵּן אֵלָיו יִתְבַּרְךָ בְּמִתְנַת
 חֲנָם, עַל-יְדֵי-זֶה נִבְנִית אֶצְלוֹ הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה,
 וְעַל-יְדֵי-זֶה הוּא מִתְאַזֵּר בְּמִדַּת הַסְּבִלְנוּת, וְאִינוֹ
 דוֹחֵק אֶת הַשָּׁעָה כָּלֵל, וְאִז עוֹלָמוֹ יִרְאֶה בְּתִיּוֹ,
 וְיִרְאֶה סוּף כָּל סוּף יְשׁוּעָה. וְרַב בְּנֵי-אָדָם בְּזֶה

העולם, שעוברים עליהם כל מיני צרות ויסורים ומכאובים רעים, הכל בא מחמת שפקעה סבלנותם, ואינם יכולים לחכות, ועל-ידי-זה נפגמה אמונתם, ודוחקים את השפעה, ואזי השפעה דוחקתם, ויוצאים לריב עם זולתם, ואינם יכולים לסבל את עצמם מרירותם. וזו כל הגלות הארצה והמרה הזו, שנאבדה מכל אחד האמונה הקדושה בו יתברך. כמו שכתוב (ירמיה ז, כח): "אבדה האמונה ונכרתה מפיהם"; כי דיקא על-ידי ש"אבדה האמונה" מהם, על-ידי-זה "נכרתה מפיהם", וכבר אינם מדברים אליו יתברך, ואז סובלים מה שסובלים. ועל-פן ראה, אהובי, בני, מה לפניך, החזק באמונה פשוטה בו יתברך, ואז תלך לבטח כל ימי חיך, ותרגיל את עצמך רק לדבר עמו יתברך, ואז טוב לך כל הימים.

ב.

כל העברות של האדם וכל צרותיו נמשכות רק על-ידי "דיחיקת השפעה", שרוצה בו ברגע להשיג את חפצו, ואם אין הולך לו, אז עובר עברות,

רַחֲמָנָא לְצַלָּן.

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, אֲשֶׁר כָּל
הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים וְהַעֲבֵרוֹת שְׁאַתָּה עוֹבֵר וְסוֹבֵל,
הַכֹּל מִפְּנֵי "דְּחִיקַת הַשָּׁעָה", כִּי אִם הִיְתָה לְךָ
סְבֻלָּנוֹת, וְהִיְתָ מְחַכָּה, אִזְ הִיְתָ מְקַבֵּל הַכֹּל כְּרָצוֹנְךָ,
אִךְ כָּל הַצָּרוֹת וְהַמְרִירוֹת וְהַרְפַּתְקָאוֹת שְׁעוֹבְרוֹת
עָלֶיךָ הֵן רַק מִחַמַּת "דְּחִיקַת הַשָּׁעָה", שְׁאַתָּה רוֹצֵה
בְּזֶה הַרְגֵעַ, וְאִם אֵין עוֹלָה בְיָדְךָ, עַל-יְדֵי-זֶה אַתָּה
נוֹפֵל בְּמִירוֹת וּבַעֲצָבוֹת, עַד שְׁאַתָּה בָּא לַעֲבֵרוֹת
חֲמוּרוֹת. כִּי בְּאֶמֶת מִי שְׁזוֹכָה לְהַגִּיעַ אֶל מִדַּת
הַסְּבֻלָּנוֹת, וְאִינוּ דוֹחֵק אֶת הַשָּׁעָה, רַק מְחַכָּה
וּמְחַכָּה עַד שְׁתַּגִּיעַ הַשָּׁעָה שְׁלוֹ, אִזְ יִצְלִיחַ דְּרָכּוֹ,
וְאִךְ פַּעַם לֹא יִפֹּל לַעֲבֵרוֹת, וְיַעֲבֹר אֶת זֶה הָעוֹלָם
בְּשָׁלוֹם, כִּי אֵין לְךָ אָדָם שְׁאֵין לוֹ שָׁעָה (אָבוֹת ד, ג),
אִךְ הַרְבֵּה מְאֹבְדִים אֶת הַשָּׁעָה דִּיקָא עַל-יְדֵי
שְׁדוּחֻקִּים אוֹתָהּ, וְרוֹצִים בּוֹ כְּרָגַע מֵה שְׁרוֹצִים,
וּכְשֵׁאֵין עוֹלָה לָהֶם, אִזְ רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן, נוֹפְלִים
לַעֲבֵרוֹת חֲמוּרוֹת, וּבָאִים לִיְדֵי צָרוֹת רַבּוֹת. וְחַכְמֵינוּ
הִקְדוּשִׁים סִפְרוּ לָנוּ (מְנַחוֹת מ.ד.): מַעֲשֵׂה בְּאָדָם אֶחָד
שְׁהִיָּה זָהִיר בְּמַצּוֹת צִיצִית, שָׁמַע שְׂיֵשׁ זוֹנָה בְּכַרְכֵי

הַיָּמִים שְׁנוּטָלֶת אַרְבַּע מֵאוֹת זְוִזִים בְּשִׁכְרָה, שְׁגֵר לָהּ אַרְבַּע מֵאוֹת זְוִזִים וְקָבַע לָהּ זְמַן. וּכְשֶׁהֲגִיעַ זְמַנּוֹ בָּא וַיֵּשֶׁב עַל הַפֶּתַח, נִכְנָסָה שִׁפְחָתָה וְאָמְרָה לָהּ: "אוֹתוֹ אָדָם שֶׁשְׁגֵר לָךְ אַרְבַּע מֵאוֹת זְהוּבִים, בָּא וַיֵּשֶׁב עַל הַפֶּתַח", אָמְרָה הִיא: "יִכְנַס", נִכְנַס. הִצִּיעָה לוֹ שְׂבַע מְטוֹת — שֵׁשׁ שָׁל כֶּסֶף וְאַחַת שָׁל זָהָב, וְעַל כָּל אַחַת וְאַחַת סָלָם שָׁל כֶּסֶף, וְהֶעֱלִינָה שָׁל זָהָב, עָלְתָה וַיֵּשְׁבָה עַל גִּבֵּי הֶעֱלִינָה כְּשֶׁהִיא עֲרֻמָּה, אִף הוּא עָלָה לַיֵּשֶׁב עֲרֹם כְּנִגְדָּהּ, בָּאוּ אַרְבַּע צִיצִיּוֹתָיו וְטָפְחוּ לוֹ עַל פָּנָיו, נִשְׁמַט וַיֵּרֵד לוֹ עַל גִּבֵּי קַרְקַע, וְאִף הִיא נִשְׁמָטָה וַיֵּשְׁבָה עַל גִּבֵּי קַרְקַע. אָמְרָה לוֹ: "אֵינִי מְנִיחָתְךָ עַד שֶׁתֹּאמַר לִי מַה מוּם רָאִיתָ בִּי". אָמַר לָהּ: "הֶעֱבֹדָה שְׁלֹא רָאִיתִי אֲשֶׁה יָפָה כְּמוֹתְךָ, אֲלֹא מְצֹנָה אַחַת צְוֹנֵי הַשָּׁמַיִם אֲלֶקִינוּ וְצִיצִית שְׂמָה, וְכֹתִיב בָּהּ (בַּמִּדְבָּר טו, מֵא): 'אֲנִי הִנְיָ"ה אֲלֵהִיכֶם' שְׁתִּי פְעָמִים, אָנִי — שְׁעֵתִיד לְפָרַע, אָנִי — שְׁעֵתִיד לְשִׁלֵּם שְׂכָר, עֲכָשׁוּ נִדְמוּ עָלַי כְּאַרְבַּעַה עֵדִים". אָמְרָה לוֹ: "אֵינִי מְנִיחָתְךָ עַד שֶׁתֹּאמַר לִי מַה שְׂמָךְ, וּמַה שֵּׁם עִירְךָ, וּמַה שֵּׁם רַבֶּךָ, וּמַה שֵּׁם מְדַרְשֶׁךָ שְׂאֵמָה לּוֹמֵד בּוֹ תוֹרָה". נָשָׂא וְנָתַן בְּיָדָהּ, עֲמָדָה וְחִלְקָה כָּל נִכְסֶיהָ: שְׁלִישׁ לַמְּלָכוֹת, שְׁלִישׁ לַעֲנָוִים,

שְׁלִישׁ נְטִלָה בְּיָדָהּ, חוּץ מֵאוֹתָן מַצְעוֹת. בָּאָה לְבֵית
 מְדַרְשׁוֹ שֶׁל רַבִּי חֲזִיא, אָמְרָה לוֹ: "רַבִּי צִוֶּה עָלַי
 וְעֲשֵׂנִי גֵיֶרֶת". אָמַר לָהּ: "בִּתִּי, שְׂמָא עֵינֶיךָ נִתְּתָ
 בְּאֶחָד מִן הַתְּלָמִידִים". הוֹצִיאָה כָּתָב מִיָּדָהּ, וְנִתְּנָה
 לוֹ, וְאָמַר לָהּ: "לְכִי זָכִי בְּמִקְחֶךָ"; אוֹתָם מַצְעוֹת
 שֶׁהֻצְעָה לוֹ בְּאֶסוּר, הֻצְעָה לוֹ בְּהִתֵּר, זֶה מִתֵּן
 שְׂכָרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְלְעוֹלָם הַבָּא אֵינִי יוֹדֵעַ כִּמָּה.
 הֲרִי רוֹאִים מִזֶּה שְׂאֲדָם הֵלֶךְ לְעֵבֶר עֲבָרָה, רַחֲמָנָא
 לִישׁוֹנָן, וְשָׁלֵם הוּן רַב לְעֲשׂוֹת אֶת הָעֲבָרָה, וְטִלְטַל
 אֶת עֲצָמוֹ טִלְטוּל קָשָׁה, וְנָסַע נָסִיעוֹת כְּדֵי לְעֵבֶר
 עֲבָרָה, אֵךְ מֵאַחַר שֶׁהָיָה זֶהִיר בְּמַצּוֹת צִיצִית,
 הַמַּצָּוָה הַזֹּאת הֻצְלָה אוֹתוֹ, עַד שֶׁהִתְחַרֵּט, וְלִבְסוּף
 נִתְּגַיְרָה וְהִתְחַתֵּן עִמָּהּ. וְאוֹתָן מַצְעוֹת שֶׁהֻצְעָה לוֹ
 בְּאֶסוּר, הֻצְעָה לוֹ בְּהִתֵּר, כִּי כָל עֲנִין הֻצְעִיתָ הוּא
 בְּחִינַת הַצְמָצוּם, שְׂאֲדָם צָרִיךְ לְהִיּוֹת מְצַמְצָם,
 לְחִכּוֹת וּלְקוֹנוֹת עַד שֶׁיִּגִּיעַ זְמָנוֹ, וְלֹא לְדַחֵק אֶת
 הַשְּׁפָעָה, וְדִיקָא עַל־יְדֵי־זֶה זוֹכָה לְסִבְלָנוֹת גְּדוּלָה,
 וְאֵינוֹ דוֹחֵק אֶת הַשְּׁפָעָה בְּשׁוּם דָּבָר, אֲזִי אֵךְ פֶּעַם
 לֹא יָבוֹא לְיַדֵּי עֲבָרוֹת; כִּי כָל הָעֲבָרוֹת הַחֲמוּרוֹת
 שְׂאֲדָם עוֹבֵר, הֵן רַק מִחֲמַת שְׁרוּצָה לְמִלָּא תְּאֹתוֹ
 בּוֹ בְּרַגַע, וְכִשְׂאֵינוֹ יְכוּל לְמִלָּא תְּאֹתוֹ, אֲזִי הוּא חוּטָא.

וְלִכֵּן רָאָה, אֱהוּבִי, בְּנִי, מֵה לְפָנַיִךְ, כָּל הָעֲבֵרוֹת
 שְׁאַתָּה עוֹבֵר, וְכָל הַצָּרוֹת שְׁאַתָּה סוֹבֵל, הַכֹּל
 עַל-יְדֵי "דחיקת שעה", שְׁאַתָּה רוֹצֵה בְּזֶה הַרְגַע מֵה
 שְׁאַתָּה רוֹצֵה, וְאִם אֵין הוֹלֵךְ כְּמוֹ שְׁאַתָּה רוֹצֵה, אֲזִי
 אַתָּה עוֹבֵר עֲבֵרוֹת, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן. וְלִכֵּן רָאָה,
 אֱהוּבִי, בְּנִי הַיָּקָר, לְקִנּוּת לְעֲצֻמָּה מִדַּת הַסְּבָלָנוֹת,
 וּתְחִכָּה וּתְבִקָּשׁ מִמֶּנּוּ יְתַבְרַךְ, שְׁיַחֲוֶס וַיִּרְחַם עָלֶיךָ,
 כִּי מֵה שְׁתַּפְּלָה פּוֹעֵלֶת, שׁוּם דְּבָר בְּעוֹלָם אֵינוֹ יָכוֹל
 לְפַעֵל, כִּי בְּאַמַּת מֵהוּ עֲנִיֵן הַתַּפְּלָה? עֲנִיֵן הַצְּמִצּוּם,
 שְׁמִבְקָשׁ וּמִתְחַנֵּן לְפָנָיו יְתַבְרַךְ, שְׁיַחֲוֶס וַיִּרְחַם עָלָיו,
 וַיִּמְשִׁיךְ לוֹ יְשׁוּעָה, וּבְזֶה שְׁהֲאָדָם זוֹכָה וּמְחַכָּה
 וּמְמַתִּיֵן, עַל-יְדֵי-זֶה נִמְשָׁכֶת לוֹ יְשׁוּעָה גְּדוֹלָה.
 וְעַל-כֵּן רָאָה, אֱהוּבִי, בְּנִי הַיָּקָר, מֵה לְפָנַיִךְ, עֲבֵרָת
 כָּבֵד כָּל-כָּף הַרְבֵּה עֲבֵרוֹת חֲמוּרוֹת, וְנִפְלְתָ כָּבֵד
 בְּפַת יָקוּשׁ, וְנִסְתַּבְּכַת בְּצָרוֹת וּבַחֲזוּבוֹת, וְהַכֹּל הִיָּה
 מִפְּנֵי שְׁלֹא הִיָּתָה לָךְ סְבָלָנוֹת לְחַכּוֹת, וְעַל-כֵּן הַרְגַל
 אֶת עֲצֻמָּה מֵהַיּוֹם וְהַלְאָה לְחַכּוֹת וּלְקוּוֹת, וּבֵינֵן כָּף
 תְּבִקָּשׁ מִמֶּנּוּ יְתַבְרַךְ בְּלִשׁוֹן שְׁאַתָּה רָגִיל בָּה, וּתְשִׁיחַ
 וּתְסַפֵּר לְפָנָיו יְתַבְרַךְ אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבְךָ, וְאִז
 אִם תִּהְיֶה לָךְ סְבָלָנוֹת אֲמַתִּית לְחַכּוֹת וּלְקוּוֹת, אִז
 יָבוֹא לָךְ הַכֹּל בְּהִתֵּר, כִּי מֵה שְׁעֲשִׂיתָ אוֹ רָצִיתָ

לַעֲשׂוֹת בְּאֶסוּר, יָבוֹא לָךְ בְּהֵתֵר. כִּי דָבָר זֶה סוֹבֵב
עַל כָּל פֶּרֶט וּפְרֵט בַּחַיִּים, הֵן אִם נִתְעוֹרֶרֶת בְּאָדָם
אֵיזוֹ תְּאֻנָּה, חֵס וְשָׁלוֹם, צְרִיכִים לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן
מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, שֶׁלֹּא יָבוֹא לְיַדֵּי חֲטָא וְעֵבֶרָה, וְאִז
יַעֲזוֹר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שְׂיִזְכֶּה לְמִלָּא אֶת תְּאֻנָּתוֹ
בְּהֵתֵר, וְלֹא יָבוֹא, חֵס וְחֶלְיָהּ, לְיַדֵּי אֶסוּרִים
חֲמוּרִים וְלִכְרִיתוֹת, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן. וְכֵן הַדְּבָר אִם
הוּא צָרִיךְ יְשׁוּעָה וְכֶסֶף לְצֵאת מַחֻבוֹתָיו, אִם תִּהְיֶה
לוֹ סְבָלָנוֹת, אִז יֵצֵא מַחֻבוֹתָיו, אָבֵל אִם יִדְחַק אֶת
הַשָּׁעָה, שְׁרוּצָה הֵיכָא הַיּוֹם וְהֶרְגַע, עַל-יְדֵי-זֶה יִלְוֶה
מַעוֹת, וְיִסְתַּבֵּךְ בְּחֻבוֹת גְּדוּלִים יוֹתֵר, וְיִפֹּל בְּצָרוֹת
וּבְרַעוֹת רַבּוֹת, עַד שֶׁלְּבִסּוֹף, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, יִצְטָרֵךְ
לְהִיּוֹת בּוֹרַח, וְיִבְרַח וְיַעֲזֹב אֶת אִשְׁתּוֹ וְיִלְדִּיו,
וְיִתְבַּיֵּשׁ לְחֹזֵר; וְעַל-כֵּן רָאָה, אֱהוֹבִי, בְּנֵי הַיִּקָּר, מֶה
לְפָנֶיךָ, וּמֶה נִקְרָאת סְבָלָנוֹת, וְאֵל מֶה יְכוּלִים לְזַכּוֹת
עַל-יְדֵי הַמַּדָּה הַיִּקָּרָה הַזֶּה שֶׁל סְבָלָנוֹת — לְהִיּוֹת
סְבָלָן, לְחַכּוֹת וּלְקוֹוֹת עַד שְׂיָבוֹא יוֹם יְשׁוּעָתוֹ,
וְלְהַפּוֹךְ — גְּנוּת "דְּחִיקַת הַשָּׁעָה", שֶׁהָאָדָם דוֹחֵק
אֶת הַשָּׁעָה, וְרוּצָה תַּכְּף-וּמְיָד מֶה שְׁרוּצָה, שֶׁעַל-
יְדֵי-זֶה בָּא לְקַלְקוּלִים רַבִּים, וְסוֹבֵל אַחֲרֵי-כֵן יִסּוּרִים
קָשִׁים וּמְרִים. וְלִכֵּן רָאָה, אֱהוֹבִי, בְּנֵי הַיִּקָּר, לְהֶרְגִיל

אֶת עֲצָמָךְ בַּמַּדָּה הַיְקָרָה שֶׁל סְבֻלָּנוֹת, וְאִז טוֹב לְךָ
כָּל הַיָּמִים.

ג.

מִי שְׂזוּכָה לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה, צָרִיף לְחַכּוֹת הַרְבֵּה, כִּי
אֵי אֶמְשֵׁר לְכַלּוֹת וּלְבַעַר אֶת הַקְּלָפוֹת בְּפַעַם אַחַת,
וְאוֹרֶךְ זְמַן רַב עַד שֶׁנִּמְחָק מִמֶּנּוּ הַכֹּל.

צָרִיף שֶׁתִּדַּע, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיְקָר, אִם אַתָּה רוֹצֶה
לַעֲשׂוֹת תִּשׁוּבָה בְּאַמֶּת, וְלָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה
אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ עַל כָּל מָה שֶׁעָשִׂיתָ עַד עַכְשָׁו, עָלֶיךָ
לְהִתְאַזֵּר בְּמִדַּת הַסְּבֻלָּנוֹת, כִּי לֹוֹקֵת זְמַן רַב עַד
שִׁיּוּצָאִים מִהַחֲשׂוֹף, וְלֹוֹקֵת זְמַן הַרְבֵּה מְאֹד, עַד
שֶׁנִּכְנָסִים אֶל הַקִּדְשָׁה. וְכִמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת כג, כט):
"לֹא אֲגַרְשְׁנוּ מִפְּנֵיךָ בְּשָׁנָה אַחַת פֶּן תִּהְיֶה הָאָרֶץ
שְׂמֵמָה, וְרַבָּה עָלֶיךָ חַיִּת הַשָּׂדֶה, מְעַט מְעַט אֲגַרְשְׁנוּ
מִפְּנֵיךָ עַד אֲשֶׁר תִּפְרָה, וְנַחֲלַתְּ אֶת הָאָרֶץ"; הֵינּוּ
כְּשֶׁאָדָם רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת תִּשׁוּבָה וְלְחֹזֵר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ,
נִתְעוֹרְרִים עָלָיו כָּל הַקְּלָפוֹת וְהַסְטֵרָא אַחֲרָא שֶׁעָשָׂה
וּבָרָא עַל-יָדֵי עֲוֹנוֹתָיו הַמְרַבִּים, כִּי עַל-יָדֵי כָּל חֲטָא
וְעוֹן שֶׁאָדָם חוֹטֵא, הוּא בּוֹרָא מִשְׁחִיתִים וּמְזִיקִים,

וּמָהֶם נִתְּהוּוּ כָּל צְרוּתָיו הַמְּרַבִּים, וּמְכַנְיָסִים אוֹתוֹ
 בְּבוּץ עֶבֶה וְקֶשֶׁה, עַד שְׂאֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְצִאת מְזָה.
 וְלָכֵן רַב בְּנֵי-אָדָם שְׁרוּצִים לַחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה,
 תִּכְף-וּמְיָד כְּשִׁמְתַּחֲלִים לְעֵבֵר עֲלֵיהֶם צְרוּת
 וְיִסוּרִים, מְרִירוֹת וְהִרְפַּתְקָאוֹת, אֲזִי עוֹזְבִים אֶת
 עֲצָמָם לְגַמְרֵי, כִּי חוֹשְׁבִים, שֶׁתִּכְף-וּמְיָד כְּשִׁיחֲזָרוּ
 בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, כָּבֵר יִפְנֹסוּ אֶל אֶרֶץ עֲלִיוֹנָה, וְיִזְכּוּ
 לְהַשִּׁיג הַשְּׂגוֹת אֱלֹקוֹת, וְיִהְיוּ דְבוּקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ,
 וּכְשֵׁרוּאִים שְׂאִין זֶה הוֹלֵךְ לָהֶם כְּמוֹ שְׁרוּצִים, אֲזִי
 בּוֹרְחִים לְגַמְרֵי מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְחוֹזְרִים לְסוּרָם. וְזֶה
 בְּכֻלּוֹ "דְּחִיקַת הַשְּׁעָה"; כִּי בְּאֵמֶת אֵי אֶפְשָׁר לְשׁוּב
 בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֲלָא עַל-יְדֵי מִדַּת הַסְּבָלָנוּת,
 שְׂצָרִיךְ לְהִיּוֹת סְבָלָן גָּדוֹל, לְחַכּוֹת וּלְקַוּוֹת עַד
 שְׂיָבוֹא יוֹם יְשׁוּעָתוֹ, כִּי מְלַמְעֵלָה מְנַסִּים אֶת הָאָדָם
 אִם רְצוֹנוֹ הוּא בְּאֵמֶת, כְּמוֹ שְׂגֻלָּה לָנוּ רַבְּנוּ ז"ל
 (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת תִּשׁוּבָה, סִימָן עו): הַמְּתַחֲלִיל לְעֵבֵד אֶת
 הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹמֵר לוֹ: יוֹדַע אָנִי
 שְׂחִפְצָךְ וְרְצוֹנְךָ לְעֵבֵד אוֹתִי, אָבֵל מָה הוּא
 הַבְּטוּחֹת שְׂמָא לְמַחֵר תַּעֲזוֹב אוֹתִי, אִם-כֵּן אֵיךְ
 אֶקְרַב אוֹתְךָ בְּשִׁבִיל הַרְצוֹן שְׂרָצִיתָ לְבַד, וְאֵיךְ אֶגְלָה
 לְךָ תִּכְף דְּבָרִים נִסְתָּרִים, אֲלָא כֵּן תַּעֲשֶׂה, בְּתַחֲלָה

אָהב אוֹתִי וְתַעֲשֶׂה מְצֻוֹתַי, אַךְ-עַל-פִּי שְׂאִין אַתָּה
 יוֹדַע הַשֶּׁכֶל שֶׁל הַמְצָוָה, וְעַבַד אוֹתִי פָּשוּט בְּלֹא
 חֲכָמוֹת, וּכְשֶׁתַּעֲבֹד אוֹתִי כַּמָּה זְמָנִים, אֲזִי אֶאֱמִין לָךְ
 וְאֶגְלֶה טַעַם וְשֶׁכֶל שֶׁל כָּל דְּבָר וְדְבָר, וְאֶקְרַב אוֹתְךָ
 בְּכָל מִינֵי הַתְּקַרְבוֹת, כִּי הַזְמַן הָרַב שֶׁעַבַדְתָּ אוֹתִי
 מִקֶּדֶם, הוּא בְּטוֹחוֹת שֶׁלֹּא תַעֲזֹב אוֹתִי; וְעַל כֵּן
 צָרִיךְ כָּל בַּעַל הַשׁוֹבָה לִידַע דְּבָר זֶה, כִּי אִי אֶפְשָׁר
 לְהַכְנִס בְּפַעַם אַחַת אֶל הַקְּדוּשָׁה, כִּי אִז תִּתְרַבֵּינָה
 עָלָיו חַיּוֹת הַשָּׂדֶה, שֶׁהֵן כָּלֵל הַקְּלָפוֹת שֶׁבָּרָא
 עַל-יַדֵּי עֲוֹנוֹתָיו הַמְרַבִּים, אֲלֵא הוּא צָרִיךְ לְהִתְאַזֵּר
 בְּמַדַּת הַסְּבָלָנוֹת, וְלִידַע שְׁלוֹקַח הַרְבֵּה זְמַן, וּבְנִדְאֵי
 בְּזְמַן הַזֶּה שֶׁצָּרִיךְ לְחַכּוֹת, עוֹבְרִים עָלָיו כָּל מִינֵי
 צָרוֹת וְיִסּוּרִים וּמְרִירוֹת וְהִרְפָּתָקָאוֹת, וְחוֹזְרִים
 וּבָאִים אֵלָיו כָּל הַהֲרָהוּרִים הַרְעִים וְהַסְּתַפְלִיּוֹת
 הַרְעוֹת שֶׁהֵיָה רְגִיל בָּהֶם, וְעוֹלוֹת עַל מַחֲשַׁבְתּוֹ כָּל
 הַזְהָמָה וְהַקְּלָפוֹת שֶׁבָּרָא, וְלִכֵּן הוּא רוֹצֵה לַעֲזֹב אֶת
 הַכֹּל וְלִבְרַח. וּבְאֻמַּת זֶה הַכֹּל נִסְיוֹן מְלַמְעָלָה, כִּי
 אִם יֵשׁ לְאָדָם שֶׁכֹּל, וּמִתְאַזֵּר בְּסְבָלָנוֹת גְּדוֹלָה, וְאִינוֹ
 דוֹחֵק אֶת הַשָּׁעָה, אִז יִזְכֶּה לְהַגִּיעַ אֶל הַשָּׂגוֹת
 אֲלֵקוֹת בְּמַעֲלָה נוֹרְאָה וְנִפְלְאָה מְאֹד, אִךְ צָרִיךְ
 לְהִתְאַזֵּר בְּמַדַּת הַסְּבָלָנוֹת, כִּי "לֹא אֶגְרָשׁנוּ מִפְּנֵיךְ

בְּשָׁנָה אַחַת", אֵין זֶה הוֹלֵךְ בְּשָׁנָה אַחַת, רַק יָמִים
וְשָׁנִים צָרִיךְ לְהַתְיַגֵּעַ עַד שְׂיִזְכֶּה לְצֵאת מֵהָרַע
וְהַחֲשֹׁךְ שְׁלוֹ, וְאַפְלוּ שְׁבִין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ מִתְגַּבְּרִים
עָלָיו הָרַע וְהַחֲשֹׁךְ וְהַקְּלָפוֹת שֶׁבָרָא, עִם כָּל זֹאת אִם
הָאָדָם חָזַק בְּדַעְתּוֹ בְּמִדַּת הַסְּבָלָנוֹת, אֲשֶׁר שָׂרְשָׁה
הוּא אֲמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וּמִסִּילֵק אֶת חֲכָמְתּוֹ
וְדַעְתּוֹ הַפְּגוּמָה, וְיִוְדַע שְׁעַד עַכְשָׁו עֲשִׂיתִי מַה
שְׁעֲשִׂיתִי, וּפְגַמְתִּי בְּמָה שְׁפַגַּמְתִּי, וְלְכַלְכְּתִי אֶת
עֲצָמִי כְּמוֹ שְׁלַכְלַכְתִּי אֶת עֲצָמִי, וְאַנִּי רוֹצֶה לְחֹזֵר
בְּתִשׁוּבָה אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ בְּכָל מַחִיר, וְזוֹכֶה לְהִתְאַזֵּר
בְּמִדַּת הַסְּבָלָנוֹת, אִז "מַעֲט מַעֲט אֲגַרְשָׁנוּ מִפְּנֵיךְ",
לְאֵט לְאֵט יִוְרְדוֹת מִמְּנוֹ הַקְּלָפוֹת, עַד אֲשֶׁר תִּזְכֶּה
"וְנַחֲלֶתָ אֶת הָאָרֶץ", שְׁאִז יִהְיֶה נַעֲשֶׂה כְּלִי לְהַמְשִׁיךְ
בּוֹ אֱלֻקוֹתָיו יִתְבַּרֵךְ. וְדַבֵּר זֶה צָרִיךְ כָּל בַּעַל תִּשׁוּבָה
לִידַע, אֲשֶׁר תִּכְף־וּמִיד כְּשֶׁרַק רוֹצֶה לְבָרַח מִהַזְּהָמָה
שְׁנֹלֶכֶד בָּהּ, כְּבָר מִתְאַחֲזוֹת בּוֹ הַקְּלָפוֹת, וּכְבָר
תּוֹפְסוֹת אוֹתוֹ וּמוֹשְׁכוֹת אוֹתוֹ חֲזָרָה, וְאִם יִזְכֶּה
לְמִדַּת הַסְּבָלָנוֹת וְאִינוֹ דוֹחֵק אֶת הַשְּׁעָה, אִז דִּיקָא
יְצַלִּיחַ דַּרְכּוֹ; וְעַל־כֵּן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, מַה
לְפָנֶיךָ, מֵאַחַר שֶׁכְּבָר עָבַר עָלֶיךָ בְּחַיֶּיךָ מַה שְׁעָבַר,
וְנִפְלֵת וְנִשְׁלַכְתָּ בְּבוֹץ כְּזֶה, וְעַבְרַתָּ עַל כָּל מִינֵי

חֲטָאִים שְׁבַע עוֹלָם, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, וְטַמְאָתָא אֶת
עֲצָמָךְ מִבֵּית וּמִבְּפָנִים עַד אֲשֶׁר אֵין שׁוּם אֵיבָר
אֲצִלְךָ מִשְׁלָם, וְאַתָּה מְלֵא חֲטָאִים וְעוֹנוֹת וּפְשָׁעִים,
וְעַכְשָׁו גָּדַב אוֹתְךָ לְבָךְ לַחֲזוֹר בְּתַשׁוּבָה שְׁלֵמָה, עֲלֶיךָ
לְדַעַת, כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רוֹצֵה אוֹתְךָ, וְרוֹצֵה
שְׁתָּשׁוּב בְּתַשׁוּבָה אֲמִתִּית אֵלָיו, כִּי הוּא מְחַכֶּה לְכָל
בַּר יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּשׁוּב בְּתַשׁוּבָה שְׁלֵמָה. כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסָחִים קִיט:): יְדוּ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא פְּרוּסָה תַּחַת כַּנְּפֵי הַחַיּוֹת כְּדֵי לְקַבֵּל
בְּעֵלֵי תַשׁוּבָה, כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רוֹצֵה שֶׁהָאָדָם
יִשׁוּב אֵלָיו. וְכֵן אָמְרוּ (שְׁמוֹת רַבָּה יט, ד): אֵין
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא פּוֹסֵל לְבִרְיָה אֶלָּא לְכָל הוּא
מְקַבֵּל, הַשְּׁעָרִים נִפְתָּחִים בְּכָל שָׁעָה, וְכָל מִי
שֶׁמְבַקֵּשׁ לְכַנֵּס — יִכְנָס; וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְחַכֶּה
שֶׁאָדָם יִשׁוּב בְּתַשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, אִף עַקֵּר
הַצָּרָה הַמְרָה שֶׁל הָאָדָם, לָמָּה הוּא נוֹפֵל כָּל-כּוֹף
בְּדַעַתוֹ וּמִתְיַאֵשׁ, כִּי אֵין לוֹ זְמַן לְחַכּוֹת, וּבָא
בְּדְחִיקַת הַשָּׁעָה, כִּי רוֹצֵה תִּכְףּ-וּמִיד לְהַשִּׁיג הַשְּׁגוֹת
אֶלְקוֹת, וְשׁוֹכַח שֶׁהוּא בָּא מִזְּהֵמוֹת וּקְלָפוֹת שֶׁהֵן
תּוֹצְאָה מִמֶּה שֶׁעֲבַר וְחָטָא יָמִים וְשָׁנִים, וְצָרִיךְ
לְקַחַת שָׁנִים עַל גְּבֵי שָׁנִים עַד שִׁיזְדַּכֵּךְ, וּמֵאַחַר

שְׂאִין לוֹ הַסְּבֻלָּנוּת, לְכֵן בָּא לְיַדֵּי רָעוֹת רַבּוֹת. וְזֶה
 מֵה שְׂאֵנְחָנוּ מוֹצְאִים בְּעַלֵּי תְּשׁוּבָה שְׂמַתְעוֹרְרִים
 בְּתְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וּמַתְעַטְפִּים בְּאַצְטְלָא דְּרַבָּנָן,
 וְתַכְף־וּמְיָד מִתְחִילִים לְרַחֵף בְּשָׂמִים, וְרוֹצִים
 לְהַשִּׁיג הַשְּׂגוֹת וּמְדַרְגּוֹת, וּכְשֶׁעוֹבֵר זְמַן־מָה וְרוֹאִים
 שְׂאִין הוֹלֵךְ לָהֶם, אֲזִי נִשְׁבָּרִים לְגַמְרֵי, עַד שֶׁבָּאִים
 לְקַלְקוּלִים גְּדוּלִים, שְׂמַתְקַלְקָלִים יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהָיוּ
 עַד עֲכָשׁוּ, עַד שֶׁיֵּשׁ שְׂנֹשְׁתַּגְּעוּ לְגַמְרֵי, רַחֲמָנָא לְצַלָּן,
 וְהַכֹּל בָּא מִחֲמַת "דְּחִיקַת הַשְּׁעָה", כִּי אֵי אֶפְשָׁר
 לְדַחֵק אֶת הַשְּׁעָה בְּשׁוּם פְּנִים וְאַפָּן, רַק כָּל דְּבָר
 צָרִיף לְקַחַת זְמַן, וּבְפֶרֶט מִי שְׂרוּצָה לְחַזֵּר בְּתְּשׁוּבָה
 שְׁלֵמָה, עָלָיו לְחַכּוֹת הַרְבֵּה מְאֹד מְאֹד, כִּי לוֹקַח
 הַרְבֵּה זְמַן עַד שֶׁמִּבְעַר אֶת כָּל הַקְּלָפוֹת שֶׁבָּרָא, אֲשֶׁר
 דְּבָר זֶה יְכוּל לְקַחַת יָמִים עַל גְּבֵי יָמִים, שְׁנַיִם עַל
 גְּבֵי שְׁנַיִם, וְאַף שְׁבִין כֶּף פּוֹקַעַת סְבֻלָּנוּתוֹ וּמַתְפּוֹצֵץ
 מֵרַב צֶעַר וְיִסּוּרִים, וְאִינוּ מְסַגֵּל לְקַבֵּל אֶת זֶה, זֶה
 עָקֵר גְּסִיוֹנוֹ. וְאִם יִהְיֶה לוֹ דַּעַת וְשִׁכּוֹל, אֲזִי יַעֲבֹר עַל
 הַכֹּל.

וְלָכֵן רְאֵה, אֲהוּבֵי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, מֵה לְפָנֶיךָ, אִם
 תְּזוּרָת בְּתְּשׁוּבָה, רְאֵה לְחַכּוֹת וּלְקוּוֹת וּלְצִפּוֹת לְיוֹם

יְשׁוּעָתְךָ, עַד שְׁגַם אֶתָּה תִּזְכֶּה לְנַחַל אֶת הָאָרֶץ
הָעֲלִיּוֹנָה, שְׁתַּבְּנֶה אֶת הַיְכָלְךָ שָׁבוּ תִפְנֹס, וְתִמְשִׁיךְ
עַל עֲצֻמְךָ עֲרֵבוֹת, נְעִימוֹת, יְדִידוֹת, זִיו וְחַיּוֹת
אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ. וְאִם תִּקְבֹּל דְּבַרִי אֱלוֹ, אֲזוּ תִצְלִיחַ
בְּחַיִּיךָ.

ד.

אֲפֹלוּ מִי שֶׁכָּבַר נָפֵל לְעַמְקָא דִּתְהוּמָא רַבָּא,
וְנִכְשַׁל בְּכָל מִיּוֹנֵי עֲבֵרוֹת, חַס וְשָׁלוֹם, כְּשֶׁרוּצָה
לְצֵאת מִשָּׁם, הוּא גַם-כֵּן צָרִיךְ לְהַשְׁמֵר מִ"דְּחִיקַת
הַשְּׁעָה", שֶׁלֹּא יִפֹּל בְּכַעַס וּבְאִכְזָרִיוֹת, שְׂזָה גְרוּעַ
מֵהַכֹּל.

צָרִיךְ שֶׁתִּדַע, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, אִף שֶׁנִּפְלְתָּ
עֲכָשׁוּ וְנִשְׁלַכְתָּ בְּעַמְקֵי עַמְקִים בִּשְׂאוֹל תַּחֲתִיּוֹת
וּמִתַּחֲתָיו, וְעִבְרַתָּ עַל כָּל הָעֲבֵרוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, רַחֲמָנָא
לִישׁוּבָן, וְאֶתָּה נִמְצָא בְּמִצָּב קָשָׁה מְאֹד מְאֹד
מִבְּחִינָה רוּחַנִית וְגַם גְּשָׁמִית, שֶׁאֶתָּה סוּבֵל עֲנִיּוֹת
וְדַחְקוֹת, וְאֶתָּה מְסַבֵּב בְּחֹבוֹת גְּדוֹלִים, כִּי זֶה תְּלוּי
בְּזָה, כִּי תִכְףּ-וּמְיָד כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ,
וְעוֹקֵר אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, עַל-יְדֵי-זֶה

נופל גם בגשמיות — בחובות עצומים, עד שנתמרים ח"ו. פי עקר המרירות שעוברת על האדם, זהו רק מחמת החובות ברוחניות, פי כשאדם חיב חובות ברוחניות אליו יתברך, הינו שנתק את עצמו ממנו יתברך, על-ידי-זה הוא חיב גם בגשמיות חובות לבני-אדם; ולכן, אהובי, בני היקר, אם אתה רוצה עכשו לשוב בתשובה שלמה אליו יתברך, ראה להתאזר במדת הסבלנות, ואל תהיה בכעס כלל, פי הכעס עוקר את האדם לגמרי, פי בזה שאדם כועס, בזה הוא מגלה שפאבדה ממנו כל האמונה הקדושה; פי המאמין האמתי, אשר אין בלעדיו יתברך כלל, הוא אף פעם לא יהיה בכעס, רק יהיה סבלן, פי יודע שזה כל ממנו יתברך, ומה שיף בכלל להיות בכעס; ועל-כן ראה, אהובי, בני היקר, להכניס את עצמך בתוך האמונה הקדושה, לידע, להודיע ולהודע אשר אין בלעדיו יתברך כלל. ואף שזה קשה וכבד לך להגיע אל מדת האמונה, פי אמונה תלויה בברית, כמו שכתוב (תהלים פט, כט): "ובריתי נאמנת לו", הינו ברית תלויה באמונה ואמונה תלויה בברית, ואם האדם פגם בברית ונכשל בעברות חמורות, על-

יְדִי-זֶה נֶעְקַר מֵהָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, וְאֲנִי הוּא מָלֵא
 כַּעַס וְרָצִיחָה (עֵין שִׁיחוֹת-הַר"ן, סִימָן רמט), וְכָל דְּבַר
 קָטָן מְעַצְבֵּן אוֹתוֹ וְשׁוֹבֵר אוֹתוֹ, עִם כָּל זֹאת אִם
 אַתָּה רוֹצֶה לָשׁוּב בְּתִשְׁבּוּבָה אֲמַתִּית אַחַת וּלְתַמִּיד,
 רְאֵה לְהִתְחִיל עַל-כָּל-פְּנִים בְּנִקְדָּה זוֹ — לֹא לְהִיּוֹת
 בְּכַעַס, וְאִף שְׁבוּעַר בְּךָ הַכַּעַס וְהַרְצִיחָה מִכָּל מֵה
 שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, הַרְגֵל אֶת עֲצָמְךָ בְּמַדַּת הַסְּבָלָנוֹת,
 וְאֵל תְּדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה, וְאִזּוֹ דִּיקָא תִצְלִיחַ דְּרַכְךָ,
 לֹא-כֵן אִם תִּהְיֶה בְּכַעַס, וְתִדְחֵק אֶת הַשָּׁעָה, תִּרְגָּשׁ
 כָּל מִינֵי מְרִירוֹת שְׁבָעוּלָם. כִּמוֹ שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוּשִׁים (בְּרֻכּוֹת סא:): כָּבֵד כּוֹעֵס מְרָה זֹרֶקֶת בּוֹ
 טָפָה; אִם אַתָּה רוֹאֶה שְׁאָדָם הוּא בְּכַעַס,
 שְׂמַתְגַּבְּרִים עָלָיו הַדָּמִים שְׁבַכְכֵּד, תִּדַּע אֲשֶׁר מְרָה
 זֹרֶקֶת בּוֹ טָפָה, תִּכְרַף-וּמָדַד נִכְנָסֶת בּוֹ גַם מְרִירוֹת,
 כִּי הַמְרִירוֹת שְׁאָדָם סוֹבֵל הִיא רַק מִחֲמַת הַכַּעַס
 וְהַרְצִיחָה שְׁבָאִים בְּדֶרֶךְ כָּלֵל מִפְּגָם הַבְּרִית —
 הוֹצֵאת זֶרַע לְבִטְלָה, וְזִנּוֹת וְנֹאוּף, שְׁקוּץ, תַּעֲוִב,
 עֵרִם וְזֵהוּם, שְׁהַפְּקִיר אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרִי. וּבְפָרֹט
 בְּעֵתִים הֵלְלוּ, אֲשֶׁר הַסֵּמ"ךְ-וְהַמ"ם וְהַקְּלָפוֹת
 מִתְגַּבְּרִים מְאֹד עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לְהַחֲטִיאָן
 וְלִטְמְאוֹתָן בְּכָל מִינֵי נֹאוּף, וְעַל-יְדִי-זֶה מִתְּפוּצְצִים

עצביהם, ובאים לידי "דחיקת השעה", וזה מביא אותם לידי פעם, עד שנופלים במרירות ובדכאון פנימי; ולכן רואים בחוש איך שעוברים על בני-אדם כל מיני צרות ויסורים, עגמת נפש וחלישות הדעת, הן מעצמם והן מאחרים — השכנים הקרובים והרחוקים והן מהמשפחה, וסובלים מה שסובלים, הכל מחמת רבוי החטאים והעוונות שבאים בדרך כלל מחמת "דחיקת השעה", כי זה תלוי בזה, כפי שדוחקים את השעה בן חוטאים, וכפי שחוטאים בן דוחקים את השעה ובאים לידי פעם ורציחה, עד שהחיים אינם חיים כלל, כי הרתחנים חיייהם אינם חיים (פסחים קיג:), ועל-כן ראה, אהובי, בני היקר, לשוב בתשובה שלמה עכשו, ותרגיל את עצמך במדת הסבלנות, כי עם פעם ורציחה ו"דחיקת השעה" לא תפעל שום דבר, כי רגזן לא עלתה בידו אלא רגזנותו (קדושין מא.), הינו מי שדוחק את השעה והוא פעסן ומתרגז על כל דבר, צריך שיידע שאינו פועל שום דבר עם רגזנותו, אלא רגזנות וכעס בלבד, את זה לבד הוא פועל, כי עם פעם ורציחה ודחיקת השעה אין פועלים שום דבר, ועל-כן בשעה שעובר עליך

מֵה שְׁעוֹבֵר, וְאַתָּה רוֹצֵה לְצֵאת מִשָּׁם, תִּשְׁמֹר אֶת
 עֲצֻמְךָ מִכַּעַס וְאִכְזוּרִיּוֹת, וְתִרְגֵּיל אֶת עֲצֻמְךָ בְּמִדַּת
 הַסְּבִלְנוּת, אֲשֶׁר אֵין לָךְ עוֹד מִדָּה טוֹבָה מִזֶּה. וְאַף
 שְׁפֹל-כֶּף כּוֹאֵב לָךְ כָּל דְּבַר קָטָן מֵה שְׁנַעֲשֶׂה עִמָּךְ,
 וְרַמּוּ אוֹתְךָ, וְגַם אַתָּה בְּעֲצֻמְךָ נִפְלֵת בְּפִח יְקוּשׁ
 כְּזֶה, שְׁנִכְשַׁלְתָּ בְּכָל מִיָּנִי עֲבֵרוֹת וְחַטָּאִים, וּבְכָל
 פְּעַם אַתָּה רוֹצֵה לְצֵאת מִהַרְע שְׁלָךְ, וְאַתָּה חוֹזֵר
 וְנוֹפֵל, וּבְכָל פְּעַם אַתָּה חוֹזֵר בְּתַשׁוּבָה, וּלְבַסּוֹף
 אַתָּה נוֹפֵל בַּחֲזָרָה, אֲשֶׁר דְּבַר זֶה בְּעֲצֻמוֹ מַעִיק לָךְ
 וּמַצְעֵר אוֹתְךָ וּמְבִיא אוֹתְךָ לְיַדֵּי כַּעַס וּמְרִירוֹת
 וַיֵּאוּשׁ, שְׂאֵתָה מִתִּיאֵשׁ מִחַיִּיךָ, וּכְבָר לֹא אִכְפַּת לָךְ
 שׁוּם דְּבַר מִשׁוּם בֶּן אָדָם, וְאַתָּה בְּכַעַס וּרְצִיחָה עַל
 כָּלֵם, וְאַתָּה לֹא יָכוֹל לְסַבֵּל אֶת עֲצֻמְךָ, וְאַיִנְךָ יָכוֹל
 לְסַבֵּל אֶת אַחֲרִים מְרַב חֲלִישוֹת הַדַּעַת וּכְבֵדוֹת
 וַיֵּאוּשׁ שְׁנַפְּלֵת אֲלֵיהֶם, עִם כָּל זֹאת, אֲהוּבִי, בְּנִי
 הַיְקָר, אִם אַתָּה רוֹצֵה לְשׁוּב בְּתַשׁוּבָה שְׁלֵמָה, עֲלִיךָ
 לְדַעַת כִּי כֶּף צָרִיף לְהִיּוֹת, וְהַכֵּל גְּסוּנוֹת מִהַשְּׁמַיִם,
 כִּי רוֹצִים לְרֹאוֹת אִם לֹא תִפֵּל בַּחֲזָרָה, וְאִם תִּקְדִּים
 וְתַחֲדֵשׁ אֶת עֲצֻמְךָ בְּכָל יוֹם וְלֹא תִסְתַּפֵּל לְאַחֲוִיךָ
 כָּלֵל, אִזּוּ דִיָּקָא תַצְלִיחַ בְּיַמֵּי חַיִּיךָ. אַף עֲלִיךָ לְדַעַת,
 כִּי צָרִיף לְעַבֵּד הַרְבֵּה מְאֹד מְאֹד עַל עֲנִין סְבִלְנוּת,

וְלֹא לְדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה, שְׁמַכְרַח לְהִיּוֹת הַכֹּל בְּאוֹתוֹ
 רָגַע, וְאִזּוּ דִּיקָא תַצְלִיחַ דְּרַבְרָךְ, וְתַמְשִׁיךְ עַל עֲצָמְךָ
 עֲרֵבוֹת, נְעִימוֹת, יְדִידוֹת, זִיו, חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יְתַבְרַךְ.
 וְאִם הָיָה בְּנֵי-אָדָם יוֹדְעִים מַהִי מַעֲלַת מִדַּת
 הַסְּבָלָנוֹת וְאֵל מַה יְכוֹלִים לְזַכּוֹת עַל-יַדֵּי מִדַּת
 הַסְּבָלָנוֹת, לְסַבֵּל כָּל הַבָּא עֲלֵיהֶם, הֵן מַעֲצָמָם וְהֵן
 מֵאַחֲרֵים, וְלֹא הָיוּ דוֹחֲקִים אֶת הַשָּׁעָה כָּלָל, אִזּוּ אֵין
 לְתַאֲרַר וְאֵין לְשַׁעַר אֵילוֹ אֲוֵרוֹת צַחֲצָחוֹת, אֲוֵרוֹת
 עֲלִיוֹנִים, שֶׁהָיוּ מִתְגַּלִּים אֲלֵיהֶם. וְדִיקָא בְּדוֹר הַזֶּה
 שֶׁהַנְּשָׁמוֹת נִמְצְאוֹת בְּכַף הַקָּלֶע, וְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ
 מְלֵא קִלְפוֹת וְהַסְּתָרוֹת וְכַסּוּיִים שְׁמַעֲלִימִים וּמְכַסִּים
 וּמְסֻתָּרִים אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יְתַבְרַךְ, וְאֵלוֹ
 הַרְשָׁעִים הַשִּׁיגוּ חֵיל, וְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ מְלֵא תַעֲוִב,
 זְהוּם, שְׁקוּץ, עֵרָם וְנֹאוֹף, כְּפִירוֹת וְאַפִּיקוֹרְסוֹת, וְגַם
 אֲתָה כְּבָר נִלְכַּדְתָּ בְּכָל זֶה, עִם כָּל זֹאת אֲתָה בּוֹרַח
 רַק אֲלֵיו יְתַבְרַךְ, וּמְסֻתִיר אֶת עֲצָמְךָ אֲצִלוֹ יְתַבְרַךְ,
 הֵינוּ שְׂאֵתָה מְצִיר בְּדַעְתְּךָ, אֵיךְ שֶׁכָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ,
 הַכֹּל לְכָל אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא, וְאֵין שׁוּם מְצִיאֹת
 בְּלַעַדְיוֹ יְתַבְרַךְ כָּלָל, וְהַכֹּל לְכָל אֹר הוּא, וְאֲתָה
 נִמְצָא בְּתוֹךְ הָאֹר וּמִתְחַבֵּא אֲצִלוֹ יְתַבְרַךְ, זֶה
 בְּעֲצָמוֹ יְבִיא לָךְ אֶת מִדַּת הַסְּבָלָנוֹת, שֶׁתְּסַבֵּל כָּל

הָבֵא עֲלֶיךָ, וְאֵל תְּדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה, וְאִז תִּרְאֶה אֶת
הַנְּסִים הַנִּגְלִים שֶׁיַּעֲשֶׂה עִמָּךְ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
וְסוּף כָּל סוּף תִּזְכֶּה לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְתִקְבַּל
תְּשׁוּבָתְךָ בְּאֵמֶת, וְתִזְכֶּה לַעֲקֹר אֶת עֲצָמְךָ מִהֲרַע
וּמִהַחֲשֵׁךְ שְׁנִלְכַדְתָּ בָּהֶם, וְתִזְכֶּה לְהִיּוֹת נֹעֲשֶׂה כְּלִי
לְקַבֵּל בּוֹ אֶת הָאוֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא. אַךְ עֲלֶיךָ
לְדַעַת, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, שְׁלֹכֵל זֶה צְרִיכִים הַרְבֵּה
סִבְלָנוֹת מִמֶּשׁ, כְּמוֹ קִיר שֶׁל בְּרוֹזֵל, כִּף צְרִיכִים
לְהִיּוֹת עֲצָבִיךָ, לֹא לִפְלֵ בְּעֲצָבָנוֹת מִשׁוּם דְּבָר
שֶׁבְּעוֹלָם, וְאַף שְׂאֵתָה רוֹאֶה שְׂאֵין הוֹלֵךְ לָךְ שׁוּם
דְּבָר, אֲדִרְבֶּה כָּל מָה שְׂאֵתָה עוֹקֵר אֶת עֲצָמְךָ מִהֲרַע
וְרוֹצֶה לְבָרַח אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, יוֹתֵר מִתְגַּבֵּר עֲלֶיךָ יִצְרָךְ,
וּמְכַשִּׁילְךָ בְּכָל מִינֵי חַטָּאִים וְעוֹוֹנוֹת, עִם כָּל זֹאת,
אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, תִּדַע וְתֵאֱמִין, שְׂעַקֵר הַתְּשׁוּבָה
דִּיקָא לַעֲבֹר בְּמִקוּמוֹת אֱלוֹ שְׂעֵבְרָתָ, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן
לֹא תִשִּׁים יָב לְכָל זֶה, רַק תְּרוּץ וְתִבְרַח אֵלָיו
יִתְבָּרַךְ, וְאֵל תְּדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה, רַק תִּחְדִּיר בְּעֲצָמְךָ
אֶת הַלְמוּד הָעֵמֶק הַזֶּה 'עֵמֶק עֵמֶק מִי יִמְצָאנוּ'
בְּמִדַּת הַסִּבְלָנוֹת, וְלֹא לְהִיּוֹת בְּכַעַס וּרְצִיחָה כְּלָל,
אִז דִּיקָא תִרְגִּישׁ כָּל מִינֵי עֲרִבוּת וְנִעְיָמוֹת בְּתִיבָךְ,
כִּי אֵין לָךְ עוֹד נֵעֵם וְטַעַם וּמְתִיקוֹת בְּחַיִּים כְּמִדַּת

הַסְּבִלְנוּת, שְׁלֹא אֶכְפֹּת לוֹ שׁוּם דְּבָר; כִּי עָלֶיךָ
לְדַעַת, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיְקָר, הַחַיִּים שֶׁל הָאָדָם כָּל-כָּף
קִצְרִים, הִנֵּה אַתָּה כָּאֵן וְעוֹד מְעַט תֵּצֵא מִכָּאֵן,
וְעַל-כֵּן אֲשַׁאל אוֹתְךָ, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיְקָר, לָמָּה לָךְ
לְהִיּוֹת בְּכַעַס, לָמָּה לָךְ לְדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה?! הַרְגֵּל
אֶת עֲצָמְךָ בְּמַדַּת הַסְּבִלְנוּת, וְאַף שְׂאֲנִי יוֹדֵעַ שְׁכּוֹאֵב
לָךְ מְאֹד מְאֹד, שְׂאֵתָה רוֹצֵה לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה,
וְאַתָּה תִּמְיֵד עוֹקֵר אֶת עֲצָמְךָ מִהֲרַע, וְתִמְיֵד אַתָּה
מִחֲלִיט: "מֵהַיּוֹם וְהַלְּאָה כָּבֵר אֶהְיֶה אִישׁ כָּשׁוּר, וְלֹא
אֲחֻזֹּר עַל שְׁטוּתִי וְהַבְּלִי, וְלֹא אֲעַשֶּׂה אֶת מַעֲשֵׂי
הָרָעִים שֶׁעָשִׂיתִי עַד עַכְשָׁו, וְלֹא אֶסְתַּכַּל
בְּהַסְּתַכְּלִיּוֹת רָעוֹת שֶׁהַסְּתַכְּלִיתִי עַד עַכְשָׁו, וְלֹא
אֲחֻשֵׁב אֶת הָרַע שֶׁחֲשַׁבְתִּי וְהִרְהַרְתִּי עַד עַכְשָׁו, וְלֹא
אֲדַבֵּר כְּבָר כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחִי"; וְאַחֲרֵי כָּל
הַקְּבָלוֹת הָאֵלוֹ שֶׁאַתָּה מְקַבֵּל עַל עֲצָמְךָ, אַתָּה נוֹפֵל
בַּחֲזָרָה, אֲשֶׁר דְּבָר זֶה בְּעֲצָמוֹ יָכוֹל לְעַצְבֵּן אוֹתְךָ,
עִם כָּל זֹאת עָלֶיךָ לְדַעַת אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיְקָר, אֲשֶׁר
עָקַר הַתִּשׁוּבָה תְּלוּי רַק בְּמַדַּת הַסְּבִלְנוּת וְלֹא לְדַחֵק
אֶת הַשָּׁעָה, אֲשֶׁר דְּבָר זֶה תְּלוּי בְּעַמְקַת הָאֲמוּנָה; כִּי
מִי שֶׁמְכַנֵּס אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי בְּאֲמוּנָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ,
וְיִוֹדֵעַ אֲשֶׁר אֵין בְּלִעְדָּיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכֹל

אלקות גמור הוא, ומדבק עצמו באין סוף ברוך
 הוא, אז דיקא יעבר את זה העולם בשלום. וזכר
 זאת, אהובי, בני היקר, כי תצטרך את זה לימים
 הבאים, כי מאחר שעוברים עליך בחייה כל מיני
 צער ומכאובים רעים, ואתה סובל כל מיני סבל
 מבני-אדם שמצערים אותך, ואתה סובל מעצמך,
 שאתה נכשל בכל פעם בעברות וחסטאים ופושעים
 חמורים, ואתה רוצה לעקר את עצמך כבר מהרע,
 ואתה רוצה לצאת משם ואינך יכול, כי תמיד אתה
 נופל עוד פעם ועוד פעם, ועם כל זאת אם תתחזק
 ותתאזר במדת הסבלנות, ולא תדחק את השעה,
 תדע, אהובי, בני היקר, כי דיקא על-ידי-זה תקבל
 תשובתך באהבה, אשר על-ידי-זה ימחל לך
 הקדוש-ברוך-הוא על כל עוונותיך, כי תשובה
 מאהבה מוחקת את כל העוונות, ותזכה לבסוף
 להעשות פלי להמשכת האור אין סוף ברוך הוא.
 העקר אל תפחד כלל ואל תצטער מהעבר, רק
 תשתדל לעשות בכל פעם התחלה חדשה, ולחדש
 את עצמך, ותשמר את עצמך מ"דחיקת השעה",
 ואז טוב לך כל הימים.

ה.

צָרִיךְ לְהַרְגִיל עֲצֻמוֹ בְּמִדַּת הַסְּבָלָנוֹת בְּכָל עֲנָוָה
וְעֲנָוָה, הֵן בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וְהֵן בַּתְּפִלָּה,
אָסוּר לְדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה כָּלֵל, וְאִזּוּ יִצְלִיחַ דְּרָכּוֹ —
בֵּין בְּגִשְׁמִי וּבֵין בְּרוּחָנִי.

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, כִּי בְּמִדַּת
הַסְּבָלָנוֹת צָרִיךְ לְהַרְגִיל אֶת עֲצֻמוֹ בְּכָל פֶּרֶט וּפְרָט
בַּחַיִּים, וּבַפֶּרֶט מִי שְׁרוּצָה לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר אֶת עֲצֻמוֹ,
עָלָיו לְדַעַת שְׁלוֹקַח הַרְבֵּה זְמַן עַד שֶׁנִּכְנָסִים
לְקַדְשָׁהּ, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְבָרַח בְּפַעַם אַחַת אֶל
הַקְּדוּשָׁה, אֲלָא אֹרֶךְ הַרְבֵּה זְמַן, וְאֶפְלוּ מִי שְׁרוּצָה
לְהַרְגִיל אֶת עֲצֻמוֹ לְלַמַּד אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, אֲשֶׁר
הִיא חַיִּינוּ וְאֹרֶךְ יְמֵינוּ, וְאִין עוֹד טוֹב בְּזֶה הָעוֹלָם
כְּמוֹ לִמּוּד תּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, עִם כָּל זֹאת צָרִיכִים
לְדַעַת, אֲשֶׁר לוֹקַח הַרְבֵּה זְמַן, כִּי אִין יְכוּלִים לְלַמַּד
הַכֹּל בְּיוֹם אֶחָד. וְזֶה כָּל הַצָּרָה הַמְּרָה שְׁעוֹבֶרֶת עַל
בְּנֵי-אָדָם וּבַפֶּרֶט עַל בְּנֵי הַנְּעוּרִים, שְׁמַתְחִילִים
לְלַמַּד אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וּכְשֶׁרוֹאִים שְׁזֶה לֹא
הוֹלֵךְ לָהֶם, אוֹ שְׂאִינָם זוֹכְרִים מַה שְׁלָמְדוּ, אֲזִי
נִשְׁבְּרִים לְגַמְרִי, כִּי אִין לָךְ עוֹד שְׁבָרוֹן לֵב לְאָדָם

כְּמִי שְׁלוֹמֵד וְאִינוּ זוֹכֵר מַה שְׁלוֹמֵד, שְׁדָּבָר זֶה שׁוֹבְרוֹ לְגַמְרֵי, עִם כָּל זֹאת מִי שְׁרוּצָה לְזִכּוֹת לְכַתְּרָה שֶׁל תּוֹרָה, צָרִיף לְדַעַת, כִּי כֵן צָרִיף לְהִיּוֹת, שְׁלוֹמֵד וְשׁוֹכַח, כְּמֵאֲמָרָם ו"ל (קִהְלַת רַבָּה א, לד): זֶה שְׁפוּטָה שֶׁל תּוֹרָה, שְׁאָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה וְשׁוֹכְחָהּ, לְטוֹבָתוֹ אָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה וְשׁוֹכַח, שְׁאֵלוֹ הִיָּה הָאָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה וְלֹא שׁוֹכְחָהּ, הִיָּה מִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה שְׁתֵּים וְשֵׁלֶשׁ שָׁנִים, וְחוֹזֵר וּמִתְעַסֵּק בְּמִלְאכָתוֹ, וְלֹא הִיָּה מְשַׁגֵּיחַ בָּהּ לְעוֹלָם, אֶלָּא מִתּוֹךְ שְׁאָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה וְשׁוֹכְחָהּ, אִינוּ מְזִיז אֶת עֲצָמוֹ מִדְּבַרֵי תּוֹרָה, כִּי יוֹדֵעַ שְׁכָף צָרִיף לְהִיּוֹת — לְשִׁכַח מַה שְׁלוֹמֵד, כְּדִי שְׁתַּמִּיד יִלְמַד בְּהִתְחַדְּשׁוֹת חֲדָשָׁה, כִּי כֵךְ צָרִיף לְהִיּוֹת דִּרְכָּה שֶׁל הַתּוֹרָה — לְלַמֵּד בְּכָל פַּעַם בְּהִתְחַדְּשׁוֹת חֲדָשָׁה, וְעַל־כֵּן מִן הַשָּׁמַיִם מְסֻבְּבִין עִם כָּל אָדָם וְאָדָם, שִׁישְׁכַח מַה שְׁלָמַד, כְּדִי שְׁיִרְצָה לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם וְיוֹם מִחֲדָשׁ. וְכְמֵאֲמָרָם ו"ל (ירוּשְׁלָמִי בְּרֻכּוֹת, פָּרָק ט', הִלְכָה ה'): מַה הַתִּינוּק הַזֶּה צָרִיף לִינֵק בְּכָל שְׁעָה שְׁבִיּוֹם, כֵּן כָּל אָדָם שְׁבִישְׂרָאֵל צָרִיף לִיגַע בַּתּוֹרָה בְּכָל שְׁעוֹת שְׁבִיּוֹם, וּלְזַה אִי אֶפְשָׁר לְזִכּוֹת אֶלָּא עַל־יְדֵי שְׁשׁוֹכְחִין, כִּי אִם הִיָּה זוֹכֵר מַה שְׁלָמַד, אֲזַי לֹא הִיָּה לוֹמֵד; עַל־כֵּן רָאָה לְהִיּוֹת

סבֵּלָן, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, מִכָּל מֵה שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, וּמִמֵּה שְׁאַתָּה לוֹמֵד וְשׁוֹכַח, אֲלֹא תִלְמַד בְּכָל יוֹם מִחֻדָּשׁ, וּכְמֵאמָרָם ז"ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה צו, ה): מֵה הַדְּגִים הִלְלוּ גְדֻלֵּין בְּמִים, פִּיּוֹן שְׁיִוְרְדַת טָפָה אַחַת מִלְּמַעְלָה, מִקְּבֻלִין אוֹתָהּ בְּצַמְאוֹן כְּמִי שֶׁלֹּא טָעְמוֹ טַעַם מִים מִימֵיהֶן, כִּף הֵם יִשְׂרָאֵל גְּדֻלֵּין בְּמִים — בַּתּוֹרָה, פִּיּוֹן שֶׁהֵם שׁוֹמְעִין דְּבָר חֻדָּשׁ מִן הַתּוֹרָה, הֵם מִקְּבֻלִין אוֹתוֹ בְּצַמְאוֹן, כְּמִי שֶׁלֹּא שָׁמַע דְּבָרֵי תּוֹרָה מִימֵיהֶן; כִּי כִף צְרִיכִין לִלְמַד בְּכָל יוֹם בְּהַתְּחִדְשׁוֹת חֻדָּשָׁה, וְאֵל תִּשְׁבֵּר מִשׁוֹם דְּבָר, אֲלֹא הִרְגַּל אֶת עֲצֻמָּךְ בְּמִדַּת הַסְּבָלָנוֹת, וְתַתְּחִיל עוֹד פַּעַם וְעוֹד פַּעַם וְעוֹד פַּעַם, וְתַחֲזֹר עַל הַפְּרָק שֶׁלָּךְ מֵאָה פְּעָמִים וְאַחַת. וּכְמֵאמָרָם ז"ל (תְּהִלָּה ט): אֵינּוּ דוֹמָה הַשׁוֹנֶה פְּרָקוֹ מֵאָה פְּעָמִים לַשׁוֹנֶה פְּרָקוֹ מֵאָה וְאַחַת, כִּי לְלִמּוּד הַתּוֹרָה צְרִיף סְבָלָנוֹת רַבָּה מְאֹד מְאֹד, אִף שְׁשׁוֹכַח מֵה שְׁלוֹמֵד צְרִיף לַעֲשׂוֹת בְּכָל פַּעַם הַתְּחִלָּה חֻדָּשָׁה וְלֹא לְהִסְתַּפֵּל בַּחֲזָרָה, וְכֵן אָסוּר לְהִסְתַּפֵּל, שְׁיֵשׁ כָּל-כִּף הַרְבֵּה לִלְמַד, וְלִשְׁאֵל — מְתִי אֲזַכֶּה לִלְמַד כָּל זֹאת, כִּי זוֹ דְּרָכּוֹ שֶׁל הַשׁוֹטֵה, כְּמֵאמָרָם ז"ל (וַיִּקְרָא רַבָּה יט, ב): מִי שֶׁטָּפַשׁ אוֹמֵר, מִי יָכוֹל לִלְמַד אֶת הַתּוֹרָה, כִּי אֲרַכֶּה מֵאַרְצֵךְ

מדה? ! מי שפסק אומר, הריני שונה שתי הלכות
היום, שתי הלכות למחר, עד שאני שונה את כל
התורה כלה. וכן הטפש הזה אומר: מה אני מועיל
ללמד תורה ולשכחה, ולמה לי להתיגע מאחר
שאני שוכח? ! הפסק אומר: ולא שכר יגיעה
הקדוש-ברוך-הוא נותן? ! ועל-כן צריכין בלמוד
התורה הקדושה סבלנות גדולה מאד מאד לא
להשבר אלא להמשיך ללמד בכל יום בעקשנות
גדולה, ואף שאפה רואה שיש עוד כל-כף הרבה
ללמד וכן אפה שוכח, אל תסתכל על זה, אהובי,
בני היקר, ואז ייקא תזכה לכתרה של תורה, כי אי
אפשר לזכות לכתרה של תורה בשום פנים ואפן,
אלא על-ידי מדת הסבלנות — לחכות הרבה. וכן
אמרו חכמינו הקדושים (במדבר רבה יב, יא): למה
נמשלה תורה כתאנה? שהתאנה נלקטת מעט מעט,
וכן התורה — היום לומד מעט ולמחר הרבה, לפי
שאינה מתלמדת לא בשעה ולא בשעותים; ואז,
אהובי, בני היקר, אם תקבל על עצמך סבלנות
בלמוד התורה הקדושה, אז תצליח להיות בכל
חלקי התורה הקדושה, והתורה תשמר עליך מכל
רע; כי באמת אין לאדם בזה העולם רק התורה

הַקְדוּשָׁה, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (קִהְלַת רַבָּה ו, יג): הוֹאִיל
וְהֵבֵל הֵם יָמֵיו שֶׁל אָדָם וּכְצֵל הֵם, מִה הִנָּאָה יֵשׁ
לוֹ בַחַיִּים? אֲלֹא יִתְעַסֵּק בְּדַבְרֵי תוֹרָה שְׁכָלָם חַיִּים,
כִּי כָל מִי שֶׁלּוֹמֵד אֶת הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה, הַקְדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא מְכַפֵּר לוֹ עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו, כִּי כִּשְׂאָדָם
חוּטֵא עַל-יְדֵי-זֶה מְטַמֵּא אֶת מַחוֹ וּמַחֲשַׁבְתּוֹ, וְנִנְעָקָר
לְגַמְרֵי מִן הָעוֹלָם, לֹא-כֵן מִי שֶׁזוֹכֶה לְלַמֵּד אֶת
הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה, אֲזוּ כָּאֵלוֹ הַקְּרִיב כָּל הַקְּרִבָּנוֹת
כָּלָם, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (מְנַחוֹת קי.): כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה,
אֵינּוּ צָרִיךְ לֹא עוֹלָה וְלֹא חֲטָאת וְלֹא מְנַחָה וְלֹא
אָשֶׁם, כִּי הִיא בְּעֶצְמָהּ הַקְּרִבָּנוֹת שֶׁהֵבִיא; וְכֵן אָמְרוּ
חַכְמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (ירוּשְׁלָמִי, רֵאשׁ הַשָּׁנָה, פָּרָק ד', הִלְכָה
ח'): כִּיּוֹן שֶׁקְּבִלְתָּם עֲלֵיכֶם עַל תּוֹרָה, מַעֲלָה אָנִי
עֲלֵיכֶם כָּאֵלוֹ לֹא חֲטָאתֶם מִימֵיכֶם; עֲמַד וּרְאֵה,
אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, מֵהוּ לְמוֹד הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה,
וְעַל-כֵּן עָלֶיךָ לְדַעַת, אִם אַתָּה רוֹצֵה לְקַנּוֹת קִנְיָן שֶׁל
תּוֹרָה, תִּתְאַזֵּר בְּמִדַּת הַסְּבִלְנוֹת וְאֵל תִּדְחֵק אֶת
הַשְּׁעָה, שְׁלֹא תִרְצֶה לְגַמֵּר בְּיוֹם אֶחָד, אֲלֹא בְּכָל יוֹם
תִּלְמַד מְעַט וְעוֹד מְעַט וְעוֹד מְעַט, הַיּוֹם פָּרָק
וּלְמָחָר פָּרָק וּמְחָרְתִּים עוֹד פָּרָק, וְכֵן בְּמִשְׁךְ הַזְּמַן
תִּזְכֶּה לְסַיֵּם אֶת הַכֹּל — הַיּוֹם הִלְכָה וְעוֹד הִלְכָה,

דחיקת השעה

שיז

וּלְמַחֵר עוֹד הִלְכָה וְעוֹד הִלְכָה, וְכֵן יוֹם אַחַר יוֹם
תִּלְמַד הִלְכָה אַחַר הִלְכָה וּפָרַק אַחַר פָּרַק וְדָף אַחַר
דָּף, וְעַל-יְדֵי-זֶה תִּזְכָּה לְסִיּוֹם אֶת כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה,
הַעֲקֹר לְהִתְאַזֵּר בְּסִבְלָנוֹת גְּדוּלָה. וְכִמּוֹ-כֵן בְּעֵנִין
תִּפְלָה, שֶׁאָדָם צָרִיף לְהַרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר אֵלָיו
יְתַבְרֹךְ, אֲשֶׁר אֵין עוֹד טוֹב בְּזֶה הָעוֹלָם מִהַשִּׁיחָה
בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ וְהַדְּבוּר שֶׁהָאָדָם מְדַבֵּר עִמוֹ יְתַבְרֹךְ,
אֲךָ עַל זֶה צָרִיכִין סִבְלָנוֹת גְּדוּלָה לֹא לְדַחֵק אֶת
הַשָּׁעָה, שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְכָרַח לְתֵן לִי תַכְף-
וּמָיִד מַה שֶׁאֲנִי רוֹצֶה, אֲלֵא צָרִיכִין לְבֹא אֵלָיו
יְתַבְרֹךְ בְּרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּנִים, לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן עַל
נַפְשׁוֹ, אִם יִתֵּן הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא — יִתֵּן, וְאִם לֹא
— לֹא, עָלָיו לְהִיּוֹת חֲזָק וְאֲמִיץ בְּעִבּוּדָה הַקְּדוּשָׁה
הַזֹּאת, שֶׁתִּמְיֵד צָרִיף לְבֹא וּלְדַבֵּר וּלְשַׁיַח אֵלָיו יְתַבְרֹךְ,
וְאִפְלוֹ שְׁיִקַּח זְמַן אַחַר זְמַן, יָמִים אַחַר יָמִים, שְׁנָיִם
אַחַר שְׁנָיִם, אֵל יִסְתַּפֵּל עַל זֶה כָּלֵל, אֲלֵא יְתַאֲזֵר
בְּסִבְלָנוֹת, וְאִז אִם יִהְיֶה אָדָם חֲזָק בְּסִבְלָנוֹת גְּדוּלָה,
וְלֹא יְדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה — לֹא בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה
הַקְּדוּשָׁה וְלֹא בְּתִפְלָה, אִז דִּיקָא יִגְיַע אֶל מְדַרְגָּתוֹ.

וְעֲלֶיךָ לְדַעַת, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, כִּי כָל

הַצְדִּיקִים הַגְּדוֹלִים בְּמַעֲלָה נֹרְאָה וְנִפְלְאָה מְאֹד, שָׁזְכוּ אֶל מַה שָׁזְכוּ, עַד שָׁזְכוּ לְסִיּוּם אֶת כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה, וְהִתְפַּלְלוּ בְּכָל יוֹם בְּדַבְּקוֹת אֱמֶת, שְׁהִיוּ דְבוּקִים בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, לֹא זָכוּ לְזֶה אֶלָּא עַל-יְדֵי תַקְוָה הַסְּבָלָנוֹת, שֶׁהִתְאַזְרוּ בְּמִדַּת הַסְּבָלָנוֹת; וְלִכֵּן, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, אִם אַתָּה רוֹצֵה לְחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְאִם אַתָּה רוֹצֵה לְזָכוֹת לְקַנְיַן הַתּוֹרָה וּלְהַכְנִיס לְשַׁעֲרֵי הַתְּפִלָּה, עָלֶיךָ לְהִתְאַזֵּר בְּמִדַּת הַסְּבָלָנוֹת וְלֹא לְדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה, רַק לְחַכּוֹת וּלְקוֹוֹת וּלְצַפּוֹת לִישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֲשֶׁר בְּיָדָיו יַעֲזֹר לָךְ, וּמַה שֶׁנִּתְעַכְבָּה יִשׁוּעָתְךָ, הֵן בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וְהֵן בְּתְפִלָּה וּבְקִשָּׁה, שֶׁעוֹבְרִים זְמַנִּים הַרְבֵּה מְאֹד, עַד שֶׁאַתָּה קוֹלֵט מַה שֶׁאַתָּה לוֹמֵד וְעַד שֶׁנִּתְקַבְּלָת תְּפִלָּתְךָ, עָלֶיךָ לְדַעַת, שֶׁכָּל זֶה הוּא מִהַנְּסִיוֹנוֹת שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַסֶּה אֶת כָּל בְּרִיָּה, לְרְאוֹת אִם רְצוֹנוֹ וְכִסּוּפּוֹ הוּא בְּאַמֶּת לְשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ. וְלִכֵּן אֵל תִּהְיֶה בְּטָלָן, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, רַק הַרְגֵל אֶת עֲצָמְךָ בְּמִדַּת הַסְּבָלָנוֹת, וְאַל תְּדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה לֹא בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה — שֶׁהַיּוֹם הַזֶּה אַתָּה מְכַרְח לְלַמֵּד כָּל-כֶּף הַרְבֵּה, וְהֵן בְּתְפִלָּה אֵל תְּדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה — שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-

הוא מְכַרַח לַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹנִי, אֵין דְּבַר כְּזֶה, זֶה רַק
יָבִיא אוֹתְךָ לְיַדֵּי אַכְזָבוֹת גְּדוֹלוֹת, אַתָּה לָךְ
בְּסִבְלָנוֹת גְּדוֹלָה, וּבֵא תָבֵא וְתַחֲבִיא עֲצָמְךָ בְּתוֹךְ
הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְתִלְמַד אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, אַף
שָׁמַר לָךְ מְאֹד, מְצַד אֶחָד אַתָּה רוֹצֵה לְלַמַּד תּוֹרָה
וְכַל-כֵּן קָשָׁה לָךְ, וּמְצַד שְׁנֵי אַתָּה מִתְפַּלֵּל אֵלָיו
יְתַבְרַךְ וְלֹא נִשְׁמַעַת תְּפִלָּתְךָ, עִם כָּל זֹאת אֵל תֹּאמַר
זֹאת, אֱהוּבִי, בְּנִי, אֵלָּא חֲזַק וְאַמֵץ מְאֹד מְאֹד בְּמִדַּת
הַסִּבְלָנוֹת, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה בְּעֲצָמוֹ תִתְקַבֵּל תְּפִלָּתְךָ
בְּרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּנִים, כְּמוֹ שְׁאַמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים
(סוֹטָה מ.ט.): כָּל תִּלְמִיד חָכֵם הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה מִתּוֹךְ
הַדִּחַק תְּפִלָּתוֹ נִשְׁמַעַת; כִּי דִיְקָא כְּשִׁעוּבְרַת עָלָיו
דִּחְקוֹת גְּדוֹלָה בְּפִרְנָסָתוֹ וְסוּבֵל עֲנִיּוֹת וְיִסוּרִים,
וּמְרִים לוֹ הַחַיִּים מְאֹד מְאֹד, וְאֵינוֹ רוֹאֵה סוּף
לְצַרוּתָיו וְיִסוּרָיו וְסִבְלוּתָיו, עִם כָּל זֹאת עוֹסֵק
בַּתּוֹרָה מִתּוֹךְ הַדִּחַק, וְאֵינוֹ דוֹחֵק אֶת הַשָּׁעָה, אֵלָּא לוֹמַד
מִיְדֵי יוֹם בְּיוֹמוֹ בְּעֵקֶשְׁנוֹת וּבְסִבְלָנוֹת אָמַת, עַל-יְדֵי
זֶה דִיְקָא סוּף כָּל סוּף תְּפִלָּתוֹ נִשְׁמַעַת, וְהַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּתוֹ, וְנִשְׁלַם רְצוֹנוֹ וְכִסּוּפּוֹ
אֲשֶׁר רָצָה וְחָפֵץ; לְזֹאת אֱהוּבִי, בְּנִי הַיְקָר, רְאֵה
לְהַחֲדִיר בְּעֲצָמְךָ דְּבַר זֶה, וְאֵז תִּצְלִית דְּרַכְךָ כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ.

.ו.

יגלה איך שאי אפשר לעבור את זה העולם בלי מידת הסבלנות, וזה עקר אריכות ימים ושלוח הנפש, ולהפוך — כל הצרות והיסורים באים לאדם מחמת אי סבלנות ודחיקת השעה.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, אשר את זה העולם אי אפשר לעבור בשלום ובנחת, אלא על-ידי שקונה לעצמו מידת הסבלנות, וסובל כל אשר בא עליו מבית ומבחוץ, מהשכנים, מהקרובים ומהרחוקים, כי בזה שסובלים ואין מגיבים כלל על העולות שעושים לו, ואדרבה מחכים בשקט ובסבלנות גדולה, ואין דוחקים את השעה לצאת ולריב ולקלל, ויקא על-ידי-זה מצליחים, כי על-פי-רב כשעוברת על בני-אדם איזו צרה, או מריבות ומחלקת עם שכנים וקרובים וידידים, ודוחקים את השעה לצאת לריב עם, או תכף-ומיד ההבערה ללהב יצאה, ומהמחלקת הקטנה נעשית מחלקת גדולה, ונתעוררת קנאה ושאנה עמקה, שהיא כמו אש גדולה, אשר אי

דחיקת השָׁעָה

שכא

אֶפְשָׁר כְּבֹר לְכַבּוֹתָהּ, וְכָל זֶה נִגְרָם עַל-יְדֵי דְחִיקַת
הַשָּׁעָה, שְׁדוּחִקִים אֶת הַשָּׁעָה לְנִצָּח וְלְהוֹכִיחַ אֶת
צְדָקוֹ; כִּי כָּל הַמַּחְלָקֹת וְהַקְּנָאוֹת וְהַשְּׂנְאוֹת הֵן
עַל-יְדֵי דְחִיקַת הַשָּׁעָה, שְׁדוּחִקִים אֶת הַשָּׁעָה הַיְנוּ
שֶׁמֶכְרַח לְהִיּוֹת כְּמוֹ שְׂאֲנֵי רוּצָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה אֲנִי
מוֹכִיחַ לְשַׁכְּנֵי וְלִקְרוֹבֵי וְלִידֵי וּמְרָאָה לָהֶם מִי אֲנִי,
וְאִז מִתְחִיל וּפּוֹחַ וּמַחְלֶקֶת, עַד שְׂגוֹרְמִים צְרוֹת
וְרַעוֹת רַבּוֹת לְשָׁנֵי הַצְּדָדִים. כִּי כְּמוֹ שְׁבוֹעֶרֶת אֵשׁ,
אִי אֶפְשָׁר לֹאמַר: עַד כָּאֵן תִּבְעֶר, כִּי תִכְףּ-וּמָיִד
כְּשִׁיּוֹצֵאת הָאֵשׁ, שׁוֹרְפֶת כָּל חֶלְקָה טוֹבָה, כְּמוֹ-כֵן
בְּמַחְלָקֹת אוֹ וּפּוֹחִים וּמְרִיבוֹת בֵּינוֹ לְבֵין שְׁכֵנָיו אוֹ
קְרוֹבָיו, אִי אֶפְשָׁר לֹאמַר: הַמַּחְלָקֹת וְהַמְרִיבָה תִּהְיֶה
קִטְנָה, אֲלֹא תִכְףּ-וּמָיִד שְׁמֵתְחִיל לְהִתְנַפֵּחַ וְלִחְלַק
וְלָרִיב, יוֹצֵאת מִזֶּה שְׂנֵאָה עֲמָקָה, עַד שְׂאֵין יְכוּלִים
לְדַבֵּר אֶחָד עִם הַשָּׁנִי, וְהוֹרְסִים אֶחָד אֶת הַשָּׁנִי,
וְעַל-יְדֵי-זֶה גּוֹרְמִים לְעֲצָמָם אַחֲר־כֵּף צְרוֹת וְרַעוֹת
רַבּוֹת, וְכָל זֶה בָּא מִחֲמַת "דְּחִיקַת הַשָּׁעָה" וְחֹסֵר
סְבָלְנוּת, כִּי אִם הָיָה הָאָדָם סְבָלָן גְּדוֹל עַל כָּל מֵה
שְׁעוֹבֵר עָלָיו, וְהָיָה מְחַכָּה, וְלֹא הָיָה דוֹחֵק אֶת
הַשָּׁעָה, וְאִדְרָבָה הָיָה מְעֲלִים עֵין כְּאִלוֹ אֵינוֹ רוֹאֶה
אֶת הָעוֹלָה שְׁחָבְרוּ עוֹשֶׂה לוֹ, וְהָיָה מִמַּתִּין

בסבלנות גדולה, אזי לא היה אורף זמן רב עד אשר כל הצרה והרעה שחברו רצה לעשות לו, הייתה נופלת על ראש חברו; פי כשאדם מרגיל את עצמו במדה היקרה הזו של סבלנות — לחכות ולקוות ולא לצאת לריב עם זולתו, אזי היה מצליח הרבה יותר מאשר הולך עם "דיחיקת השפעה", לדחוק את השפעה שיהיה דיקא כמו שאני רוצה, ואז על-ידי-זה גורם לעצמו צרות ורעות רבות, וחברו רואה בו כל הפשלונות שלו; ועל-כן ראה, אהובי, בני היקר, לקבל על עצמך מהיום והלאה להרגיל את עצמך לילך בדרך של אהבה אחוה ורעות ושלוש, ותמיד תסתכל רק על הטוב שבכל דבר, ועל אף שגורמים לך רעות וצרות רבות מכל הצדדים, עם כל זאת עליך לדעת שגם שם אלו פו של עולם מסתתר, כי "בכל צרתם לו צר" (ישעיה סג, ט) כביכול לו בעצמו צר, כי הוא יתברך מסתתר בכל הצרות והכל בחשבון צדק, כל צער ועגמת נפש שסובלים מאיזה שכן או מאיזה קרוב, הכל ממנו יתברך בהשגחה נוראה ונפלאה מאד, ועל-כן לא פדאי להכנס לאילו ופוחים או מחלקת או מריבות יהיה לו מה שיהיה, אפה ראה לדבק את

עֲצָמָךְ בּוֹ יִתְבַרֵךְ וְסוּף הַכְּבוֹד לָבֵא, שְׁתַּכְלִל בְּמֵלֵא
 כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְתֵאִיר עָלֶיךָ הַשְּׂגָחַתוֹ הַפְּרִטִי
 פְּרֻטִית, וְאַפְלוּ כָּל אֱלוֹ הַצָּרוֹת וְהִיסוּרִין, הַמְרִירוֹת,
 הַדְּחִקוֹת וְהַעֲנִיּוֹת, הַהֶרֶג וְהַרְצַח שְׁעוֹבָרִים עַל
 כְּלָלִיּוֹת יִשְׂרָאֵל, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן, צְרִיכִין לְדַעַת
 גַּם-כֵּן שְׂאִינָם יוֹדְעִים כָּלֵל מָה וְלָמָּה וְאִימַת, לֹא
 כָּל דָּבָר יְכוּלִים לְהַבִּין בְּשִׁכְלֵי הָאֲנוּשִׁי, לָמָּה קָרָה
 דָּבָר זֶה, וְאִיךָ קָרָה דָּבָר זֶה, וּבְשִׁבִיל מָה קָרָה דָּבָר
 זֶה, כִּי כָּל אֱלוֹ הַקְּשִׁיּוֹת הֵן בְּכֻלָּל "דְּחִיקַת הַשְּׁעָה"
 וְאִי סְבָלְנוֹת, כִּי הַמְּאֲמִין הָאֲמֵתִי שְׂמֵאֲמִין בּוֹ
 יִתְבַרֵךְ, וּמְסַלֵּק דַּעַתוֹ וְחֻכְמָתוֹ לְגַמְרִי, וְיוֹדֵעַ וְעַד
 אֲשֶׁר הַכֹּל לְכָל אֱלֻקוֹת גָּמוֹר הוּא, וְאִין בְּלַעְדָּיו
 יִתְבַרֵךְ כָּלֵל, וְהוּא יִתְבַרֵךְ מְסַפְתָּר בְּכָל צָרָה וּבְכָל
 הֶרֶג וְטַבַּח, וְעֲנִיּוֹת וְדְחִקוֹת, וְהַכֹּל בְּחֻשְׁבוֹן צָדֵק
 כְּפִי רְזִי הַגְּלֻגּוּלִים וְשָׂרְשֵׁי הַנְּשָׁמוֹת, אֲשֶׁר דָּבָר זֶה
 נַעֲלָם וְנִסְתָּר וְנִתְפָּסֵה מֵעֵין כֹּל, כְּשֶׁאָדָם יוֹדֵעַ זֹאת,
 אֲזִי לֹא הָיָה שׂוֹאֵל שׁוּם קְשִׁיּוֹת וּסְפִקוֹת כָּלֵל עָלָיו
 יִתְבַרֵךְ, אֲשֶׁר בָּא בְּדַרְךָ כָּלֵל מִ"דְּחִיקַת הַשְּׁעָה", כִּי
 כָּל קְשִׁיָּה שְׂמַקְשִׁים וְשׂוֹאֵלִים עָלָיו יִתְבַרֵךְ הִיא
 מִחֻמַּת "דְּחִיקַת הַשְּׁעָה", שְׂרוּצִים לְדַעַת תַּכְף-וּמְיָד
 הַנְּהַגוּתוֹ יִתְבַרֵךְ, וְאִין רוּצִים לְחַכּוֹת וּלְקוֹוֹת עַד

עַת בֹּא דְבָרוּ, שְׂיִתְגַּלֶּה לְעֵינַי כָּל, שׁ"צִדִּיק הַיּוֹי"ה
 בְּכָל דְּרָכָיו וְחִסִּיד בְּכָל מַעֲשָׂיו" (תהלים קמה, יז),
 וְהַצּוֹר תָּמִים פָּעֵלוּ כִּי כָּל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט, אֵל
 אֱמוּנָה וְאֵין עֹל צִדִּיק וַיֵּשֶׁר הוּא" (דְּבָרִים לב, ד);
 וְכִפִּי שְׂאָדָם מְסַלֵּק חֲכָמָתוֹ וּבִינָתוֹ וְדַעְתּוֹ לְגַמְרֵי, כֵּן
 הוּא זוֹכֶה לְמִדַּת הַסְּבָלָנוּת, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ אֶל
 מִדַּת הַסְּבָלָנוּת, אֲלָא עַל-יַדֵּי אֱמוּנָה בְּרוּחָהּ וּמְזַכָּכַת
 בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, שְׂאֵז כָּבֵר אֵין קָשָׁה לוֹ שׁוּם דְּבָר, וְלֹא
 אֲכַפֶּת לוֹ שׁוּם דְּבָר, וְהוּא יוֹדֵעַ שְׁכָּל מַה שֶּׁהוּא
 יִתְבַּרֵּךְ עוֹשֶׂה, הַכֹּל בִּיֵּשֶׁר וּבִצְדָק, וּמַחֲשֵׁב בְּחֻשְׁבוֹן
 נִפְלָא, וְאֵז זוֹכֶה דִּיקָא לְהַגִּיעַ אֶל מְדַרְגּוֹת גְּבוּהוֹת
 בְּהַשְּׁגוֹת אֱלֻקוֹת; כִּי כָּל הַצָּרוֹת וְהַיְסוּרִין, הַיְרִידוֹת
 וְהַנְּפִילוֹת שְׂאָדָם גּוֹרֵם לְעֲצָמוֹ, הֵן עַל-יַדֵּי "דְּחִיקַת
 הַשְּׁעָה", שְׂרוּצָה לְהַבִּין תְּכַף-וּמִיד בְּדַעְתּוֹ כָּל דְּבָר,
 וְעַל-יַדֵּי-זֶה דִּיקָא נוֹפֵל אַחֲר־כֵּךְ בְּקִשְׁיוֹת, בְּסַפְקוֹת
 וּבְבִלְבוּלִים עָלָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְנִתְעַקֵּם לְבָבוֹ מִמְּנוֹ
 יִתְבַּרֵּךְ, וְנִכְנָסוֹת בּוֹ קִשְׁיוֹת וּסְפָקוֹת גְּדוּלוֹת, עַד
 שְׂבֵא לִיַּדֵּי כְּפִירָה גְּמוּרָה, רַחֲמָנָא לִישְׁזֹבֵן, וְכָל זֶה
 עַל-יַדֵּי "דְּחִיקַת הַשְּׁעָה", שְׂרָצָה לְהַבִּין תְּכַף-וּמִיד
 הַנְּהַגוּתָיו יִתְבַּרֵּךְ וְלֹא הִיָּתָה לוֹ סְבָלָנוּת לְחַפּוֹת עַד
 שְׂיַבִּין שְׂיֵשׁ בְּכָל פֶּרֶט וּפְרָט יָדוֹ וְהַשְּׁגָחָתוֹ יִתְבַּרֵּךְ,

וְזֶה כָּלֵל הַיְסוּרִין וְהַמְרִירוֹת שְׁעוֹבְרִים עַל בְּנֵי-אָדָם
בְּזֶה הָעוֹלָם, שְׁסוֹבְלִים מִהַשְּׂכָנִים מִהַקְּרוֹבִים
וּמִהַרְחוֹקִים, מִבַּיִת וּמִבְּחוּץ — הַכֹּל לְכֹל, מִפְּנֵי
שְׁקֻשָּׁה לְקַבֵּל יְדִיעוֹת אֱלוֹהֵי, וְלִדְעַת שֶׁהוּא יִתְבַּרֵּךְ
צוֹפֶה וּמַבִּיט וּמִשְׁגִּיחַ עַל הַבְּרִיּוֹת בְּחֻשְׁבוֹן צְדָק,
וּמִנְהִיג אֶת עוֹלָמוֹ בְּהַשְׁגָּחָה נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה מְאֹד,
וְדָבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן אֵינוֹ נַעֲשֶׂה מִעֲצָמוֹ, אֲלֵא
בְּרִצּוֹנוֹ יִתְבַּרֵּךְ הַפְּשוּט, וּמֵה שְׂאִין מְבִינִים כָּל דָּבָר
בְּפִרְטֵי פְּרִטְיוֹת — לָמָּה אֱלוֹהֵי הַרְשָׁעִים וְקִלֵּי הָעוֹלָם
הַגּוֹיִים וְהַרוֹצְחִים, שֶׁהֲרִגוּ וְרָצְחוּ וְטָבְחוּ אֶת יִשְׂרָאֵל
וְשָׁפְכוּ דָמָם כַּמַּיִם, אֵינָם מְקַבְּלִים אֶת עֲנֻשָׁם
תַּכְּף-וּמָיֵד כְּמוֹ שְׂרָאוּי לָהֶם, כָּל זֶה הוּא מִצַּד
"דְּחִיקַת הַשָּׁעָה", שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה,
לְהַבִּין תַּכְּף-וּמָיֵד בְּזֶה הָעוֹלָם לָמָּה וּמִי וְאֵימַת,
אֲלֵא צָרִיף לְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֱלֹהֵי יִתְבַּרֵּךְ,
וְלִידַע שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַבִּין כָּלֵל בְּזֶה הָעוֹלָם דְּבָרִים
כְּאֵלוֹ שֶׁהֵם הַפּוֹף הַטָּבַע וְהַיִּשָּׁר וְהַהֲגִיזוֹן, שֶׁהֲרָשַׁע
וְהַרוֹצֵחַ עוֹד מְצָלִיחַ, וּכְשֶׁמְכַנְיָסִים אֶת עֲצָמָם
בְּאַמוּנָה פְּשוּטָה בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, לִידַע וּלְהוֹדִיעַ וּלְהוֹדֵעַ,
אֲשֶׁר אֵין יוֹדְעִים כָּלֵל, אֲזוֹ הֵיכָא יְכוּלִים לַעֲבֹר אֶת
זֶה הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם, וְזוֹכִים לְהַגִּיעַ לְסִבְלָנוֹת עֲמָקָה,

שְׁקִשׁוּרָה וְאַחֲוִדָה עִם הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, וְאִין לוֹ שׁוּם קְשִׁיּוֹת וּסְפָקוֹת עָלָיו יְתַבְּרֵךְ כָּלֵל וּכְלָל — שֶׁהֵם דְּחִיקַת הַשָּׁעָה, וְדִיקָא זֶה נִקְרָאת גְּאֵלָה, שְׁנִגְאָל מִכָּל צְרוּתָיו, וְיוֹצֵא מִגְּלוֹת וּמְצַמְצוּם לְהִרְחָבָה, וְלִגְאֵל אֶת נַפְשׁוֹ מִן הַמַּצַּר, וְזוֹכֵה לְגִדְלוֹת הַמַּחִין; אֲשֶׁרִי מִי שְׁזוֹכֵה לְהַכְנִיס בְּעַצְמוֹ יְדִיעוֹת אֱלוֹ, וְאִז טוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים. וּבְזֶה תְלוּיָהּ הַצְּלַחַת הָאָדָם — בֵּין בְּגִשְׁמִי וּבֵין בְּרוּחָנִי, כִּי תִכְף־וּמְיָד כְּשֶׁאָדָם סִבְלָן עַל כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלָיו בְּרוּחָנִי וּבְגִשְׁמִי, מִהַשְׁכְּנִים, מִהַקְּרוּבִים וּמִהַרְחוּקִים וּמִמְנוֹ בְּעַצְמוֹ, וְאִינוֹ שׁוֹאֵל שׁוּם קְשִׁיּוֹת כָּלֵל, וְאִף שֶׁהוּא הַפּוֹךְ הַשְּׁכָל, שֶׁדָּבָר זֶה יְכוֹל לְשַׁבֵּר אוֹתוֹ לְגַמְרִי, עִם כָּל זֹאת הוּא מוֹסֵר אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרִי אֵלָיו יְתַבְּרֵךְ, זֶה נִקְרָאת סְבֻלָּנוּת, הַפּוֹךְ "דְּחִיקַת הַשָּׁעָה", כִּי אִם הָאָדָם רוֹצֵה לְהִבִּין דְּבָרִים שֶׁהֵם לְמַעְלָה מִשְׁכָּלוֹ וְחֻכְמָתוֹ, זֶה נִקְרָא "דְּחִיקַת הַשָּׁעָה", שֶׁדוּחַק אֶת עַצְמוֹ דִּיקָא לְהִבִּין דְּבָרִים שֶׁלְמַעְלָה מִשְׁכָּלוֹ וְהַבְּנָתוֹ, וְדָבָר זֶה עָקְרוֹ אַחֲר־כֶּף מִשְׁנֵי עוֹלָמוֹת, וְסוּבֵל מֵהַ שְׁסוּבֵל; וְלִכֵּן הָעֶקֶר לְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרִי אֵלָיו יְתַבְּרֵךְ, וְלֹא יִשְׁאֵל שׁוּם קְשִׁיּוֹת וּסְפָקוֹת אַחֲרָיו יְתַבְּרֵךְ, וְכָל שֶׁכֵּן שְׁלֵא

תְּהִיָּה לוֹ עֲקֻמוּמִיּוֹת עָלָיו יִתְבַּרְךָ — לָמָּה עוֹבֵר
עָלָיו בַּחַיִּים דְּבַר זֶה, וְלָמָּה עוֹבְרוֹת עָלָיו כָּל-כָּף
הַרְבֵּה צָרוֹת, וְדִיקָא אֲזִי יִצְלִיחַ מְאֹד מְאֹד, וְזֶה תְּלוּי
בְּאַמוּנָה עֲמֻקָּה "עֲמֻק עֲמֻק מִי יִמְצְאוּנוּ", שְׁמִסְלֵק
אֶת דַּעְתּוֹ וְחֲכָמְתּוֹ וּבִינְתּוֹ לְגַמְרֵי לְגַמְרֵי, עַד שְׂיִוִּדַע
שְׂאִין לוֹ שׁוּם דַּעַת, וְאֲזִי דִיקָא יִצְלִיחַ בֵּין בְּגִשְׁמֵי
וּבֵין בְּרוּחָנִי, כִּי כָּל מָה שֶׁרַק יַעֲשֶׂה יִהְיֶה בְּהַצְלָחָה
גְּדוּלָּה; כִּי תִכְרֶה-וּמְיָד כְּשֶׂאִין הָאָדָם דּוֹחֵק אֶת
הַשָּׁעָה בְּשׁוּם דְּבַר, הֵן נֶגְדַּ שְׂכַנְיֹו וְקִרְוּבֵי וְהֵן נֶגְדַּ
עֲצָמוֹ וְהֵן נֶגְדוֹ יִתְבַּרְךָ, דִּיקָא אֲזִי יִצְלִיחַ מְאֹד מְאֹד,
כִּי הַכֹּל תְּלוּי כְּפִי מִדַּת הַסְּבָלְנוּת וְלֹא לְדַחֵק אֶת
הַשָּׁעָה, וְאִין לָךְ עוֹד טוֹב בַּחַיִּים כְּמוֹ הַמְּדָה הַיְקָרָה
הַזֹּו שֶׁל סְבָלְנוּת, לְשִׁמּוֹר אֶת עֲצָמוֹ מִלְּדַחֵק אֶת
הַשָּׁעָה, שְׂמִכְרָח לְהִיּוֹת כְּמוֹ שְׂאֲנֵי רוּצָה, וְאֲנֵי
מִכְרָח לְהִבִּין כָּל דְּבַר. וְתַחֲקֵק, אֶהוּבֵי, בְּנֵי הַיְקָר,
יְדִיעוֹת אֵלוֹ הֵיטֵב בְּלִבָּךְ, וְאֲזִי דִיקָא תִצְלִיחַ לַעֲבֹר
אֶת זֶה הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם. וְאִם תִּקְבֹּל אֶת דְּבָרֵי אֱלֹהֵי
בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשִׁיטוֹת, אֲזִי דִיקָא סוּף סוּף תִּזְכֶּה
לְהַגִּיעַ לְמַדְרָגוֹת גְּבוּהוֹת בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ,
וְתִזְכֶּה שְׂאִיר עָלֶיךָ מֶלֶךְ הַכְּבוֹד בְּעֲצָמוֹ בְּהָאָרֶה
נוֹרָאָה וְנִפְלְאוּת עַד מְאֹד, וְיִאִיר עָלֶיךָ אוֹר וְזִיו

וְחַיִּוֹת וּדְבָקוֹת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ כְּשֶׁמֶשׁ הַמְּאִירָה
 בַּצְּהָרִים, כִּי תָמִיד יִהְיֶה לָּךְ רַק אֹר, וְהַמְחִין שְׁלֶךְ
 יֵאִירוּ עַד מְאֹד, וְתָמִיד תִּזְכֶּה לְיִשׁוּב הַדַּעַת אֲמַתִּי,
 מֵאַחַר שְׁמֵאִיר לָךְ אֹרֹךְ יִתְבָּרַךְ; כִּי עֲקָר הַיִּשׁוּב
 הַדַּעַת שֶׁל הָאָדָם הוּא דִּיקָא עַל-יַדֵּי אֲמוּנָה עֲמֻקָּה,
 עֲמֻק עֲמֻק מִי יִמְצְאוּנוּ, שְׁמֵסִילֵק דַּעַתוֹ וְחֻכְמָתוֹ
 וּבִינָתוֹ לְגַמְרִי, וְאֵינּוּ שׁוֹאֵל שׁוּם קְשִׁיוֹת וְסִפְקוֹת
 עָלָיו יִתְבָּרַךְ, אֵלָּא מוֹצֵא אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ
 יִתְבָּרַךְ בְּכָל פֶּרֶט וּפְרָט בְּחַיָּיו, כִּי הוּא חַי רַק עִמּוֹ
 יִתְבָּרַךְ, מֵאַחַר שְׁיֹדֵעַ וְעַד שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מְנַהִיגוֹ
 בְּדַרְךְ הַשְּׂגָחָה נוֹרְאָה וְנִפְלְאָה עַד מְאֹד, שְׂאֵז הוּא
 סִבְלָן גָּדוֹל וְאֵינּוּ דוֹחֵק אֶת הַשְּׁעָה.

.ז.

יִגְלֶה אֵיךְ שֶׁתְּכַלִּית הַחַיִּים הֵיא רַק לְהִיּוֹת דְּבוּק בּוֹ
 יִתְבָּרַךְ, וְאֵי אֲפֹשֶׁר לְהַגִּיעַ אֵל זֶה רַק עַל-יַדֵּי מַדַּת
 הַסִּבְלָנוֹת וְלֹא לְדַחֵק אֶת הַשְּׁעָה.

צָרִיךְ שֶׁתִּדַּע, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, כִּי בְּזֶה הָעוֹלָם
 עוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵה שְׁעוֹבֵר — קִטְנוֹת
 וְחִלְשׁוֹת הַדַּעַת וְעֲגָמַת נַפְשׁ בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְאֵי

דְּחִיקַת הַשָּׁעָה

שכט

אֶפְשָׁר לְעֵבֵר אֶת זֶה הָעוֹלָם, אֲלָא עַל-יְדֵי מִדַּת
הַסְּבָלָנוֹת וְלֹא לְדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה; כִּי בְּאֵמַת כְּשֶׁאָדָם
זוֹכֵה לְהִיּוֹת סְבָלָן עַל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו, אָזִי הוּא
מְרַגֵּשׁ כָּל מִינֵי עֲרֻבוֹת וְנֹעִימוֹת וַיְדִידוֹת וְזִיו וְחִיּוֹת
בְּחַיָּיו, אִף הָאָדָם מְצַד הַטָּבֵעַ שְׁלוֹ מְאֹד מִתְרַגֵּשׁ
מִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו, וְכִף נִכְנָס בְּכַעַס וּבְרָצִיחָה
וּבְעֲצָבָנוֹת, עַד שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה מְאֹבֵד אֶת שְׁנֵי
הָעוֹלָמוֹת, וּבְשִׁבִיל זֶה עוֹבֵר עַל הָאָדָם מַה שֶּׁעוֹבֵר
— כָּל מִינֵי צָרוֹת וְיִסוּרִים וּמְרִירוֹת, עַד שֶׁנֶּעְתָּק
לְגַמְרֵי מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ. וְלִכֵּן עָקֵר הַתְּכָלִית הוּא רַק
מִדַּת הַסְּבָלָנוֹת וְלֹא לְדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה, כִּי בְּזֶה
שֶׁאָדָם הוּא סְבָלָן עַל כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר, וְאִינוּ דוֹחֵק
אֶת הַשָּׁעָה, וּמְחַכֶּה וּמְקַוֶּה עַד שֶׁיָּבֹא יוֹם יְשׁוּעָתוֹ,
הוּא דִּיקָא יוֹכֵה לְהַגִּיעַ אֶל אוֹר נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד,
וְיֵאִיר עָלָיו אוֹרוֹ יִתְבָּרֵךְ כְּשֶׁמֶשׁ בְּצִהָרִים. כִּי אִי
אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג שׁוֹם הַשָּׂגָה בְּהַשְׁגוֹת אֱלֻקוֹת, אֲלָא
עַל-יְדֵי מִדַּת הַסְּבָלָנוֹת, וְלֹא לְדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה, כִּי
”דְּחִיקַת הַשָּׁעָה” מְאֹבֵדַת אֶת הָאָדָם מִשְׁנֵי עוֹלָמוֹת,
אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה מְאֹבֵדִים, כִּי בְּדֶרֶךְ כָּלֵל כָּל אִי
הַצְּלָחָתוֹ שֶׁל הָאָדָם בָּאָה מִחֲמַת שְׁדוּחֵק אֶת הַשָּׁעָה,
וְרוֹצֵה לְהַשִּׁיג אֶת עֲנִינּוֹ דִּיקָא בַּיּוֹם הַזֶּה וּבַשָּׁעָה

הזאת וּבְרַגַע זֶה, וּלְמַעֲשֵׂה אֵין זֶה הוֹלֵךְ כָּךְ, כִּי
צָרִיךְ לְחַכּוֹת הַרְבֵּה, וּכְכֹל שְׂמַחְכָּה יוֹתֵר וַיֵּשׁ לוֹ
סְבָלָנוֹת, אַזִּי הוּא מְשִׁיג אֶת רְצוֹנוֹ. וְכַמוֹ-כֵּן
בְּרוּחָנִיּוֹת — אִי אֶפְשָׁר לְהַכְנִס אֶל הַקְּדוּשָׁה אֲלֵא
עַל-יְדֵי מַדַּת הַסְּבָלָנוֹת וְלֹא לְדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה, כִּי
עַד שְׂנַכְנַס אֶל הַקְּדוּשָׁה אֲוִרָךְ זְמַן רַב. וְעַל-כֵּן רְאֵה,
אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לֹא לְדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה, וְתַרְגִּיל אֶת
עַצְמְךָ בְּמַדַּת הַסְּבָלָנוֹת, לְסַבֵּל כָּל הַבָּא עֲלֶיךָ —
הֵן מַעֲצָמְךָ וְהֵן מְאַחֲרִים, הָעֶקֶר הוּא סְבָלָנוֹת וְלֹא
לְדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה, מַעֲצָמְךָ — אֵף שְׂאֵתָה רוּצָה
לְצֵאת מִן הַתְּאוּוֹת וְהַמַּדּוֹת הַרְעוֹת שְׁלֶךָ, וְאֵתָה
רוּצָה לְזַכּוֹת לְהַפְלִיל בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, עֲלֶיךָ
לְהִתְחַזֵּק בְּמַדַּת הַסְּבָלָנוֹת וְלֹא לְדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה,
וְאַפְלוֹ שְׁבִין כָּךְ וּבִין כָּךְ אֵתָה נוֹפֵל יוֹתֵר וַיֹּתֵר,
וְאֵתָה מְתַלְכֶּלֶךְ כְּפִי שְׂאֵתָה מְתַלְכֶּלֶךְ בְּחַטָּאִים
וְעוֹנוֹנוֹת, וּמָאֵד מָאֵד כּוֹאֵב לָךְ "מָה יִהְיֶה עִמָּדִי,
הֲלֹא רְצוֹנִי וְכִסּוּפִי וְחֻשְׁקִי כָּל-כָּךְ לָרוּץ וּלְבָרַח
אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּלְבִסוּף אֲנִי שָׁב בְּחַזְרָה, וְחוֹזֵר לָרַע
שְׁהִיִּתִי בּוֹ", עִם כָּל זֹאת אִם תִּתְאַזֵּר בְּמַדַּת
הַסְּבָלָנוֹת, וְלֹא תִשָּׁבֵר מְשׁוּם דְּבַר שְׂבָעוּלָם, אֲזִ
תִּצְלִיחַ דְּרַכָּךְ. וְכַמוֹ-כֵּן הוּא עִם אַחֲרִים — כְּשֵׁאֵתָה

רוֹאֵה שְׂאֲחָרִים יוֹצְאִים נְגִדָּה, אֵל תִּפְחַד מֵהֶם, אֲלֵא
 תִּתְאַזֵּר בְּמִדַּת הַסְּבֻלָּנוֹת וְאֵל תִּדְחֹק אֶת הַשָּׁעָה,
 וְתִהְיֶה עֶקְשָׁן בְּזֶה שְׂאֲתָה צָרִיךְ לְהוֹצִיא מִהַכַּח אֶל
 הַפֶּעַל אֶת עֲנִינֶיךָ, וְאִף שְׁבִין כָּךְ וּבֵין כָּךְ מֵר וּמְרוֹר
 לָךְ מְאֹד מְאֹד, וְאִינְךָ יוֹדֵעַ לְשִׁית עֵצָה לְעֲצֻמָּךְ, עִם
 כָּל זֹאת אִם תִּהְיֶה חֹזֵק וְאַמִּיץ בְּעִבּוּדָה הַקְּדוּשָׁה
 הַזֹּאת שֶׁל סְבֻלָּנוֹת וְלֹא לְדְחֹק אֶת הַשָּׁעָה, אֲזֵי תִצְלִיחַ
 בְּיוֹתֵר, כִּי זֹהֵי הָעֵצָה לְעִבּוֹר אֶת זֶה הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם,
 וְזֹהֵי הָעֵצָה אִיךְ לְהִגִּיעַ אֶל הַתְּכֵלִית שְׁבִשְׁבִילָהּ
 נִבְרָא הָאָדָם, וְהִיא הַדְּבִקוֹת — לְהִיּוֹת דְּבוּק בְּחֵי
 הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרֵךְ; אֲשֶׁרֵי מִי שְׂזוּכָה לְהִגִּיעַ אֶל זֶה,
 וְאֲזֵי טוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים.

ח.

עַל-יְרֵי סְבֻלָּנוֹת וְאִי דְּחִיקַת הַשָּׁעָה יְכוּלִין לְהִגָּאֵל
 גְּאֻלַּת עוֹלָם וּלְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ אֹר וְזִיו וְחַיּוֹת
 וּדְבִיקוֹת הַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ.

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, אִם אַתָּה רוֹצֵה
 לְזַכּוֹת לְגֵאֵל אֶת נַפְשְׁךָ מִגְּלוּתְךָ וּמִהַחֲשׂוֹךְ שֶׁנִּפְלְטָה
 אֲלֵיו, וְנִתְלַכְלַכְתָּ בְּעוֹנוֹת וְחַטָּאִים וּפְשָׁעִים, עֲלִיךָ

לְדַעַת, שְׂאֵי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם פָּנִים וְאִפְּן לְהִגָּאֵל גְּאֵלֵת
 עוֹלָם וּלְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצֻמָּה אֹר, זִיו וְחַיּוֹת וּדְבָקוֹת
 הַבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׂמוֹ, אֲלֵא עַל-יַדֵּי מִדַּת הַסְּבָלָנוֹת
 וְלֹא לְדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה, כִּי אֹרֵךְ זְמַן רַב, עַד שְׁזוּכָה
 לְצֵאת מִן הָרַע וְהַחֲשִׁךְ שְׁנֹלְכַד בּוֹ, כִּי סוּף כָּל סוּף
 עָבְרוּ עָלֶיךָ יָמִים וְשָׁנִים שְׁבֵאתָ לְיַדֵּי עֲבָרוֹת
 חֲמוּרוֹת, וְכַל-כֵּן גִּבְנִסְתָּ בְּמַחְשָׁבוֹת וּבַהֲרָהוּרִים
 רָעִים, עַד שְׂאִינֶךָ יָכוֹל לְהִנָּתֵק מֵהֶם, וְכֵן הִרְגַּלְתָּ אֶת
 עֲצֻמָּה לְטִמָּא אֶת עֵינֶיךָ, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן, לְהִסְתַּכֵּל
 בְּכָל מִינֵי תוֹעֵבוֹת רָעוֹת וּמִגְנוֹת, וְכֵן תָּמִיד הִלַּכְתָּ
 לְשִׁמְעַ לְשׁוֹן-הָרַע וּרְכִילוֹת וְנִבּוּל פֶּה, וְהָיִיתָ בְּכַעַס
 וּבְרָצִיחָה, וְנִבַּלְתָּ אֶת פִּיךָ וּדְבַרְתָּ כָּל הָעוֹלָה עַל
 רוּחֶךָ בְּקִלְלוֹת וּבְנִבּוּל פֶּה, בְּרְכִילוֹת וּבְלְשׁוֹן-הָרַע,
 עַד שְׁעַכְשָׁו אַתָּה רוֹצֵה לְהַתְּהַפֵּךְ וּלְהִיּוֹת מִהֶפְוֶךָ
 אֶל הַהַפּוּךָ, וְאַתָּה רוֹצֵה לְגָאֵל אֶת נַפְשֶׁךָ, וְלִזְכוֹת
 לְדַבֵּק אֶת עֲצֻמָּה בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, לְצֵאת
 מִתְּכִלִּית הַהַפּוּךָ אֶל הַהַפּוּךָ, עָלֶיךָ לְדַעַת כִּי לוֹקַח
 הַרְבֵּה זְמַן, וְצָרִיךְ לְהִיּוֹת סְבֻלָּן גְּדוֹל וְלֹא לְדַחֵק אֶת
 הַשָּׁעָה כָּלֵל, וְאִז עַל-יַדֵּי שְׁתַּתְּאוּר בְּמִדַּת הַסְּבָלָנוֹת
 וְלֹא תְדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה, אֲלֵא תִדַע שְׁלוֹקַח הַרְבֵּה
 זְמַן, וּבֵין כֵּן תִּרְגִּיל אֶת עֲצֻמָּה לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ,

וּתְסַפֵּר לְפָנָיו יִתְבַּרַךְ אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבַבְךָ,
 וּתְבַקֵּשׁ וְתִתְחַנֵּן מִמֶּנּוּ יִתְבַּרַךְ, שְׂיַחֲוֶס וְיִרְחַם עָלֶיךָ,
 דִּיקָא עַל-יְדֵי-זֶה סוּף כָּל סוּף תִּזְכֶּה לְצֵאת מֵהַחַשְׁךְ
 וְהַתְרַדְמָה שְׁנִפְלֹת אֲלֵיהֶם, וְתִזְכֶּה לְהַכְלִיל בְּאֵין סוּף
 בְּרוּךְ הוּא. אַךְ עָלֶיךָ לְדַעַת, כִּי עַד שְׂזוּכָה לְתַקֵּן אֶת
 עֲצָמוֹ, עוֹבְרֵת עַל הָאָדָם הַרְבֵּה מְרִירוֹת וְצָרוֹת
 וְיִסוּרִין, וְכַמְעַט שְׂמֵתִיאֵשׁ מִחַיָּיו; וְעַל-כֵּן רְאֵה,
 אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיְקָר, לְדַעַת אֶת כָּל זֹאת, כִּי זֶה צָרִיךְ
 לְקַחַת הַרְבֵּה זְמַן, וְכַפִּי שְׂתַמְּשִׁיךָ עַל עֲצָמְךָ מִדַּת
 הַסְּבָלָנוֹת, כֵּן תִּזְכֶּה לְהַגִּיעַ אֶל עֲנֻנְיֶיךָ, הֵינּוּ לְגֵאל
 אֶת נַפְשְׁךָ מִן הַשָּׂאוֹל תַּחְתִּית וּמִתַּחְתָּיו שְׁנִפְלֹת
 אֲלֵיהֶם. וּבְאַמַּת בְּזֶה תְּלוּי סוּד הַגְּאֻלָּה, גְּאֻלָּה
 פְּרָטִית, כְּמוֹ שְׂפֶתוֹב (תְּהִלִּים סט, יט): "קָרְבָּה אֶל
 נַפְשִׁי גְּאֻלָּה", כְּמוֹ שֵׁשׁ גְּאֻלָּה בְּכָל־לֵוִית, שְׂאֵי
 אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ אֲלֵיהָ, כִּי אִם עַל-יְדֵי סְבָלָנוֹת, וְאָסוּר
 לְדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה, וְאֲדַרְבָּה אִם הָאָדָם דוֹחֵק אֶת
 הַשָּׁעָה, הַשָּׁעָה דוֹחֵקתּוֹ, וְיִקְבֵּל עוֹד עֲנֹשׁ, כִּי אָסוּר
 לְדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה לְגֵאל אֶת עֲצָמוֹ בְּלֵי רְצוֹן
 הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאֲשֶׁר עַל זֶה הַשְּׂבִיעַ הַקְּדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא, שְׁלֵא לְדַחֵק אֶת הַקֶּץ (עֵין פְּתוּבוֹת דָּף קי.),
 כְּמוֹ-כֵן הוּא אֶצֶל הָאָדָם בְּעֲצָמוֹ, כְּשֶׁרוֹצֶה לְגֵאל אֶת

נִפְשׁוּ מִן הַשְּׂאוֹל תַּחֲתִית וּמִתַּחֲתִיו, עָלְיוּ לְהִתְאַזֵּר
בְּמִדַּת הַסְּבָלָנוֹת וְלֹא לְדַחֵק אֶת הַשְּׁעָה, וְלִידַע
שְׁלוֹקֵחַ הַרְבֵּה זְמַן, עַד שְׂזוֹכִים לְצֵאת מִהָרַע
וְהַחֲשׂוֹךְ שֶׁנִּפְלְ אֲלֵיהֶם, וּבֵין כֶּף עָלְיוּ לִידַע, אֲשֶׁר
הוּא צָרִיךְ לָשׁוּב בְּכֹל יוֹם בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה
וְלְהִתְוֹדוֹת לְפָנָיו יְתָבָרֵךְ, וְלְהִתְחַרֵּט עַל מַעֲשָׂיו,
וְלִטְהַר וְלִקְדֹשׁ אֶת מַחַ מַחֲשַׁבְתּוֹ, לְהִתְחַיֵּל לְחֹשֵׁב
מַחֲשָׁבוֹת קְדוֹשׁוֹת, מַחֲשָׁבוֹת טְהוֹרוֹת, מַחֲשָׁבוֹת
טוֹבוֹת, וְכֵן לְהִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְהִסְתַּכֵּל רַק עַל
הַחַיּוֹת אֱלֹקוֹת שְׂיֵשׁ בְּכֹל דְּבָר, וְלִשְׁמַע רַק אֶת הַקּוֹל
הַפְּנִימִי שְׂיֵשׁ בְּכֹל דְּבָר, וְלִשְׁמֹר אֶת עֲצָמוֹ מִכַּעַס
וּמִקְפִּידוֹת, וְלֹא יִהְיֶה אֲכַפֵּת לוֹ שׁוֹם דְּבָר שֶׁבַעוֹלָם,
וְכֵן יִשְׁמֹר אֶת דְּבוּרוֹ, שְׂיִדְבֹר רַק מִמֶּנּוּ יְתָבָרֵךְ,
וְעַל-יְדֵי-זֶה אִם יִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לִילֵךְ בְּדַרְךְ זֶה מִדֵּי
יוֹם בְּיוֹמוֹ בְּעֵקֶשְׁנוֹת גְּדוֹלָה, וְלֹא יְדַחֵק אֶת הַשְּׁעָה,
אֲזַי דִּיקָא יִגִּיעַ אֶל עֲנִינוֹ; אֲשֶׁר־מִי שְׂזוֹכָה לְחִזֵּק
וְלֶאֱמֹץ אֶת עֲצָמוֹ בְּעִבּוּדָה הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת שֶׁל
סְבָלָנוֹת וְלֹא לְדַחֵק אֶת הַשְּׁעָה, שְׂאֲזַי דִּיקָא יִזְכָּה
לְגָאֵל אֶת נִפְשׁוֹ מִשְׂאוֹל תַּחֲתִיּוֹת וּמִתַּחֲתִיו. וְעַלֵּיךְ
לְדַעַת כִּי כָּל בְּעָלֵי הַתְּשׁוּבָה שְׂרוֹצִים לְזִכּוֹת
לְתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, מִי שֶׁהִצְלִיחַ, הוּא רַק מִי שֶׁהִלֵּךְ

בְּדַרְךְ זוֹ, שֶׁהִתְאַזַּר בְּמִדַּת הַסְּבָלָנוֹת וְלֹא דָחַק אֶת
הַשָּׁעָה, כִּי בְּהִכָּרַח עוֹד הַפַּעַם לִפְלֵי בִשְׂאוֹל תַּחֲתִית
וּמִתַּחֲתָיו, כִּי מִן הַשָּׁמַיִם מְנַסִּים אֶת הָאָדָם אִם
כּוֹנֵנֵתוֹ הִיא בְּאַמֶּת, וְעַל-כֵּן בְּשָׁעָה שְׂאָדָם מִתְּלֵב
וְרוֹצֵה לְצֵאת מִן הַחֹשֶׁךְ וְהַבּוֹר שְׁנֹלְכַד בּוֹ, אִזּוֹ
מִחֲזִירִים אוֹתוֹ בַּחֲזָרָה, וְאִם אֶף-עַל-פִּי-כֵן אֵינוֹ שָׁם
לֵב לְכָל זֶה, אֲלֵא רֵץ וּבָא אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, דִּיקָא
עַל-יְדֵי-זֶה מְצָלִיחַ, וְעַל-כֵּן, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, מֵהַ
דְּהוּהָ הַהוּהָ, הָעֶקֶר תִּתְאַזַּר בְּמִדַּת הַסְּבָלָנוֹת, וְאֵל
תְּדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה, וְאִזּוֹ תִרְאֶה אִיךָ שֶׁתִּנְצֵל מִכָּל רַע
שְׂסַבֵּב אוֹתְךָ, וְתִרְאֶה שֶׁהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה,
וּמִחֹשֶׁךְ יִתְהַפֵּךְ לְךָ לְאוֹר גָּדוֹל, וְהַמְּנִיעוֹת לְנַעֲיֵמוֹת,
שֶׁתִּרְגִּישׁ עֲרֻבוֹת, נַעֲיֵמוֹת, יְדִידוֹת, זִיו וְחַיּוֹת
אֲלֵקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ. הָעֶקֶר אֵל תְּדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה וְתִהְיֶה
סְבָלָן גָּדוֹל, וְאִפְלוֹ שְׂבִינֵן כָּךְ מֵר וּמְרוֹר לְךָ מְאֹד,
עִם כָּל זֹאת, אִם לְקַחְתָּ עַל עַצְמְךָ לְשׁוֹב בְּתִשׁוּבָה
שְׁלָמָה, עָלֶיךָ לְדַעַת שְׂצָרִיכִין לְהִתְאַזַּר בְּסְבָלָנוֹת
הַכִּי גָדוֹלָה, וְאִזּוֹ עַל-יְדֵי-זֶה תִּצְלִיחַ אֶת דְּרָכְךָ;
אֲשֶׁרִי מִי שְׂמִכְנִיס דְּבוּרִים אֵלָיו בְּתוֹךְ לְבוֹ, שְׂאִזּוֹ
דִּיקָא יִזְכֶּה לְגָאֵל אֶת נַפְשׁוֹ גְּאֵלֵת עוֹלָם, וַיִּמְשִׁיךְ עַל
עַצְמוֹ אוֹר וְזִיו וְחַיּוֹת וְדְבָקוֹת הַבוּרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ תָּמִיד.

הַשְּׁנִי, וְעַל-כֵּן "אֵין בֶּן דָּוִד בָּא אֶלָּא שִׁיקְדִימוּ
 אֵלָיְהוּ הַנְּבִיא, שֶׁהוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם בְּעוֹלָם", כִּי אֵי
 אֶפְשָׁר לְהַגָּאֵל רַק עַל-יַדֵּי מַדַּת הַשְּׁלוֹם, שְׁיִהְיֶה
 שְׁלוֹם וְאַהֲבָה, אַחְוָה וְרַעוּת בֵּין נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל;
 וְעַל-כֵּן אָנוּ רוֹאִים בְּחוּשׁ אֵיךְ שֶׁהַסֵּמ"ךְ-מ"ם עוֹבֵד
 מְאֹד מְאֹד עַל נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמַעוֹרֵר בְּכָל פַּעַם
 מִחֻלְקַת עֲצוּמָה עַל-יַדֵּי שְׁמַבִּיא רְשָׁעִים אַרוּרִים
 שֶׁהֵם מַסְטֵרָא דְעַרְב־רַב, וְגוֹרְמִים מֵהַ שְׁגוֹרְמִים
 עַל-יַדֵּי מַעֲשִׂיֵהֶם הָרָעִים, עַד שְׁמַבִּיאִים לִידֵי
 מִחֻלּוֹקוֹת וּפְרוּדִים, וְזֶה מְרַחֵק אֶת הַקֶּץ, עַד
 שֶׁפִּקְעָה סְבָלְנוּתָם שֶׁל בְּנֵי-אָדָם וְדוֹחֲקִים אֶת הַקֶּץ,
 וְרוֹצִים לַעֲשׂוֹת פְּעֻלוֹת בְּעוֹלָם לְהַבִּיא אֶת מְשִׁיחַ
 צְדָקָנוּ בְּכַח, אֲשֶׁר זֹהֵי "דְּחִיקַת הַשְּׁעָה", שְׁזֶה
 בְּעֲצָמוֹ גּוֹרֵם מִחֻלְקַת גְּדוּלָה, וְעַל-יַדֵּי-זֶה לְבַסּוֹף
 יִפְלוּ לְאַפִּיקוֹרְסוֹת, וַיִּפְרְקוּ עַל לְגַמְרֵי, רַחֲמָנָא
 לִישׁוּבָן; כִּי כֵן נֶאֱרַע בְּכָל הַדּוֹרוֹת, שֶׁדִּיקָא אֵלּוּ
 שְׁדַחְקוּ אֶת הַקֶּץ, וְרָצוּ לְהַגָּאֵל תַּכְּף-וּמְיָד, וְלֹא
 עָבְדוּ עַל נְקֻדַּת הַשְּׁלוֹם, שְׁיִהְיֶה שְׁלוֹם וְאַהֲבָה,
 אַחְוָה וְרַעוּת בֵּין יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא עָשׂוּ פְרוּדִים בֵּין
 נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, דִּיקָא הֵם נֶעְקְרוּ לְבַסּוֹף לְגַמְרֵי,
 וְנִפְלוּ לְכַפִּירוֹת וְאַפִּיקוֹרְסוֹת; כִּי בְּאַמַּת אָסוּר לְדַחֵק

אֶת הַקֶּץ, וְאָסוּר לִתֵּן לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שׁוּם
עֲצוֹת, מֵה שְׂיֵשׁ לָנוּ לַעֲשׂוֹת הוּא רַק לְבוֹא וּלְבַקֵּשׁ
וּלְהִתְחַנֵּן אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּנִים, שְׂיַחֲוֶס
וּיְרַחֵם עָלֵינוּ, וְיִוְצִיאֵנוּ מִגְלוֹתֵינוּ הַמְּרָה, וּבִפְרָט
מִהַגְלוֹת הָאֲחֵרוֹנָה הַזֹּאת, גְּלוֹת הָעֶרְב־רַב, שְׁנַתְעָרַב
בֵּין נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מִזֵּרַע עַמְלֶק, שְׂמִכְנִיסִים פְּרוּדִים
בֵּין נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. כִּי יֵשׁ נַשְׁמוֹת רַבּוֹת, שְׂבִמְשָׁךְ
הַדּוֹרוֹת נִדְבְּקוּ בָהֶם קְלָפוֹת הַגּוֹיִים, כִּי נִתְעָרְבוּ
בַּגּוֹיִים וְנִתְבּוֹלְלוּ, וּבִמְשָׁךְ הַדּוֹרוֹת נִשְׁפַּח יְחוּסָם,
עַד שֶׁהֵם נִתְעָרְבּוּ וְנִתְבּוֹלְלוּ בֵּין נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל,
וְהֵן הֵן נַשְׁמוֹת הָעֶרְב־רַב הַמְעִיקִים לְנַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
כְּשׁוֹשְׁנָה הַזֹּאת הַמְסַבֶּבֶת בְּחֻחִים שְׂדוּקָרִים אוֹתָהּ,
אֲשֶׁר הֵם הַרְשָׁעִים הָאֲרוּרִים, הַמְכַנְיָסִים סְפָקוֹת
בְּאֲמוּנָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמְדַבְּרִים נֶגֶד כָּל הַקְּדוּשׁ לְעַם
יִשְׂרָאֵל, וְגוֹרְמִים פְּרוּדִים בְּנַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְכָל
מְגַמְתָּם הִיא רַק כַּח וְכֶסֶף וְכָבוֹד, שְׂכָל אֵלוֹ הֵם
בְּכָלֵל נַשְׁמוֹת הָעֶרְב־רַב שְׁנַתְעָרְבוּ בֵּין נַשְׁמוֹת
יִשְׂרָאֵל, וְעַל-כֵּן לֹא תִהְיֶה הַגְּאֻלָּה אֲלֵא אַחַר בְּרוּר
וְזִכּוּף וְצִרוּף גָּדוֹל מְאֹד, וְלָכֵן כָּל הַצְּדִיקִים שְׂבִכָּל
הַדּוֹרוֹת צָעְקוּ מְרָה עַל זֶה, שְׂלִפְנֵי בִיאַת מְשִׁיחַ
יְהִי נִסְיוֹן גָּדוֹל לְהִתְחַזֵּק בְּאֲמוּנָה פְּשׁוּטָה, כִּי

יִכְנָסוּ בְּאָדָם כָּל מִינֵי מַחְשָׁבוֹת שֶׁל הֶבֶל וְטַפְּשׁוֹת,
 עַד שִׁיתְּאֲסֹפוּ אֲנָשִׁים וַיִּרְצוּ לַעֲשׂוֹת פְּעֻלוֹת לְהַגְאֵל
 בְּעֶצְמָם, כִּי פִקְעָה סִבְלָנוּתָם, שְׂאִינָם יְכוּלִים כָּבֵר
 לְחַכּוֹת עַל קֶץ הַפְּלָאוֹת, וַיִּרְצוּ לְגַאֵל אֶת עֶצְמָם מִן
 הַגְּלוּת בְּלִי הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הֵן הֵן נִשְׁמוֹת
 הָעֶרְב־רֵב אֲשֶׁר מֵהֵן תִּצְאָנָה כָּל הַרְעוֹת וְהַצָּרוֹת;
 וְעַל-כֵּן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָּךְ שׁוֹם
 חֶלֶק עִמָּהֶם כָּלֵל, כִּי אֶת הַגְּאֻלָּה אֵין יְכוּלִים לְהִבְיֵא
 בְּשׁוֹם פָּנִים וְאִפֵּן עַל-יַדִּי "דְּחִיקַת הַשְּׁעָה",
 שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִכְרָח לְגַאֲלָנוּ, הוּא יִתְבַּרֵּךְ
 יוֹדֵעַ מַה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, עָלֵינוּ רַק לְבֹא אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ
 בְּרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּנִים, וּלְבַקֵּשׁ מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ,
 שְׂיַחֲוֶס וַיִּרְחַם עָלֵינוּ, וְגַם בְּתַפְלָה אָסוּר לְדַחֵק אֶת
 הַשְּׁעָה, וְדַיְקָא עַל-יַדִּי-זֶה תַתְּחַזֵּק אֲצִילָנוּ הָאֲמוּנָה
 הַקְּדוּשָׁה בְּבִיאַת מְשִׁיחַ, וְסוּף כָּל סוּף נִזְכָּה לְגַאֲלָה,
 אֲבָל לֹא עַל-יַדִּי "דְּחִיקַת הַשְּׁעָה", כִּי כָּל אֱלוֹ
 שְׁדוּחִיקִים אֶת הַשְּׁעָה לְבִסוּף, יִפְרְקוּ עַל לְגַמְרֵי,
 וַיִּפְלוּ וַיִּתְרַחֲקוּ, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, לְגַמְרֵי מִן
 הַיְיְהוּדוֹת; וְעַל-כֵּן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, לְדַעַת,
 אֲשֶׁר הַגְּאֻלָּה תְלוּיָהּ רַק בְּמִדַּת הַסִּבְלָנוּת, לְסִבַּל אֶת
 עַלּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְלִמְסַר אֶת נַפְשׁוֹ עַל קְדוּשַׁת שְׁמוֹ

דְּחִיקַת הַשָּׁעָה

שְׂמָא

יְתַבְרַךְ, לְקֹדֶשׁ שֵׁם שָׁמַיִם בְּרַבִּים וְלִקְיָם אֶת
מִצְוֹתָיו יְתַבְרַךְ בְּרִישׁ גְּלִי, וְלֹא לְהִתְבַּיֵּשׁ מִשׁוּם
בְּרִיָּה שְׁבַע עוֹלָם, וְלַחֲנוּךְ אֶת בְּנָיו וְאֶת בְּנוֹתָיו עַל-פִּי
הַתּוֹרָה וְהַמְּסוּרָה, וְלִגְלוֹת לָהֶם אֶת אַמּוּנָתוֹ יְתַבְרַךְ
וְאֶת מִצְוֹתָיו יְתַבְרַךְ, וְלִהְיֶה חֲדִיר בָּהֶם אֶת הַקְּבֵלָה
שְׁקִבְלָנוּ מִדּוֹר דּוֹר שֶׁהִיא הָאַמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, וְדִיקָא
עַל-יְדֵי-זֶה נִזְכָּה לְגֵאֲלָה שְׁלֵמָה, כִּי הִגְאֲלָה תָּבֵא רַק
בְּזִכּוֹת הָאַמוּנָה, וּכְכֹל שֶׁתַּתְּרַבֶּה הָאַמוּנָה בְּעוֹלָם, כִּן
יִתְגַּלֶּה לָנוּ מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ, וְנִזְכָּה לְגֵאֲלָה אֲמִתִּית,
אָבֵל עַל-יְדֵי דְּחִיקַת הַשָּׁעָה, הֵינּוּ לְדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה
וְלוֹמַר: זֶה יִהְיֶה הַגּוֹאֵל, וְזֶה הוּא שְׂיֹצִיאֵנוּ
מִגְּלוּתָנוּ, זוֹהִי טְעוֹת חַמוּרָה, וְזֶה יָבִיא לְאָדָם
אֲחֵר-כֶּף אַכְזָבוֹת גְּדוּלוֹת, כְּמוֹ שֶׁרְאִינוּ בְּעֵינֵינוּ מֵה
שֶׁקְרָה לָנוּ בַּדּוֹר אֲחֵרוֹן הַזֶּה, שֶׁקָּמוּ תַרְבוֹת אֲנָשִׁים
חֲטָאִים, וְרָצוּ לְהִגְאֵל מִגְּלוֹת הַגּוֹיִים דִּיקָא עַל-יְדֵי-
זֶה מְרָדוּ בּוֹ יְתַבְרַךְ, וְחָרְטוּ עַל דְּגָלָם, שְׂאִין לָהֶם
חֵלֶק בְּאַלְקֵי יִשְׂרָאֵל, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן, עַד שְׂאִינָם
מִתְבַּיֵּשִׁים לְדַבֵּר בְּגִלּוּי נְגִידוֹ יְתַבְרַךְ וְנִגְדָה כָּל הַקְּדוּשׁ
לְעַם יִשְׂרָאֵל, וּמְחַנְכִים מְלִיוּנֵי יְלָדִים בְּכָל יוֹם
בְּחַנוּךְ כְּפָרְנִי, וְאִינָם מְנִיחִים אוֹתָם לֹמַר אֶת
הַפְּסוּק: "שִׁמְעַ יִשְׂרָאֵל הַיְיָ הַיְיָ אֱלֹקֵינוּ הַיְיָ אֶחָד",

עד כְּדֵי כֶּף גְּבֵרָה רְשָׁעוֹתֶם שֶׁל אֱלוֹ שֶׁלְקָחוּ אֶת
הַגְּאֹלָה בְּיָדָם; וּכְמוֹ-כֵן אֶפְלוּ בְקִדְשָׁהּ, מִי שֶׁרוֹצֵה
לַעֲשׂוֹת פְּעֻלָּה לְהִבְיֵא אֶת הַגְּאֹלָה, עָלָיו לְדַעַת,
שֶׁהוּא מְסַכֵּן אֶת עַצְמוֹ וְאֶת נַפְשׁוֹת בֵּיתוֹ וְאֶת
נַפְשׁוֹת כָּלֵל יִשְׂרָאֵל, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְדַחֵק אֶת הַשָּׁעָה
כָּלֵל, אֲלָא צָרִיכִין רַק לְגַלוֹת וּלְפָרְסֵם אֶת הָאֱמוּנָה
הַקְּדוּשָׁה, וּדְיָקָא בְזָכוֹת הָאֱמוּנָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ נִזְכָּה
לְהַגְּאֵל; כִּי הָאֱמוּנָה בְּעַצְמָהּ הִיא מֵדַת הַסְּבָלָנוֹת,
וְעַל-יְדֵי שְׂמֵאֲמִינִים בּוֹ יִתְבָּרֵךְ וְנִכְנָסִים אֶל תּוֹךְ
הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, זֹכִים לְסַבֵּל אֶת כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר
עָלָיו, וְזוֹ בְּעַצְמָהּ תִּהְיֶה הַגְּאֹלָה, שְׁנוּזָכָה לְהַכְּלִיל
לְגַמְרֵי בְּאֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא; וְעַל-כֵּן אֲשֶׁרִי וְאֲשֶׁרִי
מִי שֶׁאֵינִי דוֹחֵק אֶת הַשָּׁעָה, וְאֶפְלוּ בְּדָבָר עֲדִין
כָּל-כֶּף, שֶׁהִיא הַגְּאֹלָה, אֵינִי דוֹחֵק אֶת הַשָּׁעָה, אֲלָא
עוֹסֵק רַק בְּגִלּוּי הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה וּבְפָרְסוּם
מְצוּוֹתָיו יִתְבָּרֵךְ בְּרִישׁ גְּלִי, שְׂדֵיָקָא עַל-יְדֵי-זֶה
יִגְאָלְנוּ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא גְּאֹלֵת עוֹלָם, וְנִזְכָּה
שֶׁתִּתְגַּלֶּה מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּעוֹלָם, וְיִתְבַטְּלוּ כָּל
הַקְּלָפוֹת וְהַסְטֵרָא אַחֲרָא כָּלִיל, "וְהִיְתָה לְהוֹי"ה
הַמְּלוּכָה, וְהִיְתָה הַוְי"ה לְמַלְךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם
הַהוּא יִהְיֶה הַוְי"ה אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד" (עוֹבְדֵיהָ א, כא).

תם וּנְשָׁלֵם, שְׁבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

קוֹנְטָרַס
יָם סוֹעַר

יְגַלֶּה אֵיךְ שְׁהֶעוֹלָם הָיָה הוּא כְּמוֹ יָם סוֹעַר, וְהֵיכָר
הָרַע בּוֹעַר מְאֹד, וַיִּבְאֵר עֲצוֹת נִפְלְאוֹת אֵיךְ לְצִאת
וְלִהְנַצֵּל מֵהֵימָּה הַסּוֹעַר הַזֶּה, וְלִזְכוּת לְדַבֵּק עֲצֻמוֹ בּוֹ
יִתְבָּרֵךְ.

*

בְּנוֵי וּמֵיֶסֶד עַל-פִּי דְבָרֵי
רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹרֵחַ הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן
בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ
רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֵלָב, זְכוּתוֹ יִגַן עָלֵינוּ.

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תִלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ
הַקְּדוֹשׁ, אֹרֵחַ נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רַז לֹא אָנִים לִיָּה
רַבֵּי נַתָּן מְבַרְסֵלָב, זְכוּתוֹ יִגַן עָלֵינוּ,

וּמִשְׁלַב בְּפִסּוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאַמְרֵי
חֻכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזוֹהַר הַקְּדוֹשׁ.

*

הוּבָא לְדַפּוּס עַל-יְדֵי
חֲסִידֵי בְּרֵסֵלָב
עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: הָעוֹלָם הַזֶּה הוּא
כְּמוֹ יַם סוּעַר, וְאִם אֵינוֹ מִחֲבִיא עֲצָמוֹ
בְּסִפִּינָה טוֹבָה יָכוֹל לְהִטָּבַע בְּתוֹךְ הַמַּיִם
הַזְדוּנָיִם וְהַסִּפִּינָה הַיָּא הַצְּדִיק שֶׁהוּא מְלֵא
חֶסֶד כְּמֵאמָרָם ז"ל (קְדוּשֵׁין ב'): הַסִּפִּינָין
רַבָּן חֲסִידִים, פִּי עֵינֵיהֶם תְּלוּיֹת תָּמִיד רַק
אֲלִיו יִתְבָּרֵךְ, וְעַל-כֵּן אֲשֶׁרִי מִי שֶׁמִּחֲבִיא
עֲצָמוֹ אֶצֶל צְדִיק אֲמַתִּי הַדְּבוּק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ,
וַיִּנָּצַל מֵהֵימָּן סוּעַר שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה.

(אֲמַרִי מוֹהֲרָא"ש, חֵלֶק ב', סִימָן תִּקְסוֹ)

קוֹנְטְרַס

יָם סוֹעֵר

א.

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אָהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, כִּי זְמַן
הַבְּחָרוֹת הוּא זְמַן רְתֻחַת הַיָּצָר, כִּי הָאָדָם בְּעוֹדוֹ
בְּגִיל צָעִיר, בּוֹעֶרֶת בּוֹ רְתֻחַת הַדְּמִים שֶׁהוּא הַיָּצָר
הָרַע (עֵינֵי לְקוּיֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן עב), וְעַל-כֵּן
בִּימֵי הַבְּחָרוֹת צָרִיף שְׁמִירָה מְעֵלָה מִיָּצְרוֹ הָרַע
הַבּוֹעֵר בּוֹ מְאֹד, וְלָכֵן צָרִיף לְהִזְהַר שְׁלֹא יִנִּיחַ אֶת
יָצְרוֹ לַעֲשׂוֹת בּוֹ כְּחֻפְצוֹ, כִּי אִם יִתְּפֹתָה אֵל יָצְרוֹ,
אִז יִמְשֹׁף אַחֲרָיו כָּל יְמֵי חַיָּיו; וְעַל-כֵּן דִּיקָא בִּימֵי
הַבְּחָרוֹת צָרִיף הָאָדָם לְהִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְהִתְחַבֵּר
בֶּקַע עִם יִרְאִים וּכְשָׁרִים, וְיִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְלָכַת אֵל
צְדִיקִים, וְיִשְׁמַר אֶת עֲצָמוֹ מְאֹד מְאֹד לֹא לְדַבֵּר עַל
שׁוֹם בֵּר יִשְׂרָאֵל, וּמִכָּל שֶׁכֵּן עַל צְדִיקִים וִירְאִים, כִּי

תחלת הפתח להזמין את היצר הרע הוא על-ידי שמתחברים עם חברים רעים, ומתלווצצים ביחד מיראי השם ומצדיקים, ותכף-ומיד כשנכנסים בקלפה ובזהמת הליצנות — להתלווצץ מכלם, זוהי ההזמנה ליצר הרע שישרה בו, כי באמת מתחלת ימי הנעורים כבר נתעוררות התאוות אצל האדם, כי כשמתחיל בחרור להתבגר, כבר בא אליו יצרו בדמים רותחים, ומתחילות לרתח אצלו התאוות, ובפרט תאוות נאוף, אף עדין האדם יכול להנצל ממנו, אם יתחבר אל חברים טובים, אף יראי השם וצדיקים אמתיים, אז יוליכו אותו בדרך האמת, דרך התורה והיהדות, ויזכה לקרר ולבטל לגמרי את יצרו הרע הבוער בו, עד שבמשך הזמן יזכה להכניע את חמרו הגס והעב, וישתוקק רק אליו יתברך, ולכל זה זוכים רק אם מתחברים אל חברים טובים, יראי השם וצדיקים אמתיים, והיצר הרע יודע זאת שהוא יתבטל על ידם, על-כן הוא מסית ומדיח את האדם בימי בחרותו, שיתחבר עם פת ליצים המתלווצצים מיראי השם ומצדיקים אמתיים, ותכף על-ידי-זה האדם כבר מזמין את היצר הרע שישאר אצלו, וכך מתחיל לחטא,

רחמנא לישזבן, עד שיש שבאים לעברות מגנות
 בפגם הברית, רחמנא לצלן, שמתעבים בכל מיני
 תועבות רעות ומגנות כאשר נמצא בדור הזה,
 בעוונותינו הרבים, שהכל נעשה הפקר והרחובות
 מלאים זמה, שקוץ, תעוב, זהום ונאוף, ומה
 יעשה הבן שלא יחטא?! וכל זמן שאדם מתחבר
 עם חברים טובים, ומסתובב בין יראים, עובדי
 השם וצדיקים אמתיים, אזי אין ליצר הרע שום
 שליטה עליו, ואף שבוערות בו כל התאוות
 והמדות הרעות, עם כל זאת כשמתאחדים יחד
 יראי השם אצל צדיקים אמתיים, על ידי זה אין
 ליצר הרע שום מקום אצלו, אבל תכף-ומיד
 כשמתחברים עם לצים, ומתלווצצים מכל דבר
 שבקדשה, בזה מזמינים את היצר הרע שישאר
 אצלו.

ועל-כן ראה אהובי, בני היקר, עכשו בימי
 בחרותך לשמור על עצמך מאד מאד, ולא להתחבר
 עם שום חברים רעים המתלווצצים מיראי השם
 ומצדיקים אמתיים, כי עליך לדעת, אשר כל אלו
 המתלווצצים מזולתם, הם פגומים מאד מאד,

רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, וְהִבֵּל פִּיָּהֶם מִזִּיק מָאד, וְגוֹרֵם לִפְל
 בְּשָׂאוֹל תַּחֲתִיּוֹת וּמַתְחָתִיו, וְסַכְּנָה גְדוֹלָה לַעֲמֹד עַל
 יָדָם, וּמִכָּל שָׁכָן וְכָל שָׁכָן לְדַבֵּר וּלְהַתְחַבֵּר עִמָּהֶם,
 וְלִכְן עָשָׂה זֹאת, אֲהוּבֵי, בְּנֵי הַיָּקָר, וְתַבְרַח מִכָּל
 מִיָּנִי חֲבֵרִים רָעִים הַמְתְּלוֹצְצִים מִזּוּלְתָם, וְעַל-יַדֵּי-
 זֶה לֹא יוּכַל יִצְרָף לְפַתּוּתָף לָבֵא לִיָּדֵי עֲבֵרוֹת
 חֲמוּרוֹת, חֶסֶם וְשָׁלוֹם, כִּי בָזָה שְׁתַּתְּחִיב עִם יִרְאִים
 וּכְשָׂרִים אֲמַתִּיִּים, וְכֵן תִּסְתַּוֵּב אֲצֶל צַדִּיקִים
 אֲמַתִּיִּים, עַל-יַדֵּי-זֶה תִּמְשֹׁף גַּם עָלֶיךָ יִרְאֵת שָׁמַיִם,
 וְתִירָא וְתַפְחֹד רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ וְלֹא מִשׁוּם בְּשׂוֹר
 וְדָם, וְעַל-יַדֵּי מִדַּת הַיִּרְאָה — שְׁתַּהֲיֶה לָּךְ יִרְאֵת
 שָׁמַיִם רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ וְלֹא מִזּוּלְתָךְ, אֲזִי לֹא יוּכַל
 לָךְ יִצְרָף כָּלֵל, כִּי אֵין הַיִּצָּר הָרַע שׁוֹלֵט בְּמִקּוֹם
 שְׂיֵשׁ יִרְאֵת שָׁמַיִם.

וְלִכְן עָלֶיךָ לְדַעַת, אֲהוּבֵי, בְּנֵי הַיָּקָר, כִּי הָעוֹלָם
 הַזֶּה הוּא "יָם סוּעָר", וּמִלֵּא לִצִּים הַפּוֹרְשִׁים אֶת
 רִשְׁתָּם הַטְּמֵאָה לְלַכּוֹד בָּהּ אֶת נַפְשׁוֹת בְּנֵי הַנְּעוּרִים,
 וְתַכְּף-וּמִיָּד כְּשֶׁהֵם נִתְּפָסִים בְּרִשְׁתָּם, עַל-יַדֵּי-זֶה
 כָּבֵר מִזְמִינִים אֶת הַיִּצָּר הָרַע בְּעֲצָמוֹ, וְעַל-כֵּן,
 אֲהוּבֵי, בְּנֵי הַיָּקָר, פָּקַח עֵינֶיךָ וּרְאֵה מַה לְּפָנֶיךָ,

בְּאֶפְנֵי שְׁתַּבְּרַח מִכָּל מִינֵי לְצִים הַמִּתְלוֹצְצִים מִיִּרְאֵי
הַשֵּׁם וּמִצְדִּיקִים אֲמֵתִיִּים, כִּדֵּי שְׁלֹא תִזְמִין אֵלֶיךָ אֶת
הַיִּצָּר הַרוֹצֵה לְהִרְסֵם אוֹתְךָ לְגַמְרֵי; וְזָכֹר כָּלֵל זֶה, כִּי
תִצְטָרֵךְ אוֹתוֹ לְיָמִים הַבָּאִים, כִּי הַיִּצָּר הַרָע בּוֹעֵר
בְּאָדָם כָּל יְמֵי חַיָּו, וְרוֹצֵה לְהַכְנִס לְתוֹךְ הָאָדָם,
וְלוֹלֵי הִזָּה מִתְחַבֵּר עִם לְצִים הַמִּתְלוֹצְצִים מִיִּרְאֵי
הַשֵּׁם וּמִצְדִּיקִים אֲמֵתִיִּים, אֲףי פַעַם לֹא הִזָּה יָכוֹל לוֹ,
וְלֹא הִיָּתֵה לוֹ שׁוֹם שְׁיִכּוֹת אֶל הָאָדָם, כִּי עֵקֶר
הַשְׁיִכּוֹת שְׁיֵשׁ לוֹ אֲצֵל הָאָדָם הִיא רַק עַל-יְדֵי הַמַּדָּה
הַרָעָה שֶׁל לִיצְנוּת, שֶׁהִיא פֶתַח הַטְּמָאָה; אֲשֶׁרֵי מִי
שְׁבוֹרַח תָּמִיד אֶל יִרְאֵי הַשֵּׁם וְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ, וּמִתְאַבֵּק
בְּעַפְרֵ צְדִיקֵי הָאֲמֵת, שְׁאֵז יִהְיֶה שְׁמוֹר בְּ"יָם
הַסּוֹעֵר" שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה.

ב.

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֶהוּבֵי, בְּנֵי, כִּי קָדָם בִּיאַת
הַמְּשִׁיחַ תַּתְּפֹשֵׁט קְלִפַּת וְטְמֵאת הָעַרְב רַב בְּעוֹלָם,
וְקְלִפַּת דּוֹר הַמַּבּוּל, שֶׁהִיא זְהוּם וְנֹאוֹף, וְטְמֵאת דּוֹר
הַהַפְּלָגָה, שֶׁהִיא כְּפִירוֹת, אֶפִּיקוֹרְסוֹת וְהַפְּקָרוֹת
תַּתְּפֹשֵׁטָנָה עוֹד פַּעַם בְּעוֹלָם, וְיִהְיֶה מִמָּשׁ "יָם

סוער" כל העולם הזה, ומי שלא יתחבא בין יראים
 אמתיים, עובדי השם, צדיקי הדור ותלמידי חכמים
 העוסקים בתורה לשמה, הוא יהיה בסכנה גדולה
 מאד מאד, כי בפרוש גלה לנו רבנו ז"ל, אשר קדם
 ביאת המשיח יפתחו ארבות השמים עם כפירות
 ואפיקורסות מלמעלה בשביל הנסיון, לנסות בני-
 אדם אל מי יברחו, ועל זה נאמר (דניאל יב, י):
 "יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים והרשיעו רשעים",
 ויהיה נסיון גדול להחזיק מעמד, מרב הכפירות
 והאפיקורסות שכלם ידברו בריש גלי נגדו יתברך
 בלי שום בושא כלל, ויתפשטו כל מיני חבורים
 רעים של כל מיני כופרים ואפיקורסים, וזה יהיה
 גדל הנסיון והברור האחרון (עין שיחות הר"ן,
 סימנים: רכ, לה), והנה אנו עדים לזה, איך
 שמתפשטות בכל יום ויום הכפירות והאפיקורסות
 בעולם, אשר מזה נתפשט הנאוף, שקוץ, תעוב,
 ערם וזהום בריש גלי, וכבר אין מתבישים כלל,
 ונכשלים בכל מיני עוונות, רחמנא לישזבן, ואין
 שום יצאה אחרת רק להתחבא אצל צדיקים
 אמתיים, יראי השם ותלמידי חכמים העוסקים
 בתורה.

ועל-כן ראה, אהובי, בני היקר, מה לפניך,
 וראה לברח מכל מיני חברים רעים המלאים
 ליצנות, שמתלווצצים מכל דבר שבקדשה, ותברח
 רק אל צדיקי אמת ותלמידי חכמים אמתיים
 העוסקים בתורה לשמה, ותתאבק בעפר רגליהם
 ותשתה בצמא את מימיהם, ותטה אונך אל דברי
 תורתם, ועל-ידי-זה נכון יהיה לבך ובטוח שתנצל
 מכל רע, ותזכה לעבר את זה העולם בשלום, כי
 אם לא תחפץ לצית למה שאני מיעץ לך, תדע
 שה"ים הסוער" הזה של העולם הזה המלא
 בפירות ואפיקורסות, חרופין וגדופין נגדו יתברך,
 ומלא שחץ, ערם, תעוב וזהום של נאוף, ישטף
 אותך, ויכניס אותך אל כף הקלע, שלא תוכל
 לצאת משם, רחמנא לישזבן, כי אי אפשר בשום
 פנים ואפן להנצל בדור הזה מה"ים הסוער" של
 כפירות ואפיקורסות ונאוף, כי אם כשמתחברים
 אל יראים ושלמים, צדיקים אמתיים ותלמידי
 חכמים הלומדים תורה לשמה, אך עליך לדעת כי
 היצר הרע מצא לעצמו עצה על-ידי קלפה של
 ליצנות, ומתלווצץ מיראים אמתיים, מאנשים
 כשרים הדבוקים בו יתברך, מצדיקים אמתיים

ומתלמידי חכמים הלומדים תורה לשמה, ופוער
את פיו הטמא נגדם, ועל-ידי-זה נתקרר האדם
מלהתקרב אליהם.

על-כן ראה, אהובי, בני היקר, אם אתה רוצה
להנצל מה"ים הסוער" הנה של נאוף, כפירות
ואפיקורסות, ראה לברח מכל מיני חברים רעים
המלאים ליצנות, ותדע שזו סכנה גדולה לעמד על
ידם, כי הם בעצמם מלאים כפירות ואפיקורסות,
ומלאים נאוף וזהמה, כי לא יתלוצץ אדם מאנשים
כשרים ויראים אמתיים, מצדיקים הדבוקים בו
יתברך ומתלמידי חכמים הלומדים תורה לשמה,
אלא אם-כן נכנסה בו כפירות ואפיקורסות, וארס
הנאוף אוכל בו; על-כן ראה, אהובי, בני היקר,
לברח מכל אלו הליצנים, ואל יהיה לך שום עסק
עמם, כי סכנה גדולה לעמד על ידם, כי אור
פיהם הטמא שוטף את האדם ב"ים הסוער" הנה;
אשרי מי שפותח עיניו ורואה מה קורה בזה
העולם שהוא "ים סוער" של כפירות ואפיקורסות,
נאוף, שקוץ, תעוב וערם, ובורח מכל מיני ליצים
המתלוצצים מיראים אמתיים, מצדיקים הדבוקים

בו יתברך ומתלמידי חכמים העוסקים בתורה לשמה, וצריך שתדע שהיצר הרע מתלבש במצוות, כאלו מצוה לדבר על יראים וכשרים, וכאלו מצוה לדבר על צדיקים אמתיים, וכאלו מצוה לדבר על תלמידי חכמים הממיתים עצמם יומם ולילה באהלה של תורה, וזוהי מצות היצר הרע שמתלבש עצמו במצוות (עיין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן א); ועל-כן, אהובי, בני היקר, ראה מה לפניך, ותכף-ומיד כשתשמע לדבר על יראים אמתיים ועל צדיקים הדבוקים בו יתברך ועל תלמידי חכמים הממיתים את עצמם יומם ולילה בתורה הקדושה, תברח מהם כמו שבורחים מאש שורפת, כי בודאי תפל ברשתם הטמאה, חס ושלום, וזה עקר הפתח להזמין בעצמו את היצר הרע של כפירות, אפיקורסות ונאוף, על-ידי שמתלווצצים מתלמידי חכמים אמתיים הממיתים את עצמם באהלה של תורה ומיראים אמתיים הדבוקים בו יתברך.

ג.

אהובי, בני היקר, ראה לחזק את עצמך בכל

מֵה שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, וְתָמִיד תִּזְכֹּר אֲשֶׁר הָעוֹלָם הַזֶּה
 הוּא כִּי"ם הַסּוּעַר", וְאִם לֹא מִתְחַזְּקִים, אֲזִי
 נִשְׁטָפִים בְּתוֹךְ מִיָּמֵי הַיָּם הַסּוּעַר", וְעַקֵּר
 הַהִתְחַזְּקוֹת הַיָּא לְחִזֵּק אֶת עֲצָמוֹ בַּמָּה שְׂזָכָה
 לְהִבְרָא מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עֲשֵׂנִי גוֹי, אֲשֶׁר
 הַהִתְחַזְּקוֹת הַזֶּה עוֹלָה עַל כָּל הַהִתְחַזְּקוֹת, כִּי בְּדֶרֶךְ
 כָּלֵל בְּכָל דָּבָר יָכוֹל הַיִּצָּר הָרַע לְמַצֵּא פְגָמִים, כְּאֵלוֹ
 הַלְמוּד תּוֹרָה שְׁלוֹ אֵינוֹ כְּמוֹ שְׂצָרֶיךָ וְהַתְּפִלָּה שְׁלוֹ
 אֵינָה כְּמוֹ שְׂצָרֶיךָ, וְקִיּוֹם הַמְצוּוֹת שְׁלוֹ אֵינוֹ כְּמוֹ
 שְׂצָרֶיךָ, לֹא-כֵן כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה לְהַחֲיוֹת אֶת עֲצָמוֹ
 שְׁלֹא עֲשֵׂנִי גוֹי, זֶה אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם פָּנִים וְאֶפֶן
 לַיִּצָּר לְבַטְלוֹ וּלְשַׁבְּרוֹ — שְׁסוּף כָּל סוּף זְכִיתִי
 לְהִבְרָא מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל, וְהַהִתְחַזְּקוֹת הַזֶּה עוֹלָה עַל כָּל
 הַהִתְחַזְּקוֹת, וְעַל-כֵּן אִם אַתָּה רוֹצֵה אֶהוּבִי, בְּנֵי
 הַיָּקָר, לְהַנְצִיל מִשְׁטָף מִיָּם רַבִּים הַשּׁוֹטְפִים בִּי"ם
 הַסּוּעַר" הַזֶּה, רְאֵה לְחִזֵּק אֶת עֲצָמְךָ מְאֹד מְאֹד עִם
 נְקֻדַּת יְהוּדִית, וְתִהְיֶה מְאֹד מְאֹד שְׂמֵחַ עַל כָּל פֶּרֶט
 וּפְרֵט שְׂאֵתָה זוֹכֶה לְחִטָּף, וְאִף שְׂבִינְךָ וּבִינְךָ
 עוֹבְרִים עָלֶיךָ כָּל מִיָּנֵי קִטְנוֹת וְחִלְשׁוֹת הַדַּעַת
 וִירִידוֹת, וְאַתָּה נִכְשָׁל בְּכָל מִיָּנֵי עֲבֵרוֹת שְׂבַעֲוֹלָם,
 וְנִדְמָה לְךָ כְּאֵלוֹ אֲבָד מְנוּס וְתִקְוָה מִמֶּךָ, וּכְאֵלוֹ

אתה אבוד כְּבֹר לְגַמְרֵי מְרֹב הַחֲטָאִים וְהַעֲוֹנוֹת
וְהַפְּשָׁעִים שְׂאֵתָה עֹבֵר, עִם כָּל זֹאת אִם תְּחִיָּה אֶת
עֲצָמְךָ עִם כָּל נִקְדָּה וְנִקְדָּה שֵׁשׁ בָּךְ עִם קִדְשֵׁת
יְהוּדִיתְךָ, תִּזְכֶּה לְעֹבֵר אֶת הַ"יָּם הַסּוֹעֵר", וְתִרְאֶה
אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים, נִסִּים וְנִפְלְאוֹת שֶׁיַּעֲשֶׂה עִמָּךְ
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

הַעֲקֹר רְאֵה רַק לְחִזֵּק אֶת עֲצָמְךָ עִם נִקְדַּת
הַיְהוּדוּת שְׁלֹא עֲשֵׂנִי גוֹי, וְהַתְּחַזְּקוֹת הַזֹּו הֵיא מְאֹד
מְאֹד חֲשׂוּבָה לְמַעַלָּה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת כְּלָם, כִּי עַל
כָּל דָּבָר יָכוֹל הַיִּצָּר הָרַע וְהַמְקַטְרֵג לְקַטְרֵג עַל
הָאָדָם שֵׁשׁ בּוֹ פְּגָמִים רַבִּים, אֲבָל עַל נִקְדַּת יְהוּדוּתוֹ
נִקְדַּת יִשְׂרָאֵל — לִי רֹאשׁ, עַל זֶה אֵי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם
פְּנִים לְקַטְרֵג, כִּי זֶה בָּא מִמְּנוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּעֲצָמוֹ,
יִשְׂרָאֵל עָלוּ בְּמַחְשָׁבָה תְּחִלָּה (בְּרֹאשִׁית רַבָּה א, ה),
וְעַל-כֵּן עִם הַתְּחַזְּקוֹת הַזֹּו תִּזְכֶּה לְעֹבֵר עַל שְׁטָף
מִיָּם רַבִּים הַזְּדוֹנִים וְהַ"יָּם הַסּוֹעֵר" שֶׁהוּא הָעוֹלָם
הַזֶּה, וְתִזְכֶּה לְהַפְּךָ אֶת כָּל הִירִידוֹת וְהַנְּפִילוֹת
לְעֲלִיּוֹת גְּדוֹלוֹת, אִם לֹא תִיָּאֵשׁ עֲצָמְךָ בְּשׁוּם פְּנִים
וְאֶפֶן שְׁבַע עוֹלָם; וְצָרִיךְ שְׂתַדַּע, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, כִּי
זֶה עֲקָר נִסְיוֹנְךָ, וְכָל מֵה שֶׁעֹבֵר עָלֶיךָ — שְׂאֵתָה

מנח במקום המלכלך והמזוהם ביותר, ונכשלת כבר
 במה שנכשלת ונתלכלכת במה שנתלכלכת וכו',
 עם כל זאת אתה מחזיק מעמד ומחיה ומחזק את
 עצמך עם נקדת יהדותך שלא עשני גוי, עליך
 לדעת, כי זה עקר שעשועך בכל העולמות, ועל-כן
 ראה להיות חזק בזה מאד מאד לחזק את עצמך
 עם נקדת יהדותך, ועל-ידי-זה תזכה לעבר על
 ה"ים הסוער" הזה, ואף אחד בעולם לא יוכל
 לשבר אותך, ותזכה להתעלות בתכלית העליה, אם
 תהיה עקשן גדול מאד מאד לא להסתפל על העבר
 שלך, רק להתקדם בכל פעם יותר ויותר, וזכור
 דברים אלו, כי תצטרך אותם לימים הבאים.

ד.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, כי היצר הרע
 אורב מאד מאד על בני הנעורים בדור הזה, כי
 ההפקרות, הפריצות והתאוות עושות פריצות
 בנשמות ישראל, ומי שנמשך אחריהם, אזי הוא
 אבוד לגמרי, רחמנא לישזכן, כי תאות נאוף
 בוערת בבני הנעורים מאד מאד, ואם לא יתחברו

אֶל יְרֵאִים וְצַדִּיקִים אֲמַתַּיִם, עַל-יַדֵּי-זֶה הֵם יְכוּלִים
 לְהַסְחֵף בִּ"יָם הַסּוֹעֵר" שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, כִּי עֲכָשׁוּ
 בַשְּׁבִיל הַבְּחִירָה וְהַנְּסִיוֹן כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ מִלֵּא רַע
 שֶׁל כְּפִירוֹת וְאֲפִיקוֹרְסוֹת, וּמַדְבָּרִים פְּתוּחִים נִגְדוּ
 יַתְבָּרָךְ, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, וְכֵן הַתִּירוּ עֲרִיּוֹת, רַחֲמָנָא
 לְצִלָּן, וּבְרִישׁ גְּלִי יְכוּלִים לְקַנּוֹת אֶת כָּל מִינֵי עָרִם,
 שְׁקוּיץ, תַּעֲוֹב וְזֵהוּם, וְעַל-יַדֵּי-זֶה בְּנֵי הַנְּעוּרִים
 נוֹפְלִים בְּעַמְקָא דִּתְהוּמָא רַבָּא, וְהֵם מִנְחִים בְּסַכְנָה
 גְּדוּלָה בְּכָל יוֹם, בְּכָל שָׁעָה וּבְכָל רִגַע, וְעַקֵּר
 הַהֲצִלָּה לְהַנְּצִל מִכָּל זֶה הוּא רַק לְבָרַח אֶל יְרֵאִים
 וְצַדִּיקִים אֲמַתַּיִם, וּלְהַתְחַבֵּר עִמָּהֶם, וּלְבַקֵּשׁ מֵהֶם
 עֲצָה עַל נַפְשָׁם, כִּי רַק עַל יָדָם יְכוּלִים לְזַכּוֹת לְתַקּוּן
 אֲמַתֵּי וְנִצָּחִי, וְהַיִּצֵּר הָרַע יוֹדֵעַ זֹאת, וְעַל-כֵּן
 מִתְלַבֵּשׁ עֲצָמוֹ בְּמַצּוֹת, כְּאִלּוּ מִתֵּר לְדַבֵּר עַל יְרֵאִים
 וְצַדִּיקִים אֲמַתַּיִם, וְהַכֹּל כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְקַרְבוּ אֲלֵיהֶם
 וְלֹא יִסְתַּוְּבְבוּ בִּינֵיהֶם.

וְלִכֵּן רְאֵה, אֲהוּבֵי, בְּנֵי, מֵה לְפָנֶיךָ, כְּבָר נִפְלֵת
 בְּעַמְקֵי הָרַע וְהַחֲשָׁךְ, וְנִכְשַׁלְתָּ בְּכָל מִינֵי חֲטָאִים
 וְעוֹנוֹנוֹת, עַד שֶׁבֵּאתָ לְיַדֵּי עֲרִיּוֹת וְהוֹצֵאתָ זֶרַע
 לְבִטְלָה, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, וְעֲכָשׁוּ כְּשֶׁנִּתְעוֹרַר לְבָבְךָ

לשוב בתשובה אמתית, ונכנסה בך התעוררות
 ותשוקה עצומה להתחבר אל יראים וצדיקים
 אמתיים, כדי שהם יעסקו בתקונה, ויקא עכשו
 מתלבש היצר הרע באנשים פגומים כמוך,
 ונהכרח לך לשמע כל מיני לשון-הרע, וכילות
 וליצנות על הצדיקים, ועל-ידי-זה אתה מתרחק
 מהם; עמד וראה והשתומם, אהובי, בני היקר, לא
 די שנפלת כבר בעמק הרע והחשך, ונהקלפות
 מסבבות אותך מאד מאד, וספק ספקא אם פעם
 תזכה לצאת מהבוץ והלכלוך שנפלת אליהם מרב
 חטאת נעורים — פגם הברית, הוצאת זרע
 לבטלה, עוד זאת רשעות היצר כל-כך חזקה,
 שמנתק אותך מחבורת היראים והצדיקים
 האמתיים היכולים לתקן אותך, אפלו שכבר עברת
 מה שעברת, ואפלו שאתה מנח בשאול תחתית
 ומתחתיו וה"ים הסוער" של העולם הזה סחף
 אותך; ועל-כן ראה מה לפניה, אהובי, בני היקר,
 ותקח את עצמך בידיך, ועל אף שמרים לך החיים
 מאד מאד, כי פרקת על, רחמנא לישזבן, אם אתה
 רוצה לרחם על עצמך, ראה תכף-ומיד לשוב אל
 יראים וצדיקים אמתיים, ותעשה את עצמך

כְּאַסְקָפָה הַנְדֻרְסֵת, וְתִשְׁמַע בְּקוֹלָם, וְהֵם בְּיַדֵּי
 יוֹלֵיכוֹךָ בְּדֶרֶךְ הַנְּכוֹנָה, וְתִזְכֶּה לָשׁוּב בְּתִשְׁבוּבָה
 שְׁלֵמָה אֲלֵיו יִתְבָּרַךְ, הֵן אֲמֵת, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, אֲנִי
 יוֹדֵעַ שְׁכָבֵר הוֹצֵאתָ זֶרַע לְבִטְלָה וְחִטָּאת בְּשָׂאֵר
 הָעֲרִיּוֹת, וְגַם בְּאֲכִילַת טְרֵפוֹת וְנִבְלוֹת וְחִלּוּל שַׁבָּת,
 רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, עִם כָּל זֹאת כָּבֵר גְּלָה לָנוּ רַבְנוּ ז"ל,
 אֲשֶׁר אֵין שׁוּם יְאוּשׁ בְּעוֹלָם כָּלֵל, וְאֶפְלוּ שֶׁהָאָדָם
 מִנְּחָ בְּשָׂאוֹל תַּחֲתִית וּמִתַּחֲתִיו, יְכוּל לָשׁוּב
 בְּתִשְׁבוּבָה שְׁלֵמָה עַל-יַדֵּי גְדֹל כַּח הַצְּדִיק הָאֲמֵת
 וְתִלְמִידָיו הָאֲמֵתִיִּים הַיְכוֹלִים לְהוֹרִיד אֶת עֲצָמָם אֶל
 הַכִּי יְרוּדִים וְהַכִּי מְגֻנִים בְּעוֹלָם; וְלִכֵּן עֲשֵׂה זֹאת,
 אִפּוֹא, בְּנֵי, וְתִקַּח אֶת עֲצָמְךָ בְּיַדֶּיךָ, וְתַעֲזֹב כְּבָר אֶת
 כָּל הַשְּׁטִיּוֹת שְׁלֶךְ, וּבְרַח לֵךְ אֶל יְרֵאִים וְצְדִיקִים
 אֲמֵתִיִּים, וְתִתְחַבֵּר עִמָּהֶם, הֲלֹא כְּבָר טַעַמְתָּ טַעַמֵי
 חִטָּאִים וְעוֹנוֹת, אֲשֶׁר בְּאֲמֵת הֵם מְרִים כְּלַעֲנָה, וְאִף
 שְׂבִיעַת שְׂעֵבְרָתָ עֲבֵרוֹת חֲמוּרוֹת, נִדְמָה הָיָה לֵךְ
 כְּתַעֲנוּג הַכִּי גְדוֹל, עִם כָּל זֹאת אַחֲר־כֵּן אַתָּה רוֹאֶה
 שֶׁהַכֵּל הַבָּל וְרַעוּת רִיחַ, וְסִתָּם בְּטִלְתָּ אֶת הַזְּמַן
 הַיָּקָר לְהַבֵּל וְלָרִיק, וְעוֹד עֲשִׂיתָ כְּתָמִים עַל נִשְׁמָתְךָ,
 וְזֶה אֲשֶׁר מְמַרֵר אוֹתְךָ עֲכָשׁוּ מְאֹד מְאֹד, וְאֵינְךָ יוֹדֵעַ
 אִיךָ לְצֵאת מֵהַפֶּח הַיְקוּשׁ הַזֶּה, וְעַל-כֵּן עָקֵר הָעֲצָה

לְהַנְצִיל הוּא רַק לְהִתְחַבֵּר אֶל יִרְאִים וְצַדִּיקִים
 אֲמֵתִיִּים, וְלִהְיוֹת בְּחִבְרָתָם, וְתִשָּׁב וְתִשָּׁתֵּה בְּצַמָּא
 אֶת דְּבַרֵיהֶם, וְאִז נִכּוֹן לְבָבְךָ יִהְיֶה וּבָטוּחַ, שְׁתִּזְכֶּה
 לְחֹזֶר אֶל שְׂרָשֶׁף וְתִתְקַן הַכֹּל, כִּי עַל-יְדֵי
 שְׁמֵת־חֲבָרִים אֶל יִרְאִים וְצַדִּיקִים אֲמֵתִיִּים, הִקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא מוֹחֵל לְאָדָם עַל כָּל הַחַטָּאִים, הָעוֹנוֹת
 וְהַפְּשָׁעִים, כִּי בְּזָכוֹת אֱלוֹ הַיִּרְאִים הָאֲמֵתִיִּים
 הַדְּבָקִים תָּמִיד בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וּבְזָכוֹת הַצַּדִּיקִים
 הָאֲמֵתִיִּים, אֲשֶׁר אֵינָם מְסִיחִים דַּעְתָּם מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ,
 וְתָמִיד מִחֲשַׁבְתָּם דְּבוּקָה בְּחֵי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבַּרֵךְ
 וּמִמְשִׁיכִים אֶת אֹרֹו הַגְּנוּז בְּזֶה הָעוֹלָם, בְּזָכוֹתָם
 יְכוּל אֶפְלוֹ הַגְּרוּעַ וְהַרְוּד בְּיוֹתֵר לְחֹזֶר בְּתִשׁוּבָה
 אֲמֵתִית; אֲשֶׁרִי מִי שְׁמֵת־חֲבֵר עֲצָמוֹ אֶל יִרְאִים
 אֲמֵתִיִּים וְצַדִּיקֵי אֱמֶת, שְׂאִז טוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים.

ה.

אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, רְאֵה לְהַכְנִיס אֶת עֲצָמְךָ
 בְּאֶמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְאִף שְׁמֹרֵב קְלָקוּל
 מִעֲשִׂיךָ קִשָּׁה וְכָבֵד לְךָ מְאֹד מְאֹד לְהַגִּיעַ אֶל אֶמוּנָה,
 כִּי מִי שֶׁקְלָקַל בְּבְרִיתוֹ וְנִמְשָׁף אַחֵר יִצְרוּ הָרַע

הבוער בו, ונפל ב"ים הסוער" של העולם הזה, קשה וכבד לו להגיע אל אמונה אמיתית, כי הפשע של האדם מכניס כפירה לאדם (ספר המדות, אות אמונה, סימן כב), עם כל זאת עדין יש לכל בר ישראל בחירה ונסיון לזכות להגיע אל אמונה אמיתית, לידע בידיעה ברורה ומזככת אשר אין בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל אלקות גמור הוא, כי באמת מי שרק זוכה להתבונן כרגע, יראה, יבין וישכיל אשר כל הבריאה אי אפשר לה להתקיים כרגע בלי השגחתו הפרטי פרטית, כי הוא יתברך מחיה, מהיה ומקים את כל הבריאה כלה ודומם, צומח, חי, מדבר, הם עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, כי בכל תנועה ותנועה שם אלופו של עולם, והוא יתברך מסתתר בכל פרט מפרטי הבריאה — דומם, צומח, חי, מדבר, ואי אפשר אחרת, כי אין קיום לשום דבר בלתי השגחתו הפרטי פרטית, ועל-כן אם תחזק את עצמך באמונה הברורה והמזככת הזו, אז כח האמונה בעצמו יוציא אותך מהבוץ והלכלוך וההזמה שנפלת אליו, כי אמונה תמליץ טוב בעדך לפני הקדוש-ברוך-הוא, שימחל לך, כי אצלו יתברך

מאד מאד חביבה האמונה הקדושה, וכשבר
ישאל מתזק את עצמו באמונה פשוטה בו יתברך,
אז אינו זז משם עד שמוחלים לו על כל עוונותיו;
על-כן ראה, אהובי, בני היקר, לתזק את עצמך
מאד מאד באמונה פשוטה, ותדע שאין בלעדיו
יתברך כלל, ותציר לעצמך אשר כל העולם כלו
הוא אור אין סוף ברוך הוא, ואתה עומד בתוך
האור הזה, ועל-ידי-זה תזכה סוף כל סוף לצאת
מה"ים הסוער" שנפלת אליו, ותזכה לשוב
בתשובה אמיתית לפניו יתברך, כי כדאית האמונה
שפגן בעדך, ואל יהיה נקל בעיניך דברים אלו, כי
רב אלו בני הנעורים שאבדו את עולמם כרגע
וברחו מדתם, היה רק על-ידי שנתקררה אצלם
האמונה הקדושה, שבא בדרך כלל כשמתחברים
עם חברים רעים וקלים, ריקים ופוחזים, אשר הם
מסיתים ומדיחים את חבריהם לפרק על לגמרי —
לחתך את הפאות ולהוריד את הכפה, ולעשות כל
מה שהיצר מסית ומדיח, רחמנא לישזבן, וכך לאט
לאט מתקררת האמונה הקדושה, עד שמוצאים את
עצמם בבוץ אחד גדול, וקשה וכבד לחזור אחר-כך
בתשובה שלמה אליו יתברך, כי נסתמו ממנו כל

הפִּתְחִים, אַךְ בְּזֶה שְׂאָדָם חוֹזֵר אֶל הָאֱמוּנָה
הַפְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וַיּוֹדַע אֲשֶׁר הַכֹּל לְכֹל אֱלֻקוֹת
גָּמוּר הוּא, אֲזִי לֹא שֵׁיךְ לוֹמֵר שֶׁהוּא רַחוּק מִמָּנוּ
יִתְבַּרֵךְ, כִּי "אִם אֶסֶק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה, וְאֶצִּיעָה
שְׂאוּל הַנֶּנֶךְ" (תְּהִלִּים קל"ט, ז), אֵיפֹה שְׂאָנִי רַק אֵלַי
בְּזֶה הָעוֹלָם, אָנִי צָרִיךְ לְדַעַת שְׁשֵׁם נִמְצָא הַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא, וּבִידִיעוֹת אֵלֹהֵי תִזְכָּה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר,
לְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְתַחֲזֹר אֶל הַשְּׂרָשִׁים, אַךְ
הָעֵקֶר לְהִנָּצֵל מֵהַ"יָּם הַסּוֹעֵר" הִזָּה תְּלוּי רַק אִם
תִּתְחַבֵּר אֶל יִרְאִים וְשְׁלֵמִים אֲמִתִּיִּם וְצַדִּיקֵי אֱמֶת
הַדְּבוּקִים בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, שְׁעַל יָדָם גַּם אָתָּה תִזְכָּה לְשׁוּב
בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה; וְעַל-כֵּן רְאֵה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר,
לְבִרַח מֵאֵלֵי הַחֲבֵרִים הַרְעִים שֶׁמְשַׁכּוּ אוֹתְךָ אֶל
הַשְּׂאוּל תַּחֲתִית וּמִתַּחֲתֵיו, אֶל הַ"יָּם הַסּוֹעֵר"
שֶׁבְּעוֹלָם הִזָּה, אֲשֶׁר הֵם מִתְלוֹצְצִים מֵהִירְאִים
הָאֲמִתִּיִּים וְהַצַּדִּיקִים הַשְּׁלֵמִים, וְתִבְרַח מֵהֵם כְּמוֹ
שְׁבוֹרְחִים מֵאֵשׁ שׁוֹרְפֹת, אֲזִי נִכּוֹן לְבָךְ יִהְיֶה וּבְטוֹחַ,
שְׁעַל-יָדֵי הַצַּדִּיקִים הִירְאִים הָאֲמִתִּיִּים, תִזְכָּה לְחֹזֵר
בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ.

רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְהַרְגִיל אֶת עֲצֻמָּךְ
 לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְהִבֵּן
 אֶל אָבִיו, וְאִף שֶׁבִּתְחִלָּה יִדְמָה לָךְ כְּאִלוּ אַתָּה מְדַבֵּר
 אֶל הַקִּיר, וְאִין מִי שֶׁשׁוֹמֵעַ אוֹתְךָ, כָּל זֶה בָּא מִחֲמַת
 הַלִּיצָנוֹת שֶׁל הַיִּצָּר שֶׁהַכֹּנִיס בְּךָ נִגְדוּ יִתְבָּרַךְ, עַד
 שֶׁנֶּעְלַם וְנִסְתָּר וְנִחַשְׁךָ מִמֶּךָ אִוְרוֹ יִתְבָּרַךְ, וְקִשְׁהָ
 וְכִבְד לָךְ לְהִבִּין דְּבַר כְּזֶה שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְלֹא
 כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ וְשׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה, וְשׁוֹקֵד עַל
 דְּלִתּוֹת פֶּה כָּל אָדָם, כִּי אִם הָיִיתָ יוֹדֵעַ דְּבַר זֶה, אֲזַי
 הָיִיתָ מִתְחַזֵּק בְּתַקְוָה הַתְּרוּחָקוֹתְךָ וִירִידָתְךָ, וְהָיִיתָ
 מְרַבֵּה לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְהָיִיתָ מִתְחַנֵּן לְפָנָיו
 יִתְבָּרַךְ וְצוֹעֵק וּמְבַקֵּשׁ עַל גַּפְשְׁךָ, שִׁיְחוּס וִירְחֹם
 עָלֶיךָ וְיוֹצִיאֲךָ מִהַבּוֹר הָעֵמֶק שֶׁנִּפְלַתָּ בּוֹ, וְתִזְכֶּה
 לְצֵאת מֵה"יָם הַסּוֹעֵר" שֶׁנִּסְחַפְתָּ אֵלָיו, כִּי בְּאַמַּת
 אִין לָךְ עוֹד דְּבַר שֶׁמְצִיל אֶת הָאָדָם מֵה"יָם הַסּוֹעֵר"
 שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה כְּמוֹ תְּפִלָּה, כִּי הַמְּרַגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ
 לְדַבֵּר וּלְהִתְפַּלֵּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, עַל-יְדֵי-זֶה אִף פְּעַם
 לֹא יְכוּל ה"יָם הַסּוֹעֵר" לְסַחֵף אוֹתוֹ אֶל נִקְבָּא
 דְּתֵהוּמָא רַבָּא, כִּי בְּכָל מְקוֹם שֶׁרַק יָבוֹא, יִצְעַק

וַיִּתְחַנֵּן וַיִּבְקֹשׁ עַל גַּפְשׁוֹ לִפְנֵי יְתָבְרָךְ, שְׂיַחֲוִס
וַיִּרְחַם עָלָיו, וַיִּצִילֵהוּ מִכָּל צָרָה וַצּוֹקָה וּמִכָּל נֶגַע
וּמַחֲלָה, וַיִּשְׁלַח בְּרָכָה וְהִצְלָחָה בְּכָל מַעֲשָׂיו, כִּי
הִתְפַּלֵּה שֶׁהָאָדָם מִתְפַּלֵּל אֵלָיו יְתָבְרָךְ הִיא כְּלִי
לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ אוֹרוֹ יְתָבְרָךְ, וְעַל-כֵּן כָּל
הַצְּדִיקִים הַגְּדוֹלִים בְּמַעֲלָה נוֹרְאָה וְנִפְלְאָה מְאֹד,
וְכָל הַיְרֵאִים הָאֲמִתִּיִּם שֶׁזָּכוּ לְהִגִּיעַ לְמָה שֶׁהִגִּיעוּ,
כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי יִגִּיעַתוֹ וְטִרְחַתוֹ בְּעִבּוּדְתוֹ
יְתָבְרָךְ, וְזָכוּ לְהִיּוֹת דְּבוּקִים בְּחֵי הַחַיִּים בּוֹ יְתָבְרָךְ,
וּלְיַחַד יַחֲוִדִים נוֹרְאִים וְנִפְלְאִים, וְלְהַכְנִס לִפְנֵי
וּלְפָנִים בְּכָל הָעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים, לֹא זָכוּ לְזֶה, כִּי
אִם עַל-יְדֵי רַבּוּי תְּפִלָּה וּבִקְשָׁה, שֶׁהִרְגִּילוּ אֶת
עֲצָמָם מִיָּמֵי נְעוּרֵיהֶם לְדַבֵּר וּלְשַׁיַח וּלְסַפֵּר לִפְנֵי
יְתָבְרָךְ אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבָם וְכָל אֲשֶׁר הֵעִיק לָהֶם,
וּדְיָקָא עַל-יְדֵי שֶׁשָּׁקְדוּ יָמִים וְשָׁנִים בְּתְפִלָּה
וְהִתְבּוֹדְדוּת, עַל-יְדֵי-זֶה זָכוּ לְנִתֵּק אֶת עֲצָמָם מִ"הֵיִם
הַסּוֹעֵר" שֶׁל הַבְּלִי הָעוֹלָם הַזֶּה, וְזָכוּ לְהִגִּיעַ
לְמַדְרַגְתָּם.

וְלִכֵּן גַּם אַתָּה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, אַף שְׂאִתָּה
רְחוּק עֲכָשׁוּ מֵהֶם אֲלָפִים וּרְבֻבוֹת מְדַרְגּוֹת, כִּי סוּף

כָּל סוּף רַק אַתָּה בְּעֶצְמְךָ יוֹדֵעַ לְאִיזָה בּוֹץ וְלִכְלוּף
 וְזִהְמָה נִפְלְתָ, כִּי אַתָּה מְלֵא צוֹאָה וְזִהְמָה שֶׁל נְאוּף,
 שְׁקוּץ, תְּעוּב וְעֵרֶם, וּכְבָר נִכְשֵׁלְתָ, רַחֲמָנָא לִישׁוֹבָן,
 בְּעֶרְיֹת, בְּפָגַם הַבְּרִית וְהוֹצֵאת זָרַע לְבִטְלָה, חֲלוּל
 שֶׁבֶת וְאָכִילַת טְרֵפוֹת וְנִבְלוֹת, וְאַתָּה מְלֵא זִהְמָה שֶׁל
 הַ"יָּם הַסּוֹעֵר" שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, עִם כָּל זֹאת אָסוּר
 לָךְ לְהִתְיַאֵשׁ כָּלֵל, חֵס וְשָׁלוֹם, כִּי אֲצִלוּ יִתְבַרְךָ
 יִקְרָה כָּל נִשְׁמָה וְנִשְׁמָה, וּבְרַגַע שֶׁאָדָם מְקַבֵּל עַל
 עֲצָמוֹ לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְרוֹצֵה לְחַזֵּר בְּאַמֶּת
 אֵלָיו יִתְבַרְךָ, וּמְרַגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ גַּם-כֵּן לִילֶךְ בַּדֶּרֶךְ
 הַפְּשׁוּט וְהַתָּם הַזֶּה — לְבֹא וּלְסַפֵּר לְפָנָיו יִתְבַרְךָ
 אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ, בּוֹ בְּרַגַע הוּא פּוֹרֵץ גְּדָרִים,
 כְּתָלִים וּמְחִיצוֹת, וּמִתְחִיל לְהֵאִיר עַל נַפְשׁוֹ אִיזוֹ
 בְּחִינָה שֶׁל אֹר, וְאַף שְׁמֵרֵב זִהְמָה וְקִלְקוּל מְעֻשָׂיו
 עֲדִין אֵינּוּ מְרַגֵּישׁ אֶת הַהֶאֱרָה הַזֹּאת, עִם כָּל זֹאת
 עֲלֶיךָ לְהֵאֱמִין, אֲשֶׁר בּוֹדָאֵי תַכְף-וּמְיָד כְּשֶׁאָדָם רַק
 פּוֹנֵה אֵלָיו יִתְבַרְךָ מֵעַמְקֵי הָרַע וְהַחֲשָׁךְ וְהַזִּהְמָה,
 כְּבָר פּוֹרֵץ גְּדָר וְכַתֵּל וּמְחִיצָה, וּכְבָר מִתְחִילָה
 לְהֵאִיר עֲלָיו אִיזוֹ בְּחִינָה שֶׁל אֹר, בּוֹדָאֵי בְּאַפֵּן
 שֶׁתִּזְכֶּה לְהִרְגִישׁ אֶת הָאֹר הַזֶּה, צָרִיךְ לְקַחַת זְמַן
 רַב מְאֹד, כִּי סוּף כָּל סוּף מְרַב עֲבִיּוֹת וּגְשָׁמִיּוֹת

הַזֵּהֶמָּה שֶׁהִמְשַׁכְתָּ עַל נִשְׁמַתְךָ, אַתָּה מְסַבֵּב עִם
מְחִיצוֹת וּגְדָרִים וּכְתָלִים כְּחוֹמַת בְּרוֹזֵל, וַיִּקַּח זְמַן
רַב עַד שֶׁתִּפְרֹץ אֶת הַכֹּל, שָׂאז תִּהְיֶה נֹעֶשֶׂה כְּלִי
לְהִמְשַׁכֵּת אוֹר, זִיו וְחַיּוֹת הַבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, אֲךָ
לְעַת עֵתָהּ, אַתָּה צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק בְּכֹל מִיַּי
הִתְחַזְּקִיּוֹת, לְאַט לְאַט לְהִרְגִיל אֶת עֲצָמְךָ לְדַבֵּר עִמוֹ
יִתְבָּרֵךְ, וְתִדַּע וְתִאֲמִין אֲשֶׁר כָּל דְּבוּר וְדְבוּר, כָּל
תְּפִלָּה וּבִקְשָׁה וְכָל צְעָקָה וְצְעָקָה שְׂאֵתָה מִתְּפִלָּל
וּמְדַבֵּר וְצוֹעֵק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, נִשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל, וְסוּף
כָּל סוּף פּוֹרֵץ אֶת כָּל הַגְּדָרִים, הַמְּחִיצוֹת וְהַכְּתָלִים,
וְתִזְכֶּה לְצֵאת מִהָרַע וְהַחֲשֵׁךְ שֶׁנִּלְכַּדְתָּ בָּהֶם,
וְתִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמְךָ עֲרֵבוֹת, נְעִימוֹת, יְדִידוֹת, זִיו
וְחַיּוֹת אֱלֹקוֹתָיו יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ; עַל-כֵּן רְאֵה, אֲהוּבִי,
בְּנֵי הַיָּקָר, לְהִרְגִיל אֶת עֲצָמְךָ בְּעִבּוּדָה הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה
— לְדַבֵּר וּלְשִׁיחַ, לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ,
וְתִהְיֶה רְגִיל בְּזֶה מְאֹד מְאֹד, וְתִלְךָ לְמָקוֹם פְּנוּי
שָׂאִין שָׁם בְּנֵי-אָדָם, וְתִצְעַק בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת אֵלָיו
יִתְבָּרֵךְ, שְׂיַחֲוֶם וַיִּרְחַם עָלֶיךָ לְצֵאת מִהָרַע וְהַחֲשֵׁךְ
וְהַזֵּהֶמָּה שֶׁנִּלְכַּדְתָּ בָּהֶם בִּ"יָּם הַסּוּעָר" שֶׁל הָעוֹלָם
הַזֶּה, בְּפָגְמֵי הַבְּרִית הוֹצֵאת זָרַע לְבִטְלָה, וּשְׂאָר
מִיַּי שְׂקוּץ, תַּעֲוֹב וְזָהוּם, וְעַל-יַדֵּי שֶׁתִּהְיֶה חֲזָק

וְאִמְיץ בְּעִבּוּדָה הַקְדוּשָׁה הַזֹּאת — לְצַעֲקַת וּלְבִקְשׁוֹת
וּלְהַתְחַנֵּן עַל נַפְשִׁי, עַל-יְדֵי-יְהוָה תִּזְכֶּה סוּף כָּל סוּף
לְפָרֵץ אֶת כָּל הַמְּחִיצוֹת, וְיִתְגַּלֶּה עֲלֶיךָ מֶלֶךְ עֲלִיוֹן
בְּהָאָרֶץ וְזִיו נוֹרָא וְנִפְלְאָה מְאֹד, וּבְלִבְדֵּי אֱהוּבֵי, בְּנֵי
הַיָּקָר, שְׁלֵא תִיָּאֵשׁ אֶת עֲצָמֶךָ מִלְּהִתְנַהֵג בְּדֶרֶךְ הַתָּמָס
וְהַפְּשׁוּט הַזֶּה, אֲפֹלוּ שְׂיִקַּח יָמִים וְשָׁנִים, אֶתְּהָ אֶחָז
בְּדֶרֶךְ בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁטוֹת — לָבֵא בְּכָל פַּעַם
לְמָקוֹם סֵתֵר אֲשֶׁר אֵין שָׁם בְּנֵי-אָדָם, וּתְבַקֵּשׁ
וּתְתַחַנֵּן עַל נַפְשִׁי, וְאִז תִּרְאֶה סוּף כָּל סוּף אֶת גְּדֹל
הַיְשׁוּעוֹת וְהַנְּסִים הַנִּגְלִים שְׂיַעֲשֶׂה עִמָּךְ הַקְדוּשָׁה-
בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁתִּפְרֹץ אֶת כָּל הַמְּחִיצוֹת, הַגְּדָרִים
וְהַכְּתָלִים, וְיִתְגַּלֶּה אֵלֶיךָ מֶלֶךְ הַכְּבוֹד בְּעֲצָמוֹ.

ז.

אֱהוּבֵי, בְּנֵי הַיָּקָר! עֲלֶיךָ לְדַעַת, כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה
הוּא "יָם סוּעֵר", וְאִם רַק נוֹפְלִים בְּ"יָם הַסּוּעֵר"
הַזֶּה, אֲזִי יְכוּלִים לְהֵאָבֵד לְגַמְרֵי, כִּי דֶרֶךְ אָדָם
שְׁנוֹפֵל בְּ"יָם סוּעֵר", שְׁנוֹטָבֵעַ וְנִשְׁקָע עַד הַתְּהוֹם
וְנִעְלָם וְנִאָבֵד לְגַמְרֵי, כִּי בְּמִשְׁךָ הַזֶּמֶן מִתְמַסְמֵס,
וְנִעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ כָלוּם, כְּמוֹ-כֵן מִי שְׁנוֹכָשׁל בְּעִבּוּרוֹת

וּבַחֲטָאִים, בְּעוֹנוֹת וּפְשָׁעִים, שְׁמִסִּית וּמְדִיחַ אוֹתוֹ
 הַיֵּצֵר הָרַע עַל-יְדֵי חֲבָרִיו הָרָעִים, עַל-יְדֵי-זֶה בְּמִשְׁפָּךְ
 הַזֶּמֶן נִעְלָם לְגַמְרֵי ב־"יָם הַסּוֹעֵר" שֶׁל הַבְּלִי הָעוֹלָם
 הַזֶּה, עַד שֶׁהוּא בְּעֶצְמוֹ אֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁהוּא רְחוּק מִמָּנוּ
 יְתַבָּרֵךְ, כִּי כָּל-כֶּף נִכְנָסוּ בּוֹ הַקְּלָפוֹת וְהָרַע שֶׁל
 מַעֲשָׂיו הָרָעִים, עַד שֶׁשׁוֹכַח לְגַמְרֵי מִי הוּא וּמֵאֵין
 בָּא, וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֵׁיִשׁ לוֹ גַּם חֲבָרִים רָעִים ב־"יָם
 הַסּוֹעֵר" הַזֶּה, שֶׁהֵם הַמְּתַלּוֹצְצִים מִכָּל דְּבַר הַשֵּׁיף
 לַיְהוּדוֹת, וּמְדַבְּרִים נִגְדוֹ יְתַבָּרֵךְ בְּכַפִּירוֹת
 וְאַפִּיקוֹרְסוֹת וּבְגִסּוֹת רוּחַ מָאֵד, וְכֵן מְתַלּוֹצְצִים
 מֵהִירָאִים וְהַשְּׁלֵמִים וְהַצְּדִיקִים הָאֱמִתִּיִּם, עַל-יְדֵי
 שְׁמֵת־חֵבֶר עִם חֲבָרִים מְזֻהָמִים כָּאֵלוֹ, גַּם הוּא כְּבָר
 שׁוֹכַח מֵהַכֹּל, עַד שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ בֵּין יְמִינוֹ לְשִׁמְאֵלוֹ,
 וְנוֹטֵבֵעַ ב־"יָם הַסּוֹעֵר" שֶׁל תְּאוֹת וְהַבְּלִי הָעוֹלָם
 הַזֶּה; וְעַל-כֵּן אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, רְאֵה לְהִתְיַשֵּׁב
 כְּרָגַע הֵיכָן אַתָּה בְּזֶה הָעוֹלָם, וּמָה עֲשִׂיתָ עַד עַכְשָׁו,
 וְאֵל מָה בָּאתָ עַל-יְדֵי הַחֲבָרִים הָרָעִים שְׁלָךְ, אֵינֶעָצֵךְ
 וְשִׁמַּע בְּקוֹלִי וִיְהִי אֵלָקִים עִמָּךְ, רְאֵה לָשׁוּב מִדְּרָכֶיךָ
 הָרָעִים וּלְהִתְחַבֵּר אֶל יְרֵאִים וְצְדִיקִים וְשְׁלֵמִים
 אֱמִתִּיִּם, וְעַל יָדָם תִּזְכֶּה לְהִנָּצֵל מֵהַ"יָּם הַסּוֹעֵר"
 שֶׁל הַבְּלִי הָעוֹלָם הַזֶּה, וְתִבְרַח מִכָּל הַמְּקוֹמוֹת

שְׁמֹדְבָרִים סָרָה עַל צְדִיקִים וִירָאִים אַמְתִּיִּים, כִּי
 עָלֶיךָ לְדַעַת, כִּי הַמָּקוֹם הַזֶּה הוּא מוֹשֵׁב לְצִים, וְהֵם
 הֵם שְׁלִיחֵי הַסֵּמ"ךְ-מ"ם וְהַיִּצָּר הָרַע הַהוֹרֵג אֶת
 הָאָדָם בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת גַּם יָחַד, וְאִם תְּצִיֵּת לִי,
 אֶהוּבִי, בְּנִי, בְּכָל בְּקִשׁוֹתַי אֵלֶּה, שְׂאֲנִי מִבְּקֵשׁ
 וּמִתְחַנֵּן אֵלֶיךָ, אִזּוֹ נִכּוֹן יִהְיֶה לְבָבְךָ לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה
 אַמְתִּית אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וַיִּקְבֹּל אוֹתְךָ הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְתִזְכֶּה לְתִקּוֹן הַכֹּל, וְתִחְזֹר אֶל
 שְׂרָשֶׁף, הָעֶקֶר עָלֶיךָ לְדַעַת, כִּי אֶצְלוֹ יִתְבָּרֵךְ מְאֹד
 מְאֹד חֲשׁוּבָה תִּשׁוּבָה, וּמִי שְׂזוּכָה לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה
 אַמְתִּית, נִמְחָלִים כָּל עֲוֹנוֹתָיו, וְנִמְחָק כָּל הָעֶבֶר
 שְׁלוֹ, עַד שְׂאִינוֹ נִכָּר אֶצְלוֹ כָּלֵל, וּמְלַבֵּד, אֶהוּבִי, בְּנִי
 הַיָּקָר, שְׂתַחֲזִיק מֵעַמֵּד אֶצֶל יְרָאִים וְשְׁלֵמִים וְצְדִיקִים
 אַמְתִּיִּים, שְׂאִזּוֹ בְּזִכּוּתָם וּבְכַחֵם תִּזְכֶּה גַם-כֵּן לָשׁוּב
 בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְתִתְקַן אֶת כָּל הָעֶבֶר שְׁלֶךְ, וַיִּמְשֹׁךְ
 עָלֶיךָ אוֹר, זִיו, חַיּוֹת וּדְבָקוֹת הַבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ
 תָּמִיד.

תם ונשלים, שבח לאל בורא עולם!

קוּנְטֵרַס
יְמֵי הַנְּעוּרִים

יְחִזֵּק אֶת הַפְּחוּרִים הַצְּעִירִים, וְיִלְמַד לָהֶם דְּרוֹךְ
קָלָה וְנִעְיָמָה אִיךָ לְזָכוֹת לְהַגִּיעַ אֶל הַשְּׂגֵת הַתּוֹרָה,
וְיִכְנִיס בָּהֶם תְּשׁוּקָה עֲצוּמָה אֶל לְמוּד הַתּוֹרָה
הַקְּדוֹשָׁה, וְשֵׁלֵא יִבְלוּ אֶת יְמֵי הַנְּעוּרִים בְּהֶבֶל
וָרִיק, וְיִתְרַחֲקוּ מִכָּל מִינֵי חֲבֵרִים רָעִים.

*

בְּנוֹי וּמִיּוֹסֵד עַל-פִּי דְבָרֵי
רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹרֵחַ הַגְּנוּזִי וְהַצָּפוֹן
בּוֹצֵינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ
רַבֵּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלֵב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ.

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ
הַקְּדוֹשׁ, אֹרֵחַ נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רִז לֹא אָנִיס לִיה
רַבֵּי נֵתָן מִבְּרֶסְלֵב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ,

וּמִשְׁלֵב בְּפֶסוּקֵי תּוֹרָה, נְבִיאִים, פְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֹהַר הַקְּדוֹשׁ.

*

הוֹבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי
חֲסִידֵי בְּרֶסְלֵב
עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבֵב"א

מוֹהֲרָא"ש אָמַר, אֲשֶׁר אֵין לָךְ עוֹד יְפֵי
כְּמוֹ יְמֵי הַנְּעוּרִים, וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוֹשִׁים (שֵׁבֶת קִנְבִּי): יִנְקוּתָא כְּלִילָא
דְּיִוְרְדָא, עֵקֶר יְפֵי הַפֶּרֶחַ הוּא רַק בְּעֵת
צְעִירוּתוֹ, וּבַחֹר צְעִיר אִם רַק יִקַּח עֲצָמוֹ
בְּיָדוֹ יִצְלִיחַ מְאֹד מְאֹד. וְתָמִיד מְעוֹרֵר
בַּחֹרִים צְעִירִים, שֶׁיִּשְׁמְרוּ עַל עֲצָמָם בְּיְמֵי
הַנְּעוּרִים, וְאִז יַעֲבְרוּ יְמֵי חַיֵּיהֶם בְּצוּרָה
אַחֲרַת לְגַמְרֵי.

(אמרי מוהרא"ש, חלק ב', סימן תקסז)

קוֹנְטֵרס

יְמֵי הַנְּעוּרִים

א.

בְּנֵי! רְאֵה לִישָׁב אֶת עֲצֻמָּךְ לְרַגַע הַיְכָן אֲתָה
בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְהַצְלִיחַ בַּחַיִּים בְּלִי יִשׁוּב
הַדַּעַת, כִּי בְּדַרְךְךָ כָּלֵל בְּנֵי הַנְּעוּרִים עֲדִין אֵינָם
יּוֹדְעִים מַה הֵם רוֹצִים, אַחַד רוֹאֶה לְפָנָיו עוֹלָם
גָּדוֹל, עוֹלָם מְלֵא בְּלִי צְמָצוּם, וְעַל-כֵּן אֵינּוּ יוֹדְעִים
מַה לַּעֲשׂוֹת, וּבְאֻמַּת יְמֵי הַנְּעוּרִים הֵם עֵקֶר כְּלִילַת
הַיְפִי שֶׁל הָאָדָם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים
(שְׁבַת קִנְבִּי): : יְנַקוּתָא כְּלִילָא דְוִרְדָּא, עֵקֶר יְפִי הַפְּרַח
בְּעוֹדוֹ צָעִיר, הֵינּוּ כְּשֶׁבָחֹר הוּא צָעִיר, אֲזַי כָּל
הָעוֹלָם לְפָנָיו, וְיָכוֹל לְזַכּוֹת לְכָל מִינֵי דְבָרִים יְפִים,
אִם רַק יִקַּח אֶת עֲצֻמוֹ בְּיָדָיו, הֵינּוּ בָחֹר צָעִיר מְצַד
אַחַד רוֹצֶה לְצַאת לְעוֹלָם, וְלַעֲבֹד וּלְהַרְוִיחַ הַרְבֵּה

כֶּסֶף וְלִהְיוֹת עֲשִׂיר, וַיֵּשׁ לוֹ כֹּל מִיְּנֵי תְּכָנִיּוֹת בְּחַיִּים,
 אָבֵל הָיִיתָ שֶׁהוּא עֲדִין צָעִיר, אֵינֹו יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ גַּם
 כְּשִׁלּוֹנוֹת וְאִכְזוֹבוֹת בְּחַיִּים, כִּי הוּא חוֹשֵׁב שֶׁכְּשִׁיֵּצֵא
 לְעוֹלָם, יִהְיֶה הַכֹּל תּוֹד וְחֶלֶק, וַיִּהְפֹּךְ לְמַלְיוֹנָר בֶּן
 לַיְלָה לְיוֹם, וְכִבֵּר עוֹרֵף תְּכָנִיּוֹת, שֶׁהִנֵּה יֵשׁ לוֹ רֶכֶב
 יָפֵה וּבֵית יָפֵה, וְהַכֹּל יֵלֵךְ עַל נִקְלָה, אָבֵל אֵינֹו
 מַעֲלָה עַל דַּעְתּוֹ, שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה קָשָׁה מְאֹד מְאֹד,
 וְאִף שֶׁבִּתְחִלָּה הוּא מְתֵק, אָבֵל לְבִסּוֹף מֵר כְּלַעֲנָה.
 כֹּל זֶה עוֹלָה עַל דַּעְתָּם שֶׁל בְּנֵי הַנְּעוּרִים, שְׂאִינָם
 מֵיֹשְׁבִים עֲצָמָם מֵהַתְּכָלִית בְּחַיִּים, אָבֵל אִם יֵיִשְׁבוּ
 עֲצָמָם, כִּי הַתְּכָלִית הִיא לְחִזּוֹר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְסוֹף
 כֹּל סוֹף "יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׁבַעִים שָׁנָה וְאִם
 בְּגִבּוֹרוֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה", וְכֹל הַחַיִּים הֵם רַק גֹּשֶׁר
 הַמְּגִשֵׁר בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה לְעוֹלָם הַבָּא, כִּי אָדָם בָּא
 אֶל זֶה הָעוֹלָם כְּדֵי לְחִזּוֹר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְכֹל זְמַן
 שֶׁהוּא בְּזֶה הָעוֹלָם, הוּא צָרִיף לְקִנּוֹת פְּנִינִים יְקָרוֹת,
 שֶׁזֶהוּ קִיּוֹם הַמְּצוּוֹת וְלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְאִז
 אִם יֵיִשֵׁב אֶת עֲצָמוֹ בְּאֶמֶת אֲשֶׁר הַתְּכָלִית בְּזֶה
 הָעוֹלָם הִיא רַק לְהַשִּׁיג אֶת הַקְּדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא, וְזוֹ
 הַתְּכָלִית שֶׁבְּכֹל הַתְּכָלִיתוֹת, וַיִּרְגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ לְקִיּוֹם
 אֶת מְצוּוֹתָיו יִתְבָּרֵךְ בְּתַמִּימוֹת וּבְכַשִּׁיטוֹת וּבְשִׂמְחָה

עצומה, ויתמיד בלמוד התורה הקדושה, אז יזכה גם לעשירות גשמית, כי ראינו בחוש, שכל אלו אשר לקחו את עצמם בידיים, והתחילו להיות רציניים, הינו למדו בהתמדה רבה, וקימו את מצוותיו יתברך בתמימות ובפשיטות, לבסוף עזר להם הקדוש-ברוך-הוא שהתחננו, ונתן להם השם יתברך פרנסה ובית ודירה משלהם, ולא הצטרכו לאחרים, והיה להם גם שפע בגשמיות.

ועל-כן ראה אהובי, בני היקר, לישוב את עצמך עכשו היכן אתה בעולם, כי בלי ישוב הדעת, לא תגיע אל שום דבר בזה העולם, וזה עקר הבחירה — או שתלך שולל, ותחשב שאם הולכים אחר הבל העולם הזה מגיעים לאיזה מקום, אשר לבסוף רחמנא לצלן, מסתבכים בצרות, ביסורים ובחובות, רחמנא לישזבן, עד שיש הרבה בני הנעורים שגורמים לעצמם לילך לבית-סהר, רחמנא לצלן, ומאומה אין בידם, ומאבדים את שמם הטוב, ומסתובבים בעולם הדמיון, או אם תקח את עצמך בידיך, ותקבל על עצמך אשר אין שום תכלית אחרת בזה העולם, רק

לחזור אליו יתברך, ואז תראה איך שתצליח בדרךך,
ואם תשמע לעצתי, אז תצליח בתייך.

ב.

עליך לדעת, אהובי, בני היקר, עקר העצה
בזה העולם היא התורה, כי חכמינו הקדושים
אמרו (קדושין ל): אמר הקדוש-ברוך-הוא: בראתי
יצר הרע בראתי תורה תבלין כנגדו, הינו הקדוש-
ברוך-הוא ברא ויצר לכל אחד יצר הרע, וזה עקר
הנפיון של האדם, או להמשיך את עצמו אחר
היצר הרע המסית ומדיח אותו לעזב את חיי הדת,
התורה ויראת שמים, וללכת אחר חברים רעים,
אשר עלולים לעקר אותו משני העולמות, מהעולם
הזה ומהעולם הבא, או להמשיך עצמו אל היצר
הטוב, המעורר אותו ומחזק אותו לחזור אליו
יתברך.

ואל כל זה יכולים לזכות רק על-ידי למוד
התורה הקדושה, כי אין לה עוד טוב מלמוד
התורה הקדושה, אבל בלמוד התורה הקדושה,

צריכים גם-כן דרך, ואם האדם מקבל על עצמו דרך כזו, אז מצליח בחיים חיותו, והדרך היא קלה ונכונה מאד, שכל בחור צעיר יכול לזכות לקנות קנין התורה, אם רק יקיים את דברי אלה, אז יצליח בחיים חיותו, ויזכה לטייל ולהיות בכל חלקי התורה הקדושה, אבל על זה צריכים חזוק מאד מאד, כי אין עוד דבר שצריך חזוק כמו למוד התורה הקדושה, אשר חכמינו הקדושים אמרו (ברכות לב:): ארבעה דברים צריכים חזוק, ואחד מהם הוא למוד תורה, כי היצר הרע יודע שעקר מה ששובר אותו הוא למוד התורה, ועל-כן הוא מסית ומדיח את בני הנעורים שלא ילמדו תורה, וכן "לא כל אחד מבין אותה, ועל-כן אתה כל-כך נשבר עד שנדמה לך שאתה כבר אינך יכול ללמד תורה", אבל אם תרגיל את עצמך בדברי אלה, ותקיים בתמימות ובפשטות, תראה שתצליח בדרך, והדרך היא קלה מאד מאד, הינו שתקח חמש, ותרגיל את עצמך ללמד בכל יום בפרשת השבוע, הינו כי בכל שבוע יש לנו פרשה וסדרה אחרת, כי השנה נחלקת כפי פרשיות השבוע, והאדם צריך להרגיל את עצמו לחיות עם פרשת

השבוע, ועל-כן אמרו חכמינו הקדושים (ברכות ח:): לעולם יהא אדם זהיר לסיים את הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום עם הצבור, תרגיל את עצמך ללמד בכל יום פרשה אחת מפרשת השבוע הינו ביום ראשון תלמד עד שני, ביום שני עד שלישי, וביום שלישי עד רביעי, וביום רביעי עד חמישי, וביום חמישי עד ששי, וביום ששי תלמד כפלים על דרך הפתוב (שמות טז): "והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו", וזה יהיה לך חק קבוע ללמד בכל יום פרשה חמש ורש"י עם התרגום, וזה מסגל מאד ליראת שמים, כי באמת על-ידי למוד חמש ורש"י, האדם זוכה ליראת שמים שלמה, וזוכה שיפתח לו מחו, ואף שאני יודע שמאד קשה לך דבר זה, כי עדין לא הרגלת אליו, אבל אם תקח לעצמך חק ולא יעבר שבכל יום תלמד שנים מקרא ואחד תרגום פרשת השבוע, ותלמד את פרוש רש"י אשר כל התורה כלה כלולה בפרוש רש"י על התורה, ואם האדם בקי בפרוש רש"י על התורה, זה כבר מפתח על קנין התורה, לזכות להגיע לכל התורה כלה, ועל-כן עשה זאת, בני, שבכל יום תקח לעצמך חמש

ותלמד מפרשת השבוע חלק אחד השנה ליום הזה,
 ותלמד לאט לאט ותדקדק בלמודך, ואף שבתחלה
 לא תבין את הכל, עם כל זאת ראה לומר את
 המלים, אז תראה במשך הזמן שנוי גדול אצלך,
 ואף שאני יודע שיבואו ויצחקו ממך, מה אתה
 לומד מקרא, אתה כבר לא ילד קטן וכו', עם כל
 זאת אל תסתכל על שום ברירה שבעולם, כי זה
 אחד מהיסודות בחיים ובהצלחת התורה — לא
 להסתכל על אף אחד בשום פנים ואופן, ואפלו
 בגשמיות צריך להרגיל את עצמו לא להסתכל על
 אף אחד, אני צריך להפיר את עצמי מי אני ומה
 אני ומה עבר עלי, ואז אם אני ארגיל את עצמי לא
 להסתכל על אחר, רק אמוד את עצמי ואבין את
 עצמי שעד עכשו לא למדתי ועבר עלי מה שעבר
 ואף אחד לא הבין אותי, אזי אני מצפצף כבר על
 כלם, ולוקח את עצמי בידי, אם תלך בהקדמה כזו,
 אז תלעג ותצחק מכלם רק בכל יום חק ולא יעבר
 תלמד חמש ורש"י עם התרגום באפן שבסוף
 השבוע תסיים שנים מקרא ואחד תרגום, והזמן
 הטוב ביותר לזה הוא אחר התפלה בעוד הנך
 מלבש בתפלין דרבנו תם, תלמד חמש ורש"י, אז

במשך הזמן תשיג השגה גדולה מאד, כי כשלומדים תורה עם התפלין, זה מטרה את הנפש, כן אמר האריז"ל, ובפרט כשמרגיל את עצמו ללמד חמש ורש"י, אז בסוף השבוע זוכים לסיים את פרשת השבוע, ואף שבהתחלה ידמה לך כאלו זה דבר מיותר מה יהיה לי כבר כשאסיים את פרשת השבוע, אל תאמר זאת, כי כשאדם מרגיל את עצמו מדי שבוע בשבוע לסיים פרשת השבוע במשך הזמן עוזר לו הקדוש-ברוך-הוא בהצלחה מרבה ובפתיחת הלב שמבין את התורה הקדושה וגם מביא לו שפע, כי ראינו דבר זה בחוש, שכל אלו שהקפידו ביותר בימי נעוריהם ללמד חמש ורש"י מפרשת השבוע, זכו בין בגשמיות שבא להם שפע כזה שלא העלו על דעתם כלל, ובין ברוחניות שזה היה המפתח שפתח להם את הלב להשיג השגות התורה, כי למוד חמש ורש"י עם התרגום זה המפתח לקנין התורה, ואני מקנה אהובי, בני היקר, שתצית אותי בדבר זה אל תסתכל על שום ברירה שבעולם ואפלו שיתלוצצו ממך, מה לך עם חמש ורש"י אתה צריך ללמד למודים אחרים, תלעג להם ותהיה עקשן גדול על

נקדה זו, ואם תקבל על עצמך קבלה זו לכל ימי חייך, אז תראה במשך ימי חייך ושנותיך איך תצליח, וזה יהיה לך חק כל חייך.

ג.

עליך לדעת, אהובי בני היקר, עבר עליך כבר בימי הנעורים מה שעבר, הרבה אכזבות וצרות, יסורים ובלבולים, שחבריך התחילו אתך והוריך לא הבינו אותך, עד שנתגלגל ובאת למה שבאת וברחת למקום שברחת, ואתה כבר נמצא במקום שנמצא, עם כל זאת עליך לדעת, כי אסור להתיאש בחיים, כי רבנו הקדוש, רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו, גלה לנו, שיהודי אסור לו להתיאש אף פעם בחיים, אפלו שעובר עליו מה שעובר, כל מיני צרות ויסורים, כל מיני מכאובים וכל מיני ירידות ונפילות, ואפלו שכבר עשה את הדברים הגרועים ביותר בעולם, אסור לו להתיאש בחיים, היאוש גרוע יותר מכל עברה שבעולם, כי כל זמן שאדם חי, יש לו תקווה, וכל זמן שיש לאדם רצון וכסופים לצאת מהבוץ שלו, אז הוא יכול לצאת

מִשָּׁם, וְלֹא רַק לְצֵאת בְּעֶצְמוֹ, אֲלֵא אַף לְהוֹצִיא אֶת
 כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, כִּי הַכֹּל תְּלוּי כְּפִי הָרָצוֹן וְהַכְּסוּפִים
 שֶׁל הָאָדָם, וְעַל-כֵּן רָאָה לֹא לְהִתְיַאֵשׁ, וּמִכָּל מַה
 שֶׁעָבַר עָלָיָה אָסוּר לָהּ לְהִתְיַאֵשׁ בְּשׁוּם פְּנִים וְאֶפֶן,
 וְאִם תִּקְבֹּל עַל עֶצְמָהּ לֹא לְהִתְיַאֵשׁ, רַק תַּחֲזֹק אֶת
 לְבָבָהּ וְתֹאמַר לְעֶצְמָהּ: "מֵהַיּוֹם וְהִלָּאָה אֲנִי אֶתְחִיל
 לְהִשְׁתַּנּוֹת", אֲזִי תִרְאֶה שֶׁבְּמִשְׁךָ הַזְּמַן תִּשְׁתַּנֶּה בְּאַמֶּת
 מִקְצָה אֶל הַקְּצָה, וְאֲזִי לֹא תִצְטָרֵךְ לְאֶף אֶחָד, כִּי
 הַכֹּל תְּלוּי בְיָדָהּ, כְּפִי שֶׁאַתָּה תִּקְבֹּל עַל עֶצְמָהּ כִּן
 יִהְיֶה, וּבְאַמֶּת הַצְּלַחַת הָאָדָם תְּלוּיָהּ בְּעֶצְמוֹ, וְדַבֵּר
 זֶה בְּנֵי הַנְּעוּרִים אֵינָם יוֹדְעִים, וְעַל-פִּי-רַב בְּנֵי
 הַנְּעוּרִים חוֹשְׁבִים שֶׁהֵם כְּבָר לֹא מְצַלְחִים בַּחַיִּים,
 וּבוֹדְדִים מְאֹד, וּכְבָר לֹא יִגִּיעוּ לְשׁוּם דָּבָר — לֹא
 לְגִשְׁמִיּוֹת וְלֹא לְרוּחַנִּיּוֹת, וְאֶפְלוּ כְּשֶׁכְּבָר חוֹשְׁבִים:
 "אֲנִי אֵצֵא לְעֵבֶד אוֹלֵי אֲזִי יִהְיֶה לִי טוֹב", אָבֵל
 אַחֲר־כֵּן כְּשִׁיּוֹצְאִים לְעֵבֶד, יֵשׁ לָהֶם אַכְזוּבוֹת שֶׁלֹּא
 שָׁלְמוּ לָהֶם וְעוֹד מִסְתַּכְּכִים בְּחוּבוֹת, חֶס וְשָׁלוֹם,
 בְּתֵאֵנֶת דְּרָכִים וּבְכָל מִינֵי גְּנֻבוֹת וּגְזֻלוֹת, עַד
 שִׁיְכוּלִים לְשֶׁבֶת בְּבֵית-הַסֵּהָר, אֲשֶׁר תּוֹפְעוֹת אֵלוֹ
 קוֹרוֹת לְהַמּוֹן בְּנֵי הַנְּעוּרִים, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן, עַד
 שִׁישׁ בְּנֵי הַנְּעוּרִים, שְׁלוֹקְחִים גַּם סְמִים, הַשֵּׁם

ישמור, בהשפעת חברים רעים שמסיתים ומדיחים אותם, עד שמוצאים את עצמם בצרות כאלו, רחמנא לצלן, שלא תארו ולא שערו בדעתם כלל; עם כל זאת הבחירה עדין בידיך, אם תקבל את דברי אלה — אז תצליח, כי עקר דבורי הוא שלא תתיאש בשום פנים ואפן, אפה צריך לקחת את עצמך בידיך, ולומר לעצמך: "מהיום והלאה אשתנה לגמרי", ואז תראה שתשתנה, ואל תחשב שאני בא לפתותך, כי כן היא המציאות, וכך עבר על כל בני הנעורים, מי שהיה רציני ואמר תכף ליצור הרע: "עזב אותי, עד עכשו משכתני באפי והולכת אותי שולל" — הוא הצליח, ומי שהלך אחר יצרו הרע, מצא את עצמו בגיל מבגור, כשעדין לא הגיע לשום דבר, רק היה מלא צרות ויסורים. ועל-כן ראה לשמע בקולי, ואז תצליח דרכך, אל תתיאש משום דבר שבעולם, כי עדין כל העולם לפניך, אפה בחור צעיר, ויכול לזכות לכל הדברים היפים בזה העולם, הן בקנין התורה והן בקנין עשירות, ועל-כן עשה זאת, בני הרגל את עצמך הרבה בלמוד משניות, כי למוד המשניות מטהר ומזכך את הנפש, והיה טוב מאד

שתקח לעצמך משניות, ותתחיל לומר פרק אחר
 פרק לאט לאט, ואם תזכה לומר בכל יום ח"י
 פרקים משניות, אין למעלה מזה, ואף שבהתחלה
 יהיה לך דבר זה מאד מאד קשה, מאחר שלא
 למדת ולא הרגלת לדברים כאלו, ומה גם שיש
 שיצחקו ממך: "מה לך למשניות, אפה לא איש
 זקן", עם כל זאת עליך לדעת, כי למוד משנה
 מטהר ומזכך את הנשמה, ומי שמרגיל את עצמו
 ללמד משניות, מזכך ומטהר את נשמתו, וברגע
 שאדם זוכה לזכוף הנשמה, אז כבר זוכה גם
 לגשמיות, כי כשיש רוחניות, יש גם גשמיות, ודבר
 זה ראוינו אצל כל הצדיקים, ברגע שהגיעו אל זכוף
 הנפש והנשמה, עזר להם הקדוש-ברוך-הוא
 בהשפעה גדולה גם בגשמיות. ועל-כן עשה זאת,
 בני, ותקח משניות בידיך, ותלמד פרק אחר פרק,
 וכשתסיים מסכתא אחת תתחיל מסכתא שניה,
 וכשתסיים מסכתא שניה תתחיל מסכתא שלישית,
 עד שתזכה לסיים ששה סדרי משנה, ותתחיל שוב
 ושוב, ואל תתיגע בשום פנים ואפן, ואם היית
 יודע את מעלת למוד משניות, היית גורס בכל יום
 פרק אחר פרק, כי למוד משניות הוא המפתח

להבין בלמוד גמרא, ועל-כן כל אלו הלומדים
 הגדולים שזכו למה שזכו להגיע בקנין התורה,
 הִיָּה כִּי לְמַדּוֹ הִרְבֵּה מִשְׁנִיּוֹת, וְעַל-כֵּן תִּקַּח בְּיָדְךָ
 מִשְׁנִיּוֹת, וְתִלְמַד פֶּרֶק אַחַר פֶּרֶק, וְאִז תִּצְלִיחַ אֶת
 דְּרָכְךָ, וְאִף שֶׁנִּדְמָה לָּךְ כְּאִלוֹ הֵם דְּבָרִים שֶׁל מָה
 בְּכָךְ, אֵל תֹּאמֶר זֹאת, בְּנִי, אִם תִּקַּח בְּאֵמַת אֶת
 עֲצָמְךָ בְּיָדְךָ וְתִלְמַד פֶּרֶק אַחַר פֶּרֶק, עַד שֶׁתִּזְכֶּה
 לְסִיִּים מִסִּכְתָּא וְעוֹד מִסִּכְתָּא וְכוּ' וְכוּ', עַד שֶׁתִּזְכֶּה
 לְסִיִּים שֶׁשֶׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, וְתִתְחִיל עוֹד פַּעַם, אִז
 תִּרְאֶה אִיךָ שֶׁתִּכְנַס בְּךָ חֲשֵׁקַת הַתּוֹרָה, כִּי לְמוֹד
 הַמִּשְׁנִיּוֹת מֵבִיא לְאָדָם חֲשֵׁק לְלַמַּד בַּתּוֹרָה, וּמוֹבֵא
 בְּדַבְרֵי תַלְמִידֵי הָאֲרִיז"ל אֲשֶׁר מִי שֶׁזִּזְכָּה לְלַמַּד
 בְּכָל יוֹם ח"י פְּרָקִים מִשְׁנִיּוֹת, אֲפִלוּ הִפְּךָ אֶת כָּל
 הָעוֹלָמוֹת, אֲבָל עַל-יְדֵי לְמוֹד ח"י פְּרָקִים מִשְׁנִיּוֹת
 בְּכָל יוֹם, הוּא מִתְקַן אֶת כָּל אֲשֶׁר הָרַס, וְעַל-כֵּן אִם
 תּוֹכֵל לְלַמַּד בְּכָל יוֹם ח"י פְּרָקִים מִשְׁנִיּוֹת מָה טוֹב
 וּמָה נָּעִים, וְאִף אִם לֹא תּוֹכֵל לְלַמַּד ח"י פְּרָקִים
 בְּכָל יוֹם, מְעַט גַּם-כֵּן טוֹב, לְלַמַּד פֶּרֶק אוֹ שְׁנֵי
 פְּרָקִים אוֹ חֲמִשָּׁה פְּרָקִים כַּמָּה שָׂרָק תּוֹכֵל, אֲבָל
 הָעֶקֶר שֶׁתִּלְמַד כְּסִדְרָן, וְאִז אִם תִּרְגִּיל אֶת עֲצָמְךָ
 בְּדַרְךָ זוֹ, אַתָּה כָּבֵר לֹא צָרִיךְ אֶת אִף אֶחָד, כִּי

המשניות פותחות את הלב, ובפרט כשלוּמדים עם פרוש, אז נפתח הלב להבין הרבה בתורה הקדושה, ואם תצית לי בלמוד משניות, אז תראה שתהיה תמיד עסוק, כי תמיד יהיו בידך משניות, בין בלכתך בדרך ובין בשבתך בביתך, תמיד תגרוס משניות, עד שתזכה לסיים בכל יום ח"י פרקים משניות, וזו הצלחה כזו שאין לתאר ולשער כלל, וכל גדולי העולם זכו לסיים בכל יום ח"י פרקים משניות, וכך סימו בכל חודש ששה סדרי משנה.

ד.

אהובי, בני היקר, אני יודע שנדמה לך, שאני רוצה לפתותך או לדבר על לבה, שיותר טוב ללמד תורה מאשר לילך אל הבלי העולם הזה, ונדמה לך כאלו אני רוצה להסיר ולגרש אותך מהרחוב, ולהכניס אותך לבית-המדרש, וכאלו כל דברי הם סתם לפתותך, עליך לדעת, כי אני מבין היטב היטב מה שקורה ברחוב, ורחוב הוא רק גיהנום, ואף שחברייך מסיתים ומדיחים אותך אחרת, שקרחוב הוא גן-עדן, אוי לגן-עדן שכזה, כי הוא

גן-עדן של שוטים, כי סוף כל סוף מסתבכים בצרות כאלו, אשר אף פעם לא יכולים לצאת מהן, הן אמת שאני יודע שאתה מאד מפחד מבית-המדרש, כי יש שם בני-אדם או חברים הלועגים לך, אבל כבר הקדמתי לך, שאם תקח את עצמך בידך, ויסוד חזק יהיה לך בחיים, שלא להסתפל על אף אחד בשום פנים ואפן, אתה צריך להסתפל רק עליך, אם תקח את ההקדמות האלו, לא להסתפל על אף אחד בעולם רק על עצמך, כי אתה צריך לרחם על עצמך, כי אם אתה לא תרחם על עצמך, אף אחד בעולם לא ירחם עליך, וכשתקח את עצמך בידך, אז אני רוצה שגם את הרחוב תעשה לבית-המדרש, הינו בכל מקום שאתה הולך, שם יהיה בית-המדרש, אתה אינך צריך להתיחס אל אחר כלל, לא להסתפל מה שאחר אומר עליך או מגיב עליך, אין לך אחר כלל, רק הקדוש-ברוך-הוא יש לך, אם תרגיל את עצמך לחיות חיים כאלו, אז תראה שגם הרחוב הוא בית-מדרש, וגם בית-מדרש הוא רחוב, הינו מי שבאמת רוצה את הקדוש-ברוך-הוא ואת התורה, אז אפלו שהוא ברחוב, הוא גם כן דבוק בתורה

ובקדוש-ברוך-הוא ומי שאינו רוצה את הקדוש-
 ברוך-הוא ואת התורה, אז אפלו בבית-המדרש
 ימצא את הרחוב, כי גם שם יש לצים המסיתים
 ומדיחים אותך לברח מהקדוש-ברוך-הוא, ועל-כן
 ראה להכניס בעצמך היסוד הזה — מה לי ולאחר,
 אני צריך להתעלות בין בגשמיות ובין ברוחניות.
 ואיך תזכה לזה? אם תקבל את דברי אלו, כי עליך
 לדעת, אם תקח מסכתא אחת ותחזור עליה
 מהתחלה דף אחר דף, ואף שלא הרגלת ללמד
 כלל, תקח מסכתא אחת ותחזור עליה פעמים אין
 מספר, הינו תלמד דף ועוד דף ועוד דף, וכשתסיים
 את המסכתא תתחיל אותה מסכתא שוב עם פרוש
 רש"י, הינו בפעם הראשונה תעבר על המסכתא
 בלי פרוש רש"י ובלי תוספות, רק תאמר את
 המלים, ואף שיראה כצחוק, מה אני לוקח מסכתא
 ואומר את המלים, הרי ככסיל אני דומה, אל תאמר
 זאת, קח מסכתא אחת מכל הש"ס מה שתבחר,
 ותתחיל לומר את המלים בלי פרוש רש"י ובלי
 תוספות, וכשתזכה לסיים את המסכתא תתחיל עוד
 פעם כף כמה פעמים, ואז בפעם השלישית או
 הרביעית תתחיל ללמד עם רש"י, ואף שיהיה לך

קָשָׁה בַּהֲתַחֲלָה לְהַבִּין אֶת כָּל הָרֶשׁ"י, אָבֵל אִם תִּרְגֵּיל אֶת עֲצֻמָּךְ בְּכָל דָּךְ לְלַמֵּד חֲצֵי הַדָּף רֶשׁ"י, כִּי תִסֵּים אֶת כָּל הַמְסַכְתָּא, עַד שֶׁתִּזְכֶּה לְסֵים אֶת כָּל הַמְסַכְתָּא עִם פִּרוּשׁ רֶשׁ"י, אֲזַי תִּתְחִיל עוֹד פַּעַם עִם תּוֹסְפוֹת אֶחָד אוֹ שְׁנַי תּוֹסְפוֹת, וְכִי תִגְמַר אֶת כָּל הַמְסַכְתָּא עִם כַּמָּה תּוֹסְפוֹת, וְעוֹד פַּעַם תִּתְחִיל אֶת הַמְסַכְתָּא, וְכִי אִם תִּקַּח בְּעֲצֻמָּךְ אֶת הַמְסַכְתָּא, וְתִסֵּים פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר, אֲזַי תִּהְיֶה בְּקִי בַּמְסַכְתָּא, וְזֶה בְּרוּר, בְּדוּק וּמְנֹסָה, וְאִי שֶׁבַתְחִלָּה יִהְיֶה לָךְ מְאֹד מְאֹד קָשָׁה וּמֵר כְּלַעֲנָה, כִּי יִצְרָךְ יִגִּיד לָךְ: "מָה אַתָּה יוֹשֵׁב פֹּה, וּמָה אַתָּה מְבַלָּה אֶת הַזְמַן בְּאַמִּירַת גְּמָרָא שְׁאִינְךָ מִבֵּין", לְזֹאת אֵינְךָ שֶׁתִּקַּח מִסְכְּתָא קָלָה, וְתִחְזֹר עָלֶיהָ פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר, וְזוֹ תִהְיֶה הַמְסַכְתָּא שְׁלָךְ שֶׁתִּשְׁלֹט בָּהּ, וְאִם תִּהְיֶה חֲזָק בְּזֶה, אֲזַי בְּמִשְׁךְ הַזְמַן תִּרְאֶה אֵיךְ שֶׁהַמְסַכְתָּא תִהְיֶה שְׁגוּרָה עַל פִּיךָ, כִּי תִלְמַד אוֹתָהּ עִם פִּרוּשׁ רֶשׁ"י וְתוֹסְפוֹת וְעִם הָרֶא"ש וְהָרִי"ף, וְאַחֲרֵי כֵן תִּלְמַד אֶת הָרַמְבַּ"ם, הַטּוֹר וְהַשְּׁלֵחַן עָרוּךְ הַשְּׂיָכִים לְמִסְכְּתָא זוֹ, וְתִהְיֶה בְּקִי בַּמְסַכְתָּא אַחַת, וְזֶה יִפְתַּח לָךְ אֶת מִתְךָ וְלִבְךָ, לְהִרְגִישׁ נַעַם וְעֵרְבוּת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְאִם זוֹכֶה לְקַנּוּת לְעֲצֻמוֹ מִסְכְּתָא אַחַת, אֲזַי אֵין עוֹד

נעם וערבות יותר מזה, אבל תזכר את הכלל שאמרתי לך, שאל תסתכל על אף אחד בעולם, כי אף אחד אינו מבין אותך, אף אחד אינו רוצה להבין אותך, ואף אחד אינו רוצה לעזור לך, וכל אלו שאומרים לך שרוצים לעזור לך, זה רק הבל ורוח, ואינו נכון, ועל-כן תקח את עצמך בידיך, וכך כשיש לך כבר הקדמות כאלו, לסיים את המסכתא פעם אחר פעם, עד שתזכה שהמסכתא תהיה שגורה על פיך, אז תקח עוד מסכתא.

ה.

אהובי, בני היקר, אף שכבר דברנו, ואני מקווה שהדבורים האלו נכנסו ללבך, עם כל זאת תדע שאין זה כף, כי עכשו דברתי אליך, ועוד מעט תצא ממני וכבר יבוא יצרך הרע בכל מיני אפנים שבעולם, הן מעצמך, שילאמר לך: "מה לך ומי לך, זה אינו נכון, זה לא כף", והן שיבואו חבריך וילאמרו: "מה, רוצים לפתותך, רוצים להכניסך לבית-המדרש או לישיבה", כל מיני הסתות של היצר הרע שמסית ומדיח את האדם, תדע שהכל

הוא יצור הרע, כי היצור הרע רוצה לראות רק את הרע שלך, ולא רוצה לראות את הטוב שלך, הטוב הוא רק הקדוש-ברוך-הוא, כמו שפכתוב (תהלים קמה, ט): "טוב הוי'ה לכל ורחמיו על כל מעשיו", כי רק הקדוש-ברוך-הוא — טוב, ורק הוא מבין את כל אדם, ועל-כן אשרי מי ששומע דברי אלה, שאז יצליח וירכב. ועקר דברי הוא שתשתדל לשוב אל הקדוש-ברוך-הוא, ותרגיל עצמך לדבר עמו יתברך כאשר ידבר איש אל רעהו והבן אל אביו, שדבר זה נקרא התבודדות, מי שמרגיל את עצמו לילך בדרך זו, אז מצליח מאד מאד בחיים חיותו, הינו כי עליה לדעת שאין מי שביין אותך בשום פנים ואפן, אין אף אחד בעולם שיכול להבין אותך, אדרכה אחרים יכולים רק לשבר אותך, ומי שמבין אותך הוא רק הקדוש-ברוך-הוא, כי הוא אשר ברא אותך, הוא יודע יצרך והוא יודע מה עובר עליך, ועל-כן הוא מבקש ממך שתחזר אליו. ואיך חוזרים אל הקדוש-ברוך-הוא? על-ידי תפלה ובקשה, שתרגיל את עצמך לדבר עמו יתברך בלשון שאתה רגיל בה, ואף שבתחלה יהיה לך מאד מאד קשה דבר זה, ולא יהיה לך שום חשק

לְזֶה, כִּי לֹא הִרְגַלְתָּ בּוֹ, וּבִפְרֹט שְׁנֵדְמָה לָךְ כְּאֵלוֹ
 הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּרִגְזוֹ וּבְכַעַס עֲלֶיךָ, וְלֹא צָרִיךְ
 אוֹתָךְ, וְכִדּוּמָה כָּל מִינֵי יְרִידוֹת וּנְפִילוֹת שְׁעָבְרוּ
 עֲלֶיךָ, גְּדָמָה לָךְ כְּאֵלוֹ עֲכָשׁוּ הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 כְּכֹר אֵינּוּ רוֹצֵה לְקַבֵּל אוֹתָךְ, אֵל תֹּאמֶר זֹאת, בְּנִי,
 כִּי תִדַע אֲשֶׁר הוּא יִתְבָּרֵךְ מִחַיָּה וּמְהֵרָה וּמְקַיֵּם אֶת
 כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְדוּמָם, צוּמָח, חֵי, מְדַבֵּר, הֵם
 עֲצָם עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, כִּי בִלְעָדָיו
 יִתְבָּרֵךְ לֹא הָיָה לָנוּ שׁוֹם קִיּוּם כָּלֵל, וְעַדִּין הִנֵּךְ
 רוֹאֵה, שְׁאַתָּה הוֹלֵךְ וְאַתָּה מִתְנוּעֵעַ, הַכֹּל מִפְּנֵי
 שְׁהַחַיּוֹת אֱלֻקוֹת בְּתוֹכָךְ, וְאִם תִּתְבוּנֵן בְּזֶה, אֲזִי תִדַע
 אֵיךְ שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹהֵב אוֹתָךְ, וְתִרְגִּיל אֶת
 עֲצָמְךָ לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ. וְדַבֵּר זֶה תִקַּח לְעֲצָמְךָ
 כָּלֵל כָּל חַיִּיךָ, בְּמָה שֶׁרַק יַעֲבֹר עֲלֶיךָ, הַדַּבֵּר
 הָרֵאשׁוֹן שְׁאַתָּה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת הוּא, לֵילֶךְ וְלָבוֹא
 לְמָקוֹם פְּנוּי שְׁאִין שָׁם בְּנֵי-אָדָם, וְתִדַּבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ
 וְתִסְפֹּר לוֹ אֶת הַכֹּל, וְתִדַע שֶׁכָּל דְּבוּר וְדְבוּר שְׁאַתָּה
 מְדַבֵּר אֵל הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הוּא שׁוֹמֵעַ אוֹתָךְ,
 אֲתָה רַק צָרִיךְ לְשִׁים לֵב, שְׁאִין לָךְ בְּזֶה הָעוֹלָם רַק
 הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאִם תִּחַיֶּה בְּצוּרָה כְּזוֹ, אֲזִי כָּל
 הָעוֹלָם לְפָנֶיךָ, כִּי אֵינְךָ יוֹדֵעַ מַה מַּחֲכָה לָךְ בַּחַיִּים,

עדין אתה צעיר מאד, ואינך יודע מה ילד יום, ורואים בני-אדם שחלמו וחסבו ותכננו כל מיני תכנונים בחיים, ולבסוף הכל התהפך, והם נמצאים בפח גדול, לא-כן מי שמרגיל את עצמו לדבר אליו יתברך, ואף שכל העולם כלו לועג וצוחק מדבר זה ואומר: "עם מי אתה מדבר, עם הקיר"!? או "מי בכלל מתיחס אליך"!? אל תקבל דבורים כאלו, ואל תחשב זאת, כי הקדוש-ברוך-הוא מחיה ומתהוה את כל העולם כלו, ואם אתה מרגיל את עצמך לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא, שזה נקרא תפלה והתבודדות, על-ידי-זה יש לך כתבת להיכן לברח, ומה שרק יקרה עמך בחייה, אתה יודע שיש לך הקדוש-ברוך-הוא, ועליך לצאת לחוץ בשדה או ביער, או במרתף או על גג, או במקום כלשהו בחדר פנוי, שאין שם בני-אדם, ולדבר עמו יתברך, ותספר לו כל מה שעובר עליך בפרטי פרטיות, ותתודה אליו יתברך, ואפלו את כל הרצונות והכסופים שיש לך תוציא מפיה, אם תרגיל עצמך לילה בדרך זו, תצליח מאד בחייה, כי יש לך כתבת אל מי לפנות, והוא הקדוש-ברוך-הוא, ורק הוא מבין אותך, אם תהיה רגיל בדרך זה, שתלך לדבר

רק אל הקדוש-ברוך-הוא, אז יפתח לבך, ואת
 התפלות הקבועות: שחרית, מנחה ומעריב, תוכל
 כָּבֵר לְהִתְפַּלֵּל בְּכֹנֶנָה גְדוֹלָה, כִּי עַל-פִּי-רַב לָמָּה
 הָאָדָם אֵינוֹ מִתְפַּלֵּל שְׁחֲרִית, מְנַחָה, מְעַרֵּיב, כִּי
 נִדְמָה לוֹ: "מִי שׁוֹמֵעַ אוֹתִי, וּבִפְרֹט שְׁנֹסֶת־בְּכַתִּי
 בְּכָל-כֶּף הַרְבֵּה חֲטָאִים, חֲטָאת נְעוּרִים, וְעַתָּה מִחֵי
 מְטַמְטֵם לְגַמְרִי, וּמְמִילָא אֵינִי חוֹשֵׁב מָה שְׂאֲנִי
 מְדַבֵּר, כִּי פִי וְלִבִּי אֵינָם שְׁוִים, וּכְשְׂאֲנִי אוֹמֵר אֶת
 תְּבוֹת הַתְּפִלָּה, הַמְּחַשְׁבָה בְּמָקוֹם אֶחָד וְהִפָּה
 בְּמָקוֹם אֲחֵר," כָּל זֶה הוּא מִפְּנֵי שְׁלֹא הִתְבוֹדְדָתָ
 קִדְּם, אֲבָל אִם תִּהְיֶה רְגִיל לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרְךָ
 בְּלִשׁוֹן שְׂאֲתָה רְגִיל בָּהּ, אִז תִּרְאֶה אִיךָ שְׂיִכְנַס בְּךָ
 חֲשֵׁק נִפְלָא לֹמֵר אֶת תְּבוֹת הַתְּפִלָּה: שְׁחֲרִית, מְנַחָה
 וְעַרְבִית בְּחֲשֵׁק נִפְלָא, וְתִתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ הַסְּדוּר דִּיקָא
 וּבְמִנְיָן, אִז תִּרְגִּישׁ עַרְבוּת נְעִימוֹת יְדִידוֹת, זִיו
 וְחַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ, כִּי הַתְּפִלָּה הִיא הַכְּלִי לְקַבֵּל
 בּוֹ כָּל הַשְּׁפַע, וּבִפְרֹט הַתְּפִלוֹת הַקְּבֻעוֹת: שְׁחֲרִית,
 מְנַחָה, מְעַרֵּיב, כְּשֶׁמִּתְפַּלְּלִים לְאֵט לְאֵט מְלָה בְּמְלָה
 מִתּוֹךְ הַסְּדוּר, וּמְקַשְּׂרִים אֶת הַמְּחַשְׁבָה אֶל הַדְּבֹר,
 בְּמִשְׁךָ הַזְּמַן מְרַגְּשִׁים הָאָרֶז נִרְאָה וְנִפְלָא בְּתוֹךְ
 הַתְּפִלָּה, עַד שְׂאֵין רוֹצִים אַחֲרֵי-כֵן אֶפְלוּ לְהַפְרֹד

מהתפלה, כזו נעימות תרגיש ביעת התפלה. ועל-כן
עשה זאת, בני, הרגל את עצמך לדבר אליו יתברך
בלשון שאמה רגיל בה, ועל-ידי-זה יפתח מחך
ודעתך, עד שתגיע אל מדרגה כזו שתראה
להתפלל את שלש התפלות: שחרית, מנחה
ומעריב במנין, ותרגיש כל מיני נעימות בחיך.

.1

אהובי, בני היקר, אחרי שדברתי עמך את כל
הדבורים האלו, אם תקח את עצמך בידיך, ותתחיל
להתישב באמתת הדברים, אז תתחיל לחיות חיים
אחרים לגמרי, ועולם חדש יפתח לפניך, כי כך
יהיה לך גם רוחניות וגם גשמיות, אבל אם לא
תקבל את דברי, אז תלמד בדרך הקשה מאוד מאוד,
ואז כבר יעברו כל ימי הנעורים, ותתפס שאין
בידך לא גשמיות ומכל שכן לא רוחניות, ומאומה
לא פועלת, ועברו עליך ימי הנעורים בהבל ובריק.
ועל-כן עשה זאת, אהובי, בני היקר, וקח את
עצמך בידיך, ותחזור על דבורים אלו שדברתי עמך,
ואז תצליח דרכך מאוד מאוד.

אבל אני מכרח שוב לחזור לפניה, שתדע שאין
 לך בחייה רק אתה בעצמך נמצא והקדוש-ברוך-
 הוא, ואין מי שיבין אותך, רק אתה בעצמך מבין
 את עצמך, ועל-כן אם יהיה לך הכלל הזה, אף
 פעם לא תתפעל משום ברירה שבעולם, ואם תהיה
 חזק ואמיץ מאוד מאוד בדבורי אלה, אז תצליח
 בחייה, כי כך במשך הזמן תזכה להכנס בעל
 התורה, והקדוש-ברוך-הוא יעזר לך, שתהיה לך
 גם גשמיות. ודבר זה ראינו בחוש, כל אלו שלקחו
 את דברי אלה בתמימות ובפשיטות כמו שהם,
 לבסוף זכו גם לגשמיות נפלאה, הם התחתנו,
 והקדוש-ברוך-הוא נתן להם ילדים וקנו בית ורכב,
 ויש להם כסף והם צוחקים מהעולם, לא-כן אלו
 שלא קבלו את דברי אלו, לבסוף אין להם מאומה
 — לא גשמיות ולא רוחניות, ובדבר זה אתה יכול
 להוכיח ולראות באמת דברי, אם רק תסתכל על
 תלמידי, תראה שכל מי שצייט לי בדבר זה —
 הצליח, ויש לו הכל, ועל-כן אני מקווה אהובי, בני
 היקר, שהדבורים האלו יכנסו היטב היטב בלבך,
 ואז תצליח מאוד מאוד בחייה.

אהובי, בני היקר! עליך לדעת, כי בכל
הלמודים שלומדים, האדם צריך לדעת שיש לו
שלחן ערוף, וכל זמן שמסתובב סביב השלחן
ערוף — יצליח, הן בגשמיות והן ברוחניות, כי
השלחן ערוף הוא הדרך בחיים, ועל-כן ראה
להרגיל את עצמך לקבוע לעצמך שעור בשלחן
ערוף, ותלמד בכל יום כמה סעיפים, ואם תוכל
יותר — סימן או שנים, מה טוב ומה נעים, כי
למוד שלחן ערוף מזכך את האדם, ומוציא ממנו
את כל המדות הרעות והתאוות המגנות, ומוליך
אותו ישירות אל הקדוש-ברוך-הוא, כי אינו דומה
יהודי אשר חי עם שלחן ערוף למי שאינו חי עם
השלחן ערוף, כי השלחן ערוף הוא הדרך בחיים,
ועל-כן הזהירנו כל-כף רבי נחמן מברסלב, זכותו
יגן עלינו, ללמד בכל יום למוד שלחן ערוף, שהוא
למוד הפוסקים, שתרגיל את עצמך ללמד בכל יום
שעור בשלחן ערוף, ותבקש מהקדוש-ברוך-הוא
שתזכה לקיים כל מה שאתה לומד, ואחר כל סימן
וסימן שזכית ללמד, תעשה מזה תפלה, ותבקש

מהקדוש-ברוך-הוא שתזכה לקימו, ואז במשך
 הזמן תצליח אם תלך בדרך זו. ואני מקווה
 שהדבורים האלו שדברתי אליך אינם הולכים
 לריק, אלא אל תוך לבך, ואז תראה הצלחה
 גדולה בחיך, ואף אחד לא יוכל להשתלט עליך,
 להכניע אותך ולשבר אותך, כי תהיה כבר כל-כך
 חזק בעצמך, מאחר שזכית לקיים את דברי אלה
 שדברתי עמך, ואז תהיה האדם המצלח ביותר,
 ותזכה להרגיש ערבות, נעימות, ידידות, זיו וחיות
 אלקותו ותברך עוד בחיים חיותך, ועולםך תראה
 בחיך; אשריך — אם תקבל את דברי אלה, ואז
 טוב לך בזה ובבא.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!

קונטרס

דִּרְךְ הַתְּשׁוּבָה

יורה דרך לרחוקים איך לשוב אליו יתברך, ויחזק ויאמץ את כל הירודים והנפולים שיִרְדוּ ונִפְלוּ עַל-יְדֵי מַעֲשֵׂיהֶם הרעים במקומות המלכלכים והמטנפים, רחמנא לצלן, ויגלה להם עצות נכונות איך להתחזק ולחזור אל הקדשה, וידבר על לכבם דבורי נחומים בשבעה משיבי טעם.

★

בנוי ומיסד על-פי דברי
רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון,
בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורבנו
רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו.

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו
הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה
רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו,
ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים, ומאמרי חכמינו,
זכרונם לברכה, הקדושים
מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

*

הובא לדפוס על-ידי
חסידי ברסלב
עיה"ק ירושלים תובב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: הַיּוֹם בְּשֶׁכֶּבֶר
נִתְפָּשְׁטוּ סִפְרֵי רַבְּנֵנוּ ז"ל בְּעוֹלָם, בְּנִקְלָל
לְשׁוֹב בְּתַשׁוּבָה אֲמֵתִית, כִּי עַל-יְדֵי עֲצוֹתָיו
הִקְדוּשׁוֹת שֶׁל רַבְּנֵנוּ ז"ל, יֵשׁ לָנוּ דְרָךְ
הַתְּשׁוּבָה אֵיךְ לַחְזוֹר בְּתַשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו
יִתְבָּרֵךְ.

(אמרי מוהרא"ש, חלק ב', סימן תקסח)

קוֹנְטָרַס

דֶּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה

א

מי שְׁרוּצָה לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ בְּאֵמֶת, צָרִיךְ שִׁיחֲגֹר מִתְנִיּוֹ ויִחֲזַק אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל מִינֵי אִפְּנִים שְׁבַעוּלָם כִּי בְּאֵמֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ חֲפִץ חֶסֶד וְרוּצָה בַתְּשׁוּבָתָן שֶׁל רְשָׁעִים, וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה (תְּנָא דְבֵי אֵלֵיהּ וּרְבָא, פֶּרֶק ד') : אָדָם עוֹשֶׂה מְרִיבָה עִם חֲבֵרוֹ, הוֹלֵךְ הוּא אֶצְלוֹ לְרִצּוֹתוֹ, וְהוּא אֵינוֹ מִתְרַצֶּה לוֹ, עַד שֶׁמִּקְבֵּץ לוֹ בְּנֵי אָדָם הָרַבָּה וְאַחַר כֵּן מִתְרַצֶּה לוֹ, וְאַף-עַל-פִּי שֶׁמִּתְרַצֶּה לוֹ, יֵשׁ לוֹ מְקַצֵּת קִנְיָה בְּלָבוֹ; אָבֵל אֲנִי אֵינִי כֵּן: אִם אָדָם עוֹבֵר עֲבָרָה לְפָנַי, אִם חוֹזֵר וְעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה, הֲרִי אֲנִי עִמּוֹ בְּרַחֲמִים, וְאֲנִי מְקַבֵּל אֶת תְּשׁוּבָתוֹ, וְאֵין אֲנִי זוֹכֵר לוֹ אֶפְלוֹ מְקַצֵּת עוֹנוֹתָיו; עַיִן שָׁם, וְעַל-כֵּן צָרִיךְ כָּל אָדָם לְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ מְאֹד בְּעִבּוּדָתוֹ יִתְבַּרֵךְ בְּכָל מָה שְׁיֻכַּל, אֵף אִם הוּא כְּמוֹ שֶׁהוּא וְיִסְמַךְ עַל רַחֲמָיו

המרבים מאד בלי שיעור, כי בודאי לא יעזב אותו השם יתברך אף אם עבר מה שעבר, העבר — אין, והעקר — שמכאן ולהבא לא יעשה עוד, ויהיה שב ואל תעשה על-כּל-פּנים, הן במחשבה והן במעשה, כי גם המחשבה של אנשים כאלו הוא גם-כן עשייה, כי גם בעולם העשייה יש מחשבה, וצריך להיות שב ואל תעשה במעשה ובמחשבה, ומה שנעשה עמו ממילא, אל יחוש ואל יסתכל על זה כלל.

ודע, שעקר התשובה השלמה היא כשאדם עובר באלו המקומות ממש שהיה מקדם התשובה, כל אחד לפי מה שעבר עליו בימים הקודמים, וכשעובר באלו המקומות והענינים, שהיה מתחלה ממש ועכשיו פונה ערף מהם וכופה יצרו לבלי לעשות עוד מה שעשה, זהו עקר התשובה השלמה, ורק זה נקרא תשובה, ואף שיבוא לו אז חזרה כל הרע והחשך שעבר בה עד עכשו, אף-על-פי-כן אם ישמר עצמו, ולא יחזר אל מעשיו הרעים, זהו עקר התשובה שלמה, ואפלו אם קבל על עצמו כף פעמים אין מספר, שמעכשו ישמר את עצמו מחטאים ועוונות ולא יחזר לסורו וכו', ואחר-כך כשבא לו נסיון ועבר

בְּאֵלוֹ הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהָיָה מִקֵּדָם, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְהַחֲזִיק מֵעֵמֶד, רַק חֹזֵר וְנֹפֵל, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, אַף-עַל-פִּי-כֵן אֲסוּר לִפְלֵי בְדַעְתּוֹ, וַיַּעֲשֶׂה הַתְּחִלָּה חֲדָשָׁה, וַיִּקְוֶה לְהֵשֵׁם יְתַבְּרֵךְ, אֲשֶׁר רַחֲמָיו יְתַבְּרֵךְ הֵם עַד אֵין סוּף, וְחַפֵּץ מְאֹד, שֶׁיַּחֲזִירוּ יִשְׂרָאֵל בְּתְשׁוּבָה אֵלָיו יְתַבְּרֵךְ. וַיִּכְבֵּר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (בְּרֻכּוֹת ל"ד): בְּמָקוֹם שֶׁבַע-עֲלֵי-תְשׁוּבָה עוֹמְדִים שָׁם, אֵין צְדִיקִים גְּמוּרִים יְכוֹלִים לַעֲמֹד; כִּי הֵם כְּבָר יָרְדוּ בְּמָקוֹמוֹת מְגַנְיִים וּמְלַכְלָכִים בְּאֵלוֹ וְכוּ', וְאֶפְלוּ עֲדִין עוֹבֵר עֲלֵיהֶם מֵהַ שְׁעוֹבֵר וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן הֵם מַחֲזִיקִים מֵעֵמֶד, וּמַצֵּב זֶהוּ חָשׁוּב מְאֹד מְאֹד אֲצִלוּ יְתַבְּרֵךְ.

וְעַל-כֵּן צָרִיךְ שֶׁתִּדַע, אַף שֶׁאַתָּה מְלַכְלָךְ בְּכָל מִינֵי חַטָּאִים וְעוֹנוֹנוֹת רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְאֶפְלוּ עֲדִין עוֹבֵר עֲלֶיךָ מֵהַ שְׁעוֹבֵר, אֲסוּר לָךְ לִפְלֵי בְדַעְתְּךָ כָּלֵל, כִּי יָדוּ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פְּרוּסָה תַּחַת כַּנְּפֵי הַחַיּוֹת כְּדִי לְקַבֵּל בְּעֲלֵי תְשׁוּבָה (פְּסָחִים קי"ט.), כִּי אֲצִלוּ יְתַבְּרֵךְ יִקָּר מְאֹד מְאֹד כְּשֶׁבְנֵי-אָדָם חוֹזְרִים אֵלָיו וּמִמְשִׁיכִים עַל עַצְמָם עֲרֻבוֹת נְעִימוֹת זִיו שְׂכִינַת עֲזוֹ יְתַבְּרֵךְ. וְזֶהוּ עֵקֶר הַחֲכָמָה — לְשׁוּב אֵלָיו יְתַבְּרֵךְ מִכָּל הִירִידוֹת שֶׁנֹּפֵל וְנִשְׁלַף לְשָׁם, וַיַּעֲשֶׂה רַק מַעֲשִׂים טוֹבִים מֵהַיּוֹם

וְהִלָּאָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ, זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה (בְּרֻכּוֹת י"ז.): 'תְּכַלִּית חֲכָמָה, כְּשֶׁשָּׁב בַּתְּשׁוּבָה וְעוֹשֶׂה מֵהַיּוֹם וְהִלָּאָה רַק מַעֲשִׂים טוֹבִים, וְתִיכֶף וּמִיָּד כְּשֶׁאָדָם עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה וְחוֹזֵר אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ וְעוֹשֶׂה מַעֲשִׂים טוֹבִים — אֵין שׁוֹם בְּרִיָּה יְכוּלָה לְקַטְרֵג עָלָיו, כְּמֵאֲמָרָם, זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה (שֶׁבַת ל"ב.): פֶּרֶקְלִיטִין שֶׁל אָדָם — תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. וְאֶפְלוּ תִשַׁע מְאוֹת וְתִשַׁע וְתִשְׁעִים חֲלָקִים מִלְּמַדִּים עָלָיו חוֹבָה, וְאֶחָד מִלְּמַד עָלָיו זְכוּת — נְצוּל, כִּי מַעֲלַת אֱלוֹ אֲשֶׁר חוֹזְרִים בַּתְּשׁוּבָה וְעוֹשִׂים מֵהַיּוֹם וְהִלָּאָה רַק מַעֲשִׂים טוֹבִים, זֶה עוֹלָה עַל הַכֹּל, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לְכֹל אֱלוֹ שְׁחוֹזְרִים בַּתְּשׁוּבָה: אֲנִי קוֹשֵׁר לָכֶם כְּתָר כְּמוֹתַי (שֶׁבַת ק"ד.): וְהַכְּתָר הַזֶּה הוּא הָאוֹר הַכִּי גָדוֹל וְגָבוּהָ, הֵינּוּ מִי שְׁחוֹזֵר בַּתְּשׁוּבָה בְּאֵמֶת וּמִמְשִׁיף אֶת עֲצָמוֹ אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ וּמְשַׁלֵּיף אֶת גְּרִיעוֹת מַעֲשָׂיו עַד עֲכָשׁוּ, וְעוֹשֶׂה וּמְקַיֵּם מִכָּאֵן וְלְהַבָּא רַק מַעֲשִׂים טוֹבִים — אֲזִי הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ מִמְשִׁיף עָלָיו אוֹר רוֹחֲנִי עַד מְאֹד, שֶׁבָּא מִסוּד הַכְּתָר, שֶׁהוּא הַמְּדַרְגָּה הַכִּי הַגְּבוּהָ, שֶׁהוּא הַרְצוֹן הַמְּפֹלֵג אַחֲרָיו יִתְבַּרֵךְ.

דִּרְךְ הַתְּשׁוּבָה

תה

ב

וּכְבָר אָמַר רַבְּנֵנוּ, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, עַל פְּסוּק (תהלים
ל"א) חֲזָקוּ וְאַמְצוּ כָּל הַמִּיחָלִים לֵה' כָּל הַמִּיחָלִים
דִּיקָא — אָפְלוּ אִם אֵינְכֶם זוֹכִים לְשׁוֹם קַדְשָׁה
וְעִבּוּדָה, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, רַק מִיחָלִים לְבַד, אֶף-עַל-פִּי-כֵן
חֲזָקוּ וְאַמְצוּ, וְאַל תִּפְּלוּ מִשׁוֹם דְּבַר שֶׁבְּעוֹלָם, יִהְיֶה
אִיךְ שִׁיְהִיָּה, כְּמִבְּאֵר מַזְהָה בְּדִבְרֵנוּ כְּמָה וְכְמָה פְּעָמִים,
וְיוֹתֵר וְיוֹתֵר מַזְהָה צָרִיךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְחַזֵּק אֶת חֲבֵרוֹ
לְבַל יִפֹּל בְּדַעְתּוֹ מִשׁוֹם דְּבַר שֶׁבְּעוֹלָם, וְאַפְלוּ אִם הוּא
יֹדֵעַ בְּעֵצְמוֹ, שֶׁהוּא כְּמוֹ שֶׁהוּא, אֶף-עַל-פִּי-כֵן יִחַזֵּק
אֶת חֲבֵרוֹ, כִּי אֶת חֲבֵרוֹ בְּקַל יוֹתֵר לְחַזֵּק מִלְּחַזֵּק אֶת
עֵצְמוֹ, כִּי (בִּרְכוֹת ה') אֵינְךָ חָבוּשׁ מִתִּיר אֶת עֵצְמוֹ וְכוּ',
כִּי אֵינְךָ רָעָה גְדוֹלָה מִנְּפִילָה, וְכְמוֹ שֶׁאַמְרוּ חֲכָמֵינוּ,
זְכוּרֵנִים לְבִרְכָה, לְעֵנִין מִלְּחָמָה הַגְּשָׁמִיּוֹת (סוֹטָה מ"ב).
עַל פְּסוּק: אֵל תִּירָאוּ וְאֵל תַּעֲרָצוּ וְכוּ': אֵל תִּירָאוּ
מִשְׁפַּעַת הַקְּלָגְסִים וְאֵל תַּעֲרָצוּ מִקּוֹל הַקְּרָנוֹת וְכוּ',
שְׁכַל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה עוֹבְרִים עַל מִי שֶׁחָפֵץ לְכַנוּס
בְּעִבּוּדַת ה', שֶׁכְּמָה מִינֵי מִלְּחָמוֹת וּפְחָדִים וְשְׁפַעַת
הַקְּלָגְסִים וְקוֹל הַקְּרָנוֹת וְכוּ' וְכוּ' עוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד
וְאֶחָד, וְצָרִיךְ לַעֲמֹד עַל עֲמָדוֹ לְבָלִי לְהַנִּיחַ אֶת מְקוֹמוֹ

בְּשׁוּם אַפֵּן בְּעוֹלָם וּלְצִפּוֹת לִישׁוּעָה תָּמִיד וְלִבְלִי
 לְהִתְרַחֵק וְלָנוּס מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ, חַס וְשְׁלוֹם, וְכִמוֹ
 שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה, לְעֲנִין מִלְחָמָה (סוֹטָה
 מ"ד:), שֶׁתַּחֲלַת מִפְּלֵה — נִיָּסָה, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, כִּי
 אָנָּה מִפְּנֵיךְ אֲבָרַח?! אִם אָסֶק שָׁמַיִם — שָׁם אַתָּה;
 וְאַצִּיעָה שְׂאוֹל — הִנֵּךְ וְכוּ'; כַּמְבֹאָר (בְּלִקוּטֵי-מוֹהַר"ן,
 חֶלֶק ב', סִימָן מ"ח): עֵינַי שָׁם; וְכִשְׂיִזְכֶּה לִבְלִי לְהַפִּיל
 אֶת חֲבֵרוֹ, אֶף-עַל-פִּי שֶׁיִּדַע בְּעֶצְמוֹ שֶׁהוּא רַחוּק
 מֵעֲבוּדָתוֹ, אֲדַרְבָּה, יַחֲזִקוּ בְּכָל מִינֵי הַתַּחֲזָקוֹת וַיִּחְיֶהוּ
 וַיִּשְׁיבֵהוּ בְּכָל מִינֵי דְבוּרִים הַמְּשִׁיבִין אֶת הַנֶּפֶשׁ וְכוּ'
 — עַל-יְדֵי-זֶה יָכוֹל לִהְיוֹת, שְׂאֲחֵר-כֶּף יִזְכֶּה גַם הוּא
 לְחֹזֵר וְלְשׁוֹב לְעֲבוּדַת ה' עַל-יְדֵי-זֶה (עֵינַי שִׁיחוֹת-הַר"ן,
 סִימָן ק"כ).

וְזֶה בְּרוּר מְאֹד, הֵינּוּ אֶף שְׂכָבָר שָׁב בַּתְּשׁוּבָה
 וְעוֹשֶׂה מַעֲשִׂים טוֹבִים, וְעֲדִין הוּא רַחוּק מְאֹד מְאֹד
 מִלְהִרְגִישׁ אֵיזָה קִדְשָׁה וְהָאָרֶה, וְאֲדַרְבָּה, תְּכַלִּית
 הַהַפּוּךְ עוֹבֵר עָלָיו, אֶף-עַל-פִּי-כֵן צָרִיךְ לְחַזֵּק אֶת
 עֶצְמוֹ בְּכָל מִינֵי אֲפָנִים עַל-כָּל-פָּנִים בְּזֶה שְׂרוּעָה
 לְשׁוֹב בַּתְּשׁוּבָה וַיֵּשׁ לוֹ כְּסוּפִים חֲזָקִים לְשׁוֹב
 בַּתְּשׁוּבָה, כִּי הִרְצוֹן וְהַכְּסוּפִים לְחֹזֵר אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, זֶה

בְּעֲצֻמוֹ מִדְּרָגָה גְבוּהָ מְאֹד מְאֹד, וּבֹא מִמְדְּרַגַת הַכְּתָר, שֶׁשָּׁם מְאִיר אֹר הַרְצוֹן, רַעוּא דְרַעוּיָן וְיָכוֹל לְחַזֵּק אֶת עֲצֻמוֹ בְּזֶה שֵׁשׁ לוֹ עַל-כָּל-פָּנִים רְצוֹנוֹת וְכִסּוּפִים לְשׁוֹב וּלְחֹזֵר אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְזֶה בְּעֲצֻמוֹ כְּבֹר הַמְדְּרָגָה הַכִּי גְבוּהָ לְהִשְׁתַּוְּקֵק וּלְחַפֵּץ וּלְכַסֵּף אַחֲרָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְאִם אָף-עַל-פִּי-כֵן רוֹאֶה, שֶׁקָּשָׁה לוֹ לְחֹזֵר אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, יִרְאֶה לְחַזֵּק אֶת חֲבֵרוֹ, וְיַעֲשֶׂה כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת שְׁעַל-כָּל-פָּנִים חֲבֵרוֹ יָשׁוּב בְּתְשׁוּבָה, שְׂזָה בְּעֲצֻמוֹ מִדְּרָגָה גְבוּהָ לִהְיוֹת מִמְזִכֵּי הַרְבִּים וּלְהַחֲזִיר גַּם אַחֲרֵים בְּתְשׁוּבָה, אָף שֶׁעֲדִין קָשָׁה לוֹ בְּעֲצֻמוֹ לְשׁוֹב בְּתְשׁוּבָה אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ.

ג

וְעַל-כֵּן מִי שְׂרוּצָה בְּאַמֶּת לְשׁוֹב אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְעֲדִין קָשָׁה לוֹ, עֲצָה לָזֶה — שֶׁיִּדְבֹּר עִם חֲבֵרָיו דְּבוּרֵי תְשׁוּבָה וְיִרְאֵת-שָׁמַיִם וְיַעֲזֹר אֶת חֲבֵרוֹ לְחֹזֵר אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, כִּי כְּשֶׁאֶחָד מְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ בִּירְאֵת-שָׁמַיִם, נַעֲשֶׂה אֹר יִשָּׂר וְאֹר חוֹזֵר, וְלִפְעָמִים מִקְדִּים הָאֹר חוֹזֵר קִדְּם הָאֹר יִשָּׂר, כְּשֶׁהַמְּקַבֵּל יֵשׁ לוֹ מִחַ קָטָן, וְאִין יָכוֹל לְקַבֵּל דְּבָרֵי חֲבֵרוֹ, כִּי אִזּוֹ קִדְּם שֶׁמְּקַבֵּל

חֲבֵרוֹ מִמֶּנּוּ, שְׂזָהוּ בְּחִינַת אֹר יִשָּׁר קִדְּם לְזֶה מְקַבֵּל
 הוּא מִחֲבֵרוֹ, וְאֲזִי הָאֹר חוֹזֵר קוֹדֵם לְאֹר יִשָּׁר, כִּי
 כְּשֶׁמְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ בִּירְאֵת-שָׁמַיִם, אֵף שָׂאִין חֲבֵרוֹ
 מְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן הוּא מְקַבֵּל הַתְּעוֹרְרוֹת
 מִחֲבֵרוֹ, כִּי עַל-יְדֵי הַהִכָּאָה שִׁיְצָאוּ הַדְּבוּרִים מִפִּיו
 לְחֲבֵרוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה חוֹזֵר הָאֹר אֵלָיו (וְזָהוּ בְּחִינַת אֹר
 חוֹזֵר מִמֶּשׁ, הַמּוֹבָא בְּכַתְּבִים, עֵינ שָׁם), כְּמוֹ מִי
 שֶׁמָּכָה בַּכֶּתֶל, שֶׁחוֹזֵר הַדָּבָר אֵלָיו, כְּמוֹ-כֵן כְּשֶׁמְדַבֵּר
 לְחֲבֵרוֹ אֶף-עַל-פִּי שָׂאִין חֲבֵרוֹ מְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, אֶף-עַל-
 פִּי-כֵן הוּא בְּעֶצְמוֹ יָכוֹל לְהַתְּעוֹרֵר מֵהֶם עַל-יְדֵי
 הַהִכָּאָה, שִׁיְצָאוּ הַדְּבוּרִים לְגַבֵּי חֲבֵרוֹ, וְהִכּוּ בוֹ וְחִזְרוּ
 אֵלָיו, וְעַל-כֵּן אִם הִיָּה מְדַבֵּר אֵלּוֹ הַדְּבוּרִים בֵּינוֹ לְבֵין
 עֶצְמוֹ, יָכוֹל לְהִיּוֹת שְׁלֵא הִיָּה מִתְּעוֹרֵר מֵהֶם כָּלֵל,
 וְעַל-יְדֵי שֶׁדְּבָרָם לְחֲבֵרוֹ, נִתְּעוֹרֵר מֵהֶם, אֵף שֶׁחֲבֵרוֹ
 לֹא נִתְּעוֹרֵר, כִּי חִזְרוּ אֵלָיו עַל-יְדֵי בְּחִינַת הַהִכָּאָה
 כַּנ"ל (עֵינ לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן קפ"ד):

וְעַל-כֵּן הַזְּהִיר רַבֵּנוּ, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, כָּל-כֶּף עַל
 עֲנִין זֶה לְדַבֵּר עִם אַחֵרִים בְּדְבוּרֵי אַמוּנָה וּתְשׁוּבָה
 וּלְהַחֲזִירָם בְּתְשׁוּבָה כִּי עַל-כָּל-פָּנִים אֵף שְׁלוֹ הוֹלֵךְ
 עֲדִין קָשָׁה וְנוֹפֵל בְּכָל פַּעַם, וְאִינוֹ יָכוֹל לְהַחֲזִיק

ט דָּרָךְ הַתְּשׁוּבָה

מַעֲמַד, עַל-כָּל-פָּנִים כְּשֵׁי־דָבָר וַיִּחַזַּק אֶת אַחֲרֵימ, אֲזִי
סוּף כָּל סוּף יִתְעוֹרֵר גַּם הוּא. וְצָרִיף לְהִיּוֹת חֶזֶק בְּדָבָר
זֶה מְאֹד מְאֹד, אֵף שֶׁהוּא עֲדִין אֵינוֹ בְּסֹדֵר, עַל-כָּל-
פָּנִים יִרְאֶה וַיִּשְׁתַּוְּקֶק, שֶׁחֲבָרוֹ יִהְיֶה בְּסֹדֵר וַיִּחַזֵּר
בַּתְּשׁוּבָה, וְזֶה מְגַלֶּה טֵהַר לְכָבוֹ, וְאֵיךְ שֶׁבְּאַמַּת
בְּפָנִימִיּוֹת לְכָבוֹ הוּא רוֹצֵה לָשׁוּב בַּתְּשׁוּבָה אֲמַתִּית,
אֵף אֵינוֹ הוֹלֵךְ לוֹ מִצַּד הַתְּגַבְרוֹת הַיֵּצֵר עָלָיו, שֶׁמִּתְגַּבֵּר
וּמִתְפַּשֵּׁט עָלָיו יֵצֵרוֹ בְּהַתְּגַבְרוֹת וּבְהַתְּפַשְּׁטוֹת גְּדוֹל
מְאֹד, וְעַל-כֵּן לְעַת-עֲתָה הוּא מִשְׁתַּדֵּל, שֶׁחֲבָרָיו יַעֲשׂוּ
תְּשׁוּבָה, וּבְכַרְטִיּוֹת אוֹתָם הַחֲבָרִים שָׁלוֹ, שֶׁהִיא רְגִיל
לְחַטָּא עִמָּהֶם וְכוּ', וְזֶה חָשׁוּב מְאֹד מְאֹד אֲצִלוֹ
יִתְבַּרֵּךְ, וְאֲזִי, כְּשֵׁי־הִיא חֶזֶק בְּזֶה מְאֹד מְאֹד, שֶׁעַל-כָּל-
פָּנִים יִקְרַב וַיִּחַזַּק אֶת חֲבָרוֹ, סוּף כָּל סוּף יִזְכֶּה גַּם
הוּא לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ בְּאַמַּת.

ד

וְאֵף שֶׁהוּא עֲדִין רְחוּק מִעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ, וְלוֹ
הוֹלֵךְ כָּל דָּבָר קָשָׁה וְכָבֵד מְאֹד, אֵף-עַל-פִּי-כֵן זֶה
מַעֲלֶה נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה יוֹתֵר מִהַכֹּל, כְּשִׁזּוּכִים לְעוֹרֵר
וַלְחַזֵּק אֶת חֲבָרוֹ, כְּאֲשֶׁר אָמַר פַּעַם רַבְּנֵינוּ זְכָרוֹנוֹ

לְבָרְכָה (שיחות-הַר"ן, סימן קי"ט): כְּשֶׁאָדָם מְרַצֶּה וְחַפֵּץ
 וּמִשְׁתַּוְּקֵק מְאֹד, שֶׁחֲבָרוּ יִהְיֶה צָדִיק וְאִישׁ כָּשֶׁר
 בְּאֵמֶת, אֶף-עַל-פִּי שֶׁהוּא לֹא יִהְיֶה חָס וְשָׁלוֹם, זֶהוּ
 מַעֲלָה גְדוֹלָה מְאֹד, כִּי אֶף-עַל-פִּי שְׂאֲנִי אֵינִי זוֹכֶה,
 חָס וְשָׁלוֹם, לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל-כָּל-פְּנִיִם
 יַעֲבֹד יִשְׂרָאֵל הַשָּׁנִי אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, זֶה דְּבַר גְּדוֹל
 מְאֹד, כְּשֶׁאוֹחֲזִין בְּזֶה, כִּי זֶה עָקֵר הָאֱהָבָה וְהַרְחֻמְנוּת,
 שֶׁצָּרִיכִין לְרַחֵם אַחַד עַל חֲבָרוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, שִׁיזֻכָּה
 לְתַכְלִית הָאֱמֶתִי לְהִיּוֹת כְּרֻצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ הַטּוֹב. וּבְאֵמֶת
 רוֹאִים שֶׁהוּא לְהַפּוֹךְ, כִּי מֵה שָׂרֵב הַבְּעֲלִי-תְשׁוּבָה
 נִתְרַחֲקִים אַחֲרֵי-כֵן מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כִּי כְּשֶׁמִּתְחִילִים
 לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת הַרְבֵּה עֲבוּרֵי
 יִתְבָּרַךְ, הֵן בַּתּוֹרָה וְהֵן בְּקִיּוֹם הַמִּצְוֹת וְהֵן בַּתְּפִלָּה,
 וְכִשְׁמִנְסָה אֶת עֲצָמוֹ פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר וְיִזְרַד וְנוֹפֵל
 בְּכָל פְּעַם בְּדַעְתּוֹ, וּמְכַל-שֶׁכֶן וְכַל-שֶׁכֶן כְּשֶׁחוֹזְרִים
 וְנוֹפְלִים בְּאִיזָה תְּאוּהָה רָעָה אוֹ נִכְשָׁלִים חֲזָרָה בְּאִיזָה
 עֲבָרָה, שֶׁהֵיוּ רְגִילִים בָּהּ מִקֵּדָם רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וְאַחֲרֵי-
 כֵן כְּשֶׁרוֹאִים בְּעַל-תְּשׁוּבָה אַחֵר גָּדֵל וּמְצָלִיחַ, נִכְנָס
 בְּלִבָּם אִיזָה קִנְאָה וְשִׁנְאָה, וְזֶה בְּעֲצָמוֹ מִשְׁבֵּר וּמְרַחֵק
 אוֹתָם מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁיֵּשׁ שְׂמֵתִרְחֻקִים עַל-יְדֵי-זֶה
 בְּעֲצָמוֹ, שְׁרוֹאִים שֶׁחֲבָרֵיהֶם מְצָלִיחִים, וְהֵם עֲדִין

עוֹמְדִים מִבְּחוּץ, וְכַמָּה פְּעָמִים עוֹד מִחְלִישִׁים אֶת
 הַדַּעַת לְבַעֲלֵי-תְשׁוּבָה אַחֲרִים וּמִשְׁבָּרִים אוֹתָם
 וְאוֹמְרִים לָהֶם, שְׁגַם אַתֶּם סוֹף כָּל סוֹף תִּפְלוּ, כִּאֲשֶׁר
 נִפְלְנוּ אֲנַחְנוּ, וּבְאַמַּת זֶהוּ טְעוֹת גְּדוֹל, כִּי הֵהֱכַרְח
 לְעֵבֶר עַל בַּעַל-תְּשׁוּבָה מֵה שְׁיַעֲבֹר, כִּי רוֹצִים לְנִסּוֹת
 אוֹתוֹ, וְכִמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה: הַמִּתְחִיל
 לְעַבֵּד אֶת ה', הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לוֹ: יוֹדַע אֲנִי,
 שְׁחִפְצָךְ וּרְצוֹנְךָ לְעַבֵּד אוֹתִי, אֲכַל מֵה הוּא הַבְּטוּחוֹת,
 שְׁמָא לְמַחֵר תַּעֲזֹב אוֹתִי, אִם-כֵּן אֵיךְ אֶקְרַב אוֹתְךָ
 בְּשִׁבִיל הַרְצוֹן שְׂרָצִיתָ, וְאֵיךְ אֲגַלֶּה לְךָ תַּכְּף דְּבָרִים
 נִסְתָּרִים אֲלֵא כֵן תַּעֲשֶׂה: בְּתַחֲלָה אֶהֱב אוֹתִי כָךְ,
 וְתַעֲשֶׂה מִצְוֹתַי, אַף-עַל-פִּי שְׂאִין אַתָּה יוֹדַע הַשֶּׁכֶל
 שֶׁל הַמִּצְוָה, וְעַבֵּד אוֹתִי פֶשׁוּט, בְּלִי חֲכָמוֹת, וְתַעֲבֵד
 אוֹתִי כַּמָּה זְמָנִים — אֲזִי אֶאֱמִין לְךָ וְאֲגַלֶּה לְךָ טַעַם
 וְשִׁכְלֵךְ שֶׁל כָּל דָּבָר וְדָבָר, וְאֶקְרַב אוֹתְךָ בְּכָל מִינֵי
 הַתְּקַרְבוֹת, כִּי הַזְמַן הָרַב, שֶׁעַבְדְתָּ אוֹתִי מִקֵּדָם, הוּא
 בְּטוּחוֹת, שְׁלֵא תַעֲזֹב אוֹתִי (עֵינ סִפְרֵ-הַמִּדּוֹת, אוֹת תְּשׁוּבָה,
 סִימָן ע"ו).

וְעַל-כֵּן כָּל מִשְׁךְ הַזְמַן הַזֶּה שְׁצָרִיכִין לְחִכּוֹת, עַד
 שְׁזוֹכִים לְהַכְנִס בְּפָנִים הַקְּדוֹשָׁה, רְאוּי לְחִזֵּק וּלְעוֹרֵר גַּם

אחרים, כי בזכות שתדבר עם אחרים ותוציא מפיה את דבורי התחזקות ואמונה על-ידי-זה תוכל סוף כל סוף גם-כן לחזור אליו יתברך, ואם, חס ושלום, לא — על-כל-פנים צריך להיות טוב-עין ולהרגיל עצמו ולרצות בטובת חברו, אף שהוא אינו זוכה לזה, והוא מעלה נוראה ונפלאה עד מאד מאד, וזה היה מעלת כל הצדיקים האמתיים, שהשליכו את נפשם מנגד ואחזו את עצמם להכי גרועים שבעולם, ומסרו נפשם לעזר לכלל נשמות ישראל להחזיר על-כל-פנים אחרים בתשובה, וכל מה שהרגישו בעצמם פחיתותם וירידותם ואיך שהם רחוקים וכו', יותר זכו להאיר אורו יתברך גם באחרים, וזהו מדרגה נוראה ונפלאה עד מאד, ולא כִּאֲשֶׁר מסית היצר-הרע את האדם, כשרואה, שלו אינו הולך בעבודת השם יתברך, והוא רוצה לחזור בתשובה ולקיים מצוות ומעשים טובים וללמד הרבה תורה, ואינו הולך לו, אזי נופל בדעתו ונחלש בעצמו מאד מאד, הן בקנאה והן בספקות וכו', מאחר שרואה, שלו אינו הולך כלל, וכבר ימים ושנים — ועדין לא זז כי-הוא-זה.

ה

ובאמת צריך לידע אשר לפעמים נופל בדעתו
 מחמת שנדמה לו, שחבריו בני-גילו טובים ממנו
 הרבה, ואף-על-פי שבודאי הוא מדה טובה להיות
 שפל-רוח בפני כל אדם ולהחזיק את כל אדם טוב
 ממנו אבל אם יפל בדעתו על-ידי-זה, חס ושלום,
 אין זה ענוה; אדרבה, זה גדלות גדול, שאין נאה לו,
 שיעבד איזה עבודה להשם יתברך, ועדין הוא רחוק
 כל-כף, וחבריו כבר זכו למה שזכו, כי באמת אסור
 להרהר אחרי המקום ומי יודע מאיזה מקום הוא
 ובאיזה מקומות נמשך על-ידי מעשיו, כי אין אדם
 דומה לחברו כלל. וזה בחינת מה שאמרו חכמינו,
 זכרונם לברכה, לענין ספירת-העמר: וספרתם לכם
 — וספרתם לעצמכם; כי כל הבא לטהר את עצמו
 ולזכות לקבל עליו עול תורה, שזה בחינת ספירת-
 העמר, שהוא הכנה לקבלת התורה, צריך לספור
 הימים לעצמו דיקא, ואל יפיל אותו חברו כלל, חס
 ושלום, שזה בחינת אחד היה אברהם (עיין בהתחלת
 לקוטי-מוהר"ן, בחלק ב'), הינו שאברהם אבינו חשב
 תמיד, שהוא רק אחד בעולם, ולא הסתכל על שום

מוֹנֵעַ וּמַעֲכֹב וּמַבְלִיב, כִּי בְּאֵמֶת כְּמוֹ שֵׁשׁ כְּמָה
 מְנִיעוֹת מְרֻשָּׁעִים, הַרוֹצִים לְמַנְעוֹ בְּכַמָּה הַסְּתוֹת
 וּפְתוּיִים וְלִצְנוּת וְכוּ', אוֹ בְּהַתְּגָרוֹת הַמַּחְלֶקֶת שְׁמֵרְבִין
 עָלָיו, כְּמוֹ-כֵן יֵשׁ גַּם-כֵּן לַפְּעָמִים כְּמָה מְנִיעוֹת
 וַחֲלִישׁוֹת-הַדַּעַת אֲפֹלוּ מִחֲבָרָיו וְאוֹהָבָיו הַכְּשָׁרִים
 בְּאֵמֶת, וְכֹל זֶה אִי אֲפֹשֶׁר לְבָאֵר הַיֵּטֵב בְּכֹתֵב, רַק
 הַמְּשַׁכֵּיל הַחֹפֵץ בְּאֵמֶת יִבִּין מִדַּעְתּוֹ, כִּי כִּנְגֹד כֹּל מִיָּנִי
 מְנִיעוֹת כְּאֵלוּ צְרִיכִין לִילֹךְ בְּדֶרֶךְ הַנִּ"ל בְּחִינַת אֶחָד
 הִיא אֲבָרָהֶם, וְלֹא יִסְתַּכַּל עַל חֲבָרָיו כְּלָל בְּבְחִינַת
 וּסְפָרָתָם לָכֶם — לְעֲצָמְכֶם, וְלִהְתַּנְהֵג בְּדַרְכֵי
 הַתְּמִימוֹת וְלִהְיוֹת בְּשִׁמְחָה תְּמִיד, אֲפֹלוּ בְּעֲנִיּוֹת
 וְדַחְקוֹת גְּדוֹל, וְגַם כְּאֲשֶׁר עֲבוּדָתוֹ וַתְּפִלָּתוֹ אֵינָהּ
 בְּשִׁלְמוֹת כְּלָל, אֶף-עַל-פִּי-כֵן יִהְיֶה שִׂמְחַ בְּחֻלְקוֹ
 תְּמִיד, וְלֹא יִסְתַּכַּל עַל הָעוֹלָם כְּלָל, שֵׁשׁ הַרְבֵּה, שֵׁשׁ
 לָהֶם פְּרִנְסָה בְּשִׁפְעַע וְגַם בְּעֲבוּדַת ה' בְּתוֹרָה וַתְּפִלָּה,
 וְנִדְמָה לוֹ, שֶׁהֵם גְּדוֹלִים מִמֶּנּוּ אֲלָפִים מְדַרְגוֹת, אֶף-
 עַל-פִּי שֶׁלֹּא רָאוּ מֵהֶם יְגִיעוֹת כְּאֵלֶּה, וְהוּא הַתִּיַּגֵּעַ
 כֹּל-כָּךְ וְלֹא זָכָה לָזֶה, וְהוּא בְּעֲנִיּוֹת וּבְשִׁפְלוֹת גְּדוֹל
 בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת אֶף-עַל-פִּי-כֵן אֵל יִפֹּל בְּדַעְתּוֹ
 מִזֶּה כְּלָל, וְיִהְיֶה שִׂמְחַ בְּחֻלְקוֹ וַיַּחֲיֶה אֶת עֲצָמוֹ בְּכֹל
 עֵת בְּמָה שְׁיֻכַּל, וְכֹל נִקְדָּה טוֹבָה, שְׁמֵרוּיַח לַפְּעָמִים,

יְהִי יָקָר בְּעֵינָיו מְאֹד, וַיּוֹדֶה לְהֵשֵׁם יְתָבָרְךָ, אֲשֶׁר
הִפְלִיא חֲסֵדוֹ עִמּוֹ לְזָכוֹת לְזֶה עַל-כָּל-פָּנִים, וּמָה
אֲכַפֵּת לוֹ מֵהַ שְׁחַבְרוּ גְדוֹל וְטוֹב מִמֶּנּוּ? ! — טוֹב ה'
לְכָל וּכְמוֹבָא בְּהַמְעָשָׂה שֶׁל הַתָּם, שֶׁהִיָּה רָגִיל לְהִשִּׁיב
עַל שְׂשָׂאוֹ מִמֶּנּוּ מֵהַ שְׁחַבְרוּ לוֹקַח מִקַּח גְּדוֹל יוֹתֵר
בְּעַד מְלֹאכְתּוֹ, וְהִשִּׁיב: מָה אֲכַפֵּת לִי בְּזֶה? ! זֶה
מְעָשָׂה שְׁלוֹ, וְזֶה מְעָשָׂה שְׁלִי; וְהוּא הִיָּה מְשִׁתַּעֲשֵׂעַ
וְשִׂמַּח מְאֹד בְּמְלֹאכְתּוֹ, אַף-עַל-פִּי שֶׁלֹּא הִיָּתֵה
בְּשִׁלְמוֹת הָרְאוּי, וְגַם בְּמַעַט הָרוּחַ שֶׁהָרוּיַח מִיָּד לְיָד
אַחֲרֵי עֲמַל וַיִּגִּיעָה רְבָה, וְלֹא הִסְתַּכַּל עַל אַחֲרִים כָּלֵל
כַּנ"ל (עֵיִן בְּסִפּוּרֵי-מַעֲשִׂיּוֹת מְעָשָׂה ט' מִהַחֲכָם-וְתָם,
וּבְלִקוּטֵי-הַלְכוֹת, הַלְכוֹת פֶּסַח הַלְכָה ט', אוֹת כ"ב), וּבִבְאֻמַּת
הוּא הִנְהִיגָה נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה לְהַרְגִיל עֲצֻמוֹ לֹא
לְהִסְתַּכַּל עַל אַחֲרִים כָּלֵל, רַק יַחֲזִק אֶת עֲצֻמוֹ בְּכָל
מִיָּנִי אָפְנִים וּבְכָל מִיָּנִי יְרִידוֹת וְקִטְנוֹת, שֶׁעוֹבֵר עָלָיו
בְּרוּחָנִיּוֹת וּבְגִשְׁמִיּוֹת, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן יִהְיֶה חֲזָק בְּעֵצָה
וּבְדָרְךְ זוֹ לְחִזָּק וּלְאַמֵּץ עַל-כָּל-פָּנִים בְּתוֹךְ כֶּף גַּם אֶת
אַחֲרִים וּלְקַרְבָּם אֵלָיו יְתָבָרְךָ וְלְהִשִּׁיבָם בְּתִשׁוּבָה
אַמְתִּית, וְזֶה מְגַלֶּה טֵהַר נִפְשׁוֹ וְאֵיךְ שֶׁהוּא רְצוֹנוֹ,
וְחִפְץ בְּאֻמַּת לְשׁוֹב אֵלָיו יְתָבָרְךָ.

ועל-כן מי שחפץ באמת לשוב אליו יתברך, אף מתרבים ומתפשטים עליו המניעות והעכובים בכמה וכמה אפנים, הן מעצמו והן מאחרים העקר הוא ההתחזקות, לחזק את עצמו, ולהיות עקשן גדול בעבודת השם יתברך. וזה הענין מבאר (בלקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן מ"ח), שצריך האדם להיות עקשן גדול בעבודת ה', וזה הענין של העקשנות הוא התחזקות נפלא לבלי לפל בשום אפן בעולם, וזה בחינת לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש שנים. ואמרו חכמינו, זכרונם לברכה: אל תקרי שנים אלא שנים (ערכין י'): נתן תתן, פתוח תפתח העניק תעניק וכו' — שזה בחינת העקשנות הנ"ל, שכל קיום התורה תלוי בזה שיתחזק לשנות ולכפל כל עבדא טובה או למוד תורה וכיוצא שהתחיל, להרגיל עצמו, שיתחזק בכל פעם לחזור ולעשות אותו הדבר שבקדשה אפלו אלה פעמים, אפלו אם עבר עליו מה שעבר, כי זה עקר קיום התורה — שצריכין להיות עקשן גדול בעבודת ה' ולעשות הדבר שבקדשה אפלו בדרך עקשנות אפלו אלפים פעמים, ולבלי

דֶּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה

תיז

לְהִסְתַּכֵּל עַל שׁוּם חֲלִישׁוֹת־הַדַּעַת, שֶׁהַבַּעַל־דָּבָר
וְהַסֵּטֶרֶא־אֲחֵרָא וְהַלִּיצָנִים מִחֲלִישֵׁי דַעַתוֹ, וְזֶהוּ עֵקֶר
הַהֲתַחֲזָקוֹת דִּקְדוּשָׁה, וְעַל־יְדֵי־זֶה אֵינוֹ מִתְיָרָא מְגִיחָנָם
שֶׁל שְׁלֹג, כִּי יֵשׁ גִּיחָנָם שֶׁל אִשׁ וְגִיחָנָם שֶׁל שְׁלֹג, כְּמוֹ
שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבָרְכָה (מְדַרְשׁוֹבָה פְּרֻשֶׁת
פְּקוּדֵי פָּרָק נ"א, סִימָן ה'): גִּיחָנָם שֶׁל אִשׁ מְגִיעַ עַל
שְׁנַת־חַמֵּם לְדַבֵּר עֲבָרָה וְתַאֲוָה, חֵס וְשְׁלוֹם, אֲבָל גִּיחָנָם
שֶׁל שְׁלֹג הוּא עַל חֲלִישׁוֹת אַחֲר־כָּף, כְּשָׂבָא לוֹ
הַתְּעוֹרְרוֹת לְתְּשׁוּבָה, כִּי הַכֹּל מְלֵאִים חֲרָטוֹת, כְּמוֹ
שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבָרְכָה (נְדָרִים ט): אֲבָל עַל־
פִּי־רֹב עֵקֶר עֲכוּבוֹ מִתְּשׁוּבָה הוּא מַחֲמַת חֲלִישֶׁת־
הַדַּעַת, שֶׁנִּדְמָה לוֹ, שְׂאֵי אֶפְשָׁר לוֹ עוֹד לְשׁוּב, וְאֵינוֹ
מוֹעִיל לוֹ עוֹד תְּשׁוּבָה לְרַבּוּי עוֹנוֹתָיו הָעֲצוּמִים מְאֹד,
וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא מִתְיָאֵשׁ לְגַמְרֵי מְלֵהֲתִקְרַב לְהַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ, בְּפָרֵט אוֹתָן שֶׁהֲתַחֲלִילוּ כְּכֹר קָצַת בְּעַבּוּדַת ה'
וְאַחֲר־כֵּן נִפְלוּ מִזֶּה, וְעֵקֶר הוּא מַחֲמַת חֲלִישׁוֹת־הַדַּעַת
וְהַקְרִירוֹת, שֶׁמִּפִּיל עָלָיו הַבַּעַל־דָּבָר, וְעַל־כֵּן עַל זֶה
נִדּוּן בְּקְרִירוֹת הָעֲצוּם וְהַמֵּר שֶׁל גִּיחָנָם שֶׁל שְׁלֹג, אֲבָל
עַל־יְדֵי הָעֲזוֹת דִּקְדוּשָׁה וְהָעֲקֻשָׁנוֹת וְהַתַּחֲזָקוֹת הַנִּלְ
לְבָלִי לְהַנִּיחַ אֶת מְקוֹמוֹ בְּשׁוּם אֶפֶן, רַק לְקַיֵּם וּלְחַזֵּק
וּלְקַיֵּם קִיּוּם הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת, כֹּל מֵה שְׂיֻכַל לְחַטֵּף

בְּזֶה הַצֵּל עוֹבֵר כָּל יְמֵי חַיָּו, אֲפֹלוּ אִם יַעֲבֹר עָלָיו מֵהַ
שְׂיַעֲבֹר, וְאִינוּ מְנִיחַ לְקַרֵּר עֲצָמוֹ, חֶסֶם וְשְׁלוֹם, מִתּוֹרָה
וּמִצְוֹת, יִהְיֶה אִיךָ שְׂיִהְיֶה, עַל-יַד־זֶה בּוֹדֵאי לֹא יִהְיֶה
נִדוֹן בְּגֵהֶנֶם שֶׁל שְׁלֵג וְקַרִירוֹת, וְזֶה: לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ
מִשְׁלֵג, כִּי כָּל בֵּיתָהּ לְבוֹשׁ שָׁנִים כִּנ"ל, שְׁכּוֹפֵל עוֹד
פַּעַם וְעוֹד פַּעַם וְאִינוּ מִתְיַאֵשׁ.

וּבִאֲמַת כְּמוֹ שֶׁבְּמִלְחָמָה גְּשָׁמִית עָקֵר נִצְחוֹן
הַמִּלְחָמָה הוּא רַק כְּשֶׁהוּא עֹקֵשׁן גָּדוֹל, וַיֵּשׁ לוֹ מֶרֶץ
גָּדוֹל וְרֶץ בֵּין קִשְׁרֵי הַמִּלְחָמָה, אֶף שְׁרוּאָה, שֶׁהַשׁוֹנֵא
בָּא וּמִתְקַדֵּם כְּנִגְדּוֹ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן אִינוּ מִתְפַּעֵל, וְרֶץ
בְּתוֹךְ הָאֵשׁ וְלֹא מִתְפַּעֵל, כְּמוֹ-כֵן בְּרוּחַנִיּוֹת, דִּיקָא
אֵלוּ שֶׁהֵם עֹקֵשׁנִים גָּדוֹלִים, וְלֹא מִסְתַּכְּלִים עַל שׁוֹם
דְּבַר שְׁבָעוּלָם, וְאִינָם מִסְתַּכְּלִים לְאַחֲרֵיהֶם כָּלֵל, רַק
מִתְקַדְּמִים בְּכָל יוֹם וַיּוֹם וּמִתְחַזְּקִים עֲצָמָם בְּכָל מִינֵי
הַתְּחַזְּקוֹת אֶף שְׁבִין כֶּף יוֹרְדִים וְנוֹפְלִים בְּעוֹנוֹת
וּחֻטְאִים, אֶף-עַל-פִּי-כֵן אִינָם מִתְפַּעֵלִים כָּלֵל, וְרַק
מִמְשִׁיכִים בְּעִזּוֹת וְעֹקֵשׁנוֹת דְּקִדְשָׁה, דִּיקָא הֵם
מִצְּלִיחִים עַד מְאֹד, וְגִלָּה לָנוּ רַבְּנוּ, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה,
שֶׁכָּל הַצְּדִיקִים עָבְרוּ נִסְיוֹן זֶה, שֶׁבְּתַחֲלָה רָחֲקוּ אוֹתָם
בְּתַכְלִית הָרַחוּק, וְלֹא רָאוּ שׁוֹם דְּבַר; אֲדַרְבָּה, תַּכְלִית

ההפוך: הִיָּה נִדְמָה לָהֶם, כְּאִלּוּ שְׂאִין רוֹצִים בָּהֶם כָּלֵל, אֶף-עַל-פִּי-כֵן עָקַר הַצְּלַחְתָּם הִיָּה רַבּוּי הַהִתְחַזְקוֹת שֶׁהָיָה לָהֶם, שְׁלֹא הִנִּיחוּ אֶת עֲצָמָם לִפְלֵ בְּשׁוּם אֶפֶן שֶׁבְּעוֹלָם; אֲשֶׁרֵיהֶם וְאֲשֶׁרֵי חֻלְקָם!

ז

זֶה עָקַר הַנְּסִיּוֹן שֶׁל כָּל בַּעַל-תְּשׁוּבָה, וְכֵן אֶחָד מִי שְׂרוּצָה לָשׁוּב בַּתְּשׁוּבָה, בּוֹחֲנִים אוֹתוֹ אִיךָ יִתְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ, וְאִיךָ יִחְזִיק מֵעַמֵּד בְּכֹל מָה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו; וְאִף שְׁלֵעַת-עֵתָה אֵינוֹ רוֹאֶה שׁוּם דָּבָר; אֲדַרְבָּה, רוֹאֶה הַהֲפּוּךְ מִמֶּשׁ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן זֶהוּ עָקַר נְסִיוֹנוֹ, כִּי צָרִיךְ שֶׁתִּדְעַ, שֶׁעָקַר שְׁלֵמוֹת הַתְּגִלוֹת הָאֵמֶת הוּא בְּסוּף, בְּבַחֲיִנַת (קִהְלַת ז'): טוֹב אַחֲרִית דְּבָר מִרְאשִׁיתוֹ; בְּבַחֲיִנַת (מְשָׁלִי י"ב): שְׁפַת אֵמֶת תִּכּוֹן לְעַד — כּוֹנֵנֶת לֹא כְּתִיב אֶלֶּא תִכּוֹן — שֶׁבְּסוּף, לְעֵתִיד תִּתְגַּלֶּה הָאֵמֶת, כִּי בְּרִאשִׁית הַדְּבָר אֵי אֶפְשָׁר לְגַלוֹת הָאֵמֶת בְּשׁוּם אֶפֶן, כִּי אִז תִּתְבַּטֵּל הַבְּחִירָה, כִּי אִם הִיָּה הָאָדָם רוֹאֶה בְּעֵינָיו תַּעֲנוּגֵי הָעוֹלָם הַבָּא, מָה שֶׁיִּזְכָּה עַל-יָדֵי עֲזִיבַת הָעֵבֶרָה וְהַתְּאַוָּה וְכֵן עַל-יָדֵי עֲשִׂית הַמְּצוּהָ — בּוֹדָאֵי הָיוּ הַכֹּל בּוֹרְחִים מִן הָעֵבֶרָה

וְרוֹדְפִים אַחֲרֵי הַמְצוֹת בְּלִי שׁוּם בְּחִירָה כָּלֵל, אִךְ
 עֵקֶר הַבְּחִירָה הוּא מַחֲמַת שְׂאִין רוֹאִים הָאֱמֶת
 בְּתַחֲלָתוֹ; אֲדַרְבֵּה, כְּפִי פִשְׁטוֹת קִטְנוֹת דַּעַת הָאָדָם
 נִדְמָה לוֹ בְּאֱמֶת, שְׂאֲכִילָה וְשִׁתְיָה וְשֶׁאֵר תַּאֲוֹת הַגּוֹף
 הֵם תַּעֲנוּג, וְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ הִיא יְגִיעָה; וְזֶה עֵקֶר
 נִסְיוֹנוֹ שְׂצָרִיךְ לִסְבֹּל יְגִיעוֹת גְּדוּלוֹת בְּשִׁבִיל עִבּוּדַת
 הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְכֹל זֶה מַחֲמַת שְׂאִין רוֹאֶה הָאֱמֶת תַּכְּף,
 וְעַל-יַדֵּי-זֶה דִּיקָא יִזְכֶּה לְבִסּוֹף לְקַבֵּל שְׂכָר טוֹב,
 שֶׁהוּא הַתְּגִלוֹת הָאֱמֶת לְאֱמֶתוֹ, שִׁתְּגַלֶּה לְעֵתִיד שְׁזֶה
 עֵקֶר קְבוּל הַשְּׂכָר, וּלְפֹיִם צַעֲרָא-אַגְרָא. וְכֵן כָּל
 הַקְּשִׁיּוֹת, שֶׁקֶשָׁה לְהָאָדָם עַל הַנְּהַגַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְכֵן
 מֵה שֶׁקֶשָׁה עַל הַצְּדִיקֵי-אֱמֶת, בְּפֶרֶט הַקְּשִׁיּוֹת שֶׁל
 הַחֲכָמִים בְּעִינֵיהֶם וְשֶׁל הַמְּחַקְרִים; וְכֹל זֶה מַחֲמַת
 שְׁלִפֵי הָאֱמֶת שֶׁבִדְעָתָם נִדְמָה לָהֶם, שֶׁרְאוּי שְׁלֵא
 לְהִתְנַהֵג כֵּן, כִּי רוּצָה לְהִבִּין וּלְהַשִּׁיג אֱמֶתֶת הָאֱמֶת
 תַּכְּף, אֲכַל אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדַע שְׂאִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג
 וּלְהִבִּין בְּשֶׁכָר אֱמֶתוֹ וְהַנְּהַגְתּוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּשִׁלְמוֹת כִּי-
 אִם עַל-יַדֵּי אֱמוּנָה כְּשִׁמְתַחֲבַרְת עִם הָאֱמֶת, וּלְאֱמוּנָה
 זוֹכִין עַל-יַדֵּי אֱמֶת, הֵינּוּ אִם יִרְצֶה לְהִסְתַּכֵּל עַל הָאֱמֶת
 לְאֱמֶתוֹ, יִבִּין, שְׂאִי אֶפְשָׁר עֲדִין לְהַשִּׁיג בְּשִׁלְמוֹת עֲצָם
 אֱמֶתֶת הָאֱמֶת, אִךְ אֶף-עַל-פִּי-כֵן הָאֱמֶת, הוּא כֵּן, עַל-

בְּן צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בְּאִמוּנָה לְהֶאֱמִין בְּהֶאֱמַת פִּי כָּל
הַקְּשִׁיּוֹת שֶׁקָּשִׁין לְהָאָדָם עַל הַנְּהַגַּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְכֵן
הָעֵקֶמִימוֹת, שֵׁישׁ בְּלִבּוֹ עַל הַצְּדִיקֵי-אֶמֶת — כָּל זֶה
הוּא מַחֲמַת שֶׁהוּא מְשַׁקֵּעַ בְּתַאוּוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה וְהַבְּלִיּוֹ
וּבְכָבוֹד וְנִצְחוֹן.

וְעַל-כֵּן מִי שֶׁחָסַע עַל חַיּוֹ בְּאֶמֶת וְרוּצָה לְזַכּוֹת
לְחַיִּים נִצְחָיִים וּמַחֲזִיר פָּנָיו קִצְתַּת מִתַּאוּוֹת עוֹלָם הַזֶּה
וְהַבְּלִיּוֹ וְחוֹשֵׁב עַל תְּכַלִּיתוֹ הַנִּצְחִי — אֲזִי הַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ מֵרַחֵם עָלָיו וּמֵאִיר לוֹ דֶּרֶךְ הָאִמוּנָה בְּאֶפֶן
שֶׁיְהִיָּה לוֹ כַּח לְבַחֵר בְּהֶאֱמַת וְאִמוּנָה אִם יִרְצֶה, וְאִז
הוּא מִבֵּינ, שֶׁכָּל הַנְּסִיווֹת וְהָעֵקֶמִימִיּוֹת וְהַקְּשִׁיּוֹת,
שְׂרוּצִים לְהִסְתִּיר וּלְהַעֲלִים מִמֶּנּוּ אֹרֶךְ הָאֶמֶת כָּל זֶה
הוּא רַק מַחֲמַת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵינּוּ מְגַלֶּה הָאֶמֶת
בְּתַחֲלָה בְּשִׁלְמוֹת כְּדֵי שֶׁיְהִיָּה בְּחִירָה, רַק מֵאִיר הָאֶמֶת
קִצְתַּת בְּאֶפֶן שֶׁיְהִיָּה כַּח לְהֶאֱמִין לְמִי שֶׁיִּרְצֶה לְהִסְתַּכֵּל
עַל הָאֶמֶת לְאֶמְתּוֹ, וּמִבְּחִינָה זֹו הָיָו כָּל הַנְּסִיווֹת,
שֶׁעָבְרוּ עַל אֲבוֹתֵינוּ בְּמִדְבָּר; וְכֵן הוּא בְּכָל דּוֹר וּבְכָל
זְמַן, וְעַקֵּר הַגְּאֻלָּה תְּלוּי בְּזֶה, פִּי כֵךְ דֶּרֶךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ,
שֶׁהוּא עוֹסֵק בְּרַחֲמָיו לְקַרֵּב אֶת הָאָדָם בְּכַמָּה דְּרָכִים,
אֶךְ אֶף-עַל-פִּי-כֵן הוּא מְנִיחַ לוֹ מְקוֹם לְהִסְתַּפֵּק

בְּשִׁבִיל נִסְיוֹן וּבַחִירָה, וּכְשֶׁמִתְחַזֵּק בְּאֲמוּנָה שְׁלֵמָה
עַל-יְדֵי שְׁמִסְתַּכֵּל עַל הָאֲמֶת עַל כָּל הַחֲסָדִים, שֶׁעָשָׂה
עִמּוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְכֵן לְעֵנִין אֲמוּנַת חֲכָמִים, אִם
יִסְתַּכֵּל בְּאֲמֶת עַל כָּל הַהִתְגַּלוּת וְהַנְּפִלְאוֹת, שֶׁזָּכִינוּ
עַל-יְדֵי הַצְּדִיקֵי-אֲמֶת, עַל-יְדֵי-זֶה יִתְחַזֵּק בְּאֲמוּנָה
שְׁלֵמָה וְיָבִין, שֶׁכָּל הָעֵקֶמִימִיּוֹת וְהַמְּחַלְקֹת — הַכֹּל
הוּא רַק בְּשִׁבִיל נִסְיוֹן וּבַחִירָה, וְאִם יִתְחַזֵּק בְּאֲמוּנָתוֹ
אַחַר כָּל הָעֵקֶמִימִיּוֹת וְהַמְּחַלְקֹת וְהַנְּסִיוֹנוֹת, אֲזִי עַל-
יְדֵי-זֶה דִּיקָא יִזְכֶּה לְכָל טוֹב.

וְכֹל זֶה — מִי שְׁמִסְתַּכֵּל עַל הָאֲמֶת בְּעֵין הָאֲמֶת
וּמִתְבּוֹנֵן בְּאֲמֶת, אֵיךְ שְׁבוּדָאֵי בְּכָל דוֹר וְדוֹר עָבַר עַל
הַצְּדִיקִים מֵהַ שְׁעָבַר, וְהָיוּ בְּזֵה הָעוֹלָם צְדִיקִים
קְדוּשִׁים כְּאֵלוֹ, שֶׁזָּכוּ לְהַשְׁגַּת גְּלוּי אֱלֹקוֹתוֹ בַּמְּדֻרָּה
הַכִּי גְבוּהָה כְּמוֹ אֲבוֹת הָעוֹלָם וּמִשָּׁה רַבְּנֵי וְכָל
הַנְּבִיאִים וְהַתְּנָאִים וְהָאֲמוֹרָאִים וְהַגְּאוּנִים וְהַצְּדִיקִים
הָאֲמִתִּים שֶׁבְּכָל דוֹר וְדוֹר, וּבּוּדָאֵי גַם עֲלֵיהֶם עָבַר
בַּתְּחִלָּה כָּל מִינֵי מְרִירוֹת וְנִסְיוֹנוֹת וְכוּ', כְּמוֹ הָאֲבוֹת,
שֶׁעָבַר עֲלֵיהֶם כָּל מִינֵי נִסְיוֹנוֹת קָשִׁים, וְכֵן מִשָּׁה רַבְּנֵי
וְהַנְּבִיאִים וְהַתְּנָאִים וְהָאֲמוֹרָאִים וְכוּ' וְכָל מִינֵי מְחַלְקֹת
וּבְזִיוֹנוֹת, וּבְזוֹ אוֹתָם כְּאַחַד הָרִיקִים, וְחָשְׁדוּ אוֹתָם

בְּמָה שֶׁחֲשָׁדוּ, כְּמוֹבָא הַרְבֵּה בַּמְקֵרָאוֹת וּבַמְאֲמָרֵי
 חֲכָמֵינוּ, זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה, הַקְדוּשִׁים בְּגִמְרָא וּבַמְדַרְשִׁים
 וְזוֹהַר הַקְדוּשׁ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי שְׂזָכָה
 לְהִתְחַזֵּק וְלַעֲבֹר עַל הַכֹּל וְלַעֲמֹד עַל עֲמָדוֹ, כְּמוֹ-כֵן
 זָכָה אַחֲר־כֵּן לְהִגִּיעַ לְהַשְׁגַּת גְּלוּי אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ
 בְּתַכְלִית הַמַּעֲלָה, כָּל אֶחָד כְּפִי מְדַרְגָתוֹ וַיְגִיעָתוֹ
 וְטִרְחָתוֹ בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּכְפִי שֶׁסָּבַל בְּזֶה
 הָעוֹלָם בְּשִׁבְלֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ; וְעַל-כֵּן מִי שֶׁיִּסְתַּכֵּל עַל
 כָּל זֶה בְּעֵינֵי הָאֱמֶת, סוּף כָּל סוּף יִבִּין אֶת הָאֱמֶת, וְגַם
 הוּא יִחֲזַק אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל מִינֵי אָפְנִים, וַיַּעֲבֹר עַל כָּל
 הַסְּפָקוֹת וְהַנְּסִיווֹנוֹת, וַיִּזְכֶּה לְהַכֵּל בּוֹ יִתְבָּרַךְ.

ח

וּבְאֵמֶת עָקַר הַתְּקַרְבוֹת הַרְחוֹקִים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ,
 הֵינּוּ גֵרִים וּבְעַלְי־תְּשׁוּבָה, הוּא עַל-יְדֵי שִׂידְעוֹ וַיִּכְרֹו
 בְּעֲצָמָם הַתְּרַחֲקוּתָם מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִצַּד עֲצָמָם, וְאֶף-
 עַל-פִּי-כֵן יִדְעוּ וַיֵּאֱמִינוּ גַם לְהַפְּךְ — שֶׁהֵם סְמוּכִים
 וְקְרוּבִים מְאֹד אֵלָיו יִתְבָּרַךְ מִצַּד רַחֲמֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
 הַנִּפְלְאִים מְאֹד בְּלִי שְׁעוֹר, שְׂזָה בְּחִינַת מַה שֶּׁאֲמָרוּ
 חֲכָמֵינוּ, זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (יְבָמוֹת מ"ז): גֵּר שֶׁבָא

להתגיר, אומרים לו: מה ראית וכו', ואם אמר: יודע
 אני ואיני כדאי; הינו שמכיר בעצמו גם כן עצם
 התרחקותו, רק שאף-על-פי-כן חפץ להתקרב אליו
 יתברך מצד שהוא בטוח ברחמיו המרבים, כי הוא
 יתברך אוהב גר, ואף-על-פי-כן אין מקרבים אותו,
 וזה בחינת מה שאמרה נעמי לרות: ארבע מיתות
 בית-דין נמסרו לבית-דין; ואמרה לה: באשר תמותי
 אמות וכו'. ולכאורה, הנה זה כמו התרחקות, כי רות
 הייתה צנועה כל-כף ורצתה להתגיר בתשוקה גדולה
 כל-כף, והיא אומרת לה, אולי תחוב בחטא של
 ארבע מיתות בית-דין, חס ושלום, וגם רות למָה
 השיבה: באשר תמותי אמות; הינו שהיא מרצה גם
 לזה? הנה לה להשיב: בטוחה אני בתמי וצדקתי,
 שלא אהיה חייבת מיתת בית-דין, חס ושלום; אך כל
 זה הוא ענין הנכתב לעיל, כי מחמת שעקר התקרבות
 הרחוקים הוא על-ידי בחינת התרחקות והתקרבות,
 שזה בחינת שלום לרחוק ולקרוב, כי תכף שיטעה
 בעצמו לומר, שכבר הוא קרוב להשם יתברך, אז ידע
 בודאי, שהוא רחוק מהשם יתברך באמת, ומזה הנה
 כל החרבנות, רחמנא לצלן, כי גם בזמן הבית שאז
 בודאי הנה זמן התקרבות ישראל לאביהם שבשמים,

וְאִפְלוּ כְּשֹׁזְכוֹ לַעֲמֹד בְּבֵית-הַמִּקְדָּשׁ בְּעֲצָמוֹ, שֵׁשׁ
 תְּכֵלִית שְׁלֵמוֹת מְקוֹם הַהִתְקַרְבוֹת, בְּפָרֹט בְּבֵית
 רֵאשׁוֹן, שֶׁהָיָה שָׁם עֲדִין הָאָרוֹן וְהַלְוִיּוֹת וְכוּ', וְאִף-
 עַל-פִּי-כֵן הָיוּ צָרִיכִין לִידַע כִּמָּה הֵם רְחוּקִים עֲדִין
 מִמָּנוּ יִתְבָּרֵךְ וּמִקְדָּשׁ הַמְּקוֹם הַנּוֹרָא הַזֶּה, רַק לְהַפְּרֹךְ
 הַכֹּל לְשִׁמְחָה וְלִבְטַח בְּחֻסְדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, שֶׁהוּא
 מְקַרֵב גַּם כָּל הָרְחוּקִים, כְּמוֹ שֶׁרְאִינוּ בְּבֵית-הַמִּקְדָּשׁ
 בְּעֲצָמוֹ, שֶׁצִּמְצַם הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ הַשְּׂרָאָת שֶׁכִּינְתוּ בְּבֵית-
 הַמִּקְדָּשׁ, אֲשֶׁר הֵן הַשָּׁמַיִם וְשָׁמַי הַשָּׁמַיִם לֹא יִכְלָלוּךְ
 וְכוּ', וְכֵן מַעֲצָם רְחֵמוֹ יִתְבָּרֵךְ צָוָה לְהַעֲלוֹת בְּהִמָּה-
 גִּשְׁמִית לְרִיחַ נִיחּוֹת, וּמַחֲמַת שֶׁהֵם טָעוּ אֲזַי בְּזֶה
 וְסָבְרוּ, שֶׁכָּבַר כָּל טוֹבָם בְּיָדָם, וְכָבַר קְרוֹבִים הֵם מִמֶּשׁ
 מִצַּד עֲצָמָם, וְעַל-יְדֵי-זֶה וַיָּרָם לָבָם, עַל-כֵּן שֶׁכַּחוּנֵי
 — וַגִּרְמוּ עַל-יְדֵי-זֶה כָּל הַחֲרָבָן, שֶׁזֶה בְּחִינַת (שִׁיר
 הַשִּׁירִים ו'): הִסְבִּי עֵינַיךָ מִנְּגִדֵי, שֶׁהֵם הִרְהִיבוּנִי; כְּמוֹ
 שֶׁפִּרְשׁ רַש"י שָׁם, וְעַל-כֵּן גַּם נִעְמִי דִּבְרָה עִם רוֹת
 בְּדֶרֶךְ זֶה, הֵינּוּ כִּי אִף-עַל-פִּי שְׁבוּעַר לִבְךָ מְאֹד
 לְהִתְקַרֵּב אֶל הַקְּדוֹשָׁה, מִכָּל-מְקוֹם מִי יוֹדֵעַ מַה יִּהְיֶה
 אַחֲרֶיךָ, אוֹלֵי תִתְחַיֵּב מִיַּתַּת בֵּית-דִּין, וְרוֹת הַצְּדָקָת,
 אִף-עַל-פִּי שְׁבוּדָאֵי קַבְלָה עַל עֲצָמָה בְּמַחֲשַׁבְתָּהּ אֲזַי
 לְהִיֹּת צְדָקְנִית גְּמוּרָה, וְלֹא שֶׁתְּחַיֵּב מִיַּתַּת בֵּית-דִּין,

חס ושלום, אף-על-פי-כן השיבה לה בתמימות צדקתה, כי בודאי אינני בטוחה בצדקתי לעולם, ומי יודע במה שאוכל עוד להכפשל, חס ושלום, רק יהיה איך שיהיה, אפלו אם יתגבר עלי הפעל-דבר, חס ושלום, ויביאני למה שיביאני, שאתחייב מיתת בית-דין, חס ושלום, אף-על-פי-כן אני מקבלת עלי קדשת ישראל באמת, ויעבר עלי מה, ובאשר תמותי אמות וכו', ואז קרבה אותה נעמי בהתקרבות גדולה, ונעשית צדקת גדולה, עד שזכתה, שיצא ממנה משיח שיחזיר כל העולם למוטב, וכן הוא בכל אדם, הבא להתקרב אל האמת, שעקר התקרבותו — על-ידי ההתרחקות, ואפלו אחר-כך, כשנתקרב הרבה, צריך לזכר בכל פעם בהתרחקותו, רק לא להתרחק באמת על-ידי-זה, חס ושלום, רק אדרבה, שההתרחקות יהיה בשביל תכלית ההתקרבות בחינת (ישעיה נ"ז): שלום לרחוק ולקרוב.

ודבר זה הוא יסוד חזק לכל פעל-תשובה ולכל בר-ישראל, הרוצה להתקרב אליו יתברך באמת, צריך קדם שיהיה לבו שלם עם אלקיו, הינו שירצה באמת לשוב אליו יתברך, ויהיה כל-כך חזק בדעתו,

דֶּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה

תכז

שָׂאף שְׁלֹא יִלֶּךְ לוֹ שׁוֹם דְּבַר, אֶף-עַל-פִּי-כֵן לֹא יִרְפֶּה
אֶת הַרְצוֹן וְהַכְּסוּפִין מִלְּחֹזֵר אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וְלַעֲזֹב אֶת
דֶּרֶכָיו וּמַחְשְׁבוֹתָיו הַרְעִים וּלְהִתְחִיל לְהִתְנַהֵג כְּמוֹ
שְׂיֵהוּדֵי כָּשֶׁר מִתְנַהֵג, וְאֵף שֶׁכָּבֵר הִתְחִיל אֲלֵפִים
וְרִבְבוֹת פְּעָמִים וְנִפְּל מִזֶּה, מַה בְּכָךְ?! עָלִי לַעֲשׂוֹת
אֶת שְׁלִי וְלִחְזֹר וּלְהִשְׁתַּוְּקֵק אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וְאֵף שְׁבִין
כֶּךְ נוֹפֵל וְנִכְשָׁל עוֹד יוֹתֵר וְכוּ' וְכוּ', אֶף-עַל-פִּי-כֵן
אֵינוֹ מְנִיחַ אֶת רְצוֹנוֹ כָּלֵל בְּשׁוֹם אֲפֵן שֶׁבְּעוֹלָם, וְאֵף
שְׂרוּאָה, שְׁלוֹ אֵינוֹ הוֹלֵךְ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן אֵינוֹ מְתִיאֵשׁ
עֲצָמוֹ כָּלֵל, וּמְחַזֵּיר עַל-כָּל-פָּנִים אֶת אַחֲרִים בְּתְשׁוּבָה,
וּבְזֶה מְגַלֶּה טֵהַר לְכָבוֹ וְאֵיךְ שֶׁרְצוֹנוֹ וְכְסוּפָיו הֵם
חֲזָקִים לְשׁוֹב אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ. וְדָבָר זֶה צְרִיכִים עַל כָּל
הַחַיִּים לִידַע, שֶׁאֲפֵלוֹ שְׂאֵנִי כְּכֹר בְּעַל-תְּשׁוּבָה וְלוֹמֵד
וּמְתַפְּלֵל וְעוֹבֵד אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת
מַעֲשִׂיּוֹת וְכוּ', אֶף-עַל-פִּי-כֵן עָלִי לְזַכֵּר תָּמִיד אֶת
מַעֲשֵׂי הַרְעִים, וְאֵיךְ שֶׁעֲדִין אֲנִי רְחוּק מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, כִּי
בְּאֵם שְׂיַחֲשֹׁב, שֶׁהוּא אוֹחֵז כְּכֹר בְּאִיזָה מְדֻרְגָה אוֹ
כְּאֵלוֹ הוּא כְּכֹר סָמוּךְ אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, עַל-יְדֵי-זֶה יִפֹּל
לְבִסוּף בְּאֵין סוּמָךְ, וּמְכַל-שֶׁכֵּן כְּשֵׁיכֻנֵּס בְּמַחְשְׁבָתוֹ
אִיזָה מַחְשְׁבָה אוֹ רַעֲיוֹן לְחֵלֵק עַל בְּרִי-יִשְׂרָאֵל, יַדַע, כִּי
עֲדִין בְּשֶׁקֶר יְסוּדְתוֹ, כִּי הַמְּאֲמִין בְּאֵמֶת בּוֹ יִתְבַּרֵךְ,

יודע ועד, איך הוא רחוק ממנו יתברך עדין, כי לגדלתו יתברך אין חקר, וכל מה שעולה יותר למעלה בהשגת אלקותו יתברך, יותר משפיל את עצמו, ומכל-שכן שאוחז את כל בריה גדולה ממנו, ועל-ידי-זה לעולם לא יפשל ויילך בטח בדרכו, ושום דבר שבעולם לא יבלבלו ולא יבטלו כל ימי חייו.

ט

כי צריך שתדע, אשר בתחלה, כשאדם מתחיל לעבד את השם יתברך, ואז הולך לו על-פי-רב כסדר קצת, ומתפלל ועוסק בעבודת ה', וזה בחינת שחרית, שהוא בחינת חסד, ואז כל סדר התפלה באריכות-קרבנות וקטרת וכו' וקריאת-שמע ותפלה, וכמו-כן גם הוא מרבה אז בעבודת ה', כל אחד לפי בחינתו; אבל על-פי-רב אחר-כך נופל מעבודתו, ומתחיל השם יתברך לנסות אותו, ומתגרה בו הבעל-דבר, כידוע לכל מי שירצה לכנס בעבודת ה', ואז עקר הנסיון של האדם, ואזי צריכין התחזקות גדול מאד בלי שעור וערף ומספר, להתחזק בכל פעם בעבודתו יתברך ולבלי לפל משום דבר שבעולם, והעקר —

שְׁצַרִיף לְהַתְגַּבֵּר כְּנֶגֶד בְּחִינַת הַמַּחִין דְּקַטְנוּת, שֶׁהֵם מִתְגַּבְּרִין אֶז עַל הָאָדָם וְרוֹצִין לְהַפִּילוֹ בְּדַעְתּוֹ, כְּאִלוֹ אֵין לוֹ עוֹד תְּקוּהָ, חֶסֶם וְשִׁלּוּם, אוֹ לְמַנְעוֹ מִתְּפִלָּה בְּכוּנָה וְשִׁמְחָה וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה. וְכֹל זֶה הוּא בְּחִינַת צְהָרִים — זְמַן הַמְּנַחָה, שְׂאֵז עֵקֶר אַחִיזַת מַחִין דְּקַטְנוּת, וְצַרִיף לְקַיִם מֵאֵמֶר חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (בְּרָכוֹת ו'): לְעוֹלָם יִהְיֶה אָדָם זֹהִיר בְּתַפְלַת הַמְּנַחָה; הֵינוּ שְׂאֵז צְרִיכִין לְהִזָּהֵר בְּיוֹתֵר לְהִתְחַזֵּק בְּתַפְלָה וְעִבּוּדַת ה', וְלֹא יִפֹּל מִשּׁוּם דְּבָר שֶׁבְּעוֹלָם, רַק יִדַע וַיֵּאֱמִין בְּדִבְרֵי הַצְּדִיקִים אֱמִתִּיִּם שֶׁצִּעְקוּ בְּקוֹל גְּדוֹל וְחִזְק, כִּי "אֵין שׁוּם יְאוּשׁ בְּעוֹלָם כָּלֵל", כִּי לְגַדְלָתוֹ יִתְבַּרֵּךְ אֵין חֶקֶר, וּבְגַדְלֵי רַחֲמָיו יִתְבַּרֵּךְ יְכוֹל לְהַפְּךָ הַכֹּל לְגַמְרֵי מַרַע לְטוֹב, מַעְוֹנוֹת לְזִכְיוֹת, עַל-יַדֵּי תְּשׁוּבָה אֱמִתִּית, וְכַמוֹ-כֵּן בְּכֹלֵל חַיֵּי הָאָדָם, שִׁימִי חַיֵּי נִקְרָאִים יוֹם, וּמִיתָתוֹ וְהַסְּתַלְקוּתוֹ נִקְרָא לַיְלָה וְחֻשָּׁף, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת י"ב): עַד אֲשֶׁר לֹא תַחֲשֹׁף הַשֶּׁמֶשׁ; וְעַל-כֵּן אַחַר חֻצֵי יָמָיו הוּא בְּחִינַת צְהָרִים — זְמַן הַמְּנַחָה, וְעַל-פִּי רַב אֶז דִּיקָא מִתְגַּבֵּר הַבַּעַל-דְּבָר בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי בּוֹדָאֵי צְרִיכִין לְהִתְחַיֵּל עֵקֶר הָעִבּוּדָה בִּימֵי הַנְּעוּרִים דִּיקָא (אֵיכָה ג'), כִּי טוֹב לְגַבֵּר כִּי יִשָּׂא עַל בְּנֵעוּרָיו וַיִּנְקוּתָא כְּלִילָא דְּוִרְדָּא, אֲבָל אֶפְלוּ מִי

שְׁזוּכָה לְהִתְחִיל בְּעִבּוּדַת ה' מְנַעֲוֵרָיו אֶף-עַל-פִּי-כֵן
 כְּשִׁמְגִיעַ לְאִמְצַע יָמָיו וְרוּצָה לְהִגִּיעַ לְמָה שְׁצָרִיךְ
 לְהִגִּיעַ, אֲזִי עַל-פִּי-רַב מִתְגַּבֵּר הַבַּעַל-דָּבָר, וּמִתְפַּשֵּׁט
 מְאֹד לְמַנְעוֹ מִדֶּרֶךְ הַחַיִּים, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, וּמְכַל-שֶׁכֶן מִי
 שְׁלֹא הִתְחִיל כָּלֵל בִּימֵי נַעֲוֵרָיו, וּכְשֶׁרוּאָה שְׁעָבְרוּ רַב
 שָׁנוֹת נַעֲוֵרָיו וּמְהֵרָה בַתְּשׁוּבָה וְרוּצָה לְהִתְחִיל אֲזִי
 בְּעִבּוּדַת ה', שְׁאֲזִי תִכְף מִתְגַּבֵּר עָלָיו הַבַּעַל-דָּבָר,
 וְאִינוּ רוּצָה לְהִנְיָחוֹ לְצֵאת מִתְּאוּתָיו וְרִשְׁתוּתָיו, אֲשֶׁר
 נִלְכַּד בָּהֶם. וְעַל זֶה צוּעֵק הַפְּסוּק (שִׁיר הַשִּׁירִים א'):
 הַגִּידָה לִי שְׁאֵהָבָה נִפְשִׁי: אֵיכָה תִרְאָה אֵיכָה תִרְבִּין
 בְּצִהְרִים דִּיקָא, שְׁאֲזִי זְמַן הַמְּנַחָה.

וְעַל-כֵּן צָרִיכִין לְהִרְבּוֹת בַּתְּפִלָּה בִּימֵי הַנַּעֲוֵרִים,
 שְׁלֹא יִפֹּל לְעוֹלָם מִעִבּוּדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי לִפְעָמִים הָאָדָם
 נוֹפֵל לְעַת זְקֻנוּתוֹ, וּבְכַפְרֵט כְּשֶׁכָּבַר הַיָּמִים בָּאִים וְהִגִּיעַ
 לְאִמְצַע יָמָיו, וּמִתְחִיל הַיּוֹם לְעָרֵב, אֲזִי צָרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל
 בְּעִצְמוֹ מְאֹד עַל אַחֲרִיתוֹ וְסוּפוֹ וְלְהִתְגַּבֵּר יוֹתֵר וְיוֹתֵר,
 כִּי אֲזִי הוּא בְּחִינַת צְהָרִים, בְּחִינַת זְמַן הַמְּנַחָה,
 שְׁצָרִיכִין לְהִזְהַר בָּהּ בְּיוֹתֵר לְהִמָּתִיק הַדִּינִים, שֶׁהוּא
 בְּחִינַת הַיִּצְרָה-הָרַע שְׁאֲחִיזְתֶּם מִמַּחֲזִין דְּקִטְנוּת, בְּחִינַת
 זְמַן הַמְּנַחָה, וּלְקַשֵּׁר עִצְמוֹ הַיֵּטֵב לְצַדִּיקִים אֲמֵתִיִּים,

שֶׁהֵם בְּחִינַת מֹשֶׁה, שֶׁהֵם דִּיקָא יְכוּלִין לְהַמְתִּיק הַדִּין
 שֶׁל זְמַן הַמְּנַחָה בְּשֵׁרְשׁוֹ הַעֲלִיּוֹן, כִּי בְּלֹא הַצְּדִיקִים
 הָאֲמֵתִיִּים בְּנִקְל לֹו לִפְל וּלְהַתְּרַחֵק, וּבְפִרְטִיּוֹת
 כְּשֶׁהִגִּיעַ זְמַן הַמְּנַחָה שֶׁהוּא בְּאֲמָצַע יָמָיו, בְּאֲמָצַע
 עֲבוּדָתוֹ, שָׁאז הוּא בְּחִינַת מְנַחָה, זְמַן הַדִּינִים,
 הַתְּגַבְּרוֹת הַרַע וְהַחֲשָׁף, שְׂמֵתִגְבֵּר וּמִתְפַּשֵּׁט עַל כָּל
 אָדָם לְהִרְחִיקוֹ, כִּי בְּדֶרֶךְ-כָּלֵל לְבָנֵי הַנְּעוּרִים נִכְנָס
 תְּשׁוּבָה עֲצוּמָה לְחֹזֵר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבְּנוּ,
 זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, עַל הַפְּסוּק: תְּעִיתִי כְּשֶׁה אֹבֵד (עֵין
 לְקוּטִי-מוֹהֲרָ"ן, חֶלֶק א', סִימָן ר"ו), אֲשֶׁר בִּימֵי הַנְּעוּרִים
 עָדִין שׁוֹמְעִים אֶת קוּלוֹ יִתְבָּרֵךְ וְאֶת הַכְּרוּזִים
 שְׁלַמְעֵלָה, כִּי זֶה לֹא זְמַן רַב שֶׁיִּרְדֶּה נִשְׁמָתוֹ מִשָּׁם,
 וְעַל-כֵּן אִז מִתְעוּרְרִים הַרְּבֵה הַרְּבֵה לְשׁוֹב בְּתְשׁוּבָה,
 מֵה שֶׁאֵין כֵּן כְּשֶׁכָּבַר בּוֹנֵה בֵּית, וַיֵּשׁ לוֹ מִשְׁפָּחָה וְכוּ',
 וְעוֹבֵר עָלָיו מֵה שֶׁעוֹבֵר וְכוּ', כָּל אֶחָד כְּפִי עֲנִינִיו
 וּבְחִינָתוֹ, אִזִּי מְקַרֵּר אֶת הַתְּלַהֲבוֹתוֹ, וּמֵה גַם שֶׁעַל-פִּי-
 רַב מִתְקַרֵּר לְגַמְרִי, וְכָל זֶה נַעֲשֶׂה בְּבְחִינַת צְהָרִים
 שְׁעַת הַמְּנַחָה, אֲמָצַע עֲבוּדָתוֹ, שְׂמֵתִגְבֵּר וּמִתְפַּשֵּׁט
 עָלָיו הַבְּעַל-דָּבָר, מְאֹד מְאֹד לְבָרַח. וְדָבָר זֶה נַעֲשֶׂה
 וְעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, אֵךְ אֵלוֹ הַזּוֹכִים לְהִיּוֹת
 מְקַרְבִּים אֶל הַצְּדִיקִים הָאֲמֵתִיִּים בְּאֲמַת לְאֲמַתוֹ, הֵם

ממשיכים וְחֹזְקִים בְּהַתְּלֵהבוֹת לְבָם עַד הַסּוּף, עַד תְּפִלַּת עֲרֻבֵית, עַד הַרְגַע שְׁיוּצָאִים מִזֶּה הָעוֹלָם.

כִּי בְּאֵמַת הַכֹּל חֲפָצִים לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אִךְ אֵין יוֹדְעִים אֶת הַדֶּרֶךְ הָאֵמַת, וּבִשְׂבִיל זֶה צְרִיכִים לֵילֵךְ אֶל צְדִיקִים אֲמֵתִיִּים, שֶׁהֵם מוֹרִים לָנוּ אֶת הַדֶּרֶךְ, כִּי הַצְדִיקִים הָאֲמֵתִיִּים נִקְרָאִים מְלַמְדֵי מִלְחָמָה, כִּי הֵם כְּבָר עָבְרוּ אֶת כָּל זֶה, וְעַל-כֵּן הֵם יְכוּלִים לְלַמֵּד וּלְלַמֵּד עִם אֲחֵרִים וְכו', כִּי יוֹדְעִים הֵיטֵב אֶת נִכְלֵי עֲרֻמִּיּוֹת הַיָּצָר וְתַחֲבוּלוֹתָיו לְרַחֵק וּלְשַׁבֵּר אֶת הָאָדָם וְכו' וְכו', אִךְ מְאֹד מְאֹד צְרִיכִים לְבַקֵּשׁ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׁיִמְצָא אֶת מְנַהֵיג הָאֵמַתִּי, כְּמוֹ שֶׁהִזְהִיר עַל זֶה רַבֵּנוּ, זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ח'), כִּי לְהַפּוֹךְ: אִם מוּצָאִים מְנַהֵיג שֶׁל שֶׁקֶר, שֶׁכֵּל כְּוָנָתוֹ בְּקְרוֹב אֲנָשִׁים הוּא רַק בְּשִׂבִיל עֲצֻמוֹ, בְּשִׂבִיל כְּבוֹד אוֹ מְמוֹן וְכְדוּמָה, אֲזִי לֹא דֵי שְׂאִינוֹ יְכוּל לְהִנְהִיג אֶת עֲצֻמוֹ, וּמְכַל-שֶׁכֶן אֵיךְ יִנְהִיג אֶת אֲחֵרִים? ! (עֵין לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ס"א).

וְעַל-כֵּן הוּא סִפְנָה גְדוּלָה לְהִתְקַרֵּב אֶל מְפָרְסָמִים שֶׁל שֶׁקֶר הָרוּדִים בְּעַם בְּשִׂבִיל הַנְּאֻתָם וְתַאֲוָתָם, וַיֵּשׁ לָהֶם כַּח גַּם לְעַנֵּשׁ וְכו', אֲשֶׁר הֵם בְּכֻלָּל מְזִיקֵי עֲלָמָא.

וְעָקַר שְׁלֵמוֹת שֶׁל צְדִיקֵי אֲמֶת הָאֲמִתִּים הֵם, שְׂיִכּוּלִים לַעֲשׂוֹת טוֹבָה לְאָדָם בְּרוּחָנִיּוֹת, שֶׁהֵם מְקַרְבִּים אוֹתוֹ אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וּמִתְקַן עַל-יָדוֹ אֶת מַדּוּתָיו וּמְקִיִּם אֶת מַצּוּתָיו יִתְבַּרֵךְ בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה וּמִתְמִיד בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה עַל-יָדוֹ, וְאִינוֹ זֶה מֵהַשְּׁלַחַן עָרוּף כִּי הוּא זֶה — מִי שֶׁמְכַנִּיס דְּבַר זֶה בְּאֲנָשָׁיו, הוּא הוּא בְּכָל צְדִיקֵי אֲמֶת, וְרְאוּי לָךְ לְאַחֲזוֹ אֶת עֲצֻמָּךְ בְּאֶחָד מֵהֶם, אֲבָל מִי שֶׁמִּתְקַרֵּב אֶל אֶחָד, אֲשֶׁר אִינוֹ מְקַרֵּב אוֹתְךָ אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ וְאִינוֹ גּוֹרֵם לָךְ שְׂתִיקִים מַצּוּתָיו יִתְבַּרֵךְ וְתִתְמִיד בַּתּוֹרָה, וּמְכַל-שֶׁכֶן שֵׁישׁ לוֹ טְנוּף וְצוּאָה בְּרֵאשׁוֹ, וּמְעוֹרֵר אוֹתְךָ לְצֵאת וּלְחַלֵּק עַל אַחֲרִים, וּמֵרָאֶה לָךְ, שֶׁהוּא מַצְוֶה לְעַקֵּר אֶת זַלְתּוֹ מִהַשָּׂרֵשׁ, כִּי הוּא הֵכִי גְרוּעַ וְכוּ', וְהוּא עוֹשֶׂה הֶרֶס וְקִלְקוּל וְכוּ' — אֲהוּבֵי אַחֵי, בְּרַח לָךְ מִשֶּׁקֶר הַזֶּה כְּמוֹ שְׁבוֹרְחִים מֵאֵשׁ שׁוֹרֵף, אֵשׁ לוֹהֵט, כִּי עָקַר עֲבוֹדַת הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּים הֵם רַק לְקַרֵּב אֶת כָּלֶם לְעִבּוֹדָתוֹ יִתְבַּרֵךְ וּלְהִנְהִיג אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל עַל-פִּי דֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְהַשְּׁלַחַן עָרוּף, שֶׁקִּבְּלָנוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ וְאֲבוֹת אֲבוֹתֵינוּ — אֲלֵיהֶם מַצְוֶה לְהִתְקַרֵּב וּלְשָׁמַע בְּקוֹלָם, וְאֲדַרְבֵּה, בְּלַעֲדֵיהֶם יִהְיֶה לָךְ קִשָּׁה לְעַמֵּד עַל עֲמֻדָךְ כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, וּבְכַפְרָטִיּוֹת בְּאֲמֻצַּע יְמֶיךָ, שְׂאֵז הוּא בְּחִינַת זְמַן מְנַחָה, הַתְּגַבְרוּת

הַדִּינִים וְכוּ', שֶׁקָּשָׁה לְהִשָּׂאֵר קָיָם מֵרַב הַתְּמוּרוֹת
וְחִלְשׁוֹת-הַדַּעַת וְהַצָּרוֹת, שֶׁכָּבַר עָבַר עָלָיו בְּחַיִּים
חַיּוֹתָיו, כֹּל אֶחָד כְּפִי בְּחִינָתוֹ וְעִנְיָנוּ, אֲבָל כֹּל בַּעַל
תְּשׁוּבָה שֶׁיֵּאָחֵז אֶת עֲצָמוֹ בְּצַדִּיק אֲמֵתִי, הַמְּעוֹרֵר
וּמְחַזֵּק אוֹתוֹ לְחֹטֵף טוֹב בְּכָל יוֹם, הוּא יִשָּׂאֵר קָיָם
תָּמִיד, עַד הַסּוֹף.

,

כִּי בְּאֵמֶת כֹּל הַהִתְחַלּוֹת קָשׁוֹת כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ
חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה (תַּעֲנִית י'): בְּפֶרֶט בְּעִנְיַן
הַתְּשׁוּבָה, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְהִתְעוֹרֵר בְּאֵמֶת לְתְּשׁוּבָה כִּי-
אִם עַל-יְדֵי שְׂתִּינוּצֵץ לוֹ אוֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּדֵי
שְׂתִּיעוֹרֵר לְשׁוּב, אִךְ אֵי אֶפְשָׁר לְהַזְרִיחַ לוֹ מֵאוּרוֹ
יִתְבָּרַךְ כִּי-אִם כְּשִׁישׁוּב בְּתְּשׁוּבָה, כִּי כָּל זֶר לֹא יֵאָכֵל
קֹדֶשׁ, וְאִם-כֵּן מֵהֵיכָן הַהִתְחַלָּה? וְלִפְעָמִים כְּשֶׁהַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ מֵרַחֵם עָלָיו וּמְזַרְיַח לוֹ אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ לְתוֹךְ עֲמֻק
הַחֲשָׁכוֹת שְׁלוֹ וּנְפִילָתוֹ הַגְּדוֹלָה כְּדֵי לְעוֹרְרוֹ בְּתְּשׁוּבָה,
אִךְ הוּא אֵינוֹ יָכוֹל לְקַבֵּל הָאוֹר הַזֶּה, כִּי לְפִי עֵצָם
שְׂבִירָתוֹ לְשִׁבְרֵי שְׂבָרִים עַל-יְדֵי מַעֲשָׂיו הָרָעִים הַכֹּל
הוּא אֶצְלוֹ בְּחִינַת רַבּוּי אוֹר, וּמִזֶּה בָּא, שֶׁלְּפָעָמִים
מִתְעוֹרֵר הָאָדָם בְּתְּשׁוּבָה עַל אֵיזָה זְמַן וְאַחֲרֵי-כֵן נוֹפֵל

דֶּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה

תלה

מִזֶּה, וְכֵן מִזְדַּמֵּן בְּמָה פְּעָמִים, וְכֹל זֶה מִחֲמַת שְׁלֵא תִקַּן
עֲדִין אֶת פְּלִי, שְׁיֻכַּל לְקַבֵּל אֹר הַהִתְעוֹרְרוֹת כְּרְאוּי.
וְזֶה בַּפֶּרֶט, אִךְ בְּכֹלל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ גַּם-כֵּן בְּחִינָה זֹו, שְׁזֶה
בְּחִינַת כָּל הַגְּלִיּוֹת וְהַגְּאֻלוֹת וְחִזְרוּ וְגָלוּ, וְכֵן כְּמָה
פְּעָמִים, אִךְ אֶף-עַל-פִּי-כֵן יָמִין ה' רֹמְמָה; וְלַעוֹלָם יָדוּ
עַל הָעֲלִיוֹנָה, כִּי אֶף-עַל-פִּי-כֵן מְכַל בְּחִינַת גְּאֻלָּה וּמְכַל
פַּעַם שְׁהִיּוּ יִשְׂרָאֵל בְּאַרְץ-יִשְׂרָאֵל, נַעֲשׂוּ תְקוּנִים
נִפְלְאִים הַרְבֵּה, וְאֶף-עַל-פִּי שְׁאַחֲרֶכֶךָ נִתְגַּרְהַ הַבְּעַל-
דָּבָר וְחִזְרוּ וְקַלְקְלוּ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן נִשְׁאַרוּ רְשִׁימוֹת
הַרְבֵּה מֵהַתְּקוּנִים, עַד שְׁבִהֲכַח הַזֶּה אָנוּ חַיִּים בְּגָלוֹת,
וַיֵּשׁ לָנוּ כַּח לְקַבֵּל אֵיזָה הַתְּנוּצָצוֹת מִיִּדְעֵת אֱלֻקוֹתוֹ
יִתְבָּרַךְ וְאַמוֹנָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וְכִמוֹ-כֵן מִמָּשׁ הוּא בְּכֹל זְמַן
וּבְכֹל אָדָם בַּפֶּרֶט, שְׁאַף-עַל-פִּי שְׁמֵתְחִיל פְּעָמִים אֵין
מִסְפָּר בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְנוֹפֵל מִזֶּה בְּכֹל פַּעַם,
אֶפְלוּ אִם הַנְּפִילָה גְּדוֹלָה מְאֹד, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, אֶפְלוּ מִי
שְׁנוּפֵל, חֵס וְשְׁלוֹם, לַעֲבֹרוֹת מִמָּשׁ, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, אֶף-
עַל-פִּי-כֵן כָּל מָה שְׁהֵתְחִיל אֵיזָה הַתְּחִלָּה טוֹבָה, בְּכֹל
פַּעַם אֵינוּ נֶאֱכָד לְעוֹלָם, כִּי אֶף-עַל-פִּי שְׁבִשְׁעַת הַנְּפִילָה
נִתְקַלְקַל הַכֹּל, אֶף-עַל-פִּי-כֵן כָּל מָה שְׁהֵתְחִיל אֵיזָה
הַתְּחִלָּה טוֹבָה, נִשְׁאַר רְשׁוּמֵי טוֹבָה מְכַל עֲבוּדָה וּמְכַל
הַתְּחִלָּה וְהַתְּחִלָּה, וְאֵלוּ הַרְשִׁימוֹת הֵם תְּקוּנִים נִפְלְאִים,

וְהֵם נִצְרָכִים וּמְכָרְחִים מְאֹד אֶל בְּנֵי הַקְּדוּשָׁה, שְׁצָרִיכִין לְהִקָּים, כִּי אֲנַחְנוּ צָרִיכִין עֲכָשׁוּ, שְׂיָבוֹא מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ וַיִּגְאֹלְנוּ גְאֹלַת עוֹלָם, וְצָרִיכִין לְהִקָּים בְּנֵי הַקְּדוּשָׁה, בְּנֵי שְׁלָם, בְּדֶרֶךְ נִפְלָא, שְׁלֵא יִהְרַס לְעוֹלָם, וְצָרִיכִין לְאַסֹּף כָּל נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל וּלְקַבֵּצֵם יַחַד בְּקְדוּשָׁה שְׁנִית, וְלֹא יִשָּׂאֵר שׁוֹם נִיצוּץ וּנְשָׁמָה נְדַחַת בַּחוּץ, כִּי הוּא יִתְבָּרֵךְ חוֹשֵׁב מִחֲשָׁבוֹת בְּרַחֲמָיו לְכָל יָדָח מִמֶּנּוּ נְדָח, וְעַל-כֵּן צָרִיכִין לְבַנֵּן זֶה כְּלִים רַבִּים לְאִין מִסְפָּר, וְצָרִיכִין לְזֶה כְּלֵי-אַמְנוּת הַרְבֵּה בְּלֵי שְׁעוֹר.

עַל-כֵּן כָּל מֵה שְׁאַחַד מִיִּשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה עֲכָשׁוּ אֵיזָה דְבָר שְׁבִקְדוּשָׁה — הֵן לְמוֹד הַתּוֹרָה וְתַפְלָה וְצְדָקָה וְשָׂאֵר מִצְוֹת — הַכֹּל הוּא יָקָר מְאֹד בְּעֵינֵי הַשָּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְהוּא נִצְרָךְ מְאֹד לְהִצְדִּיק הָאֱמֶת, הָעוֹסֵק בְּתַקוּן כָּל הַנְּשָׁמוֹת וְתַקוּן כָּל הָעוֹלָמוֹת וּלְבַנֵּן הַקְּדוּשָׁה, שֶׁהוּא עוֹסֵק לְבָנוֹת, וְעַל-כֵּן אֶף-עַל-פִּי שְׁזֵה הָאָדָם, שֶׁעָשָׂה הַדְּבָר שְׁבִקְדוּשָׁה אוֹ עָסַק כְּבָר קָצֵת בְּעִבּוּדַת ה' יָמִים אוֹ שָׁנִים וְנִפְלֵ אַחֲרֵי-כֵן, אֶפְלוּ אִם נִפְּלְתוּ גְדוּלָה מְאֹד, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וְאֶפְלוּ אִם חָזַר וְנִתְעוֹרַר לְעִבּוּדַת ה' וְחָזַר וְנִפְּל, וְכֵן הִיָּה כַּמָּה פְּעָמִים אִין מִסְפָּר, יִהְיֶה אִיךָ שִׁיְהִיָּה, אֶף-עַל-פִּי-כֵן תִּדְעַ

וּתְאֲמִין בְּאִמּוֹנָה שְׁלָמָה, שְׂאִין שׁוּם דְּבָר וְלֹא שׁוּם
 עֲבוּדָה קְלָה נְאֻכְדַּת לְעוֹלָם, וְאֶפְלוּ הַתְּעוֹרְרוֹת בְּעֶלְמָא
 וּמַחְשָׁבָה טוֹבָה אֵינָה נְאֻכְדַּת לְעוֹלָם, וְכַמּוּבָא בְּזוּהַר
 הַקְּדוּשׁ: לֵית רְעוּתָא טָבָא דְאִיתְאָבִיד; כִּי תַכְף
 כְּשֶׁנִּתְעוֹרַר בְּאִיזָה הַתְּעוֹרְרוֹת בְּעֶלְמָא, וּמְכַל-שֶׁכֶן
 כְּשֶׁעוֹשֶׂה אִיזָה עֲבָדָא דְקַדְשָׁה, אִזִּי תַכְף חוּטֵף אוֹתוֹ
 הַצְּדִיק הָאֵמֶת שְׁבָכַל דוֹר, הָעוֹסֵק בְּתַקּוּן הַנְּשָׁמוֹת
 וְנִפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל וּמַכְנִיס אוֹתוֹ לְמַקּוֹם שְׁמַכְנִיס לְצַרְךָ
 הַבְּנִין הַנִּפְלָא וְהַנּוֹרָא, שֶׁהוּא עוֹסֵק לְבָנוֹת לְהַכְנִיס
 לְשֵׁם כָּל הַנְּדָחִים שְׁבַעֲוֹלָם, וְלֹא יִשְׂאֵר אֶחָד מֵהֶן
 בַּחוּץ.

וְעַל-כֵּן צְרִיכִין לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, שְׂיִזְכֶּה
 לְהִתְקַרֵּב אֶל הַצְּדִיק הָאֵמֶת, הַיֵּכוֹל לְהַכְנִיס אוֹתוֹ אֶל
 תוֹךְ הַקְּדוּשָׁה, כִּי כְּשֶׁמִּתְקַרֵּב אָדָם אֶת עַצְמוֹ אֶל
 הַקְּדוּשָׁה וְאֵל הַצְּדִיק הָאֵמֶת, אֶפְלוּ רַק בְּבַחֲיִנַת
 שְׂכִינּוֹת, כְּמוֹ שֶׁכֶן, שְׁדָר אֶצֶל בְּעַל-הַבַּיִת רַק לְפִי
 שְׁעָה, אֶף-עַל-פִּי-כֵן עַל-יְדֵי-זֶה נִתְּוֹסְפִים הַבָּתִּים
 הַקְּדוּשִׁים שֶׁל הַתְּפִלָּה וְהָאֲרוֹת וְכוּ' בְּרַבּוּי עֲצוּם בְּלִי
 שְׁעוֹר וְעַרְךָ וּמִסְפָּר וְנִעְשִׂין עַל-יְדֵי-זֶה שְׁעֲשׂוּעִים
 גְּדוּלִים לְמַעַלָּה בְּלִי שְׁעוֹר, אֶף-עַל-פִּי שְׂאֲחַר-כָּךְ

נתרחק, חס ושלום, כמו השכן, שיוצא אחר-כך
 מבית הפעל-הבית ונתרחק ממנו וכמו שרואים
 בחוש, למשל, כשיש תשעה אנשים, אפלו אם כלם
 צדיקים גדולים, אף-על-פי-כן אין יכולים לומר דבר
 שבקדשה — ברכו או קדיש וקדשה, וכשבא אצלם
 אדם אחד, אפלו פחות שבפחותים מן השוק, מצרפין
 אותו למנין עשרה, ונגמר על-ידו אמירת הדבר
 שבקדשה, אף-על-פי שתכף ומיד חלף והלך לו
 וחזר אל השוק, אף-על-פי-כן כמה שעשועים גרם
 להשם יתברך, כי כל הקדשה נגמר על-ידו; וכן
 אפלו אם היה שם כמה מנינים בלעדיו, אף-על-פי-
 כן כל מה שנתוסף אליהם עוד נפש אחד מישראל,
 נתוסף קדשתו וכבודו יתברך יותר ויותר, כי (משלי
 י"ד): ברכ עם הדרת מלך; אדרבה, כל מה שנתוסף
 נפש אחד אל קבוץ גדול דקדשה, נעשה על-ידי-זה
 תקונים נפלאים ונוראים ביותר. נמצא, שכל מה
 שהאדם עושה איזה עבדא בעלמא בעבודתו יתברך
 אף-על-פי שאחר-כך נעשה עמו מה שנעשה, חס
 ושלום, אף-על-פי-כן זאת העבדא אינה נאבדת
 לעולם, וכבר נצטרפה אל הבנין הנפלא וגרמה תקון
 גדול לבנין הקדשה, ונתרבו כמה אלפים ורבי רבבות

בְּתִים עַל-יְדֵה; וְאִם יִחְזַק אֶת עֲצָמוּ בְּכָל פַּעַם כָּל יְמֵי חַיָּיו לְהִתְחִיל מִחֲדָשׁ בְּעִבּוּדְתוֹ יִתְבַּרְךָ, אֶפְלוּ אִם יַעֲבֹר עָלָיו מֵה שְׁיַעֲבֹר, אֲזִי סוּף כָּל סוּף יִתְקַבְּצוּ כָּל אֵלֵי הַתְּקוּנִים, שְׁגָרָם בְּכָל עֲבוּדָה וְעִבּוּדָה וּבְכָל הַתְּחִלָּה, וְכֻלָּם יִתְקַבְּצוּ לְעִזְרָתוֹ לָשׁוּב לַהֲשֵׁם יִתְבַּרְךָ בְּאַמֶּת, וְאִם רֵאשִׁיתוֹ מִצָּעַר אַחֲרֵיתוֹ יִשְׁגָּא מְאֹד, וְאִז יִרְאֶה מֵה שֶׁפַּעַל עַל-יְדֵי כָּל עֲבָדָא שֶׁבְקֻדְשָׁה, כִּי אֵין שׁוּם דְּבַר נֶאֱבָד לְעוֹלָם.

וְכָל זֶה זֹכִים אִם אוֹחֲזִים אֶת עֲצָמוֹ עִם הַצַּדִּיק הָאֱמֶת וְאֲנָשָׁיו שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר, הַמְּאִירִים אֶת עֲצוֹתָיו בְּאַמֶּת לְאַמֶּתוֹ וּמוֹסְרִים נַפְשָׁם וּמְשַׁלְּיָכִים אֶת עֲצָמָם מִנְּגֵד, וְסוֹבְלִים חֲרָפוֹת וּבְזִיווּנוֹת וְשִׁפְיכוֹת-דָּמִים מִהַסְטֵרָא-אַחֲרָא בְּשִׁבִיל לְהֵאִיר אֶת הָאֱמֶת בְּכָל בֵּר-יִשְׂרָאֵל, שְׂיַדַּע, שֶׁכָּל נִקְדָּה וְנִקְדָּה הִיא יְקָרָה אֲצִלּוֹ יִתְבַּרְךָ, וּבְפִרְטוּת אֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, שֶׁהֵם מְאִירִים אֶת אֱמֶת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרְךָ בְּכָל בֵּר-יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר אֵין שׁוּם מְצִיאֹת בְּלַעֲדָיו יִתְבַּרְךָ כָּלָל, וְהַכֵּל לְכָל — עֲצָם עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ, וְעַל-כֵּן אֵין שְׂיַדַּע שׁוּם יְרִידָה וְנִפְיָלָה, שְׁלֵא יִמְצָאוּ אוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ: אֲנָה מִפְּנֵיךְ אֵלֶיךָ, וְאֲנָה מִפְּנֵיךְ אֶסְתֵּר?! אִם אֶסֶק שְׁמַיִם

— שם אתה, ואציעה שאול-הנף; כי הכל לכל —
אלקות גמור הוא, ולית רעותא טבא דאיתאביד,
והצדיקים האמתיים מלקטין את כל הטוב מכל בית-
ישראל ובונים בזה את בנין הקדשה.

יא

וצריך שתדע, כי העקר הוא אמונה, שהוא
בחינת שבת, כי כל זמן שיש לו אמונה, בודאי ישוב
אל השם יתברך באמת, ועל-כן צריך האדם לחזק
את עצמו על-ידי-זה בעצמו, דהינו על-ידי מה
שהבעל-דבר והסטרא-אחרא רוצה להפילו, חס
ושלום, על-ידי-זה בעצמו יחזק את עצמו, כי הבעל-
דבר מתנכל בנפשו להפילו בכל עת מחמת שמכניס
בלבו, שפגם וקלקל כל-כף, עד שאי אפשר לו עוד
לשוב ולתקן עברות ופגמים כאלו, בפרט כפי מה
שיש אנשים, שבאמת קלקלו הרבה מאד, כמו שהם
יודעים בעצמם, שעברו עברות רבות, גדולות
וחמורות ימים ושנים הרבה, רחמנא לצלן, ויש
שכבר התחילו כמה פעמים בתשובה ובעבודת ה',
ואחר-כך נפלו כמו שנפלו כל אחד ואחד כפי

נְפִילְתוֹ, רַחֲמָנָא לְצַלְן, וְעַל-כֵּן מְכַנִּים הַבַּעַל-דְּבָר
בְּלִבָּם בְּכָל פַּעַם, שֶׁכָּבַר אֶפְסָה תִקְוֹתָם לְפִי עֲצָם
הַפְּגָמִים הָאֵלֶּה; אֲבָל בְּאֵמֶת בְּזֶה בְּעֲצָמוֹ יְכוּל הָאָדָם
לְהַחְיֹת וּלְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ, כִּי מֵאַחַר שְׂיֹדֵעַ וּמֵאֲמִין
עֲדִין, שֶׁעֲבָרָה הִיא פָּגַם גְּדוֹל, שֶׁעַל-יְדֵי פּוֹגְמִין בְּכָל
הָעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים, אִם-כֵּן יֵשׁ לוֹ אֲמוּנָה עֲדִין,
בְּוִדְאֵי יֵשׁ לוֹ תִקְוָה בְּלִי סֶפֶק, כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא מֵאֲמִין,
שֶׁיְכוּלִים לְקַלְקֵל, בְּוִדְאֵי יְכוּלִים לְתַקֵּן גַּם-כֵּן, כִּי זֶה
יְדוּעַ, שֶׁהָאֶפִיקוֹרְסִים וְהַחֹקְרִים אֵינָם מֵאֲמִינִים כָּלֵל,
שֶׁמְקַלְקְלִים עַל-יְדֵי עֲבָרָה בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים, שֶׁמִּזֶּה
נִמְשָׁךְ מֵה שְׁנוֹתָנִים טַעֲמִים שֶׁל הֶבֶל וְשֶׁקֶר לְמַצּוֹת
וְלַעֲבֹרוֹת שֶׁל תּוֹרָה; אֲבָל אֲנַחְנוּ, עִם קְדוּשׁ, שֶׁאֲנוּ
מֵאֲמִינִים, שֶׁהָעֲבָרָה, חֵס וְשְׁלוֹם, הִיא פָּגַם גְּדוֹל מְאֹד
בְּעוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים וְכוּ', וּמִחֲמַת זֶה רוֹצֵה הַבַּעַל דְּבָר
לְהַפִּילוֹ, חֵס וְשְׁלוֹם, וְהוּא אֲדַרְבָּה, עַל-יְדֵי-זֶה בְּעֲצָמוֹ
רְאוּי לוֹ לְהַחְיֹת אֶת עֲצָמוֹ מִחֲמַת שְׂיֵשׁ לוֹ אֲמוּנָה
עֲדִין, כִּי עֵקֶר כּוֹנֵן הַבַּעַל-דְּבָר, הוּא, שֶׁרוֹצֵה לְהַפִּיל
אוֹתוֹ כָּל-כָּף עַד שֶׁיִּפִּיל אוֹתוֹ לְכַפִּירוֹת גְּמוּרוֹת, חֵס
וְשְׁלוֹם, שֶׁיֹּאמֶר לֵית דִּין וְלֵית דִּין, רַחֲמָנָא לְצַלְן, וְכִמוֹ
שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה: הַיּוֹם אוֹמֵר לוֹ כָּף,
וּמִחַר אוֹמֵר לוֹ וְכוּ', עַד שֶׁאוֹמֵר לוֹ: לֵךְ וְעִבֵד

עֲבוּדָה-זָרָה; וְכִמוֹ שְׁאֲנוּ רוֹאִים בְּכָל יוֹר וְדוֹר כַּמָּה
 וְכַמָּה שְׁבָאוֹ לְמָה שְׁבָאוֹ, רַחֲמָנָא לְצַלָן, הִיָּה רַק עַל-
 יְדֵי נְפִילוֹת וַחֲלִישׁוֹת-הַדַּעַת כְּאֵלוֹ, שֶׁהַכֹּנִיס בָּהֶם
 הִפְעֵל-דָּבָר.

עַל-כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לְהִשְׁכִּיל עַל דְּרָכָיו וּלְחַוֵּס עַל
 חַיָּיו וּלְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל עֵת בְּכָל מָה שְׁיֻכַּל, יִהְיֶה
 אִיךְ שְׁיִהְיֶה, וְעַל-יְדֵי-זֶה בְּעֲצָמוֹ יַחֲזֵק אֶת עֲצָמוֹ עַל-
 יְדֵי שְׂיִשׁ לוֹ אֲמוּנָה עֲדִין, שְׁפּוֹגְמִים הַרְבֵּה עַל-יְדֵי
 עֲבֻרוֹת, כִּי כָל זְמַן שְׂיִשׁ לוֹ אֲמוּנָה, יֵשׁ לוֹ תִקְוָה,
 וּבּוֹדָאֵי יְכוּלִין לְתַקֵּן הַכֹּל, כִּי כָל מַצּוּתֵיךְ אֲמוּנָה; כִּי
 עֵקֶר הַמַּצּוּוֹת הֵם לְבוֹא עַל-יָדָם לְאֲמוּנָה שְׁלָמָה כְּדֵי
 לְהַפִּיר אֶת מִי שְׁאָמַר וְהִיָּה הָעוֹלָם, וְכָל זְמַן שְׂיִשׁ
 לְהָאָדָם נִקְדָּה מִהָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, יֵשׁ לוֹ תִקְוָה עֲדִין,
 כִּי בּוֹדָאֵי יֵשׁ עֲצוֹת כְּאֵלוֹ, שְׁגָם הוּא יְכוּל לְחַזֵּר
 לְהֵשֵׁם יִתְבַּרֵךְ בְּנִקְל עַל-יְדֵי אֵיזָה נַחַת-רוּחַ שְׁיַעֲשֶׂה
 לְהֵשֵׁם יִתְבַּרֵךְ בְּמָקוֹם שֶׁהוּא, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְשׁוֹב
 אֵלָיו בְּאֵמֶת עַל-יְדֵי כַח הַצְּדִיקֵי אֵמֶת, עַד שְׁיֻכּוֹל
 לְזַכּוֹת לְתְּשׁוּבָה שְׁלָמָה, שְׁיִתְהַפְּכוּ כָּל הָעוֹוֹנוֹת
 לְזַכּוּיֹת, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכָרוֹנָם לְבִרְכָה, כִּי
 הַצְּדִיקֵי אֵמֶת, כָּל עֲבוּדָתָם הוּא רַק לְהַכְנִיס אֲמוּנָה

פְּשׁוּטָה בְּיִשְׂרָאֵל וּלְהָאִיר עֲלֵיהֶם אֹרֹו יִתְבַּרְךָ
 וּלְהִרְאוֹת וּלְגַלוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, שְׁעֲדִין הַשֵּׁם
 יִתְבַּרְךָ אִתּוֹ, עִמּוֹ וְאַצְלוֹ, כִּי בְּאַמַּת אֵין בְּלַעֲדִיו
 יִתְבַּרְךָ, וְעַל-כֵּן כְּשֶׁחֲזַק בָּזָה מְאֹד, אָזִי סוּף כָּל סוּף
 יִזְכֶּה לְצִאת גַּם הוּא מִגְרִיעוֹת מַעֲשָׂיו, אִף שְׁעֲדִין
 עוֹבֵר עָלָיו מֵה שְׁעוֹבֵר וְכוּ', כֹּל אֶחָד כְּפִי יְרִידָתוֹ
 וְקִטְנוֹתוֹ וְנִפְּלוּתוֹ וְכוּ'.

יב

כִּי בְּאַמַּת מִי שֶׁנִּפְּלָה, חֵס וְשְׁלוֹם, לְמִקּוֹמוֹת
 הַרְחֹוקִית מִהַקְדָּשָׁה מְאֹד, עַד שֶׁכִּבְיָכוֹל אִי אֶפְשָׁר
 לְמַצֵּא שֵׁם אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ, כִּי עַל מִקּוֹמוֹת אֵלוֹ
 נֶאֱמַר: וְכִבּוּדִי לְאַחַר לֹא אֶתֵּן; אִף-עַל-פִּי-כֵן צָרִיךְ
 שְׂיִדַּע, כִּי בְּאַמַּת, גַּם הֵם מְקַבְּלִים חַיּוֹת מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ,
 רַק שֶׁהַחַיּוֹת אֱלֹקוֹת אֲשֶׁר שָׁם, בְּאֵלוֹ הַמִּקּוֹמוֹת, הוּא
 סְתוּם וְנִעְעֵלָם מְאֹד בְּסוּד חָלָל הַפְּנוּי, וְדִיקָא אֵלוֹ
 הַמִּקּוֹמוֹת מְקַבְּלִין חַיּוֹת מִבְּחִינָה עֲלִיּוֹנָה מְאֹד, בְּחִינַת
 הַמַּאֲמָר סְתוּם, וְעַל-כֵּן עֵקֶר עֲצָתוֹ — שְׂיִחַפֵּשׁ וַיִּבְקֹשׁ
 אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ גַּם מִשָּׁם, כִּי בְּאַמַּת גַּם שָׁם נִעְעֵלָם
 הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, רַק שְׂאִי אֶפְשָׁר לְמַצֵּאוֹ שָׁם בְּשׁוּם שְׂכָל

וסבְרָא, כִּי־אִם עַל־יְדֵי הַבְקָשָׁה וְהַחֲפוּשׁ, בְּבַחֲיִנַת אִי־הָ
מְקוֹם כְּבוֹדוֹ; וּמִי שְׂרוּצָה לְכַנֵּס אֶת דְּרָכֵי הַקְדָּשָׁה
בְּאַמֶּת, אִי אֶפְשָׁר לְכַנֵּס בְּשִׁלְמוֹת כִּי־אִם כְּשֶׁמִּנְסִין
אוֹתוֹ בְּבַחֲיִנָּה זֹאת, שְׁנוּפֵל לְמְקוֹמוֹת כְּאֵלוֹ, וּכְשֶׁמִּחְזֵק
אֶת עֲצָמוֹ עַל־פִּי כָּל הָעֲצוֹת הַנִּכְתָּבִים לְעִיל, אִזּוּ יִזְכֶּה,
שְׁתֵּהִיָּה הִירִידָה תְּכֻלִּית הָעֲלִיָּה.

וְעַקֵּר הַהִתְחַזְקוֹת הוּא שְׂיַדַע חֲסָרוֹן דַּעַת
הָאֲנוּשִׁי, שְׁבְּאַמֶּת אֵין לָנוּ שׁוֹם שְׂכָל כָּלָל, כְּמוֹ
שְׁכַתּוֹב: כִּי בַעַר אָנֹכִי מֵאִישׁ וְכוּ': וְאָנוּ מְחַיְבִים
לְבַטֵּל וּלְהַשְׁלִיךְ שְׂכָלְנוּ לְגַמְרֵי, רַק לְהֶאֱמִין בְּדַבְרֵי
הַצְּדִיקֵי אַמֶּת, שְׁבְּאַמֶּת יֵשׁ חַיִּוֹת אֱלֹקוֹת אֲפֵלוֹ
בְּמְקוֹמוֹת הַרְחֻקִים מְאֹד מְאֹד, רַק שְׂאֵי אֶפְשָׁר בְּשׁוֹם
שְׂכָל אָנוּשִׁי לְמַצֵּא שֵׁם כְּבוֹד אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, מֵאַחַר
שְׁשֵׁם פְּנוּי מֵאֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּבַחֲיִנַת (יִשְׁעִיָּה מ"ב):
וּכְבוֹדִי לְאַחַר לֹא אֶתֵּן; רַק צְרִיכִין שֵׁם לְחַפְּשׁוֹ
וּלְבַקֵּשׁ אִי־הָ מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, וְרַק עַל־יְדֵי־זֶה יַעֲלֶה
בְּתְּכֻלִּית הָעֲלִיָּה, כִּי עַקֵּר חַיִּוֹת וְהַהִתְחַזְקוֹת שֶׁל
הַרְחֻקִים מְאֹד, שְׁנִפְלוּ לְמְקוֹמוֹת כְּאֵלוֹ, שֶׁהֵם מְבַחֲיִנַת
חָלָל הַפְּנוּי, עַקֵּר הַחַיִּוֹת שֶׁלָּהֶם הוּא בְּבַחֲיִנַת הָעֲלָמַת
אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, שְׁנַעֲלֵם הַכֹּל, כִּי אֵין רוֹאִין שֵׁם שׁוֹם אוֹר

דֶּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה

תמה

דַּק מִן הַדֵּק, וְהוּא נִדְחָה וְנִתְעַלַּם בְּפָנַי כָּל הַנִּכְנָס
לְשֵׁם כְּדֶרֶךְ דְּבַר הַרֶךְ, שְׁנִדְחָה בְּפָנַי כֹּל, וְשֵׁם דִּיקָא
זֶהוּ עֶקֶר הַהִתְחַזְקוֹת עַל-יַדֵּי אַמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ
יִתְבָּרֵךְ, שֶׁהוּא בְּחִינַת (תְּהִלִּים מ"ו): הִרְפוּ וּדְעוּ, כִּי
אֲנֹכִי אֱלֹקִים וְכוּ'; וְעַל זֶה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוּרֵנוֹם
לְבִרְכָה (תְּעֵנִית כ'): לְעוֹלָם יִהְיֶה אָדָם רֶךְ כְּקִנְיָה וְאֵל
יִהְיֶה קָשָׁה כְּאֶרֶז, כִּי קִנְיָה, אִפְלוּ כָּל הַרוּחֹת שְׁבַעְעוֹלָם
אֵין יְכוּלִים לְהַזְיִזוּ מִמְּקוֹמוֹ, הֵינּוּ דִיקָא עַל-יַדֵּי-זֶה
שֶׁהוּא רֶךְ וְנִכְפָּף בְּפָנַי כֹּל, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן הוּא חֲזָק
וְאִמִּץ מְאֹד בְּשִׁרְשׁוֹ, וְאֵין יְכוּלִין הַרוּחֹת לְעַקְרוֹ
מִמְּקוֹמוֹ; מַה שְּׂאִין כֵּן אִם הִיא קָשָׁה כְּאֶרֶז וְכוּ',
וְכַמוֹ-כֵן בְּמִקְוֹמוֹת כְּאֵלוֹ; שֶׁהֵם בְּחִינַת חָלָל הַפְּנוּי,
וְהַרוּח־סְעָרָה שֶׁל הַסְּטָרָא-אַחְרָא מִתְגַּבֵּר מְאֹד, שֵׁם
אֲסוּר לְהַכְּנִס, וְאֵי אֶפְשָׁר לְכַנֵּס בְּקִשְׁיוֹת וְתַרוּצִים כָּלֵל
בְּבְחִינַת אֵל תִּקְשׁוּ לְבַבְכֶם; כִּי שֵׁם עֶקֶר הַהִתְחַזְקוֹת
דִּיקָא, עַל-יַדֵּי שֶׁהוּא רֶךְ כְּקִנְיָה, וְעַל כָּל הַשְּׂאֵלוֹת
וְהַמְּנִיעוֹת וְהַקְּשִׁיּוֹת וְהַבְּלוּלִים — הֵן מַעֲצָמוֹ, הֵן
מְאַחֲרִים — עַל כָּלֵם לֹא יִשִּׁיב דְּבַר, בְּבְחִינַת (תְּהִלִּים
ל"ח): וְאֵהִי כְּאִישׁ אֲשֶׁר לֹא שָׁמַע, וְאֵין בְּפִיו תּוֹכָחוֹת;
כִּי הַקְּשִׁיּוֹת וְהַבְּלוּלִים, הַבָּאִים מִשָּׁם, אֵי אֶפְשָׁר
לִישָׁבוֹן, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן יִהְיֶה חֲזָק בְּאַמוּנָה מְאֹד כְּקִנְיָה

הַרְדָּה, הַנְּשָׂרָשׁ בְּמַיִם, שְׂאֵף-עַל-פִּי שֶׁנִּרְאָה כְּנֹכַף מִפְּנֵי הַרוּחֹת, אֵף-עַל-פִּי-כֵן הוּא חֲזַק בְּשִׂרְשׁוֹ מְאֹד. כְּמוֹ-כֵן צָרִיךְ הָאָדָם, שְׂיֵהִיָּה חֲזַק בְּאַמוּנָתוֹ, אֲשֶׁר קִבְּלָנוּ מֵאַבוֹתֵינוּ וְרַבּוֹתֵינוּ, וְלֹא יִשְׁמַע לְשׁוֹם קִשְׂיָא וּבִלְבוּל, הַבָּאִים מִמְּקוֹמוֹת כְּאֵלוֹ, וְלֹא יֵשִׁיב עֲלֵיהֶם כָּלֵל, כְּאֵלוֹ אֵין בְּפִיו מַעֲנָה, עַד שֶׁנִּדְּמָה לָהֶם כְּאֵלוֹ נֹכַף בְּפְנֵיהֶם, חֵס וְשְׁלוֹם; וּבְאַמַּת זֶהוּ עֶקֶר הַהֲתַחֲזָקוֹת בְּבַחֲיַנַּת רֶךְ כְּקִנְיָה, כִּי שָׁם בְּמְקוֹמוֹת כְּאֵלוֹ, אִם יִרְצֶה לְכַנֵּס שָׁם בְּקִשְׂיֹת וְתַרוּצִים, אָז יִשְׂאַר בַּחֲשֶׁךְ לְגַמְרִי, כִּי אֵי אֲפֹשֶׁר לֵישֵׁב הַקִּשְׂיֹת וְהַבְּלָבוּלִים הַבָּאִים מִשָּׁם.

עַל-כֵּן צָרִיכִים שָׁם לִהְיוֹת רֶךְ כְּקִנְיָה לְבָלִי לְחֹשֶׁב דְּבַר רַק לִהְיוֹת חֲזַק בְּשִׂרְשׁ גְּדוּלוֹ, הֵינּוּ לְהֲתַחֲזַק בְּאַמוּנָה שְׁלֵמָה וּלְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גַּם מִשָּׁם, בְּבַחֲיַנַּת אֵיָּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ: וְאִזּוֹ דִּיקָא עַל-יַדֵּי-זֶה יִזְכֶּה לְתַכְלִית הָעֲלִיָּה. וְעֶקֶר תְּקוּן הָעוֹלָם בְּשִׁלְמוֹת שְׂיֵהִיָּה עַל-יַדֵּי מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף וּמְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד הוּא רַק עַל-יַדֵּי בַחֲיָנָה זֹו שֶׁל רֶךְ כְּקִנְיָה, וְעַל-כֵּן נִקְרָא יוֹסֵף אַבְרָהָ, וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכָרוֹנָם לְבָרְכָה: אָב בְּחֻכְמָה וְרֶךְ וְכוּ'; הֵינּוּ אֵף-עַל-פִּי שֶׁהוּא אָב בְּחֻכְמָה, אֵף-עַל-פִּי-כֵן הוּא רֶךְ כְּקִנְיָה, וְכֵן בְּדוֹד נֹאמֵר: וְאַנְכִי הַיּוֹם רֶךְ

וּמְשִׁיחַ מֶלֶךְ. וּבְעֵנִין זֶה שֶׁל בְּחִינַת רַךְ בְּקִנְיָה יֵשׁ
הַרְבֵּה לְדַבֵּר, אָבֵל אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בְּכֹתֵב, וְהַמְשָׁפִיל,
הַחֲפִץ בְּאַמֶּת יְבִין מִדַּעְתּוֹ אִיךְ צְרִיכִים לִהְיוֹת רַךְ
בְּקִנְיָה, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן יִהְיֶה חֲזָק בְּשֶׁרְשׁוֹ מְאֹד,
וְאִדְרָבָה, עַל-יַדֵּי הַרְכּוֹת, עַל-יַדֵּי-זֶה עֶקֶר חֲזָקוֹ וְתִקְפוֹ
לְנֶצַח, כִּי זֶה סוּד הַגְּאֻלָּה, שְׂיֵאִיר מְשִׁיחַ בְּעוֹלָם, כִּי
עֶקֶר עֲבוּדַת מְשִׁיחַ יִהְיֶה רַק לְהָאִיר אֹרֹו יִתְבָּרַךְ
וְלַעֲשׂוֹת לוֹ יִתְבָּרַךְ דִּירָה בְּתַחְתּוֹנִים, שְׁכָל אֶחָד יִרְגִישׁ
אֶת אַמְתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאִיךְ שְׂאִין שׁוֹם מְקוֹם
בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל.

וְזֶהוּ שֶׁרֵשׁ כָּל הַיְהוּדוֹת, שֶׁרֵשׁ כָּל הַקְּדוּשָׁה
לְהֶאֱמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד,
וּמְלַבְּדוֹ אֵין אֱלֹקִים, כִּי הוּא מְחִיָּה וּמְהִיָּה וּמְקַיֵּם אֶת
כָּל הַבְּרִיָּאָה כְּלָה — דּוּמָם, צוּמַח, חַי, מְדַבֵּר —
וְעַל-כֵּן כָּל מֵה שֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם, אֶפְלוּ הַיְרִידוֹת הַכִּי
הַגְּדוּלוֹת, עֲצָתוֹ — רַק לְהַמְשִׁיךְ אֶת עֲצָמוֹ אֵלָיו
יִתְבָּרַךְ לִהְיוֹת רַק רַךְ בְּקִנְיָה, שְׁבִדְרֵךְ-כָּלֵל כּוֹפֵף אֶת
עֲצָמוֹ לְפָנָי כָּל הַרוּחֹת שְׁבַעְעוֹלָם לְכָאן אוֹ לְכָאן,
וּבְשֶׁרְשׁוֹ הוּא חֲזָק וְאַמִּיץ כְּעַמוּדָא תְּקִיפָא, כִּי בְּאַמֶּת
אִם מְכַנִּים הָאָדָם אֶת עֲצָמוֹ בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ

יתְּבַרֵךְ בְּלִי שׁוּם קִשְׁיוֹת וְהַשְׁכָּלוֹת וְחֻקֵּי־רֹחוֹת, אֲזִי סוֹכֵל
 כָּל הַבָּא אֵלָיו אֶפְלוּ מִבְּעָלֵי בְּחִירָה וְכוּפֵף רֹאשׁוֹ,
 וְאִינוּ שׁוֹאֵל שׁוּם קִשְׁיוֹת וְסִפְקוֹת אַחֲרָיו יתְּבַרֵךְ, וְאִז
 דִּיקָא גָּדֵל וְצוּמַח (עֵינִן לְקוּיֵי־מִוֵּה־רִי"ן, חֶלֶק א', סִימָן
 קנ"ה); מֵה שְׁאִין בֵּן מִי שֶׁהוּא קָשָׁה כְּאַרְז, וְתַכְף וּמְיָד
 כְּשֶׁעוֹבֵר עָלָיו מִשֶּׁהוּ, עוֹמֵד כְּנֶגֶד — אֲזִי לְבִסּוֹף אֵין
 לוֹ מַעֲמָד, כִּי בָּא רוּחַ סְעָרָה וְעוֹקְרוֹ עַל פְּנָיו, כְּאֲשֶׁר
 רוֹאִים בְּחוּשׁ, אֵיךְ שֶׁהַשֵּׁם יתְּבַרֵךְ בְּרָא אֶת עוֹלָמוֹ
 בְּחֻכְמָה עֲצוּמָה וּבְשִׁכְלֵי נוֹרָא וְנִפְלְא עַד מְאֹד
 וּבְצִמְצוּמִים וּשְׁכָלִים עֲמֻקִּים, כִּי הֵלֵא בְּאֵמֶת אֵין
 בְּלִעְדָּיו יתְּבַרֵךְ כָּלֵל, כִּי הַכֹּל לְכֹל — עֲצָם עֲצָמִיּוֹת
 חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יתְּבַרֵךְ מִמֶּשׁ, וְאֶפְלוּ דוּמָם, — צוּמַח,
 חַי מְדַבֵּר, הֵם אֱלֻקוֹתוֹ יתְּבַרֵךְ שֶׁנִּתְלַבֵּשׁ עֲצָמוֹ בְּלִבּוֹשׁ
 הַזֶּה, כִּי הַכֹּל אֱלֻקוֹת, אֵךְ בְּאִפְּן שֶׁיְהִיָּה קִיּוּם לְהַעוֹלָם
 צִמְצָם אֶת עֲצָמוֹ בְּזֶה שֶׁלֹּא כָּל אֶחָד יִרְגִישׁ אֶת זֶה,
 אֲשֶׁר מִשֵּׁם נִתְהַוָּה כָּל עֲנִיָּן הַחֲלָל הַפְּנוּי, שֶׁמִּשֵּׁם
 יוֹצְאִים הַקְּלָפוֹת, שֶׁהֵם כָּלֵל הִירִידוֹת וְהַנְּפִילוֹת
 וְהַקִּשְׁיוֹת וְהַסְּפִקוֹת וְהַמְּחַלְקֵת וְכוּ', וּמִשֵּׁם, מְחַלְל
 הַפְּנוּי, שֶׁנִּדְמָה כְּאִלוֹ עֹזב אֱלֻקִּים אֶת הָאָרֶץ — מִשֵּׁם
 נִתְהַוָּה כָּל הַקְּלָפוֹת.

ועל-כן מי שרחוק מהצדיק האמת ואנשיו, נופל
ונטבע שם בהחלל הפנוי, ויש לו קשיות וספקות
עליו יתברך, ונכשל בכל מיני חטאים ועוונות,
ונתלכלך בכל מיני לכלוכים, ועובר כלל הגלות המר
הזה; אך הצדיק האמת, שהוא בחינת משיח, הוא
דיקא יכול להפגס בתוך החלל הפנוי (עין לקוטי-
מוהר"ן, חלק א', סימן ד), והוא מאיר את אמתת
מציאותו יתברך באפן ובשכל נורא ונפלא מאד מאד,
עד שיכול להוציא משם את כל הנפשות הירודות
והנפולות, שנשקעו שם זה ימים ושנים, אך מחמת
שבהחלל הפנוי, שם הוא התפשטות הסטרא-אחרא,
ועל-כן משם נתהיה כל המחלקת עליו ועל אנשיו,
העוסקים לגלות אלקותו יתברך בעולם, כי הצדיק
האמת ואנשיו רוצים למלאות את החלל הפנוי עם
אלקותו יתברך ולהעביר את הקלפות לגמרי מן
העולם, שיקים (ישעיה י"א): ומלאה הארץ דעה
וגו' — על-כן מתגבר ומתפשט עליהם הסטרא-
אחרא כל-כף ומתלבש את עצמו בכמה מיני לבושים
של יראים וכשרים וכו', וחולקים עליו ומסתירים
אותו, ובזה שהם מסתירים ומכסים את הצדיק האמת
עם אנשיו האמתיים, בזה יש להם עדין קיום, כי

תִּכְרַךְ וּמִיד אִם הִיָּה מִתְגַּלֶּה הַצַּדִּיק הָאֵמֶת וְאֲנָשָׁיו, הַמְּמַלְאִים אֶת הַחֲלָל הַפְּנוּי עִם אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ, אֵין לָהֶם כְּכֹר מֵה לַעֲשׂוֹת בְּעוֹלָם, כִּי יִתְבַּטְּלוּ לְגַמְרֵי לְבַסּוֹף, וְעַל-כֵּן מִשֵּׁם נִתְפַּשֵּׁט כָּל הַמַּחֲלֶקֶת שֵׁישׁ עַל הַצַּדִּיק הָאֵמֶת וְאֲנָשָׁיו, וּמְחַרְפִּים וּמְגַדְפִּים אוֹתָם, וּמְדַפְּסִים עֲלֵיהֶם כְּתָבֵי פְּלִסְתֵּר וּמִתְלוֹצְצִים מֵהֶם, וְכָל זֶה בָּא מֵהַסְּטֵרָא-אַחֲרָא, שֶׁמִּפְּחָדֵת מְאֹד מְאֹד, כִּי הִנֵּה בָּאָה סוּפָה.

וְעַל-כֵּן מִי שֶׁרוֹצֶה לָשׁוּב בַּתְּשׁוּבָה, עָלָיו לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ, שֵׁישְׁמֹר אוֹתוֹ מֵהַצְּבוּעִים, הַמְּכַסִּים אֶת הָאֵמֶת בְּשִׁקְרֵיהֶם, כִּי הַשִּׁקָּר עֲדִין יֵשׁ לוֹ כַּח גְּדוֹל, כִּי כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְמַלֵּא הַחֲלָל הַפְּנוּי עִם אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ, עַד שֶׁיִּדְעוּ בִּידְעָה בְּרוּרָה וּמְחֻלָּטָה, אֲשֶׁר הַכֹּל לְכָל אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְאֵין בְּלֻעָדָיו יִתְבַּרְךָ כָּלֵל, עֲדִין יֵשׁ לְהַסְטֵרָא-אַחֲרָא וְהַשִּׁקָּר כַּח גְּדוֹל, כִּי מִשֵּׁם כַּחֵם מִבְּחִינַת הַהִסְתָּרָה, וְעַל-כֵּן רוֹאִים בְּחֹשׁ, כִּי אֶת כָּל הַקְּלִים וְהַרִיקִים מְכַבְּדִים וְחוֹלְקִים לָהֶם כְּבוֹד גְּדוֹל, וְלִהְפוֹךְ — אֶת הַתְּלַמִּידֵי-חֲכָמִים הָאֵמֶתִּים מְבַזִּין בְּכָל מִינֵי בְּזִיוּנוֹת, חֲרוּפִין וְגַדוּפִין, כְּעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (כְּתוּבֵת ק"ה:);

האי צורבא מרבנן דמרחמי ליה בני מתא לאו משום
דמעלי טפי אלא משום דלא מוכח להו במילי
דשמיא וכו'; עיין שם, ועל-כן כל מי שרוצה לחזור
בתשובה, עליו לעבר את שביל הדק הזה, שיסבל
חרפות ובזיונות, וזה עקר תשובתו — כשעומד על
עמדו ושותק וסובל (עיין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן
ו'), כי הוא בבחינת רך כקנה, שאפלו כל רוחות
שבעולם יבואו, לא יוכלו להזיזו ממקומו, כי מי
שרוצה באמת לשוב אליו יתברך, עליו העקר
להתקרב אל הצדיקים האמתיים, המגלים את אמתת
מציאותו יתברך, אך הסטרא-אחרא מתגברת
ומתפשטת עליהם וגורמת מחלקת עצומה עליהם,
ועל-כן אם יעמד בנסיון וידם וישתק למחרפו
ולמבזו, אז יזכה להכלל בו יתברך, מה שאין כן
כשיפל בחלקו של הסטרא-אחרא, שהוא קשה כארז,
אשר כל ענינו הוא רק מחלקת וליצנות וכו', ידע,
שלבסוף יבוא רוח סערה ויעקרו על פניו, ולא יהיה
נשאר ממנו שום דבר.

יג

וְעַל-כֵּן מִי שְׁרוּצָה לָשׁוּב בְּאֵמַת אֱלֹהֵי יִתְבָּרֵךְ,
 צָרִיף שִׁיחֲגֹר הַיֵּטֵב מִתְּנִיּוֹ, וְלֹא יִפֹּל בְּדַעַתּוֹ מִשׁוֹם
 דְּבַר וּמִשׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַעוּלָם, וַיִּמְשֶׁךְ אֶת עַצְמוֹ תָּמִיד
 אֱלֹהֵי יִתְבָּרֵךְ, וַיִּרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבָּרֵךְ
 בְּלִשׁוֹן שְׂרָגִיל בָּהּ (הֵינּוּ בְּשִׁפְת־הָאֵם שְׁלוֹ), וַיְהִיָּה
 חֲזָק וְאֲמִיץ בְּזֶה מְאֹד מְאֹד לְהוֹצִיא אֶת הַרְצוֹנוֹת
 וְהַכְּסוּפִים טוֹבִים שְׁלוֹ מִפִּיּוֹ, וְאִפְלוּ שְׁבִין כָּךְ וּבֵין כָּךְ
 נִכְשַׁל וְנוֹפֵל חֲזָרָה לְמִקוֹמוֹ הָרַע, שֶׁהֲרָגִיל אֶת עַצְמוֹ
 מִנְעוּרָיו וְכוּ', אֶף-עַל-פִּי-כֵן אֵל יִפֹּל רוּחוֹ וְאֵל-יִחַלֵּשׁ
 דַּעַתּוֹ כָּלֵל, רַק יִחַזֵּק וַיֵּאֲמֵץ אֶת עַצְמוֹ עַל-כָּל-פָּנִים
 לְקוֹוֹת וּלְיַחַל לִישׁוּעָתּוֹ, וְאֶף שֶׁנוֹפֵל יוֹתֵר בְּכָל פַּעַם,
 אֵל יִחַלֵּשׁ אֶת רְצוֹנוֹ, וַיִּשְׁתַּדֵּל לְדַבֵּר גַּם עִם אֲחֵרִים
 וַיֵּאִיר בָּהֶם אֶת הָאֵמַת שְׂאִין שׁוֹם תְּכֵלִית אַחֵר בְּעוֹלָם,
 רַק לָשׁוּב אֱלֹהֵי יִתְבָּרֵךְ, וּבְזֶה שִׁדְבֹר עִם חֲבֵרָיו וְעִם
 אֲחֵרִים, אֲזִי יָכוֹל לְהִיּוֹת שֶׁגַם הוּא יִתְעוֹרֵר בְּתְשׁוּבָה,
 כִּי לְכָל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ דְּבוּרִים טוֹבִים, אֶף הַדְּבוּרִים
 מִנְּחִים אֲצִלוּ וַיִּשְׁנִים אֲצִלוּ, וּבְזֶה שְׂמוֹצִיאָם מִפִּיּוֹ
 וּמִדְּבַר אוֹתָם אֵל אֲחֵרִים יָכוֹל לְהִיּוֹת, שִׁיַּחְזְרוּ אֱלֹהֵי
 וַיַּעֲזְרוּ גַם אוֹתוֹ, וְהַעֲקֹר — שִׁיְהִיָּה סִבְלָן גְּדוֹל, כִּי

בְּדֶרֶךְ — כָּלֵל מִי שֶׁעָבַר עָלָיו הַחַיִּים בְּחֶשֶׁךְ וְחֶטָּא
 הַרְבֵּה, וּכְשֶׁרוּצָה לָשׁוּב וּלְצַאת מִחַשְׁכוֹתוֹ, אֲזִי מְלֵהֵב
 אֶת עֲצָמוֹ בְּהַתְּלֵהבוֹת עֲצוּמָה וְכוּ', וְכַמָּה פְּעָמִים
 נַעֲשֶׂה בְּחִינַת רַבּוּי אֹר, שְׁגוּרִם אַחֲר־כֶּף שְׁבִירַת
 הַכְּלִים.

וְעַל-כֵּן צְרִיכִים לִהְיוֹת מְשִׁפִּיל עַל דְּבַר זֶה מְאֹד
 מְאֹד וּלְצַמְצֵם אֶת עֲצָמוֹ, וְזֶה זֹכִים עַל-יַדֵּי רַבּוּי
 דְּבוּרִים אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, שֶׁצָּרִיף כָּל בְּעַל-תְּשׁוּבָה לְהַרְגִּיל
 אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבָּרֵךְ וּלְסַפֵּר לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ אֶת
 כָּל לְבוֹ וְכָל מֵה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו וַיִּתְמִיד בְּזֶה מְאֹד מְאֹד,
 כִּי הַדְּבוּר הוּא כָּלִי הַצְּמָצוּם וְהַשְּׁפַע, כִּי בְּזֶה שֶׁמְדַבֵּר
 עִמוֹ יִתְבָּרֵךְ, מְקַרֵּר אֶת חֲמִימוֹת תְּבַעֲרַת לְכַבוֹ, וְכֵן
 יִרְבֶּה בְּלִמּוּד תּוֹרַת הַקְּדוּשָׁה, הַמְּטַהֲרַת וּמְזַכֶּכֶת אֶת
 הַנֶּפֶשׁ מְאֹד מְאֹד, וַיִּקְיֵם אֶת כָּל הַמְּצוּוֹת בְּשִׂמְחָה
 עֲצוּמָה, וְהַעֲקָר — שְׁלֵא יִסְתַּכַּל עַל אַחֲרִים כָּלֵל
 אֶפְלוּ שֶׁהֵם טוֹבִים מִמֶּנּוּ, כִּי עֲקָר שְׁלֵמוֹת הָאֱמֶת
 שִׁיִּסְתַּכַּל כָּל אֶחָד רַק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְלֹא יַחַלֵּשׁ דַּעְתּוֹ
 מֵאַחֲרִים כָּלֵל, וּבְפִרְטִיּוֹת בְּעַל-תְּשׁוּבָה, שֶׁעַד עַכְשָׁו
 הִיא מִנַּח בְּחֶשֶׁךְ וְכוּ', וּכְשֶׁרוּצָה לָשׁוּב בְּתְשׁוּבָה נוֹפֵל
 בְּדַעְתּוֹ שְׁרוּאָה שְׁלֵאֲחֲרִים הוֹלֵךְ כְּכֹר בְּטוֹב וְכוּ', אֲסוּר

לוּ לְהִסְתַּכֵּל עַל אַחֲרִים כָּלֵל, כִּי מָה אַתָּה יוֹדֵעַ מֵאֵיזָה עוֹלָם הוּא בָּא וְכוּ', וּמָה אַתָּה יוֹדֵעַ מָה שְׂעֵדִין עוֹבֵר עָלָיו וְכוּ', וּמָה אַתָּה יוֹדֵעַ אֵיזָה שְׂעִשׂוּעִים אַתָּה גוֹרֵם אֵלָיו יִתְבַּרְךָ עַל-יְדֵי עֲבוֹדָתְךָ, וְעַל-כֵּן אֲסוּר לְהִסְתַּכֵּל עַל אַחֲרִים כָּלֵל, רַק לִילֵךְ בְּבַחֲיִנַת (יְחֻזְקָא ל"ג) אֶחָד הִיָּה אֲבָרְהָם — שְׁלֹא הִסְתַּכֵּל עַל אַחֲרִים כָּלֵל, וְזֶה אֶחָד מֵהַנְּסִיוֹנוֹת, שֶׁיֵּשׁ לְכֹל אֶחָד וְאֶחָד, וּבִפְרָטִיּוֹת לְאֵלוֹ הַרוֹצִים לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבַּרְךָ שְׁלֹא יִסְתַּכְּלוּ עַל אַחֲרִים כָּלֵל, הֵינּוּ אֵף שֶׁהוּא מְצוּה רַבָּה לְדַבֵּר עִם אַחֲרִים בְּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ וּלְעוֹרְרָם וּלְחַזְקָם וּלְקַרְבָּם, אֵף-עַל-פִּי-כֵן אִם הוּא רוֹאֶה שֶׁהֵם מְצַלִּיחִים יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, אֲסוּר לוֹ לִפְלֹ בְּדַעְתּוֹ כָּלֵל מְשׁוּם זֶה רַק יֵלֵךְ בְּתַמּוֹ וַיַּעֲבֹד אוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ כְּפִי בַּחֲיִנְתּוֹ וּמִדְרַגְתּוֹ וּכְפִי שְׂרֵשׁ נִשְׁמָתוֹ, וְאֵף שְׁבִין כָּף וּבִין כָּף עוֹבֵר עָלָיו מָה שְׂעוֹבֵר וְכוּ', הֵהֲכִרַח לְחֻזַּק אֶת עֲצָמוֹ, וְלֹא לְהַנִּיחַ אֶת עֲצָמוֹ לִפְלֹ כָּלֵל, כְּמוֹכָא מְזָה הַרְבֵּה בְּאַרְיִכוֹת בְּדַבְּרֵינוּ.

וְהַעֲקָר — שֶׁיְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ לְאַחֵז אֶת עֲצָמוֹ בְּרַבְּנוֹ זְכוּרָנוֹ לְבִרְכָּה, וּבְאַנְשֵׁי הָאֲמֵתִים וְאֵל יִסְתַּכֵּל עַל שׁוּם מוֹנֵעַ וּמְעַכֵּב, וְאֵל יִטֶּה אֶת אֲזָנוֹ אֶל הַלְּצִים

והחולקים, שהם כלל הסטרא-אחרא, שנתלבשו
 בלבוש כזה, הרוצים לעקרר מהקדשה, כי כלל זה
 תקבל, שדברי התחזקות צריכים לקבל מהכל, ואפלו
 להבדיל מערל, כי מכל הדברים צועק כבוד השם
 יתברך (עין שיחות הר"ן, סימן נ"ב), ולהפוך מי שרוצה
 לקרר אותי ולהרחיקני מהקדשה האמתית ולרשליני
 מתורה ומתפלה ומקיום המצוות, עלי לדעת, שהוא
 שליח הס"מ [הסמ"ך מ"ם] בעצמו, שהתלבש את
 עצמו בלבוש הזה, ומי שישתפל בעין האמת על
 עצמו ויזכר היטב את כללן מעשיו הרעים
 והמגנים שעשה עד עכשו, ואיך שנפל במקום שנפל
 וכו' והתלכלך במה שנתלכלך וכו', באשר יודע כל
 אחד את נגעי מכאוביו וכו' — הוא ידע היכן
 האמת, כי מי שמשפיל את עצמו באמת ומסתפל
 תמיד על גריעות מעשיו, ולבו שבור כחרס הנשבר
 — הוא ימשיך את עצמו אל האמת; ומי שנכנס בו
 כפר איזה ישות וגאות, ושכח ממעשיו המלכלכים
 והמטנפים, שעשה עד עכשו וכו', הוא יוצא בעזות-
 מצח ומכניס את עצמו במחלקת ומבזה את אנשי
 אמת ומתלוצץ מהם.

ועל-כן מאחר שזכית בזכיות חנם להתודע
 מהאמת, ואתה רוצה לשוב באמת אליו יתברך —
 אל תהיה בטלן, ואחז את עצמך באנשי אמת, וברח
 לך מאנשי לצון, שהם שליחי הס"מ [הסמ"ך מ"ם],
 הרוצים להסתיר ממך אורו יתברך, וחס ושלום,
 תאבד לנצח; וקבל את האמת ממי שאמרו, ואל
 תתפעל מקפיצות ותנועות משנות ודרכים נבוכים
 ומקולות וזעקות וכו', כי הכל דמיון גדול; העקר
 הוא אמונה פשוטה, להכניס את עצמו בתכלית
 באמונתו יתברך, ולהשליך ממנו את חכמתו ושכלו
 המדמה, וימשיך את עצמו אל הצדיקים האמתיים,
 אשר מאירים את האמונה הקדושה, ובזכות זה תזכה
 לשוב באמת אליו יתברך, ועל-ידי-זה יאיר עליך
 אורו יתברך בהארה נוראה ובזיו נפלא כשמש
 בצהרים, ולא תפל בדעתך משום דבר שבעולם,
 ותלך בשלום דרכיך, ותהיה נכנס בשלום ויוצא
 בשלום למלך שהשלום שלו; אמן ואמן.

תם ונשלם, שבה לאל בורא עולם!

סוד ה' לִירָאִיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעֶם
זֶה שְׁמוֹ נְאֻה לוֹ

תְּקוּן הַכֹּלֵלִי

*

תְּקוּן נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד מְאֹד לְכֻלְלִיּוֹת הַחֻטָּאִים
וְהוּא פָּגַם הַבְּרִית, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן

*

וּמְסַגֵּל מְאֹד גַּם לְפִרְנָסָה וּלְהַצְלָחָה
בְּכֹל הָעֲנִינִים בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת
אֲשֶׁרֵי מִי שִׂיאֲמָרֵם בְּכֹל יוֹם

*

יִסְדוּ, תְּקַנּוּ, גָּלוּ וְצִוּוּהוּ לְפִרְסָמוֹ לְכֹל יִשְׂרָאֵל.
רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא אֹרֵחַ הַגְּנוּז וְהַצֶּפּוּן
בוֹצֵינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוּגְנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ
רַבֵּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלֵב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

*

הוֹבָא לְדַפּוּס עַל-יְדֵי
חֲסִידֵי בְּרֶסְלֵב
עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבֵב"א

תקון הפללי

טוב לומר זאת לפני אמירת העשרה מזמורים:

הריני מקשר עצמי באמירת העשרה מזמורים אלו לכל הצדיקים
האמתיים שבדורנו, ולכל הצדיקים האמתיים שוכני עפר, קדושים אשר
בארץ המה, ובפרט לרבנו הקדוש צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור חכמה,
רבנו נחמן בן פיגא, זכותו יגן עלינו, שגלה תקון זה.

לכו נרננה ליהוה נריעה לצור ישענו: נקדמה פניו בתודה
בזמירות נריע לו: כי אל גדול יהוה ומלך גדול על כל אלהים:

קודם שיתחיל תהלים יאמר זה:

הריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי לשם יחוד
קדשא בריך הוא ושכינתה ברחילו ורחימו עלי ידי ההוא טמיר
ונעלם בשם כל ישראל:

טז. מכתם לדוד שמרני אל כיי-חסייתי בך: אמרת ליהוה
אדני אתה, טובתי בל-עליך: לקדושים אשר-בארץ המה,
ואדירי כל-חפצי-כם: ירבו עצבותם אחר מהרו, בל-אסיף
נסכיהם מדם, ובל-אשא את-שמותם על-שפתי: יהוה מנת
חלקי וכוסי, אתה תומיך גורלי: חכלים נפלו-לי בנעימים,
אף-נחלת שפרה עלי: אברך את-יהוה אשר יעצני, אף
לילות יסרוני כליותי: שויתי יהוה לנגדי תמיד, כי מימיני
בל-אמוט: לכן שמח לבי ויגל כבודי, אף-בשרי ישכן
לבטח: כי לא-תעזב נפשי לשאול, לא-תתן חסידך לראות
שחת: תודיעני ארח חיים שבע שמחות את-פניך נעמות
בימינך נצח:

תקון הכללי

לב. לְדוֹד מִשְׁכִּיל, אֲשֶׁרִי נִשְׁוִי פֶשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה:
אֲשֶׁרִי-אָדָם, לֹא יִחְשָׁב יְהוָה לוֹ עוֹן, וְאִין בְּרוּחוֹ רַמְיָה: כִּי
הִחַרְשָׁתִי בְּלוֹ עֲצָמַי, בְּשֹׂאגָתִי כָּל-הַיּוֹם: כִּי יוֹמָם וְלַיְלָה
תִּכְבַּד עָלַי יָדָךְ, נִהַפְּךָ לְשִׂדֵי בְּחִרְבְּנֵי קִיץ סֵלָה: חֲטָאתִי
אוֹדִיעֶךָ, וְעוֹנֵי לֹא-כִסִּיתִי, אֲמַרְתִּי אוֹדָה עָלַי פֶּשְׁעֵי לִיהוָה,
וְאַתָּה נִשְׂאתָ עוֹן חֲטָאתִי סֵלָה: עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל-חֹסֵיד
אֱלֹהֶיךָ לְעַת מְצֵא, רַק לְשֹׁטֵף מִים רַבִּים אֱלֹוֹ לֹא יִגִּיעוּ: אַתָּה
סֹתֵר לִי *) מְצַר תִּצְרֵנִי רְנִי פִּלֵּט תִּסּוּבְּבֵנִי סֵלָה: אֲשַׁכִּילְךָ
וְאוֹרְךָ בְּדֶרֶךְ זֹו תִלְךָ אֵינְעָצָה עָלֶיךָ עֵינַי: אֵל תִּהְיֶוּ כְּסוּס
כְּפָרָד אִין הַבֵּין בְּמִתְגַּוְרָסָן עָדִיו לְבָלוּם בַּל קָרַב אֱלֹהֶיךָ:
רַבִּים מִכְּאוּבִים לְרָשָׁע, וְהַבּוֹטָח בִּיהוָה חֹסֵד יִסּוּבְּבֵנוּ:
שְׂמַחוּ בִיהוָה וְגִילוּ צְדִיקִים וְהִרְנִינוּ כָּל-יִשְׂרָאֵל:

מא. לְמַנְצַח מְזִמּוֹר לְדוֹד: אֲשֶׁרִי מִשְׁכִּיל אֶל-דָּל בְּיוֹם
רָעָה יִמְלֻטְהוּ יְהוָה: יְהוָה יִשְׁמְרֵהוּ וַיַּחֲיֵהוּ וַיַּאֲשֶׁר בְּאָרֶץ, וְאֵל
תִּתְּנֵהוּ בְּנַפְשׁ אֵיבָיו: יְהוָה יִסְעָדֵנוּ עַל עֲרֵשׁ דְּוִי. כָּל מִשְׁכָּבוֹ
הַפְּכֵת בְּחֵלְיוֹ: אָנִי-אֲמַרְתִּי יְהוָה חָנּוּנִי, רַפְּאָה נַפְשִׁי כִּי
חֲטָאתִי לָךְ: אוֹיְבֵי יֹאמְרוּ רַע לִי מָתִי יָמוּת וְאָבַד שְׁמוֹ:
וְאִם-בָּא לְרְאוֹת, שְׁוֹא יְדַבֵּר, לְבוֹ יִקְבֹּץ-אָוֶן לוֹ, יֵצֵא לַחוּץ
יְדַבֵּר: יַחַד עָלַי יִתְלַחֲשׁוּ כָּל-שֹׂנְאָי, עָלַי יִחְשְׁבוּ רָעָה לִי:
דַּבֵּר-בְּלִיעַל יִצּוֹק בּוֹ, וְאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא-יִוְסִיף לְקוֹם: גַּם-אִישׁ
שְׁלוֹמִי אֲשֶׁר-בָּטַחְתִּי בּוֹ, אוֹכֵל לַחְמִי, הַגְּדִיל עָלַי עֶקֶב:
וְאַתָּה יְהוָה חָנּוּנִי וְהַקִּימְנִי, וְאֲשַׁלְּמָה לָהֶם: בְּזֹאת יִדְעֵתִי
כִּי-חֲפָצָתָ בִּי, כִּי לֹא-יָרִיעַ אוֹיְבֵי עָלַי: וְאִנִּי, בְּתַמִּי, תִּמְכַּתָּ

(* אחר אתה סתר לי — צריך להפסיק מעט (עי' בלקו"מ ח"א סי' רי"ג).

תקון הכללי

בי, ותציבני לפניך לעולם: ברוך יהוה אלהי ישראל
מהעולם ועד העולם אמן ואמן:

מב. למנצח משפיל לבני קרח: פאיל תערג על-אפיקי-
מים, כן נפשי תערג אליך אלהים: צמאה נפשי לאלהים
לא לחי, מתי אבוא ואראה פני אלהים: היתה לי דמעתי
לחם יומם ולילה באמר אלי כל היום, איה אליך: אלה
אזכרה ואשפכה עלי נפשי, כי אעבר בסף, אודים עד-בית
אלהים בקול-רנה ותודה, המון חוגג: מה-תשתוחחי נפשי
ותהמי עלי הוחלי לאלהים כי עוד אודנו ישועות פניו:
אלהי, עלי נפשי תשתוחח על-כן אזכרה מארץ ירדן,
וחרמונים, מהר מצער: תהום-אל-תהום קורא לקול
צנוריה, כל משבריה וגליה עלי עברו: יומם יצוה יהוה
חסדו ובלילה שירה עמי, תפלה לאל חיי: אמרה לאל
סלעי למה שכחתי, למה-קדר אלה, בלחץ אויב: ברצח
בעצמותי חרפוני צוררי, באמרם אלי כל היום איה אליך:
מה-תשתוחחי נפשי ומה-תהמי עלי הוחילי לאלהים כי-
עוד אודנו, ישועת פני ואלהי:

נט. למנצח אל תשחת לדרך מכתם, בשלח שאול וישמר
את-הבית להמיתו: הצילני מאיבי אלהי, ממתקוממי
תשגבני: הצילני מפעלי און ומאנשי דמים הושיעני: כי
הנה ארבו לנפשי יגורו עלי עזים, לא-פשעי ולא-חטאתי
יהוה: בלי-עון ירצון ויפוננו, עונה לקראתי וראה: ואתה
יהוה-אלהים צבאות אלהי ישראל, הקיצה לפקד כל-הגוים
אל-תחן כל-בגדי און סלה: ישובו לערב יהמו ככלב,
ויסובבו עיר: הנה יביעון בפיהם, חרבות בשפתותיהם,

תקוּן הַפְּלִילִי

כִּי־מִי שִׁמְעַ: וְאַתָּה יְהוָה תִּשְׁחַק־לָמוֹ, תִּלְעַג לְכָל־גּוֹיִם:
עֲזוּ, אֲלִיךָ אֲשַׁמְרָה, כִּי אֱלֹהִים מִשְׁגָּבִי: אֱלֹהֵי חֲסָדַי יִקְדְּמֵנִי
אֱלֹהִים יִרְאֵנִי בְּשַׁרְרֵי: אֶל־תִּהְרַגְם פֶּן־יִשְׁכַּחוּ עָמִי, הִנִּיעַמּוֹ
בְּחִילְךָ וְהוֹרִידֵמוֹ, מִגִּנְנוּ אֲדָנִי: חֲטֹאת־פִּימוֹ דְּבַר־שְׁפָתַימוֹ
וַיִּלְכְּדוּ בְּגֵאוֹנָם, וַיִּמְאַלְהוּ וַיִּמְכַּחֲשׁ יִסְפְּרוּ: כָּל־הָ בְּחִמָּה, כָּל־הָ
וַאֲיַנְמוֹ וַיִּדְעוּ כִּי־אֱלֹהִים מִשַׁל בְּיַעֲקֹב, לְאַפְסֵי הָאָרֶץ סָלָה:
וַיִּשְׁבוּ לְעָרֹב יִהְמוּ כַּכֶּלֶב, וַיִּסּוּבְבוּ עִיר: הִמָּה יִנְיַעוֹן לְאָכֹל,
אִם־לֹא יִשְׁבְּעוּ וַיִּלְיֵנוּ: וְאֲנִי אֲשִׁיר עֲזָךְ, וְאַרְנֹן לְבַקֵּר חֲסָדְךָ,
כִּי־הָיִיתָ מִשְׁגָּב לִי, וּמִנּוּס, בְּיוֹם צַר־לִי: עֲזֵי אֲלִיךָ אֲזַמְרָה,
כִּי־אֱלֹהִים מִשְׁגָּבִי אֱלֹהֵי חֲסָדַי:

עז. לְמַנְצַח עַל־יְדוּתוֹן לְאַסָּף מְזֻמּוֹר: קוֹלִי*) אֶל־אֱלֹהִים
וְאַצְעָקָה, קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים וְהֶאֱזִין אֵלַי: בְּיוֹם צָרָתִי אֲדָנִי
דְּרָשְׁתִּי, יָדִי לִיְלָה נִגְרָה וְלֹא תִפּוּג מֵאַנָּה הַנְּחָם נַפְשִׁי:
אֲזַכְּרָה אֱלֹהִים וְאַהֲמִיָּה, אֲשִׁיחָה, וְתַתְּעִטְף רוּחִי סָלָה:
אֲחֻזָּת שְׁמֵרוֹת עֵינַי, נִפְעַמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר: חֲשַׁבְתִּי יָמִים
מִקֶּדֶם, שָׁנוֹת עוֹלָמִים: אֲזַכְּרָה נִגִּינְתִּי כַּלִּילָה, עַם־לִבְכִי
אֲשִׁיחָה, וַיַּחַפֵּשׁ רוּחִי: הִלְעוֹלָמִים יִזְנַח אֲדָנִי וְלֹא־יִסְיָף
לְרִצּוֹת עוֹד: הָאֶפֶס לְנִצַּח חֲסָדוֹ, גָּמַר אֲמַר לְדֹר וְדֹר: הַשְּׂכַח
חֲנוּת אֵל, אִם־קָפֵץ בְּאֵף רַחֲמֵי סָלָה: וְאֲמַר חֲלוּתֵי הַיָּא,
שָׁנוֹת יָמִין עֲלִיוֹן: אֲזַכּוֹר מַעֲלָלֵי יְהוָה, כִּי אֲזַכְּרָה מִקֶּדֶם
פְּלֶאֶד: וְהִגִּיתִי בְּכָל־פְּעֻלָּךְ וּבְעַלְלִילוֹתֶיךָ אֲשִׁיחָה: אֱלֹהִים
בְּקֹדֶשׁ דְּרָכְךָ, מִי־אֵל גָּדוֹל כְּאֱלֹהִים: אַתָּה הָאֵל עֲשֵׂה פְּלֶא
הוֹדְעָתָ בְּעַמִּים עֲזָךְ: גָּאֲלָתָ בְּרוּעַ עֲמָךְ, בְּנֵי יַעֲקֹב וַיּוֹסֶף
(* בַּאֲמֹר אֵל אֱלֹהִים תַּכּוּוּן הַמִּלּוּי כּוּזָה אֶל־הָף לַמִּיִּד אֶל־הָף לַמִּיִּד הָיִי יוֹיִד מִיִּם.

תקון הפללי

סְלָה: רְאוּךָ מִיִּם אֱלֹהִים, רְאוּךָ מִיִּם יַחֲלוּ אֶף יִרְגְּזוּ
תְּהוֹמוֹת: זָרְמוּ מִיִּם עֲבוֹת קוֹל נִתְּנוּ שְׁחָקִים, אֶף-חֲצָצְרִיךָ
יִתְהַלְכוּ: קוֹל רַעֲמֶךָ בַּגִּלְגָּל, הֵאִירוּ בְּרָקִים תִּבְל, רִגְזָה
וּתְרַעַשׂ הָאָרֶץ: בֵּיִם דִּרְכֶךָ וּשְׁבִילֶךָ בְּמִים רַבִּים, וְעַקְבוֹתֶיךָ
לֹא נוֹדְעוּ: נַחֲיֵת כְּצֹאן עֲמָךְ, בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

צ. תִּפְלֶה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי מְעוֹן אֶתָּה הִיִּיתָ לָנוּ
בְּדֹר וָדֹר: בְּטָרֶם הָרִים יְלָדוּ וַתַּחֲלוּל אָרֶץ וְתִבְל, וּמְעוֹלָם
עַד-עוֹלָם אֶתָּה אֵל: תָּשָׁב אָנוּשׁ עַד-דִּכְפָּא, וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ
בְנֵי-אָדָם: כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר,
וְאַשְׁמוּרָה בְּלִילָה: זָרְמַתֶּם, שָׁנָה יִהְיוּ, בְּבִקְרָא פְּחָצִיר יַחֲלֶף:
בְּבִקְרָא יִצִּיץ וְחֲלֶף, לְעֶרֶב יִמּוֹלֵל וְיִבֶּשׁ: כִּי כָלִינוּ בְּאֶפְרָיִם,
וּבְחֶמְתְּךָ נִבְהַלְנוּ: שָׁתָה עֲוֹנֹתֵינוּ לְנִגְדֶךָ עַל־מְנוּ לְמֵאֹר פְּנִיךָ:
כִּי כָל-יָמֵינוּ פָּנוּ בְּעַבְרַתְךָ כָּלִינוּ שָׁנֵינוּ כְּמוֹ-הֶגָּה: יָמֵי
שָׁנוֹתֵנוּ בָהֶם שְׁבָעִים שָׁנָה, וְאִם בְּגְבוּרוֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה,
וְרֵהַבֶּם עֲמַל וְאָוֶן, כִּי גָז חֵישׁ וְנִעְפָּה: מִי יוֹדַע עַז אֶפְרָיִם,
וּכְיִרְאָתְךָ עֲבַרְתְּךָ: לְמַנּוֹת יָמֵינוּ פֶּן הוֹדַע, וְנִבְא לְבַב חֲכָמָה:
שׁוֹבָה יִהְיֶה עַד-מָתֵי וְהִנָּחֵם עַל עֲבֹדֶיךָ: שְׁבָעֵנוּ בְּבִקְרָא
חֲסִדֶךָ, וְנִרְנְנָה וְנִשְׁמַחָה בְּכָל-יָמֵינוּ, שְׁמַחְנוּ כִּימוֹת עֲנִיתָנוּ,
שָׁנוֹת רָאינוּ רָעָה: יִרְאָה אֶל-עֲבֹדֶיךָ פְּעֻלָּךְ וְהַדְרֶךְ עַל
בְּנֵיהֶם: וִיְהִי נַעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנְנָה
עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנְנָהוּ:

קה. הוֹדוּ לַיהוָה קְרָאוּ בְּשִׁמוֹ הוֹדִיעוּ בְּעַמִּים עֲלִילוֹתָיו:
שִׁירוּ לוֹ זִמְרוּ-לוֹ שִׁיחוּ בְּכָל נִפְלְאוֹתָיו: הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קְדֹשׁוֹ
יִשְׁמַח לֵב מְבַקְשֵׁי יְהוָה: דִּרְשׁוּ יְהוָה וְעֲזֹר בְּקִשׁוֹ-פָּנָיו תְּמִיד:

תקון הכללי

זָכְרוּ נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה, מִפְתִּיּוֹ וּמִשְׁפָּטֵי-פִּיּוֹ: זָרַע אֲבָרָהֶם
עֲבָדוּ בְּנֵי יַעֲקֹב בַּחֲרִירָיו: הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל-הָאָרֶץ
מִשְׁפָּטָיו: זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דָּבָר צְוָה לְאַלְפֵי דוֹר: אֲשֶׁר
פָּרַת אֶת אֲבָרָהֶם וּשְׁבוּעָתוֹ לִישָׁחֵק: וַיַּעֲמִידָהּ לְיַעֲקֹב לְחַק
לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם: לֵאמֹר לְךָ אֶתֵּן אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן חֻבֵּל
נַחֲלַתְכֶם: בַּהֲיֹתֶם מְתֵי מִסְפָּר כְּמַעֲט וְגָרִים בָּהּ: וַיִּתְּהִלְכוּ
מִגּוֹי אֶל גּוֹי מִמַּמְלָכָה אֶל-עַם אַחֵר: לֹא הִנִּיחַ אָדָם לְעַשְׂקֶם
וַיִּזְכַּח עֲלֵיהֶם מְלָכִים: אֵל תִּגְעוּ בְּמִשְׁחֵי וּלְנִבְיָאֵי אֵל תִּרְעוּ:
וַיִּקְרָא רָעַב עַל-הָאָרֶץ כָּל מִטֵּה-לֶחֶם שָׁבָר: שָׁלַח לִפְנֵיהֶם
אִישׁ לְעֶבֶד נִמְכָּר יוֹסֵף: עָנּוּ בְּכָבֵד רָגְלוֹ בְּרוּל בָּאָה נִפְשׁוֹ:
עַד עַת בֹּא דְבָרוּ אִמְרַת יְהוָה צְרַפְתָּהּ: שָׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירָהּ
מִשָּׁל עַמִּים וַיִּפְתַּחֲהוּ: שָׁמוּ אָדוֹן לְבֵיתוֹ וּמוֹשֵׁל בְּכָל-קְנָנָיו:
לְאַסֹּר שָׂרָיו בְּנִפְשׁוֹ וּזְקָנָיו יַחֲכֶם: וַיָּבֵא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם
וַיַּעֲקֹב גָּר בְּאֶרֶץ-חָם: וַיִּפָּר אֶת-עֲמוֹ מֵאֵד וַיַּעֲצֵמָהּ מִצְרָיו:
הִפְךָ לְבָם לְשָׂנֵא עֲמוֹ לְהִתְנַכֵּל בְּעַבְדָּיו: שָׁלַח מֹשֶׁה עֲבָדָיו
אֶהְרֹן אֲשֶׁר בָּחַר בּוֹ: שָׁמוּ-בָּם דְּבָרֵי אֲתוֹתָיו, וּמוֹפְתֵים
בְּאֶרֶץ חָם: שָׁלַח חֹשֶׁךְ וַיַּחֲשִׁיךְ וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרוֹ: הִפְךָ
אֶת מִימֵיהֶם לְדָם וַיָּמַת אֶת דְּגָתָם: שָׂרֵץ אֲרָצָם צִפְרֹדְעִים
בַּחֲדָרֵי מַלְכֵיהֶם: אָמַר וַיָּבֵא עָרֹב כְּנִיִּם בְּכָל גְּבוּלָם: נָתַן
גִּשְׁמֵיהֶם בָּרֶד, אֵשׁ לְהִבּוֹת בְּאֲרָצָם: וַיִּךְ גִּפְנָם וַתֵּאֲנַתֶּם,
וַיִּשְׁבֵּר עֵץ גְּבוּלָם: אָמַר וַיָּבֵא אֲרָבָה, וַיִּלֶּק וַאֲיִן מִסְפָּר:
וַיֵּאכַל כָּל-עֵשֶׂב בְּאֲרָצָם, וַיֵּאכַל פְּרֵי אֲדָמָתָם: וַיִּךְ כָּל בְּכוֹר
בְּאֲרָצָם, רֵאשִׁית לְכָל-אוֹנָם: וַיּוֹצִיאֵם בְּכֶסֶף וְזָהָב וַאֲיִן
בְּשִׁבְטָיו כּוֹשֵׁל: שָׂמַח מִצְרַיִם בְּצֵאתָם, כִּי-נִפְלַ פְּחָדָם
עֲלֵיהֶם: פָּרַשׁ עֲנָן לְמִסְפָּה, וְאֵשׁ לְהָאִיר לְיִלְהָה: שָׁאֵל וַיָּבֵא
שָׁלְיוֹ וּלְחָם שָׁמַיִם יִשְׁבִּיעֶם: פָּתַח צוּר וַיַּזּוּבוּ מַיִם, הִלְכוּ

תקון הפללי

בצינות נהר: פי זכר את-דבר קדשו, את-אברהם עבדו:
ויוציא עמו בששון, ברנה את בחיריו: ויתן להם ארצות
גוים, ועמל לאמים יירשו: בעבור ישמרו חקיו ותורתיו
ינצרו, הללויה:

קלו. על נהרות בכל שם ישבנו, גם-בכינו בזכרנו
את-ציון, על ערבים בתוכה תלינו פנרותינו: כי שם שאלונו
שובינו דברי-שיר, ותוללינו שמחה, שירו לנו משיר ציון:
איך נשיר את-שיר יהוה, על אדמת נכר: אם-אשכחך
ירושלים תשכח ימיני: תדבק לשוני לחכי, אם לא אזכרכי,
אם-לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי: זכר יהוה
לבני אדום את יום ירושלים, האמרים ערו ערו עד היסוד
בה: בת-בבל השדודה, אשרי שישלם-לך את-גמולך
שגמלת לנו: אשרי, שיאחז ונפץ את-עלליך אל הסלע:

קנ. הללויה, הללו-אל בקדשו, הללוהו ברקיע עזו:
הללוהו בגבורתיו, הללוהו כרב גדלו: הללוהו בתקע שופר
הללוהו בנגבל וכנור: הללוהו בתוף ומחול, הללוהו במנים
ועגב: הללוהו בצלצלי-שמע, הללוהו בצלצלי תרועה: כל
הנשמה תהלל יה, הללויה:

אחר שסיים תהלים, יאמר שלשה פסוקים אלו:

מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב יהוה שבות עמו יגל יעקב
ישמח ישראל: ותשועת צדיקים מיהוה מעזם בעת צרה: ויעזרם
יהוה ויפלטם, יפלטם מרשעים ויושיעם כי חסו בו: